DIONYSI

HALICARNASENSIS

ANTIQUITATUM ROMANARUM

QUAE SUPERSUNT

EDIDIT

CAROLUS JACOBY

VOLUMEN PRIMUM

LIPSIAE

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI

MDCCCLXXXV

LIPSIAE: TYPIS B. G. TEUBNERI

PRAEFATIO.

Spatium viginti quinque annorum prope est elapsum, postquam Adolphus Kiesslingius Dionysi Halicarnasensis antiquitatum romanarum volumen primum in lucem edidit. Qui tamen sit factum, ut vir ille clarissimus, cuius merita in Dionysium summa esse inter omnes constat, hanc editionem alteram non curaverit, hoc loco exponere alienum videtur esse. Id unum igitur commemorare mihi liceat, cum ante biennium a Teubnero appellarer, ut novam editionem Dionysi antiquitatum ego pararem, ea quae Kiesslingius ad volumen primum edendum contulisset a bibliopola honestissimo, cuius in manibus erant, mihi esse tradita. His vero subsidiis multisque, quae ipse magno labore collegi, instructus ad libros eius scriptoris edendos aggressus sum, cui operam studiumque multos annos navabam. Ad Dionysium autem ut me applicarem fuit olim auctor Fridericus Ritschelius praeceptor mihi carissimus, a quo primo simul cum Athanasio Ambrosio ab inferis ut ita dicam hoc qui-

dem saeculo revocatum esse illum scriptorem antiquitatum romanarum quis est quin sciat?

Quantum ex anno 1838, quo emisit in lucem Fr. Ritschelius commentationem illam, quae inscribitur 'Dionysii Halicarnassensis Prooemium antiquitatum romanarum e codicibus mss., de quorum indole et usu disputatur, emendatum' viri doctissimi in contextu, qui est non raro valde corruptus, emendando sint consecuti, hoc loco recognoscere supersedeo, praesertim cum in Philologi tomo XXXVI p. 129 seq., p. 529 seq. et tomo XXXVII p. 325 seq. omnes libros libellosque ex anno 1774 usque ad annum 1876 examinaverim. Ex illo autem tempore usque ad hunc diem praeter C. G. Cobetum, cuius Observationes criticas et palaeographicas ad Dionysi Halicarnasensis antiquitates romanas programmate meo Gedanensi a. 1877 recensui, non multum viri docti ad libros emendandos contulerunt. Inter omnes quidem vel maxime G. Meutznerus a corruptelarum sordibus hunc scriptorem purgavit disputationibus duabus, quae in Fleckeiseni annalibus philologis tom. 115 p. 809 seq. a. 1877 et tom. 125 p. 249 seq. a. 1882 vulgatae ad librum primum et sextum pertinent, quamquam ne ille quidem vir doctus, ut hodie saepe fit, curam agit litterarum. Atque idem primus postquam Ritschelius de codice Urbinate Dionysi Halicarnasensis disputatione, quae edita est Bonnae anno 1847, perlustravit, qua ratione inter se codices praestantissimi Chisianus (*A*) et Urbinas sive Vaticanus (*B*) essent coniuncti, denuo hanc quaestionem magnam movit, non absolvit. Consentio igitur

cum Schenkelio [1]), qui in librorum annali breviario Bursiani p. 32 dicit: Es ist also die ganze Art und Weise, wie Meutzner die Frage angreift, nicht die richtige, und zwar um so mehr, als er dabei Ritschls Abhandlung, was er doch thun musste, nicht zu Grunde gelegt hat. Spero me quidem alio tempore alioque loco de codicum Dionysianorum ratione plus meliusque esse prolaturum, nunc vero in ea sententia sum, quam Ritschelius [2]) et Sintenis [3]) firmarunt. Illi enim promiscuam esse virtutem Chisiani et Urbinatis codicum et ex coniuncto utriusque libri usu cauto et iusto quodam quasi temperamento instituto rem agendam esse intellexerunt. Quod iudicium ut olim in Observationibus meis criticis in Dionysi Halicarnasensis antiquitates romanas (Acta societ. philol. Lipsiensis ed. Frid. Ritschelius tom. I. p. 287—344), in Philologo tom. XXXVI p. 152 aliisque locis sum secutus, ita hodie probo, neque Schenkelius, qui nuper de ratione codicum quamvis paucis verbis egit, aliter sentit.

Ut autem illos libros suppleam, quos in Philologo recensui, hoc loco nomina quidem proferam eorum, qui ex anno 1876 usque ad hunc diem sunt editi:

---

1) Jahresbericht über die späteren griechischen Geschichtsschreiber 1873—1884 (Separatabdruck aus dem Jahresbericht über die Fortschritte der class. Alterthumswissenschaft).

2) Fr. Ritschelius de codice Urbinate Dionysii Hal. disputatio = Opusc. phil. tom. I p. 516 seq.

3) C. Sintenis Emend. Dionysiac. specim. II p. 1 seq.

1) Carl Jacoby, die griechischen Historiker der späteren Zeit. I: Dionysius von Halikarnass. Philologus Bd. XXXVI p. 129—164, 529—561, XXXVII p. 325—342.

2) C. G. Cobet, Observationes criticae et palaeographicae ad Dionysii Halicarnassensis antiquitates romanas. Leiden, E. J. Brill, 1877, p. XV, 272.

3) C. Jacoby, Cobet neuestes Werk: Observationes criticae et palaeographicae ad Dionysii Halic. antiquitates romanas. Danzig 1877, p. 15.

4) G. Meutzner, zu Dionysios von Halikarnasos Fleckeis. Jahrb. Bd. 115 (1877) p. 809—834.

5) C. Th. Ph. Schwartz, Dionysii Halicarnassensis reliquias, collegit et illustravit. Utrecht, 1877, p. XLII, 164.

6) A. H. Garrer, Observationes ad Dionysii Halicarnassensis antiquitates romanas. Lugduni-Batavorum 1877, p. 77.

7) R. T. F. Reudler, Tirocinia critica in Dionysii Halicarnassensis antiquitates romanas. Lugduni-Batavorum 1878, p. 72.

8) P. J. Smit, Observationes ad Dionysii Halicarnassensis antiquitates romanas. Lugduni-Batavorum 1879, p. 80.

9) G. Meutzner, zu Dionysios von Halikarnasos. Fleckeis. Jahrb. Bd. 125 (1882) p. 249—271.

10) L. Mendelssohn, Handschriftliches zu Dionysios von Halicarnassos und Appianos. Rhein. Mus. XXXVIII (1883) p. 126—131.

11) C. Jacoby, zu Dionysios von Halikarnasos. Fleckeisens Jahrbücher Bd. 127 (1883) p. 841—851.

12) Fr. Krebs, die Präpositionsadverbien in der späteren historischen Gräcität. Heft I. München 1884, p. 62; Heft II. München 1885, p. 63.

13) Fr. Krebs, zur Rection der Casus in der späteren historischen Gräcität. Regensburg 1885, p. 33.

14) C. Schwartz, ad Dionysii Halicarnassensis antiquitates romanas lib. I. Mnemosyne Bd. XIII (1885) p. 112—114.

15) K. Schenkl, Jahresbericht über die späteren griechischen Geschichtsschreiber. 1873—1884. (Separatabdruck aus dem Jahresbericht über die Fortschritte der classischen Alterthumswissenschaft) 1885, p. 80.

Restat, cum spatium disputandi exiguum mihi datum sit, ut sigla, quibus usus sum in adnotatione critica, proferam et explicem; sunt autem haec:

A = Chisianus 58
B = Urbinas 105
C = Coislinianus 150
D = Regius Parisinus 1654 et 1655
E = Vaticanus 133
F = Urbinas 106

O = omnes
R = reliqui.

Addenda in contextu scriptoris his signis < > significavi, eicienda uncis quadratis [ ] inclusi, asterisco * mea notavi; * in contextu indicat lacunam, . spatium unius litterae in lacuna.

Scribebam Gedani Kal. Sext. a. 1885.

Carolus Jacoby.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ

ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΕΩΣ

ΡΩΜΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

Reiskianae editionis
p. 1 *Τοὺς εἰωθότας ἀποδίδοσθαι τοῖς προοιμίοις τῶν*
ἱστοριῶν λόγους ἥκιστα βουλόμενος ἀναγκάζομαι περὶ
ἐμαυτοῦ προειπεῖν, οὔτ' ἐν τοῖς ἰδίοις μέλλων πλεο-
νάζειν ἐπαίνοις, οὓς ἐπαχθεῖς οἶδα φαινομένους τοῖς
ἀκούουσιν, οὔτε διαβολὰς καθ' ἑτέρων ἐγνωκὼς ποι-
2 *εῖσθαι συγγραφέων, ὥσπερ Ἀναξιμένης καὶ Θεό-*
πομπος ἐν τοῖς προοιμίοις τῶν ἱστοριῶν ἐποίησαν,
ἀλλὰ τοὺς ἐμαυτοῦ λογισμοὺς ἀποδεικνύμενος, οἷς
ἐχρησάμην ὅτε ἐπὶ ταύτην ὥρμησα τὴν πραγματείαν,
καὶ περὶ τῶν ἀφορμῶν ἀποδιδοὺς λόγον, ἐξ ὧν τὴν
ἐμπειρίαν ἔλαβον τῶν γραφησομένων. ἐπείσθην γὰρ 2
ὅτι δεῖ τοὺς προαιρουμένους μνημεῖα τῆς ἑαυτῶν ψυ-
χῆς τοῖς ἐπιγιγνομένοις καταλιπεῖν, ἃ μὴ συναφανι-

ΔΙΟΝΥΣΊΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΈΩΣ ΡΩΜΑΙΚΗ͂Σ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΛΌΓΟΣ ᾱ A ΔΙΟΝΥΣΊΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΕΩΣ ΡΩΜΑΙΚΗ͂Σ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ *ἀπὸ βιβλίου πρώτου. μέχρι δεκάτου* B 1 *ἐν τοῖς* c. Stephanus 3 *εἰπεῖν* B 6 *Ἀναξιμένης* C. Müller Fragm. Hist. Graec. II p. 84 Usener Quaest. Anaxim. p. 6, *Ἀναξίλαος* O 7 *ἐν τοῖς προοιμίοις τῶν ἱστοριῶν* expunxit Cobet Obs. p. 19

σθήσεται τοῖς σώμασιν αὐτῶν ὑπὸ τοῦ χρόνου, καὶ
πάντων μάλιστα τοὺς ἀναγράφοντας ἱστορίας, ἐν αἷς
καθιδρῦσθαι τὴν ἀλήθειαν [πάντες] ὑπολαμβάνομεν
ἀρχὴν φρονήσεώς τε καὶ σοφίας οὖσαν, πρῶτον μὲν
ὑποθέσεις προαιρεῖσθαι καλὰς καὶ μεγαλοπρεπεῖς καὶ 3
πολλὴν ὠφέλειαν τοῖς ἀναγνωσομένοις φερούσας,
ἔπειτα παρασκευάζεσθαι τὰς ἐπιτηδείους εἰς τὴν
ἀναγραφὴν τῆς ὑποθέσεως ἀφορμὰς μετὰ πολλῆς ἐπι-
3 μελείας τε καὶ φιλοπονίας. οἱ μὲν γὰρ ὑπὲρ ἀδόξων
πραγμάτων ἢ πονηρῶν ἢ μηδεμιᾶς σπουδῆς ἀξίων
ἱστορικὰς καταβαλόμενοι πραγματείας, εἴτε τοῦ προ-
ελθεῖν εἰς γνῶσιν ὀρεγόμενοι καὶ τυχεῖν ὁποιου-
δήποτε ὀνόματος, εἴτε περιουσίαν ἀποδείξασθαι τῆς
περὶ λόγους δυνάμεως βουλόμενοι, οὔτε τῆς γνώσεως
ζηλοῦνται παρὰ τοῖς ἐπιγιγνομένοις οὔτε τῆς δυνάμεως
ἐπαινοῦνται, δόξαν ἐγκαταλιπόντες τοῖς ἀναλαμ-
βάνουσιν αὐτῶν τὰς ἱστορίας, ὅτι τοιούτους ἐζήλωσαν
αὐτοὶ βίους, οἵας ἐξέδωκαν τὰς γραφάς· ἐπιεικῶς γὰρ
ἅπαντες νομίζουσιν εἰκόνας εἶναι τῆς ἑκάστου ψυχῆς
4 τοὺς λόγους. οἱ δὲ προαιρούμενοι μὲν τὰς κρατίστας
ὑποθέσεις, εἰκῇ δὲ καὶ ῥαθύμως αὐτὰς συντιθέντες
ἐκ τῶν ἐπιτυχόντων ἀκουσμάτων, οὐδένα ὑπὲρ τῆς 4
προαιρέσεως ἔπαινον κομίζονται· οὐ γὰρ ἀξιοῦμεν
αὐτοσχεδίους οὐδὲ ῥαθύμους εἶναι τὰς περί τε πόλεων
ἐνδόξων καὶ ἀνδρῶν ἐν δυναστείᾳ γεγονότων ἀνα-
5 γραφομένας ἱστορίας. ταῦτα δὴ νομίσας ἀναγκαῖα

3 καθιδρύσθαι AB | πάντες om. B 10 μὴ δὲ μιᾶς A 11 καταβαλόμενοι Bb καταβαλλόμενοι ABa 15 παρὰ τῶν ἐπιγινομένων c. Stephanus 16 καταλείποντες A 18 ἐπίεικος A 23 αἱρέσεως B 26 ἀναγκαιότατα c. Reiske

καὶ πρῶτα θεωρήματα τοῖς ἱστορικοῖς εἶναι καὶ πολλὴν ποιησάμενος ἀμφοτέρων ἐπιμέλειαν οὔτε παρελθεῖν τὸν ὑπὲρ αὐτῶν λόγον ἐβουλήθην, οὔτε ἐν ἄλλῳ τινὶ τόπῳ καταχωρίσαι μᾶλλον ἢ τῷ προοιμίῳ τῆς πραγματείας.

II. Τὴν μὲν οὖν ὑπόθεσιν ὅτι καλὴν εἴληφα καὶ
μεγαλοπρεπῆ καὶ πολλοῖς ὠφέλιμον οὐ μακρῶν οἶμαι
5 δεήσειν λόγων τοῖς γε δὴ μὴ παντάπασιν ἀπείρως
ἔχουσι τῆς κοινῆς ἱστορίας. εἰ γάρ τις ἐπιστήσας τὴν
διάνοιαν ἐπὶ τὰς παραδεδομένας ἐκ τοῦ παρεληλυθό-
τος χρόνου πόλεών τε καὶ ἐθνῶν ἡγεμονίας, ἔπειτα
χωρὶς ἑκάστην σκοπῶν καὶ παρ᾽ ἀλλήλας ἐξετάζων
διαγνῶναι βουληθείη, τίς αὐτῶν ἀρχήν τε μεγίστην
ἐκτήσατο καὶ πράξεις ἀπεδείξατο λαμπροτάτας ἐν εἰ-
ρήνῃ τε καὶ κατὰ πολέμους, μακρῷ δή τινι τὴν Ῥω-
μαίων ἡγεμονίαν ἁπάσας ὑπερβεβλημένην ὄψεται τὰς
πρὸ αὐτῆς μνημονευομένας, οὐ μόνον κατὰ τὸ μέγε-
θος τῆς ἀρχῆς καὶ κατὰ τὸ κάλλος τῶν πράξεων, ἃς
οὔπω κεκόσμηκε λόγος οὐδεὶς ἀξίως, ἀλλὰ καὶ κατὰ
τὸ μῆκος τοῦ περιειληφότος αὐτὴν χρόνου μέχρι τῆς
καθ᾽ ἡμᾶς ἡλικίας. ἡ μὲν γὰρ Ἀσσυρίων ἀρχὴ παλαιά 2
6 τις οὖσα καὶ εἰς τοὺς μυθικοὺς ἀναγομένη χρόνους
ὀλίγου τινὸς ἐκράτησε τῆς Ἀσίας μέρους. ἡ δὲ Μη-
δικὴ καθελοῦσα τὴν Ἀσσυρίων καὶ μείζονα δυνα-
7 στείαν περιβαλομένη χρόνον οὐ πολὺν κατέσχεν, ἀλλ᾽
ἐπὶ τῆς τετάρτης κατελύθη γενεᾶς. Πέρσαι δὲ οἱ

4 καταχωρῆσαι AB 12 παραλλήλας B 14 ἐπεδείξατο A
19 ἄξιος Ba 21 et 24 ἀσυρίων Ba 25 περιβαλλομένη ABa
περιβαλομένη Bb | ἀντέσχεν c. Kiessling Pr. Bas. p. 3 26 δὲ
οἱ O οἱ delevit cum Suida s. v. Ἀσσύριοι Kiessling

Μήδους καταγωνισάμενοι τῆς μὲν Ἀσίας ὀλίγου δεῖν
πάσης τελευτῶντες ἐκράτησαν, ἐπιχειρήσαντες δὲ καὶ
τοῖς Εὐρωπαίοις ἔθνεσιν οὐ πολλὰ ὑπηγάγοντο, χρό-
νον τε οὐ πολλῷ πλείονα διακοσίων ἐτῶν ἔμειναν ἐπὶ
3 *τῆς ἀρχῆς. ἡ δὲ Μακεδονικὴ δυναστεία τὴν Περ-*
σῶν καθελοῦσα ἰσχὺν μεγέθει μὲν ἀρχῆς ἁπάσας
ὑπερεβάλετο τὰς πρὸ αὐτῆς, χρόνον δὲ οὐδὲ αὕτη
πολὺν ἤνθησεν, ἀλλὰ μετὰ τὴν Ἀλεξάνδρου τελευ-
τὴν ἐπὶ τὸ χεῖρον ἤρξατο φέρεσθαι. διασπασθεῖσα γὰρ
εἰς πολλοὺς ἡγεμόνας εὐθὺς ἀπὸ τῶν διαδόχων καὶ 8
μετ' ἐκείνους ἄχρι τῆς δευτέρας ἢ τρίτης ἰσχύσασα
προελθεῖν γενεᾶς, ἀσθενὴς αὐτὴ δι' ἑαυτῆς ἐγένετο
4 *καὶ τελευτῶσα ὑπὸ Ῥωμαίων ἠφανίσθη. καὶ οὐδὲ*
αὕτη μέντοι πᾶσαν ἐποιήσατο γῆν τε καὶ θάλασσαν
ὑπήκοον· οὔτε γὰρ Λιβύης ὅτι μὴ τῆς πρὸς Αἰγύπτῳ
οὐ πολλῆς οὔσης ἐκράτησεν, οὔτε τὴν Εὐρώπην
ὅλην ὑπηγάγετο, ἀλλὰ τῶν μὲν βορείων αὐτῆς μερῶν
μέχρι Θρᾴκης προῆλθε, τῶν δ' ἑσπερίων μέχρι τῆς
Ἀδριανῆς κατέβη θαλάσσης.

III. *Αἱ μὲν οὖν ἐπιφανέσταται τῶν πρόσθεν ἡγεμονιῶν, ἃς παρειλήφαμεν ἐκ τῆς ἱστορίας, τοσαύτην ἀκμήν τε καὶ ἰσχὺν λαβοῦσαι κατελύθησαν· τὰς γὰρ Ἑλληνικὰς δυνάμεις οὐκ ἄξιον αὐταῖς ἀντιπαρεξετάζειν, οὔτε μέγεθος ἀρχῆς οὔτε χρόνον ἐπιφανείας*

3 *χρόνων τε οὐ πολλῷ πλεῖον διακοσίων ἔμειναν* B et nisi quod *πλέον* Suidas   7 et 14 *αὕτη* Bücheler *αὐτή* O | *ἐποιήσατο πᾶσαν* B   16 *οὐ πολλῆς* Casaubonus ad Polyb. I, 2 *πολλῆς οὐκ οὔσης* Ritschl, Sintenis, Kiessling, *ὀλίγης οὔσης* Meineke Ann. phil. 1863 p. 371 *πέλας οὔσης* Meutzner Ann. phil. 1877 p. 817   18 *μόνον* post *Θρᾴκης* vel post *Ἀδριανῆς* add. Reiske

τοσοῦτον ὅσον ἐκεῖναι λαβοῦσας. Ἀθηναῖοι μέν γε 2
αὐτῆς μόνον ἦρξαν τῆς παραλίου δυεῖν δέοντα ἑβδο-
9 μήκοντα ἔτη καὶ οὐδὲ ταύτης ἁπάσης, ἀλλὰ τῆς ἐντὸς
Εὐξείνου τε πόντου καὶ τοῦ Παμφυλίου πελάγους,
ὅτε μάλιστα ἐθαλασσοκράτουν. Λακεδαιμόνιοι δὲ Πε-
λοποννήσου καὶ τῆς ἄλλης κρατοῦντες Ἑλλάδος ἕως
Μακεδονίας τὴν ἀρχὴν προὐβίβασαν, ἐπαύσθησαν δὲ
ὑπὸ Θηβαίων οὐδὲ ὅλα τριάκοντα ἔτη τὴν ἀρχὴν κατα-
10 σχόντες. ἡ δὲ Ῥωμαίων πόλις ἁπάσης μὲν ἄρχει 3
γῆς ὅση μὴ ἀνέμβατός ἐστιν, ἀλλ' ὑπ' ἀνθρώπων κατ-
οικεῖται, πάσης δὲ κρατεῖ θαλάσσης, οὐ μόνον τῆς
ἐντὸς Ἡρακλείων στηλῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς Ὠκεανίτιδος
11 ὅση πλεῖσθαι μὴ ἀδύνατός ἐστι, πρώτη καὶ μόνη τῶν
ἐκ τοῦ παντὸς αἰῶνος μνημονευομένων ἀνατολὰς καὶ
δύσεις ὅρους ποιησαμένη τῆς δυναστείας· χρόνος τε
αὐτῇ τοῦ κράτους οὐ βραχύς, ἀλλ' ὅσος οὐδεμιᾷ τῶν
ἄλλων οὔτε πόλεων οὔτε βασιλειῶν. εὐθὺς μὲν γὰρ 4
ἐξ ἀρχῆς μετὰ τὸν οἰκισμὸν τὰ πλησίον ἔθνη πολλὰ
καὶ μάχιμα ὄντα προσήγετο καὶ προὔβαινεν ἀεὶ πᾶν
δουλουμένη τὸ ἀντίπαλον· ταῦτα δὲ πέντε καὶ τεττα-
ράκοντα ἤδη πρὸς [τοῖς] ἑπτακοσίοις ἔτεσίν ἐστιν εἰς
ὑπάτους Κλαύδιον Νέρωνα τὸ δεύτερον [ὑπατεύοντα]
καὶ Πείσωνα Καλπούρνιον, οἳ κατὰ τὴν τρίτην ἐπὶ
ταῖς ἐνενήκοντα καὶ ἑκατὸν ὀλυμπιάσιν ἀπεδείχθησαν.

2 αὐτὸ μόνον c. Cobet Obs. p. 20 7 *ἐπαύθησαν O 8 οὐδὲ Schweighaeuser ad Polyb. V p. 122, Schaefer ad Dionys. de comp. verb. p. 297, οὔτε O | ἔτη τετταράκοντα Casaubonus ad Polyb. I, 2 10 ὑπὸ A 12 ὠκεανίδος ἐστὶ πρώτη ὅση πλεῖσθαι μὴ ἀδύνατος . καὶ μόνη B Ὠκεανίτιδος ὅση ἐστὶ πλωτή, πρώτη καὶ μόνη c. Reiske 17 μὲν om. B 19 προσηγάγετο A 21 τοῖς om. AB 22 ὑπατεύοντα cum Suida delevit Reudler Tiroc. crit. p. 3. 23 πίσωνα O

5 ἐξ οὗ δὲ ὅλης ἐκράτησεν Ἰταλίας καὶ ἐπὶ τὴν ἁπάντων
ἐθάρρησεν ἀρχὴν προελθεῖν, ἐκβαλοῦσα μὲν ἐκ τῆς
θαλάττης Καρχηδονίους, οἳ πλείστην ἔσχον ναυτικὴν
δύναμιν, ὑποχείριον δὲ λαβοῦσα Μακεδονίαν, ἣ
τέως ἐδόκει μέγιστον ἰσχύειν κατὰ γῆν, οὐδὲν ἔτι
ἀντίπαλον ἔχουσα οὔτε βάρβαρον φῦλον οὔτε Ἑλ-
ληνικὸν γενεὰν ἑβδόμην ἤδη τὴν ἐπ᾽ ἐμοῦ δια- 12
μένει παντὸς ἄρχουσα τόπου· ἔθνος δὲ οὐδὲν ὡς
εἰπεῖν ἐστιν, ὃ περὶ τῆς κοινῆς ἡγεμονίας ἢ τοῦ μὴ
6 ἄρχεσθαι πρὸς αὐτὴν διαφέρεται. ἀλλὰ γὰρ ὅτι μὲν
οὔτε τὴν ἐλαχίστην τῶν ὑποθέσεων προῄρημαι, καθ-
άπερ ἔφην, οὔτε περὶ φαύλας καὶ ἀσήμους πράξεις
ἔγνωκα διατρίβειν, ἀλλὰ περί τε πόλεως γράφω τῆς
περιφανεστάτης καὶ περὶ πράξεων ὧν οὐκ ἂν ἔχοι τις
ἑτέρας ἐπιδείξασθαι λαμπροτέρας, οὐκ οἶδ᾽ ὅ,τι δεῖ
πλείω λέγειν.

IIII. Ὅτι δ᾽ οὐκ ἄνευ λογισμοῦ καὶ προνοίας ἔμ-
φρονος ἐπὶ τὰ παλαιὰ τῶν ἱστορουμένων περὶ αὐτῆς
ἐτραπόμην, ἀλλ᾽ ἔχων εὐλογίστους ἀποδοῦναι τῆς
προαιρέσεως αἰτίας, ὀλίγα βούλομαι προειπεῖν, ἵνα
μή τινες ἐπιτιμήσωσί μοι τῶν πρὸς ἅπαντα φιλαιτίων,
οὐδέν πω τῶν μελλόντων δηλοῦσθαι προακηκοότες,
ὅτι τῆς ἀοιδίμου γενομένης καθ᾽ ἡμᾶς πόλεως ἀδόξους 13
καὶ πάνυ ταπεινὰς τὰς πρώτας ἀφορμὰς λαβούσης
καὶ οὐκ ἀξίας ἱστορικῆς ἀναγραφῆς, οὐ πολλαῖς δὲ
γενεαῖς πρότερον εἰς ἐπιφάνειαν καὶ δόξαν ἀφιγμέ-

2 ἀρχὴν ἐθάρρησε A | παρελθεῖν B 8 ἔθνος τε c. Stephanus 15 ὅτι O corr. Ritschl | δεῖ om. B 18 παλαιὰ corr. Stephanus πάλαι O 19 ἐτράπην A 22 οὐδέν πω Cobet Obs. p. 20 οὐδὲν οὔπω O 24 ἀδόξους πάνυ καὶ A

νης, ἐξ οὗ τάς τε Μακεδονικὰς καθεῖλε δυναστείας
καὶ τοὺς Φοινικικοὺς κατώρθωσε πολέμους, ἐξόν μοι
τῶν ἐνδόξων τινὰ λαβεῖν αὐτῆς ὑποθέσεων, ἐπὶ τὴν
οὐδὲν ἔχουσαν ἐπιφανὲς ἀρχαιολογίαν ἀπέκλινα. ἔτι 2
γὰρ ἀγνοεῖται παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ὀλίγου δεῖν πᾶσιν
ἡ παλαιὰ τῆς Ῥωμαίων πόλεως ἱστορία, καὶ δόξαι
τινὲς οὐκ ἀληθεῖς, ἀλλ' ἐκ τῶν ἐπιτυχόντων ἀκου-
σμάτων τὴν ἀρχὴν λαβοῦσαι τοὺς πολλοὺς ἐξηπατή-
κασιν, ὡς ἀνεστίους μέν τινας καὶ πλάνητας καὶ βαρ-
βάρους καὶ οὐδὲ τούτους ἐλευθέρους οἰκιστὰς εὐχο-
μένης, οὐ δι' εὐσέβειαν δὲ καὶ δικαιοσύνην καὶ τὴν
ἄλλην ἀρετὴν ἐπὶ τὴν ἁπάντων ἡγεμονίαν σὺν χρόνῳ
παρελθούσης, ἀλλὰ δι' αὐτοματισμόν τινα καὶ τύ-
χην ἄδικον εἰκῇ δωρουμένην τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν
τοῖς ἀνεπιτηδειοτάτοις· καὶ οἵ γε κακοηθέστεροι κατ-
14 ηγορεῖν εἰώθασι τῆς τύχης κατὰ τὸ φανερὸν ὡς βαρ-
βάρων τοῖς πονηροτάτοις τὰ τῶν Ἑλλήνων ποριζομέ-
νης ἀγαθά. καὶ τί δεῖ περὶ τῶν ἄλλων λέγειν, ὅπου 3
γε καὶ τῶν συγγραφέων τινὲς ἐτόλμησαν ἐν ταῖς ἱστο-
ρίαις ταῦτα γράψαντες καταλιπεῖν, βασιλεῦσι βαρ-
βάροις μισοῦσι τὴν ἡγεμονίαν, οἷς δουλεύοντες αὐτοὶ
καὶ τὰ καθ' ἡδονὰς ὁμιλοῦντες διετέλεσεν, οὔτε δι-
καίας οὔτε ἀληθεῖς ἱστορίας χαριζόμενοι;

3 αὐτῆς post ἀρχαιολογίαν transponit censor edit. Reisk. in Walchii bibl. philol. II p. 574, delet Cobet Obs. p. 21 4 ἐπιφανὲς supra versum Aa 7 ἀλλὰ B | ἐκ τῶν B om. A 10 οἰκιστὰς ἐλευθέρους B | εὐχομένης AB εὑρομένης Sauppe Eph. Gott. 1861 p. 1851, κεκτημένης aut ἐσχηκυίας aut denique δεχομένης Reiske παρεχομένης Stephanus 13 ⟨προ⟩ελθούσης B 21 βαρβάρων c. Bernays | τὴν ῥωμαικὴν ἡγεμονίαν c. Reiske, Ritschl 22 τὰ delet Cobet Obs. p. 21 κατα Krüger Index gr. gr. 1877 p. 250.

V. *Ταύτας δὴ τὰς πεπλανημένας, ὥσπερ ἔφην, ὑπολήψεις ἐξελέσθαι τῆς διανοίας τῶν πολλῶν προαιρούμενος καὶ ἀντικατασκευάσαι τὰς ἀληθεῖς, περὶ μὲν τῶν οἰκισάντων τὴν πόλιν, οἵτινες ἦσαν καὶ κατὰ τίνας ἕκαστοι καιροὺς συνῆλθον καὶ τίσι τύχαις χρησάμενοι τὰς πατρίους οἰκήσεις ἐξέλιπον, ἐν ταύτῃ δηλώσω τῇ γραφῇ, δι' ἧς Ἕλληνάς τε αὐτοὺς ὄντας* 15 *ἐπιδείξειν ὑπισχνοῦμαι καὶ οὐκ ἐκ τῶν ἐλαχίστων ἢ*

2 *φαυλοτάτων ἐθνῶν συνεληλυθότας. περὶ δὲ τῶν πράξεων, ἃς μετὰ τὸν οἰκισμὸν εὐθέως ἀπεδείξαντο, καὶ περὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων, ἐξ ὧν εἰς τοσαύτην ἡγεμονίαν προῆλθον οἱ μετ' αὐτούς, ἀπὸ τῆς μετὰ ταύτην ἀρξάμενος ἀναγραφῆς ἀφηγήσομαι, παραλιπὼν οὐδὲν ὅση μοι δύναμις τῶν ἀξίων ἱστορίας, ἵνα τοῖς γε μαθοῦσι τὴν ἀλήθειαν ἃ προσήκει περὶ τῆς πόλεως τῆσδε παραστῇ φρονεῖν, εἰ μὴ παντάπασιν ἀγρίως καὶ δυσμενῶς διάκεινται πρὸς αὐτήν, καὶ μήτε ἄχθεσθαι τῇ ὑποτάξει κατὰ τὸ εἰκὸς γενομένῃ (φύσεως γὰρ δὴ νόμος ἅπασι κοινός, ὃν οὐδεὶς καταλύσει χρόνος, ἄρχειν ἀεὶ τῶν ἡττόνων τοὺς κρείττονας) μήτε κατηγορεῖν τῆς τύχης, ὡς οὐκ ἐπιτηδείῳ πόλει τηλικαύτην ἡγεμονίαν καὶ τοσοῦτον ἤδη χρόνον προῖκα δωρησα-*

3 *μένης· μαθοῦσί γε δὴ παρὰ τῆς ἱστορίας, ὅτι μυρίας ἤνεγκεν ἀνδρῶν ἀρετὰς εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς μετὰ τὸν οἰ-*

2 ⟨*πολλῶν*⟩ B *πολιτῶν* R 4 *οἰκησάντων* B 7 aut *τε* delendum aut *Ἕλληνάς γε* aut v. 8 *καὶ οὐδ' ἐκ* scribendum esse censet Reiske 10 *ἐπεδείξαντο* B 15 *τοῖς γε* Ritschl, Krüger Index gr. gr. 1877 p. 250 *τοῖς* Kiessling *τότε* O 16 *παντάπασι* Ba 18 *ὑπ⟨οτά⟩ξει* B *ὑπάρξει* Aa, sed *ὑποτάξει* Amg ead. man. 20 *ἀεὶ τοὺς τῶν ἡττόνων κρείττονας* Ba, corr. Bb

κισμὸν, ὧν οὔτ' εὐσεβεστέρους οὔτε δικαιοτέρους
οὔτε σωφροσύνῃ πλείονι παρὰ πάντα τὸν βίον χρη-
16 σαμένους οὐδέ γε τὰ πολέμια κρείττους ἀγωνιστὰς
οὐδεμία πόλις ἤνεγκεν οὔτε Ἑλλὰς οὔτε βάρβαρος,
εἰ δὴ ἀπέσται τοῦ λόγου τὸ ἐπίφθονον· ἔχει γάρ
τι καὶ τοιοῦτον ἡ τῶν παραδόξων καὶ θαυμαστῶν
ὑπόσχεσις. οἱ δὲ σύμπαντες οἱ τοσοῦτο περιθέντες 4
αὐτῇ δυναστείας μέγεθος ἀγνοοῦνται πρὸς Ἑλλή-
νων, οὐ τυχόντες ἀξιολόγου συγγραφέως· οὐδεμία
γὰρ ἀκριβὴς ἐξελήλυθε περὶ αὐτῶν Ἑλληνὶς ἱστορία
μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, ὅτι μὴ κεφαλαιώδεις
ἐπιτομαὶ πάνυ βραχεῖαι,

VI. πρώτου μὲν, ὅσα κἀμὲ εἰδέναι, τὴν Ῥωμαϊ-
κὴν ἀρχαιολογίαν ἐπιδραμόντος Ἱερωνύμου τοῦ Καρ-
17 διανοῦ συγγραφέως ἐν τῇ περὶ τῶν ἐπιγόνων πραγ-
ματείᾳ· ἔπειτα Τιμαίου τοῦ Σικελιώτου τὰ μὲν ἀρ-
χαῖα τῶν ἱστοριῶν ἐν ταῖς κοιναῖς ἱστορίαις ἀφηγησα-
μένου, τοὺς δὲ πρὸς Πύρρον τὸν Ἠπειρώτην πολέ-
μους εἰς ἰδίαν καταχωρίσαντος πραγματείαν· ἅμα δὲ
τούτοις Ἀντιγόνου τε καὶ Πολυβίου καὶ Σιληνοῦ καὶ
μυρίων ἄλλων τοῖς αὐτοῖς πράγμασιν οὐχ ὁμοίως
18 ἐπιβαλόντων, ὧν ἕκαστος ὀλίγα καὶ οὐδὲ ἀκριβῶς
αὐτῷ διεσπουδασμένα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἐπιτυχόντων
ἀκουσμάτων συνθεὶς ἀνέγραψεν. ὁμοίας δὲ τούτοις 2

5 εἰ δὲ A εἴγε Stephanus 7 οἱ δὲ Bb οὐ δὲ ABa | τοσοῦτο A τοσοῦτον R 9 οἱ τυχόντες Ba | οὐδὲ μία A 15 ἐπειγομένων B 19 καταχωρήσαντος AB 22 οὐδὲ ἀκριβῶς αὐτῶ διεσπουδασμένως B οὐδὲ αὐτὰ διεσπουδασμένως οὐδὲ ἀκριβῶς A, corr. Hudson, Meineke; ὀλίγα καὶ οὐδὲ ταῦτα διεσπουδασμένως deletis οὐδὲ ἀκριβῶς, quae Kiessling in proecdosi secluserat, Grasberger Tess. Herbip. p. 9

*καὶ οὐδὲν διαφόρους ἐξέδωκαν ἱστορίας καὶ Ῥω-
μαίων ὅσοι τὰ παλαιὰ ἔργα τῆς πόλεως Ἑλληνικῇ
διαλέκτῳ συνέγραψαν, ὧν εἰσι πρεσβύτατοι Κόιντός τε
Φάβιος καὶ Λεύκιος Κίγκιος, ἀμφότεροι κατὰ τοὺς
Φοινικικοὺς ἀκμάσαντες πολέμους. τούτων δὲ τῶν
ἀνδρῶν ἑκάτερος, οἷς μὲν αὐτὸς ἔργοις παρεγένετο,
διὰ τὴν ἐμπειρίαν ἀκριβῶς ἀνέγραψε, τὰ δὲ ἀρχαῖα
τὰ μετὰ τὴν κτίσιν τῆς πόλεως γενόμενα κεφαλαιω-*
3 *δῶς ἐπέδραμεν. διὰ ταύτας μὲν δὴ τὰς αἰτίας ἔδοξέ
μοι μὴ παρελθεῖν καλὴν ἱστορίαν ἐγκαταλειφθεῖσαν
ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων ἀμνημόνευτον, ἐξ ἧς ἀκριβῶς
γραφείσης συμβήσεται τὰ κράτιστα καὶ δικαιότατα
τῶν ἔργων· τοῖς μὲν ἐκπεπληρωκόσι τὴν ἑαυτῶν
μοῖραν ἀνδράσιν ἀγαθοῖς δόξης αἰωνίου τυχεῖν καὶ* 19
*πρὸς τῶν ἐπιγιγνομένων ἐπαινεῖσθαι, ἃ ποιεῖ τὴν
θνητὴν φύσιν ὁμοιοῦσθαι τῇ θείᾳ καὶ μὴ συναποθνή-*
4 *σκειν [αὐτῆς] τὰ ἔργα τοῖς σώμασι· τοῖς δὲ ἀπ' ἐκεί-
νων τῶν ἰσοθέων ἀνδρῶν νῦν τε οὖσι καὶ ὕστερον
ἐσομένοις μὴ τὸν ἥδιστόν τε καὶ ῥᾷστον αἱρεῖσθαι
τῶν βίων, ἀλλὰ τὸν εὐγενέστατον καὶ φιλοτιμότατον,
ἐνθυμουμένους ὅτι τοὺς εἰληφότας καλὰς τὰς πρώτας
ἐκ τοῦ γένους ἀφορμὰς μέγα ἐφ' ἑαυτοῖς προσήκει
φρονεῖν καὶ μηδὲν ἀνάξιον ἐπιτηδεύειν τῶν προ-*
5 *γόνων· ἐμοὶ δὲ, ὃς οὐχὶ κολακείας χάριν ἐπὶ ταύτην*

1 *καὶ κατ' οὐδὲν* B 3 *τε* om. A 4 *καὶ* om. A | *κίκ-
κιος* AB 9 *ἐπέδραμεν* A 10 *καλὴν* O *καλὴν* delendum aut *καὶ ἐᾶν* scribendum esse censet Meutzner Ann. phil. 1877 p. 818 12 *δικαιότερα* Ba, corr. man. recentissima 14 *τυγχά-
νειν* A 15 *ἐπιγ⟨ι⟩νομένων* B 17 *αὐτῆς* A Reiske *αὐτοῖς* R cf. Wakefield Silv. crit. V p. 104, om. B 21 *ἐνθυμουμέ-
νο⟨ι⟩ς* B 23 *ἄξιον* Ba

ἀπέκλινα τὴν πραγματείαν, ἀλλὰ τῆς ἀληθείας καὶ
τοῦ δικαίου προνοούμενος, ὧν δεῖ στοχάζεσθαι πᾶσαν
ἱστορίαν, πρῶτον μὲν ἐπιδείξασθαι τὴν ἐμαυτοῦ διά-
νοιαν, ὅτι χρηστὴ πρὸς ἅπαντας [ἀνθρώπους] ἐστὶ τοὺς
ἀγαθοὺς καὶ φιλοθεώρους τῶν καλῶν ἔργων καὶ μεγά-
λων· ἔπειτα χαριστηρίους ἀμοιβάς, ἃς ἐμοὶ δύναμις
20 ἦν, ἀποδοῦναι τῇ πόλει, παιδείας τε μεμνημένῳ καὶ
τῶν ἄλλων ἀγαθῶν ὅσων ἀπέλαυσα διατρίψας ἐν αὐτῇ.

VII. *Ἀποδεδωκὼς* δὲ τὸν ὑπὲρ τῆς προαιρέσεως
λόγον ἔτι βούλομαι καὶ περὶ τῶν ἀφορμῶν εἰπεῖν, αἷς
ἐχρησάμην ὅτ' ἔμελλον ἐπιχειρεῖν τῇ γραφῇ· ἴσως γὰρ
οἱ προανεγνωκότες Ἱερώνυμον ἢ Τίμαιον ἢ Πολύβιον
ἢ τῶν ἄλλων τινὰ συγγραφέων, ὑπὲρ ὧν ἐποιησάμην
λόγον ὀλίγῳ πρότερον ὡς ἐπισεσυρκότων τὴν γραφήν,
πολλὰ τῶν ὑπ' ἐμοῦ γραφομένων οὐχ εὑρηκότες παρ'
ἐκείνοις κείμενα σχεδιάζειν υπολήψονταί με καὶ
πόθεν ἡ τούτων γνῶσις εἰς ἐμὲ παραγέγονεν ἀξιώσου-
σι μαθεῖν. ἵνα δὴ μὴ τοιαύτη δόξα παραστῇ τισι
περὶ ἐμοῦ, βέλτιον ἀφ' ὧν ὡρμήθην λόγων τε καὶ
ὑπομνηματισμῶν προειπεῖν. ἐγὼ καταπλεύσας εἰς 2
Ἰταλίαν ἅμα τῷ καταλυθῆναι τὸν ἐμφύλιον πόλεμον
21 ὑπὸ τοῦ Σεβαστοῦ Καίσαρος ἑβδόμης καὶ ὀγδοηκο-
στῆς καὶ ἑκατοστῆς ὀλυμπιάδος μεσούσης, καὶ τὸν ἐξ
ἐκείνου χρόνον ἐτῶν δύο καὶ εἴκοσι μέχρι τοῦ παρ-
όντος γενόμενον ἐν Ῥώμῃ διατρίψας, διάλεκτόν τε τὴν
Ῥωμαϊκὴν ἐκμαθὼν καὶ γραμμάτων ⟨τῶν⟩ ἐπιχωρίων

3 ἀποδείξασθαι c. Ritschl 4 ἀνθρώπους om. B 5 φιλοθέωρος A, Reiske 6 ἃς] ὡς vel ὅση Sylburg 7 δύναμις ἀντοποδοῦναι c. Ritschl | τε om. B 8 ἀπήλαυσα Bb 14 ὑποσεσυρκότων A | τῆι γραφῆι Ba 18 δὴ om. B 20 εἰπεῖν B | εἰς om. A 23 καὶ ante ἑκατοστῆς om. B 26 τῶν add. Reiske

λαβὼν ἐπιστήμην, ἐν παντὶ τούτῳ ⟨τῷ⟩ χρόνῳ τὰ συν-
τείνοντα πρὸς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην διετέλουν πραγ-
3 ματευόμενος. καὶ τὰ μὲν παρὰ τῶν λογιωτάτων ἀν-
δρῶν, οἷς εἰς ὁμιλίαν ἦλθον, διδαχῇ παραλαβών, τὰ
δ' ἐκ τῶν ἱστοριῶν ἀναλεξάμενος, ἃς οἱ πρὸς αὐτῶν
ἐπαινούμενοι Ῥωμαίων συνέγραψαν Πόρκιός τε Κά-
των καὶ Φάβιος Μάξιμος καὶ Οὐαλέριος ⟨ὁ⟩ Ἀντιεὺς
καὶ Λικίνιος Μάκερ Αἴλιοί τε καὶ Γέλλιοι καὶ Καλ-
πούρνιοι καὶ ἕτεροι συχνοὶ πρὸς τούτοις ἄνδρες οὐκ
ἀφανεῖς, ἀπ' ἐκείνων ὁρμώμενος τῶν πραγματειῶν
(εἰσὶ δὲ ταῖς Ἑλληνικαῖς χρονογραφίαις ἐοικυῖαι), τότε
4 ἐπεχείρησα τῇ γραφῇ. ταῦτα μὲν οὖν ὑπὲρ ἐμαυτοῦ
διείλεγμαι. λοιπὸν ἔτι δέ μοι καὶ περὶ τῆς ἱστορίας 22
αὐτῆς προειπεῖν, τίσι τε αὐτὴν περιλαμβάνω χρόνοις
καὶ περὶ τίνων ποιοῦμαι πραγμάτων τὴν διήγησιν καὶ
ποταπὸν ἀποδίδωμι τὸ σχῆμα τῇ πραγματείᾳ.

VIII. Ἄρχομαι μὲν οὖν τῆς ἱστορίας ἀπὸ τῶν πα-
λαιοτάτων μύθων, οὓς παρέλιπον οἱ πρὸ ἐμοῦ γενό-
μενοι συγγραφεῖς χαλεποὺς ὄντας ἄνευ πραγματείας
μεγάλης ἐξευρεθῆναι· καταβιβάζω δὲ τὴν διήγησιν
2 ἐπὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ πρώτου Φοινικικοῦ πολέμου τὴν
γενομένην ἐνιαυτῷ τρίτῳ τῆς ὀγδόης καὶ εἰκοστῆς
ἐπὶ ταῖς ἑκατὸν ὀλυμπιάσιν. ἀφηγοῦμαι δὲ τούς τε
ὀθνείους πολέμους τῆς πόλεως ἅπαντας, ὅσους ἐν ἐκεί-
νοις τοῖς χρόνοις ἐπολέμησε, καὶ τὰς ἐμφυλίους στά-

1 τῷ add. Ritschl 3 περὶ τῶν Ba 4 τὰ δ' ἐκ B τὰ δὲ ἐκ R 6 ῥωμαῖοι B 7 οὐαλλέριος A | ὁ add. Bücheler 8 λικίννιος ABb | μακαιρέλιοί AB 10 ὁρμώμενοι A 13 ἔτι B ἔστι R, del. Pflugk 15 πραγμάτων ποιοῦμαι A 21 φονικοῦ Ba 22 εἰκοστῆς B ὀγδοηκοστῆς A 24 ὅσους Krüger Index gr. gr. p. 250, οὓς σὺν A οὓς ἐν B

σεις ὁπόσας ἐστασίασεν, ἐξ οἵων αἰτιῶν ἐγένοντο καὶ
δι' οἵων τρόπων τε καὶ λόγων κατελύθησαν· πολι-
23 τειῶν τε ἰδέας διέξειμι πάσας ὅσαις ἐχρήσατο βασι-
λευομένη τε καὶ μετὰ τὴν κατάλυσιν τῶν μονάρχων,
καὶ τίς ἦν αὐτῶν ἑκάστης ὁ κόσμος· ἔθη τε τὰ κράτι-
στα καὶ νόμους τοὺς ἐπιφανεστάτους διηγοῦμαι καὶ
συλλήβδην ὅλον ἀποδείκνυμι τὸν ἀρχαῖον βίον τῆς
πόλεως. σχῆμα δὲ ἀποδίδωμι τῇ πραγματείᾳ οὐθ' 3
ὁποῖον οἱ τοὺς πολέμους ⟨μόνους⟩ ἀναγράψαντες ἀπο-
δεδώκασι ταῖς ἱστορίαις οὔθ' ὁποῖον οἱ τὰς πολιτείας
αὐτὰς ἐφ' ἑαυτῶν διηγησάμενοι οὔτε ταῖς χρονικαῖς
παραπλήσιον, ἃς ἐξέδωκαν οἱ τὰς Ἀτθίδας πραγματευ-
σάμενοι· μονοειδεῖς γὰρ ἐκεῖναί τε καὶ ταχὺ προσ-
24 ιστάμεναι τοῖς ἀκούουσιν· ἀλλ' ἐξ ἁπάσης ἰδέας μικτὸν
ἐναγωνίου τε καὶ θεωρητικῆς ⟨καὶ ἡδείας⟩, ἵνα καὶ
τοῖς περὶ τοὺς πολιτικοὺς διατρίβουσι λόγους καὶ τοῖς
περὶ τὴν φιλόσοφον ἐσπουδακόσι θεωρίαν καὶ εἴ τισιν
ὀχλήτου δεήσει διαγωγῆς ἐν ἱστορικοῖς ἀναγνώσμασιν,
ἀποχρώντως ἔχουσα φαίνηται. ἡ μὲν οὖν ἱστορία 4
περὶ τοιούτων τε γενήσεται πραγμάτων καὶ τοιούτου
τεύξεται σχήματος· ὁ δὲ συντάξας αὐτὴν Διονύσιός
εἰμι Ἀλεξάνδρου Ἁλικαρνασεύς· ἄρχομαι δ' ἐνθένδε.

VIIII. Τὴν ἡγεμόνα γῆς καὶ θαλάσσης ἁπάσης

2 τρόπων] ἔργων c. Hertlein Hermes X p. 408 3 εἰδέας B a 5 post κράτιστα lacuna octo vel novem litterarum A 7 ἐπιδείκνυμι A 8 οὐχ ὁποῖον B 9 μόνους vel ἰδίᾳ add. Stephanus 11 χρονικαῖς ⟨διηγήσεσι⟩ c. Stephanus χρονογραφίαις c. Ritschl 12 οἵας c. Sylburg 13 ἐκεῖναί γε c. Reiske μονοειδεῖς τε γὰρ ἐκεῖναι καὶ c. Pflugk | προιστάμενοι B 15 καὶ ἡδείας add. Stephanus Op. var. p. 41. 42 21 εἰμι διονύσιος A | δὲ B 23 Haec usque ad cap. 13

πόλιν, ἣν νῦν κατοικοῦσι Ῥωμαῖοι, παλαιότατοι τῶν μνημονευομένων λέγονται κατασχεῖν βάρβαροι Σικε- 25 λοί, ἔθνος αὐθιγενές· τὰ δὲ πρὸ τούτων οὔθ' ὡς κατείχετο πρὸς ἑτέρων οὔθ' ὡς ἔρημος ἦν οὐδεὶς ἔχει βεβαίως εἰπεῖν. χρόνῳ δὲ ὕστερον Ἀβοριγῖνες αὐτὴν παραλαμβάνουσι πολέμῳ μακρῷ τοὺς ἔχοντας
2 ἀφελόμενοι· οἳ τὸ μὲν πρότερον ἐπὶ τοῖς ὄρεσιν ᾤκουν ἄνευ τειχῶν κωμηδὸν καὶ σποράδες, ἐπεὶ δὲ Πελασγοί τε καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τινὲς ἀναμιχθέντες αὐτοῖς συνήραντο τοῦ πρὸς τοὺς ὁμοτέρμονας πολέμου, τὸ Σικελικὸν γένος ἀπαναστήσαντες ἐξ αὐτῆς πόλεις περιεβάλοντο συχνὰς καὶ παρεσκεύασαν ὑπήκοον αὐτοῖς γενέσθαι πᾶσαν ὅσην ὁρίζουσι ποταμοὶ δύο Λῖρις καὶ Τέβερις· οἳ τὰς μὲν ἀρχὰς λαμβάνουσι τῆς ῥύσεως ἐκ τῆς ὑπωρείας τῶν Ἀπεννίνων ὀρῶν, ὑφ' ὧν δίχα τέμνεται πᾶσα ἐπὶ μῆκος ἡ Ἰταλία, διαστάντες δὲ κατὰ τὰς ἐκβολὰς ὀκτακόσιά που στάδι' ἀπ' ἀλλήλων εἰς τὸ Τυρρηνικὸν ἐξερεύγονται πέλαγος, ἀπὸ μὲν τῶν βορείων μερῶν ὁ Τέβερις 26 Ὠστίας πόλεως πλησίον ἐκδιδούς, ἀπὸ δὲ τοῦ μεσημβρινοῦ κλίματος ὁ Λῖρις Μίντουρναν παραμειβόμενος·
3 Ῥωμαίων δέ εἰσιν αἱ πόλεις ἀμφότεραι ἄποικοι. καὶ διέμειναν ἐπὶ τῆς αὐτῆς οἰκήσεως οὐκέτι πρὸς ἑτέρων ἐξελαθέντες, ὀνομάτων ἀλλαγαῖς διτταῖς οἱ αὐτοὶ ἄν-

excerpsit Eusebius I p. 265 sq. ed. Schöne 5 ἀβοριγῖνες ubique AB scripturam testatur Steph. Byz. s. v. 11 ἐξαναστήσαντες c. Cobet Obs. p. 22 13 * αὐτοῖς O 14 δίρις A δ⟨ί⟩ρις B | τίβερις O hic et 19 17 * στάδια O 20 ὠστείας B ὡστείας A, sed cf. Steph. Byz. s. v. Ὠστία 21 ὁ om. B | δίρις ABb δείρις Ba | μιτούρναν A μιντούραν B Μέντυρνα Steph. Byz. s. v. ex ipsius Dionysii libro XVI 24 ἀλλὰ ταῖς O,

θρωποι προσαγορευόμενοι, μέχρι μὲν τοῦ Τρωικοῦ
πολέμου τὴν ἀρχαίαν τῶν Ἀβοριγίνων ὀνομασίαν ἔτι
σώζοντες, ἐπὶ δὲ Λατίνου βασιλέως, ὃς κατὰ τὸν Ἰλια-
κὸν πόλεμον ἐδυνάστευε, Λατῖνοι ἀρξάμενοι καλεῖσθαι.
Ῥωμύλου δὲ τὴν ἐπώνυμον αὐτοῦ πόλιν οἰκίσαντος 4
ἑκκαίδεκα γενεαῖς τῶν Τρωικῶν ὕστερον, ἣν νῦν
27 ἔχουσιν ὀνομασίαν μεταλαβόντες, ἔθνος τε μέγιστον ἐξ
ἐλαχίστου γενέσθαι σὺν χρόνῳ παρεσκεύασαν καὶ περι-
φανέστατον ἐξ ἀδηλοτάτου, τῶν τε δεομένων οἰκήσεως
παρὰ σφίσι φιλανθρώπῳ ὑποδοχῇ καὶ πολιτείας μετα-
δόσει τοῖς μετὰ τοῦ γενναίου ἐν πολέμῳ κρατηθεῖσι,
δούλων τε ὅσοι παρ᾽ αὐτοῖς ἐλευθερωθεῖεν ἀστοῖς
εἶναι συγχωρήσει, τύχης τε ἀνθρώπων οὐδεμιᾶς εἰ
μέλλοι τὸ κοινὸν ὠφελεῖν ἀπαξιώσει· ὑπὲρ ταῦτα δὲ
πάντα κόσμῳ τοῦ πολιτεύματος, ὃν ἐκ πολλῶν κατ-
εστήσαντο παθημάτων, ἐκ παντὸς καιροῦ λαμβάνοντές
τι χρήσιμον.

X. Τοὺς δὲ Ἀβοριγῖνας, ἀφ᾽ ὧν ἄρχει Ῥωμαίοις
τὸ γένος, οἱ μὲν αὐτόχθονας Ἰταλίας, γένος αὐτὸ καθ᾽
ἑαυτὸ γενόμενον ἀποφαίνουσιν· Ἰταλίαν δὲ καλῶ τὴν
ἀκτὴν σύμπασαν, ὅσην Ἰόνιός τε κόλπος καὶ Τυρρη-
νικὴ θάλασσα καὶ τρίται περιέχουσιν ἐκ γῆς Ἄλπεις.
28 καὶ τὴν ὀνομασίαν αὐτοῖς τὴν πρώτην φασὶ τεθῆναι

corr. Bmg | διτταῖς Kiessling αὐταῖς O συχναῖς Sylburg τρισσαῖς Reiske del. Pflugk 2 cf. Steph. Byz. s. v. Ἀβοριγῖνες 5 ἐδυνάστευε . B ἐδυνάστευσε R et Eusebius 6 αὐτοῦ Sauppe Eph. Gott. 1861 p. 1859 αὐτοῦ AB | οἰκήσαντος O 8 τε om. B 15 μέλλοιεν Ritschl 16 τοῦ Dmg τε O 20 verba γένος . . . γενόμενον del. Garrer Obs. ad Dionys. p. 31 22 καὶ τυρρηνικὴ θάλασσα B, om. A (*et thyrrenum mare* Eus.) 23 περιέπουσιν B | ἐκ τῆς A

διὰ τὸ γενέσεως τοῖς μετ' αὐτοὺς ἄρξαι, ὥσπερ ἂν
2 ἡμεῖς εἴποιμεν γενεάρχας ἢ πρωτογόνους. ἕτεροι δὲ
λέγουσιν ἀνεστίους τινὰς καὶ πλάνητας ἐκ πολλῶν
συνελθόντας χωρίων κατὰ δαίμονα περιτυχεῖν ἀλλή-
λοις αὐτόθι καὶ τὴν οἴκησιν ἐπὶ τοῖς ἐρύμασι κατα-
στήσασθαι, ζῆν δὲ ἀπὸ λῃστείας καὶ νομῆς. παραλ-
λάττουσι δὲ καὶ τὴν ὀνομασίαν αὐτῶν ἐπὶ τὸ ταῖς
τύχαις οἰκειότερον, Ἀβερριγῖνας λέγοντες, ὥστε δη-
λοῦσθαι αὐτοὺς πλάνητας. κινδυνεύει δὴ κατὰ τού-
τους μηδὲν διαφέρειν τὸ τῶν Ἀβοριγίνων φῦλον
ὧν ἐκάλουν οἱ παλαιοὶ Λελέγων· τοῖς γὰρ ἀνεστίοις
καὶ μιγάσι καὶ μηδεμίαν γῆν βεβαίως ὡς πατρίδα
κατοικοῦσι ταύτην ἐπετίθεντο τὴν ὀνομασίαν ὡς τὰ
3 πολλά. ἄλλοι δὲ Λιγύων ἀποίκους μυθολογοῦσιν αὐ-
τοὺς γενέσθαι τῶν ὁμορούντων Ὀμβρικοῖς· οἱ γὰρ
Λίγυες οἰκοῦσι μὲν καὶ τῆς Ἰταλίας πολλαχῇ, νέμον-
ται δέ τινα καὶ τῆς Κελτικῆς. ὁποτέρα δ' αὐτοῖς ἐστι 29
γῆ πατρίς, ἄδηλον· οὐ γὰρ ἔτι λέγεται περὶ αὐτῶν
προσωτέρω σαφὲς οὐδέν.

XI. Οἱ δὲ λογιώτατοι τῶν Ῥωμαϊκῶν συγγρα-
φέων, ἐν οἷς ἐστι Πόρκιός τε Κάτων ὁ τὰς γενεα-
λογίας τῶν ἐν Ἰταλίᾳ πόλεων ἐπιμελέστατα συναγαγὼν
καὶ Γάϊος Σεμπρώνιος καὶ ἄλλοι συχνοί, Ἕλληνας
αὐτοὺς εἶναι λέγουσι τῶν ἐν Ἀχαΐᾳ ποτὲ οἰκησάν-
των, πολλαῖς γενεαῖς πρότερον τοῦ πολέμου τοῦ
Τρωικοῦ μεταναστάντας. οὐκέτι μέντοι διορίζουσιν

2 *πρωτογενεῖς* suspicatur Sylburg (*primogeniti* Eus.) 3 *πλα-νήτας* A 7 *καὶ* om. B 8 *ἀβορριγῖνας* B *ἀβοριγίνας* A 9 *τοὺς πλανήτας* A | *κινδυνεύειν* B 11 *Λελέγων* Dmg Stephanus *δὴ λέγω* O 18 *οὐδὲ γὰρ* A

οὔτε φῦλον Ἑλληνικὸν οὐ μετεῖχον, οὔτε πόλιν ἐξ
ἧς ἀπανέστησαν, οὔτε χρόνον οὐθ' ἡγεμόνα τῆς ἀποι-
κίας οὐθ' ὁποίαις τύχαις χρησάμενοι τὴν μητρόπολιν
ἀπέλιπον· Ἑλληνικῷ τε μύθῳ χρησάμενοι οὐδένα
τῶν τὰ Ἑλληνικὰ γραψάντων βεβαιωτὴν παρέσχοντο.
τὸ μὲν οὖν ἀληθὲς ὅπως ποτ' ἔχει, ἄδηλον· εἰ δ' ἐστὶν
ὁ τούτων λόγος ὑγιής, οὐκ ἂν ἑτέρου τινὸς εἴησαν
30 ἄποικοι γένους ἢ τοῦ καλουμένου νῦν Ἀρκαδικοῦ.
πρῶτοι γὰρ Ἑλλήνων οὗτοι περαιωθέντες τὸν Ἰόνιον 2
κόλπον ᾤκησαν Ἰταλίαν, ἄγοντος αὐτοὺς Οἰνώτρου
τοῦ Λυκάονος· ἦν δὲ πέμπτος ἀπό τε Αἰζειοῦ καὶ Φο-
ρωνέως τῶν πρώτων ἐν Πελοποννήσῳ δυναστευσάν-
των. Φορωνέως μὲν γὰρ Νιόβη γίνεται· ταύτης δὲ
31 υἱὸς καὶ Διός, ὡς λέγεται, Πελασγός· Αἰζειοῦ δὲ υἱὸς
Λυκάων· τούτου δὲ Δηιάνειρα θυγάτηρ· ἐκ δὲ Δηια-
νείρας καὶ Πελασγοῦ Λυκάων ἕτερος· τούτου δὲ Οἴ-
νωτρος, ἑπτακαίδεκα γενεαῖς πρότερον τῶν ἐπὶ
Τροίαν στρατευσάντων. ὁ μὲν δὴ χρόνος, ἐν ᾧ τὴν
ἀποικίαν ἔστειλαν Ἕλληνες εἰς Ἰταλίαν, οὗτος ἦν.
ἀπανέστη δὲ τῆς Ἑλλάδος Οἴνωτρος οὐκ ἀρκούμενος 3
τῇ μοίρᾳ· δύο γὰρ καὶ εἴκοσι παίδων Λυκάονι γενο-
μένων εἰς τοσούτους ἔδει κλήρους νεμηθῆναι τὴν Ἀρ-
κάδων χώραν. ταύτης μὲν δὴ τῆς αἰτίας ἕνεκα Πελο-
πόννησον Οἴνωτρος ἐκλιπὼν καὶ κατασκευασάμενος
ναυτικὸν διαίρει τὸν Ἰόνιον [πόντον] καὶ σὺν αὐτῷ

9 πρῶτοι R πρὸ B 10 ᾤκισαν c. Kiessling 11 αἰζιοῦ AB (*quintus a Zeo* Eus.) 12 πρῶτον B 13—16 ταύτης δὲ υἱὸς Λυκάων ἕτερος omissis mediis B 14 αἰζιοῦ A 15 δηϊάνειρας A 18 τροίαν B τροία A 25 ναυτικὸν om. B | διαιρεῖ B | πόντον delevit Kiessling πόρον B quod probat Meutzner Ann. phil. 1877 p. 818 κόλπον Reiske, Ambrosch, Kayser

Πευκέτιος τῶν ἀδελφῶν εἷς. εἵποντο δὲ αὐτοῖς τοῦ τε οἰκείου λαοῦ συχνοί, πολυάνθρωπον γὰρ δὴ τὸ ἔθνος τοῦτο λέγεται κατ' ἀρχὰς γενέσθαι, καὶ τῶν ἄλλων
4 *Ἑλλήνων ὅσοι χώραν εἶχον ἐλάττω τῆς ἱκανῆς. Πευκέτιος μὲν οὖν, ἔνθα τὸ πρῶτον ὡρμίσαντο τῆς Ἰταλίας, ὑπὲρ ἄκρας Ἰαπυγίας ἐκβιβάσας τὸν λεὼν αὐ-* 32
τοῦ καθιδρύεται, καὶ ἀπ' αὐτοῦ οἱ περὶ ταῦτα τὰ χωρία οἰκοῦντες Πευκέτιοι ἐκλήθησαν. Οἴνωτρος δὲ τὴν πλείω τοῦ στρατοῦ μοῖραν ἀγόμενος εἰς τὸν ἕτερον ἀφικνεῖται κόλπον τὸν ἀπὸ τῶν ἑσπερίων μερῶν παρὰ τὴν Ἰταλίαν ἀναχεόμενον, ὃς τότε μὲν Αὐσόνιος ἐπὶ τῶν προσοικούντων Αὐσόνων ἐλέγετο, ἐπεὶ δὲ Τυρρηνοὶ θαλασσοκράτορες ἐγένοντο, μετέλαβεν ἣν ἔχει νῦν προσηγορίαν.

XII. *Εὑρὼν δὲ χώραν πολλὴν μὲν εἰς νομάς, πολλὴν δὲ εἰς ἀρότους εὔθετον, ἔρημον δὲ τὴν πλείστην καὶ οὐδὲ τὴν οἰκουμένην πολυάνθρωπον, ἀνακαθήρας τὸ βάρβαρον ἐκ μέρους τινὸς αὐτῆς ᾤκισε πόλεις μικρὰς καὶ συνεχεῖς ἐπὶ τοῖς ὄρεσιν, ὅσπερ ἦν τοῖς παλαιοῖς τρόπος οἰκήσεως συνήθης. ἐκαλεῖτο δὲ ἥ τε*
χώρα πᾶσα πολλὴ οὖσα ὅσην κατέσχεν Οἰνωτρία, καὶ 33
οἱ ἄνθρωποι πάντες ὅσων ἦρξεν Οἴνωτροι, τρίτην μεταλαβόντες ὀνομασίαν ταύτην. ἐπὶ μὲν γὰρ Αἰζειοῦ

2 *τὸ ἔθνος τοῦτο* A *τοῦτο τὸ ἔθνος* B 5 *ὡρμήσαντο* B *ὡρμίσατο* c. Portus 6 *ἄκραν ἰαπυγίαν* D | *εἰςβιβάσας* B 9 *ἐπαγόμενος* c. Kiessling, Cobet Obs. p. 22 12 *ἐπὶ* B *ἀπὸ* R 13 *μετέβαλεν* O, corr. Stephanus *μετέβαλεν ἐς* c. Reiske 16 *ἀρότρους* B 17 *ἀνακαθήρας* B *ἀνακαθάρας* R 18 *αὐτοῖς* A | *ᾤκησε* O praeter C 19 *ὅσπερ* Ba *ὥςπερ* ABb 20 *οἰκίσεως* Portus et Ritschl *οἰκήσεως* O 23 *αἰζιοῦ* ABb *αἰζηοῦ* Ba *αἰζῆνος* c. Sylburg

βασιλεύοντος Αἴξειοὶ ἐλέγοντο, Λυκάονος δὲ παραλαβόντος τὴν ἀρχὴν ἀπ' ἐκείνου αὖθις Λυκάονες ὠνομάσθησαν, Οἰνώτρου δὲ κομίσαντος αὐτοὺς εἰς Ἰταλίαν Οἴνωτροι χρόνον τινὰ ἐκλήθησαν. [μαρτυρεῖ δέ 2
μοι τῷ λόγῳ Σοφοκλῆς μὲν ὁ τραγῳδοποιὸς ἐν Τριπτολέμῳ δράματι· πεποίηται γὰρ αὐτῷ Δημήτηρ διδάσκουσα τὸν Τριπτόλεμον, ὅσην χώραν ἀναγκασθήσεται σπείρων τοῖς δοθεῖσιν ὑπ' αὐτῆς καρποῖς διεξελθεῖν· μνησθεῖσα δὲ τῆς ἑῴου πρῶτον Ἰταλίας, ἥ ἐστιν ἀπ' ἄκρας Ἰαπυγίας μέχρι πορθμοῦ Σικελικοῦ, καὶ μετὰ τοῦτο τῆς ἀντικρὺ ἀψαμένη Σικελίας, ἐπὶ τὴν ἑσπέριον Ἰταλίαν αὖθις ἀναστρέφει καὶ τὰ μέγιστα τῶν οἰκούντων τὴν παράλιον ταύτην ἐθνῶν διεξέρχεται, τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῆς Οἰνώτρων οἰκήσεως ποιησαμένη. ἀπόχρη δὲ ταῦτα μόνα λεχθέντα τῶν
34 ἰαμβείων, ἐν οἷς φησι·

τὰ δ' ἐξόπισθε, χειρὸς εἰς τὰ δεξιά,
Οἰνωτρία τε πᾶσα καὶ Τυρρηνικὸς
κόλπος Λιγυστική τε γῆ σε δέξεται.

Ἀντίοχος δὲ ὁ Συρακούσιος, συγγραφεὺς πάνυ ἀρ- 3
χαῖος, ἐν Ἰταλίας οἰκισμῷ τοὺς παλαιοτάτους οἰκήτορας διεξιών, ὡς ἕκαστοί τι μέρος αὐτῆς κατεῖχον, Οἰνώτρους λέγει πρώτους τῶν μνημονευομένων ἐν αὐτῇ κατοικῆσαι, εἰπὼν ὧδε· 'Ἀντίοχος Ξενοφάνεος τάδε συνέγραψε περὶ Ἰταλίης ἐκ τῶν ἀρχαίων λόγων

1 αἴζιοὶ ABb αἴζηοὶ Ba αἰζῆνες c. Sylburg 5 *μου O 10 *ἀπὸ ἄκρας O 11 τῆς ἄντικρυς c. Kiessling 12 αὖθις ἰταλίαν B 13 παράλιον R παραλίαν AB 16 ἰαμβικῶν B 19 λυγιστικὴ A | τε om. B 22 κατέσχον c. Kiessling 23 οἰνωτρόους Ba οἰνωτροίους Bb 24 ξενοφάνεως A 25 ἰταλίης B ἰταλίας R

τὰ πιστότατα καὶ σαφέστατα· τὴν γῆν ταύτην, ἥτις νῦν Ἰταλίη καλεῖται, τὸ παλαιὸν εἶχον Οἴνωτροι'. ἔπειτα διεξελθὼν ὃν τρόπον ἐπολιτεύοντο, καὶ ὡς βασιλεὺς ἐν αὐτοῖς Ἰταλὸς ἀνὰ χρόνον ἐγένετο, ἀφ' οὗ μετωνομάσθησαν Ἰταλοί, τούτου δὲ τὴν ἀρχὴν Μόργης διεδέξατο, ἀφ' οὗ Μόργητες ἐκλήθησαν, καὶ ὡς Σικελὸς ἐπιξενωθεὶς Μόργητι ἰδίαν πράττων ἀρχὴν διέστησε τὸ ἔθνος, ἐπιφέρει ταυτί· 'οὕτω δὲ Σι- 35
κελοὶ καὶ Μόργητες ἐγένοντο καὶ Ἰταλίητες ἐόντες Οἴνωτροι'.

XIII. Φέρε δὴ καὶ τὸ γένος ὅθεν ἦν τὸ τῶν Οἰνώτρων ἀποδείξωμεν, ἕτερον ἄνδρα τῶν ἀρχαίων συγγραφέων παρασχόμενοι μάρτυρα, Φερεκύδην τὸν Ἀθηναῖον, γενεαλόγων οὐδενὸς δεύτερον. πεποίηται γὰρ αὐτῷ περὶ τῶν ἐν Ἀρκαδίᾳ βασιλευσάντων ὅδε ὁ λόγος· 'Πελασγοῦ καὶ Δηιανείρης γίνεται Λυκάων· οὗτος γαμεῖ Κυλλήνην, Νηίδα νύμφην, ἀφ' ἧς τὸ ὄρος ἡ Κυλλήνη καλεῖται'. ἔπειτα τοὺς ἐκ τούτων γεννηθέντας διεξιὼν καὶ τίνας ἕκαστοι τόπους ᾤκησαν, Οἰνώτρου καὶ Πευκετίου μιμνήσκεται λέγων ὧδε· 'καὶ Οἴνωτρος, ἀφ' οὗ Οἴνωτροι καλέονται οἱ ἐν Ἰταλίῃ οἰκέοντες, καὶ Πευκέτιος, ἀφ' οὗ Πευκέτιοι καλέονται οἱ ἐν τῷ Ἰονίῳ κόλπῳ'. τὰ
2 μὲν οὖν ὑπὸ τῶν παλαιῶν εἰρημένα ποιητῶν τε καὶ

2 Ἰταλία O corr. Cobet Obs. p. 22   8 οὕτω δὴ c. Kiessling   9 καὶ delet Kiessling | ἐλέγοντο c. Cobet Obs. p. 22 | ἰταλιῆτες A Ἰταλιῆται Cobet l. l.   11 ὅθεν Dobree Advers. I p. 561, Pflugk, ὅσον O οἷον Kiessling   13 τῶν ἀθηναίων O, corr. Casaubonus   15 ἀρκαδίηι B   16 ὅδε Krüger Ind. gr. gr. p. 250 ὧδε O | δηιανείρης B δηιανείρας A   19 ἕκαστοι τόπους B τόπους ἕκαστοι R   20 μνήσκεται B   21 ἐφ' οὗ Ba

36 *μυθογράφων περί τε οἰκήσεως καὶ γένους τῶν Οἰνώ-
τρων τοιαῦτά ἐστιν· οἷς ἐγὼ πειθόμενος, εἰ τῷ ὄντι
Ἑλληνικὸν φῦλον ἦν τὸ τῶν Ἀβοριγίνων, ὡς Κάτωνι
καὶ Σεμπρωνίῳ καὶ πολλοῖς ἄλλοις εἴρηται, τούτων
ἔγγονον αὐτῶν τῶν Οἰνώτρων ὑποτίθεμαι. τὸ γὰρ δὴ
Πελασγικὸν καὶ τὸ Κρητικὸν καὶ ὅσα ἄλλα ἐν Ἰταλίᾳ
ᾤκησεν, ὑστέροις εὑρίσκω χρόνοις ἀφικόμενα. πα-
λαιότερον δὲ τούτου στόλον ἀπαναστάντα τῆς Ἑλλά-
δος εἰς τὰ προσεσπέρια τῆς Εὐρώπης οὐδένα δύνα-
μαι καταμαθεῖν. τοὺς δὲ Οἰνώτρους τῆς τ' ἄλλης* 3
*Ἰταλίας πολλὰ χωρία οἴομαι κατασχεῖν, τὰ μὲν ἔρημα,
τὰ δὲ φαύλως οἰκούμενα καταλαβόντας, καὶ δὴ καὶ
τῆς Ὀμβρικῶν γῆς ἔστιν ἣν ἀποτεμέσθαι, κληθῆναι
δὲ Ἀβοριγῖνας ἐπὶ τῆς ἐν τοῖς ὄρεσιν οἰκήσεως (Ἀρκα-
δικὸν γὰρ τὸ φιλοχωρεῖν ⟨ἐν⟩ ὄρεσιν), ὡς ὑπερακρίους
τινὰς καὶ παραλίους Ἀθήνησιν. εἰ δέ τινες πεφύκασι* 4
μὴ ταχεῖς εἶναι περὶ πραγμάτων παλαιῶν ἀβασανί-
37 *στως τὰ λεγόμενα δέχεσθαι, μὴ ταχεῖς ἔστωσαν μηδὲ
Λίγυας ἢ Ὀμβρικοὺς ἢ ἄλλους τινὰς βαρβάρους αὐ-
τοὺς νομίσαι, περιμείναντες δὲ καὶ τὰ λοιπὰ μαθεῖν
κρινέτωσαν ἐξ ἁπάντων τὸ πιθανώτατον.*

XIIII. *Τῶν δὲ πόλεων, ἐν αἷς τὸ πρῶτον ᾤκησαν Ἀβοριγῖνες, ὀλίγαι περιῆσαν ἐπ' ἐμοῦ· αἱ δὲ πλεῖσται ὑπό τε πολέμων καὶ ἄλλων κακῶν οἰκοφθορηθεῖσαι*

2 *εἰσιν* B 4 *τοῦτο· ἔγγονον αὐτῶν* B 5 *ἔκγονον* Urlichs Eos I p. 309 | *αὐτὸ τὸ* Ritschl | *Οἰνώτρων ⟨εἶναι⟩* Grasberger Tess. Herbip. p. 10 | * *πείθομαι* O *τίθεμαι* Reiske, Kayser *τάττω ἔγγονον αὐτὸ τῶν Οἰνώτρων* deleto *πείθομαι* Madvig Adv. I p. 722 6 *τὴν Ἰταλίαν ᾤκισεν* c. Kiessling 8 *ἀπαναστήσαντα* B 14 *ἐπὶ* B *ἀπὸ* R | *ἀρχαικὸν* c. Casaubonus, Reiske 15 *φιλοχωρεῖν* O *φιλοχωρεῖ.ν* B * *ἐν* addidi 23 *ἀβοριγῖνες* AB *ἀβοριγίνες* CD et Cobet Obs. p. 23.

ἔρημοι ἀφεῖνται. ἦσαν δ' ἐν τῇ Ῥεατίνῃ γῇ τῶν
Ἀπεννίνων ὀρῶν οὐ μακρὰν, ὡς Οὐάρρων Τερέν-
τιος ἐν ἀρχαιολογίαις γράφει, ἀπὸ τῆς Ῥωμαίων
πόλεως αἵ τὸ βραχύτατον ἀπέχουσαι ἡμερήσιον διά-
στημα ὁδοῦ· ὧν ἐγὼ τὰς ἐπιφανεστάτας, ὡς ἐκεῖ-
2 νος ἱστορεῖ, διηγήσομαι. Παλάτιον μὲν πέντε πρὸς
τοῖς εἴκοσι σταδίοις ἀφεστῶσα Ῥεάτου, πόλεως οἰκου-
μένης ὑπὸ Ῥωμαίων ἔτι καὶ εἰς ἐμὲ, Κοϊντίας ὁδοῦ
πλησίον. Τριβόλα δὲ ἀμφὶ τοὺς ἑξήκοντα σταδίους 38
τῆς αὐτῆς πόλεως ἀφεστῶσα, λόφον ἐπικαθημένη
σύμμετρον. Συεσβόλα δὲ τὸ αὐτὸ διάστημα τῆς Τρι-
βόλας ἀπέχουσα, τῶν Κεραυνίων ὀρῶν πλησίον. ἀπὸ
δὲ ταύτης τετταράκοντα σταδίοις διῃρημένη πόλις
ἐπιφανὴς Σούνα, ἔνθα νεὼς πάνυ ἀρχαῖός ἐστιν
3 Ἄρεος. Μήφυλα δὲ ὡς τριάκοντα σταδίους ἄπωθεν
τῆς Σούνης· δείκνυται δὲ αὐτῆς ἐρείπιά τε καὶ τεί-
χους ἴχνη. τετταράκοντα δὲ σταδίους ἀπέχουσα Μη-
φύλης Ὀρουΐνιον, εἴ καί τις ἄλλη τῶν αὐτόθι πόλεων
ἐπιφανὴς καὶ μεγάλη· δῆλοι γάρ εἰσιν αὐτῆς οἵ τε θε-
μέλιοι τῶν τειχῶν καὶ τάφοι τινὲς ἀρχαιοπρεπεῖς καὶ
πολυανδρίων ἐν ὑψηλοῖς χώμασι μηκυνομένων περί- 39
βολοι· ἔνθα καὶ νεὼς Ἀθηνᾶς ἐστιν ἀρχαῖος, ἱδρυμέ-
νος ἐπὶ τῆς ἄκρας.
4 Ἀπὸ δὲ σταδίων ὀγδοήκοντα Ῥεάτου τοῖς ἰοῦσι

2 * βάρρων O 4 αἵ] καὶ B | ἡμερησίου c. Kiessling 5 ὁδοῦ ὧν] ὦ δουλεύων B | ὧν ἐκεῖνος Reiske 7 ἀφεστ<ω>ς ἀρεάτου B corr. Kiessling ἀφεστὼς ῥεάτου R | πόλις οἰκουμένη c. Bunsen Ann. Inst. arch. VI p. 129 9 τριβόλα AaB ἡ τριβόλα Ab Τριβοῦλα vel Τρηβοῦλα Cluverus Ital. ant. p. 683 11 συεσβόλα AB Συεσσόλα Sylburg | τριβόλον B 14 Σοάνα Sylburg 15 ἄρεος Bb ἄρεως ABa | ἄπωθεν B ἄποθεν R | σταδίους Kiessling σταδίοις O 21 μηνυομένων c. Reiske

διὰ τῆς Κουρίας ὁδοῦ παρὰ Κόρητον ὄρος Κόρσουλα νεωστὶ διεφθαρμένη. δείκνυται δέ τις καὶ νῆσος, Ἴσσα αὐτῇ ὄνομα, λίμνῃ περίρρυτος, ἣν χωρὶς ἐρύματος ποιητοῦ κατοικῆσαι λέγονται τοῖς τέλμασι τῆς λίμνης ὁπόσα τείχεσι χρώμενοι. πλησίον δὲ τῆς Ἴσσης Μαρούιον ἐπὶ τῷ μυχῷ τῆς αὐτῆς λίμνης κειμένη, τετταράκοντα σταδίους ἀπέχουσα τῶν καλουμένων Ἑπτὰ ὑδάτων.

5 *Ἀπὸ δὲ Ῥεάτου πάλιν τὴν ἐπὶ Λατίνην ὁδὸν* 40 *ἰοῦσι Βατία μὲν ἀπὸ τριάκοντα σταδίων, Τιώρα δὲ ἀπὸ τριακοσίων, ἡ καλουμένη Ματιήνη. ἐν ταύτῃ λέγεται χρηστήριον Ἄρεος γενέσθαι πάνυ ἀρχαῖον. ὁ δὲ τρόπος αὐτοῦ παραπλήσιος ἦν ὥς φασι τῷ παρὰ Δωδωναίοις μυθολογουμένῳ ποτὲ γενέσθαι· πλὴν ὅσον ἐκεῖ μὲν ἐπὶ δρυὸς ἱερᾶς ⟨πέλεια⟩ καθεζομένη θεσπιῳδεῖν ἐλέγετο, παρὰ δὲ τοῖς Ἀβοριγῖσι θεόπεμπτος ὄρνις, ὃν αὐτοὶ μὲν πῖκον, Ἕλληνες δὲ δρυοκολάπτην καλοῦσιν, ἐπὶ κίονος ξυλίνου φαινόμενος τὸ αὐτὸ ἔδρα.* 6 *τέτταρας δ' ἐπὶ τοῖς εἴκοσι σταδίοις ἀπέχουσα τῆς εἰρημένης πόλεως Λίστα, μητρόπολις Ἀβοριγίνων, ἣν παλαίτερον ἔτι Σαβῖνοι νύκτωρ ἐπιστρατεύσαντες ἐκ πόλεως Ἀμιτέρνης ἀφύ-*

1 *ἰουρίας* O, corr. Chaupy découverte de la maison de campagne d'Horace I p. 336, III, 356, Bunsen l. l. *Ἰουλίας* Portus *Οὐαλερίας* Sylburg *Σαλαρίας* Gelenius | *Κόριτον* Cluverus l. l. | *κορσούλα* A *καρσοῦλα* Cluverus l. l. 5 *ὁπωςοῦν* c. Ritschl 9 *πάλιν τοῖς τὴν* c. Kiessling | *λιτίνην* A *λίμνην* Bunsen 10 *ἰοῦσιν ἡ* AB articulum delevit Kiessling 11 *τριακοσίων* corruptum visum Cluvero 12 *ἄρε⟨ο⟩ς* B *ἄρεως* R 15 *ὑπὸ δρυὸς* B | *ἱερᾶς καθεζομένη* O *περιστερὰ* post *καθεζομέη* add. Stephanus, *πέλεια* Sintenis Em. Dion. III p. 8 quod recepi et post *ἱερᾶς* collocavi 18 *ξυλίνης* B | *ἐπὶ κίονος .... ἔδρα* verba Meutzner seclusit Ann. phil. 1877 p. 819 19 *τέτταρα* B

λακτον αἱροῦσιν· οἱ δ' ἐκ τῆς ἁλώσεως περισωθέντες
ὑποδεξαμένων αὐτοὺς Ῥεατίνων, ὡς πολλὰ πειρα- 41
θέντες οὐχ οἷοί τε ἦσαν ἀπολαβεῖν, ἱερὰν ἀνῆκαν ὡς
σφετέραν ἔτι τὴν γῆν, ἐξαγίστους ποιήσαντες ἀραῖς
τοὺς καρπωσομένους αὐτὴν ὕστερον.

XV. Ἀπὸ δὲ σταδίων ἑβδομήκοντα Ῥεάτου Κοτυ-
λία πόλις ἐπιφανὴς πρὸς ὄρει κειμένη· ἧς ἐστιν οὐ
πρόσω λίμνη τεττάρων πλέθρων ἔχουσα τὴν διάστα-
σιν, αὐθιγενοῦς πλήρης νάματος ἀπορρέοντος ἀεί,
βάθος ὡς λέγεται ἄβυσσος. ταύτην ἔχουσάν τι θεο-
πρεπὲς ἱερὰν τῆς Νίκης οἱ ἐπιχώριοι νομίζουσι καὶ
περιείρξαντες κύκλῳ στέμμασι τοῦ μηδένα τῷ νάματι
πελάζειν ἄβατον φυλάττουσιν, ὅτι μὴ καιροῖς τισι
διετησίοις, ἐν οἷς ἱερὰ θύουσιν ἃ νόμος ἐπιβαίνοντες
2 τῆς ἐν αὐτῇ νησῖδος οἷς ὅσιον. ἡ δὲ νῆσός ἐστι μὲν
ὥσπερὰν πεντήκοντα ποδῶν τὴν διάμετρον, ὑπεραν-
έστηκε δὲ τοῦ νάματος οὐ πλεῖον ἢ ποδιαῖον ὕψος·
ἀνίδρυτος δ' ἐστὶ καὶ περινήχεται πολλαχῇ δινοῦν-
τος αὐτὴν ἄλλοτε κατ' ἄλλους τόπους ἠρέμα τοῦ πνεύ-
ματος. χλόη δέ τις ἐν αὐτῇ φύεται βουτόμῳ προσεμ- 42
φερὴς καὶ θάμνοι τινὲς οὐ μεγάλοι, πρᾶγμα κρεῖττον
λόγου τοῖς ἀθεάτοις ὧν ἡ φύσις δρᾷ καὶ θαυμάτων
οὐδενὸς δεύτερον.

XVI. Τὴν μὲν δὴ πρώτην οἴκησιν οἱ Ἀβοριγῖνες ἐν τούτοις λέγονται ποιήσασθαι τοῖς τόποις, ἐξελάσαντες ἐξ αὐτῶν Ὀμβρικούς. ἐντεῦθεν δὲ ὁρμώμενοι

1 αἵρουσιν A 4 ⟨ἔτι⟩ B 5 καρπωσαμένους Ba 6 κοτύλεια B 10 βύθος c. Reiske | ἔχουσαί τι B 11 οἱ om. B 12 πελάζειν τῷ νάματι B 13 τισιν ἐτησίοις B 16 ὡς περᾶν A ὥςπερ ἂν B 22 καὶ ὧν ἡ φύσις δρᾷ θαυμάτων c. Reiske 24 πρῶτον B | οἱ om. R

τοῖς τε ἄλλοις βαρβάροις καὶ πάντων μάλιστα Σικε-
λοῖς ὁμοτέρμοσιν οὖσιν ὑπὲρ τῆς χώρας ἐπολέμουν,
τὸ μὲν πρῶτον ἱερά τις ἐξελθοῦσα νεότης, ἄνδρες
ὀλίγοι κατὰ βίου ζήτησιν ὑπὸ τῶν γειναμένων ἀπο-
σταλέντες, ἔθος ἐκπληροῦντες ἀρχαῖον, ᾧ πολλοὺς
βαρβάρων τε καὶ Ἑλλήνων ἐπίσταμαι χρησαμένους.
ὁπότε γὰρ εἰς ὄχλου πλῆθος ἐπίδοσιν αἱ πόλεις τισὶ 2
λάβοιεν ὥστε μηκέτι τὰς οἰκείας τροφὰς ἅπασιν εἶναι
διαρκεῖς, ἢ κακωθεῖσα ταῖς οὐρανίοις μεταβολαῖς ἡ
γῆ σπανίους τοὺς εἰωθότας καρποὺς ἐξενέγκειεν, ἢ
τοιόνδε τι πάθος ἄλλο τὰς πόλεις κατασχὸν εἴτε ἄμει-
43 νον εἴτε χεῖρον ἀνάγκην ἐπιστήσειε μειώσεως τοῦ
πλήθους, θεῶν ὅτῳ δὴ καθιεροῦντες ἀνθρώπων
ἐτείους γονὰς ἐξέπεμπον ὅπλοις κοσμήσαντες ἐκ τῆς
σφετέρας· εἰ μὲν ὑπὲρ εὐανδρίας ἢ νίκης ἐκ πολέμου
χαριστήρια θεοῖς ἀποδιδοῖεν, προθύοντες ἱερὰ τὰ νο-
μιζόμενα, εὐφήμοις οἰωνοῖς τὰς ἀποικίας προπέμπον-
τες· εἰ δ' ἐπὶ μηνίμασι δαιμονίοις ἀπαλλαγὰς αἰτού-
μενοι τῶν κατεχόντων σφᾶς κακῶν τὸ παραπλήσιον
δρῷεν, αὐτοί τε ἀχθόμενοι καὶ συγγνώμονας ἀξιοῦν-
τες γενέσθαι τοὺς ἀπελαυνομένους. οἱ δὲ ἀπαναστάν- 3
τες ὡς οὐκέτι τῆς πατρῴας γῆς μεταληψόμενοι, εἰ μὴ
κτήσαιντο ἑτέραν, τὴν ὑποδεξαμένην αὐτοὺς εἴτε
πρὸς φιλίαν εἴτε ἐν πολέμῳ κρατηθεῖσαν πατρίδα

7 πόλεις σφίσι c. Urlichs Eos I p. 309, Hercher πως c. Ritschl πολιτεῖαι c. Kiessling 9 οὐρανίοις A οὐρανίαις R 10 *ἐξήνεγκεν O 13 ὅτωι δὴ A ὀτωδὴ B 14 αἰτίους A ⟨ἐ⟩τ⟨ε⟩ίους B 20 δρῶιεν A δρῶεν B | αὐτοί γε R αὐτοῖς τε B | ἀξιοῦντας A 21 γενέσθαι B γίνεσθαι R 22 τῆς del. Sauppe Eph. Gott. 1861 p. 1859 23 ὑποδεξαμένην ABa ὑποδεξομένην Bb | αὐτοῖς Ba 24 ἐν del. Cobet Obs. p. 21

ἐποιοῦντο· ὅ τε θεὸς, ᾧ κατονομασθεῖεν ἀπελαυνό-
μενοι, συλλαμβάνειν αὐτοῖς ὡς τὰ πολλὰ ἐδόκει καὶ
παρὰ τὴν ἀνθρωπίνην δόξαν κατορθοῦν τὰς ἀποικίας.
4 τούτῳ δὴ τῷ νόμῳ χρώμενοι καὶ τότε τῶν Ἀβοριγί- 44
νων τινὲς ἀνθούντων ἀνδράσι τῶν χωρίων (κτείνειν
γὰρ οὐδένα τῶν ἐκγόνων ἠξίουν, ἄγους οὐδενὸς ἔλατ-
τον τοῦτο τιθέμενοι), θεῶν ὅτῳ δὴ καθιερώσαντες
ἐνιαυσίους γονὰς ἀνδρωθέντας ἀποικίζουσι τοὺς παῖ-
δας ἐκ τῆς σφετέρας, οἳ τοὺς Σικελοὺς ἄγοντές τε καὶ
5 φέροντες διετέλουν, ἐπειδὴ τὴν ἑαυτῶν ἐξέλιπον. ὡς
δ' ἅπαξ οὗτοι χωρίων τινῶν τῆς πολεμίας ἐκράτησαν,
ἐκ τοῦ ἀσφαλεστέρου ἤδη καὶ οἱ λοιποὶ Ἀβοριγῖνες
οἱ δεόμενοι γῆς κατὰ σφᾶς ἕκαστοι ἐπεχείρουν τοῖς
ὁμόροις καὶ πόλεις ἔκτισαν ἄλλας τέ τινας καὶ τὰς
μέχρι τοῦδε οἰκουμένας, Ἀντεμνάτας καὶ Τελληνεῖς
καὶ Φικολνέους τοὺς πρὸς τοῖς καλουμένοις Κορνί-
κλοις ὄρεσι καὶ Τιβουρτίνους, παρ' οἷς ἔτι καὶ εἰς
τόδε χρόνου μέρος τι τῆς πόλεως ὀνομάζεται Σικελι-
κόν· καὶ ἦσαν ἁπάντων μάλιστα τῶν προσοικούντων 45
λυπηροὶ τοῖς Σικελοῖς. ἀνίσταται δὲ ἐκ τούτων τῶν
διαφορῶν τοῖς ἔθνεσιν ὅλοις πόλεμος ὅσος οὐδεὶς
τῶν πρότερον γενομένων ἐν Ἰταλίᾳ, καὶ προῆλθεν
ἄχρι πολλοῦ χρόνου μηκυνόμενος.

XVII. Ἔπειτα Πελασγῶν τινες τῶν οἰκούντων
ἐν τῇ καλουμένῃ νῦν Θετταλίᾳ τὴν ἑαυτῶν ἀναγκα-

3 τὰ τῆς ἀποικίας c. Reiske 6 ἄγους B ἄγος R 7 ὀτωδὴ B 13 γῆς τῆς O γῆς Stephanus 14 ᾤκησαν c. Kiessling Pr. Bas. p. 4 16 φιλοκνέους AB | τοὺς B τοῖς A 17 τιβορτίνους B | παρ' οὓς B 22 προτέρων A 23 πόρρω χρόνῳ O corr. Kiessling 24 Haec usque ad cap. 44 fin. raptim excerpsit Eusebius interpr. Armen. I p. 267 sq. 25 νῦν B om. R

σθέντες ἐκλιπεῖν σύνοικοι γίνονται τοῖς Ἀβοριγῖσι
καὶ κοινῇ μετ᾿ ἐκείνων ἐπολέμουν πρὸς τοὺς Σικε-
λούς. ἐδέξαντο δὲ αὐτοὺς οἱ Ἀβοριγῖνες, ἴσως μὲν
καὶ κατὰ τὴν τοῦ ὠφεληθήσεσθαι ἐλπίδα, ὡς δ᾿ ἐγὼ
πείθομαι κατὰ τὸ συγγενὲς μάλιστα. ἦν γὰρ δὴ καὶ 2
τὸ τῶν Πελασγῶν γένος Ἑλληνικὸν ἐκ Πελοποννή-
σου τὸ ἀρχαῖον, ἐχρήσατο δὲ τύχαις δυσπότμοις εἰς
πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα, μάλιστα δ᾿ εἰς τὴν πολύπλανόν
τε καὶ οὐδενὸς τόπου βέβαιον οἴκησιν, πρῶτον μὲν
46 γὰρ περὶ τὸ καλούμενον νῦν Ἀχαϊκὸν Ἄργος ᾤκησαν
αὐτόχθονες ὄντες, ὡς οἱ πολλοὶ περὶ αὐτῶν λέγουσι.
τὴν δὲ ἐπωνυμίαν ἔλαβον ἐξ ἀρχῆς ταύτην ἐπὶ τοῦ
Πελασγοῦ βασιλέως. ἦν δὲ ὁ Πελασγὸς ἐκ Διός, ὡς 3
λέγεται, καὶ Νιόβης τῆς Φορωνέως, ᾗ πρώτῃ γυναικὶ
θνητῇ μίσγεται ὁ Ζεὺς ὡς ὁ μῦθος ἔχει. ἕκτῃ δ᾿
ὕστερον γενεᾷ Πελοπόννησον ἐκλιπόντες εἰς τὴν τότε
μὲν Αἱμονίαν, νῦν δὲ Θετταλίαν ὀνομαζομένην μετ-
ανέστησαν· ἡγοῦντο δὲ τῆς ἀποικίας Ἀχαιὸς καὶ
Φθῖος καὶ Πελασγὸς οἱ Λαρίσης καὶ Ποσειδῶνος υἱοί.
ἀφικόμενοι δ᾿ εἰς τὴν Αἱμονίαν τούς τε κατοικοῦν-
τας ἐν αὐτῇ βαρβάρους ἐξελαύνουσι καὶ νέμονται
τὴν χώραν τριχῇ, τοῖς ἡγεμόσι ποιήσαντες ὁμωνύ-
μους τὰς μοίρας, Φθιῶτιν καὶ Ἀχαΐαν καὶ Πελασγιῶ-
τιν. πέντε δὲ μείναντες αὐτόθι γενεάς, ἐν αἷς ἐπὶ
μήκιστον εὐτυχίας ἤλασαν τὰ κράτιστα τῶν ἐν τῇ
Θετταλίᾳ πεδίων καρπούμενοι, περὶ τὴν ἕκτην γενεὰν

8 πολύπλανόν καὶ B 11 οἱ om. B | περὶ αὐτῶν del. Reiske 12 ἐπὶ B ἀπὸ R 14 νιόβης τῆς B τῆς νιόβης τοῦ R 15 μίγνυται B 16 ἐκλείποντες B 19 λαρίσης Ba λαρίσσης R 23 φθιῶτιν καὶ πελάγιῶτιν καὶ ἀχαΐαν B Ἀχαΐαν καὶ Φθιῶτιν καὶ Πελασγιῶτιν Kiessling

ἐξελαύνονται Θετταλίας ὑπό τε Κουρήτων καὶ Λελέ- 47
γων, οἳ νῦν Αἰτωλοὶ καὶ Λοκροὶ καλοῦνται, καὶ συ-
χνῶν ἄλλων τῶν περὶ τὸν Παρνασὸν οἰκούντων, ἡγου-
μένου τῶν πολεμίων Δευκαλίωνος τοῦ Προμηθέως,
μητρὸς δὲ Κλυμένης τῆς Ὠκεανοῦ.

XVIII. Σκεδασθέντες δὲ κατὰ τὴν φυγὴν οἱ μὲν
εἰς Κρήτην ἀπῆλθον, οἱ δὲ τῶν Κυκλάδων νήσων
τινὰς κατέσχον, οἱ δὲ ⟨τὴν⟩ περὶ τὸν Ὄλυμπόν τε καὶ
τὴν Ὄσσαν, καλουμένην δὲ Ἑστιαιῶτιν ᾤκισαν, ἄλ-
λοι δὲ εἴς τε Βοιωτίαν καὶ Φωκίδα καὶ Εὔβοιαν δι-
εκομίσθησαν· οἱ δ' εἰς τὴν Ἀσίαν περαιωθέντες τῆς
περὶ τὸν Ἑλλήσποντον παραλίου πολλὰ χωρία κατ-
έσχον καὶ τῶν παρακειμένων αὐτῇ νήσων ἄλλας τε
συχνὰς καὶ τὴν νῦν καλουμένην Λέσβον, ἀναμιχθέν-
τες τοῖς ἐκ τῆς Ἑλλάδος στέλλουσι τὴν πρώτην ἀποι-
2 κίαν εἰς αὐτὴν ἄγοντος Μάκαρος τοῦ Κριάσου. τὸ
δὲ πλεῖον αὐτῶν μέρος διὰ τῆς μεσογείου τραπόμε- 48
νοι πρὸς τοὺς ἐν Δωδώνῃ κατοικοῦντας σφῶν συγ-
γενεῖς, οἷς οὐδεὶς ἠξίου πόλεμον ἐπιφέρειν ὡς ἱεροῖς,
χρόνον μέν τινα σύμμετρον αὐτόθι διέτριψαν· ἐπεὶ
δὲ λυπηροὶ αὐτοῖς ὄντες ᾐσθάνοντο οὐχ ἱκανῆς οὔσης
ἅπαντας τρέφειν τῆς γῆς, ἐκλείπουσι τὴν χώραν χρη-
σμῷ πειθόμενοι κελεύοντι πλεῖν εἰς Ἰταλίαν, ἣ τότε
3 Σατορνία ἐλέγετο. κατασκευασάμενοι δὲ ναῦς πολλὰς
περαιοῦνται τὸν Ἰόνιον, σπουδὴν μὲν ποιούμενοι τῶν

3 παρνασσὸν AB 8 τὴν add. Ritschl 9 ἑστιεῶτιν AB | ὤκησαν O corr. Ritschl 11 οἱ δ' A 16 κιρασίου B κριασίου R corr. Sylburg Κρινάκου c. Wesseling in Diodor. V 81 17 πλησίον B πλεῖστον c. Kiessling | αὐτῆς AB corr. Portus | τρεπόμενοι B 21 αὐτοῖς ὄντες B ὄντες αὐτοῖς A 25 τὸ ἰόνιον A τὸν ἰώνιον Ba τὸν ἰόνιον Bb

ἔγγιστα τῆς Ἰταλίας ἅψασθαι χωρίων· ὑπὸ δὲ νοτίου πνεύματος καὶ ἀγνοίας τῶν τόπων μετεωρότεροι ἐνεχθέντες καὶ πρὸς ἑνὶ τῶν τοῦ Πάδου στομάτων ὁρμισάμενοι Σπινῆτι καλουμένῳ ναῦς μὲν αὐτοῦ ταύτῃ καταλείπουσι καὶ τὸν ἥκιστα δυνάμενον ταλαιπωρεῖν ὄχλον, φυλακὴν ἐπ' αὐταῖς καταστήσαντες, ὡς ἔχοιεν εἰ μὴ προχωροίη σφίσι τὰ πράγματα καταφυγήν. καὶ 4
οἱ μὲν ὑπομείναντες ἐν τούτῳ τῷ χωρίῳ, τεῖχος τῷ
49 στρατοπέδῳ περιβαλόμενοι καὶ ταῖς ναυσὶν εἰσκομίσαντες τὰς εἰς τὸν βίον εὐπορίας, ἐπειδὴ κατὰ γνώμην ἐδόκει χωρεῖν αὐτοῖς τὰ πράγματα, πόλιν ἔκτισαν ὁμώνυμον τῷ στόματι τοῦ ποταμοῦ· εὐτύχησάν τε μάλιστα τῶν περὶ τὸν Ἰόνιον οἰκούντων θαλαττοκρατοῦντες ἄχρι πολλοῦ, καὶ δεκάτας εἰς Δελφοὺς ἀνῆγον τῷ θεῷ [καὶ] τῶν ἀπὸ τῆς θαλάττης ὠφελειῶν, εἴπερ τινὲς καὶ ἄλλοι, λαμπροτάτας. ὕστερον μέντοι 5
μεγάλῃ χειρὶ τῶν προσοικούντων βαρβάρων ἐπιστρατευσάντων αὐτοῖς ἐξέλιπον τὴν πόλιν· οἱ δὲ βάρβαροι μετὰ χρόνον ἀνέστησαν ὑπὸ Ῥωμαίων. καὶ τὸ μὲν ἐν τῷ Σπινῆτι καταλειφθὲν γένος τῶν Πελασγῶν οὕτως ἐφθάρη.

XVIIII. *Οἱ δὲ διὰ τῆς μεσογείου τραπόμενοι, τὴν ὀρεινὴν τῆς Ἰταλίας ὑπερβαλόντες, εἰς τὴν Ὀμβρικῶν*

3 *πρὸς τῷ ἑνὶ* B prob. Schäfer in Dion. de comp. verb. p. 175 4 *τὰς ναῦς* Hertlein Hermes X p. 408 | *αὐτοῦ ταύτῃ* O *αὐτὰς ταύτῃ* Reiske *αὐτοῦ* del. Ritschl, def. Madvig Adv. I p. 722 6 *ἐπ' αὐταῖς* Madvig l. l. *ἐπ' αὐτοὺς* A *αὐτοῦ* B 7 *σφῖν* B 9 *περιβαλλόμενοι* B 11 *χωρεῖν αὐτοῖς* B *αὐτοῖς χ.* R 12 *εὐτυχήσαντες* O *εὐτυχήσαντες δὲ* Reiske 13 *ἐθαλασσοκράτουν* c. Reiske 14 *καὶ* del. Ambrosch 15 *καὶ ἀπὸ τῆς* Ba *καὶ ἀπὸ τῶν τῆς* A *καὶ τῶν ἀπὸ τῆς* Bm rec. *καὶ* del. Reiske, Ambrosch, Krüger 20 *τῶν πελασγῶν γένος* B

ἀφικνοῦνται χώραν τῶν ὁμορούντων Ἀβοριγῖσι. πολ-
λὰ δὲ καὶ ἄλλα χωρία τῆς Ἰταλίας ᾤκουν Ὀμβρικοί,
καὶ ἦν τοῦτο τὸ ἔθνος ἐν τοῖς πάνυ μέγα τε καὶ ἀρ-
χαῖον. τὸ μὲν οὖν κατ' ἀρχὰς ἐκράτουν οἱ Πελασγοὶ
τῶν χωρίων ἔνθα τὸ πρῶτον ἱδρύσαντο καὶ πολι- 50
σμάτια τῶν Ὀμβρικῶν κατελάβοντό τινα· συνελθόν-
τος δ' ἐπ' αὐτοὺς μεγάλου στρατοῦ δείσαντες τῶν
πολεμίων τὸ πλῆθος εἰς τὴν Ἀβοριγίνων ἀπιόντες
2 τρέπονται. καὶ οἱ μὲν Ἀβοριγῖνες ἅτε πολεμίοις ἐδι-
καίουν αὐτοῖς προσφέρεσθαι καὶ συνῄεσαν ἐκ τῶν ἔγ-
γιστα χωρίων διὰ τάχους ὡς ἐξαναστήσοντες αὐτούς.
οἱ δὲ Πελασγοί (τυγχάνουσι γὰρ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ
κατὰ δαίμονα περὶ Κοτυλίαν πόλιν Ἀβοριγίνων αὐλι-
σάμενοι πλησίον τῆς ἱερᾶς λίμνης) ὡς δὲ τήν τε
νησῖδα τὴν ἐν αὐτῇ περιδινουμένην κατέμαθον καὶ
παρὰ τῶν αἰχμαλώτων, οὓς ἐκ τῶν ἀγρῶν ἔλαβον,
ἤκουσαν τὸ τῶν ἐπιχωρίων ὄνομα τέλος ἔχειν σφίσι
3 τὸ θεοπρόπιον ὑπέλαβον. ὁ γὰρ ἐν Δωδώνῃ γενόμε-
νος αὐτοῖς χρησμός, ὅν φησι Λεύκιος Μάλλιος ἀνὴρ
οὐκ ἄσημος αὐτὸς ἰδεῖν ἐπί τινος τῶν ἐν τῷ τεμένει 51
τοῦ Διὸς κειμένων τριπόδων γράμμασιν ἀρχαίοις ἐγ-
κεχαραγμένον, ὧδε εἶχε·

στείχετε μαιόμενοι Σικελῶν Σατόρνιον αἶαν
ἠδ' Ἀβοριγινέων Κοτύλην, οὗ νᾶσος ὀχεῖται·

2 χωρία τῆς Ἰταλίας A τῆς Ἰταλίας χωρία B 5 πολι-σμάτια R πόλιν ματίαν B 7 δ' ἐπ' B δὲ ἐπ' R 13 κοτύ-λην A 14 ὡς δὴ c. Ambrosch, δὲ del. Reudler Tiroc. crit. p. 7 15 περιδονουμένην A 19 μάμιος AB corr. Sylburg, Niebuhr hist. rom. I p. 13 22 εἶχεν Ba 23 σικελοὶ AB | σατόρνιον Sylburg σατούρνιον Macrob. σατουρνίαν B Steph. Byz. σατορνίαν A σατούρνιδα γαῖαν c. Meineke in Steph. Byz. 24 ἠδ' A

οἷς ἀναμιχθέντες δεκάτην ἐκπέμψατε Φοίβῳ
καὶ κεφαλὰς Κρονίδῃ καὶ τῷ πατρὶ πέμπετε φῶτα.

XX. Ἐλθοῦσι δὴ τοῖς Ἀβοριγῖσι σὺν πολλῇ στρα-
τιᾷ ἱκετηρίας οἱ Πελασγοὶ προτείνοντες ὁμόσε χωροῦ-
52 σιν ἄνοπλοι φράζοντές τε τὰς ἑαυτῶν τύχας καὶ δεό-
μενοι πρὸς φιλίαν δέξασθαι σφᾶς συνοίκους οὐ λυ-
πηροὺς ἐσομένους, ἐπεὶ καὶ τὸ δαιμόνιον αὐτοὺς εἰς
τήνδε μόνην ἄγει τὴν χώραν, ἐξηγούμενοι τὸ λόγιον.
τοῖς δὲ Ἀβοριγῖσι ταῦτα πυθομένοις ἐδόκει πείθε- 2
σθαι τῷ θεοπροπίῳ καὶ λαβεῖν συμμαχίαν Ἑλληνι-
κὴν κατὰ τῶν διαφόρων σφίσι βαρβάρων, πονουμέ-
νοις τῷ πρὸς τοὺς Σικελοὺς πολέμῳ. σπένδονταί τε
δὴ πρὸς τοὺς Πελασγοὺς καὶ διδόασιν αὐτοῖς χωρία
τῆς ἑαυτῶν ἀποδασάμενοι τὰ περὶ τὴν ἱερὰν λίμνην,
ἐν οἷς ἦν τὰ πολλὰ ἑλώδη, ἃ νῦν κατὰ τὸν ἀρχαῖον
τῆς διαλέκτου τρόπον Οὐέλια ὀνομάζεται. σύνηθες 3
γὰρ ἦν τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησιν ὡς τὰ πολλὰ προτι-
θέναι τῶν ὀνομάτων, ὁπόσων αἱ ἀρχαὶ ἀπὸ φωνηέν-
των ἐγίνοντο, τὴν ου συλλαβὴν ἑνὶ στοιχείῳ γρα-
53 φομένην. τοῦτο δ' ἦν ὥσπερ γάμμα διτταῖς ἐπὶ μίαν
ὀρθὴν ἐπιζευγνύμενον ταῖς πλαγίοις, ὡς ϝελένη καὶ
ϝάναξ καὶ ϝοῖκος καὶ ϝαὴρ καὶ πολλὰ τοιαῦτα. ἔπει- 4
τα μοῖρά τις αὐτῶν οὐκ ἐλαχίστη, ὡς ἡ γῆ πᾶσιν οὐκ
ἀπέχρη, πείσαντες τοὺς Ἀβοριγῖνας συνάρασθαί σφι-

ἠδ' Bb οἱδ' Ba | ἀβοριγινέων B et Steph. Byz. ἀβορειγενέων Macrob. 2 Κρονίδῃ O αἴδῃ Macrob. | κάτω B 11 καταπονουμένοις c. Cobet Obs. p. 24 14 ἀποδυσάμενοι B 15 ἃ καὶ νῦν c. Kiessling 16 οὐέλ⟨ει⟩α B 20 δίγαμμα Sauppe Eph. Gott. 1861 p. 1860 γάμμα B, γράμμα A 21 ταῖς del. Dawesius Misc. crit. p. 95 H ϝελένη (ϝέλένη B) καὶ ϝᾶναξ καὶ ϝοῖκος (οἶκος ϝ B) AB 22 καὶ ϝαὴρ B καὶ ϝανὴρ A

σι τῆς ἐξόδου στρατεύουσιν ἐπὶ τοὺς Ὀμβρικοὺς καὶ πόλιν αὐτῶν εὐδαίμονα καὶ μεγάλην ἄφνω προσπεσόντες αἱροῦσι Κρότωνα· ταύτῃ φρουρίῳ καὶ ἐπιτειχίσματι κατὰ τῶν Ὀμβρικῶν χρώμενοι, κατεσκευασμένῃ τε ὡς ἔρυμα εἶναι πολέμου ἀποχρώντως καὶ χώραν ἐχούσῃ τὴν πέριξ εὔβοτον, πολλῶν καὶ ἄλλων ἐκράτησαν χωρίων τοῖς τε Ἀβοριγῖσι τὸν πρὸς τοὺς Σικελοὺς πόλεμον ἔτι συνεστῶτα πολλῇ προθυμίᾳ συνδιέφερον, ἕως ἐξήλασαν αὐτοὺς ἐκ τῆς σφετέρας.
5 καὶ πόλεις πολλάς, τὰς μὲν οἰκουμένας καὶ πρότερον 54
ὑπὸ τῶν Σικελῶν, τὰς δ' αὐτοὶ κατασκευάσαντες, ᾤκουν οἱ Πελασγοὶ κοινῇ μετὰ τῶν Ἀβοριγίνων, ὧν ἐστιν ἥ τε Καιρητανῶν πόλις, Ἄγυλλα δὲ τότε καλουμένη, καὶ Πίσα καὶ Σατορνία καὶ Ἄλσιον καὶ ἄλλαι τινές, ἃς ἀνὰ χρόνον ὑπὸ Τυρρηνῶν ἀφῃρέθησαν.

XXI. Φαλέριον δὲ καὶ Φασκέννιον ἔτι καὶ εἰς ἐμὲ ἦσαν οἰκούμεναι ὑπὸ Ῥωμαίων, μίκρ' ἄττα διασώζουσαι ζώπυρα τοῦ Πελασγικοῦ γένους, Σικελῶν ὑπάρχουσαι πρότερον. ἐν ταύταις διέμεινε πολλὰ τῶν ἀρχαίων διαιτημάτων, οἷς τὸ Ἑλληνικόν ποτ' ἐχρήσατο, ἐπὶ μήκιστον χρόνον, οἷον ὅ τε τῶν ὅπλων τῶν πολεμιστηρίων κόσμος, ἀσπίδες Ἀργολικαὶ καὶ δόρατα, καὶ ὁπότε πολέμου ἄρχοντες ἢ τοὺς ἐπιόντας ἀμυνόμενοι στρατὸν ὑπερόριον ἀποστέλλοιεν ἱεροί τινες ἄνδρες ἄνοπλοι πρὸ τῶν ἄλλων ἰόντες σπονδο-

1 ἐξόδου B διεξόδου R 3 αἵρουσιν A αἵρουσι Ba | ταύτῃ δὲ c. Reiske 5 τέως B 11 τὰς δ' B τὰς δὲ R 13 καιριτανῶν B | ἄτυλλα A ἄτυλα B 17 ἄτται B 19 δὴ διένειμε πολλὰ τῶν ἀργολικῶν c. Reiske 21 χρόνου Grasberger Tess. Herbip. p. 22 24 ὑπερόριον Kiessling ὑπὲρ τῶν ὅρων O ὑπὲρ τοὺς ὅρους Reiske

φόροι, τῶν τε ἱερῶν αἱ κατασκευαὶ καὶ τὰ ἕδη τῶν
55 θεῶν ἁγισμοί τε καὶ θυσίαι καὶ πολλὰ τοιαῦτα ἕτερα·
πάντων δὲ περιφανέστατον μνημεῖον τῆς ἐν Ἄργει 2
ποτὲ οἰκήσεως τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων οἳ τοὺς Σικε-
λοὺς ἐξήλασαν, ὁ τῆς Ἥρας νεὼς ἐν Φαλερίῳ κατ-
εσκευασμένος ὡς ἐν Ἄργει, ἔνθα καὶ τῶν θυηπολιῶν
ὁ τρόπος ὅμοιος ἦν καὶ γυναῖκες ἱεραὶ θεραπεύουσαι
τὸ τέμενος ἥ τε λεγομένη κανηφόρος ἁγνὴ γάμων
παῖς καταρχομένη τῶν θυμάτων χοροί τε παρθένων
ὑμνουσῶν τὴν θεὸν ᾠδαῖς πατρίοις. ἔσχον δέ τινα 3
καὶ οὗτοι τῶν καλουμένων Καμπανῶν εὐβότων πάνυ
καὶ τὴν ὄψιν ἡδίστων πεδίων οὐκ ἐλαχίστην μοῖραν,
ἔθνος τι βαρβαρικὸν Αὐρωνίσσους ἐκ μέρους ἀναστή-
σαντες αὐτῶν· καὶ πόλεις αὐτόθι κατεσκεύασαν ἄλ-
λας τε καὶ Λάρισαν, ἐπὶ τῆς ἐν Πελοποννήσῳ σφῶν
μητροπόλεως ὄνομα θέμενοι αὐτῇ. τῶν μὲν οὖν ἄλ- 4
56 λων πολισμάτων ἔστιν ἃ καὶ μέχρις ἐμοῦ ὀρθὰ ἦν,
διαμείψαντα πολλάκις τοὺς οἰκήτορας· ἡ δὲ Λάρισα
ἐκ πολλῶν πάνυ χρόνων ἐρημωθεῖσα οὐδ' εἰ πώποτε
ᾠκήθη γνώρισμα φανερὸν οὐδὲν ἔχει τοῖς νῦν ὅτι
μὴ τοὔνομα, καὶ οὐδὲ τοῦτο πολλοὶ ἴσασιν· ἦν δὲ
ἀγορᾶς Ποπιλίας καλουμένης οὐ πρόσω. πολλὰ δὲ καὶ
ἄλλα τῆς τε παραθαλαττίου καὶ ἐν τῇ μεσογείῳ χωρία
κατέσχον ἀφελόμενοι τοὺς Σικελούς.

6 ὡς ὁ ἐν c. Krüger Ind. gr. gr. p. 250 | θυηπολίων O 7 ὅμορος B | καὶ del. Sauppe Eph. Gott. 1861 p. 1860 | θεραπεύουσι c. Kiessling 10 δέ τινα καὶ οὗτοι A δὲ καὶ οὗτοι B δὲ οὗτοι καὶ Reiske 13 αὐρ⟨ο⟩νίσσους B Αὐρώγκους sive Αὐρούγκους Sylburg et Portus; cf. Fröhner Philol. XII p. 217 15 λάρισσαν O corr. Ritschl | ἐπὶ B ἀπὸ R 18 λάρισσα O, corr. Ritschl 20 ᾠκήθη Kiessling ᾠκίσθη O 22 πολλά τε AB 23 ἐν τῶι μ. A

XXII. Οἱ δὲ Σικελοὶ (οὐ γὰρ ἔτι ἀντέχειν οἷοί τε ἦσαν ὑπό τε Πελασγῶν καὶ Ἀβοριγίνων πολεμούμενοι) τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ τῶν χρημάτων ὅσα χρυσὸς ἢ ἄργυρος ἦν ἀνασκευασάμενοι μεθίενται αὐτοῖς ἁπάσης τῆς γῆς. τραπόμενοι δὲ διὰ τῆς ὀρεινῆς ἐπὶ τὰ νότια καὶ διεξελθόντες ἅπασαν Ἰταλίαν τὴν κάτω, ἐπειδὴ πανταχόθεν ἀπηλαύνοντο, σὺν χρόνῳ κατασκευασάμενοι σχεδίας ἐπὶ τῷ πορθμῷ καὶ φυλάξαντες κατιόντα τὸν ῥοῦν ἀπὸ τῆς Ἰταλίας διέβησαν ἐπὶ τὴν ἔγγι- 57
2 στα νῆσον. κατεῖχον δ' αὐτὴν Σικανοί, γένος Ἰβηρικόν, οὐ πολλῷ πρότερον ἐνοικισάμενοι Λίγυας φεύγοντες, καὶ παρεσκεύασαν ἀφ' ἑαυτῶν Σικανίαν κληθῆναι τὴν νῆσον, Τρινακρίαν πρότερον ὀνομαζομένην ἐπὶ τοῦ τριγώνου σχήματος. ἦσαν δὲ οὐ πολλοὶ ἐν μεγάλῃ αὐτῇ οἰκήτορες, ἀλλ' ἡ πλείων τῆς χώρας ἔτι ἦν ἔρημος. καταχθέντες οὖν εἰς αὐτὴν Σικελοὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐν τοῖς ἑσπερίοις μέρεσιν ᾤκησαν, ἔπειτα καὶ ἄλλῃ πολλαχῇ, καὶ τοὔνομα ἡ νῆσος ἐπὶ
3 τούτων ἤρξατο Σικελία καλεῖσθαι. τὸ μὲν δὴ Σικελικὸν γένος οὕτως ἐξέλιπεν Ἰταλίαν, ὡς μὲν Ἑλλάνικος ὁ Λέσβιός φησι, τρίτῃ γενεᾷ πρότερον τῶν Τρωικῶν Ἀλκυόνης ἱερωμένης ἐν Ἄργει κατὰ τὸ ἕκτον καὶ 58
εἰκοστὸν ἔτος. δύο δὲ ποιεῖ στόλους Ἰταλικοὺς διαβάντας εἰς Σικελίαν· τὸν μὲν πρότερον Ἐλύμων, οὓς

2 τε om. B 4 μεθίεντ⟨ο⟩ B 11 συνοικησάμενοι AB corr. Cobet Nov. Lect. p. 289 | Λίγυας καὶ αὐτοὺς φεύγοντας c. Reiske 14 ἐπὶ B ἀπὸ R 16 οἱ Σικελικοὶ c. Sintenis Em. Dion. I p. 10 18 τοὔνομα μεταβαλοῦσα vel τὸ δεύτερον μεταβαλοῦσα c. Reiske 19 μὲν δὴ B μὲν A 22 Ἀλκυώνης Ba Ἀλκιόνης Heyne in Apollod. III 10, 1 23 δύο δὲ Ritschl δύο AB 24 τὸ μὲν A | πρῶτον B

φησιν ὑπ' Οἰνώτρων ἐξαναστῆναι, τὸν δὲ μετὰ τοῦτον ἔτει πέμπτῳ γενόμενον Αὐσόνων Ἰάπυγας φευγόντων· βασιλέα δὲ τούτων ἀποφαίνει Σικελόν, ἀφ' οὗ τοὔνομα τοῖς τε ἀνθρώποις καὶ τῇ νήσῳ τεθῆναι. ὡς δὲ Φίλιστος ὁ Συρακούσιος ἔγραψε, χρόνος μὲν 4 τῆς διαβάσεως ἦν ἔτος ὀγδοηκοστὸν πρὸ τοῦ Τρωικοῦ πολέμου, ἔθνος δὲ τὸ διακομισθὲν ἐξ Ἰταλίας ⟨οὔτε Σικελῶν⟩ οὔτε Αὐσόνων οὔτ' Ἐλύμων, ἀλλὰ Λιγύων, ἄγοντος αὐτοὺς Σικελοῦ· τοῦτον δ' εἶναί φησιν υἱὸν Ἰταλοῦ, καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐπὶ τούτου δυναστεύοντος ὀνομασθῆναι Σικελούς· ἐξαναστῆναι δ' ἐκ τῆς 5 ἑαυτῶν τοὺς Λίγυας ὑπό τε Ὀμβρικῶν καὶ Πελασγῶν. Ἀντίοχος δὲ ὁ Συρακούσιος χρόνον μὲν οὐ δηλοῖ τῆς
59 διαβάσεως, Σικελοὺς δὲ τοὺς μεταναστάντας ἀποφαίνει βιασθέντας ὑπό τε Οἰνώτρων καὶ Ὀπικῶν, Στράτωνα δ' ἡγεμόνα τῆς ἀποικίας ποιησαμένους. Θουκυδίδης δὲ Σικελοὺς μὲν εἶναι γράφει τοὺς μεταναστάντας, Ὀπικοὺς δὲ τοὺς ἐκβαλόντας, τὸν δὲ χρόνον πολλοῖς ἔτεσι τῶν Τρωικῶν ὕστερον. τὰ μὲν δὴ περὶ Σικελῶν λεγόμενα τῶν ἐξ Ἰταλίας μετενεγκαμένων τὴν οἴκησιν εἰς Σικελίαν ὑπὸ τῶν λόγου ἀξίων τοιάδε ἐστίν.

XXIII. Οἱ δὲ Πελασγοὶ πολλῆς καὶ ἀγαθῆς χώρας

1 *ὑπὸ Οἰνώτρων O 2 ἔτι Ba | Αὐσόνων A Αὐσονίων R 3 τοῦτον Ba 4 τὸ ὄνομα B 5 φίλιππος B | γράφει sive γέγραφε c. Kiessling Pr. Bas. p. 4 7 οὔτε Σικελῶν add. Kiessling, om. O 11 δ' ἐκ A δὲ B 12 πελασγῶν R σικελικῶν B 14 Σικελοὺς δὲ μετονομασθῆναι τοὺς B 15 βιασθέν⟨τας⟩ B | ὀπικῶν Ba ὀμβρικῶν Bb | Στράτωνα Urlichs Eos I p. 309 στρατῶν O Πάτρωνα Bernays e cap. 51 Συράκωνα Reiske 16 δ' inseruit Reiske 17 εἶναι B om. R | μεταναστάντας B ἀπαναστάντας R 23 καὶ om. B κἀγαθῆς c. Kiessling

κρατήσαντες, πόλεις τε πολλὰς μὲν παραλαβόντες, ἄλ-
λας δ' αὐτοὶ κατασκευάσαντες, μεγάλην καὶ ταχεῖαν
ἐπίδοσιν ἔλαβον εἰς εὐανδρίαν καὶ πλοῦτον καὶ τὴν
ἄλλην εὐτυχίαν, ἧς οὐ πολὺν ὤναντο χρόνον· ἀλλ'
ἡνίκα μάλιστα τοῖς σύμπασιν ἀνθεῖν ἐδόκουν, δαιμο-
νίοις τισὶ χόλοις ἐλαστρηθέντες οἱ μὲν ὑπὸ τῶν θείων
συμφορῶν, οἱ δὲ ὑπὸ τῶν προσοικούντων βαρβάρων 60
ἐξεφθάρησαν, τὸ δὲ πλεῖστον αὐτῶν μέρος εἰς τὴν
Ἑλλάδα καὶ τὴν βάρβαρον αὖθις ἐσκεδάσθη (περὶ ὧν
πολὺς ἂν εἴη λόγος, εἰ βουλοίμην τὴν ἀκρίβειαν γρά-
φειν), ὀλίγον δὲ κατέμεινεν ἐν Ἰταλίᾳ τῶν Ἀβοριγί-
2 νων προνοίᾳ. πρῶτον μὲν οὖν τῆς οἰκοφθορίας ταῖς
πόλεσιν ἐδόκει αὐχμῷ ἡ γῆ κακωθεῖσα ἄρξαι, ἡνίκα
οὔτ' ἐπὶ τοῖς δένδρεσι καρπὸς οὐδεὶς ὡραῖος γενέ-
σθαι διέμεινεν, ἀλλ' ὠμοὶ κατέρρεον, οὔθ' ὁπόσα
σπερμάτων ἀνέντα βλαστοὺς ἀνθήσειεν ἕως στάχυος
ἀκμῆς τοὺς κατὰ νόμον ἐξεπλήρου χρόνους, οὔτε πόα
κτήνεσιν ἐφύετο διαρκής, τῶν τε ναμάτων τὰ μὲν
οὐκέτι πίνεσθαι σπουδαῖα ἦν, τὰ δ' ὑπελίμπανε θέ-
3 ρους, τὰ δ' εἰς τέλος ἀπεσβέννυτο. ἀδελφὰ δὲ τού-
τοις ἐγίνετο περί τε προβάτων καὶ γυναικῶν γονάς·
ἢ γὰρ ἐξημβλοῦτο τὰ ἔμβρυα, ἢ κατὰ τοὺς τόκους
διεφθείρετο ἔστιν ἃ καὶ τὰς φερούσας συνδιαλυμηνά- 61

1 πόλεις τε παρέλαβον ἄλλας B πόλεις τε προσέλαβον ἄλλας A, correxerunt Ambrosch et Bücheler 2 ταχεῖαν καὶ μεγάλην B 6 τῶν del. Cobet Obs. p. 24 10 πρὸς vel εἰς τὴν c. Ritschl 11 ὀλίγον δέ usque ad cap. 24 fin. hinc sumpsit Eusebius praep. evang. IV, 16 13 αὐχμῶν A 14 οὐδεὶς ἕως τοῦ (vel εἰς τὸ) ὡρ. c. Reiske 15 οὔτε A οὔτ' B corr. Ambrosch. 17 ἐξεπλήρουν AB ἐξεπλήρου Euseb. codd. 18 μὲν B μὲν ὡς A 19 ⟨τέλ⟩ος B θέρος B 23 τὰς τεκούσας codd. multi Eusebii quod probat Stephanus

μενα. εἰ δέ τι διαφύγοι τὸν ἐκ τῶν ὠδίνων κίνδυνον
ἔμπηρον ἢ ἀτελὲς ἢ δι' ἄλλην τινὰ τύχην βλαφθὲν
τρέφεσθαι χρηστὸν οὐκ ἦν· ἔπειτα καὶ τὸ ἄλλο πλῆ-
θος τὸ ἐν ἀκμῇ μάλιστα ἐκακοῦτο νόσοις καὶ θανά-
τοις παρὰ τὰ εἰκότα συχνοῖς. μαντευομένοις δ' αὐ- 4
τοῖς τίνα θεῶν ἢ δαιμόνων παραβάντες τάδε πά-
σχουσι καὶ τί ποιήσασιν αὐτοῖς λωφῆσαι τὰ δεινὰ ἐλ-
πίς, ὁ θεὸς ἀνεῖλεν ὅτι τυχόντες ὧν ἐβούλοντο οὐκ
ἀπέδοσαν ἃ εὔξαντο, ἀλλὰ προσοφείλουσι τὰ πλεί-
στου ἄξια. οἱ γὰρ Πελασγοὶ ἀφορίας αὐτοῖς γενομέ- 5
νης ἐν τῇ γῇ πάντων χρημάτων εὔξαντο τῷ τε Διὶ
καὶ τῷ Ἀπόλλωνι καὶ τοῖς Καβείροις καταθύσειν δε-
62 κάτας τῶν προσγενησομένων ἁπάντων, τελεσθείσης
δὲ τῆς εὐχῆς ἐξελόμενοι καρπῶν τε καὶ βοσκημάτων
ἁπάντων τὸ λάχος ἀπέθυσαν τοῖς θεοῖς, ὡς δὴ κατὰ
τούτων μόνων εὐξάμενοι. ταῦτα δὴ Μυρσίλος ὁ Λέ-
σβιος ἱστόρηκεν ὀλίγου δεῖν τοῖς αὐτοῖς ὀνόμασι γρά-
φων οἷς ἐγὼ νῦν, πλὴν ὅσον οὐ Πελασγοὺς καλεῖ
τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ Τυρρηνούς· τὴν δ' αἰτίαν ὀλί-
γον ὕστερον ἐρῶ.

XXIIII. Ὡς δὲ ἀπενεχθέντα τὸν χρησμὸν ἔμαθον,
οὐκ εἶχον τὰ λεγόμενα συμβαλεῖν. ἀμηχανοῦσι δὲ
63 αὐτοῖς τῶν γεραιτέρων τις λέγει συμβαλὼν τὸ λόγιον,
ὅτι τοῦ παντὸς ἡμαρτήκασιν, εἰ οἴονται τοὺς θεοὺς
ἀδίκως αὐτοῖς ἐγκαλεῖν. χρημάτων μὲν γὰρ ἀποδε-
δόσθαι τὰς ἀπαρχὰς αὐτοῖς ἁπάσας ὀρθῶς τε καὶ σὺν
δίκῃ, ἀνθρώπων δὲ γονῆς τὸ λάχος, χρῆμα παντὸς

6 δαιμόνων δίκαια vel ὅσια vel νόμιμα c. Stephanus
16 μόνον A | δὴ B δὲ A   17 ὀνόμασιν A   24 οἴοντ<αι> B

μάλιστα θεοῖς τιμιώτατον, ὀφείλεσθαι· εἰ δὲ δὴ καὶ
τούτων λάβοιεν τὴν δικαίαν μοῖραν, τέλος ἕξειν σφίσι
2 τὸ λόγιον. τοῖς μὲν δὴ ὀρθῶς ἐδόκει λέγεσθαι ταῦτα,
τοῖς δὲ ἐξ ἐπιβουλῆς συγκεῖσθαι ὁ λόγος· εἰσηγησα-
μένου δέ τινος τὴν γνώμην, τὸν θεὸν ἐπερέσθαι, εἰ
αὐτῷ φίλον ἀνθρώπων δεκάτας ἀπολαμβάνειν, πέμ-
πουσι τὸ δεύτερον θεοπρόπους, καὶ ὁ θεὸς ἀνεῖλεν
οὕτω ποιεῖν. ἐκ δὲ τούτου στάσις αὐτοὺς καταλαμ-
βάνει περὶ τοῦ τρόπου τῆς δεκατεύσεως. καὶ ἐν ἀλ-
λήλοις οἱ προεστηκότες τῶν πόλεων τὸ πρῶτον ἐταρά-
3 χθησαν· ἔπειτα καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος δι' ὑποψίας
τοὺς ἐν τέλει ἐλάμβανεν. ἐγίνοντό τε οὐδενὶ κόσμῳ
αἱ ἀπαναστάσεις, ἀλλ' ὥσπερ εἰκὸς οἴστρῳ καὶ θεοβλα- 64
βείᾳ ἀπελαυνόμεναι, καὶ πολλὰ ἐφέστια ὅλα ἐξ-
ηλείφθη μέρους αὐτῶν μεθισταμένου· οὐ γὰρ ἐδικαί-
ουν οἱ προσήκοντες τοῖς ἐξιοῦσιν ἀπολείπεσθαί τε
4 τῶν φιλτάτων καὶ ἐν τοῖς ἐχθίστοις ὑπομένειν. πρῶ-
τοι μὲν δὴ οὗτοι μεταναστάντες ἐξ Ἰταλίας εἴς τε τὴν
Ἑλλάδα καὶ τῆς βαρβάρου πολλὴν ἐπλανήθησαν. μετὰ
δὲ τοὺς πρώτους ἕτεροι ταὐτὸν ἔπαθον, καὶ τοῦτο
διετέλει γινόμενον ὁσέτη. οὐ γὰρ ἀνίεσαν οἱ δυνα-
στεύοντες ἐν ταῖς πόλεσι τῆς ἀνδρουμένης ἀεὶ νεότη-

1 *πάντων μάλιστα* vel *παντὸς μᾶλλον θεοῖς τίμιον* c. Stephanus 2 *τούτων* om. Ba 4 *τὸν λόγον* B 5 *ἐπείρεσθαι* B 6 *δεκάτας ἀνθρώπων* B 10 *τότε πρῶτον* O, corr. Sintenis Em. Dion. I p. 9 11—12 *καὶ τὸ — ἐγίνοντό τε* om. Aa, add. Amg | *τ' ἐν οὐδενὶ* c. Kiessling 13 *αἱ* om. A | *ἀπαναστάσεις* A *ἐπαναστάσεις* B | *ἀλλ'* B *ἀλλὰ* R | *ὥσπερ εἰκὸς οἴστρω* O (nisi quod *ἐν οἴστρῳ* C), *ὡσπερεὶ* c. Bücheler, *ἅσπερ* vel *οἵασπερ* c. Stephanus 14 *ἀπελαυνόμεναι* O *ἀπελαυνομένων* c. Stephanus ex Eusebii libris deterioribus 20 *τούτους πρώτους* c. Sintenis Em. Dion. I p. 10 | * *τὸ αὐτὸ* O 21 *γενόμενόν* AB | *ὅσα ἔτῃ* A | *ἀνήεσαν* Ba

τος ἐξαιρούμενοι τὰς ἀπαρχάς, τοῖς τε θεοῖς τὰ δίκαια
ὑπουργεῖν ἀξιοῦντες καὶ στασιασμοὺς ἐκ τῶν δια-
λαθόντων δεδιότες. ἦν δὲ πολὺ καὶ τὸ πρὸς ἔχθραν σὺν
προφάσει εὐπρεπεῖ ἀπελαυνόμενον ὑπὸ τῶν διαφό-
65 ρων· ὥστε πολλαὶ αἱ ἀπαναστάσεις ἐγίνοντο καὶ ἐπὶ
πλεῖστον γῆς τὸ Πελασγικὸν γένος διεφορήθη.

XXV. Ἦσαν δὲ τά τε πολέμια ἐκ τοῦ μετὰ κινδύ-
νων πεποιῆσθαι τὰς μελέτας ἐν ἔθνεσι φιλοπολέμοις
ζῶντες πολλῶν ἀμείνους καὶ τῆς κατὰ τὰ ναυτικὰ ἐπι-
στήμης διὰ τὴν μετὰ Τυρρηνῶν οἴκησιν ἐπὶ πλεῖστον
ἐληλακότες· ἥ τε ἀνάγκη ἱκανὴ οὖσα τοῖς ἀπορου-
μένοις βίου τόλμαν παρασχεῖν ἡγεμών τε καὶ διδά-
σκαλος τοῦ παντὸς κινδυνεύματος αὐτοῖς ἐγίνετο,
ὥστε οὐ χαλεπῶς ὅπῃ ἐπέλθοιεν ἐπεκράτουν. ἐκα- 2
λοῦντο δὲ ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων τῆς τε χώρας
ἐπικλήσει ἀφ' ἧς ἐξανέστησαν καὶ τοῦ παλαιοῦ γένους
66 μνήμῃ οἱ αὐτοὶ Τυρρηνοὶ καὶ Πελασγοί. ὧν ἐγὼ λό-
γον ἐποιησάμην τοῦ μή τινα θαῦμα ποιεῖσθαι, ἐπει-
67 δὰν ποιητῶν ἢ συγγραφέων ἀκούῃ τοὺς Πελασγοὺς
καὶ Τυρρηνοὺς ὀνομαζόντων, πῶς ἀμφοτέρας ἔσχον
τὰς ἐπωνυμίας οἱ αὐτοί. ἔχει γὰρ περὶ αὐτῶν καὶ 3
Θουκυδίδης μὲν ἐναργῆ ἀκτῆς τῆς Θρᾳκίας μνήμην καὶ

2 διαλαχόντων c. Sylburg ἀεὶ λαχόντων c. Cobet Obs. p. 25 ἀπελαθέντων c. Bücheler 3 ἦσαν δὲ πολλοὶ AB 5 ἐπαναστάσεις B 6 τῆς γῆς | διεφορήθησαν voce ἦσαν omissa AB 7 τε add. Kiessling 8 τε πεποιῆσθαι Bb τε πεποιεῖσθαι Ba ποιεῖσθαι A, corr. Ritschl 11 ἀπολελαυκότες O, corr. Stephanus 12 τε om. A 13 τοῦ del. Sintenis Em. Dion. I p. 10 19 τοὺς O αὐτοὺς c. Kiessling 21 περὶ αὐτῶν A καὶ περὶ αὐτῶν B corr. Ritschl, del. Madvig Adv. I p. 723 22 θουκυδίδης μὲν ἐν AB | ἀρκτηι τῆς θρακίας μνήμηι A ἀρκτηὶ (χη supra lin.) τῆς θρακίας μνήμη B | ἔχει γὰρ περὶ

τῶν ἐν αὐτῇ κειμένων πόλεων, ἃς οἰκοῦσιν ἄνθρωποι δίγλωττοι. περὶ δὲ τοῦ Πελασγικοῦ ἔθνους ὅδε ὁ λόγος· 'ἔνι δέ τι καὶ Χαλκιδικὸν, τὸ δὲ πλεῖστον Πελασγικὸν τῶν καὶ Λῆμνόν ποτε καὶ Ἀθήνας οἰκη-
4 σάντων Τυρρηνῶν'. Σοφοκλεῖ δ' ἐν Ἰνάχῳ δράματι 68
ἀνάπαιστον ὑπὸ τοῦ χοροῦ λεγόμενον πεποίηται ὧδε·

Ἴναχε νᾶτορ, παῖ τοῦ κρηνῶν
πατρὸς Ὠκεανοῦ, μέγα πρεσβεύων
Ἄργους τε γύαις Ἥρας τε πάγοις,
καὶ Τυρσηνοῖσι Πελασγοῖς.

5 Τυρρηνίας μὲν γὰρ δὴ ὄνομα τὸν χρόνον ἐκεῖνον ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα ἦν, καὶ πᾶσα ἡ προσεσπέριος Ἰταλία τὰς κατὰ τὸ ἔθνος ὀνομασίας ἀφαιρεθεῖσα [καὶ] τὴν ἐπίκλησιν ἐκείνην ἐλάμβανεν, ὥσπερ ⟨καὶ⟩ τῆς Ἑλλάδος ἄλλῃ τε πολλαχῇ καὶ περὶ τὴν καλουμένην νῦν Πελοπόννησον ἐγένετο· ἐπὶ γὰρ ἑνὸς τῶν οἰκούντων ἐν αὐτῇ ἐθνῶν, τοῦ Ἀχαϊκοῦ, καὶ ἡ σύμπασα χερρόνησος, ἐν ᾗ καὶ τὸ Ἀρκαδικὸν καὶ τὸ Ἰωνικὸν καὶ ἄλλα συχνὰ ἔθνη ἔνεστιν, Ἀχαΐα ὠνομάσθη.

αὐτῶν καὶ Θουκυδίδης μνήμην ἐν τετάρτῃ ⟨ὡς ἐπικεκρατηκότων⟩ τῆς Θράκης καὶ τῶν ἐν αὐτῇ κ. π. c. Ritschl, λέγει γὰρ περὶ αὐτῶν Θ. μὲν ἐν Ἀκτῆς τῆς Θρακίας μνήμῃ καὶ c. Sauppe Philol. XIX p. 149 μὲν ἐν τετάρτῃ ἀκτῆς μνήμην καὶ τῶν c. Madvig Adv. I p. 723 ἐναργῆ ipse conieci 2 ὅδε Bb ὧδε ABa 4 λημιὸν ποτὲ A 5 σοφοκλῆς B 7 νάτορ Ba γεννάτορ ABb, corr. Meineke | κρινῶν B 8 μεταπρεσβεύων c. Reiske 10 τυρρηνοῖς AB Τυρσηνοῖσι Meineke 11 γάρ B om. R | κατὰ τὸν c. Pflugk | ἐκεῖνον πολὺ καὶ κλεινὸν c. Reiske, μέγα ὄνομα Cobet Obs. p. 26 13 τὸ del. Pflugk | ἔθνη c. Reiske | καὶ del. Ambrosch 14 καὶ add. Reiske 18 ἰ⟨ο⟩νικὸν B

XXVI. Ὁ δὲ χρόνος ἐν ᾧ τὸ Πελασγικὸν κακοῦσθαι ἤρξατο, δευτέρα γενεὰ σχεδὸν πρὸ τῶν Τρωικῶν
69 ἐγένετο· διέτεινε δὲ καὶ μετὰ τὰ Τρωικά, ἕως εἰς ἐλάχιστον συνεστάλη τὸ ἔθνος. ἔξω γὰρ Κρότωνος τῆς ἐν Ὀμβρικοῖς πόλεως ἀξιολόγου, καὶ εἰ δή τι ἄλλο ἐν τῇ Ἀβοριγίνων οἰκισθὲν ἐτύγχανε, τὰ λοιπὰ τῶν Πελασγῶν διεφθάρη πολίσματα. ἡ δὲ Κρότων ἄχρι πολλοῦ διαφυλάξασα τὸ παλαιὸν σχῆμα χρόνος οὐ πολὺς ἐξ οὗ τήν τε ὀνομασίαν καὶ τοὺς οἰκήτορας ἤλλαξε· καὶ νῦν ἐστι Ῥωμαίων ἀποικία, καλεῖται δὲ
Κορθωνία. οἱ δὲ τῶν ἐκλιπόντων τὴν χώραν Πελασ- 2
γῶν κατασχόντες τὰς πόλεις ἄλλοι τε πολλοὶ ἦσαν, ὡς ἕκαστοί τισιν ἔτυχον ὁμοτέρμονας τὰς οἰκήσεις ἔχοντες, καὶ ἐν τοῖς μάλιστα πλείστας τε καὶ ἀρίστας Τυρρηνοί. τοὺς δὲ Τυρρηνοὺς οἱ μὲν αὐτόχθονας Ἰταλίας ἀποφαίνουσιν, οἱ δὲ ἐπήλυδας· καὶ τὴν ἐπωνυμίαν αὐτοῖς ταύτην οἱ μὲν αὐθιγενὲς τὸ ἔθνος ποιοῦντες ἐπὶ τῶν ἐρυμάτων, ἃ πρῶτοι τῶν τῇδε οἰκούντων κατεσκευάσαντο, τεθῆναι λέγουσι· τύρσεις
70 γὰρ καὶ παρὰ Τυρρηνοῖς αἱ ἐντείχιοι καὶ στεγαναὶ οἰκήσεις ὀνομάζονται ὥσπερ παρ' Ἕλλησιν. ἀπὸ δὴ τοῦ συμβεβηκότος αὐτοῖς ἀξιοῦσι τεθῆναι τοὔνομα, ὥςπερ καὶ τοῖς ἐν Ἀσίᾳ Μοσυνοίκοις· οἰκοῦσι μὲν γὰρ δὴ κἀκεῖνοι ἐπὶ ξυλίνοις ὡσπερὰν πύργοις ὑψηλοῖς σταυρώμασι, μόσυνας αὐτὰ καλοῦντες.

2 δευτέρα γενεᾶ B δευτέρα γενεὰ vulgo et Cobet Obs. p. 26 3 δὲ καὶ B δὲ σχεδὸν καὶ A | τὰ om. AaBa 6 ἐτύγχανεν B 9 οὔτε τήν τε Ab 10 καλεῖται δὲ R καλεῖται Ba ἣ καλεῖται Bb 11 Κορτῶνα c. Cluverus Ital. ant. p. 574 18 ἐπὶ B ἀπὸ R 19 κατεσκεύασαν B 20 ἐντείχειοι A 21 ἀπὸ δὴ AbB ἀπὸ Aa 23 τοὺς — μοσυνοίκους A 24 ὥσπερ ἂν O 25 μόσσυνας B | αὐτὰς O

XXVII. *Οἱ δὲ μετανάστας μυθολογοῦντες αὐτοὺς
εἶναι Τυρρηνὸν ἀποφαίνουσιν ἡγεμόνα τῆς ἀποικίας
γενόμενον ἀφ' ἑαυτοῦ θέσθαι τῷ ἔθνει τοὔνομα·
τοῦτον δὲ Λυδὸν εἶναι τὸ γένος ἐκ τῆς πρότερον
Μῃονίας καλουμένης, παλαιὸν δή τινα μετανάστην
ὄντα· εἶναι δ' αὐτὸν πέμπτον ἀπὸ Διός, λέγοντες ἐκ
Διὸς καὶ Γῆς Μάνην γενέσθαι πρῶτον ἐν τῇ γῇ ταύ-
τῃ βασιλέα· τούτου δὲ καὶ Καλλιρόης τῆς Ὠκεανοῦ
θυγατρὸς γεννηθῆναι Κότυν· τῷ δὲ Κότυϊ γήμαντι
θυγατέρα Τύλλου τοῦ γηγενοῦς Ἁλίην δύο γενέσθαι*
2 *παῖδας Ἀσίην καὶ Ἄτυν· ἐκ δὲ Ἄτυος καὶ Καλλι-* 71
*θέας τῆς Χωραίου Λυδὸν φῦναι καὶ Τυρρηνόν· καὶ
τὸν μὲν Λυδὸν αὐτοῦ καταμείναντα τὴν πατρῴαν
ἀρχὴν παραλαβεῖν καὶ ἀπ' αὐτοῦ Λυδίαν τὴν γῆν
ὀνομασθῆναι· Τυρρηνὸν δὲ τῆς ἀποικίας ἡγησάμε-
νον πολλὴν κτήσασθαι τῆς Ἰταλίας καὶ τοῖς συναρα-
μένοις τοῦ στόλου ταύτην θέσθαι τὴν ἐπωνυμίαν.*
3 *Ἡροδότῳ δὲ εἴρηνται Ἄτυος τοῦ Μάνεω παῖδες οἱ
περὶ Τυρρηνόν, καὶ ἡ μετανάστασις τῶν Μῃόνων εἰς
Ἰταλίαν οὐχ ἑκούσιος. φησὶ γὰρ ἐπὶ τῆς Ἄτυος ἀρχῆς
ἀφορίαν καρπῶν ἐν τῇ γῇ Μῃόνων γενέσθαι, τοὺς
δὲ ἀνθρώπους τέως μὲν ὑπὸ τῆς φιλοχωρίας κρατου-
μένους πολλὰ διαμηχανήσασθαι πρὸς τὴν συμφορὰν*

1 *αὐτοὺς μυθολογοῦντες* B 5 *μηιονίας* B *μηονίας* A | *κατὰ χρησμὸν παλαιὸν* c. Reiske | *μετανάστην ὄντα* Sintenis Em. Dion. I p. 11 *μεταναστάντα* O 7 *Μάνην* Sylburg *μάσνην* O, *Μαιόνην* c. Kiessling | *τὸν πρῶτον* Sauppe Eph. Gott. 1861 p. 1860 8 *ἐκ τούτου* Sauppe l. l. *τούτῳ δ' ἐκ* c. Kiessling | *καὶ* om. B 9 *γενέσθαι* Grasberger Tess. Herbip. p. 26 10 *ἀλίην* B 18 *εἴρηται* O corr. Reiske *εἴρηται ὡς .... ἑκούσιος γέγονεν* c. Sylburg cui assentitur Ambrosch | *Μάνεω* Sylburg *μάσνεω* AB 21 *ἀφορία* B

ἀλεξητήρια, τῇ μὲν ἑτέρᾳ τῶν ἡμερῶν μέτρια σιτία
προσφερομένους, τῇ δ' ἑτέρᾳ διακαρτεροῦντας· χρο-
νίζοντος δὲ τοῦ δεινοῦ διανείμαντας ἅπαντα τὸν δῆ-
μον διχῇ κλήρους ταῖς μοίραις ἐπιβαλεῖν· τὸν μὲν
72 ἐπ' ἐξόδῳ τῆς χώρας, τὸν δ' ἐπὶ μονῇ, καὶ τῶν Ἄτυος
παίδων τὸν μὲν τῇ προσνεῖμαι, τὸν δὲ τῇ. λαχούσης δὲ 4
τῆς ἅμα Λυδῷ μοίρας τὴν τοῦ μεῖναι τύχην, ἐκχωρῆ-
σαι τὴν ἑτέραν ἀπολαχοῦσαν τῶν χρημάτων τὰ μέρη,
ὁρμισαμένην δ' ἐπὶ τοῖς ἑσπερίοις μέρεσι τῆς Ἰταλίας,
ἔνθα ἦν Ὀμβρικοῖς ἡ οἴκησις, αὐτοῦ καταμείνασαν
ἱδρύσασθαι πόλεις τὰς ἔτι καὶ κατ' αὐτὸν ἐκεῖνον
οὔσας.

XXVIII. Τούτῳ τῷ λόγῳ πολλοὺς καὶ ἄλλους
συγγραφεῖς περὶ τοῦ Τυρρηνῶν γένους χρησαμένους
ἐπίσταμαι, τοὺς μὲν κατὰ ταὐτά, τοὺς δὲ μεταθέντας
τὸν οἰκισμὸν καὶ τὸν χρόνον. ἔλεξαν γάρ δή τινες
Ἡρακλέους υἱὸν εἶναι τὸν Τυρρηνὸν ἐξ Ὀμφάλης τῆς
Λυδῆς γενόμενον· τοῦτον δ' ἀφικόμενον εἰς Ἰταλίαν
ἐκβαλεῖν τοὺς Πελασγοὺς ἐκ τῶν πόλεων οὐχ ἁπασῶν,
ἀλλ' ὅσαι πέραν ἦσαν τοῦ Τεβέριος ἐν τῷ βορείῳ μέρει.
73 ἕτεροι δὲ Τηλέφου παῖδα τὸν Τυρρηνὸν ἀποφαίνου-
σιν, ἐλθεῖν δὲ μετὰ ⟨τὴν⟩ Τροίας ἅλωσιν εἰς Ἰταλίαν.
Ξάνθος δὲ ὁ Λυδὸς ἱστορίας παλαιᾶς εἰ καί τις ἄλλος 2

3 διανείμαντα Ἄτυν ἅπαντα c. Valckenarius in Herod. I 94 4 διὰ κλήρου AB, sed διχῇ γρ. Bmg δύο κλήρους Sintenis Em. Dion. I p. 13 | μύραις A 5 ἐξόδῳ ἐκ τῆς χ. c. Reiske ex Herodoto 6 μὲν τῇ προςνεῖμαι τὸν δὲ τῇ B μὲν προς-μεῖναι τὸν δὲ μὴ R 7 τὴν τοῦ μένειν vel τοῦ μεῖναι τύχην c. Casaubonus μὲν ἀμείνω O 8 τὴν A τὴν δ' B | ἀπολαβοῦσαν c. Sintenis Em. Dion. I p. 13 11 καὶ del. Cobet Obs. p. 26 ἐκεῖ οὔσας Cobet l. l. 14 συγγραφεὶς Ambrosch ἐνγραφῇ O 19 οὐχὶ B 20 τιβέριος B 22 *τὴν addidi

ἔμπειρος ὤν, τῆς δὲ πατρίου καὶ βεβαιωτὴς ἂν οὐδενὸς ὑποδεέστερος νομισθείς, οὔτε Τυρρηνὸν ὠνόμακεν οὐδαμοῦ τῆς γραφῆς δυνάστην Λυδῶν οὔτε ἀποικίαν Μῃόνων εἰς Ἰταλίαν κατασχοῦσαν ἐπίσταται Τυρρηνίας τε μνήμην ὡς Λυδῶν ἀποκτίσεως ταπεινοτέρων ἄλλων μεμνημένος οὐδεμίαν πεποίηται· Ἄτυος δὲ παῖδας γενέσθαι λέγει Λυδὸν καὶ Τόρηβον, τούτους δὲ μερισαμένους τὴν πατρῴαν ἀρχὴν ἐν Ἀσίᾳ καταμεῖναι ἀμφοτέρους· καὶ τοῖς ἔθνεσιν ὧν ἦρξαν ἐπ' ἐκείνων φησὶ τεθῆναι τὰς ὀνομασίας, λέγων ὧδε· 'ἀπὸ Λυδοῦ μὲν γίνονται Λυδοί, ἀπὸ Τορήβου δὲ Τόρηβοι. τούτων ἡ γλῶσσα ὀλίγον παραφέρει, καὶ νῦν ἔτι σιλλοῦσιν ἀλλήλους ῥήματα οὐκ ὀλίγα, ὥσπερ Ἴωνες καὶ 74
3 Δωριεῖς'. Ἑλλάνικος δὲ ὁ Λέσβιος τοὺς Τυρρηνούς φησι Πελασγοὺς πρότερον καλουμένους, ἐπειδὴ κατῴκησαν ἐν Ἰταλίᾳ, παραλαβεῖν ἣν νῦν ἔχουσι προσηγορίαν. ἔχει δὲ αὐτῷ ἐν Φορωνίδι ὁ λόγος ὧδε· 'τοῦ Πελασγοῦ τοῦ βασιλέος αὐτῶν καὶ Μενίππης τῆς Πηνειοῦ ἐγένετο Φράστωρ, τοῦ δὲ Ἀμύντωρ, τοῦ δὲ Τευταμίδης, τοῦ δὲ Νάνας. ἐπὶ τούτου βασιλεύοντες οἱ Πελασγοὶ ὑπ' Ἑλλήνων ἀνέστησαν, καὶ ἐπὶ Σπινῆτι ποταμῷ ἐν τῷ Ἰονίῳ κόλπῳ τὰς νῆας καταλιπόντες

2 ὑποδεεστέρου A ὑποδεεστέρον B 5 τε] δὲ B | ἀποκτίσεως Ba ut videtur et Cobet Obs. p. 26 ἀποικήσεως R 7 τόρημον B 11 τορήβου δὲ τόρηβοι AB 12 ἡ om. A | σιλλοῦσιν A quod defendit Meutzner Ann. phil. 1877 p. 820 σίλλουσιν B συλῶσιν c. Ritschl ζηλοῦσιν ἀλλήλους εἰς ῥ. c. Reiske ὁμολογοῦσιν c. Sintenis Em. Dion. I p. 15 συνᾴδουσιν conieci 13 ἀλλήλους O ἀλλήλοις Meineke, Sintenis 14 τυρρηνικοὺς Ba 16 νῦν om. B 18 βασιλέως O Cobet Obs. p. 26 formas ionicas restituit 19 φάστωρ B 22 ἐν τῷ om. B | ἰονικῷ A ἰ<ο>νικῶι B ἰονίῳ Sylburg

Κρότωνα πόλιν ἐν μεσογείῳ εἷλον καὶ ἐντεῦθεν ὁρμώμενοι τὴν νῦν καλεομένην Τυρσηνίην ἔκτισαν'.
75 Μυρσίλος δὲ τὰ ἔμπαλιν ἀποφαινόμενος Ἑλλανίκῳ 4
τοὺς Τυρρηνούς φησιν, ἐπειδὴ τὴν ἑαυτῶν ἐξέλιπον, ἐν τῇ πλάνῃ μετονομασθῆναι Πελαργούς, τῶν ὀρνέων τοῖς καλουμένοις πελαργοῖς εἰκασθέντας, ὡς κατ' ἀγέλας ἐφοίτων εἴς τε τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν βάρβαρον· καὶ τοῖς Ἀθηναίοις τὸ τεῖχος τὸ περὶ τὴν ἀκρόπολιν, τὸ Πελαργικὸν καλούμενον, τούτους περιβαλεῖν.

XXVIIII. Ἐμοὶ μέντοι δοκοῦσιν ἅπαντες ἁμαρτάνειν οἱ πεισθέντες ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ἔθνος εἶναι τὸ Τυρρηνικὸν καὶ τὸ Πελασγικόν. τῆς μὲν γὰρ ὀνο-
76 μασίας ἀπολαῦσαί ποτε αὐτοὺς τῆς ἀλλήλων οὐδὲν θαυμαστὸν ἦν, ἐπεὶ καὶ ἄλλα δή τινα ἔθνη, τὰ μὲν Ἑλλήνων, τὰ δὲ βαρβάρων, ταὐτὸν ἔπαθεν, ὥσπερ τὸ Τρωικὸν καὶ τὸ Φρυγικὸν ἀγχοῦ οἰκοῦντα ἀλλήλων· (πολλοῖς γέ τοι γένος ἓν ἄμφω ταῦτ' ἐνομίσθη, κλήσει διαλλάττον οὐ φύσει) καὶ οὐχ ἥκιστα τῶν ἄλλοθί που συνωνυμίαις ἐπικερασθέντων καὶ τὰ ἐν Ἰταλίᾳ
ἔθνη [τὸ αὐτὸ ἔπαθεν]. ἦν γὰρ δὴ χρόνος ὅτε καὶ 2
Λατῖνοι καὶ Ὀμβρικοὶ καὶ Αὔσονες καὶ συχνοὶ ἄλλοι Τυρρηνοὶ ὑφ' Ἑλλήνων ἐλέγοντο, τῆς διὰ μακροῦ τῶν ἐθνῶν οἰκήσεως ἀσαφῆ ποιούσης τοῖς πρόσω τὴν ἀκρίβειαν· τήν τε Ῥώμην αὐτὴν πολλοὶ τῶν συγγρα-

1 μεσογείᾳ B 3 δὲ τὰ B δὲ A 4 φησὶ B 5 πελασγοὺς Bb | ὀρνίθων B (?) 6 ὡς κατὰ O οἷς ὁμοίως κατ' ἀ. c. Reiske 9 πελασγικὸν Bb 10 μέν τι B 13 αὐτοῖς om. B 14 ἦν del. Cobet Obs. p. 27 15 *ταὐτὸ O | ἔπαθεν Cobet l. l. 16 ἀγχοῦ] ἐγγὺς c. Krebs Präpositionsadverbien II p. 49 17 γέ τοι om. B 19 καὶ del. Cobet l. l. 20 ἔπαθεν B ἔπαθεν R τὸ αὐτὸ ἔπαθεν del. Garrer Obs. p. 15 21 παλατῖνοι Ba

φέων Τυρρηνίδα πόλιν εἶναι ὑπέλαβον. ὀνομάτων μὲν οὖν ἐναλλαγήν, ἐπεὶ καὶ βίων, πείθομαι τοῖς ἔθνεσι γενέσθαι· κοινοῦ δὲ ἄμφω μετειληφέναι γένους οὐ πείθομαι, πολλοῖς τε ἄλλοις καὶ μάλιστα ταῖς 77
φωναῖς αὐτῶν διηλλαγμέναις καὶ οὐδεμίαν ὁμοιότητα
3 σωζούσαις τεκμαιρόμενος. ‘καὶ γὰρ δὴ οὔτε Κροτωνιῆται’ ὥς φησιν Ἡρόδοτος ‘οὐδαμοῖσι τῶν νῦν σφεας περιοικεόντων εἰσὶν ὁμόγλωσσοι οὔτε Πλακιηνοί, σφίσι δ’ ὁμόγλωσσοι. δηλοῦσι δὲ ὅτι, τὸν ἠνείκαντο γλώσσης χαρακτῆρα μεταβαίνοντες ἐς ταῦτα τὰ χωρία, τοῦτον ἔχουσιν ἐν φυλακῇ’. καίτοι θαυμάσειεν ἄν τις, εἰ Πλακιανοῖς μὲν τοῖς περὶ τὸν Ἑλλήσποντον οἰκοῦσιν ὁμοίαν διάλεκτον εἶχον οἱ Κροτωνιᾶται, ἐπειδὴ Πελασγοὶ ἦσαν ἀμφότεροι ἀρχῆθεν, Τυρρηνοῖς δὲ τοῖς ἔγγιστα οἰκοῦσι μηδὲν ὁμοίαν. εἰ γὰρ τὸ συγγενὲς τῆς ὁμοφωνίας αἴτιον ὑποληπτέον, θάτερον
4 δή που τῆς διαφωνίας· οὐ γὰρ δὴ κατά γε τὸ αὐτὸ 78
ἐγχωρεῖ νομίζειν τἀμφότερα. καὶ γὰρ δὴ τὸ μὲν ἕτερον καὶ λόγον τιν’ ἂν εἶχε γενόμενον, τὸ δὴ τοὺς πρόσω τὰς οἰκήσεις ἀπ’ ἀλλήλων ποιησαμένους ὁμοεθνεῖς μηκέτι διασώζειν τὸν αὐτὸν τῆς διαλέκτου χαρακτῆρα διὰ τὰς πρὸς τοὺς πέλας ὁμιλίας· τὸ δὲ τοὺς ἐν τοῖς αὐτοῖς οἰκοῦντας χωρίοις μηδ’ ὁτιοῦν κατὰ τὴν φωνὴν ἀλλήλοις ὁμολογεῖν ἐκ ταὐτοῦ φύντας γένους οὐδένα λόγον ἔχει.

2 ἐπαλλαγὴν B | βίον A 6 ἢ γὰρ AB καὶ γὰρ Herod. I 57 | κροτωνιάταις A κροτωνίταις B Κρηστωνιῆται Herodotus l. l. 7 φησι B | οὐδ’ ἄλλοις O οὐδαμοῖς Reiske corr. Ambrosch 8 πλακιηνοῖς B πλακιανοῖς A 9 φησι AB | ἠνίκαντο Ba ἠνέγκαντο Bb 10 γλώσση AB | εἰς AB 17 κατάγετο A 18 τὰ ἀμφότερα B τὰ del. Cobet Obs. p. 27 19 *ἂν om. O ἂν τινα Reiske 24 ταὐτοῦ B τοῦ αὐτοῦ R

XXX. Τούτῳ μὲν δὴ τῷ τεκμηρίῳ χρώμενος
ἑτέρους εἶναι πείθομαι τῶν Τυρρηνῶν τοὺς Πελασ-
γούς. οὐ μὲν δὴ οὐδὲ Λυδῶν τοὺς Τυρρηνοὺς ἀποί-
κους οἶμαι γενέσθαι· οὐδὲ γὰρ ἐκείνοις ὁμόγλωσσοί
εἰσιν, οὐδ' ἔστιν εἰπεῖν ὡς φωνῇ μὲν οὐκέτι χρῶν-
ται παραπλησίᾳ, ἄλλα δέ τινα διασώζουσι τῆς μητρο-
πόλεως [γῆς] μηνύματα. οὔτε γὰρ θεοὺς Λυδοῖς τοὺς
αὐτοὺς νομίζουσιν οὔτε νόμοις οὔτ' ἐπιτηδεύμασι
κέχρηνται παραπλησίοις, ἀλλὰ κατά γε ταῦτα πλέον
Λυδῶν διαφέρουσιν ἢ Πελασγῶν. κινδυνεύουσι γὰρ 2
79 τοῖς ἀληθέσι μᾶλλον ἐοικότα λέγειν ⟨οἱ⟩ μηδαμόθεν
ἀφιγμένον, ἀλλ' ἐπιχώριον τὸ ἔθνος ἀποφαίνοντες,
ἐπειδὴ ἀρχαῖόν τε πάνυ καὶ οὐδενὶ ἄλλῳ γένει οὔτε
ὁμόγλωσσον οὔτε ὁμοδίαιτον ⟨ὂν⟩ εὑρίσκεται. ὠνομά-
σθαι δ' ὑφ' Ἑλλήνων αὐτὸ τῇ προσηγορίᾳ ταύτῃ οὐδὲν
κωλύει, καὶ διὰ τὰς ἐν ταῖς τύρσεσιν οἰκήσεις καὶ
ἀπ' ἀνδρὸς δυνάστου. Ῥωμαῖοι μέντοι ἄλλαις αὐτὸ 3
προσαγορεύουσιν ὀνομασίαις· καὶ γὰρ ἐπὶ τῆς χώρας,
ἐν ᾗ ποτε ᾤκησαν, Ἐτρουρίας προσαγορευομένης
Ἐτρούσκους καλοῦσι τοὺς ἀνθρώπους· καὶ ἐπὶ τῆς
ἐμπειρίας τῶν περὶ τὰ θεῖα σεβάσματα λειτουργιῶν,
διαφέροντας εἰς αὐτὴν ἑτέρων, νῦν μὲν Τούσκους ἀσα-

3 οὐ μὲν γὰρ δὴ c. Kiessling 4 οἴομαι B 5 οὐδ' B οὐδὲ R 6 παραπλησίᾳ Schäfer in Greg. Cor. p. 610 παραπλησία B παραπλησίως R 7 γῆς del. Madvig Adv. I 723 8 νομαῖς AB | οὐδ' ἐπιτηδεύμασι Bücheler 9 ἀλλά γε κατά γε B 10 διαφέρουσιν ἢ Πελασγῶν B ἢ Π. δ. R | γὰρ O γοῦν Reiske ἄρα Madvig l. l. 11 τοῖς O τοι Cobet Obs. p. 28 | οἱ add. Reiske 14 ὂν add. Cobet l. l. 20 ἐπὶ B ἀπὸ R
22 μὲν τοι O Τούσκους excidisse Ritschl censet μὲν Τούσκους Sintenis Em. Dion. I.p. 14 Bücheler, Sauppe Eph. Gott. 1861 p. 1861

φέστερον, πρότερον δ' ἀκριβοῦντες τοὔνομα ὥσπερ Ἕλ-
ληνες Θυοσκόους ἐκάλουν· αὐτοὶ μέντοι σφᾶς αὐτοὺς 80
ἐπὶ τῶν ἡγεμόνων τινὸς Ῥασέννα τὸν αὐτὸν ἐκείνῳ
4 τρόπον ὀνομάζουσι. πόλεις δὲ ἅςτινας ᾤκισαν οἱ
Τυρρηνοί, καὶ πολιτευμάτων οὕςτινας κατεστήσαντο
κόσμους, δύναμίν τε ὁπόσην οἱ σύμπαντες καὶ ἔργα
εἴ τινα μνήμης ἄξια διεπράξαντο, τύχαις τε ὁποίαις
5 ἐχρήσαντο, ἐν ἑτέρῳ δηλωθήσεται λόγῳ. τὸ δ' οὖν
Πελασγικὸν φῦλον, ὅσον μὴ διεφθάρη τε καὶ κατὰ
τὰς ἀποικίας διεσπάσθη, διέμεινε δὲ ὀλίγον ἀπὸ πολ-
λοῦ, μετὰ τῶν Ἀβοριγίνων πολιτευόμενον ἐν τούτοις
ὑπελείφθη τοῖς χωρίοις, ὅπου σὺν χρόνῳ τὴν Ῥώμην
οἱ ἔκγονοι αὐτῶν σὺν τοῖς ἄλλοις ἐπολίσαντο. καὶ
τὰ μὲν ὑπὲρ τοῦ Πελασγικοῦ γένους μυθολογούμενα
τοιάδε ἐστί.

XXXI. Μετὰ δὲ οὐ πολὺν χρόνον στόλος ἄλλος
Ἑλληνικὸς εἰς ταῦτα τὰ χωρία τῆς Ἰταλίας κατάγεται,
ἑξηκοστῷ μάλιστα ἔτει πρότερον τῶν Τρωικῶν, ὡς
αὐτοὶ Ῥωμαῖοι λέγουσιν, ἐκ Παλλαντίου πόλεως Ἀρ-
καδικῆς ἀναστάς. ἡγεῖτο δὲ τῆς ἀποικίας Εὔανδρος 81
Ἑρμοῦ λεγόμενος καὶ νύμφης τινὸς Ἀρκάσιν ἐπιχω-
ρίας, ἣν οἱ μὲν Ἕλληνες Θέμιν εἶναι λέγουσι καὶ
θεοφόρητον ἀποφαίνουσιν, οἱ δὲ τὰς Ῥωμαϊκὰς συγγρά-

1 δὲ AB 2 Θούσκους c. Lepsius de Pelasgis p. 11 3 τινες B | Ταρασένα vel Ταρσένα Lepsius p. 24 4 ὤκησαν O corr. Portus 6 οἱ σύμπαντες O ἐκέκτηντο excidisse putat Reiske ἔσχον Kayser Ann. phil. 1863 p. 4 ἐκτήσαντο Garrer Obs. p. 2 Meutzner Ann. phil. 1877 p. 821 mihi οἱ σύμπαντες corruptum videtur 12 ὃ ὑπελείφθη c. Reiske 13 ἄλλοις] Ἀλβανοῖς c. Kiessling | ἐπολιτεύσαντο B 14 Πελασγικοῦ] πελασγιῶν B 15 εἰσι B 16 ἄλλος ἑλληνικὸς στόλος B 21 λεγόμενος B γενόμενος A

ψαντες ἀρχαιολογίας τῇ πατρίῳ γλώσσῃ Καρμέντην
ὀνομάζουσιν· εἴη δ' ἂν Ἑλλάδι φωνῇ Θεσπιῳδὸς τῇ
νύμφῃ τοὔνομα· τὰς μὲν γὰρ ᾠδὰς καλοῦσι Ῥωμαῖοι
κάρμινα, τὴν δὲ γυναῖκα ταύτην ὁμολογοῦσι δαιμο-
νίῳ πνεύματι κατάσχετον γενομένην τὰ μέλλοντα
συμβαίνειν τῷ πλήθει δι' ᾠδῆς προλέγειν. ὁ δὲ στό- 2
λος οὗτος οὐκ ἀπὸ τοῦ κοινοῦ τῆς γνώμης ἐπέμφθη,
ἀλλὰ στασιάσαντος τοῦ δήμου τὸ ἐλαττωθὲν μέρος
82 ἑκούσιον ὑπεξῆλθεν. ἐτύγχανε δὲ τότε τὴν βασιλείαν
τῶν Ἀβοριγίνων παρειληφὼς Φαῦνος, Ἄρεος ὥς φα-
σιν ἀπόγονος, ἀνὴρ μετὰ τοῦ δραστηρίου καὶ συνε-
τὸς, καὶ αὐτὸν ὡς τῶν ἐπιχωρίων τινὰ Ῥωμαῖοι δαι-
μόνων θυσίαις καὶ ᾠδαῖς γεραίρουσιν. οὗτος ὁ ἀνὴρ
δεξάμενος κατὰ πολλὴν φιλότητα τοὺς Ἀρκάδας ὀλί-
γους ὄντας, δίδωσιν αὐτοῖς τῆς αὐτοῦ χώρας ὁπόσην
ἐβούλοντο. οἱ δὲ Ἀρκάδες, ὡς ἡ Θέμις αὐτοῖς ἐπι- 3
θειάζουσα ἔφραζεν, αἱροῦνται λόφον ὀλίγον ἀπέχοντα
τοῦ Τεβέριος, ὅς ἐστι νῦν ἐν μέσῳ μάλιστα τῆς Ῥω-
μαίων πόλεως, καὶ κατασκευάζονται πρὸς αὐτῷ κώ-
μην βραχεῖαν, δυσὶ ναυτικοῖς πληρώμασιν ἐν οἷς
ἀπανέστησαν τῆς Ἑλλάδος ἀποχρῶσαν, ἣν ἔμελλε τὸ
πεπρωμένον σὺν χρόνῳ θήσειν ὅσην οὔθ' Ἑλλάδα
πόλιν οὔτε βάρβαρον κατά τε οἰκήσεως μέγεθος καὶ
κατὰ δυναστείας ἀξίωσιν καὶ τὴν ἄλλην ἅπασαν εὐ-

1 πατρώω AB πατρίῳ Meineke | Καρμέντην Urlichs Eos I p. 309 καρμένταν A καρμετῖνον B 4 καρμίανα B θερμίανα A 5 γενομένην Reiske γινομένην O 6 ὁ δὲ λόγος Ba 8 μέρος ἑκούσιον Ambrosch ἑκούσιον μέρος O ἀκούσιον c. Reiske 10 ὥς φασιν om. B | ἄρε⟨ο⟩ς B 11 καὶ ὥς φασι συνετὸς B 15 αὐτοῦ O 18 τιβέριος Ba 20 δυσὶ νάλτικοῖς A δυσὶ ἀλτικοῖς B δυσὶν ἀλητικοῖς (Ca) prob. Madvig Adv. I 723 | ἐν del. Madvig l. l. 23 κατά τε Sylburg κατά γε O

τυχίαν, χρόνον τε ὁπόσον ἂν ὁ θνητος αἰὼν ἀντέχῃ 83
4 πόλεων μάλιστα πασῶν μνημονευθησομένην. ὄνομα
δὲ τῷ πολίσματι τούτῳ τίθενται Παλλάντιον ἐπὶ τῆς
ἐν Ἀρκαδίᾳ σφῶν μητροπόλεως· νῦν μέντοι Παλά-
τιον ὑπὸ Ῥωμαίων λέγεται συγχέαντος τοῦ χρόνου τὴν
ἀκρίβειαν καὶ παρέχει πολλοῖς ἀτόπων ἐτυμολογιῶν
ἀφορμάς·

XXXII. ὡς δέ τινες ἱστοροῦσιν, ὧν ἐστι καὶ Πο-
λύβιος ὁ Μεγαλοπολίτης, ἐπί τινος μειρακίου Πάλ-
λαντος αὐτόθι τελευτήσαντος· τοῦτον δὲ Ἡρακλέους
εἶναι παῖδα καὶ Λαύνας τῆς Εὐάνδρου θυγατρός·
χώσαντα δ' αὐτῷ τὸν μητροπάτορα τάφον ἐπὶ τῷ λό-
φῳ Παλλάντιον ἐπὶ τοῦ μειρακίου τὸν τόπον ὀνομά-
2 σαι. ἐγὼ μέντοι οὔτε τάφον ἐθεασάμην ἐν Ῥώμῃ Πάλ-
λαντος οὔτε χοὰς ἔμαθον ἐπιτελουμένας οὔτε ἄλλο
τῶν τοιουτοτρόπων οὐδὲν ἠδυνήθην ἰδεῖν, καίτοι 84
γε οὐκ ἀμνήστου τῆς οἰκίας ταύτης ἀφειμένης οὐδ'
ἀμοίρου τιμῶν αἷς τὸ δαιμόνιον γένος ὑπ' ἀνθρώπων
γεραίρεται. καὶ γὰρ Εὐάνδρῳ θυσίας ἔμαθον ὑπὸ
Ῥωμαίων ἐπιτελουμένας ὁσέτη δημοσίᾳ καὶ Καρμέν-
τῃ, καθάπερ τοῖς λοιποῖς ἥρωσι καὶ δαίμοσι, καὶ βω-
μοὺς ἐθεασάμην ἱδρυμένους, Καρμέντῃ μὲν ὑπὸ τῷ
καλουμένῳ Καπιτωλίῳ παρὰ ταῖς Καρμεντίσι πύλαις,
Εὐάνδρῳ δὲ πρὸς ἑτέρῳ τῶν λόφων Αὐεντίνῳ λεγο-
μένῳ τῆς Τριδύμου πύλης οὐ πρόσω· Πάλλαντι δὲ
3 οὐδὲν οἶδα τούτων γινόμενον. οἱ δ' οὖν Ἀρκάδες

3 ἐπὶ AB 4 παλλάτιον A 11 Λαύνας Ambrosch δύνας O 14 πάλαντος Aa πάλλαντον Ba 16 ⟨ἠ⟩δυνήθην B | ἰδεῖν B μαθεῖν R 18 γένος] γε ὃ καὶ B 19 γὰρ] παρ' B 20 ὁσέτη B ὅσα ἔτη R 23 Καπιτωλίῳ Urlichs Eos I p. 309 24 ἑτέρου AB 26 γενόμενον A

*ὑπὸ τῷ λόφῳ συνοικισθέντες τά τε ἄλλα διεκόσμουν
τὸ κτίσμα τοῖς οἴκοθεν νομίμοις χρώμενοι καὶ ἱερὰ
ἱδρύονται, πρῶτον μὲν τῷ Λυκαίῳ Πανὶ τῆς Θέμιδος
ἐξηγουμένης (Ἀρκάσι γὰρ θεῶν ἀρχαιότατός τε καὶ
τιμιώτατος ὁ Πάν) χωρίον ἐξευρόντες ἐπιτήδειον, ὃ
85 καλοῦσι Ῥωμαῖοι Λουπερκάλιον, ἡμεῖς δ' ἂν εἴποιμεν
Λύκαιον. νῦν μὲν οὖν συμπεπολισμένων τῷ τεμένει 4
τῶν πέριξ χωρίων δυσείκαστος γέγονεν ἡ παλαιὰ τοῦ
τόπου φύσις, ἦν δὲ τὸ ἀρχαῖον ὡς λέγεται σπήλαιον
ὑπὸ τῷ λόφῳ μέγα, δρυμῷ λασίῳ κατηρεφές, καὶ
κρηνίδες ὑπὸ ταῖς πέτραις ἐμβύθιοι, ἥ τε προσεχὴς
τῷ κρημνῷ νάπη πυκνοῖς καὶ μεγάλοις δένδρεσιν
ἐπίσκιος. ἔνθα βωμὸν ἱδρυσάμενοι τῷ θεῷ τὴν πά- 5
τριον θυσίαν ἐπετέλεσαν, ἣν μέχρι τοῦ καθ' ἡμᾶς
χρόνου Ῥωμαῖοι θύουσιν ἐν μηνὶ Φεβρουαρίῳ μετὰ
τὰς χειμερίους τροπάς, οὐδὲν τῶν τότε γενομένων
μετακινοῦντες· ὁ δὲ τρόπος τῆς θυσίας ἐν τοῖς ἔπειτα
λεχθήσεται. ἐπὶ δὲ τῇ κορυφῇ τοῦ λόφου τὸ τῆς
Νίκης τέμενος ἐξελόντες θυσίας καὶ ταύτῃ κατεστή-
σαντο διετησίους, ἃς καὶ ἐπ' ἐμοῦ Ῥωμαῖοι ἔθυον.*

XXXIII. *Ταύτην δὲ Ἀρκάδες μυθολογοῦσι Πάλ-
λαντος εἶναι θυγατέρα τοῦ Λυκάονος· τιμὰς δὲ παρ'
86 ἀνθρώπων ἃς ἔχει νῦν Ἀθηνᾶς βουλήσει λαβεῖν,
γενομένην τῆς θεοῦ σύντροφον. δοθῆναι γὰρ εὐθὺς
ἀπὸ γονῆς τὴν Ἀθηνᾶν Πάλλαντι ὑπὸ Διὸς καὶ παρ'
ἐκείνῳ τέως εἰς ὥραν ἀφίκετο τραφῆναι. ἱδρύσαντο*

1 *διεκοσμοῦντο κτίσματα* O corr. Kiessling 7 *νῦν μέντοι* c. Ambrosch | *συμπεπιλημένων* c. Reiske 10 *σοφῷ* Ba 12 *τῶν κρημνῶν* O corr. Kiessling 16 *τὰς* om. A | *χειμερίας* B 25 *τὴν Ἀθηνᾶν ἀπὸ γονῆς* B 26 *ὥραν* A *οὐρανοὺς* B

δὲ καὶ Δήμητρος ἱερὸν καὶ τὰς θυσίας αὐτῇ διὰ
γυναικῶν τε καὶ νηφαλίους ἔθυσαν, ὡς Ἕλλησι νόμος,
2 ὧν οὐδὲν ὁ καθ' ἡμᾶς ἤλλαξε χρόνος. ἀπέδειξαν δὲ
καὶ Ποσειδῶνι τέμενος Ἱππίῳ καὶ τὴν ἑορτὴν Ἱππο-
κράτεια μὲν ὑπ' Ἀρκάδων, Κωνσουάλια δὲ ὑπὸ Ῥω-
μαίων λεγόμενα κατεστήσαντο, ἐν ᾗ παρὰ Ῥωμαίοις
ἐξ ἔθους ἐλινύουσιν ἔργων ἵπποι καὶ ὀρεῖς καὶ στέ-
3 φονται τὰς κεφαλὰς ἄνθεσι. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα τε-
μένη καὶ βωμοὺς καὶ βρέτη θεῶν καθωσίωσαν, ἁγι-
σμούς τε καὶ θυσίας κατεστήσαντο πατρίους, αἳ μέχρι 87
τῶν κατ' ἐμὲ χρόνων τὸν αὐτὸν ἐγίνοντο τρόπον. οὐ
θαυμάσαιμι δ' ἂν εἰ καὶ παρεῖνταί τινες διαφυγοῦσαι
τὴν τῶν ἐπιγινομένων μνήμην ὑπὸ τοῦ πάνυ ἀρ-
χαίου· ἀλλ' ἀποχρῶσί γε αἱ νῦν ἔτι γινόμεναι τεκμή-
ρια εἶναι τῶν Ἀρκαδικῶν ποτε νομίμων· λεχθήσεται
4 δὲ περὶ αὐτῶν ἐπὶ πλεῖον ἐν ἑτέροις. λέγονται δὲ καὶ
γραμμάτων Ἑλληνικῶν χρῆσιν εἰς Ἰταλίαν πρῶτοι
διακομίσαι νεωστὶ φανεῖσαν Ἀρκάδες καὶ μουσικὴν
τὴν δι' ὀργάνων, ἃ δὴ λύραι τε καὶ τρίγωνα καὶ αὐ-
λοὶ καλοῦνται, τῶν προτέρων ὅτι μὴ σύριγξι ποιμε-
νικαῖς οὐδενὶ ἄλλῳ μουσικῆς τεχνήματι χρωμένων,
νόμους τε θέσθαι καὶ τὴν δίαιταν ἐκ τοῦ θηριώδους
ἐπὶ πλεῖστον εἰς ἡμερότητα μεταγαγεῖν τέχνας τε καὶ
ἐπιτηδεύματα καὶ ἄλλα πολλά τινα ὠφελήματα εἰς τὸ 86*

2 post καὶ excidisse παίδων vel κορῶν censet Ambrosch; an νυμφῶν? 4 ποσιδόνι Ba | ἱπποκράτια A ἱππόκρατα B 5 ὑπὸ ἀρκάδων B | κονσουάλια Bb 6 λεγομένην Cobet Obs. p. 28 7 ἐλλινύουσιν Bb 9 καθωσίωσεν Ba 12 παρίενται B 13 ἀπὸ O corr. Cobet Obs. p. 29 14 αἱ Ambrosch καὶ O καὶ αἱ c. Stephanus αἱ καὶ c. Reiske | γινόμενα AB 19 τρίτωνα B | αὐλοὶ Camerarius λυδοὶ O 24 τινὰ πολλὰ (CDE) alterutrum del. Reiske

*κοινὸν καταθεῖναι, καὶ διὰ ταῦτα πολλῆς ἐπιμελείας
τυγχάνειν πρὸς τῶν ὑποδεξαμένων. τοῦτο δεύτερον* 5
*ἔθνος Ἑλληνικὸν μετὰ Πελασγοὺς ἀφικόμενον εἰς
Ἰταλίαν κοινὴν ἔσχε μετὰ τὴν ⟨τῶν⟩ Ἀβοριγίνων οἴκη-
σιν ἐν τῷ κρατίστῳ τῆς Ῥώμης ἱδρυσάμενον χωρίῳ.*

XXXIIII. *Ὀλίγοις δ' ὕστερον ἔτεσι μετὰ τοὺς
Ἀρκάδας ἄλλος εἰς Ἰταλίαν ἀφικνεῖται στόλος Ἑλλη-
νικὸς ἄγοντος Ἡρακλέους, ὃς Ἰβηρίαν καὶ τὰ μέχρι
δυσμῶν ἡλίου πάντα χειρωσάμενος ἧκεν. ἐξ ὧν τινες
Ἡρακλέα παραιτησάμενοι τῆς πραγματείας ἀφεθῆναι,
περὶ ταῦτα τὰ χωρία ὑπέμειναν καὶ πολίζονται λόφον
ἐπιτήδειον εὑρόντες, τρισταδίῳ δὲ μάλιστα μήκει τοῦ
Παλλαντίου διειργόμενον, ὃς νῦν μὲν Καπιτωλῖνος
ὀνομάζεται, ὑπὸ δὲ τῶν τότε ἀνθρώπων Σατόρνιος
ἐλέγετο, ὥσπερ ἂν εἴποι τις Ἑλλάδι φωνῇ Κρόνιος.
τῶν δὲ ὑπολειφθέντων οἱ μὲν πλείους ἦσαν Πελο-* 2
*ποννήσιοι, Φενεᾶταί τε καὶ Ἐπειοὶ [οἱ] ἐξ Ἤλιδος, οἷς
οὐκέτι πόθος ἦν τῆς οἴκαδε ὁδοῦ διαπεπορθημένης*
87* *αὐτοῖς τῆς πατρίδος ἐν τῷ πρὸς Ἡρακλέα πολέμῳ,
ἐμέμικτο δέ τι καὶ Τρωικὸν αὐτοῖς τῶν ἐπὶ Λαομέ-
δοντος αἰχμαλώτων ἐξ Ἰλίου γενομένων ὅτε τῆς πό-
λεως Ἡρακλῆς ἐκράτησε. δοκεῖ δέ μοι καὶ τοῦ ἄλλου
στρατοῦ πᾶν, εἴ τι καματηρὸν ἢ τῇ πλάνῃ ἀχθόμενον
ἦν, ἄφεσιν τῆς στρατείας αἰτησάμενον ἐν τῷ χωρίῳ
τῷδε ὑπομεῖναι. τὸ δὲ ὄνομα τῷ λόφῳ τινὲς μὲν* 3

1 *δι' αὐτὰ* AB 2 *πρὸ τῶν* Ba 4 * *μετὰ τὴν* ABa
9 *ἥκεν* Kiessling *ἦν* O *χειρωσόμενος ἤει* c. Reiske 12
εὑρ⟨ό⟩ντες ἐν τ. B | *τρισταδίῳ* aut *μήκει* del. Reiske 14 *σα-
τούρνιος* B 17 *φενεάται* AB | *ἐπηοὶ* Ba | *οἱ* del. Reudler
Tiroc. crit. p. 8 | *ἤλυδος* Ba 20 *λαομέδοντα* B 23 *εἴ τι
πάνυ* c. Kiessling 24 *ἢ* Ba | *τῆς τροίας* Ba

ὥσπερ ἔφην ἀρχαῖον οἴονται εἶναι, καὶ δι' αὐτὸ τοὺς Ἐπειοὺς οὐχ ἥκιστα φιλοχωρῆσαι ⟨τῷ λόφῳ⟩ μνήμῃ τοῦ ἐν Ἤλιδι Κρονίου λόφου, ὅς ἐστιν ἐν τῇ Πισάτιδι γῇ ποταμοῦ πλησίον Ἀλφειοῦ, καὶ αὐτὸν ἱερὸν τοῦ Κρόνου νομίζοντες Ἠλεῖοι θυσίαις καὶ ἄλλαις τιμαῖς
4 συνιόντες γεραίρουσιν ἐν ὡρισμένοις χρόνοις. Εὔξενος δὲ ποιητὴς ἀρχαῖος καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν Ἰταλικῶν μυθογράφων ὑπ' αὐτῶν οἴονται Πισατῶν διὰ τὴν ὁμοιότητα τοῦ παρὰ σφίσι Κρονίου τεθῆναι τῷ τόπῳ
τοὔνομα, καὶ τὸν βωμὸν τῷ Κρόνῳ τοὺς Ἐπειοὺς 88
ἱδρύσασθαι μεθ' Ἡρακλέους, ὃς ἔτι καὶ νῦν διαμένει παρὰ τῇ ῥίζῃ τοῦ λόφου κατὰ τὴν ἄνοδον τὴν ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς φέρουσαν εἰς τὸ Καπιτώλιον, τήν τε θυσίαν, ἣν καὶ ἐπ' ἐμοῦ Ῥωμαῖοι ἔθυον φυλάττοντες τὸν Ἑλληνικὸν νόμον, ἐκείνους εἶναι τοὺς καταστησα-
5 μένους. ὡς δ' ἐγὼ συμβαλλόμενος εὑρίσκω, καὶ πρὶν Ἡρακλέα ἐλθεῖν εἰς Ἰταλίαν ἱερὸς ἦν ὁ τόπος τοῦ Κρόνου καλούμενος ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων Σατόρνιος, καὶ ἡ ἄλλη δὲ ἀκτὴ σύμπασα ἡ νῦν Ἰταλία καλουμένη τῷ θεῷ τούτῳ ἀνέκειτο, Σατορνία πρὸς τῶν ἐνοικούντων ὀνομαζομένη, ὡς ἔστιν εὑρεῖν ἔν τε Σιβυλλείοις τισὶ λογίοις καὶ ἄλλοις χρηστηρίοις ὑπὸ τῶν θεῶν δεδομένοις εἰρημένον, ἱερά τε πολλαχῇ τῆς χώρας ἐστὶν ἱδρυμένα τῷ θεῷ καὶ πόλεις τινὲς οὕτως ὥσπερ ἡ σύμπασα τότε ἀκτὴ ὀνομαζόμεναι χῶροί τε

1 ὅπερ ἔφην, τινὲς μὲν c. Reiske | δι' αὐτὸ Reiske ⟨Διὰ⟩ντ⟨ὸ⟩ B ⟨Δι⟩ὰ τὸ A 2 τῷ λόφῳ om. A 6 συνιέντες B | εὔξενος δὲ ὁ AB Ἔννιος δὲ ὁ c. Sylburg 9 τρόπω Ba 13 καπετώλιον B 16 δ' ἐγὼ B δὲ ἐγὼ R 18 σατούρνιος B 19 ἄλλη δὴ Ambrosch 20 σατουρνία B 22 λογίοις Reiske λόγοις O 23 εἰρημένων A

πολλοὶ τοῦ δαίμονος ἐπώνυμοι καὶ μάλιστα οἱ σκόπελοι καὶ τὰ μετέωρα·

XXXV. *Ἰταλία δὲ ἀνὰ χρόνον ὠνομάσθη ἐπ' ἀνδρὸς δυνάστου ὄνομα Ἰταλοῦ. τοῦτον δέ φησιν Ἀντίοχος ὁ Συρακούσιος ἀγαθὸν καὶ σοφὸν γεγενημένον*
89 *καὶ τῶν πλησιοχώρων τοὺς μὲν λόγοις ἀναπείθοντα, τοὺς δὲ βίᾳ προσαγόμενον, ἅπασαν ὑφ' ἑαυτῷ ποιήσασθαι τὴν γῆν ὅση ἐντὸς ἦν τῶν κόλπων τοῦ τε Ναπητίνου καὶ τοῦ Σκυλλητίνου· ἣν δὴ πρώτην κληθῆναι Ἰταλίαν ἐπὶ τοῦ Ἰταλοῦ. ἐπεὶ δὲ ταύτης καρτερὸς ἐγένετο καὶ ἀνθρώπους πολλοὺς εἶχεν ὑπηκόους αὐτῷ, αὐτίκα τῶν ἐχομένων ἐπορέγεσθαι καὶ πόλεις συνάγεσθαι πολλάς· εἶναι δ' αὐτὸν Οἴνωτρον τὸ γένος.*
Ἑλλάνικος δὲ ὁ Λέσβιός φησιν Ἡρακλέα τὰς Γηρυό- 2
νου βοῦς ἀπελαύνοντα εἰς Ἄργος, ἐπειδή τις αὐτῷ δάμαλις ἀποσκιρτήσας τῆς ἀγέλης ἐν Ἰταλίᾳ ἐόντι ἤδη φεύγων διῇρε τὴν ἀκτὴν καὶ τὸν μεταξὺ διανηξάμενος πόρον τῆς θαλάττης εἰς Σικελίαν ἀφίκετο, ἐρόμενον ἀεὶ τοὺς ἐπιχωρίους καθ' οὓς ἑκάστοτε γί-
90 *νοιτο διώκων τὸν δάμαλιν, εἴ πη τις αὐτὸν ἑωρακὼς εἴη, τῶν τῇδε ἀνθρώπων Ἑλλάδος μὲν γλώττης ὀλίγα συνιέντων, τῇ δὲ πατρίῳ φωνῇ κατὰ τὰς μηνύσεις τοῦ ζῴου καλούντων τὸν δάμαλιν οὐίτουλον, ὥσπερ καὶ νῦν λέγεται, ἐπὶ τοῦ ζῴου τὴν χώραν ὀνομάσαι*

9 *Ναυπητίνου* O et Antiochus apud Strabonem VI p. 255 *Λαμητικοῦ* Arist. Pol. VII 9, 2 *Λαμητίνου* c. Cluverus Ital. ant. p. 1290 | *Σκυλλητικοῦ* Hudson ex Strabonis l. l. 10 *καρτερὸς* Aa *κ<ρά>τερὸς* B *ἐγκρατὴς* Ab 12 * *αὐτ<ῶ> καὶ* B *αὐτίκα* R 13 *ὑπάγεσθαι* c. Usener 14 *τοὺς* B 17 *διῇττε* c. Meineke 19 *τοὺς ἀνεὶ* c. Cobet Obs. p. 29 23 *ἰτοῦλον* B 24 *ἐπὶ* B *ἀπὸ* R

3 πᾶσαν ὅσην ὁ δάμαλις διῆλθεν Οὐιτουλίαν. μεταπε-
σεῖν δὲ ἀνὰ χρόνον τὴν ὀνομασίαν εἰς τὸ νῦν σχῆμα
οὐδὲν θαυμαστόν, ἐπεὶ καὶ τῶν Ἑλληνικῶν πολλὰ
τὸ παραπλήσιον πέπονθεν ὀνομάτων. πλὴν εἴτε ὡς
Ἀντίοχός φησιν ἐπ' ἀνδρὸς ἡγεμόνος, ὅπερ ἴσως καὶ
πιθανώτερόν ἐστιν, εἴθ' ὡς Ἑλλάνικος οἴεται ἐπὶ τοῦ
ταύρου τὴν ὀνομασίαν ταύτην ἔσχεν, ἐκεῖνό γε ἐξ
ἀμφοῖν δῆλον, ὅτι κατὰ τὴν Ἡρακλέους ἡλικίαν ἢ
μικρῷ πρόσθεν οὕτως ὠνομάσθη. τὰ δὲ πρὸ τούτων
Ἕλληνες μὲν Ἑσπερίαν καὶ Αὐσονίαν αὐτὴν ἐκάλουν,
οἱ δ' ἐπιχώριοι Σατορνίαν, ὡς εἴρηταί μοι πρότερον.

XXXVI. Ἔστι δέ τις καὶ ἕτερος λόγος ὑπὸ τῶν
ἐπιχωρίων μυθολογούμενος, ὡς πρὸ τῆς Διὸς ἀρχῆς
ὁ Κρόνος ἐν τῇ γῇ ταύτῃ δυναστεύσειε, καὶ ὁ λεγό-
μενος ἐπ' ἐκείνου βίος ἅπασι δαψιλὴς ὁπόσοις ὧραι 91
φύουσιν οὐ παρ' ἄλλοις μᾶλλον ἢ παρὰ σφίσι γένοιτο.
2 καὶ εἴ τις ἄλλως ἀφελῶν τὸ μυθῶδες τοῦ λόγου χώρας
ἀρετὴν ἐξετάζειν ἐθελήσειεν, ἐξ ἧς γένος τὸ ἀνθρώ-
πων πλείστας εὐφροσύνας ἐκαρπώσατο γενόμενον εὐθὺς
εἴτ' ἐκ γῆς ὡς ὁ παλαιὸς ἔχει λόγος, εἴτ' ἄλλως πως,
οὐκ ἂν εὕροι ταύτης τινὰ ἐπιτηδειοτέραν. ὡς γὰρ μία
γῆ πρὸς ἑτέραν κρίνεσθαι τοσαύτην τὸ μέγεθος, οὐ
μόνον τῆς Εὐρώπης, ἀλλὰ καὶ τῆς ἄλλης ἁπάσης κρα-
3 τίστη κατ' ἐμὴν δόξαν ἐστὶν Ἰταλία. καίτοι με οὐ λέ-
ληθεν ὅτι πολλοῖς οὐ πιστὰ δόξω λέγειν, ἐνθυμουμέ-
νοις Αἴγυπτόν τε καὶ Λιβύην καὶ Βαβυλῶνα καὶ εἰ
δή τινες ἄλλοι χῶροί εἰσιν εὐδαίμονες· ἀλλ' ἐγὼ τὸν

2 τὴν ὀνομασίαν om. B 6 ἐπὶ B ἀπὸ A 11 σατόρνίαν B σανορνίαν R 16 μᾶλλον R μόνον B 17 εἴ τις ἄλλως c. Sylburg, Reiske, Ambrosch εἴ τις ἄλλος R εἴ τις B 21 μίαν γῆν c. Sylburg 22 συγκρίνεσθαι c. Stephanus

92 ἐκ γῆς πλοῦτον οὐκ ἐν μιᾷ τίθεμαι καρπῶν ἰδέᾳ οὐδ᾽ εἰσέρχεταί με ζῆλος οἰκήσεως, ἐν ᾗ μόνον εἰσὶν ἄρουραι πίονες, τῶν δ᾽ ἄλλων οὐδὲν ἢ βραχύ τι χρησίμων, ἀλλ᾽ ἥτις ἂν εἴη πολυαρκεστάτη τε καὶ τῶν ἐπεισάκτων ἀγαθῶν ἐπὶ τὸ πολὺ ἐλάχιστον δεομένη, ταύτην κρατίστην εἶναι λογίζομαι. τοῦτο δὲ τὸ παμφόρον καὶ πολυωφελὲς παρ᾽ ἡντινοῦν ἄλλην γῆν Ἰταλίαν ἔχειν πείθομαι.

XXXVII. Οὐ γὰρ ἀρούρας μὲν ἀγαθὰς ἔχει καὶ πολλάς, ἄδενδρος δ᾽ ἐστὶν ὡς σιτοφόρος· οὐδ᾽ αὖ φυτὰ μὲν ἱκανὴ παντοῖα θρέψασθαι, σπείρεσθαι δ᾽ ὡς δενδρῖτις ὀλιγόκαρπος· οὐδ᾽ ἄμφω μὲν ταῦτα παρέχειν δαψιλής, προβατεύεσθαι δ᾽ ἀνεπιτήδειος· οὐδ᾽ ἄν τις αὐτὴν φαίη πολύκαρπον μὲν εἶναι ⟨καὶ πολύδενδρον⟩ καὶ πολύβοτον, ἐνδιαίτημα δ᾽ ἀνθρώποις ὑπάρχειν ἄχαρι· ἀλλ᾽ ἔστι πάσης ὡς εἰπεῖν ἡδονῆς τε καὶ ὠφελείας ἔκπλεως. ποίας μὲν γὰρ λείπεται σιτοφόρου 2
μὴ ποταμοῖς, ἀλλὰ τοῖς οὐρανίοις ὕδασιν ἀρδομένης τὰ καλούμενα Καμπανῶν πεδία, ἐν οἷς ἐγὼ καὶ τρικάρπους
93 ἐθεασάμην ἀρούρας θερινὸν ἐπὶ χειμερινῷ καὶ μετοπωρινὸν ἐπὶ θερινῷ σπόρον ἐκφερούσας; ποίας δ᾽ ἐλαιοφόρου τὰ Μεσσαπίων καὶ Δαυνίων καὶ Σαβίνων καὶ πολλῶν ἄλλων γεώργια; ποίας δ᾽ οἰνοφύτου Τυρρηνία καὶ Ἀλβανὴ καὶ ⟨τὰ⟩ Φαλερίνων χωρία θαυ-

3 οὐθὲν A οὐδὲν R | χρησίμων Bücheler χρήσιμον O 4 εἴ τις B 7 ἥντιν⟨α.⟩ οὖν B ἥντινα R | γῆν ἢ ἰταλίαν B 14 καὶ πολύδενδρον add. Bücheler, om. O fecundam arborum Lapus 17 ἔκπλεως ABa ἔμπλεως Bb | ἔμπλεως Bb | ὁποίας B 19 ἐν om. B 21 ἐκφερούσας Meineke ἐκτρεφούσας O | δὲ B 22 λεωφόρου Ba 24 Ἀλβανὴ Grasberger Philol. XXXVIII p. 548 ἀλβανοὶ O | τὰ add. Ambrosch, Krüger om. O

μαστῶς ὡς φιλάμπελα καὶ δι' ἐλαχίστου πόνου πλεί-
στους ἅμα καὶ κρατίστους καρποὺς ἐξενεγκεῖν εὔπορα;
3 χωρὶς δὲ τῆς ἐνεργοῦ πολλὴν μὲν ἄν τις εὕροι τὴν
εἰς ποίμνας ἀνειμένην αὐτῆς, πολλὴν δὲ τὴν αἰγινό-
μον, ἔτι δὲ πλείω καὶ θαυμασιωτέραν τὴν ἱπποφορ-
βόν τε καὶ βουκολίδα· ἡ γὰρ ἕλειος καὶ λειμωνία
βοτάνη δαψιλὴς οὖσα τῶν τε ὀργάδων ἡ δροσερὰ
καὶ κατάρρυτος ἄπειρος ὅση θέρει νέμεται καὶ παρ-
4 ἔχει διὰ παντὸς εὐθενούσας τὰς ἀγέλας. πάντων δ'
εἰσὶν οἱ δρυμοὶ θαυμασιώτατοι περί τε τὰ κρημνώδη
χωρία καὶ τὰς νάπας καὶ τοὺς ἀγεωργήτους λόφους,
ἐξ ὧν πολλῆς μὲν εὐποροῦσι καὶ καλῆς ὕλης ναυπη-
γησίμου, πολλῆς δὲ τῆς εἰς τὰς ἄλλας ἐργασίας εὐθέ- 94
του. καὶ τούτων οὐδὲν οὔτε δυσπόριστόν ἐστιν οὔτε
πρόσω τῆς ἀνθρωπίνης χρείας κείμενον, ἀλλ' εὐκατ-
έργαστα καὶ ῥᾴδια παρεῖναι πάντα διὰ πλῆθος τῶν
ποταμῶν, οἳ διαρρέουσιν ἅπασαν τὴν ἀκτὴν καὶ ποι-
5 οῦσι τάς τε κομιδὰς καὶ τὰς ἀμείψεις τῶν ἐκ γῆς
φυομένων λυσιτελεῖς. ἔχει δὲ ἡ γῆ καὶ νάματα θερμῶν
ὑδάτων ἐν πολλοῖς εὑρημένα χωρίοις, λουτρὰ παρα-
σχεῖν ἥδιστα καὶ νόσους ἰάσασθαι χρονίους ἄριστα,
καὶ μέταλλα παντοδαπὰ καὶ θηρίων ἄγρας ἀφθόνους
καὶ θαλάττης φύσιν πολύγονον ἄλλα τε μυρία, τὰ μὲν

4 αὐτῆς Portus αὐτῇ O | αἰγινόμον A αἰγονόμον R 6 ἕ⟨λει⟩ος B 8 ἤπειρος B | ὅση Sylburg ἣ ABa ἡ Bb | θέρει B, ἄπειρος ὅση δὴ ἀεὶ vel ἄπειρος ὅση θέρει τε καὶ χειμῶνι c. Meutzner Ann. phil. 1877 p. 822 9 εὐθενούσας A εὐθηνούσας B 11 τόπους λόφους B 12 εὐποροῦσι R εὐ πόρου οὔσης B | καλῆς ὕλης ναυπηγησίμου c. Casaubonus, Reiske καλῆς ναυπηγησίμου R καλῆς εἰς ναυπήγησιν B ὕλης πολλῆς Krüger Index gr. gr. p. 250 καὶ καλῆς del. Cobet Obs. p. 29 16 πάντη c. Kiessling πάντα πανταχοῦ c. Reiske 17 οἱ δὲ B

εὔχρηστα, τὰ δὲ θαυμάσια, πάντων δὲ κάλλιστον, ἀέρα κεκραμένον ταῖς ὥραις συμμέτρως, οἷον ἥκιστα πημαίνειν κρυμῶν ὑπερβολαῖς ἢ θάλπεσιν ἐξαισίοις καρπῶν τε γένεσιν καὶ ζῴων φύσιν.

XXXVIII. *Οὐδὲν δὴ θαυμαστὸν ἦν τοὺς παλαιοὺς ἱερὰν ὑπολαβεῖν τοῦ Κρόνου τὴν χώραν ταύτην, τὸν μὲν δαίμονα τοῦτον οἰομένους εἶναι πάσης*
95 *εὐδαιμονίας δοτῆρα καὶ πληρωτὴν ἀνθρώποις, εἴτε Κρόνον αὐτὸν δεῖ καλεῖν, ὡς Ἕλληνες ἀξιοῦσιν, εἴτε Σάτουρνον, ὡς Ῥωμαῖοι, πᾶσαν δὲ περιειληφότα τὴν τοῦ κόσμου φύσιν, ὁποτέρως ἄν τις ὀνομάσῃ· τὴν δὲ χώραν ταύτην ὁρῶντας ἔκπλεω πάσης εὐπορίας καὶ χάριτος, ἧς τὸ θνητὸν ἐφίεται γένος, ἀξιοῦντας δὲ καὶ θείῳ καὶ θνητῷ γένει τὸ πρόσφορον εἶναι πάντων χωρίων ἁρμοδιώτατον, ὄρη μὲν καὶ νάπας Πανί, λειμῶνας δὲ καὶ τεθηλότα χωρία νύμφαις, ἀκτὰς δὲ καὶ νήσους πελαγίοις δαίμοσι, τῶν δ' ἄλλων, ὡς ἑκάστῳ τι θεῷ καὶ δαίμονι οἰκεῖον. λέγουσι δὲ καὶ τὰς θυ-* 2
σίας ἐπιτελεῖν τῷ Κρόνῳ τοὺς παλαιούς, ὥσπερ ἐν Καρχηδόνι τέως ἡ πόλις διέμεινε καὶ παρὰ Κελτοῖς
96 *εἰς τόδε χρόνου γίνεται καὶ ἐν ἄλλοις τισὶ τῶν ἑσπερίων ἐθνῶν ἀνδροφόνους, Ἡρακλέα δὲ παῦσαι*

1 **ἁπάντων* O 2 *κ<ε>.κρ.α.μένον* B 3 *ἢ θάλπεσιν* Ambrosch *καὶ θ.* O 4 *καὶ ζῴων* Reiske *ἢ ζῴων* O 6 <κ>*ρόνου* B 9 *Κρόνου* Sylburg *χρόνου* O 10 *Σάτουρνον* Sylburg *κρόνον* AB *Κόρον* (vel *Κόριον*) c. Stephanus et Casaubonus *Κόρονον* c. Buttmann Mythol. II p. 32 *πᾶσάν γε* c. Usener | *πᾶσαν — ὀνομάσῃ* del. Meutzner Ann. phil. 1877 p. 823 12 *ἔκπλεων* B 14 *καὶ θνητῷ* suspecta Kiesslingio | *ἀνεῖναι* c. Kiessling 15 *χωρίων καὶ* B | *Πανὶ νεῖμαι* c. Reiske 16 verba *καὶ τεθηλότα — ἀκτὰς δὲ* om. Ba, add. Bb in mg 17 *ἑκαστατῇ* Ba

τὸν νόμον τῆς θυσίας βουληθέντα τόν τε βωμὸν ἱδρύσασθαι τὸν ἐπὶ τῷ Σατουρνίῳ καὶ κατάρξασθαι θυμάτων ἁγνῶν ἐπὶ καθαρῷ πυρὶ ἁγιζομένων, ἵνα δὲ μηδὲν εἴη τοῖς ἀνθρώποις ἐνθύμιον, ὡς πατρίων ἠλογηκόσι θυσιῶν, διδάξαι τοὺς ἐπιχωρίους ἀπομειλιττομένους τὴν τοῦ θεοῦ μῆνιν ἀντὶ τῶν ἀνθρώπων, οὓς συμποδίζοντες καὶ τῶν χειρῶν ἀκρατεῖς ποιοῦντες ἐρρίπτουν εἰς τὸ τοῦ Τεβέριος ῥεῖθρον, εἴδωλα ποιοῦντας ἀνδρείκελα κεκοσμημένα τὸν αὐτὸν ἐκείνοις τρόπον ἐμβαλεῖν εἰς τὸν ποταμόν, ἵνα δὴ τὸ τῆς ὀττείας ὅ τι δή ποτε ἦν ἐν ταῖς ἁπάντων ψυχαῖς παραμένον ἐξαιρεθῇ τῶν εἰκόνων τοῦ παλαιοῦ πά-
3 θους ἔτι σωζομένων. τοῦτο δὲ καὶ μέχρις ἐμοῦ ἔτι 97
διετέλουν Ῥωμαῖοι δρῶντες μικρὸν ὕστερον ἐαρινῆς ἰσημερίας ἐν μηνὶ Μαΐῳ ταῖς καλουμέναις εἰδοῖς, διχομηνίδα βουλόμενοι ταύτην εἶναι τὴν ἡμέραν, ἐν ᾗ προθύσαντες ἱερὰ τὰ κατὰ τοὺς νόμους οἱ καλούμενοι Ποντίφικες, ἱερέων οἱ διαφανέστατοι, καὶ σὺν αὐτοῖς αἱ τὸ ἀθάνατον πῦρ διαφυλάττουσαι παρθένοι στρατηγοί τε καὶ τῶν ἄλλων πολιτῶν οὓς παρεῖναι ταῖς ἱερουργίαις θέμις εἴδωλα μορφαῖς ἀνθρώπων εἰκασμένα, τριάκοντα τὸν ἀριθμὸν ἀπὸ τῆς ἱερᾶς γεφύρας βάλλουσιν εἰς τὸ ῥεῦμα τοῦ Τεβέριος, Ἀργείους

1 τὸν νόμον] τὸ ὠμὸν c. Reiske 3 ἀζομένων AB ἁγιζομένων Eusebius, Ambrosch σφαζομένων c. Reiske 4 δέος ἢ ἐνθύμιον B δέους ἐνθύμιον Euseb. 8 ἔρριπτον Ba | τιβέριος B 9 καὶ κεκοσμημένα c. Ambrosch 10 ἐμβάλλειν B | δὴ om. B 11 τῆς ὠστίας B γρ. τῆς ὀττείας Bmg m. rec. ἁπάντων] ἀνθρώπων c. Kiessling 12 πάθους B ἔθους A 13 ἔτι διετέλουν AB 14 δρῶντες A ὅσοντι B ὁσέτη Ambrosch | τῆς ἐαρινῆς c. Ambrosch 23 τοῦ τεβέριος — θυσιῶν καὶ A in margine τιβέριος B

αὐτὰ καλοῦντες. ἀλλὰ γὰρ περὶ μὲν τῶν θυσιῶν καὶ 4
τῶν ἄλλων ἱερουργιῶν, ἃς ἡ Ῥωμαίων πόλις συντελεῖ
κατά τε τὸν Ἑλληνικὸν καὶ τὸν ἐπιχώριον τρόπον ἐν
ἑτέρῳ λόγῳ δηλώσομεν, ἀπαιτεῖν δὲ ὁ παρὼν καιρὸς
98 ἔοικε καὶ περὶ τῆς Ἡρακλέους ἀφίξεως εἰς Ἰταλίαν
μετ' ἐπιστάσεως πλείονος διελθεῖν καὶ εἴ τι λόγου
ἄξιον ἔδρασεν αὐτόθι μὴ παραλιπεῖν.

XXXVIIII. Ἔστι δὲ τῶν ὑπὲρ τοῦ δαίμονος τοῦδε
λεγομένων τὰ μὲν μυθικώτερα, τὰ δ' ἀληθέστερα.
ὁ μὲν οὖν μυθικὸς περὶ τῆς παρουσίας αὐτοῦ λόγος
ὧδ' ἔχει· ὡς δὴ κελευσθεὶς ὑπ' Εὐρυσθέως Ἡρακλῆς
σὺν τοῖς ἄλλοις ἄθλοις καὶ τὰς Γηρυόνου βοῦς ἐξ
Ἐρυθείας εἰς Ἄργος ἀπελάσαι, τελέσας τὸν ἆθλον καὶ
τὴν οἴκαδε πορείαν ποιούμενος ἄλλῃ τε πολλαχῇ τῆς
Ἰταλίας ἀφίκετο καὶ τῆς Ἀβοριγίνων γῆς εἰς τὸ προσ-
εχὲς τῷ Παλλαντίῳ χωρίον. εὑρὼν δὲ πόαν ἐν αὐτῷ 2
βουκολίδα πολλὴν καὶ καλήν, τὰς μὲν βοῦς ἀνῆκεν
εἰς νομήν, αὐτὸς δὲ βαρυνόμενος ὑπο κόπου κατα-
κλιθεὶς ἔδωκεν αὐτὸν ὕπνῳ. ἐν δὲ τούτῳ λῃστής τις
ἐπιχώριος ὄνομα Κάκος περιτυγχάνει ταῖς βουσὶν
ἀφυλάκτοις νεμομέναις καὶ αὐτῶν ἔρωτα ἴσχει. ὡς
δὲ τὸν Ἡρακλέα κοιμώμενον αὐτοῦ κατέμαθεν, ἀπά-
σας μὲν οὐκ ἂν ᾤετο δύνασθαι λαθεῖν ἀπελάσας, καὶ
99 ἅμα οὐδὲ ῥᾴδιον ⟨ὂν⟩ τὸ πρᾶγμα κατεμάνθανεν· ὀλίγας
δέ τινας ἐξ αὐτῶν εἰς τὸ ἄντρον, ἐν ᾧ πλησίον ὄντι
ἐτύγχανε τὴν δίαιταν ποιούμενος, ἀποκρύπτεται ἐμ-

3 κατά γε AB 4 δηλώσωμεν A 15 προσεχὲς ἐν τῷ AB 17 *βόας O 18 ἐκνομὴν O, corr. Dindorf in Thes. s. v. ἐκνομὴ 19 αὑτὸν A 22 ἀ⟨ντ⟩οῦ B om R 24 ῥᾴδιον ὂν Usener, Cobet Obs. p. 29

πάλιν τῆς κατὰ φύσιν τοῖς ζῴοις πορείας ἐπισπώμενος ἑκάστην κατ' οὐράν. τοῦτο δὲ αὐτῷ τῶν ἐλέγχων ἀφανισμὸν ἐδύνατο παρασχεῖν ἐναντίας φανησομένης τοῖς ἴχνεσι τῆς ὁδοῦ.
3 ἀναστὰς δὲ μετ' ὀλίγον ὁ Ἡρακλῆς καὶ τὸν ἀριθμὸν ἐπιλεξάμενος τῶν βοῶν, ὡς ἔμαθέ τινας ἐκλειπούσας, τέως μὲν ἠπόρει ποῦ κεχωρήκασι καὶ ὡς πεπλανημένας ἀπὸ τῆς νομῆς ἐμάστευεν ἀνὰ τὸν χῶρον· ὡς δ' οὐχ εὕρισκεν ἐπὶ τὸ σπήλαιον ἀφικνεῖται τοῖς μὲν ἴχνεσι διαρτώμενος, οὐδὲν δὲ ἧττον οἰόμενος δεῖν διερευνήσασθαι τὸν χῶρον. τοῦ δὲ Κάκου πρὸ τῆς θύρας ἑστῶτος καὶ οὔτ' ἰδεῖν τὰς βοῦς φάσκοντος ἐρομένῳ οὔτ' ἐρευνᾶσθαι ἐπιτρέποντος αἰτουμένῳ τούς τε πλησίον ὡς δεινὰ 100
πάσχοι ὑπὸ τοῦ ξένου ἐπιβοῶντος, ἀμηχανῶν ὁ Ἡρακλῆς ὅ τι χρήσεται τῷ πράγματι εἰς νοῦν βάλλεται προσελάσαι τῷ σπηλαίῳ τὰς ἄλλας βοῦς. ὡς δὲ ἄρα τῆς συννόμου φωνῆς τε καὶ ὀσμῆς αἱ ἔντοσθεν ᾔσθοντο, ἀντεμυκῶντο ταῖς ἔκτοσθεν καὶ ἐγεγόνει ἡ φωνὴ αὐτῶν κατήγορος τῆς κλοπῆς.
4 ὁ μὲν οὖν Κάκος, ἐπειδὴ περιφανὴς ἐγένετο κακουργῶν, τρέπεται πρὸς ἀλκὴν καὶ τοὺς εἰωθότας αὐτῷ συναγραυλεῖν ἀνεκάλει· Ἡρακλῆς δὲ ἀλοιῶν αὐτὸν τῷ ῥοπάλῳ κτείνει, καὶ τὰς βοῦς ἐξαγαγών, ἐπειδὴ κακούργων ὑποδοχαῖς εὔθετον ἑώρα τὸ χωρίον, ἐπικατασκάπτει τῇ καλαύροπι

1 ἐπισπ⟨ό⟩μενος B 3 φαινομένης B 6 ἔμαθε τὰς O ἔμαθέ τινας Cobet Obs. p. 30 8 τὸν χῶρον B τὴν χῶραν R 10 δεῖν Schmitz εἶναι O 12 *τὰς βόας O | ἐρωμένῳ Ba 13 πλησίους B 15 χρήσεται Bb χρήσαιτο A 16 *τὰς βόας O 18 ἔκτοθεν AB | καὶ γέγονεν c. Kiessling 22 ἀλύων Bb ἀλοῶν c. Reudler Tiroc. p. 10 23 *τὰς βόας O 24 τῇ καλαύροπι A τῷ κάλωπι Ba τῷ κλωπὶ Bb

τὸ σπήλαιον. ἁγνίσας δὲ τῷ ποταμῷ τὸν φόνον
ἱδρύεται πλησίον τοῦ τόπου Διὸς Εὑρεσίου βωμόν,
ὅς ἐστι τῆς Ῥώμης παρὰ τῇ Τριδύμῳ πύλῃ, καὶ
θύει τῷ θεῷ δάμαλιν ἕνα τῆς εὑρέσεως τῶν βοῶν
χαριστήριον. ταύτην ἔτι καὶ εἰς ἐμὲ τὴν θυσίαν ἡ
Ῥωμαίων πόλις συνετέλει, νομίμοις Ἑλληνικοῖς ἅπασιν
101 ἐν αὐτῇ χρωμένη, καθάπερ ἐκεῖνος κατεστήσατο.

XXXX. Οἱ δὲ Ἀβοριγῖνες καὶ τῶν Ἀρκάδων οἱ
τὸ Παλλάντιον κατοικοῦντες, ὡς τοῦ τε Κάκου τὸν
θάνατον ἔγνωσαν καὶ τὸν Ἡρακλέα εἶδον, τῷ μὲν
ἀπεχθόμενοι διὰ τὰς ἁρπαγάς, τοῦ δὲ τὴν ὄψιν ἐκ-
παγλούμενοι θεῖόν τι χρῆμα ἐνόμισαν ὁρᾶν καὶ τοῦ
λῃστοῦ μέγα εὐτύχημα τὴν ἀποβολὴν ἐποιοῦντο. οἱ
δὲ πένητες αὐτῶν κλάδους δρεψάμενοι δάφνης, ἣ
πολλὴ περὶ τὸν τόπον ἐφύετο, ἐκεῖνόν τε καὶ αὐτοὺς
ἀνέστεφον, ἧκον δὲ οἱ βασιλεῖς αὐτῶν ἐπὶ ξένια τὸν
Ἡρακλέα καλοῦντες. ὡς δὲ καὶ τοὔνομα καὶ τὸ γένος
αὐτοῦ καὶ τὰς πράξεις διεξιόντος ἔμαθον, ἐνεχείριζον
αὐτῷ τήν τε χώραν καὶ σφᾶς αὐτοὺς ἐπὶ φιλίᾳ. Εὔ- 2
ανδρος δὲ παλαίτερον ἔτι τῆς Θέμιδος ἀκηκοὼς διεξ-
ιούσης, ὅτι πεπρωμένον εἴη τὸν ἐκ Διὸς καὶ Ἀλκμή-
νης γενόμενον Ἡρακλέα διαμείψαντα τὴν θνητὴν
φύσιν ἀθάνατον γενέσθαι δι' ἀρετήν, ἐπειδὴ τάχιστα
102 ὅστις ἦν ἐπύθετο, φθάσαι βουλόμενος ἅπαντας ἀν-
θρώπους Ἡρακλέα θεῶν τιμαῖς πρῶτος ἱλασάμενος,
βωμὸν αὐτοσχέδιον ὑπὸ σπουδῆς ἱδρύεται καὶ δάμα-
λιν ἄζυγα θύει πρὸς αὐτῷ, τὸ θέσφατον ἀφηγησάμε-
νος Ἡρακλεῖ καὶ δεηθεὶς τῶν ἱερῶν κατάρξασθαι.

15 αὐτοὺς AB 16 ἐπὶ ξένια Sylburg ἐπὶ ξενία O
21 ὅτι τε πεπρωμένον AB

3 ἀγασθεὶς δὲ τοὺς ἀνθρώπους τῆς φιλοξενίας Ἡρα-
κλῆς, τὸν μὲν δῆμον ἑστιάσει ὑποδέχεται θύσας τῶν
βοῶν τινας καὶ τῆς ἄλλης λείας τὰς δεκάτας ἐξελών·
τοὺς δὲ βασιλεῖς χώρᾳ πολλῇ δωρεῖται Λιγύων τε καὶ
τῶν ἄλλων προσοίκων, ἧς μέγα ἐποιοῦντο ἄρχειν,
παρανόμους τινὰς ἐξ αὐτῆς ἐκβαλὼν ἀνθρώπους. λέ-
γεται δὲ πρὸς τούτοις, ὡς καὶ δέησίν τινα ποιήσαιτο
τῶν ἐπιχωρίων, ἐπειδὴ πρῶτοι θεὸν αὐτὸν ἐνόμι-
σαν, ὅπως ἀθανάτους αὐτῷ διαφυλάττωσι τὰς τιμάς,
θύοντες μὲν ἄζυγα δάμαλιν ἀνὰ πᾶν ἔτος, ἁγιστεύ-
οντες δὲ τὴν ἱερουργίαν ἔθεσιν Ἑλληνικοῖς· καὶ ὡς
διδάξειεν αὐτοὺς τὰς θυσίας, ἵνα διὰ παντὸς αὐτῷ
κεχαρισμένα θύοιεν, οἴκους δύο τῶν ἐπιφανῶν παρα-
4 λαβών. εἶναι δὲ τοὺς μαθόντας τότε τὴν Ἑλληνικὴν
ἱερουργίαν Ποτιτίους τε καὶ Πιναρίους, ἀφ' ὧν τὰ γένη
διαμεῖναι μέχρι πολλοῦ τὴν ἐπιμέλειαν ποιούμενα 103
τῶν θυσιῶν, ὡς ἐκεῖνος κατεστήσατο, Ποτιτίων μὲν
ἡγουμένων τῆς ἱερουργίας καὶ τῶν ἐμπύρων ἀπαρχο-
μένων, Πιναρίων δὲ σπλάγχνων τε μετουσίας εἰργο-
μένων καὶ ὅσα ἄλλα ἐχρῆν ὑπ' ἀμφοῖν γίνεσθαι
τὴν δευτέραν τιμὴν ἐχόντων. ταύτην δὲ αὐτοῖς προσ-
τεθῆναι τὴν ἀτιμίαν ὀψίμου τῆς παρουσίας ἕνεκα,
ἐπειδὴ ἕωθεν αὐτοῖς κελευσθὲν ἥκειν ἐσπλαγχνευ-
5 μένων ἤδη τῶν ἱερῶν ἀφίκοντο. νῦν μέντοι οὐκέτι
τοῖς γένεσι τούτοις ἡ περὶ τὰς ἱερουργίας ἐπιμέλεια
ἀνάκειται, ἀλλὰ παῖδες ἐκ τοῦ δημοσίου ὠνητοὶ δρῶ-

2 ἑστιᾶσαι AB corr. Sylburg 6 ἀνθρώπους om. A ἄρχοντας vel tale quid c. Sintenis Em. Dion. III p. 7 10 ἁγιστεύοντες A πιστεύοντες B 12 αὐτοὺς O αὐτὸς c. Reiske 13 παραλαβὼν om. B 20 *χρῆν? 21 προστιθέναι B 22 εἵνεκα B ἕνεκεν? 23 σπλαγχνευσαμένων B 24 ἑτέρων c. Kiessling

σιν αὐτάς. δι' ἃς δὲ αἰτίας τὸ ἔθος μετέπεσε, καὶ
τίς ἡ τοῦ δαίμονος ἐπιφάνεια περὶ τὴν ἀλλαγὴν τῶν
ἱεροποιῶν ἐγένετο, ἐπειδὰν κατὰ τοῦτο γένωμαι τοῦ
104 λόγου τὸ μέρος, διηγήσομαι. ὁ δὲ βωμός, ἐφ' οὗ τὰς 6
δεκάτας ἀπέθυσεν Ἡρακλῆς, καλεῖται μὲν ὑπὸ Ῥωμαίων
Μέγιστος, ἔστι δὲ ⟨τῆς⟩ Βοαρίας λεγομένης ἀγορᾶς πλη-
σίον, ἁγιστευόμενος εἴ καί τις ἄλλος ὑπὸ τῶν ἐπιχω-
ρίων· ὅρκοι τε γὰρ ἐπ' αὐτῷ καὶ συνθῆκαι τοῖς βου-
λομένοις βεβαίως τι διαπράττεσθαι καὶ δεκατεύσεις
χρημάτων γίνονται συχναὶ κατ' εὐχάς· τῇ μέντοι κατα-
σκευῇ πολὺ τῆς δόξης ἐστὶ καταδεέστερος· πολλαχῇ
δὲ καὶ ἄλλῃ τῆς Ἰταλίας ἀνεῖται τεμένη τῷ θεῷ, καὶ
βωμοὶ κατὰ πόλεις τε ἵδρυνται καὶ παρ' ὁδούς, καὶ
σπανίως ἂν εὕροι τις Ἰταλίας χῶρον, ἔνθα μὴ τυγχά-
105 νει τιμώμενος ὁ θεός. ὁ μὲν οὖν μυθικὸς λόγος ὑπὲρ
αὐτοῦ τοιόςδε παραδέδοται.

XXXXI. Ὁ δ' ἀληθέστερος, ᾧ πολλοὶ τῶν ἐν ἱστορίας σχήματι τὰς πράξεις αὐτοῦ διηγησαμένων ἐχρήσαντο, τοιόςδε· ὡς στρατηλάτης γενόμενος ἁπάντων κράτιστος τῶν καθ' ἑαυτὸν Ἡρακλῆς καὶ δυνάμεως πολλῆς ἡγούμενος ἅπασαν ἐπῆλθε τὴν ἐντὸς Ὠκεανοῦ, καταλύων μὲν εἴ τις εἴη τυραννὶς βαρεῖα καὶ λυπηρὰ τοῖς ἀρχομένοις ἢ πόλις ὑβρίζουσα καὶ λωβωμένη τὰς πέλας ἢ μοναὶ ἀνθρώπων ἀνημέρῳ

1 αὐτὰς Bb αὐταῖς Ba αὐτοῖς A | δι' ἃς] διὰ A 5 ἐπέθυσεν O corr. Krüger Index gr. gr. p. 250 6 τῆς addidit Kiessling λεγομένη . καγορᾶς A | δὲ πλησίον A . . πλησίον B 13 παρ' ὁδοὺς Usener, Meineke παρόδους Ba? παρόδοις Bb παρ' ὁδοῖς R 14 χώραν B 16 ἀποδίδοται B 18 ἐν ἱστορίᾳ ἐν σχήματι B 20 Ἡρακλῆς del. Cobet Obs. p. 30 24 λωβουμένη Bb | ἢ μοναὶ c. Meineke ἡγεμονίας R ἡγε-

διαίτῃ καὶ ξενοκτονίαις ἀθεμίστοις χρωμένων, καθ- 106
ιστὰς δὲ νομίμους βασιλείας καὶ σωφρονικὰ πολιτεύματα καὶ βίων ἔθη φιλάνθρωπα καὶ κοινοπαθῆ· πρὸς δὲ τούτοις Ἕλλησί τε βαρβάρους συγκεραννύμενος καὶ θαλαττίοις ἠπειρώτας, οἳ τέως ἀπίστους καὶ ἀσυναλλάκτους εἶχον ὁμιλίας, ἐρήμῳ τε γῇ πόλεις ἐνιδρυόμενος καὶ ποταμοὺς ἐκτρέπων ἐπικλύζοντας πεδία καὶ τρίβους ἐκτέμνων ἀβάτοις ὄρεσι καὶ τἆλλα μηχανώμενος, ὡς ἅπασα γῆ καὶ θάλαττα κοινὴ ταῖς
2 ἁπάντων χρείαις γενήσοιτο. ἀφίκετο δὲ εἰς Ἰταλίαν οὐ μονόστολος οὐδὲ ἀγέλην βοῶν ἐπαγόμενος· (οὔτε γὰρ ὁ χῶρος ἐν τρίβῳ τοῖς εἰς Ἄργος ἐξ Ἰβηρίας ἀνασκευαζομένοις, οὔτε τοῦ διελθεῖν ἕνεκα τὴν χώραν τοσαύτης ἂν ἠξιώθη τιμῆς·) ἀλλ' ἐπὶ δουλώσει καὶ ἀρχῇ τῶν τῇδε ἀνθρώπων στρατὸν ἄγων πολὺν Ἰβηρίαν ἤδη κεχειρωμένος· διατρῖψαί τε αὐτόθι πλείω χρόνον ἠναγκάσθη τοῦ τε ναυτικοῦ τῇ ἀπουσίᾳ, ἣ ἐγένετο χειμῶνος ἐπιλαβόντος, καὶ τῷ μὴ πάντα τὰ ἔθνη τὰ κατέχοντα Ἰταλίαν προσχωρῆσαι αὐτῷ ἑκού- 107

μονείας B ἢ ἡγεμὼν Sintenis Em. Dion. II p. 6 ἢ ἑσμός τις Kayser Ann. phil. 1863 p. 6 πόλεις ἢ ἡγεμὼν Meutzner Ann. phil. 1877 p. 824 del. Sauppe Eph. Gott. 1861 p. 1846 | ἀνημέρων AB 1 ξενοκτονίας Ba | καθίστα B 3 ἔθη καὶ φιλάνθρωπα A 5 θαλαττίοις ἠπειρώτας Bb θαλαττίους ἠπειρώταις Ab θαλαττίοις ἠπειρώταις Aa | ὅτε ὡς A 6 ἐνιδρυμένος Ba ἐνιδρύμενος A 8 ἐντέμνων Madvig Adv. I p. 724 | ἐν ἀβάτοις c. Reiske | τἆλλα B τὰ ἄλλα R 9 γῆ om. Ba 10 ἰταλία Ba 11 ἀγέλην R ἀγέλη B ἐπαγόμενος Ab ἐπάμενος Aa σπόμενος B 12 ἀνασκευαζομένοις (Db et) Stephanus ἀναγκαζομένοις AB ἀναγομένοις Schaller; an infin. ἰέναι vel ἐλθεῖν post ἀναγκαζομένοις excidit? 15 στρατὸν ἄγων B στρατὸν δὲ ἄ. R 18 ἐπιλαβόντος (Cmg) Sintenis Em. Dion. III p. 11 ἐπιβαλόντος AB 19 προσχωρῆσαν Ba προσχωρήσαντα A

σια. χωρὶς γὰρ τῶν ἄλλων βαρβάρων τὸ Λιγύων γένος 3
πολὺ καὶ μάχιμον, ἐπὶ ταῖς παρόδοις τῶν Ἀλπείων
ὀρῶν ἱδρυμένον, ἀποκωλύειν ὅπλοις τὰς εἰςβολὰς αὐ-
τοῦ τὰς εἰς Ἰταλίαν ἐπεχείρησεν, ἔνθα μέγιστος ἀγὼν
τοῖς Ἕλλησιν ἐγένετο πάντων αὐτοὺς ἐπιλειπόντων
ἐν τῇ μάχῃ τῶν βελῶν. δηλοῖ δὲ τὸν πόλεμον τόνδε
τῶν ἀρχαίων ποιητῶν Αἰσχύλος ἐν Προμηθεῖ λυομέ-
νῳ. πεποίηται γὰρ αὐτῷ ὁ Προμηθεὺς Ἡρακλεῖ τά
τε ἄλλα προλέγων, ὡς ἕκαστον αὐτῷ τι συμβήσεσθαι
ἔμελλε κατὰ τὴν ἐπὶ Γηρυόνην στρατείαν, καὶ δὴ καὶ
περὶ τοῦ Λιγυστικοῦ πολέμου ὡς οὐ ῥᾴδιος ὁ ἀγὼν
ἔσται διηγούμενος. τὰ δὲ ποιήματα ὧδ' ἔχει·

ἥξεις δὲ Λιγύων εἰς ἀτάρβητον στρατόν,
ἔνθ' οὐ μάχης, σάφ' οἶδα, καὶ θοῦρός περ ὢν
μέμψει. πέπρωται γάρ σε καὶ βέλη λιπεῖν.

108 XXXXII. Ἐπειδὴ δὲ τούτους καταστρεψάμενος τῶν
παρόδων ἐκράτησεν, οἱ μέν τινες ἑκούσιοι παρεδίδο-
σαν αὐτῷ τὰς πόλεις, μάλιστα δὲ ὅσοι ἀπὸ τοῦ Ἑλλη-
νικοῦ γένους ἦσαν ἢ δυνάμεις οὐκ εἶχον ἀξιοχρέους,
οἱ δὲ πλείους ἐκ πολέμου καὶ πολιορκίας παρίσταντο.
ἐν δὴ τούτοις ⟨τοῖς⟩ μάχῃ κρατηθεῖσι καὶ τὸν ὑπὸ 2
Ῥωμαίων μυθολογούμενον Κάκον, δυνάστην τινὰ κομι-
δῇ βάρβαρον καὶ ἀνθρώπων ἀνημέρων ἄρχοντα, γενέ-
σθαι φασὶν αὐτῷ διάφορον, ἐρυμνοῖς χωρίοις ἐπικαθ-
ήμενον καὶ διὰ ταῦτα τοῖς πλησιοχώροις ὄντα λυπη-

2 ἀλπέων B ἀλπαιπίων A 7 προμηθεῖ. B | ὁ del. Kiessling 9 προςλέγων Ba | αὐτῶν τι vel αὐτῷ sive τι Hertlein Hermes X p. 408 10 ἔμελλεν B | καὶ τὴν A 13 ἐς B 14 ἄφοιδα AB | περ ἐὼν A 15 μέμφιν B 16 ἐπειδὴ B ἐπεὶ δὲ R 21 τοῖς add. Reiske 23 ἄνθρωπον B | ἀνημερον B 24 αὐτῶν B 25 χαλεπὸν B

ρόν. ὃς ἐπειδὴ καταστρατοπεδεύσαντα τὸν Ἡρακλέα
ἔμαθεν ἐν τῷ προσεχεῖ πεδίῳ, ληστρικῶς διασκευα-
σάμενος ἐπιδρομῇ αἰφνιδίῳ ἐχρήσατο κατακοιμωμέ-
νου τοῦ στρατοῦ καὶ τῆς λείας ὅση ἐπέτυχεν ἀφυλά-
3 κτῳ περιβαλόμενος ἀπήλασεν. ὕστερον δὲ κατακλει-
σθεὶς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων εἰς πολιορκίαν, τά τε φρούρια
κατὰ κράτος ἁλόντ' ἐπεῖδε καὶ αὐτὸς ἐν τοῖς ἐρύμα-
σιν ἀνηρέθη. τῶν δὲ φρουρίων αὐτοῦ κατασκαφέντων
τὰ πέριξ χωρία οἱ συνεξελθόντες Ἡρακλεῖ κατὰ σφᾶς 109
ἕτεροι παρέλαβον Ἀρκάδες τέ τινες οἱ σὺν Εὐάνδρῳ καὶ
Φαῦνος ὁ τῶν Ἀβοριγίνων βασιλεύς. εἰκάσειε δ' ἄν
τις καὶ τοὺς ὑπομείναντας αὐτόθι τῶν Ἑλλήνων
Ἐπειοὺς καὶ τοὺς ἐκ Φενεοῦ Ἀρκάδας καὶ Τρῶας ἐπὶ
4 φυλακῇ τῆς χώρας καταλειφθῆναι. στρατηγικὸν γὰρ
δὴ καὶ τοῦτο τῶν Ἡρακλέους ἔργων καὶ οὐδενὸς ἧτ-
τον θαυμάζεσθαι ἐπιτήδειον, τὸ δὴ τοὺς ἀνασπάστους
ἐκ τῶν κεκρατημένων πόλεων τέως μὲν ἐπάγεσθαι
κατὰ τὰς στρατείας, ἐπεὶ δὲ προθύμως τοὺς πολέμους
συνδιενέγκαιεν εἰς τὰ δορίκτητα κατοικίζειν ⟨καὶ⟩
τοῖς παρ' ἑτέρων ἐπιχορηγηθεῖσι δωρεῖσθαι πλούτοις.
διὰ μὲν δὴ ταῦτα μέγιστον ὄνομα καὶ κλέος Ἡρακλέ-

3 καὶ κοιμωμένου O corr. Kiessling 5 περιβαλλόμενος O corr. Reiske 6 ἀπὸ ABa 7 ἁλόντ' Meutzner Ann. phil. 1877 p. 824 auctore Kiesslingio ἑλόντων O | ἐπεῖδε Reiske ἐπειδὴ O | ἐν τοῖς ἐρύμασιν B ἀμυνόμενος A 9 τά τε πέριξ B | συνελθόντες Aa συνεξελόντες c. Reiske | τὰ κατὰ σφᾶς c. Stephanus, κατ' ἀρχὰς Madvig Adv. I p. 724 10 ἕτεροι] ἑταῖροι Schmitz, Pflugk ἑκάτεροι c. Reiske | τε] δὲ AB | τινες B om. R 13 Τρῶας] πωράας AB 16 ἀναπαστοὺς Ba ἀναστάτους c. Kiessling 17 τέως] τε A τέ B 18 κατὰ B καὶ A | ἐπειδὴ AB corr. Meineke 19 καὶ add. Meineke 20 ἐπιχορηγηθεῖσι Bb ἐπιχορηγηστεὶς Ba ἐπιχορηγήσεις A

ους ἐν Ἰταλίᾳ γεγενῆσθαι, καὶ οὐ τῆς παρόδου χάριν,
ᾗ σεμνὸν οὐδὲν προσῆν.

XXXXIII. Λέγουσι δέ τινες αὐτὸν καὶ παῖδας ἐν
τοῖς χωρίοις τούτοις, ἃ νῦν Ῥωμαῖοι κατοικοῦσιν, ἐκ
110 δύο γυναικῶν γενομένους καταλιπεῖν· Πάλλαντα μὲν
ἐκ τῆς Εὐάνδρου θυγατρός, ᾗ Λαῦναν ὄνομά φασιν
εἶναι, Λατῖνον δὲ ἔκ τινος ὑπερβορίδος κόρης, ἣν
πατρὸς εἰς ὁμηρείαν δόντος ἐπήγετο καὶ αὐτὴν μέχρι
μέν τινος ἁγνὴν γάμων ἐφύλαττεν, ἐπεὶ δὲ εἰς Ἰταλίαν
ἔπλει ἐρασθεὶς ἐγκύμονα ποιεῖ, [ἣν] καὶ ὅτε δὴ ἀπαί-
ρειν εἰς Ἄργος ἔμελλε τῷ βασιλεῖ τῶν Ἀβοριγίνων
Φαύνῳ γυναῖκα ποιήσασθαι δίδωσι· δι' ἣν αἰτίαν
τοὺς πολλοὺς τὸν Λατῖνον τούτου υἱὸν νομίζειν, οὐχ
Ἡρακλέους. Πάλλαντα μὲν οὖν πρὶν ἡβῆσαι λέγουσιν 2
ἀποθανεῖν, Λατῖνον δὲ ἀνδρωθέντα τὴν Ἀβοριγίνων
ἀρχὴν παραλαβεῖν. τούτου δὲ ἄπαιδος ἀρρένων παίδων
τελευτήσαντος ἐν τῇ πρὸς τοὺς ὁμόρους Ῥοτόλους
μάχῃ περιστῆναι τὴν ἀρχὴν εἰς Αἰνείαν τὸν Ἀγχίσου
κηδεστὴν αὐτοῦ γενόμενον. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν ἑτέροις
χρόνοις ἐγένετο.

XXXXIIII. Ἡρακλῆς δ' ἐπεὶ τά τε κατὰ τὴν Ἰτα-
λίαν ἅπαντα ὡς ἐβούλετο κατεστήσατο καὶ ὁ ναυτι-
111 κὸς αὐτῷ στρατὸς σῶος ἐξ Ἰβηρίας ἀφίκετο, θύσας
τοῖς θεοῖς τὰς δεκάτας τῶν λαφύρων καὶ πολίχνην
ἐπώνυμον αὐτοῦ κτίσας, ἔνθα ὁ στόλος αὐτῷ ἐναυλό-

1 γενέσθαι A γεγένηται Madvig Adv. I p. 724 2 σεμνὸν] καὶ μόνον B 3 αὐτῶν A 6 φησὶν B om. A 10 ἣν καὶ O ἣν del. Kiessling 13 τούτου om. A 14 πρὶν τούτου ἡβῆσαι A 22 πάντα B 23 στρατὸς αὐτῷ B | σῶς Cobet Obs. p. 30 25 αὐτοῦ Kiessling αὐτοῦ O | ἐναυλόχει Cobet l. l. Meutzner Ann. phil. 1877 p. 825 ἐναυτολοχεῖτο Aa ἐναυλοχεῖτο R

χει, ᾗ καὶ νῦν ὑπὸ Ῥωμαίων οἰκουμένη Νέας Πόλεως καὶ Πομπηίας ἐν μέσῳ κεῖται λιμένας ἐν παντὶ καιρῷ βεβαίους ἔχουσα, δόξης τε καὶ ζήλου καὶ τιμῶν ἰσοθέων παρὰ πᾶσι τοῖς οἰκοῦσιν ἐν Ἰτα-
2 λίᾳ τυχὼν ἀπῆρεν εἰς Σικελίαν. οἱ δὲ καταλειφθέντες ὑπ' αὐτοῦ φρουροὶ καὶ οἰκήτορες Ἰταλίας οἱ περὶ τὸν Σατόρνιον ὄχθον ἱδρυμένοι τέως μὲν ἐπολιτεύοντο καθ' ἑαυτούς, χρόνῳ δ' ὕστερον οὐ μακρῷ δίαιτάν τε καὶ νόμους καὶ θεῶν ἱερὰ συνενεγκάμενοι τὰ σφέτερα τοῖς Ἀβοριγίνων ὥσπερ Ἀρκάδες καὶ ἔτι πρότερον Πελασγοὶ πόλεώς τε τῆς αὐτῆς τοῖς Ἀβοριγῖσι κοινωνήσαντες συνέβησαν ὁμοεθνεῖς νομίζεσθαι. Ἡρακλέους μὲν δὴ στρατείας πέρι καὶ Πελοποννησίων ὑπομονῆς ἐν Ἰταλίᾳ, τοσαῦτα εἰρήσθω. 112

3 Δευτέρᾳ δ' ὕστερον γενεᾷ μετὰ τὴν Ἡρακλέους ἄπαρσιν, ἔτει δὲ πέμπτῳ καὶ πεντηκοστῷ μάλιστα, ὡς αὐτοὶ Ῥωμαῖοι λέγουσι, βασιλεὺς μὲν Ἀβοριγίνων ἦν Λατῖνος ὁ Φαύνου, γόνος δὲ Ἡρακλέους, πέμπτον δὲ καὶ τριακοστὸν ἔτος ἔχων τὴν ἀρχήν.

XXXXV. Κατὰ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον Τρῶες οἱ σὺν Αἰνείᾳ διαφυγόντες ἐξ Ἰλίου τῆς πόλεως ἁλούσης κατέσχον εἰς Λωρεντόν, αἰγιαλὸν Ἀβοριγίνων ἐπὶ τῷ Τυρρηνικῷ πελάγει κείμενον, οὐ πρόσω τῶν ἐκβολῶν τοῦ Τεβέριος· λαβόντες δὲ παρὰ τῶν Ἀβορι-

1 ἡ ABa ᾗ Bb | νῦν om. A | νέας πόλεως Bb om. spatio vacuo ABa 2 κεῖται λιμένας c. Bücheler . . . . . νας Aa Ba κειμένη λιμένας Bb λιμένας Ab 3 βεβαίους ἔχουσα Bb in spatio 13 litt. βεβαι . . . Aa βεβαίας ἔχουσα Ab 4 τιμῶν ἰσοθέων Bb τιμῶν . . . Ba τιμωρ . . . Aa τιμωρίας Ab | καὶ παρὰ AB 8 δὲ A 13 στρατείας Bb στρατιᾶς ABa 14 τοιαῦτα AB corr. Reiske 19 δὲ B om. R | ἔτος om. A 24 τιβέριος B

γίνων χωρίον εἰς οἴκησιν καὶ ὅσα ἠξίουν, πολίζονται
μικρὸν ἀποσχόντες ἀπὸ θαλάττης ἐπὶ λόφῳ τινὶ Λα-
ουΐνιον ὄνομα τῇ πόλει θέμενοι. ὀλίγῳ δ' ὕστερον 2
χρόνῳ τὴν ἀρχαίαν ἀλλάξαντες ὀνομασίαν ἅμα τοῖς
Ἀβοριγῖσιν ἀπὸ τοῦ βασιλέως τῆς χώρας Λατῖνοι ὠνο-
113 μάσθησαν· καὶ μεταναστάντες ἐκ τοῦ Λαουϊνίου κοι-
νῇ μετὰ τῶν ἐπιχωρίων μείζονα περιβάλλονται πόλιν,
ἣν Ἄλβαν ἐκάλεσαν, ἐξ ἧς ὁρμώμενοι πολλὰς μὲν καὶ
ἄλλας πόλεις ἔκτισαν τῶν κληθέντων Πρίσκων Λατί-
νων, ἐξ ὧν αἱ πλεῖσται ἔτι καὶ εἰς ἐμὲ ἦσαν οἰκού-
μεναι, γενεαῖς δ' ὕστερον ἑκκαίδεκα μετὰ <τὴν> Ἰλίου 3
ἅλωσιν ἐκπέμψαντες ἀποικίαν εἰς τὸ Παλλάντιόν τε καὶ
τὴν Σατορνίαν, ἔνθα Πελοποννήσιοί τε καὶ Ἀρκάδες
τὴν πρώτην οἴκησιν ἐποιήσαντο καὶ ἦν ἔτι [ἐπ' αὐ-
τῶν] ζώπυρ' ἄττα περιλειπόμενα τοῦ παλαιοῦ γένους,
οἰκίζουσι τοὺς τόπους περιλαβόντες τείχεσι τὸ Παλ-
λάντιον, ὥστε λαβεῖν πόλεως σχῆμα τότε πρῶτον.
τίθενται δὲ τῷ κτίσματι Ῥώμην ὄνομα ἀπὸ τοῦ στεί-
λαντος τὴν ἀποικίαν Ῥωμύλου, ὃς ἦν ἕβδομος καὶ
δέκατος ἀπ' Αἰνείου γεγονώς. βούλομαι δὲ καὶ περὶ 4
τῆς Αἰνείου παρουσίας εἰς Ἰταλίαν, ἐπεὶ τῶν συγγρα-
φέων τοῖς μὲν ἠγνόηται, τοῖς δὲ διαπεφώνηται ὁ περὶ
αὐτοῦ λόγος, μὴ παρέργως διελθεῖν τάς τε τῶν Ἑλλήνων
114 καὶ τὰς Ῥωμαίων τῶν μάλιστα πιστευομένων ἱστορίας
παραβαλών. ἔχει δὲ τὰ περὶ αὐτοῦ λεγόμενα ὧδε.

1 χωρίων Ba χῶρον c. Bücheler | καὶ ὅσα O ὅσον deleto καὶ Kiessling 2 ἀπὸ θαλάττης τῆς ἐπὶ A | λανίνιον B 5 ἀβοριγῖσι A | βασιλ<έως> B 6 μεταστάντες A | λαυινίου B 11 * μετὰ Ἰλίου O 14 ἐπ' αὐτῶν om. B 20 ἀπὸ B 21 ἐπὶ Ba 22 διεφθόνηται Ba quod Reiske interpretatur διεφθόγγηται 25 παραβαλὼν Reiske παραλαβὼν O

XXXXVI. Ἰλίου κρατηθέντος ὑπ' Ἀχαιῶν, εἴτε τοῦ δουρείου ἵππου τῇ ἀπάτῃ, ὡς Ὁμήρῳ πεποίηται, εἴτε τῇ προδοσίᾳ τῶν Ἀντηνοριδῶν εἴτε ἄλλως πως, τὸ μὲν ἄλλο πλῆθος ἐν τῇ πόλει Τρωικόν τε καὶ συμμαχικὸν ἐν ταῖς εὐναῖς ἔτι καταλαμβανόμενον ἐφονεύετο (νυκτὸς γὰρ δὴ τὸ δεινὸν ἀφυλάκτοις αὐτοῖς ἐπιστῆναι ἔοικεν), Αἰνείας δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ παρόντες Ἰλιεῦσιν ἐπίκουροι Τρῶες ἐκ Δαρδάνου τε πόλεως καὶ Ὀφρυνίου τῶν τε ἄλλων ὅσοι τῆς κάτω πόλεως ἁλισκομένης ἔφθασαν αἴσθησιν τοῦ δεινοῦ λαβεῖν, ἐπὶ τὰ καρτερὰ τοῦ Περγάμου συμφυγόντες τὴν ἀκρόπολιν ἰδίῳ τείχει φρουρουμένην καταλαμβάνονται, ἐν ᾗ καὶ ἱερὰ τὰ πατρῷα τοῖς Τρωσὶν ἦν καὶ χρημάτων ὁ πολὺς πλοῦτος, οἷα εἰκὸς ἐν ἐχυρῷ,
2 καὶ τοῦ στρατιωτικοῦ τὸ κράτιστον· ἔνθα ὑπομένοντες ἀπεκρούοντο τοὺς πειρωμένους ἐπιβαίνειν τῆς ἄκρας καὶ τὸ διαπῖπτον ὑπὸ τῆς ἁλώσεως πλῆθος 115
ἐμπειρίᾳ στενωπῶν ὑποθέοντες ἀνελάμβανον· καὶ ἐγένετο τοῦ καταληφθέντος πλεῖον τὸ διαφυγόν. τὴν μὲν δὴ αὐτίκα ὁρμὴν τῶν πολεμίων, ἣν εἶχον ὅλην διαχρήσασθαι τὴν πόλιν, καὶ τὸ μὴ πᾶν ἐξ ἐφόδου καταληφθῆναι τὸ ἄστυ τοῦτο τὸ μηχάνημα ἐξευρὼν Αἰνείας ἐπέσχε. λογισμὸν δὲ τὸν εἰκότα περὶ τοῦ μέλλοντος λαμβάνων, ὡς ἀμήχανον εἴη πρᾶγμα σῶσαι πόλιν, ἧς τὰ πλείω ἤδη ἐκρατεῖτο, εἰς νοῦν βάλλεται τοῦ μὲν τείχους ἐρήμου παραχωρῆσαι τοῖς πολεμίοις,

1 ὑπὸ B 2 δορίου A | δεδήλωται Ba γρ. πεποίηται Bmg 3 τῇ om. B 8 ἰλιεῦσι Ba 9 ὀφρυνείου Ba 15 ἐνύθα B 17 ἀπὸ c. Reiske 18 ἀνελάμβανον Pflugk ἀπελάμβανον AB 19 καταλειφθέντος Ba | διαφεῦγον Ba 25 ἐκεκράτητο c. Cobet Obs. p. 30 26 πολεμίους A

τὰ δὲ σώματα αὐτὰ καὶ τὰ ἱερὰ τὰ πατρῷα καὶ χρή-
ματα ὁπόσα φέρειν δύναιτο διασώσασθαι. δόξαν δὲ 3
αὐτῷ, παῖδας μὲν καὶ γυναῖκας καὶ τὰ γηραιὰ σώ-
ματα καὶ ὁπόσοις ἄλλοις βραδείας ἔδει φυγῆς προ-
εξελθεῖν κελεύει τῆς πόλεως κατὰ τὰς ἐπὶ τὴν Ἴδην
φερούσας ὁδούς, ἕως Ἀχαιοὶ τὴν ἄκραν ἑλεῖν προθυ-
μούμενοι διώξεως τοῦ διαπίπτοντος ἐκ τῆς πόλεως
πλήθους οὐδὲν προεμηχανῶντο, τοῦ δὲ στρατιωτικοῦ
τὸ μὲν ἐπὶ φυλακῇ τῶν ἐξιόντων ἔταξεν, ὡς ἀσφαλής
116 τε καὶ ἀταλαίπωρος ἐκ τῶν ἐνόντων ⟨ἡ⟩ φυγὴ αὐτοῖς
γένοιτο, εἴρητο δὲ τούτοις τὰ καρτερώτατα καταλα-
βέσθαι τῆς Ἴδης· τὸ δὲ λοιπόν, ὃ δὴ κράτιστον ἦν,
αὐτὸς ἔχων ὑπέμενεν ἐπὶ τοῦ τείχους καὶ παρεῖχε
τοῖς προεξελθοῦσιν ἧττον ἐπιπόνους διηρτημένων
τειχομαχίᾳ τῶν πολεμίων τὰς φυγάς. Νεοπτολέμου 4
δὲ σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἐπιβάντος μέρους τινὸς τῆς
ἄκρας καὶ προσβοηθησάντων αὐτοῖς Ἀχαιῶν ἁπάν-
των τῆς μὲν ἄκρας μεθίεται, ἀνοίξας δὲ τὰς πύλας
ἀπῄει συντεταγμένους ἔχων τοὺς λοιποὺς φυγάδας,
ἀγόμενος ἐπὶ ταῖς κρατίσταις συνωρίσι τόν τε πατέρα
καὶ θεοὺς τοὺς πατρῴους γυναῖκά τε καὶ τέκνα καὶ
τῶν ἄλλων εἴ τι πλείστου ἄξιον ἦν σῶμα ἢ χρῆμα.

XXXXVII. Ἐν δὲ τούτῳ κατὰ κράτος εἰλήφεσαν
Ἀχαιοὶ τὴν πόλιν καὶ περὶ τὰς ἁρπαγὰς ἐσπουδακότες

2 ὅπως B 4 καὶ ὁπόσοις ἄλλοις Ab ὁπόσοις ἄλλοις Aa ....⟨καὶ⟩ ἄλλους οἷς Bb ἄλλοις Ba 8 προυμηχανῶντο malim 9 ἐπὶ τῇ φυλακῇ B 10 ἡ add. Sintenis Em. Dion. I p. 10 11 γένηται B 18 τὰς φυγάδας πύλας O, φηγάδας Meineke, del. Urlichs Eos I p. 324 φυγαδικὰς Madvig Adv. I p. 724, φυγάδας Kiessling post λοιποὺς transposuit 20 ἐπαγόμενος c. Cobet Obs. p. 30

πολλὴν ἄδειαν σώζεσθαι τοῖς φεύγουσι παρῆκαν. οἱ
δὲ ἀμφὶ τὸν Αἰνείαν ἔτι καθ' ὁδὸν εὑρόντες τοὺς 117
σφετέρους καὶ καθ' ἓν ἅπαντες γενόμενοι τὰ ὀχυρώ-
2 τατα καταλαμβάνονται τῆς Ἴδης. ἦλθον δ' ὡς αὐτοὺς
οἵ τ' ἐν Δαρδάνῳ τότε οἰκοῦντες, ὡς εἶδον φλόγα
πολλὴν παρὰ τὰ εἰωθότα φερομένην ἐξ Ἰλίου, νύκτωρ
καταλιπόντες τὴν πόλιν ἔρημον, χωρὶς ἢ ὅσοι σὺν
Ἐλύμῳ καὶ Αἰγέστῳ ναυτικόν τι συνεσκευασμένοι
ἔτυχον προεξεληλυθότες τῆς πόλεως, καὶ ἐξ Ὀφρυ-
νίου πόλεως ὁ δῆμος ἅπας καὶ ἐκ τῶν ἄλλων Τρωι-
κῶν πόλεων τῆς ἐλευθερίας ⟨οἱ⟩ περιεχόμενοι· δύνα-
μίς τε αὕτη δι' ἐλαχίστου χρόνου μεγίστη τῶν Τρωικῶν
3 ἐγένετο. οἱ μὲν οὖν σὺν Αἰνείᾳ διασωθέντες ἐκ τῆς
καταλήψεως ἐν τούτοις ὑπομένοντες τοῖς χωρίοις οὐ
διὰ μακροῦ πάλιν ἐπὶ τὰ σφέτερα κατελεύσεσθαι ἤλ-
πιζον τῶν πολεμίων ἀποπλευσάντων, Ἀχαιοὶ δὲ ἀν-
δραποδισάμενοι τὴν πόλιν καὶ τὰ σύνεγγυς χωρία
καὶ φρούρια δῃώσαντες παρεσκευάζοντο μὲν ὡς καὶ
4 τοὺς ἐν τοῖς ὄρεσι χειρωσόμενοι. πεμψάντων δὲ κή-
ρυκας αὐτῶν περὶ διαλύσεων καὶ δεομένων μὴ σφᾶς
εἰς ἀνάγκην καταστῆσαι πολέμου, συνελθόντες εἰς 118
ἐκκλησίαν ἐπὶ τοῖςδε ποιοῦνται πρὸς αὐτοὺς τὰς δια-
λύσεις· Αἰνείαν μὲν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ τὰ χρήματα
φέροντας ὅσα διεσώσαντο κατὰ τὴν φυγὴν ἐν ὡρισμέ-
νοις τισὶ χρόνοις ἐκ τῆς Τρωάδος ἀπελθεῖν, παραδόν-

1 κατὰ πολλὴν B 3 καθ' ἓν ἅπαντες Sintenis Em. Dion. I p. 20 καθένα πάντες R καθ' ἕνα ἅπαντες B | ὀχυρώτατα B ἐχυρώτατα R 5 τε B | ὡς γὰρ εἶδον A 6 φερομένην B om. R 8 καὶ γέστω B | συσκευασάμενοι B 11 οἱ add. Sintenis Em. Dion. I p. 10 19 χειρωσάμενοι Ba 20 διαλύσεως B | δ⟨εο⟩μένων B 24 φέροντ⟨ας⟩ B

ταρ Ἀχαιοῖς τὰ φρούρια· Ἀχαιοὺς δὲ παρασχεῖν αὐτοῖς
τὴν ἀσφάλειαν ἐξ ἁπάσης ὅσης ἐκράτουν γῆς καὶ θα-
λάττης ἀπιοῦσι κατὰ τὰς ὁμολογίας. δεξάμενος δὲ 5
ταῦτα Αἰνείας καὶ νομίσας ἐκ τῶν ἐνόντων κράτιστα
εἶναι Ἀσκάνιον μὲν τὸν πρεσβύτατον τῶν παίδων
ἔχοντα τοῦ συμμαχικοῦ τινα μοῖραν, ἧς Φρύγιον ἦν
τὸ πλεῖστον, εἰς τὴν Δασκυλῖτιν καλουμένην γῆν, ἔν-
θα ἐστὶν ἡ Ἀσκανία λίμνη, μετάπεμπτον ὑπὸ τῶν
ἐγχωρίων γενόμενον ἐπὶ βασιλείᾳ τοῦ ἔθνους ἀπο-
πέμπει· καὶ ᾤκησεν Ἀσκάνιος αὐτόθι χρόνον τινὰ οὐ
πολύν. ἐλθόντων δὲ ὡς αὐτὸν Σκαμανδρίου τε καὶ
119 τῶν ἄλλων Ἑκτοριδῶν ἀφειμένων ἐκ τῆς Ἑλλάδος
ὑπὸ Νεοπτολέμου, κατάγων αὐτοὺς ἐπὶ τὴν πατρῴαν
ἀρχὴν εἰς Τροίαν ἀφικνεῖται. καὶ περὶ μὲν Ἀσκανίου 6
τοσαῦτα λέγεται· τοὺς δὲ ἄλλους παῖδας Αἰνείας παρα-
λαβὼν καὶ τὸν πατέρα καὶ τὰ ἕδη τῶν θεῶν, ἐπει-
δὴ παρεσκευάσθη τὸ ναυτικὸν αὐτῷ, διαπλεῖ τὸν Ἑλ-
λήσποντον ἐπὶ τῆς ἔγγιστα κειμένης χερρονήσου τὸν
πλοῦν ποιούμενος, ἣ πρόκειται μὲν τῆς Εὐρώπης,
καλεῖται δὲ Παλλήνη. ἔθνος δ' εἶχεν αὐτὴν Θρᾴκιον
120 σύμμαχον Κρουσαῖον καλούμενον ἁπάντων προθυμό-
τατον τῶν συναραμένων αὐτοῖς τοῦ πολέμου.

XXXXVIII. Ὁ μὲν οὖν πιστότατος τῶν λόγων, ᾧ κέχρηται τῶν παλαιῶν συγγραφέων Ἑλλάνικος ἐν τοῖς

2 θαλάσσης B 8 ἡ ἀσκανία — βασιλείᾳ A in margine 12 ἀφειμένων c. Sylburg ἀφιγμένων ABb ἀφιγμένον Ba ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἀφειμένων c. Kayser Ann. phil. 1863 p. 6 13 ὑπὸ AB παρὰ c. Meineke 16 καὶ τὰ] τὰ Ba 19 Εὐρωπίης c. Is. Voss ad Pomp. Melam II 2 p. 687 Θρᾴκης c. Cobet Obs. p. 31 20 αὐτὴν Sintenis Em. Dion. I p. 30 αὕτη A ἐν αὐτῇ B | θράκκιον A 21 κλουσαῖον A

Τρωικοῖς, περὶ τῆς Αἰνείου φυγῆς τοιόςδε ἐστίν.
εἴρηνται δὲ καὶ ἄλλοις τισὶ περὶ τῶν αὐτῶν οὐ κατὰ
ταὐτὰ ἔχοντες λόγοι, οὓς ἧττον ἔγωγε τούτου πιθα-
νοὺς εἶναι νομίζω. κρινέτω δὲ ὡς ἕκαστος τῶν ἀκου-
2 όντων βούλεται. Σοφοκλῆς μὲν ὁ τραγῳδοποιὸς ἐν
Λαοκόωντι δράματι μελλούσης ἁλίσκεσθαι τῆς πό-
λεως πεποίηκε τὸν Αἰνείαν ἀνασκευαζόμενον εἰς τὴν
Ἴδην, κελευσθέντα ὑπὸ τοῦ πατρὸς Ἀγχίσου κατὰ
τὴν μνήμην ὧν Ἀφροδίτη ἐπέσκηψε καὶ ἀπὸ τῶν
νεωστὶ γενομένων περὶ τοὺς Λαοκοωντίδας σημείων
τὸν μέλλοντα ὄλεθρον τῆς πόλεως συντεκμηραμένου.
ἔχει δ' ἐν αὐτῷ τὰ ἰαμβεῖα ἐν ἀγγέλου προσώπῳ 121
λεγόμενα ὧδε·

νῦν δ' ἐν πύλαισιν Αἰνέας ὁ τῆς θεοῦ
πάρεστ' ἐπ' ὤμων πατέρ' ἔχων κεραυνίου
νώτου καταστάζοντα βύσσινον φάρος.
κύκλῳ δὲ πᾶσαν οἰκετῶν παμπληθίαν·
συμπλάζεται δὲ πλῆθος οὐχ ὅσον δοκεῖς,
οἳ τῆςδ' ἐρῶσι τῆς ἀποικίας Φρυγῶν.

3 Μενεκράτης δὲ ὁ Ξάνθιος προδοῦναι τοῖς Ἀχαιοῖς
αὐτὸν ἀποφαίνει τὴν πόλιν τῆς πρὸς Ἀλέξανδρον
ἔχθρας ἕνεκα, καὶ διὰ τὴν εὐεργεσίαν ταύτην Ἀχαι-
οὺς αὐτῷ συγχωρῆσαι διασώσασθαι τὸν οἶκον. σύγ-

2 εἴρηται ABa 3 ταῦτα B 4 δὲ ἕκαστος τῶν ἀκουόντων ὡς β. c. Stephanus Oper. var. p. 43 7 πεποίηκεν A 8 κελευσθέντα τε c. Reiske | κατά τε c. Bücheler 10 γινομένων B | λακοωντίδας B 12 δὲ ἐν αὐτῶ B, ἐν del. Madvig Adv. I p. 724 | ἰαβεῖα B | ἀγγέλου c. Kiessling ἀγγέλω B ἄλλω R 17 κύκλῳ B Reiske κυκλεῖ R | παμπησίαν c. Näcke 18 δοκεῖς οἳ Reiske δοκεῖ σοὶ O 19 τῆςδ' A τ⟨οῖ⟩σδ' B 20 ξάνιος A ξανείος Ba

κειται δὲ αὐτῷ ὁ λόγος ἀρξαμένῳ ἀπὸ ⟨τῆς⟩ Ἀχιλλέως
ταφῆς τὸν τρόπον τόνδε· ‘Ἀχαιοὺς δ’ ἀνίη εἶχε καὶ
ἐδόκεον τῆς στρατιῆς τὴν κεφαλὴν ἀπηράχθαι. ὅμως
122 δὲ τάφον αὐτῷ δαίσαντες ἐπολέμεον βίῃ πάσῃ, ἄχρις
Ἴλιος ἑάλω Αἰνείεω ἐνδόντος. Αἰνείης γὰρ ἄτιτος ἐὼν
ὑπὸ Ἀλεξάνδρου καὶ ἀπὸ γερέων [ἱερῶν] ἐξειργόμενος
ἀνέτρεψε Πρίαμον· ἐργασάμενος δὲ ταῦτα εἷς Ἀχαιῶν
ἐγεγόνει’. ἄλλοι δέ τινες ἐπὶ τοῦ ναυστάθμου τοῦ 4
Τρωικοῦ τυχεῖν αὐτὸν τηνικαῦτα διατρίβοντα λέγουσιν, οἱ δ’ εἰς Φρυγίαν ἀπεσταλμένον ὑπὸ Πριάμου μετὰ δυνάμεως ἐπί τινα χρείαν στρατιωτικήν· εἰσὶ δ’ οἳ μυθωδεστέραν αὐτοῦ ποιοῦσι τὴν ἔξοδον. ἐχέτω δ’ ὅπῃ τις αὐτὸν πείθει.

XXXXVIIII. Τὰ δὲ μετὰ τὴν ἔξοδον ἔτι πλείω παρέχει τοῖς πολλοῖς τὴν ἀπορίαν. οἱ μὲν γὰρ ἕως Θρᾴκης ἀγαγόντες αὐτὸν ἐκεῖ λέγουσι τελευτῆσαι τὸν βίον, ὧν ἐστι Κεφάλων τε ὁ Γεργίθιος καὶ Ἡγήσιππος ⟨ὁ⟩ περὶ Παλλήνης γράψας, ἄνδρες ἀρχαῖοι καὶ λόγου ἄξιοι. ἕτεροι δὲ ἐκ Θρᾴκης ἀναστήσαντες αὐτὸν ἕως Ἀρκαδίας παρακομίζουσιν, οἰκῆσαι δὲ λέγουσιν ἐν Ὀρχομενῷ τε τῷ Ἀρκαδικῷ, καὶ Νήσῳ δὲ λεγομένῃ,
123 καίπερ οὔσῃ μεσόχθονι, ἀπὸ τελμάτων καὶ ποταμοῦ·
τάς τε καλουμένας Καπύας Αἰνείου τε καὶ Τρώων
ἀπόκτισιν εἶναι, Καπύας ὀνομασθείσας ἀπὸ τοῦ Τρωι-

1 αὐτῷ ὁ λόγος B ὁ λόγος αὐτῷ R | ἀπὸ τῆς Reiske 4 βίῃ Schaller γῇ AB τῇ Reiske | ἄχρι B 6 ἱερῶν del. Kiessling | ἐξεργόμενος B 10 οἷα B 12 μυθοδεστέραν Ba 13 αὐτὸν Ba 17 τε] duae litt. erasae B | ὁ add. Kiessling om. O | γεργήθιος Bb | ἡγήσιος B 21 καὶ νήσω δὲ A καὶ νήσω B καὶ del. Sauppe Eph. Gott. 1861 p. 1855 | γενομένη c. Reiske 22 καί περ Stephanus καὶ O | ἀπὸ Bücheler, Meineke, ὑπὸ O

κοῦ Κάπυος. λέγεται δὲ ταῦτα ἄλλοις τε καὶ Ἀριαίθῳ
2 ⟨τῷ⟩ γράψαντι τὰ Ἀρκαδικά. εἰσὶ δὲ καὶ οἳ δεῦρο μὲν
ἀφικέσθαι τὸν Αἰνείαν μυθολογοῦσιν, οὐ μέντοι τήν
γε τελευτὴν αὐτῷ τοῦ βίου συμπεσεῖν ἐν τοῖςδε τοῖς
χωρίοις, ἀλλ' ἐν Ἰταλίᾳ, ὡς ἄλλοί τε πολλοὶ δηλοῦσι
καὶ Ἀγάθυλλος Ἀρκὰς ὁ ποιητὴς ἐν ἐλεγείῳ λέγων
ὧδε·

ἵκετο δ' Ἀρκαδίην, Νήσῳ δ' ἐγκάτθετο παῖδας
δοιάς, Κωδώνης λέκτρα καὶ Ἀνθεμόνης.
αὐτὸς δ' Ἑσπερίην ἔσυτο χθόνα, γείνατο δ' υἷα
Ῥωμύλον.

3 Τῆς δ' εἰς Ἰταλίαν Αἰνείου καὶ Τρώων ἀφίξεως Ῥω- 124
μαῖοί τε πάντες βεβαιωταὶ καὶ τὰ δρώμενα ὑπ' αὐτῶν
ἔν τε θυσίαις καὶ ἑορταῖς μηνύματα, Σιβύλλης τε
λόγια καὶ χρησμοὶ Πυθικοὶ καὶ ἄλλα πολλά, ὧν οὐκ
ἄν τις ὡς εὐπρεπείας ἕνεκα συγκειμένων ὑπερίδοι.
πολλὰ δὲ καὶ παρ' Ἕλλησι γνωρίσματα καὶ φανερὰ
εἰς τόδε χρόνου περιλείπεται, ἔνθα ὡρμίσαντο καὶ
παρ' οἷς διατριβὴν ἀπλοίας ἕνεκεν ἐποιήσαντο· ὧν ἐγὼ
μνήμην ὡς ἂν οἷός τε ὦ πολλῶν ὄντων βραχυτάτην
4 ποιήσομαι. πρῶτον μὲν εἰς Θρᾴκην ἀφικόμενοι κατὰ
τὴν χερρόνησον, ἣ καλεῖται Παλλήνη, ωρμίσαντο.
εἶχον δὲ αὐτὴν ὥσπερ ἔφην βάρβαροι Κρουσαῖοι
καλούμενοι καὶ παρέσχον αὐτοῖς τὰς καταγωγὰς ἀσφα-

1 ἀριάθωι A 2 τῷ add. Kiessling om. O | δ' οἳ καὶ A
4 τοῖςδε τοῖς B τούτοις τοῖς R 6 ἐλεγείαι A 8 ἐγκάθετο
A ἐγκατέθετο B 10 ἔσσυτο Ba 12 δὲ ἐς A δ' ἐπ' B
13 βεβαιοῦνται A 17 φανερὰ καὶ εἰς c. Pflugk 18 παρα-
λείπεται Ba λείπεται A | ὡρμήσαντο Ba 19 * ἕνεκα O
21 μὲν οὖν c. Reiske 23 κλουσαῖοι A

λεῖς. μείναντες δὲ τὴν χειμερινὴν ὥραν αὐτόθι νεὼν Ἀφροδίτης ἱδρύσαντο ἐπὶ τῶν ἀκρωτηρίων ἑνὸς καὶ πόλιν Αἴνειαν ἔκτισαν, ἐν ᾗ τούς τε ὑπὸ καμάτων ἀδυνάτους πλεῖν καὶ ὅσοις αὐτοῦ μένειν βουλομένοις ἦν, ὡς ἐν οἰκείᾳ γῇ τὸ λοιπὸν ἐσομένους, ὑπελίποντο.
125 αὕτη διέμεινεν ἕως τῆς Μακεδόνων δυναστείας τῆς κατὰ τοὺς διαδόχους τοὺς Ἀλεξάνδρου γενομένης· ἐπὶ δὲ τῆς Κασάνδρου βασιλείας καθῃρέθη, ὅτε Θεσσαλονίκη πόλις ἐκτίζετο, καὶ οἱ Αἰνεᾶται σὺν ἄλλοις πολλοῖς εἰς τὴν νεόκτιστον μετῴκησαν.

L. Ἐκ δὲ τῆς Παλλήνης ἄραντες οἱ Τρῶες εἰς Δῆλον ἀφικνοῦνται βασιλεύοντος αὐτῆς Ἀνίου· καὶ ἦν πολλὰ σημεῖα ἐν Δήλῳ τῆς Αἰνείου τε καὶ Τρώων παρουσίας, ⟨ἕως⟩ ἤνθει τε καὶ ᾤκισθ' ἡ νῆσος. ἔπειτα εἰς Κύθηρα νῆσον ἑτέραν, ἣ πρόκειται Πελοποννήσου, παραγενόμενοι ἱερὸν Ἀφροδίτης ἱδρύονται. ἀπὸ 2
δὲ Κυθήρων ποιούμενοι τὸν πλοῦν οὐ πρόσω τῆς Πελοποννήσου τελευτήσαντα τῶν ἑταίρων τινὰ τῶν Αἰνείου Κίναιθον ἐπὶ τῶν ἀκρωτηρίων τινὸς θάπτουσιν, ὃ νῦν ἀπ' ἐκείνου Κιναίθιον καλεῖται· καὶ τὴν πρὸς Ἀρκάδας συγγένειαν ἀνανεωσάμενοι, περὶ ἧς ἐν ὑστέρῳ λόγῳ διηγήσομαι, χρόνον τε ὀλίγον περὶ ταῦτα τὰ χωρία διατρίψαντες καὶ ὑπολιπόμενοί τινας σφῶν αὐτῶν εἰς Ζάκυνθον ἀφικνοῦνται. δεξαμένων 3
δ' αὐτοὺς καὶ τῶν Ζακυνθίων πρὸς φιλίαν διὰ τὸ

3 κυμάτων AB 5 ὑπελείποντο A 7 τοὺς ἀλεξάνδρου B τοῦ ἀ. R 12 αἰνείου AB 14 ἕως, ὅτε vel simile c. Sylburg τέως Reiske om. O | * ᾠκίσθη AB ᾠκήθη Reiske ᾤκεῖτο Madvig Adv. I 724 | ἡ om. A add. B 15 κύθηραν B | νῆσον ἑτέραν B ἑτέραν νῆσον R 18 ἑτέρων B | τινα αἰνείου B 20 κιναίθειον c. Meineke 23 ὑπολειπόμενοι O, corr. Stephanus

συγγενές· Δαρδάνῳ γὰρ τῷ Διὸς καὶ Ἠλέκτρας τῆς 126
Ἀτλαντίδος δύο γενέσθαι φασὶν ἐκ Βατείας παῖδας, Ζάκυνθόν τε καὶ Ἐριχθόνιον, ὧν ὁ μὲν Αἰνείου πρόγονος ἦν, Ζάκυνθος δὲ τῆς νήσου κτίστης· ταύτης τε δὴ τῆς συγγενείας ἀναμνήσει καὶ φιλοφροσύνῃ τῶν ἐπιχωρίων διατρίβοντες αὐτόθι καὶ ἅμα ἀπλοίᾳ κατειργόμενοι θύουσιν Ἀφροδίτῃ πρὸς τῷ κατασκευασθέντι ἱερῷ θυσίαν, ἣν εἰς τόδε χρόνου συντελοῦσι κοινῇ Ζακύνθιοι, καὶ ἀγῶνα ποιοῦσιν ἐφήβοις τῶν τε ἄλλων ἀγωνισμάτων καὶ δρόμου· τὸ δὲ νικητήριον ὁ πρῶτος ἐλθὼν εἰς τὸν νεὼν λαμβάνει· λέγεται δὲ Αἰνείου καὶ Ἀφροδίτης ὁ δρόμος, καὶ
4 ξόανα τούτων ἕστηκεν ἀμφοτέρων. ἐκεῖθεν δὲ πελάγιον ποιησάμενοι τὸν πλοῦν εἰς Λευκάδα κατάγονται, κατεχόντων ἔτι τὸ χωρίον Ἀκαρνάνων. κἀν ταύτῃ πάλιν ἱερὸν Ἀφροδίτης ἱδρύονται τοῦτο, ὃ νῦν ἐστιν ἐν τῇ νησῖδι τῇ μεταξὺ τοῦ Διορύκτου τε καὶ τῆς πόλεως, καλεῖται δὲ Ἀφροδίτης Αἰνειάδος. ἄραντες 127
δὲ αὐτόθεν ἐπί τε Ἄκτιον ἐλθόντες ὁρμίζονται τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου πρὸς τὸ ἀκρωτήριον. κἀκεῖθεν εἰς Ἀμβρακίαν ἀφικνοῦνται πόλιν, ἧς ἐβασίλευεν Ἄμβραξ ὁ Δεξαμενοῦ τοῦ Ἡρακλέους, καὶ ὑπολείπονται ἑκατέρωθι μνημεῖα τῆς ἀφίξεως· ἐν Ἀκτίῳ μὲν Ἀφροδίτης Αἰνειάδος ἱερὸν καὶ πλησίον αὐτοῦ θεῶν μεγάλων, ἃ καὶ εἰς ἐμὲ ἦν· ἐν δὲ Ἀμβρακίᾳ ἱερόν τε τῆς αὐτῆς θεοῦ καὶ ἡρῷον Αἰνείου πλησίον τοῦ μικροῦ θεάτρου, ἐν ᾧ καὶ ξόανον μικρὸν ἀρχαϊκὸν Αἰ-

5 τε δὴ A B γε δὴ c. Bücheler   18 τοῦ μεταξὺ A   21 ἄμπραξ B   26 ἦν] διέμεινεν c. Reiske   27 πλησίον — αἰνείου om. B   27 ἀχαικὸν A

128 νείου λεγόμενον, καὶ αὐτὸ θυσίαις ἐγέραιρον αἱ καλούμεναι παρ' αὐτοῖς ἀμφίπολοι.

LI. Ἐκ δὲ Ἀμβρακίας Ἀγχίσης μὲν τὰς ναῦς ἔχων παρὰ γῆν κομιζόμενος εἰς Βουθρωτὸν λιμένα τῆς Ἠπείρου κατάγεται, Αἰνείας δὲ καὶ οἱ ἀκμαιότατοι σὺν αὐτῷ τοῦ στρατοῦ διανύσαντες ἡμερῶν δυεῖν ὁδὸν εἰς Δωδώνην ἀφικνοῦνται χρησόμενοι τῷ θεῷ καὶ καταλαμβάνουσιν αὐτόθι Τρῶας τοὺς σὺν Ἑλένῳ. ἀνελόμενοι δὲ χρησμοὺς περὶ τῆς ἀποικίας καὶ τὸν θεὸν ἀναθήμασι δωρησάμενοι Τρωικοῖς ἄλλοις τε καὶ κρατῆρσι χαλκοῖς, ὧν τινες ἔτι περίεισιν ἐπιγραφαῖς πάνυ ἀρχαίαις δηλοῦντες τοὺς ἀναθέντας, ἐπὶ τὸ ναυτικὸν ἀφικνοῦνται τεττάρων μάλιστα ἡμερῶν διελθόντες ὁδόν. δηλοῖ δὲ καὶ τὴν εἰς Βουθρωτὸν τῶν Τρώων παρουσίαν λόφος τις, ᾧ τότε στρατοπέδῳ
ἐχρήσαντο, Τροία καλούμενος. ἐκ δὲ Βουθρωτοῦ παρὰ 2
γῆν κομισθέντες ἄχρι λιμένος Ἀγχίσου μὲν τότε ὀνομασθέντος, νῦν δ' ἀσαφεστέραν ἔχοντος ὀνομα-
129 σίαν, ἱερὸν καὶ αὐτόθι τῆς Ἀφροδίτης ἱδρυσάμενοι διαίρουσι τὸν Ἰόνιον ἡγεμόνας ἔχοντες τῆς ναυτιλίας, οἳ συνέπλευσαν αὐτοῖς ἐθελούσιοι συνεπισπόμενοι, τοὺς σὺν Πάτρωνι τῷ Θουρίῳ· καὶ αὐτῶν
130 οἱ μὲν πλείους, ἐπειδὴ σῶος ὁ στρατὸς εἰς Ἰταλίαν ἀφίκετο, ἐπ' οἴκου αὖθις ἀνεκομίσθησαν, Πάτρων δὲ πεισθεὶς ὑπ' Αἰνείου κοινωνεῖν τῆς ἀποι-

4 βουτρωτὸν Ba βούτρωτον Bb 6 δυεῖν B δυοῖν R 10 καὶ om. A 14—16 δηλοῖ — καλούμενος om. O praeter B 15 ποτὲ B corr. Kiessling 16 βουτρώτου B 18 σαφεστέραν B 20 Ἀκαρνᾶνας add. post ναυτιλίας Kiessling 21 συνεπισπόμενοι c. Reiske, Meutzner Ann. phil. 1877 p. 826 συνεπισπώμενοι O 22 θυρίῳ c. Meineke

κίας καὶ σὺν αὐτῷ τινες τῶν φίλων ὑπέμειναν ἐν τῷ στόλῳ· οὓς ἔνιοί φασιν ἐν Ἀλοντίῳ κατοικῆσαι τῆς Σικελίας. ταύτης ὑπομνήσει τῆς εὐεργεσίας Ἀκαρνᾶσι Ῥωμαῖοι Λευκάδα καὶ Ἀνακτόριον ἀφελόμενοι Κορινθίους ἀνὰ χρόνον ἐχαρίσαντο Οἰνιάδας τε ἀποκαταστῆσαι βουλομένοις ἐπέτρεψαν καὶ τὰς Ἐχινάδας
3 νήσους καρποῦσθαι κοινῇ μετ' Αἰτωλῶν ἔδωκαν. οἱ δὲ σὺν Αἰνείᾳ ποιησάμενοι τὴν ἀπόβασιν οὐ καθ' ἓν χωρίον τῆς Ἰταλίας, ἀλλὰ ταῖς μὲν πλείσταις ναυσὶ πρὸς ἄκραν Ἰαπυγίας ὁρμισάμενοι, ἣ τότε Σαλεντῖνος ἐλέγετο, ταῖς δὲ λοιπαῖς κατὰ τὸ καλούμενον Ἀθή- 131
ναιον, ἔνθα καὶ αὐτὸς Αἰνείας ἐτύγχανεν ἐπιβὰς Ἰταλίας (τοῦτο δὲ τὸ χωρίον ἐστὶν ἀκρωτήριον καὶ ἐπ' αὐτῷ θερινὸς ὅρμος, ὃς ἐξ ἐκείνου λιμὴν Ἀφροδίτης καλεῖται), παρέπλευσαν ἄχρι πορθμοῦ διὰ χειρὸς ἔχοντες Ἰταλίαν, ἴχνη τινὰ κἀν τούτοις ὑπολειπόμενοι τοῖς τόποις τῆς ἀφίξεως ἄλλα τε καὶ φιάλην χαλκῆν ἐν Ἥρας ἱερῷ γραφῇ δηλοῦσαν ἀρχαίᾳ τοῦ δωρησαμένου τῇ θεῷ Αἰνείου τοὔνομα.

LII. Γενόμενοι δὲ κατὰ Σικελίαν, εἴτε γνώμῃ χρησάμενοι τῇδε ὁρμίσασθαι εἴτε καὶ ὑπ' ἀνέμων πονηρῶν βιασθέντες, ἃ δὴ φιλεῖ περὶ τὴν θάλατταν τήνδε γίνεσθαι, κατάγονται τῆς νήσου περὶ τὰ καλούμενα Δρέπανα· ἔνθα περιτυγχάνουσι τοῖς σὺν Ἐλύ-

1 ἐν τῶ σίλω AB ἐν τῷ πλῷ c. Madvig Adv. I 724 ἐθελούσιοι c. Sintenis Em. Dion. II p. 2 ἐν τῇ Σικελίᾳ c. Kiessling 3 ἀκαρνᾶσιν A 7 αἰτολῶν A αἰτωλὰν Ba 15 ἐκ χειρὸς conieci, ἐκ δεξιᾶς χειρὸς c. Hertlein, Hermes X p. 408 18 γραφὴν δηλοῦσαν ἀρχαίαν AB γρ. ἔχουσαν ἀ. c. Kayser Ann. phil. 1863 p. 6 19 τῇ θεῷ B τὴν θεὸν R 21 ὑπ' B ὑπὸ R 23 γενέσθαι Ba

μῳ καὶ Αἰγέστῳ προεξελθοῦσιν ἐκ τῆς Τροίας, οἳ
132 τύχης τε καὶ πνεύματος οὐρίου λαβόμενοι καὶ ἅμα
οὐ πολλῇ ἀποσκευῇ βαρυνόμενοι δι' ὀλίγου κατ-
ήχθησαν εἰς Σικελίαν καὶ ᾤκησαν περὶ ποταμὸν κα-
λούμενον Κριμισὸν ἐν γῇ Σικανῶν, πρὸς φιλίαν λα-
βόντες παρ' αὐτῶν τὸ χωρίον διὰ τὴν Αἰγέστου συγ-
γένειαν γενομένου τε καὶ τραφέντος ἐν Σικελίᾳ κατὰ
τοιόνδε τι πάθος. τῶν προγόνων αὐτοῦ τις ἀνὴρ ἐπι- 2
φανὴς ἐκ τοῦ Τρωικοῦ γένους ὢν Λαομέδοντι διά-
φορος γίνεται, καὶ αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἐπ' αἰτίᾳ δή τινι
λαβὼν κτείνει καὶ γένος αὐτοῦ τὸ ἄρρεν ἅπαν, ὑπὸ
δέους μή τι πρὸς αὐτῶν πάθῃ· τὰς δὲ θυγατέρας παρ-
θένους ἔτι οὔσας ἀποκτεῖναι μὲν οὐκ εὐπρεπὲς ἐνό-
μισε, Τρωσὶ δὲ συνοικούσας περιιδεῖν οὐκ ἀσφαλές,
δίδωσι δ' αὐτὰς ἐμπόροις ὡς προσωτάτω κελεύσας
ἀπάγειν. ταύταις ἀπιούσαις συνεκπλεῖ μειράκιόν τι 3
τῶν ἐπιφανῶν κρατούμενον ἔρωτι τῆς ἑτέρας καὶ γα-
133 μεῖ τὴν παιδίσκην ἀχθεῖσαν εἰς Σικελίαν, καὶ γίνεται
αὐτοῖς παῖς ἐν Σικελοῖς διατρίβουσιν Αἴγεστος ὄνο-
μα· ὃς ἤθη καὶ γλῶσσαν τῶν ἐπιχωρίων ἐκμαθών,
ἐπειδὴ τοὺς γονεῖς αὐτῷ τελευτῆσαι συνέβη, βασι-
λεύοντος ἐν Τροίᾳ Πριάμου κάθοδον αὐτῷ δοθῆναι
διαπράττεται, καὶ συνδιενέγκας τὸν πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς
πόλεμον ἁλισκομένης τῆς πόλεως ἀπέπλει πάλιν εἰς
Σικελίαν σὺν Ἐλύμῳ ποιησάμενος τὴν φυγὴν ἐν τρισὶ

1 ἐγέστω Ba 5 κριμησὸν B | ἐν τῇ Σικανῶν c. Meutzner Ann. phil. 1877 p. 826 6 ἐγέστου Ba 8 τι om. A 12 τὰς δὲ δύο θυγατέρας c. Sauppe Eph. Gott. 1861 p. 1861 16 ἐπιούσαις Ba | συνέπλει B 17 ἑταίρας Ba 19 ἔγεστος Ba 20 ἔθη Hertlein Hermes X p. 408 22 αὐτῶ AB 23 τοὺς om. B 25 τρισὶν A

ναυσὶν, ἃς Ἀχιλλεὺς ἔχων ὅτε τὰς Τρωάδας ἐληΐζετο πόλεις ἕρμασιν ὑφάλοις περιπεσούσας ἀπέβαλεν.

4 ἐντυχὼν δὴ τοῖς εἰρημένοις Αἰνείας ἀνδράσι φιλοφρονεῖταί τε αὐτοὺς καὶ κατασκευάζεται αὐτοῖς πόλεις Αἴγεσταν καὶ Ἔλυμα καί τινα καὶ μοῖραν τῆς ἑαυτοῦ στρατιᾶς ἐν τοῖς πολίσμασιν ὑπολείπεται, ὡς μὲν ἐγὼ εἰκάζω γνώμῃ ἑκουσίῳ χρησάμενος, ἵνα τοῖς ὑπὸ καμάτων βαρυνομένοις ἢ καὶ ἄλλως θαλάττῃ ἀχθομένοις ἀναπαύσεις γίνοιντο ἀσφαλεῖς καὶ καταγωγαί, ὡς δέ τινες γράφουσι τοῦ ναυτικοῦ μειωθέντος 134 αὐτῷ διὰ τὴν ἔμπρησιν, ἣν ἐποιήσαντο τῶν γυναικῶν τινες ἀχθόμεναι τῇ πλάνῃ, τὸν οὐκέτι δυνάμενον συμπλεῖν ὄχλον ἐκ τῶν κατακεκαυμένων νεῶν ἀνάγκῃ καταλιπών.

LIII. Τεκμήρια δὲ τῆς εἰς Σικελοὺς Αἰνείου τε καὶ Τρώων ἀφίξεως πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα, περιφανέστατα δὲ τῆς Αἰνειάδος Ἀφροδίτης ὁ βωμὸς ἐπὶ τῇ κορυφῇ τοῦ Ἐλύμου ἱδρυμένος καὶ ἱερὸν Αἰνείου ἱδρυμένον ἐν Αἰγέστῃ, τὸν μὲν αὐτοῦ κατασκευάσαντος Αἰνείου τῇ μητρί, τὸ δὲ ἱερὸν τῶν ὑπολειφθέντων ἀπὸ τοῦ στόλου τῇ μνήμῃ τοῦ σώσαντος σφᾶς ἀνάθημα ποιησαμένων. τὸ μὲν δὴ σὺν Ἐλύμῳ καὶ Αἰγέστῳ Τρωικὸν ἐν τούτοις κατέμεινε τοῖς χωρίοις,

1 τρωιάδας Ba τρωίδας A 2 ἑρύμασι A | ἐφάλοις Ba 3 ἀνδράσι Αἰνείας B 4 συγκατασκευάζεται c. Cobet Obs. p. 32 5 ⟨αἰ⟩γέσταν B | Ἔρυκα c. Sylburg, Portus, Cluverus Ital. ant. p. 1 ἐλύμαν Bb 7 ἑκουσία B 8 ἢ ἄλλως B 9 ἀσφαλεῖς καὶ καταγωγαὶ B καὶ καταγωγαὶ ἀσφαλαῖς R 18 κεφαλῇ A | τοῦ Ἔρυκος c. Sylburg, Portus, Cluverus l. l. 19 ⟨αἰ⟩γέστῃ B 21 σώματο σφᾶς A σώ⟨σαν⟩τος σφᾶς B 22 ἀναθήματος AB 23 ⟨αἰ⟩γέστω B | κατέμενε B

καὶ διετέλεσαν Ἔλυμοι καλούμενοι. προεῖχε γὰρ κατὰ
τὴν ἀξίωσιν Ἔλυμος ἀπὸ τοῦ βασιλικοῦ γένους ὤν,
ἀφ' οὗ τὴν κλῆσιν οἱ σύμπαντες ἔλαβον. οἱ δὲ σὺν 2
τῷ Αἰνείᾳ πλέοντες ἀπὸ Σικελίας διὰ τοῦ Τυρρηνι-
κοῦ πελάγους πρῶτον μὲν ὡρμίσαντο τῆς Ἰταλίας
κατὰ λιμένα τὸν Παλίνουρον, ὃς ἀφ' ἑνὸς τῶν Αἰνείου
135 κυβερνητῶν τελευτήσαντος αὐτόθι ταύτης τυχεῖν
λέγεται τῆς ὀνομασίας. ἔπειτα νήσῳ προσέσχον, ᾗ
τοὔνομα ἔθεντο Λευκασίαν ἀπὸ γυναικὸς ἀνεψιᾶς
Αἰνείου περὶ τόνδε τὸν τόπον ἀποθανούσης. ἐκεῖθεν 3
δὲ κατάραντες εἰς λιμένα βαθὺν καὶ καλὸν ἐν Ὀπικοῖς,
τελευτήσαντος καὶ αὐτόθι Μισηνοῦ τῶν ἐπιφανῶν
τινος, ἀπ' ἐκείνου τὸν λιμένα ὠνόμασαν, νήσῳ τε
Προχύτῃ καὶ ἀκρωτηρίῳ Καιήτῃ τύχῃ προσορμισάμε-
νοι κατὰ ταὐτὰ τίθενται τὰς ἐπικλήσεις τοῖς τόποις,
γυναικῶν ἀποθανουσῶν βουλόμενοι μνημεῖα ποιῆσαι
τὰ χωρία. τούτων δὲ ἡ μὲν συγγενὴς Αἰνείου λέγε-
136 ται γενέσθαι, ἡ δὲ τροφός. τελευτῶντες δὲ ἀφικνοῦν-
ται τῆς Ἰταλίας εἰς Λωρεντόν, ἔνθα τῆς πλάνης παυ-
σάμενοι χάρακα ἔθεντο, καὶ τὸ χωρίον ἐν ᾧ κατ-
εστρατοπεδεύσαντο ἐξ ἐκείνου Τροία καλεῖται, ἀπέχει
δὲ τῆς θαλάττης ἀμφὶ τοὺς τέτταρας σταδίους.
Ἔργαψα δὲ ταῦτα καὶ τὴν παρέκβασιν ἐποιησάμην 4
τοῦ ἀναγκαίου χάριν, ἐπειδὴ ⟨τῶν⟩ συγγραφέων οἱ

1 προεῖχεν Sylburg πρόσθεν R πρόσθε B πρόσθεν γὰρ ἦν c. Portus προε[τέ]θη c. Kiessling 6 κατὰ τὸν λιμένα Παλίνουρον A 9 Λευκωσίαν c. Salmasius Exerc. Plin. I 2 p. 49 11 καλὸν] κακὸν B 14 προχητῇ A | Καιήτῃ τύχῃ Casaubonus, Stephanus Sched. II 3 καὶ ἐπὶ τύχῃ B καὶ ἐπιτυχεῖ A 15 ταὐτὰ Sylburg ταῦτα O καὶ ταύτας c. Kiessling 16 βολόμενοι A 22 θαλάσσης B 23 παράβασιν Ba 24 τῶν add. Pflugk, om. O

μὲν οὐδ' ἐλθεῖν Αἰνείαν φασὶν εἰς Ἰταλίαν ἅμα Τρωσίν, οἱ δ' ἕτερον Αἰνείαν, οὐ τὸν ἐξ Ἀφροδίτης καὶ Ἀγχίσου γενόμενον, οἱ δ' Ἀσκάνιον τὸν Αἰνείου, οἱ δ' ἄλλους τινάς. εἰσὶ δ' οἳ τὸν ἐξ Ἀφροδίτης Αἰνείαν λέγουσι καταστήσαντα τὸν λόχον εἰς Ἰταλίαν ἀνακομισθῆναι πάλιν οἴκαδε καὶ βασιλεῦσαι τῆς Τροίας, τελευτῶντα δὲ καταλιπεῖν Ἀσκανίῳ τῷ παιδὶ τὴν βασιλείαν, καὶ τὸ ἀπ' ἐκείνου γένος ἐπὶ πλεῖστον κατασχεῖν τὴν ἀρχήν· ὡς μὲν ἐγὼ εἰκάζω τοῖς Ὁμήρου ἔπεσιν οὐκ ὀρθῶς λαμβανομένοις παρακρουσθέν-
5 τες. πεποίηται γὰρ αὐτῷ ἐν Ἰλιάδι Ποσειδῶν προλέγων τὴν μέλλουσαν ἔσεσθαι περὶ τὸν Αἰνείαν καὶ
τοὺς ἐξ ἐκείνου γενησομένους ἐπιφάνειαν ὧδέ πως· 137

νῦν δὲ δὴ Αἰνείαο βίη Τρώεσσιν ἀνάξει
καὶ παῖδες παίδων, τοί κεν μετόπισθε γένωνται.

ὑπολαβόντες οὖν τὸν Ὅμηρον ἐν Φρυγίᾳ δυναστεύοντας εἰδέναι τοὺς ἄνδρας, ὡς δὴ οὐ δυνατὸν ⟨ὂν⟩ ἐν Ἰταλίᾳ οἰκοῦντας βασιλεύειν Τρώων, τὴν ἀνακομιδὴν τοῦ Αἰνείου ἀνέπλασαν. ἄρχειν δὲ δὴ τῶν Τρώων οὓς ἐπήγετο καὶ ἄλλοθι πολιτευομένων οὐκ ἀδύνατον ἦν· ἔχοι δ' ἄν τις τῆς ἀπάτης καὶ ἑτέρας αἰτίας λαβεῖν.

LIIII. *Εἰ δέ τινας ταράττει τὸ πολλαχῇ λέγεσθαί τε καὶ δείκνυσθαι τάφους Αἰνείου ἀμηχάνου ὄντος ἐν πλείοσι τὸν αὐτὸν τεθάφθαι χωρίοις, ἐνθυμηθέντες ὅτι κοινόν ἐστιν ἐπὶ πολλῶν τοῦτό γε τὸ ἄπορον

1 εἰς Ἰταλίαν φασὶν B   2 ἀφροδίτης καὶ ἀγχίσου B ἀγχίσου καὶ ἀφροδίτης R   3 δὲ B   5 ὄχλον c. Pflugk   14 δὲ δι' Ba | τρώεσιν B   15 τ' οἳ B   17 δυνατὸν ὂν Stephanus ὂν om. O   19 ἀνέπλασαν ἄρχειν Bb ἂν ἄρχειν Ba ἂν οὐ συνεπήγετο A verba ἄρχειν δὲ — ἀδύνατον ἦν del. Reiske 20 οὓς ἐπήγετο supra scripta in A   22 ὑπολαβεῖν c. Kiessling

καὶ μάλιστα τῶν μὲν ἐπιφανεῖς τὰς τύχας, πλάνητας
138 δὲ τοὺς βίους ἐσχηκότων, μαθέτωσαν ὅτι χωρίον μὲν
ἓν τὸ δεξάμενον τὰ σώματα αὐτῶν ἦν, μνημεῖα δὲ
παρὰ πολλοῖς κατεσκεύαστο δι' εὔνοιαν τῶν ἐν ὠφε-
λείαις τισὶ δι' αὐτοὺς γενομένων, μάλιστα εἰ τοῦ γέ-
νους αὐτῶν τι περιῆν ἢ πόλεώς τινος ἀπόκτισις ἢ
χρόνιοί τινες καὶ φιλάνθρωποι μοναί· οἷα δὴ καὶ περὶ
τόνδε τὸν ἥρωα μυθολογούμενα ἴσμεν. Ἰλίῳ μὲν γὰρ 2
τὸ μὴ πασσυδὶ διαφθαρῆναι κατὰ τὴν ἅλωσιν παρα-
σχών, τῇ δὲ καλουμένῃ Βεβρυκίᾳ τὸ ἐπικουρικὸν δια-
σωθῆναι παρασκευάσας, ἐν Φρυγίᾳ δὲ τὸν υἱὸν Ἀσκά-
νιον βασιλέα καταλιπών, ἐν Παλλήνῃ δὲ πόλιν ἐπώ-
νυμον κτίσας, ἐν Ἀρκαδίᾳ δὲ θυγατέρας κηδεύσας,
ἐν Σικελίᾳ δὲ μέρος τῆς στρατιᾶς ὑπολιπόμενος,
ἐν πολλοῖς δὲ ἄλλοις χωρίοις φιλανθρώπους τὰς δια-
τριβὰς δωρήσασθαι δοκῶν ἑκούσιον εἶχε παρ' αὐτῶν
139 τὴν εὔνοιαν, δι' ἣν τὸν μετ' ἀνθρώπων βίον ἐκλιπὼν
ἡρῴοις ἐκοσμεῖτο καὶ μνημάτων κατασκευαῖς πολλαχῇ.
ἐπεὶ φέρε τίνας ἂν αἰτίας ἔχοι τις ὑποθέσθαι τῶν ἐν 3
Ἰταλίᾳ αὐτοῦ μνημάτων, εἰ μήτε ἦρξε τούτων τῶν
χωρίων μήτε καταγωγὰς ἐν αὐτοῖς ἐποιήσατο μήθ'
ὅλως ἐγνώσθη πρὸς αὐτῶν; ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τούτων καὶ
αὖθις λεχθήσεται, καθότι ἂν ὁ λόγος ἐφ' ἑκάστου
καιροῦ δηλωθῆναι ἀπαιτῇ.

1 ἐπιφανεῖς μὲν c. Sylburg | πλανήτας A 7 χρόνοι τινὲς ABa 9 πα⟨ν⟩συδ⟨ί⟩ B 11 διασωθῆναι παρεσκεύασε A | ἐν om. R | βασιλέα τὸν υἱὸν ἀσκάνιον R 12 ὁμώνυμον B 14 ὑπολειπόμενος ABb 15 ἐν del. Kiessling ἐν πολλοῖς δὲ καὶ ἄλλοις Meutzner Ann. phil. 1877 p. 826 17 μετὰ B 18 ἡρίοις A 20 ἰταλοῖς B 20—22 εἰ μήτε — πρὸς αὐτῶν B om. A 24 ἀπαιτεῖ Ba

LV. *Τοῦ δὲ μηκέτι προσωτέρω τῆς Εὐρώπης πλεῦσαι τὸν Τρωικὸν στόλον οἵ τε χρησμοὶ αἴτιοι ἐγένοντο τέλος λαβόντες ἐν τούτοις τοῖς χωρίοις καὶ τὸ δαιμόνιον πολλαχῶς τὴν ἑαυτοῦ βούλησιν ἐνδεικνύμενον· ἐπειδὴ γὰρ ὅρμῳ χρησάμενοι τῷ Λωρεντῷ σκηνὰς ἐπήξαντο περὶ τὸν αἰγιαλόν, πρῶτον μὲν πιεζομένοις τοῖς ἀνθρώποις ὑπὸ δίψης οὐκ ἔχοντος ὕδωρ τοῦ τόπου (λέγω δὲ ἃ παρὰ τῶν ἐγχωρίων παρέλαβον) λιβάδες αὐτόματοι νάματος ἡδίστου ἐκ γῆς ἀνελθοῦσαι ὤφθησαν, ἐξ ὧν ἥ τε στρατιὰ πᾶσα ὑδρεύσατο καὶ ὁ τόπος περίρρυτος γέγονε μέχρι θαλάττης κατα-*

2 *βάντος ἀπὸ τῶν πηγῶν τοῦ ῥεύματος. νῦν μέντοι οὐκέτι πλήθουσιν ὥστε καὶ ἀπορρεῖν αἱ λιβάδες, ἀλλ' ἔστιν ὀλίγον ὕδωρ ἐν κοίλῳ χωρίῳ συνεστηκός, λεγό-* 140
μενον ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων ἱερὸν ἡλίου· καὶ βωμοὶ δύο παρ' αὐτῷ δείκνυνται, ὁ μὲν πρὸς ἀνατολὰς τετραμμένος, ὁ δὲ πρὸς δύσεις, Τρωικὰ ἱδρύματα, ἐφ' ὧν τὸν Αἰνείαν μυθολογοῦσι πρώτην θυσίαν ποιήσα-

3 *σθαι τῷ θεῷ χαριστήριον τῶν ὑδάτων. ἔπειτα ἄριστον αὐτοῖς αἱρουμένοις ἐπὶ τοῦ δαπέδου σέλινα μὲν πολλοῖς ὑπέστρωτο καὶ ἦν ταῦτα ὥσπερ τράπεζα τῶν ἐδεσμάτων· ὡς δέ φασί τινες, ἴτρια καρποῦ πεποιημένα πυρίνου, καθαρειότητος ταῖς τροφαῖς ἕνεκα. ἐπεὶ δὲ αἱ παρατεθεῖσαι τροφαὶ κατανάλωντο, τῶν ὑπεστρωμένων αὐτοῖς σελίνων εἴτε ἰτρίων ἔφαγέ τις*

4 *ἐπιδεικνύμενον* B 9 *αὐτόματοι* O corr. Kiessling 10 *ἔφθησαν* c. Kiessling | *ὑδρεύσαντο* A 11 *ἐπίρρυτος* B | *ἐγένετο* B 14 *συνεστηκὸς ἐν κοιλῷ χωρίῳ* B 15 *ἰλίου* ABa 20 *σέλινα μὲν ὡς παραδέδοται πολλοῖς, ὑπέστρωτο* c. Reiske *ὡς μὲν πολλοῖς ἀποδέδοται σέλινα* c. Bücheler 23 *καθαριότητος* O corr. Cobet Obs. p. 31

καὶ αὖθις ἕτερος· ἐν τούτῳ τυγχάνει τις εἰπὼν εἴτε
τῶν Αἰνείου παίδων, ὡς λόγος ἔχει, εἴτε τῶν ὁμοσκή-
νων, Ἀλλ' ἡμῖν γε ἤδη καὶ ἡ τράπεζα κατεδήδεσται·
ὡς δὲ τοῦτο ἤκουσαν, ἅπαντες ἀνεθορύβησαν, ὡς τὰ
πρῶτα τοῦ μαντεύματος ἤδη σφίσι τέλος ἔχοι. ἦν γάρ 4
τι θέσφατον αὐτοῖς, ὡς μέν τινες λέγουσιν ἐν Δωδώνῃ
γενόμενον, ὡς δ' ἕτεροι γράφουσιν ἐν ἐρυθρᾷ χέρσῳ
τῆς Ἴδης, ἔνθα ᾤκει Σίβυλλα ἐπιχωρία νύμφη
141 χρησμῳδός, ἢ αὐτοῖς ἔφρασε πλεῖν ἐπὶ δυσμῶν ἡλίου,
τέως ἂν εἰς τοῦτο τὸ χωρίον ἔλθωσιν, ἐν ᾧ κατέδονται
τὰς τραπέζας· ὅταν δὲ τοῦτο μάθωσι γενόμενον, ἡγε-
μόνα τετράποδα ποιησαμένους, ὅπου ἂν κάμῃ τὸ
ζῷον, ἐνταῦθα δείμασθαι πόλιν. τοῦτο δὴ τὸ θεο- 5
πρόπιον ἀναμνησθέντες, οἱ μὲν τὰ ἕδη τῶν θεῶν
Αἰνείου κελεύσαντος εἰς τὸ ἀποδειχθὲν χωρίον ἐκ τῆς
νεὼς ἐξέφερον, οἱ δὲ βάθρα καὶ βωμοὺς κατεσκεύα-
ζον αὐτοῖς, αἱ δὲ γυναῖκες ὀλολυγῇ καὶ χορείαις χρώ-
μεναι παρεκόμιζον τὰ ἱερά, οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Αἰνείαν
παρασκευασθείσης θυσίας ἔχοντες τοὺς στεφάνους περὶ
τὸν βωμὸν ἔστησαν.

LVI. Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι τὰς εὐχὰς ἐποιήσαντο, ἡ
μέλλουσα καθιεροῦσθαι ὗς ἐγκύμων οὖσα καὶ οὐ
πρόσω τόκου καταρχομένων αὐτῆς τῶν θυτήρων δια-
σεισαμένη καὶ ἀποφυγοῦσα τοὺς κατέχοντας ἄνω [θα-

1 ἐν τούτῳ Reiske τούτω B τοῦτο R 7 ἐρυθρᾶ B | ἐρυθραῖς A | *σχεσίω AB σχεδὸν Sylburg χωρίῳ Portus σπηλαίῳ c. Reiske χρηστηρίῳ c. Sintenis Em. Dion. II p. 3 πεδίῳ Schaller ἐχυρῷ Meutzner Ann. phil. 1877 p. 827 8 ἤδης Ba 9 χρ⟨η⟩σμῳδ⟨ὸς ἣ⟩ B | πλῆν Ba 10 *ἕως O | τὸ om. A | κατέδονται Usener κατεδοῦνται AB 12 ὅποι B | ὅπῃ ἂν κάμψῃ c. Usener Mus. Rhen. XXV 610 22 ὡς ἐγκύμων ὗς Aa 24 ἄνω O ἀπὸ c. Kiessling | *θαλάττης delevi

λάττης] ἔθει. Αἰνείας δὲ μαθὼν ὅτι ταύτην ἄρα τὴν
τετράποδα ἡγεμόνα τὸ θέσφατον αὐτοῖς ἐδήλου παρ- 142
ηκολούθει σὺν ὀλίγοις μικρὸν ὑπολειπόμενος, δεδοικὼς
μὴ ὑπὸ θορύβου τῶν διωκόντων ἀποτραπείη τῆς κατὰ
2 δαίμονα ὁδοῦ. καὶ ἡ μὲν ἀμφὶ τοὺς εἴκοσι καὶ τέτταρας
σταδίους ἀπὸ θαλάττης διελθοῦσα λόφον τινὰ προσ-
ανατρέχει, ἔνθα ὑπὸ καμάτου μοχθήσασα καθέζεται.
τῷ δὲ Αἰνείᾳ (τέλος γὰρ τὰ μαντεύματα ἐφαίνετο
ἔχειν) ὁρῶντι τὸ χωρίον γῆς τε οὐκ ἐν καλῷ καὶ θα-
λάττης πρόσω καὶ οὐδὲ ταύτης ἐνορμίσασθαι ἀγαθῆς,
πολλὴ παρίσταται ἀμηχανία, πότερα χρὴ τῷ θεσφάτῳ
πειθομένους αὐτοῦ κατοικεῖν, ἔνθα λυπηρὸν εἰσαεὶ
βίον τρίψουσιν οὐδενὸς χρηστοῦ ἀπολαύοντες, ἢ προ-
3 σωτέρω χωρητέον ἐπὶ γῆς ἀμείνονος μάστευσιν. ταῦτα
δὲ αὐτῷ διανοουμένῳ καὶ τοὺς θεοὺς ἔχοντι δι' αἰ-
τίας ἄφνω λέγεται φωνή τις ἐκ τῆς νάπης ἀφανοῦς
ὄντος τοῦ φθεγγομένου προσπεσεῖν κελεύουσα μέ-
νειν τε αὐτόθι καὶ πολίζεσθαι διὰ ταχέων καὶ μὴ τῷ
ἀπόρῳ τῆς παρούσης δόξης ἐπιτρέψαντα, εἰ μὴ ἐν εὐ-
βότῳ γῇ τὸν βίον ἱδρύσεται, τὴν μέλλουσάν τε καὶ
4 ὅσον οὔπω παροῦσαν εὐτυχίαν ἀπώσασθαι. εἶναι γὰρ
αὐτῷ πεπρωμένον ἐκ ταύτης ὁρμώμενον τῆς λυπρᾶς
καὶ ὀλίγης τὸ πρῶτον οἰκήσεως πολλὴν καὶ ἀγαθὴν 143
ἐπικτήσασθαι γῆν σὺν χρόνῳ· παισὶ δὲ αὐτοῦ καὶ
ἐγγόνοις ἔσεσθαι ἀρχὴν μεγίστην καὶ ἐπὶ πλεῖστον
χρόνον ἐκμηκυνθησομένην ὑπάρξαι. ταύτην μὲν οὖν

2 τετράποδα om. B 6. 9 θαλάσσης B 11 παρίστατο B 12 αὐτοῦ πειθομένους AB 17 φεγγομένου A | πρὸς ποσὶν Ba 23 τὸ πρότερον B 25 πλεῖστου A πλείστου B 26 *χρόνου AB

ἐν τῷ παρόντι καταγωγὴν ἔσεσθαι τοῖς Τρωσί· μετὰ δὲ τοσούτους ἐνιαυτοὺς ὅσους ἂν ἡ ὗς τέκῃ χοίρους κτισθήσεσθαι πρὸς τῶν ἐξ ἐκείνου γενησομένων πόλιν ἑτέραν εὐδαίμονα καὶ μεγάλην. μαθόντα δὲ τὸν Αἰνείαν καὶ νομίσαντα δαιμόνιόν τι τὸ χρῆμα τῆς φωνῆς
εἶναι ποιεῖν ὡς ὁ θεὸς ἐκέλευεν. ἕτεροι δὲ λέγουσιν 5
ἀδημονοῦντι τῷ ἀνδρὶ καὶ παρεικότι τὸ σῶμα ὑπὸ λύπης καὶ οὔτε ἐπὶ τὸ στρατόπεδον καταβάντι οὔτε σῖτα προσενεγκαμένῳ, αὐτοῦ δὲ ὡς ἔτυχεν αὐλισθέντι τὴν νύκτ' ἐκείνην, ἐπιστῆναι μεγάλην τινὰ καὶ θαυμαστὴν ἐνυπνίου τῶν θεῶν τινι τῶν πατρίων εἰκασθεῖσαν ὄψιν τὰ λεχθέντα μικρῷ πρότερον ὑποτιθεμένην· ὁποτέρως δὲ τἀληθὲς ἔχει θεοῖς ἂν εἴη γνώριμον. τῇ δ' ἑξῆς ἡμέρᾳ τριάκοντα λέγεται χοίρους ἡ ὗς ἐκτεκεῖν, καὶ τοσούτοις ἐνιαυτοῖς ὕστερον ὑπὸ τῶν
144 Τρώων ἑτέρα κτισθῆναι πόλις κατὰ τὸ θέσφατον, ὑπὲρ ἧς ἐν ⟨τῷ⟩ οἰκείῳ τόπῳ διαλέξομαι.

LVII. *Αἰνείας* δὲ τῆς μὲν ὑὸς τὸν τόκον ἅμα τῇ γειναμένῃ τοῖς πατρῴοις ἁγίζει θεοῖς ἐν τῷ χωρίῳ τῷδ', οὗ νῦν ἐστιν ἡ καλιάς, καὶ αὐτὴν οἱ Λαουινιᾶται τοῖς ἄλλοις ἄβατον φυλάττοντες ἱερὰν νομίζουσι· τοῖς δὲ Τρωσὶ μεταστρατοπεδεῦσαι κελεύσας ἐπὶ τὸν λόφον ἱδρύεται τὰ ἕδη τῶν θεῶν ἐν τῷ κρατίστῳ καὶ αὐτίκα περὶ τὴν κατασκευὴν τοῦ πολίσματος ἁπάσῃ

5 δαιμόνιόν τι νομίσαντα R | τὸ add. Bücheler 6 ποιῆσαι c. Reiske 8 ἐπὶ τὸ στρατόπεδον (Db) Bücheler ἐπὶ τοῦ στρατοπέδου B ὑπὸ τοῦ στρατοπέδου A 10 * νύκτα O 13 ὁποτέρωις B 15 τῶν B om. R 17 τῷ add. Grasberger Tess. Herbip. p. 15 19 ἀγιάζει B 20 τῷδ' B τῷδε R | οὐινάται AB 21 τοῖς πολλοῖς c. Hertlein Hermes X p. 409 24 περὶ] ἐπὶ c. Reudler Tiroc. p. 14 ἐπὶ vel πρὸς c. Hertlein Hermes X p. 409

προθυμίᾳ ὥρμητο ἐλάμβανέ τε καταθέων ἐκ τῶν πέριξ
χωρίων ὁπόσα εἰς τὸν πολισμὸν αὐτῷ ἦν χρήσιμα καὶ
μάλιστα ἔμελλε λυπηρὰ τοῖς ἀφαιρεθεῖσι φανήσεσθαι,
σίδηρον καὶ ξύλα καὶ τὰς γεωργικὰς παρασκευάς.
2 Λατίνῳ δὲ, ὃς ἦν τότε βασιλεύς, πολεμοῦντι πρὸς
ἔθνος ὅμορον τοὺς καλουμένους Ῥοτόλους καὶ δυσ-
ημεροῦντι κατὰ τὰς μάχας ἀγγέλλεται τὰ γινόμενα
ἐπὶ τὸ φοβερώτατον, ὡς ἀνάστατος αὐτοῦ γίνεται
πᾶσα ἡ παράλιος ὑπερορίῳ στρατιᾷ, καὶ εἰ μὴ σὺν 145
τάχει κωλύσει τὰ δρώμενα χρυσὸς αὐτῷ φανήσεται
ὁ πρὸς τοὺς ἀστυγείτονας ἀγών. ἀκούσαντι δὲ τῷ
ἀνδρὶ δέος εἰσέρχεται καὶ αὐτίκα τοῦ παρόντος πολέ-
μου μεθέμενος ἐπὶ τοὺς Τρῶας ἐλαύνει πολλῇ στρα-
3 τιᾷ. ὁρῶν δὲ αὐτοὺς ὡπλισμένους τε ὡς Ἕλληνας καὶ
ἐν τάξει εὐκόσμῳ ἀκαταπλήκτως τὸ δεινὸν ὑπομένον-
τας, τῆς μὲν αὐτίκα παρακινδυνεύσεως, ὡς οὐκ ἂν
ἐξ ἐφόδου αὐτοὺς ἔτι χειρωσάμενος, ἣν ἔσχε διάνοιαν
οἴκοθεν ὁρμώμενος, ἀποτρέπεται· στρατοπεδευσά-
μενος δ' ἐπὶ λόφου τινὸς τὸ πρῶτον ἀναλαβεῖν
ᾤετο δεῖν τὴν δύναμιν ἐκ τοῦ παρόντος κόπου, ὃς
πολὺς ἐκ μακρᾶς ὁδοῦ καὶ συντόνου διώξεως αὐτοῖς
4 ἐγένετο. αὐλισάμενος δὲ διὰ νυκτὸς αὐτόθι γνώμην

1 ὥρμητο] ὡρμᾶτο c. Reudler l. l., ὤργητο c. Hertlein l. l. 4 κα παρασκευὰς B 6 ῥοτοόλους B 10 χρυσὸς Cobet Obs. p. 31 Var. Lect. p. 235 Hertlein Hermes X p. 409 ὀχυρὸς AB 11 τῷ R αὐτῶ τῶ B ἀκούσαντι δ' αὐτῷ δέος c. Kiessling 12 τοῦ B τοῦ αὐτῶ A 14 τέως A 15 εὐκόσμῳ O καὶ κόσμῳ c. Kiessling 17 χειρωσσόμενος O corr. Madvig Adv. I 725 | καθ' ἣν O corr. Kiessling | ἔ⟨σ⟩χε B | διάνοιαν Reiske λοαν ABa δόξαν Bb ἔννοιαν Meutzner Ann. phil. 1877 p. 827 19 τὸ del. Cobet Obs. p. 32 22 αὐλισαμένοις AB def. Meutzner l. l.

ἐποιεῖτο ἀρχομένης ἔω συμφέρεσθαι τοῖς πολεμίοις.
ἐγνωκότι δὲ αὐτῷ ταῦτα λέγει τις ἐπιστὰς καθ' ὕπνον
ἐπιχώριος δαίμων δέχεσθαι τοὺς Ἕλληνας τῇ χώρᾳ
146 συνοίκους· ἥκειν γὰρ αὐτοὺς μέγα ὠφέλημα Λατίνῳ
καὶ κοινὸν Ἀβοριγίνων ἀγαθόν· Αἰνείᾳ τε οἱ πατρῷοι
θεοὶ τῆς αὐτῆς νυκτὸς φανέντες παρακελεύονται πεί-
θειν Λατῖνον ἑκόντα παρασχεῖν σφίσι τὴν οἴκησιν ἐν
ᾧ βούλονται χωρίῳ, καὶ χρήσασθαι δυνάμει Ἑλληνι-
κῇ συμμάχῳ μᾶλλον ἢ διαφόρῳ· ἀμφοτέρους δὲ τὸ
ὄναρ ἐκώλυεν ἄρχειν μάχης. ὡς δὲ ἡμέρα τε ἐγένετο,
καὶ διεκοσμήθησαν εἰς μάχην αἱ δυνάμεις, κήρυκες
ἧκον ὡς τοὺς ἡγεμόνας ἑκατέρωθεν τὸ αὐτὸ ἀξιοῦν-
τες, συνελθεῖν ἀλλήλοις εἰς λόγους· καὶ ἐγένετο τοῦτο.

LVIII. Πρῶτος δὲ ὁ Λατῖνος ἔγκλημα ποιούμενος
τὸν αἰφνίδιόν τε καὶ ἀκατάγγελτον πόλεμον ἠξίου
τὸν Αἰνείαν λέγειν, ὅστις ὢν καὶ τί βουλόμενος ἄγει
καὶ φέρει τὰ χωρία πεπονθὼς τε οὐδὲν δεινὸν πρό-
τερος καὶ οὐκ ἀγνοῶν ὅτι τὸν ἄρχοντα πολέμου πᾶς ὁ
προπαθὼν ἀμύνεται· παρασχόν τε ἂν αὐτῷ πᾶν, εἴ
147 τινος ἐδεῖτο μετρίου, πρὸς φιλίαν καὶ παρ' ἑκόν-
των εὑρίσκεσθαι τῶν ἐγχωρίων, παρελθὼν τὴν ἁπάν-
των ἀνθρώπων δικαίωσιν αἴσχιον ἢ κάλλιον ἠξίωσε
βίαν προσφέρων τὰ αὐτὰ λαμβάνειν. τοιαῦτα δὲ αὐ- 2
τοῦ διαλεχθέντος ἀπεκρίνατο Αἰνείας· Ἡμεῖς γένος
μὲν Τρῶές ἐσμεν, πόλεως δὲ οὐ τῆς ἀφανεστάτης ἐν
Ἕλλησιν ἐγενόμεθα· ἣν ἀφαιρεθέντες ὑπ' Ἀχαιῶν
δεκαετεῖ πολέμῳ χειρωθεῖσαν, ἀλῆται περιερχόμενοι

5 τε AB 12 ἦγον Ba | τὸ αὐτὸ om. A 13 ἐγίνετο A
16 ὢν] ἢν B 19 παρασχὸν Sylburg παρασχὼν O | ἂν del. Cobet
Obs. p. 32 24 ἀπεκρίνετο Ba 26 * ὑπὸ O 27 ἀλῆτες Ba

πόλεώς τε καὶ χώρας ἐν ᾗ τὸ λοιπὸν οἰκήσομεν ἀπορίᾳ, θεοῖς δὲ κελεύουσι πειθόμενοι δεῦρ' ἀφίγμεθα· καὶ ἡμῖν ὡς τὰ θέσφατα λέγει λιμὴν τῆς πλάνης ἥδε ἡ γῆ μόνη λείπεται. ποριζόμεθα δὲ ἐκ τῆς χώρας ὧν ἡμῖν δεῖ δυστυχέστερον μᾶλλον ἢ εὐπρεπέστερον, ὡς
3 ἥδιστα νεωστὶ ἐβουλόμεθα. ἀμειψόμεθα δὲ αὐτὰ πολλαῖς καὶ ἀγαθαῖς ἔργων ἀμοιβαῖς παρέχοντες ὑμῖν καὶ σώματα καὶ ψυχὰς εὖ πρὸς τὰ δεινὰ πεπαιδευμένας χρῆσθαι ὁπόσα βούλεσθε, τὴν ὑμετέραν γῆν 148
φυλάττοντες ἀδῄωτον, τὴν δὲ τῶν πολεμίων προθύμως συγκατακτώμενοι. ἱκέται δὲ ὑμῶν γινόμεθα μὴ πρὸς ὀργὴν τὰ πεπραγμένα λαμβάνειν, ἐνθυμηθέντας ὡς οὐ σὺν ὕβρει, ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης ταῦτα βιασθέντες ἐποιοῦμεν· ἅπαν δὲ σύγγνωμον τὸ ἀκούσιον.
4 καὶ δεῖ ὑμᾶς μηδὲν ἐναντίον βουλεῦσαι περὶ ἡμῶν χεῖρας προεχομένων, εἰ δὲ μή, θεοὺς καὶ δαίμονας οἳ κατέχουσι τήνδε τὴν γῆν παραιτούμενοι συγγνώμονας ἡμῖν γενέσθαι καὶ ὧν ἠναγκασμένοι δρῶμεν πειρασόμεθα πολέμου ἄρχοντας ὑμᾶς ἀμύνεσθαι. οὐ γὰρ ἂν νῦν πρώτου οὐδὲ μεγίστου πολέμου τοῦδε
5 ἀπολαύσαιμεν. ὡς δὲ ταῦτα ὁ Λατῖνος ἤκουσεν ἀπεκρίνατο πρὸς αὐτόν· Ἀλλ' ἔγωγε εὔνοιάν τε πρὸς ἅπαν τὸ Ἑλληνικὸν γένος ἔχω καὶ συμφοραῖς ἀνθρώ-

2 δεῦρ' B δεῦρο R | ἀφίσμεθα Ba 4 ἐποριζόμεθα c. Kiessling 6 *ἥκιστα O νεωστὶ O τέως γε Schmitz 9 ὅπως c. Bücheler | ὅτι ἂν βούλεσθε c. Reudler Tiroc. p. 15 11 συγκατακτώμενα A (?) συγκατακτώμεθα B 13 βιασθέντας Ba 14 σύγγνωμον Kiessling συγγνώμη ABb συγγνώμης Ba 15 καὶ δεῖ B καὶ ἃ A | ἐναντίον B αὐτὸν A 16 ⟨εἰ⟩ B | προυχομένων malim 18 καὶ del. Kiessling 19 ἀμύνεσθαι B ἀμύνασθαι R 20 πρώτου Sylburg πρῶτον O 21 ἀποκρίνεται B def. Meutzner Ann. phil. 1877 p. 827

149 πων ἀναγκαίαις πάνυ ἄχθομαι, σώζεσθαί τε ὑμᾶς περὶ πολλοῦ ἂν ποιησαίμην, εἴ μοι δῆλοι γένοισθε οἰκήσεως δεόμενοι ἥκειν ἐν ἀποχρώσῃ τε γῆς μοίρᾳ καὶ πρὸς φιλίαν τῶν δοθησομένων μεθέξοντες, ἀλλ' οὐ τὴν ἐμὴν δυναστείαν ἀφαιρησόμενοι πρὸς βίαν. εἰ δ' ἐπαληθεύεται ὑμῖν ὅδ' ὁ λόγος πίστεις τούτων ἀξιῶ δοῦναι καὶ λαβεῖν, αἳ φυλάξουσιν ἡμῖν ἀδόλους τὰς ὁμολογίας.

LVIIII. Αἰνείου δὲ ἐπαινέσαντος τὰ λεγόμενα γίνονται συνθῆκαι τοῖς ἔθνεσιν ἐφ' ὁρκίων τοιαίδε· Ἀβοριγῖνας μὲν Τρωσὶ δοῦναι χώραν ὅσην ἠξίουν ἀμφὶ τοὺς τετταράκοντα σταδίους πανταχοῦ πορευομένοις ἀπὸ τοῦ λόφου· Τρῶας δὲ Ἀβοριγῖσι τοῦ τ' ἐν χερσὶ πολέμου συλλαβέσθαι καὶ ὅπου ἂν ἄλλῃ παρακαλῶνται συστρατεύειν· κοινῇ δὲ ἀμφοτέρους τὰ κράτιστα ὑπὲρ ἀλλήλων πράττειν καὶ χειρὶ καὶ γνώμῃ. συν- 2
θέμενοι δὲ ταῦτα καὶ τέκνων ὁμηρείαις τὰς πίστεις βεβαιώσαντες κοινῇ στρατεύουσιν ἐπὶ τὰς πόλεις τῶν Ῥοτόλων· δι' ὀλίγου δὲ τἀκεῖ πάντα χειρωσάμενοι
150 παρῆσαν ἐπὶ τὸ πόλισμα τὸ Τρωικὸν ἡμιτελὲς ἔτ' ὂν καὶ μιᾷ προθυμίᾳ πάντες χρώμενοι τειχίζουσιν αὐτό.
ὄνομα δὲ τῷ κτίσματι Αἰνείας τίθεται Λαουΐνιον, ὡς 3
μὲν αὐτοὶ Ῥωμαῖοι λέγουσιν ἀπὸ τῆς Λατίνου θυγατρός, ᾗ Λαῦναν εἶναί φασι τοὔνομα· ὡς δ' ἄλλοι

1 ἀναγκαίοις? συνάχθομαι c. Cobet Obs. p. 32 10 ἐφ' Kiessling ὑφ' O | συνθῆκαι ταῖς συνθήκαις B 11 ἠξίου Ba 12 πανταχοῖ Hertlein Hermes X p. 409 14 ὅποι ἂν ἄλλοσε Hertlein l. l. 20 ἡμιτελὲς ἔτ' ὂν Sintenis Em. Dion. II p. 4 ἡμιτέλεστον ABa ἡμιτέλεστον ὂν Bb 21 πάντες om. B | χρησάμενοι B | τείχουσιν A τειχ<ίζου>σιν B 24 λαῦναν Ba λάνναν A λαυινίαν Bb

τινὲς τῶν Ἑλληνικῶν μυθογράφων ἔλεξαν, ἀπὸ τῆς Ἀνίου τοῦ Δηλίων βασιλέως θυγατρός, Λαύνας καὶ τῆςδε ὀνομαζομένης, ⟨ἧς⟩ ἀποθανούσης νόσῳ περὶ τὸν οἰκισμὸν τῆς πόλεως πρώτης καὶ ἐν ᾧ ἔκαμε χωρίῳ ταφείσης μνῆμα γενέσθαι τὴν πόλιν. συμπλεῦσαι δ' αὐτὴν τοῖς Τρωσὶ λέγεται δοθεῖσαν ὑπὸ τοῦ πατρὸς

4 Αἰνείᾳ δεηθέντι μαντικὴν οὖσαν καὶ σοφήν. λέγεται δὲ κατὰ τὸν πολισμὸν τοῦ Λαουϊνίου σημεῖα τοῖς Τρωσὶ γενέσθαι τοιάδε· πυρὸς αὐτομάτως ἀναφθέντος ἐκ τῆς νάπης λύκον μὲν κομίζοντα τῷ στόματι τῆς ξηρᾶς ὕλης ἐπιβάλλειν ἐπὶ τὸ πῦρ, ἀετὸν δὲ 151
προσπετόμενον ἀναρριπίζειν τῇ κινήσει τῶν πτερύγων τὴν φλόγα· τούτοις δὲ τἀναντία μηχανωμένην ἀλώπεκα τὴν οὐρὰν διάβροχον ἐκ τοῦ ποταμοῦ φέρουσαν ἐπιρραπίζειν τὸ καιόμενον πῦρ, καὶ τοτὲ μὲν τοὺς ἀνάπτοντας ἐπικρατεῖν, τοτὲ δὲ τὴν ἀποσβέσαι βουλομένην· τέλος δὲ νικῆσαι τοὺς δύο, καὶ τὴν ἑτέραν

5 οἴχεσθαι μηδὲν ἔτι ποιεῖν δυναμένην. ἰδόντα δὲ τὸν Αἰνείαν εἰπεῖν ὡς ἐπιφανὴς μὲν ἔσται καὶ θαυμαστὴ καὶ γνώσεως ἐπὶ πλεῖστον ἥξουσα ἡ ἀποικία, ἐπίφθονος δὲ τοῖς πέλας αὐξομένη καὶ λυπηρά, κρατήσει δ' ὅμως τῶν ἀντιπραττόντων κρείττονα τὴν ἐκ τοῦ θείου τύχην λαβοῦσα τοῦ παρ' ἀνθρώπων ἐναντιωσομένου φθόνου. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω περιφανῆ μηνύματα

1 ἑλληνικῶν Bb ἑλλήνων ABa | τῆς Ἀνίου Stephanus σαινίου ABa ⟨σελι⟩νίου Bb 2 δηλ⟨ιων⟩ B δήλου A | λα⟨ουινί⟩ας B 3 ἧς add. Stephanus om. O 4 πρώτ⟨η⟩ς B 6 τοῦ om. B 10 τῷ στόματι κομίζοντα B 11 ἐπιβάλλειν B ἐπιβαλεῖν R 12 προςπτόμενον c. Cobet Obs. p. 32 15 ἐπιρρανίζειν c. Sylburg | πῦρ del. Kiessling | ποτὲ B 16 ποτὲ B 18 μηκέτι ποιεῖν τι B def. Meutzner Ann. phil. 1877 p. 827 20 ἤκουσα c. Bücheler

λέγεται γενέσθαι τῶν συμβησομένων τῇ πόλει, καὶ
152 *ἔστιν αὐτῶν μνημεῖα ἐν τῇ Λαουϊνιατῶν ἀγορᾷ χαλκᾶ*
εἴδωλα τῶν ζῴων ἐκ πολλοῦ πάνυ χρόνου διατη-
ρούμενα.

LX. *Ἐπειδὴ δὲ κατεσκευάσθη τοῖς Τρωσὶν ἡ πόλις,*
ἐπιθυμία πάντας ἴσχεν ἰσχυρὰ τοῦ παρ' ἀλλήλων
ἀπολαῦσαι χρησίμου, καὶ οἱ βασιλεῖς αὐτῶν πρῶτοι
ἄρχουσι μίξαντες τοῦ τε ἐπιχωρίου καὶ τοῦ ἐπήλυδος
γένους τὴν ἀξίωσιν ἐπὶ συναλλαγαῖς γάμου, δόντος
Λατίνου τὴν θυγατέρα Λαῦναν Αἰνείᾳ γυναῖκα. ἔπειτα 2
καὶ οἱ ἄλλοι τὴν αὐτὴν τοῖς βασιλεῦσιν ἐπιθυμίαν
λαβόντες καὶ δι' ὀλίγου πάνυ χρόνου συνενεγκάμε-
νοι ἔθη καὶ νόμους καὶ θεῶν ἱερά, κηδείας τε συνά-
ψαντες ἀλλήλοις καὶ κοινωνίαις πολέμων ἀνακερά-
σθέντες, οἱ σύμπαντες κοινῇ ὀνομασίᾳ προσαγορεύ-
οντες ἑαυτοὺς ἀπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Ἀβοριγίνων
Λατίνους, οὕτω βεβαίως ἔμειναν ἐπὶ τοῖς συγκειμέ-
νοις, ὥστ' οὐδεὶς αὐτοὺς ἔτι χρόνος ἀπ' ἀλλήλων
διέστησε. 3

Τὰ μὲν δὴ συνελθόντα ἔθνη καὶ κοινωσάμενα τοὺς
βίους, ἐξ ὧν τὸ Ῥωμαίων γένος ὥρμηται, πρὶν ἣν
νῦν ἔχουσιν οἰκισθῆναι πόλιν, ταῦτά ἐστιν· Ἀβοριγῖνες
153 *μὲν πρῶτον, οἳ Σικελοὺς ἐξανέστησαν ἐκ τούτων τῶν*
χωρίων, Ἕλληνες ὄντες τὸ ἀρχαῖον ἐκ Πελοποννήσου

2 * *χάλκεα* O 5 *κατεσκεύαστο* c. Kiessling 6 *ἴσχεν ἰσχυρὰ* Bb *ἰσχυρὰ* Ba *ἴσχει* A | *ἔσχεν του* Madvig Adv. I 725 10 *λαύναν* ABa *λαουινίαν* Bb 11 *ἐπιθυμίαν τοῖς βασιλεῦσι* B 12 *συνενεγκάμενοι* B *συνδιενεγκάμενοι* R 13 *ἔθηκαν* AB | *τε* add. Kiessling, om. O 14 *κοινωνίαις* B *κοινωνίας* R | *πολέμων* Bb *πόλεων* Ba *πόλεως* A 15 *οἱ* Sintenis Em. Dion. II p. 5 *τε οἱ* O *κοινῇ* c. Bücheler | *κοινῇ* Sintenis l. l. *καὶ* R om. B 16 *αὐτοὺς* A 21 *ὥρμητο* B

τῶν σὺν Οἰνώτρῳ μετενεγκαμένων τὴν οἴκησιν ἐκ τῆς καλουμένης νῦν Ἀρκαδίας, ὡς ἐγὼ πείθομαι· ἔπειθ' οἱ μεταναστάντες ἐκ τῆς τότε μὲν Αἱμονίας, νῦν δὲ Θετταλίας καλουμένης, Πελασγοί· τρίτοι δὲ οἱ σὺν Εὐάνδρῳ παραγενηθέντες εἰς Ἰταλίαν ἐκ Παλλαντίου πόλεως· μετὰ δὲ τούτους τῶν σὺν Ἡρακλεῖ στρατευομένων Πελοποννησίων Ἐπειοί τε καὶ Φενεᾶται, οἷς καὶ Τρωικόν τι ἐμμέμικται· τελευταῖοι δὲ οἱ διασωθέντες σὺν Αἰνείᾳ Τρῶες ἐξ Ἰλίου τε καὶ Δαρδάνου καὶ τῶν ἄλλων Τρωικῶν πόλεων.

LXI. Ὅτι δὲ καὶ τὸ τῶν Τρώων ἔθνος Ἑλληνικὸν ἐν τοῖς μάλιστα ἦν ἐκ Πελοποννήσου ποτὲ ὡρμημένον, εἴρηται μὲν καὶ ἄλλοις τισὶ πάλαι, λεχθήσεται δὲ καὶ πρὸς ἐμοῦ δι' ὀλίγων. ἔχει δὲ ὁ λόγος περὶ αὐτῶν ὧδε· Ἄτλας γίνεται βασιλεὺς πρῶτος ἐν τῇ καλουμένῃ νῦν Ἀρκαδίᾳ, ᾤκει δὲ περὶ τὸ λεγόμενον Καυκώνιον ὄρος. τούτῳ θυγατέρες ἦσαν ἑπτὰ αἱ νῦν ἐν οὐρανῷ κατηστερίσθαι λεγόμεναι Πλειάδες ἐπί- 154
κλησιν, ὧν μίαν μὲν Ἠλέκτραν Ζεὺς γαμεῖ καὶ
2 γεννᾷ παῖδας ἐξ αὐτῆς Ἴασον καὶ Δάρδανον. Ἴασος μὲν οὖν ἠίθεος μένει, Δάρδανος δὲ ἄγεται γυναῖκα Χρύσην Πάλλαντος θυγατέρα, ἐξ ἧς αὐτῷ γίνονται παῖδες Ἰδαῖος καὶ Δείμας. οὗτοι τέως μὲν ἐν Ἀρκαδίᾳ παραλαβόντες τὴν Ἄτλαντος δυναστείαν ἐβασίλευον, ἔπειτα κατακλυσμοῦ γενομένου μεγάλου περὶ τὴν Ἀρκαδίαν τὰ μὲν πεδία ἐξελιμνώθη καὶ πολλοῦ

5 παραγεννηθέντες A 9 οἱ om. A 12 ἐν τοῖς om. B 13 παλαιοῖς c. Kiessling 17 *καυκάσιον O θαυμάσιον c. Glareanus 18 κατηστερίσθαι Bb καταστερῆσθαι A καθιστορεῖσθαι Ba (?) 23 οἱ τὸ τέως A οἳ τὸ τέως B οἳ τω τέως Bb corr. Kiessling

χρόνου γεωργεῖσθαι ἀδύνατα ἦν, οἱ δὲ ἄνθρωποι
(ᾤκουν γὰρ ἀνὰ τὰ ὄρη γλίσχρως πορίζόμενοι τὰς
τροφάς) συμφρονήσαντες ὡς οὐχ ἱκανὴ βόσκειν ἔσται
πάντας ἡ περιοῦσα γῆ νέμονται σφᾶς αὐτοὺς διχῇ·
καὶ αὐτῶν οἱ μὲν ἐν Ἀρκαδίᾳ ὑπομένουσι βασιλέα
καταστησάμενοι Δείμαντα τὸν Δαρδάνου, οἱ δὲ λοιποὶ
ἀπανίστανται Πελοποννήσου στόλῳ μεγάλῳ. ποιού- 3
155 μενοι δὲ τὸν πλοῦν παρὰ τὴν Εὐρώπην εἰς τὸν
Μέλανα καλούμενον ἀφικνοῦνται κόλπον καὶ τυγχά-
νουσιν ἐν νήσῳ τινὶ τῆς Θρᾴκης ὁρμισάμενοι, ἣν
οὐκ ἔχω εἰπεῖν εἴτε ἦν οἰκουμένη καὶ πρότερον, εἴτ᾽
ἔρημος· ᾗ τίθενται τοὔνομα σύνθετον ἔκ τε ἀνδρὸς
καὶ τόπου, Σαμοθρᾴκην· τὸ μὲν γὰρ χωρίον τῆς Θρᾴ-
κης, ὁ δὲ οἰκιστὴς Σάμων, υἱὸς Ἑρμοῦ καὶ νύμφης
Κυλληνίδος Ῥήνης ὀνομαζομένης. ἐκεῖ δὲ χρόνον οὐ 4
πολὺν διατρίψαντες, ὡς οὐκ εὐμαρὴς ἦν ὁ βίος αὐτοῖς
γῇ τε λυπρᾷ καὶ θαλάττῃ ἀγρίᾳ μαχομένοις, ὀλίγους
τινὰς ἐν τῇ νήσῳ λειπόμενοι ἀπανίστανται πάλιν οἱ
πλείους εἰς τὴν Ἀσίαν ἔχοντες ἡγεμόνα τῆς ἀποικίας
Δάρδανον· Ἴασος γὰρ ἐν τῇ νήσῳ κεραυνῷ πληγεὶς
τελευτᾷ Δήμητρος εὐνῆς ὀριγνώμενος [οἱ ἔχειν]· ποιη-
156 σάμενοί τε τὴν ἀπόβασιν ἐν τῷ καλουμένῳ νῦν Ἑλλησ-
πόντῳ περὶ τὴν ὕστερον κληθεῖσαν οἰκίζονται Φρυ-

6 *καταστησάμενοι* Reiske *στησάμενοι* O 8 *εὐρώπην* O *εὐρωπίης* c. Reiske *Θρᾴκην* c. Cobet Obs. p. 32 10 *τῆς Θρᾴκης* del. Cobet l. l. 12 *ἔρημος* Kiessling *ἐρήμη* R *ἐρήμη ἦν* B 13 *σαμοθράκη* B | *γὰρ* om. B *ἦν Θρᾴκης* c. Hertlein Hermes X p. 403 21 *ἐτελεύτα* c. Kiessling | *εὐνῆς* Bb *εὐνὴν* ABa | *ὡς οἱ ἔχειν* R *ὡς οἱ ἔχει* Ba, delevit Bb *ὡς ὁ λόγος ἔχει* c. Kiessling, *εὐνὴν αἰσχύνειν* c. Grasberger Tess. Herbip. p. 10 | *ποιησάμενος* A 23 *καὶ περὶ* A

γίαν, Ἰδαῖος μὲν ὁ Δαρδάνου μέρος τῆς στρατιᾶς ἔχων ἐν τοῖς ὄρεσιν, ἃ νῦν Ἰδαῖα ἀπ᾽ ἐκείνου λέγεται, ἔνθα μητρὶ θεῶν ἱερὸν ἱδρυσάμενος ὄργια καὶ τελετὰς κατεστήσατο, αἳ καὶ εἰς τόδε χρόνου διαμένουσιν ἐν ἁπάσῃ Φρυγίᾳ· Δάρδανος δ᾽ ἐν τῇ καλουμένῃ νῦν Τρῳάδι πόλιν ὁμώνυμον αὐτῷ κατασκευάσας, δόντος αὐτῷ τὰ χωρία Τεύκρου βασιλέως, ἀφ᾽ οὗ Τευκρὶς
5 τὸ ἀρχαῖον ἡ γῆ ἐλέγετο· τοῦτον δὲ ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ Φανόδημος ὁ τὴν Ἀττικὴν γράψας ἀρχαιολογίαν ἐκ τῆς Ἀττικῆς μετοικῆσαί φασιν εἰς τὴν Ἀσίαν δήμου Ξυπεταιέως ἄρχοντα καὶ πολλὰ παρέχονται τοῦ λόγου τεκμήρια. κρατήσαντα δὲ χώρας συχνῆς τε καὶ ἀγαθῆς καὶ οὐ πολὺ τὸ ἐπιχώριον ἐχούσης γένος ἀσμένως τὸν Δάρδανον ἰδεῖν καὶ τὸ σὺν αὐτῷ παρα- 157 γενόμενον Ἑλληνικόν, τῶν τε πρὸς τοὺς βαρβάρους πολέμων συμμαχίας ἕνεκα καὶ ἵνα ἡ γῆ μὴ ᾖ ἔρημος.

LXII. Ἀπαιτεῖ δὲ ὁ λόγος καὶ τὸν Αἰνείαν ἐξ ὧν ἔφυ διηγήσασθαι· βραχείᾳ δὴ καὶ τοῦτο δηλώσει σημανῶ. Δάρδανος ἐπειδὴ Χρύσην τὴν Πάλλαντος θυγατέρα, ἐξ ἧς οἱ πρότεροι παῖδες ἐγένοντο αὐτῷ, τελευτῆσαι συνέπεσε, Βάτειαν γαμεῖ τὴν Τεύκρου θυγατέρα· καὶ γίνεται παῖς αὐτῷ Ἐριχθόνιος, ὃς ἁπάντων ἀνθρώπων εὐδαιμονέστατος λέγεται γενέσθαι τῆς τε πατρῴας καὶ τῆς ὑπὸ τῷ μητροπάτορι γενομένης

5 * πάσῃ O 6 αὐτῷ Bb Sauppe Eph. Gott. 1861 p. 1859 αὐτῶ ABa 10 φησιν B 11 δήμου A om. B | ξυπεταιέως (Dmg) vel ξυπεταιωνέως Sylburg Sauppe, Eph. Gott. 1861 p. 1862 ἐξυπεταιέως B ἐξυπ(ο)ταιέως A | παρέχοντα A 21 συνέπεσε τελευτῆσαι B | βάτειαν A Sauppe Eph. Gott. 1861 p. 1863 βατίαν B

κληρονομήσας ἀρχῆς. Ἐριχθονίου δὲ καὶ Καλλιρρόης 2
τῆς Σκαμάνδρου γίνεται Τρώς, ἀφ' οὗ τὴν ἐπωνυ-
μίαν τὸ ἔθνος ἔχει· Τρωὸς δὲ καὶ Ἀκαλλαρίδος τῆς
Εὐμήδους Ἀσσάρακος ἦν· τούτου δὲ καὶ Κλυτοδώρας
τῆς Λαομέδοντος Κάπυς· Κάπυος δὲ καὶ νύμφης
Ναϊάδος Ἱερομνήμης Ἀγχίσης· Ἀγχίσου δὲ καὶ Ἀφρο-
δίτης Αἰνείας. ὡς μὲν δὴ καὶ τὸ Τρωικὸν γένος
Ἑλληνικὸν ἀρχῆθεν ἦν δεδήλωταί μοι.

158 LXIII. Περὶ δὲ τῶν χρόνων ἐν οἷς ἐκτίσθη τὸ
Λαουΐνιον ἄλλοι μὲν ἄλλως λέγουσιν· ἐμοὶ μέντοι
δοκοῦσιν οἱ δευτέρῳ μετὰ τὴν ἔξοδον τὴν ἐκ Τροίας
ἔτει φέροντες αὐτὴν εἰκότα μᾶλλον λέγειν. Ἴλιος μὲν
γὰρ ἑάλω τελευτῶντος ἤδη τοῦ θέρους, ἑπτακαίδεκα
159 πρότερον ἡμέραις τῆς θερινῆς τροπῆς, ὀγδόῃ φθί-
νοντος μηνὸς Θαργηλιῶνος, ὡς Ἀθηναῖοι τοὺς χρό-
νους ἄγουσι, περιτταὶ δὲ ἦσαν αἱ τὸν ἐνιαυτὸν ἐκεῖ-
160 νον ἐκπληροῦσαι μετὰ τὴν τροπὴν εἴκοσιν ἡμέραι. ἐν
δὴ ταῖς ἑπτὰ καὶ τριάκοντα ταῖς ἀπὸ τῆς ἁλώσεως
διαγενομέναις τά τε περὶ τὴν πόλιν οἴομαι διοικήσα-
σθαι τοὺς Ἀχαιοὺς καὶ τὰς πρεσβείας ἐπιδέξασθαι τὰς
παρὰ τῶν ἀφεστηκότων καὶ τὰ ὅρκια ποιήσασθαι
πρὸς αὐτούς· τῷ δ' ἑξῆς ἔτει, πρώτῳ δὲ μετὰ τὴν 2

1 *καλλιρόης O 3 ἀκαλλίδος A 4 τούτου δὲ B τοῦ δὲ R | λυτοδώρας B 6 νάιδος A | Ἱερομνήμης Kiessling εἰρομένης AB 10 λαυίνιον B | post λέγουσιν lacunam statuit Sintenis Em. Dion. III p. 9, similiter Grasberger Tess. Herbip. p. 11 12 φέροντες] λέγοντες Bmg m. rec. ἀναφέροντες c. Grasberger l. l. φέροντες τὴν κτίσιν c. Bücheler ἐπιφέροντες ἐνιαυτῷ Madvig Adv. I p. 725 | ἴλιος B ἴλιον R 13 *ἥλω O | τοῦ ἔαρος c. Camerarius et S. Petitus Eclog. Chron. IV c. 19 p. 313 14 πρῶτον B 16 ἐκεῖνον om. B 17 εἴκοσι A 20 ἐνδείξασθαι A δέξασθαι c. Reiske 21 παρὰ B περὶ R

ἅλωσιν ὑπὸ τὴν μετοπωρινὴν ἰσημερίαν ἄραντες οἱ Τρῶες ἐκ τῆς γῆς περαιοῦνται τὸν Ἑλλήσποντον καὶ καταχθέντες εἰς τὴν Θρᾴκην αὐτοῦ διατρίβουσι τὴν χειμερινὴν ὥραν δεχόμενοί τε τοὺς ἐπισυνιόντας ἐκ τῆς φυγῆς καὶ παρασκευαζόμενοι τὰ εἰς τὸν ἀπόπλουν. ἐκ δὲ τῆς Θρᾴκης ἀναστάντες ἔαρος ἀρχομένου τελοῦσι τὸν μεταξὺ πλοῦν ἄχρι Σικελίας· ἐκεῖ δὲ ὁρμισαμένοις αὐτοῖς τὸ ἔτος τοῦτο τελευτᾷ, καὶ διατρίβουσι τὸν δεύτερον χειμῶνα τὰς πόλεις συνοικίζοντες τοῖς
3 Ἐλύμοις ἐν Σικελίᾳ. πλοΐμων δὲ γενομένων ἄραντες ἀπὸ τῆς νήσου περῶσι τὸ Τυρρηνικὸν πέλαγος καὶ τελευτῶντες εἰς Λωρεντὸν ἀφικνοῦνται τὸν Ἀβοριγίνων αἰγιαλὸν μεσούσης θερείας. λαβόντες δὲ τὸ χωρίον οἰκίζουσιν ἐν αὐτῷ Λαουΐνιον τὸν δεύτερον ἀπὸ 161
τῆς ἁλώσεως ἐκπληρώσαντες ἐνιαυτόν. καὶ περὶ μὲν τούτων ὡς ἔχω δόξης δεδήλωταί μοι.

LXIIII. Αἰνείας δὲ κατασκευάσας ἱεροῖς τε καὶ τοῖς ἄλλοις κόσμοις ἀποχρώντως τὴν πόλιν, ὧν τὰ πλεῖστα ἔτι καὶ εἰς ἐμὲ ἦν, τῷ μὲν ἑξῆς ἐνιαυτῷ, τρίτῳ δὲ ἀπὸ τῆς ἐξόδου, Τρώων ἐβασίλευσε μόνων· τῷ δὲ τετάρτῳ τελευτήσαντος Λατίνου καὶ τὴν ἐκείνου βασιλείαν παραλαμβάνει τῆς τε κηδείας οἰκειότητι τῆς πρὸς αὐτὸν ἐπικλήρου τῆς Λαύνας γενομένης μετὰ τὸν Λατίνου θάνατον καὶ τοῦ πρὸς τοὺς ἀστυ-
2 γείτονας πολέμου τῆς στρατηγίας ἕνεκα. ἀπέστησαν γὰρ αὖθις ἀπὸ τοῦ Λατίνου Ῥότολοι λαβόντες ἡγεμόνα τῶν αὐτομόλων τινὰ τῆς Λατίνου γυναικὸς

1 ὑπὸ B om. A 14 λαυίνιον B 20 μόνον ABa μόνων Bb 23 λαουινίας B

Ἀμίτας ἀνεψιὸν ὄνομα Τυρρηνόν. ὁ δὲ ἀνὴρ οὗτος
ἐπὶ τῷ γάμῳ τῆς Λαύνας τὸν κηδεστὴν μεμφόμενος,
ὅτι παρελθὼν τὸ συγγενὲς ὀθνείοις ἐκήδευσε, τῆς τε
162 Ἀμίτας παροξυνούσης καὶ ἄλλων τινῶν συλλαμβα-
νόντων ἄγων τὴν δύναμιν, ἧς αὐτὸς ἦρχε, προστί-
θεται τοῖς Ῥοτόλοις. πολέμου δ' ἐκ τῶν ἐγκλημά- 3
των τούτων γενομένου καὶ μάχης ἰσχυρᾶς Λατῖνός
τε ἀποθνήσκει καὶ Τυρρηνὸς καὶ τῶν ἄλλων συχνοί,
κρατοῦσι δ' ὅμως οἱ σὺν Αἰνείᾳ. ἐκ δὲ τούτου τὴν
ὑπὸ τῷ κηδεστῇ γενομένην ἀρχὴν Αἰνείας παραλαμ-
βάνει. τρία δὲ βασιλεύσας ἔτη μετὰ τὴν Λατίνου
τελευτὴν τῷ τετάρτῳ θνήσκει κατὰ πόλεμον. Ῥότολοί 4
τε γὰρ ἐκ τῶν πόλεων στρατεύουσιν ἅπαντες ἐπ' αὐ-
τόν, καὶ σὺν αὐτοῖς βασιλεὺς Τυρρηνῶν Μεσέντιος
δείσας περὶ τῆς αὐτοῦ χώρας, ἤδη γὰρ ἐπὶ μέγα χω-
ροῦσαν τὴν Ἑλληνικὴν ὁρῶν δύναμιν ἤχθετο. μάχης
δὲ γενομένης καρτερᾶς οὐ πρόσω τοῦ Λαουϊνίου καὶ
πολλῶν ἑκατέρωθεν ἀπολομένων τὰ μὲν στρατεύματα
νυκτὸς ἐπελθούσης διελύθη, τὸ δὲ Αἰνείου σῶμα
φανερὸν οὐδαμῇ γενόμενον οἱ μὲν εἰς θεοὺς μετα-
στῆναι εἴκαζον, οἱ δ' ἐν τῷ ποταμῷ, παρ' ὃν ἡ μάχη
ἐγένετο, διαφθαρῆναι. καὶ αὐτῷ κατασκευάζουσιν οἱ 5
163 Λατῖνοι ἡρῷον ἐπιγραφῇ τοιᾷδε κοσμούμενον· Πα-
τρὸς θεοῦ χθονίου, ὃς ποταμοῦ Νομικίου
ῥεῦμα διέπει. εἰσὶ δ' οἳ λέγουσιν ἐπ' Ἀγχίσῃ

1 Ἀμάτας Cobet Obs. p. 33 | Τυρνόν Cobet l. l. 2 τῆς λαουινίας Bmg om. ABa 3 ὀθνείοις B ὀθνείους R 6 δ' ἐκ B δὲ ἐκ R 7 ἰσχυρᾶς τινος Λατῖνος B 13 ἐπ' αὐτὸν B πρὸς αὐτὸν R 16 ὁρῶν τὴν ἑλληνικὴν B 17 λαυινίου B 18 ἀπολαυομένων Ba 21 αὐτὸ εἴκαζον B αὐτὸν εἴκαζον c. Kiessling 23 ἡρώων Ba

κατασκευασθῆναι αὐτὸ ὑπ' Αἰνείου, ἐνιαυτῷ πρότερον τοῦ πολέμου τούτου τελευτήσαντι. ἔστι δὲ χωμάτιον οὐ μέγα καὶ περὶ αὐτὸ δένδρα στοιχηδὸν πεφυκότα θέας ἄξια.

LXV. Αἰνείου δ' ἐξ ἀνθρώπων μεταστάντος ἑβ-
δόμῳ μάλιστα ἔτει μετὰ τὴν Ἰλίου ἅλωσιν Εὐρυλέων
παρέλαβε τὴν Λατίνων ἡγεμονίαν ὁ μετονομασθεὶς
Ἀσκάνιος ἐν τῇ φυγῇ. ἦσαν δὲ τειχήρεις οἱ Τρῶες
ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ, καὶ τοῖς μὲν πολεμίοις ἀεὶ προσ-
ῄει δύναμις, αἱ δὲ τῶν Λατίνων ἀδύνατοι ἦσαν τοῖς
2 ἐν τῷ Λαουϊνίῳ πολιορκουμένοις ἐπικουρεῖν. τὸ μὲν
δὴ πρῶτον εἰς φιλίαν τε καὶ συνθήκας μετρίας προὐ-
καλοῦντο τοὺς πολεμίους οἱ περὶ τὸν Ἀσκάνιον· ὡς
δ' οὐδὲν προσεῖχον αὐτοῖς, ἐπιτρέπειν ἐκείνοις ἠναγ-
κάζοντο καταλύσασθαι τὸν πόλεμον ἐφ' οἷς ἂν αὐ-
τοὶ δικαιῶσι. τοῦ δὲ βασιλέως τῶν Τυρρηνῶν τά τε
ἄλλα ὡς δεδουλωμένοις ἀφόρητα ἐπιτάσσοντος καὶ τὸν
οἶνον ὅσον ἂν ἡ Λατίνων γῆ φέρῃ Τυρρηνοῖς ἀπάγειν 164
ἀνὰ πᾶν ἔτος, οὐκ ἀνασχετὸν ἡγησάμενοι τὸ πρᾶγμα
τῆς μὲν ἀμπέλου τὸν καρπὸν ἱερὸν ἐψηφίσαντο τοῦ
Διὸς εἶναι γνώμην ἀγορεύσαντος Ἀσκανίου, αὐτοὶ
δὲ ἀλλήλοις παρακελευσάμενοι προθύμοις ἀγωνισταῖς
γενέσθαι καὶ θεοὺς αἰτησάμενοι συλλαβέσθαι τοῦ
κινδυνεύματος ἐξῆλθον ἐκ τῆς πόλεως φυλάξαντες
3 νύκτ' ἀσέληνον. εὐθὺς δὲ προσβαλόντες τῷ χάρακι
τῶν πολεμίων, ὃς ἐγγυτάτω τῆς πόλεως ἔκειτο καὶ

12 φιλίας B | μετρίας συνθήκας B 13 τοῖς πολεμίοις Ba 14 ἀλλ' ἐπιτρέπειν Bb · 15 λύσασθαι B 18 φέρει B 20 τοῦ om. A 21 τοῦ Ἀσκανίου A αὐτοῦ Ἀσκανίου c. Reiske 25 * νύκτα O

ἦν προτείχισμα τῆς ἄλλης δυνάμεως ἐν ἐρυμνῷ τε κατεσκευασμένος χωρίῳ καὶ τὴν κρατίστην νεότητα Τυρρηνῶν ἔχων, ἧς ἡγεῖτο Μεσεντίου παῖς Λαῦσος ὄνομα, οὐδενὸς προιδομένου τὴν ἔφοδον αἱροῦσιν εὐπετῶς τὸ ὀχύρωμα. ἐν ᾧ δὲ τὸ χωρίον τοῦτο ἡλίσκετο, φῶς τε ἄκαιρον ὁρῶντες οἱ ἐν τοῖς πεδίοις ἐστρατοπεδευκότες καὶ βοὴν τῶν ἀπολλυμένων ἀκούοντες ἔφευγον ἐκλιπόντες τοὺς πεδινοὺς τόπους ἐπὶ τὰ 4
ὄρη. ἐν δὲ τούτῳ πολλὴ ἐγένετο ταραχὴ καὶ θόρυβος, οἷα ἐν νυκτὶ κινουμένης στρατιᾶς, ὡς αὐτίκα μάλα τῶν
165 πολεμίων σφίσιν ἐπιθησομένων οὐ σὺν κόσμῳ οὐδὲ κατὰ τέλη ⟨τὴν⟩ ἔλασιν ⟨ποιουμένοις⟩· οἱ δὲ Λατῖνοι, ἐπειδὴ τό τε φρούριον ἐξ ἐφόδου κατειλήφεσαν καὶ τὸ ἄλλο στράτευμα ἔμαθον τεταραγμένον, ἐπέκειντο αὐτοῖς κτείνοντες καὶ διώκοντες. τῶν δ' οὐχ ὅπως τις πρὸς ἀλκὴν τραπέσθαι ἐπεχείρησεν, ἀλλ' οὐδὲ μαθεῖν ἐν οἷς ἦσαν κακοῖς ἠδύνατο· ὑπὸ δὲ θορύβου καὶ ἀμηχανίας οἱ μὲν κατὰ κρημνῶν φερόμενοι διεφθείροντο, οἱ δ' εἰς φάραγγας ἀνεξόδους ἐμπίπτοντες ἡλίσκοντο, οἱ δὲ πλεῖστοι ἀγνοήσαντες ἀλλήλους ἀνὰ τὸ σκότος ὅσα πολεμίους διέθεσαν, καὶ ὁ

1 ἐν B om. R 2 κατασκευασμένος B 4 προιδομένου Ba Sylburg προειδομένου R 5 ῥεῦμα A 8 ἔφευγον B add. in mg | ἐκλιπόντες om. B, sed post τόπους supra script. ἀπολιπόντες Bb | ταπεινοὺς A 10 τῆς στρατιᾶς c. Meutzner Ann. phil. 1877 p. 828 | μάλα om. B 12 τὴν et ποιουμένοις add. Meutzner l. l. ἔλασιν A ἔλωσιν Ba ἐλάσειν Bb ἐλαύνουσιν Kayser Ann. phil. 1863 p. 6 κατὰ τέλη ἰλάς τε Madvig Adv. I p. 725 | οἱ δὲ ἐλάσειν B 17 οἷς ἦσαν κακοῖς Bb οἷς ἦν κακοῖς Ba οἷς κακοῖς ἦν A οἵοις c. Reiske | ἐδύνατο R ἠδύναντο Meutzner l. l. 19 εἰς ἐξόδους οὐκ ἐχούσας φάραγγας B 21 ὁπόσα? | πολεμίοις A

5 πλεῖστος αὐτῶν φθόρος ἀλληλοκτόνος ἐγίνετο. Μεσέντιος δὲ σὺν ὀλίγοις λόφον τινὰ καταλαβών, ἐπειδὴ τοῦ παιδὸς τὸν μόρον ἐπύθετο καὶ ὅσος αὐτῷ στρατὸς διέφθαρτο ἐν οἵῳ τε χωρίῳ κατακεκλεικὼς ἑαυτὸν ἦν, ὡς ⟨ὢν⟩ ἐν ἀπορίᾳ χρήματος, ἔπεμψε κήρυκας εἰς τὸ Λαουΐνιον περὶ φιλίας διαλεξομένους, Ἀσκανίου δὲ τοῖς Λατίνοις ταμιεύεσθαι τὴν τύχην συμβουλεύοντος ἄδειαν εὑρόμενος ἀπῆλθεν ὑπόσπονδος μεθ' ὅσης εἶχε 166
δυνάμεως καὶ τὸν ἀπὸ τοῦδε χρόνον ἅπαντα διαλυσάμενος τὴν ἔχθραν πρὸς τοὺς Λατίνους βέβαιος φίλος ἦν.

LXVI. Τριακοστῷ δὲ ὕστερον ἔτει μετὰ τὴν κτίσιν τοῦ Λαουϊνίου πόλιν ἑτέραν οἰκίζει κατὰ τὸ γενόμενον Αἰνείᾳ θέσφατον Ἀσκάνιος ὁ Αἰνείου καὶ μετάγει τούς τ' ἐκ Λαουϊνίου καὶ τῶν ἄλλων Λατίνων ὅσοις ἦν βουλομένοις ἄμεινον οἰκεῖν εἰς τὴν νεόκτιστον, ὄνομα τῇ πόλει θέμενος Ἄλβαν. ἔστι δ' ἡ Ἄλβα καθ' Ἑλλάδα γλῶσσαν Λευκή, σαφηνισμοῦ δ' ἕνεκα διορίζεται παρ' ἑτέραν πόλιν ὁμώνυμον ἐπικλήσει τὸ σχῆμα ἐπικατηγορούσῃ, καί ἐστιν ὥσπερ σύνθετον ἤδη τοὔνομα ἐξ ἀμφοῖν Ἄλβα λόγγα, τοῦτο δ' ἔστι
2 Λευκὴ μακρά. νῦν μὲν οὖν ἔρημός ἐστιν· ἐπὶ γὰρ Ὀστιλίου Τύλλου Ῥωμαίων βασιλέως στασιάζειν δό- 167
ξασα πρὸς τὴν ἀποικίαν περὶ τῆς ἀρχῆς ἀνηρέθη· τὸ

3 ἐπύθετο B om. A 5 ὡς] παντὸς c. Kiessling, | ὢν addidi | ἀπόρῳ AB | ἐχόμενος add. Pflugk | ἔπεμψε A ἔπεμπε B 6 λανίνιον B 8 μεθ' ὅσης B ὅσην A | εἶχεν A 9 δυνάμεως B δύναμιν R | ἀπὸ τοῦδε Bb διὰ τοῦδε ABa 10 τοὺς om. B 12 δὲ om. Ba 13 λαουνίου B 13—15 πόλιν — λαουνίου om. ABa, exstant in Bmg 15 λαουνίου B 20 ἐπικατηγορούσῃ L. Dindorf in Thes. s. v. ἐπικατηγόρησις, ἐπικατηγορήσει AB | καὶ ἔστιν AB 23 ὀστιλαίου

θ' ἐν αὐτῇ πολιτευόμενον πλῆθος ἡ καθελοῦσα τὴν μητρόπολιν ὑπεδέξατο Ῥώμη. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν τοῖς ἱκνουμένοις χρόνοις ἐγένετο, ἡνίκα δὲ ᾠκίζετο πρὸς ὄρει καὶ λίμνῃ κατεσκευάσθη τὸ μέσον ἐπέχουσα ἀμφοῖν, καὶ ἦν ὥσπερ τείχη τῆς πόλεως ταῦτα δυσάλωτον αὐτὴν ποιοῦντα. τό τε γὰρ ὄρος ἐν τοῖς πάνυ ὀχυρόν τε καὶ ὑψηλόν ἐστιν ἥ τε λίμνη βαθεῖα καὶ μεγάλη, καὶ αὐτὴν διὰ κλισιάδων ἀνοιγομένων ὑποδέχεται τὸ πεδίον ταμιευομένων ὁπόσον βούλονται τῶν ἀνθρώπων τὸ ὕδωρ. ὑπόκειται δὲ τῇ πόλει πεδία 3 θαυμαστὰ μὲν ἰδεῖν, πλούσια δὲ καὶ οἴνους καὶ καρποὺς ἐξενεγκεῖν παντοδαποὺς καὶ οὐδὲν ἐνδεεστέρους τῆς ἄλλης Ἰταλίας, μάλιστα δὲ τὸν καλούμενον Ἀλβανὸν οἶνον ἡδὺν καὶ καλόν, ἔξω τοῦ Φαλερίνου λεγομένου τῶν γοῦν ἄλλων ἁπάντων διαφορώτατον.

168 LXVII. Ἐν δὲ τῇ κτίσει τῆς πόλεως θαῦμα μέγιστον λέγεται γενέσθαι. κατασκευασθέντος τοῖς ἕδεσι τῶν θεῶν, οὓς Αἰνείας ἐκ τῆς Τρῳάδος ἠνέγκατο καὶ καθίδρυσεν ἐν τῷ Λαουϊνίῳ, ναοῦ χωρίον ἔχοντος ἄβατον καὶ τῶν ἱδρυμάτων ἐκ τοῦ Λαουϊνίου μετακομισθέντων [ἐκ τοῦ νεὼ] εἰς τοῦτον τὸν μυχόν, ὑπὸ τὴν ἐπιοῦσαν νύκτα κεκλεισμένων τε ὡς μάλιστα τῶν θυρῶν καὶ οὐδὲν παθόντων οὔτε περιβόλων οὔτε ὀροφῶν διαμείψαντα τὰ βρέτη τὴν στάσιν ἐπὶ τῶν

4 ἀπέχουσα AB 7 ὀχυρόν τι AB 10 πεδία om. B 11 καὶ οἴνους ABa καὶ καρποὺς B mg καρποὺς ἄλλους c. Kayser Ann. phil. 1863 p. 9 | ἐξενεγκεῖν ἐπιτήδεια c. Reiske. ἐξενεγκεῖν ἱκανὰ Bücheler 12 οὐδένων c. Reiske 14 φαλερνοῦ Ba 17 κατασκευασθέντων A 20 μετακομισθέντων Bmg κομισθέντων A 21 ἐκ τοῦ νεὼ (ναοῦ B) O, del. Schmitz ἐκ τοῦ ἐκεῖ νεὼ c. Reiske | ὑπὸ B εἰς R 22 τε ὡς Reiske τέως O 24 ὀρόψων A

2 ἀρχαίων εὑρεθῆναι κείμενα βάθρων· μετακομισθέντα
δὲ αὖθις ἐκ τοῦ Λαουϊνίου σὺν ἱκετείαις καὶ θυσίαις
ἀρεστηρίοις εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον ὁμοίως ἀνελθεῖν.
τοὺς δὲ ἀνθρώπους τέως μὲν ἀπορεῖν ὅ τι χρήσονται
τοῖς πράγμασιν οὔτε δίχα τῶν πατρῴων θεῶν οἰκεῖν
ἀξιοῦντας οὔτε ἐπὶ τὴν ἐκλειφθεῖσαν οἴκησιν αὖθις
ἀναστρέφειν, τελευτῶντας δὲ γνώμην εὑρέσθαι, ἣ
ἔμελλεν ἀποχρώντως πρὸς ἀμφότερα ἕξειν· τὰ μὲν
ἕδη κατὰ χώραν ἐᾶσαι μένειν, ἄνδρας δὲ τοὺς ἐπι-
μελησομένους αὐτῶν ἐκ τῆς Ἄλβας εἰς τὸ Λαουΐνιον
αὖθις ἐποίκους μεταγαγεῖν. καὶ ἐγένοντο οἱ πεμ-
φθέντες ἑξακόσιοι μελεδωνοὶ τῶν ἱερῶν αὐτοῖς μετανα- 169
στάντες ἐφεστίοις· ἡγεμὼν δ' ἐπ' αὐτοῖς ἐτάχθη
3 Αἴγεστος. τοὺς δὲ θεοὺς τούτους Ῥωμαῖοι μὲν Πενά-
τας καλοῦσιν· οἱ δ' ἐξερμηνεύοντες εἰς τὴν Ἑλλάδα
γλῶσσαν τοὔνομα οἱ μὲν Πατρῴους ἀποφαίνουσιν,
οἱ δὲ Γενεθλίους, εἰσὶ δ' οἳ Κτησίους, ἄλλοι δὲ
Μυχίους, οἱ δὲ Ἑρκείους. ἔοικε δὲ τούτων ἕκαστος
κατά τινος τῶν συμβεβηκότων αὐτοῖς ποιεῖσθαι τὴν
ἐπίκλησιν κινδυνεύουσί τε πάντες ἀμωσγέπως τὸ αὐτὸ 170
4 λέγειν. σχήματος δὲ καὶ μορφῆς αὐτῶν πέρι Τίμαιος
μὲν ὁ συγγραφεὺς ὧδε ἀποφαίνεται· κηρύκια σιδηρᾶ
καὶ χαλκᾶ καὶ κέραμον Τρωικὸν εἶναι τὰ ἐν τοῖς
ἀδύτοις τοῖς ἐν Λαουϊνίῳ κείμενα ἱερά, πυθέσθαι δὲ

3 εὐαρεστηρίοις B | ἐπανελθεῖν c. Cobet Obs. p. 34 8 ἀποχρῶντας Ba | ἥξειν Ba 11 ἀποίκους c. Reiske 13 αὐτοῖς B αὐτοὺς R 14 ⟨αἴ⟩γεστος B | περνάτας B 18 μυχίους ABb μοιχίους Ba ἄλλοι δ' Ἐμμυχίους c. Sintenis Hermes I p. 471 | ἑρκίους B 20 τε πάντες B τε οὐ τὸ αὐτὸ πάντες R λέγοντες post αὐτὸ add. Reiske | ἀμωσγέπως B ὁμωσγέπως R 22 κηρύκεια ABa

αὐτὸς ταῦτα παρὰ τῶν ἐπιχωρίων. ἐγὼ δὲ ὅσα μὲν ὁρᾶν ἅπασιν οὐ θέμις οὔτε παρὰ τῶν ὁρώντων ἀκούειν οὔτε ἀναγράφειν οἴομαι δεῖν, νεμεσῶ δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅσοι πλείω τῶν συγχωρουμένων ὑπὸ νόμου ζητεῖν ἢ γινώσκειν ἀξιοῦσιν.

LXVIII. Ἃ δὲ αὐτός τε ἰδὼν ἐπίσταμαι καὶ δέος
οὐδὲν ἀποκωλύει με περὶ αὐτῶν γράφειν τοιάδε ἐστί·
νεὼς ἐν Ῥώμῃ δείκνυται τῆς ἀγορᾶς οὐ πρόσω κατὰ
171 τὴν ἐπὶ Καρίνας φέρουσαν ἐπίτομον ὁδὸν ὑπεροχῇ
σκοτεινὸς ἱδρυμένος οὐ μέγας. λέγεται δὲ κατὰ τὴν
ἐπιχώριον γλῶτταν ὑπ' Ἐλαίας τὸ χωρίον. ἐν δὲ
τούτῳ κεῖνται τῶν Τρωικῶν θεῶν εἰκόνες, ἃς ἅπασιν
ὁρᾶν θέμις, ἐπιγραφὴν ἔχουσαι δηλοῦσαν τοὺς Πενάτας.
[δοκοῦσι γάρ μοι τοῦ θ μήπω γράμματος εὑρημένου
τῷ δ δηλοῦν τὴν ἐκείνου δύναμιν οἱ παλαιοί.]
172 εἰσὶ δὲ νεανίαι δύο καθήμενοι δόρατα διειληφότες, 2
τῆς παλαιᾶς ἔργα τέχνης. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἐν
ἱεροῖς ἀρχαίοις εἴδωλα τῶν θεῶν τούτων ἐθεασάμεθα,
καὶ ἐν ἅπασι νεανίσκοι δύο στρατιωτικὰ σχήματα
ἔχοντες φαίνονται. ὁρᾶν μὲν δὴ ταῦτα ἔξεστιν,
ἀκούειν δὲ καὶ γράφειν ὑπὲρ αὐτῶν, ἃ Καλλίστρατός

2 οὐδὲ c. Sauppe Eph. Gott. 1861 p. 1862 3 οὔτε ἀναγράφειν Reiske οὐδ' ἂν ἐπιγράφειν O 4 ὅσοις AB 9 καιριάνας B καιριανας A | ante ὑπεροχῇ aliquid deesse susp. Reiske 11 ἐπιχωρίων B | ὑπ' ἐλαίως A ὑπελαίαις B 12 ἃς ἅπασιν ABa ἃς πᾶσιν Bb 13 ⟨θ⟩εμ⟨ι⟩ς B δέμας A | τοὺς πενάτας] δέους πενάτας c. Sauppe Eph. Gott. 1861 p. 1862 14—15 δοκοῦσι — παλαιοὶ del. Ambrosch Studien I p. 236 14 τοῦ θῆτα AB 15 τοῦ δέλτα A om. B in quo exstat οἱ παλαιοὶ | τὴν ἐκείνου δηλοῦν B | οἱ παλαιοὶ A τὸ δέλτα B 16 δύο νεανίαι B | διειληφότες B δ' ἐλειφότες R 17 τὰ παλαιὰ ABa 20 ἐφαίνοντο B

τε ὁ περὶ Σαμοθρᾴκης συνταξάμενος ἱστορεῖ καὶ Σά-
τυρος ὁ·τοὺς ἀρχαίους μύθους συναγαγὼν καὶ ἄλλοι
συχνοί, παλαιότατος δὲ ὧν ἡμεῖς ἴσμεν ποιητὴς Ἀρ-
3 κτῖνος. λέγουσι γοῦν ὧδε· Χρύσην τὴν Πάλλαντος
θυγατέρα γημαμένην Δαρδάνῳ φερνὰς ἐπενέγκασθαι
δωρεὰς Ἀθηνᾶς τά τε Παλλάδια καὶ τὰ ἱερὰ τῶν
μεγάλων θεῶν διδαχθεῖσαν αὐτῶν τὰς τελετάς. ἐπειδὴ
δὲ τὴν ἐπομβρίαν φεύγοντες Ἀρκάδες Πελοπόννησον
μὲν ἐξέλιπον, ἐν δὲ τῇ Θρᾳκίᾳ νήσῳ τοὺς βίους
ἱδρύσαντο, κατασκευάσαι τὸν Δάρδανον ἐνταῦθα τῶν
θεῶν τούτων ἱερὸν ἀρρήτους τοῖς ἄλλοις ποιοῦντα
τὰς ἰδίους αὐτῶν ὀνομασίας καὶ τὰς τελετὰς αὐτοῖς
τὰς καὶ εἰς τόδε χρόνου γινομένας ὑπὸ Σαμοθρᾳ-
4 κων ἐπιτελεῖν. ὡς δὲ μετῆγε τοῦ λεὼ τὴν πλείω 173
μοῖραν εἰς τὴν Ἀσίαν τὰ μὲν ἱερὰ τῶν θεῶν καὶ
τὰς τελετὰς τοῖς ὑπομείνασιν ἐν τῇ νήσῳ καταλι-
πεῖν· τὰ δὲ Παλλάδια καὶ τὰς ⟨τῶν⟩ θεῶν εἰκόνας
κατασκευασάμενον ἀγαγέσθαι μετ᾽ αὐτοῦ. διαμαν-
τευόμενον δὲ περὶ τῆς οἰκήσεως τά τε ἄλλα μαθεῖν
καὶ περὶ τῶν ἱερῶν τῆς φυλακῆς τόνδε τὸν χρησμὸν
λαβεῖν·

Εἰς πόλιν ἣν κτίζησθα θεοῖς σέβας ἄφθιτον αἰεὶ
θεῖναι, καὶ φυλακαῖς τε σέβειν θυσίαις τε χοροῖς τε.
ἔστ᾽ ἂν γὰρ τάδε σεμνὰ καθ᾽ ὑμετέρην χθόνα μίμνῃ

1 ἱστορεῖ B ἱστορίαν R 3 ὃν A | ὁ ποιητὴς Welcker Cycl. Ep. I p. 212 5 ἀπενέγκασθαι B 7 δειχθεῖσαν A 11 ποιοῦντες ABb ποιοῦν τὰς Ba 13 καὶ om. B | γενομένας B 14 πλείω B πλείονα R 17 τὰς τῶν Reiske τὰς O 18 ἀνασκευασάμενον c. Sylburg | ἄγεσθαι AB | μεθ᾽ αὐτοῦ c. Hertlein Hermes X p. 409 19 τὸν add. Bb om. R 22 κτίζησθα c. Kiessling, Bücheler κτίζει AB 24 ἔστ᾽ ἂν Reiske εὖτ᾽ ἂν O | ὑμετέραν O corr. Cobet Obs. p. 34

*δῶρα Διὸς κούρης ἀλόχῳ σέθεν, ἡ δὲ πόλις σοι
ἔσται ἀπόρθητος τὸν ἀεὶ χρόνον ἤματα πάντα.*

LXVIIII. *Δάρδανον μὲν ἐν τῇ κτισθείσῃ τε ὑφ'
ἑαυτοῦ καὶ ὀνομασίας ὁμοίας τυχούσῃ πόλει τὰ ἕδη
καταλιπεῖν, Ἰλίου δ' ἐν ὑστέρῳ χρόνῳ συνοικισθέν-*
174 *τος ἐκεῖσε μετενεχθῆναι πρὸς τῶν ἐγγόνων αὐτοῦ τὰ
ἱερά. ποιήσασθαι δὲ τοὺς Ἰλιεῖς νεών τε καὶ ἄδυτον
αὐτοῖς ἐπὶ τῆς ἄκρας καὶ φυλάττειν δι' ἐπιμελείας ὅσης
ἐδύναντο πλείστης θεόπεμπτά τε ἡγουμένους εἶναι
καὶ σωτηρίας κύρια τῇ πόλει. ἁλισκομένης δὲ τῆς κάτω* 2
*πόλεως τὸν Αἰνείαν καρτερὸν τῆς ἄκρας γενόμενον,
ἄραντα ἐκ τῶν ἀδύτων τά τε ἱερὰ τῶν μεγάλων θεῶν
καὶ ὅπερ ἔτι περιῆν Παλλάδιον (θάτερον γὰρ Ὀδυσσέα
καὶ Διομήδην νυκτός φασιν εἰς Ἴλιον ἀφικομένους
κλοπῇ λαβεῖν) οἴχεσθαί τε κομίσαντα [τὸν Αἰνείαν] ἐκ
τῆς πόλεως καὶ ἐλθεῖν ἄγοντα εἰς Ἰταλίαν. Ἀρκτῖνος* 3
*δέ φησιν ὑπὸ Διὸς δοθῆναι Δαρδάνῳ Παλλάδιον ἓν
καὶ εἶναι τοῦτο ἐν Ἰλίῳ τέως ἡ πόλις ἡλίσκετο κε-*
175 *κρυμμένον ἐν ἀβάτῳ· εἰκόνα δ' ἐκείνου κατεσκευα-
σμένην ὡς μηδὲν τῆς ἀρχετύπου διαφέρειν ἀπάτης τῶν
ἐπιβουλευόντων ἕνεκεν ἐν φανερῷ τεθῆναι καὶ αὐτὴν
Ἀχαιοὺς ἐπιβουλεύσαντας λαβεῖν. τὰ μὲν οὖν εἰς* 4
*Ἰταλίαν ὑπ' Αἰνείου κομισθέντα ἱερὰ τοῖς εἰρημένοις
ἀνδράσι πειθόμενος γράφω τῶν τε μεγάλων θεῶν
εἰκόνας εἶναι, οὓς Σαμοθρᾷκες Ἑλλήνων μάλιστα*

1 *ἤδε* A *ἢ δὲ* B 6 *ἐκεῖ* O corr. Reudler Tiroc. p. 15 7 *νεὼ* A 8 * *ἡ* A *ἢ* B *ὡς* Cobet Obs. p. 34 15 *κλοπῇ* B om. R | *τὸν Αἰνείαν* del. Grimm Lect. Dion. fasc. II 1784 Sauppe Eph. Gott. 1861 p. 1846 17 *Δαρδανίῳ* B 18 *τέ ὡς* A *τέως μέχρις* B corr. Kiessling 19 *ἀδύτῳ* c. Reudler l. l. p. 16 | *δ' ἐκείνου* B *δὲ ἐ.* R 21 * *ἕνεκα* O

ὀργιάζουσι, καὶ τὸ μυθευόμενον Παλλάδιον, ὅ φασι τὰς ἱερὰς φυλάττειν παρθένους ἐν ναῷ κείμενον Ἑστίας, ἔνθα καὶ τὸ ἀθάνατον διασώζεται πῦρ· ὑπὲρ ὧν ἐν ὑστέρῳ λεχθήσεται λόγῳ. εἴη δ' ἂν καὶ παρὰ ταῦτα τοῖς βεβήλοις ἡμῖν ἄδηλα ἕτερα. καὶ περὶ μὲν τῶν Τρωικῶν ἱερῶν τοσαῦτα εἰρήσθω.

LXX. Ἀσκανίου δὲ ὀγδόῳ καὶ τριακοστῷ ἔτει
τῆς βασιλείας τελευτήσαντος παρέλαβε τὴν ἡγεμονίαν
Σιλούιος ἀδελφὸς ὢν Ἀσκανίου, μετὰ τὸν Αἰνείου
θάνατον γενόμενος ἐκ Λαύνας τῆς Λατίνου θυγα-
τρός, ὅν φασιν ἐν τοῖς ὄρεσιν ὑπὸ τῶν νομέων ἐκ-
2 τραφῆναι. τοῦ γὰρ Ἀσκανίου παραλαβόντος τὴν βασι-
λείαν περιδεὴς ἡ Λαῦνα γενομένη μή τι δεινὸν ὑπ'
αὐτοῦ πάθῃ κατὰ τὸ τῆς μητρυιᾶς ὄνομα, ἐγκύμων
οὖσα δίδωσιν ἑαυτὴν Τυρρηνῷ τινι συοφορβίων 176
ἐπιμελητῇ βασιλικῶν, ὃν ᾔδει Λατίνῳ γενόμενον ἐν
τοῖς μάλιστα προσήγορον. ὁ δ' εἰς ὕλας ἐρήμους ἀγα-
γὼν αὐτὴν ὡς τῶν ἐπιτυχουσῶν τινα, φυλαττόμενος
ὀφθῆναι τοῖς εἰδόσιν ἔτρεφεν ἐν τῇ νάπῃ κατασκευά-
σας οἴκησιν οὐ πολλοῖς γνώριμον καὶ τὸ παιδίον
γενόμενον ἀναιρεῖταί τε καὶ τρέφει Σιλούιον ὀνομά-
σας ἀπὸ τῆς ὕλης, ὥσπερ ἂν εἴ τις Ἑλλάδι γλώσσῃ
3 λέξειεν Ὑλαῖον. χρόνου δὲ προϊόντος ὡς πολλὴν
ζήτησιν ἔγνω τῆς γυναικὸς ὑπὸ τῶν Λατίνων γινομέ-
νην καὶ δι' αἰτίας ὄντα παρὰ τῷ πλήθει τὸν Ἀσκά-

1 μεμυθευμένον O corr. Kiessling 3 σώζεται B 14 κατὰ] κα τὰ τὸ B 15 τυράννωι ABa συρρηνῷ Bb | συφορβίων B 16 ὧν Ba 20 οἴκησιν ἧς τὸ ἐγκυμονούμενον ἀποκυησάσης ἀναιρεῖται O praeter B 23 λέξει Ba λέξῃ Bb

νιον, ὡς ἀνῃρηκότα τὴν παιδίσκην, φράζει τῷ δήμῳ τὸ πρᾶγμα καὶ τὴν ἄνθρωπον ἄγει μετὰ τοῦ παιδὸς ἐκ τῆς νάπης. τύχῃ μὲν δὴ τοιαύτῃ χρησάμενος ὁ Σιλούϊος τὴν εἰρημένην ἔσχεν ὀνομασίαν καὶ τὸ ἐξ ἐκείνου γένος ἅπαν, τὴν ⟨δὲ⟩ βασιλείαν παρέλαβεν,
177 ἐπειδὴ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τελευτῆσαι συνέπεσεν, ἀμφίλογον γενομένην πρὸς ἕνα τὸν πρεσβεύσαντα τῶν Ἀσκανίου παίδων Ἴουλον ἀξιοῦντα τὴν πατρῴαν ἀρχὴν διαδέξασθαι. τὴν δὲ δίκην ἐπεψήφισεν ὁ δῆμος 4
ἄλλοις τε ὑπαχθεὶς λόγοις καὶ οὐχ ἥκιστα ὅτι μητρὸς ἦν ὁ Σιλούϊος ἐπικλήρου τῆς ἀρχῆς. Ἰούλῳ δὲ ἀντὶ τῆς βασιλείας ἱερά τις ἐξουσία προσετέθη καὶ τιμὴ τῷ τε ἀκινδύνῳ προὔχουσα τῆς μοναρχίας καὶ τῇ ῥαστώνῃ τοῦ βίου, ἣν ἔτι καὶ εἰς ἐμὲ τὸ ἐξ αὐτοῦ γένος ἐκαρποῦτο, Ἰούλιοι κληθέντες ἀπ' ἐκείνου. ἐγένετο δὲ μέγιστος ἅμα καὶ λαμπρότατος οἴκων οὗτος, ὧν ἡμεῖς ἴσμεν, ἄνδρας τε διαφορωτάτους ἡγεμόνων ἤνεγκεν, οἷς τὸ εὐγενὲς αἱ ἀρεταὶ μὴ ἀπιστεῖσθαι παρέσχον· ὑπὲρ ὧν ἐν ἄλλῳ δηλωθήσεται λόγῳ τὰ προσήκοντα.

LXXI. Σιλουΐου δ' ἑνὸς δέοντα τριάκοντα ἔτη κατασχόντος τὴν ἀρχὴν Αἰνείας υἱὸς αὐτοῦ διαδεξά-
178 μενος τὴν δυναστείαν ἑνὶ πλείω τριάκοντα ἐτῶν ἐβασίλευσεν. μετὰ δὲ τοῦτον ἓν καὶ πεντήκοντα Λατῖνος ἦρξεν ἔτη. Ἄλβας δὲ μετὰ τοῦτον ἑνὸς δέοντα τεττα-

3 ὁ om. A ὅ τε c. Bücheler 5 δὲ inseruit Gelenius, om. O 6 αὐτοῦ B αὐτῷ R 7 ἀμφίβολον B defendit Meutzner 9 ἐψήφισεν c. Portus 11 τῆς ἀρχῆς Reiske τῇ ἀρχῇ O 13 μοναρχίας B μοναρχικῆς R 15 Ἰούλιοι Gelenius ἴουλοι O 17 τε B δὲ R | ἡγεμόνων del. Reiske 21 δ' B δὲ R | ἑνὸς δέοντα om. B 22 διαδεξάμενος om. Ba add. Bmg

ράκοντα ἔτη. μετὰ δὲ Ἄλβαν Κάπετος ἓξ ἐπὶ τοῖς
εἴκοσιν. ἔπειτα Κάπυς δυεῖν δέοντα τριάκοντα. μετὰ
δὲ Κάπυν Κάλπετος ἄχρι τρισκαίδεκα ἐτῶν κατέσχε
2 τὴν ἀρχήν. ἑξῆς δὲ Τιβερῖνος ὀκταετῆ χρόνον ἐβα-
σίλευσεν. τελευτῆσαι δ' οὗτος ἐν μάχῃ παρὰ ποταμῷ
γενομένῃ λέγεται· παρενεχθεὶς δὲ ὑπὸ τοῦ ῥεύματος
ἐπώνυμον ἑαυτῷ κατέλιπε τὸν ποταμὸν Ἄλβουλαν
καλούμενον πρότερον. Τιβερίνου δὲ διάδοχος Ἀγρίπ-
3 πας ἓν καὶ τετταράκοντα ἐβασίλευσεν ἔτη. μετὰ δὲ
Ἀγρίππαν Ἀλλώδιος τυραννικόν τι χρῆμα καὶ θεοῖς
ἀπεχθόμενον ἑνὸς δέοντα εἴκοσιν· ᾧ περιφρονοῦντι
τὰ δαιμόνια κατεσκεύαστο κεραυνῶν τε μιμήματα καὶ
κτύποι βρονταῖς ἐμφερεῖς, οἷς δεδίττεσθαι τοὺς ἀν-
θρώπους ὡς θεὸς ἠξίου. ὄμβρων δὲ καὶ κεραυνῶν εἰς
τὸν οἶκον αὐτοῦ κατασκηψάντων τῆς τε λίμνης, παρ' 179
ἣν οἰκῶν ἐτύγχανε, πλημμύραν οὐκ εἰωθυῖαν λαβού-
σης κατακλυσθεὶς πανοίκιος ἀπόλλυται. καὶ νῦν ἔτι
διαλαμπούσης τῆς λίμνης ἐν μέρει τινί, ὅταν ὑπονο-
στήσῃ τὸ νᾶμα καὶ σταθερὸς ὁ βυθὸς γένηται, παστά-
4 δων ἐρείπια καὶ ἄλλα οἰκήσεως ἴχνη φαίνεται. Ἀουεν-
τῖνος δὲ παρὰ τούτου τὴν δυναστείαν διαδεξάμενος,
ἀφ' οὗ τῶν ἑπτὰ λόφων τις ἐπώνυμος ἐγένετο τῶν
συμπεπολισμένων τῇ Ῥώμῃ, τριάκοντα καὶ ἑπτὰ ἔτη
τὴν ἀρχὴν κατέσχεν. Πρόκας δὲ μετὰ τοῦτον ἔτη εἴ-

1 ἔτη AB 2 δυεῖν B δυοῖν R 4 τεβερῖνος A 6 λέγεται γενομένῃ B | ἀπὸ O 7 ἑαυτοῦ c. Kiessling | ἄλβαν ABa ἄλβυλανBb 8 τεβερίνου A | ἀγρόπας A 9 τριάκοντα B | ἔτη ἐβασίλευσεν B 10 ἀγρόπαν A | ἀλλώδις A | τυρρηνικόν τι A τυραννικόν τε B 16 ἐτύγχανεν B 18 διαλαμπούσης B διαλειμπούσης R | τινὶ del. Reiske 19 σταθερὸς] φανερὸς Schaller, Cobet Obs. p. 34 20 φαίνεται in B supra καὶ ἄλλα scriptum

κοσι καὶ τρία. ἔπειτα Ἀμόλιος οὐ σὺν δίκῃ τὴν βασιλείαν κατασχὼν Νεμέτορι προσήκουσαν, ὃς ἦν αὐτῷ πρεσβύτερος ἀδελφός, δύο καὶ τετταράκοντα ἔτη δυναστεύει. Ἀμολίου δὲ ἀναιρεθέντος ὑπὸ Ῥωμύλου 5
καὶ Ῥώμου τῶν ἐκ τῆς ἱερᾶς κόρης γενομένων, ὡς αὐτίκα λεχθήσεται, μετὰ τὸν ἐκείνου θάνατον ἀπολαμβάνει τὴν κατὰ νόμον δυναστείαν Νεμέτωρ ὁ τῶν νεανίσκων μητροπάτωρ. τῷ δ' ἑξῆς ἔτει τῆς Νεμέτορος ἀρχῆς, δευτέρῳ δὲ καὶ τριακοστῷ καὶ τετρα-
180 *κοσιοστῷ μετὰ τὴν Ἰλίου ἅλωσιν, ἀποικίαν στείλαντες Ἀλβανοὶ Ῥωμύλου καὶ Ῥώμου τὴν ἡγεμονίαν αὐτῆς ἐχόντων κτίζουσι Ῥώμην ἔτους ἐνεστῶτος πρώτου τῆς ἑβδόμης ὀλυμπιάδος, ἣν ἐνίκα ·στάδιον Δαϊκλῆς•Μεσσήνιος, ἄρχοντος Ἀθήνησι Χάροπος ἔτος τῆς δεκαετίας πρῶτον.*

LXXII. *Ἀμφισβητήσεως δὲ πολλῆς οὔσης καὶ περὶ τοῦ χρόνου τῆς κτίσεως καὶ περὶ τῶν οἰκιστῶν τῆς πόλεως οὐδὲ αὐτὸς ᾤμην δεῖν ὥσπερ ὁμολογούμενα πρὸς ἁπάντων ἐξ ἐπιδρομῆς ἐπελθεῖν. Κεφάλων μὲν γὰρ ὁ Γεργίθιος συγγραφεὺς παλαιὸς πάνυ δευτέρᾳ γενεᾷ μετὰ τὸν Ἰλιακὸν πόλεμον ἐκτίσθαι λέγει τὴν πόλιν ὑπὸ τῶν ἐξ Ἰλίου διασωθέντων σὺν Αἰνείᾳ, οἰκιστὴν δὲ αὐτῆς ἀποφαίνει τὸν ἡγησάμενον τῆς ἀποικίας Ῥῶμον, τοῦτον δ' εἶναι τῶν Αἰνείου παίδων ἕνα· τέτταρας δέ φησιν Αἰνείᾳ γενέσθαι παῖδας, Ἀσκάνιον, Εὐρυλέοντα, Ῥωμύλον, Ῥῶμον. εἴ-*

1 ὃς *οὐ* Ab ὃς A a 3 *δύο τε καὶ* B 5 *ῥέμου* A 6 *μετὰ — θάνατον* del. Reudler Tiroc. p. 17 9 *ἀρχῆς πρώτῳ* vel *δευτέρῳ* c. Reiske 19 *παρελθεῖν* B | *κεφάλλων* A 20 *γεργήθιος* Bb 22 *ἐξ* om. Ba 24 *αἰνεία* A 25 *φησιν* B *φασιν* R

ρηται δὲ καὶ Δημαγόρᾳ καὶ Ἀγαθύλλῳ καὶ ἄλλοις
συχνοῖς ὅ τε χρόνος καὶ ὁ τῆς ἀποικίας ἡγεμὼν ὁ 181
2 αὐτός. ὁ δὲ τὰς ἱερείας τὰς ἐν Ἄργει καὶ τὰ καθ᾽
ἑκάστην πραχθέντα συναγαγὼν Αἰνείαν φησὶν ἐκ
Μολοττῶν εἰς Ἰταλίαν ἐλθόντα μετ᾽ Ὀδυσσέα οἰ-
κιστὴν γενέσθαι τῆς πόλεως, ὀνομάσαι δ᾽ αὐτὴν ἀπὸ
μιᾶς τῶν Ἰλιάδων Ῥώμης. ταύτην δὲ λέγει ταῖς ἄλ-
λαις Τρωάσι παρακελευσαμένην κοινῇ μετ᾽ αὐτῶν
ἐμπρῆσαι τὰ σκάφη βαρυνομένην τῇ πλάνῃ. ὁμολογεῖ
3 δ᾽ αὐτῷ καὶ Δαμαστὴς ὁ Σιγεὺς καὶ ἄλλοι τινές. Ἀρι-
στοτέλης δὲ ὁ φιλόσοφος Ἀχαιῶν τινας ἱστορεῖ τῶν 182
ἀπὸ Τροίας ἀνακομισαμένων περιπλέοντας Μαλέαν,
ἔπειτα χειμῶνι βιαίῳ καταληφθέντας τέως μὲν ὑπὸ
τῶν πνευμάτων φερομένους πολλαχῇ τοῦ πελάγους
πλανᾶσθαι, τελευτῶντας δ᾽ ἐλθεῖν εἰς τὸν τόπον
τοῦτον τῆς Ὀπικῆς, ὃς καλεῖται Λατίνιον ἐπὶ τῷ
4 Τυρρηνικῷ πελάγει κείμενος. ἀσμένους δὲ τὴν γῆν
ἰδόντας ἀνελκῦσαί τε τὰς ναῦς αὐτόθι καὶ διατρῖψαι
τὴν χειμερινὴν ὥραν παρασκευαζομένους ἔαρος ἀρ-
χομένου πλεῖν. ἐμπρησθεισῶν δὲ αὐτοῖς ὑπὸ νύκτα
τῶν νεῶν οὐκ ἔχοντας ὅπως ποιήσονται τὴν ἄπαρσιν,
ἀβουλήτῳ ἀνάγκῃ τοὺς βίους ἐν ᾧ κατήχθησαν χωρίῳ
ἱδρύσασθαι. συμβῆναι δὲ αὐτοῖς τοῦτο διὰ γυναῖκας
αἰχμαλώτους, ἃς ἔτυχον ἄγοντες ἐξ Ἰλίου. ταύτας δὲ
κατακαῦσαι τὰ πλοῖα φοβουμένας τὴν οἴκαδε τῶν
5 Ἀχαιῶν ἄπαρσιν, ὡς εἰς δουλείαν ἀφιξομένας. Καλ-
λίας δὲ ὁ τὰς Ἀγαθοκλέους πράξεις ἀναγράψας Ῥώ- 183

5 ὀδυσσέα B ὀδυσσέως R 7 δ᾽ ἔλεγε B 9 τὰς σκα-
φὰς B defendit Meutzner 12 κομισαμένων B 16 Λαουίνιον
c. Kiessling 20 ἀποπλεῖν c. Bücheler

μην τινὰ Τρωάδα τῶν ἀφικνουμένων ἅμα τοῖς ἄλλοις
Τρωσὶν εἰς Ἰταλίαν γήμασθαι Λατίνῳ τῷ βασιλεῖ τῶν
Ἀβοριγίνων καὶ γεννῆσαι τρεῖς παῖδας, Ῥῶμον καὶ
Ῥωμύλον καὶ ⟨Τηλέγονον⟩ ..... οἰκίσαντας δὲ πόλιν,
ἀπὸ τῆς μητρὸς αὐτῇ θέσθαι τοὔνομα. Ξεναγόρας δὲ
ὁ συγγραφεὺς Ὀδυσσέως καὶ Κίρκης υἱοὺς γενέσθαι
τρεῖς, Ῥῶμον, Ἀντείαν, Ἀρδείαν· οἰκίσαντας δὲ τρεῖς
πόλεις ἀφ' ἑαυτῶν θέσθαι τοῖς κτίσμασι τὰς ὀνομα-
σίας. Διονύσιος δὲ ὁ Χαλκιδεὺς οἰκιστὴν μὲν ἀπο- 6
φαίνει τῆς πόλεως Ῥῶμον· τοῦτον δὲ λέγει κατὰ μέν
τινας Ἀσκανίου, κατὰ δέ τινας Ἠμαθίωνος εἶναι
παῖδα. εἰσὶ δέ τινες οἳ τὴν Ῥώμην ἐκτίσθαι λέγουσιν
ὑπὸ Ῥώμου τοῦ Ἰταλοῦ, μητρὸς δὲ Λευκαρίας τῆς
Λατίνου θυγατρός.

LXXIII. Ἔχων δὲ πολλοὺς καὶ ἄλλους τῶν Ἑλ-
184 ληνικῶν παρέχεσθαι συγγραφέων, οἳ διαφόρους ἀπο-
φαίνουσι τοὺς οἰκιστὰς τῆς πόλεως, ἵνα μὴ δόξω
μακρηγορεῖν ἐπὶ τοὺς Ῥωμαίων ἐλεύσομαι συγγρα-
φεῖς. παλαιὸς μὲν οὖν οὔτε συγγραφεὺς οὔτε λογο-
γράφος ἐστὶ Ῥωμαίων οὐδὲ εἷς· ἐκ παλαιῶν μέντοι
λόγων ἐν ἱεραῖς δέλτοις σωζομένων ἕκαστός τι παρα-
λαβὼν ἀνέγραψεν. τούτων δέ τινες μὲν Αἰνείου 2
γενέσθαι υἱοὺς λέγουσι Ῥωμύλον τε καὶ Ῥῶμον τοὺς
οἰκιστὰς τῆς Ῥώμης, ἕτεροι δὲ θυγατρὸς Αἰνείου παῖ-
δας, ὅτου δὲ πατρὸς οὐκέτι διορίζοντες· δοθῆναι δ'

1 τρωάδων B 3 τρεῖς B δύο R 4 καὶ ante lacunam B om. R | Τηλέγονον e Syncello Ritschl restituit et lacunam significavit 7 Ἀντείαν Steph. Byz. ἀντίαν O | ἀρδεῖαν B ἀρδίαν A 8 κτήμασι Ba 13 λευκαρίας Kiessling ἠλέκτρας A λεύκτρας B 16 διαφόρους c. Kiessling 17 δόξω Bücheler δόξαιμι AB 23 υἱοὺς γενέσθαι B | τε B om. R

αὐτοὺς ὑπ' Αἰνείου Λατίνῳ τῷ βασιλεῖ τῶν Ἀβοριγίνων ὁμηρεύσοντας, ὅτε καὶ αἱ πίστεις τοῖς ἐπιχωρίοις πρὸς τοὺς ἐπήλυδας ἐγένοντο. ἀσπαζόμενον δὲ αὐτοὺς Λατῖνον τῇ τε ἄλλῃ θεραπείᾳ περιέπειν εὖ καὶ ἐκγόνου ἄρρενος ἄπαιδα τελευτῶντα διαδόχους μέρους

3 τινὸς τῆς ἑαυτοῦ ἀρχῆς καταλιπεῖν. ἄλλοι δὲ λέγουσιν Αἰνείου τελευτήσαντος Ἀσκάνιον ἅπασαν τὴν Λατίνων ἀρχὴν παραλαβόντα νείμασθαι πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς Ῥωμύλον τε καὶ Ῥῶμον τήν τε χώραν καὶ τὴν δύναμιν τὴν Λατίνων τριχῇ· αὐτὸν μὲν δὴ τήν τε 185
Ἄλβαν κτίσαι καὶ ἄλλ' ἄττα πολίσματα· Ῥῶμον δὲ Καπύην μὲν ἀπὸ τοῦ προπάππου Κάπυος, Ἀγχίσην δὲ ἀπὸ τοῦ προπάτορος Ἀγχίσου, Αἰνείαν δὲ τὴν ὕστερον κληθεῖσαν Ἰάνικλον ἀπὸ τοῦ πατρός, Ῥώμην δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ, ταύτην δὲ χρόνους τινὰς ἐρημωθεῖσαν ἑτέρας αὖθις ἐλθούσης ἀποικίας, ἣν Ἀλβανοὶ ἔστειλαν ἡγουμένου Ῥωμύλου καὶ Ῥώμου, τὴν ἀρχαίαν κτίσιν ἀπολαβεῖν· ὥστε διττὰς εἶναι τῆς Ῥώμης τὰς κτίσεις· τὴν μὲν ὀλίγον ὕστερον τῶν Τρωικῶν γενομένην, τὴν δὲ πεντεκαίδεκα γενεαῖς ὑστεροῦσαν τῆς

4 προτέρας. εἰ δέ τις ἀπιδεῖν βουλήσεται τὰ προσωτέρω καὶ τρίτη τις ἀρχαιοτέρα τούτων εὑρεθήσεται Ῥώμη γενομένη πρὶν Αἰνείαν καὶ Τρῶας ἐλθεῖν εἰς Ἰταλίαν. ταῦτα δὲ οὐ τῶν ἐπιτυχόντων τις οὐδὲ νέων συγγραφεὺς ἱστόρηκεν, ἀλλ' Ἀντίοχος ὁ Συρακούσιος, 186

2 καὶ B om. R 4 περιέπειν om. B | καὶ B om. R | ἐγγόνου B 7 λατίνων om. A 10 τὴν λατίνων B τῶν λ. R 11 ἄλλαττα Ab ἄλλατα Aa ἄλλα ἄττα B | καπύην μὲν ῥῶμον B 15 δ' ἐφ' Ba | post ἑαυτοῦ lacunam statuit Sauppe Eph. Gott. 1861 p. 1863 18 τῆς ῥώμης om. Ba 25 ἑάντικος A ἑ..ἀντικὸς Ba ἀντικὸς Bb

οὗ καὶ πρότερον ἐμνήσθην. φησὶ δὲ Μόργητος ἐν Ἰταλίᾳ βασιλεύοντος (ἦν δὲ τότε Ἰταλία ἡ ἀπὸ Τάραντος ἄχρι Ποσειδωνίας παράλιος) ἐλθεῖν ὡς αὐτὸν ἄνδρα φυγάδα ἐκ Ῥώμης. λέγει δὲ ὧδε· ‘ἐπεὶ δὲ Ἰταλὸς κατεγήρα, Μόργης ἐβασίλευσεν. ἐπὶ τούτου δὲ ἀνὴρ ἀφίκετο ἐκ Ῥώμης φυγάς· Σικελὸς ὄνομα αὐτῷ.’ κατὰ 5
μὲν δὴ τὸν Συρακούσιον συγγραφέα παλαιά τις εὑρίσκεται καὶ προτεροῦσα τῶν Τρωικῶν [χρόνων ἡ Ῥώμη.] πότερον δὲ περὶ τοὺς αὐτοὺς ἦν τόπους, ἐν οἷς ἡ νῦν οἰκουμένη πόλις ἐστίν, ἢ χωρίον ἕτερον ἐτύγχανεν
187 οὕτως ὀνομαζόμενον ἀσαφὲς ἐκείνου καταλιπόντος οὐδ᾽ ἐγὼ δύναμαι συμβαλεῖν. περὶ μὲν οὖν τῶν παλαιῶν κτίσεων ἱκανὰ ἡγοῦμαι τὰ προειρημένα.

LXXIIII. Τὸν δὲ τελευταῖον γενόμενον τῆς Ῥώμης οἰκισμὸν ἢ κτίσιν ἢ ὅτι δήποτε χρὴ καλεῖν Τίμαιος μὲν ὁ Σικελιώτης οὐκ οἶδ᾽ ὅτῳ κανόνι χρησάμενος ἅμα Καρχηδόνι κτιζομένῃ γενέσθαι φησὶν ὀγδόῳ καὶ τριακοστῷ πρότερον ἔτει τῆς πρώτης ὀλυμπιάδος. Λεύκιος δὲ Κίγκιος ἀνὴρ τῶν ἐκ τοῦ βουλευτικοῦ συνεδρίου περὶ τὸ τέταρτον ἔτος τῆς δωδεκάτης ὀλυμπιάδος. Κόϊντος δὲ Φάβιος κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ὀγδόης ὀλυμπιάδος. Κάτων δὲ Πόρκιος 2
Ἑλληνικὸν μὲν οὐχ ὁρίζει χρόνον, ἐπιμελὴς δὲ γενόμενος, εἴ καί τις ἄλλος, περὶ τὴν συναγωγὴν τῆς ἀρχαιολογουμένης ἱστορίας ἔτεσιν ἀποφαίνει δυσὶ καὶ

2 βασιλεύοντος — ἰταλία om. Ba 3 ὡς B πρὸς R 4 ἐκ B δ᾽ ἐκ R φυγάδ᾽ ἐκ? 6 φυγὰς om. B 8 χρόνων del. Reudler Tiroc. p. 18 | ἡ del. Sylburg | Ῥώμη delevi 10 ἐτύγχανεν οὕτως B οὕτως ἐ. R 14 γενόμενον A deest in B 15 δήποτε om. B | καλεῖν γενόμενον B κ. τὸ γ. c. Kiessling 19 καίκιος B 24 περὶ B εἰς R

τριάκοντα καὶ τετρακοσίοις ὑστεροῦσαν τῶν Ἰλιακῶν.
ὁ δὲ χρόνος οὗτος ἀναμετρηθεὶς ταῖς Ἐρατοσθένους 188
χρονογραφίαις κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος πίπτει τῆς ἑβ-
δόμης ὀλυμπιάδος. ὅτι δέ εἰσιν οἱ κανόνες ὑγιεῖς, οἷς
Ἐρατοσθένης κέχρηται, καὶ πῶς ἄν τις ἀπευθύνοι
τοὺς Ῥωμαίων χρόνους πρὸς τοὺς Ἑλληνικούς, ἐν
3 ἑτέρῳ δεδήλωταί μοι λόγῳ. οὐ γὰρ ἠξίουν ὡς Πολύ-
βιος ὁ Μεγαλοπολίτης τοσοῦτο μόνον εἰπεῖν, ὅτι
κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος τῆς ἑβδόμης ὀλυμπιάδος τὴν
Ῥώμην ἐκτίσθαι πείθομαι, οὐδ᾽ ἐπὶ τοῦ παρὰ τοῖς
ἀρχιερεῦσι κειμένου πίνακος ἑνὸς καὶ μόνου τὴν πί- 189
στιν ἀβασάνιστον καταλιπεῖν, ἀλλὰ τοὺς ἐπιλογισμούς,
οἷς αὐτὸς προσεθέμην, εἰς μέσον ὑπευθύνους τοῖς
4 βουληθεῖσιν ἐσομένους ἐξενεγκεῖν. ἡ μὲν οὖν ἀκρί-
βεια ἐν ἐκείνῳ δηλοῦται τῷ λόγῳ, λεχθήσεται δὲ καὶ
διὰ τῆσδε τῆς πραγματείας αὐτὰ τἀναγκαιότατα. ἔχει
δὲ οὕτως· ἡ Κελτῶν ἔφοδος, καθ᾽ ἣν ἡ Ῥωμαίων
πόλις ἑάλω, συμφωνεῖται σχεδὸν ὑπὸ πάντων ἄρχοντος
Ἀθήνησι Πυργίωνος γενέσθαι κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος
τῆς ὀγδόης καὶ ἐνενηκοστῆς ὀλυμπιάδος. ὁ δὲ πρὸ τῆς
καταλήψεως χρόνος ἀναγόμενος εἰς Λεύκιον Ἰούνιον
Βροῦτον καὶ Λεύκιον Ταρκύνιον Κολλατῖνον τοὺς
πρώτους ὑπατεύσαντας ἐν Ῥώμῃ μετὰ τὴν κατάλυσιν 190
τῶν βασιλέων ἔτη περιείληφεν εἴκοσι πρὸς τοῖς ἑκα-
5 τόν. δηλοῦται δὲ ἐξ ἄλλων τε πολλῶν καὶ τῶν καλου-
μένων τιμητικῶν ὑπομνημάτων, ἃ διαδέχεται παῖς

8 *τοσοῦτον O 11 ἀρχιερεῦσι Niebuhr Hist. rom. I[4] p. 254 ἀγχιστεῦσι AB 12 καταλιπεῖν B ἀπολιπεῖν R 13 οἷς B οὓς R | προεθέμην Bb 15 καὶ om. B 16 τἀναγκαιότατα B τὰ ἀναγκαιότατα R

παρὰ πατρὸς καὶ περὶ πολλοῦ ποιεῖται τοῖς μεθ' ἑαυ-
τὸν ἐσομένοις ὥσπερ ἱερὰ πατρῷα παραδιδόναι· πολ-
λοὶ δ' εἰσὶν ἀπὸ τῶν τιμητικῶν οἴκων ἄνδρες ἐπι-
φανεῖς οἱ διαφυλάττοντες αὐτά· ἐν οἷς εὑρίσκω δευ-
τέρῳ πρότερον ἔτει τῆς ἁλώσεως τίμησιν [ὑπὸ] τοῦ
Ῥωμαίων δήμου γενομένην, ᾗ παραγέγραπται καθά-
περ καὶ ταῖς ἄλλαις χρόνος οὗτος· 'ὑπατεύοντος Λευ-
κίου Οὐαλερίου Ποτίτου καὶ Τίτου Μαλλίου Καπιτω-
λίνου μετὰ τὴν ἐκβολὴν τῶν βασιλέων ἑνὸς δέοντι
εἰκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἔτει.' ὥστε τὴν Κελτικὴν ἔφοδον, 6
ἣν τῷ δευτέρῳ μετὰ τὴν τίμησιν ἔτει γενομένην εὑρί-
σκομεν, ἐκπεπληρωμένων τῶν εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἐτῶν
γενέσθαι. εἰ δὲ τοῦτο τὸ διάστημα τοῦ χρόνου τριά-
κοντα ὀλυμπιάδων εὑρίσκεται γενόμενον, ἀνάγκη τοὺς
πρώτους ἀποδειχθέντας ὑπάτους ὁμολογεῖν ἄρχοντος
191 Ἀθήνησιν Ἰσαγόρου παρειληφέναι τὴν ἀρχὴν κατὰ
τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ὀγδόης καὶ ἑξηκοστῆς ὀλυμπιάδος.

LXXV. Καὶ μὴν ἀπό γε τῆς ἐκβολῆς τῶν βασιλέων ἐπὶ τὸν πρῶτον ἄρξαντα τῆς πόλεως Ῥωμύλον ἀναβιβασθεὶς ὁ χρόνος ἔτη τέτταρα πρὸς ⟨τοῖς⟩ τετταράκοντα καὶ διακοσίοις ἀποτελεῖ. γνωρίζεται δὲ τοῦτο ταῖς διαδοχαῖς τῶν βασιλέων καὶ τοῖς ἔτεσιν, οἷς ἕκαστοι κατέσχον τὴν ἀρχήν. Ῥωμύλος μὲν γὰρ ὁ κτίσας τὴν πόλιν ἑπτὰ καὶ τριάκοντα ἔτη λέγεται κατασχεῖν τὴν δυναστείαν· μετὰ δὲ τὸν Ῥωμύλου θάνατον ἀβασίλευτος ἡ πόλις
γενέσθαι χρόνον ἐνιαύσιον. ἔπειτα Νόμας Πομπίλιος 2

5 ὑπὸ del. Madvig Adv. I p. 725 | τοῦ B τῶν A 8 ποτίνου AB 10 καὶ ἑκατοστῷ Bb om. ABa 13 δὲ B δὴ R 16 εἰς ἀγροῦ A ἰσάγρου B 20 τοῖς addidit Kiessling | καὶ om. A 26 νόμας Bb νομᾶς ABa et aliis locis

αἱρεθεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου τρία καὶ τετταράκοντα ἔτη
βασιλεῦσαι. Τύλλος δὲ Ὁστίλιος μετὰ Νόμαν δύο καὶ
τριάκοντα. ὁ δ' ἐπὶ τούτῳ βασιλεύσας Ἄγκος Μάρ-
κιος τέτταρα πρὸς τοῖς εἴκοσι. μετὰ δὲ Μάρκιον Λεύ-
κιος Ταρκύνιος ὁ κληθεὶς Πρίσκος ὀκτὼ καὶ τριάκοντα.
τοῦτον δὲ διαδεξάμενος Σερούϊος Τύλλιος τετταράκοντα
καὶ τέτταρα. ὁ Σερούϊον δὲ ἀνελὼν Λεύκιος Ταρκύνιος
ὁ τυραννικὸς καὶ διὰ τὴν τοῦ δικαίου ὑπεροψίαν κλη- 192
θεὶς Σούπερβος ἕως εἰκοστοῦ καὶ πέμπτου προαγα-
3 γεῖν τὴν ἀρχήν. τεττάρων δὲ καὶ τετταράκοντα καὶ
διακοσίων ἀναπληρουμένων ἐτῶν, ἃ κατέσχον οἱ βα-
σιλεῖς, ὀλυμπιάδων δὲ μιᾶς καὶ ἑξήκοντα πᾶσα ἀνάγ-
κη τὸν πρῶτον ἄρξαντα τῆς πόλεως Ῥωμύλον ἔτει
πρώτῳ τῆς ἑβδόμης ὀλυμπιάδος παρειληφέναι τὴν
βασιλείαν ἄρχοντος Ἀθήνησι τῆς δεκαετίας Χάροπας
ἔτος πρῶτον. τοῦτο γὰρ ὁ λογισμὸς τῶν ἐτῶν ἀπαιτεῖ.
ὅτι δὲ τοσαῦτα ἕκαστος τῶν βασιλέων ἦρξεν ἔτη δι'
ἐκείνου δηλοῦταί μοι τοῦ λόγου.

4 Τὰ μὲν δὴ περὶ τοῦ χρόνου καθ' ὃν ἡ νῦν δυναστεύουσα πόλις ᾠκίσθη τοῖς τε πρὸ ἐμοῦ γενομένοις εἰρημένα κἀμοὶ δοκοῦντα τοιάδ' ἐστιν. οἰκισταὶ δ' αὐτῆς οἵτινες ἦσαν καὶ τίσι τύχαις χρησάμενοι τὴν ἀποικίαν ἔστειλαν ὅσα τε ἄλλα περὶ τὴν κτίσιν ταύτην ἱστόρηται πολλοῖς μὲν εἴρηται καὶ διαφόρως τὰ πλεῖστα ἐνίοις, λεχθήσεται δὲ κἀμοὶ τὰ πιθανώτατα τῶν μνημονευομένων. ἔχει δὲ ὧδε·

2 τύλλιος B | ὀστίλλιος AB 4 μάρκον AB 6 σερουίλλιος A 7 τέσσαρα B | σερουίλιον A 8 ὁ B om. R | τυρρηνικὸς B 9 ἕως om. B 11 ἀναπολουμένων A | ἐτῶν B om. R | ἃ κατέσχον B ἀκάτια ἔσχον A 15 τὴν δεκαετίαν AB 21 τοιάδ' B τοιάδε R 22 καὶ Kiessling ἢ O

LXXVI. Ἀμόλιος ἐπειδὴ παρέλαβε τὴν Ἀλβανῶν
193 βασιλείαν τὸν πρεσβύτερον ἀδελφὸν Νεμέτορα τῷ
κατισχῦσαι τῆς πατρίου τιμῆς ἀπείρξας, τά τε ἄλλα
κατὰ πολλὴν ὑπεροψίαν τῶν δικαίων ἔδρα καὶ τελευ-
τῶν ἔρημον γένους τὸν οἶκον τοῦ Νεμέτορος ἐπεβού-
λευσε ποιῆσαι, τοῦ τε δίκην ὑποσχεῖν φόβῳ καὶ ἔρωτι
μὴ πανσθῆναί ποτε τῆς ἀρχῆς. βουλευσάμενος δὲ ταῦτα 2
ἐκ πολλοῦ πρῶτον μὲν τὸν υἱὸν τοῦ Νεμέτορος Αἴ-
γεστον ἄρτι γενειάζοντα φυλάξας ἔνθα ἐκυνηγέτει,
προλοχίσας τοῦ χωρίου τὸ ἀφανέστατον, ἐξελθόντα
ἐπὶ θήραν ἀποκτείνει καὶ παρεσκεύασε λέγεσθαι μετὰ
τὸ ἔργον ὡς ὑπὸ λῃστῶν ἀναιρεθείη τὸ μειράκιον. οὐ
μέντοι κρείττων ἡ κατασκευαστὴ δόξα τῆς σιωπωμέ-
νης ἀληθείας ἐγένετο, ἀλλὰ πολλοῖς καὶ παρὰ τὸ
ἀσφαλὲς ἐτολμᾶτο λέγεσθαι τὸ πραχθέν. Νεμέτωρ δὲ 3
ᾔδει μὲν τὸ ἔργον, λογισμῷ δὲ κρείττονι τοῦ πάθους
χρώμενος ἄγνοιαν ἐσκήπτετο εἰς ἀκινδυνότερον ἀνα-
194 βαλέσθαι χρόνον τὴν ὀργὴν βουλευσάμενος. Ἀμό-
λιος δὲ τὰ τοῦ μειρακίου ὑπολαβὼν λεληθέναι δεύτερα
τάδε ἐποίει· τὴν θυγατέρα τοῦ Νεμέτορος Ἰλίαν, ὡς
δέ τινες γράφουσι Ῥέαν ὄνομα, Σιλουΐαν δ' ἐπίκλη-
σιν, ἐν ἀκμῇ γάμου γενομένην ἱέρειαν ἀποδείκνυσιν
Ἑστίας, ὡς μὴ τάχιον εἰς ἀνδρὸς ἐλθοῦσα τέκῃ τι-
μωροὺς τῷ γένει. πενταετοῦς δὲ οὐκ ἐλάττω χρόνου
ἔδει τὰς ἱερὰς κόρας ἁγνὰς διαμεῖναι γάμων, αἷς ἀνα-

2 νεμίτορα passim Ba νεμέτορα ABb 4 καὶ κατὰ Bb | τελευταῖον Bb 6 ἔρωτι τοῦ μὴ Stephanus 7 πανθῆναι ABb 8 ⟨αἴ⟩γεστον B et sic semper 14 ἐγένετο A | πολλοῖς καὶ B καὶ π. R 20 ἰλούιαν B 21 ἰουλίαν A ἰλουίαν B σιλουίαν Glareanus 23 ὥστε AB 24 τριακονταετοῦς c. Glareanus, Sylburg

τέθειται τοῦ τε ἀσβέστου πυρὸς ἡ φυλακὴ καὶ εἴ τι ἄλλο θρησκεύεσθαι τῷ κοινῷ διὰ παρθένων νόμιμον
4 ἦν. ἔπραττε δὲ Ἀμόλιος τοῦτο μετ' ὀνομάτων καλῶν, ὡς τιμὴν τῷ γένει καὶ κόσμον περιτιθεὶς οὔτε αὐτὸς εἰσηγησάμενος τὸν νόμον τόνδε οὔτε κοινῷ ὄντι πρῶτον ἀναγκάσας τῶν ἐν ἀξιώματι χρῆσθαι τὸν ἀδελφόν, ἐν ἔθει δὲ τοῖς Ἀλβανοῖς καὶ ἐν καλῷ ὂν τὰς εὐγενεστάτας ἀποδείκνυσθαι κόρας τῆς Ἑστίας προπόλους. ὁ δὲ Νεμέτωρ αἰσθόμενος οὐκ ἀπὸ τοῦ βελ- 195 τίστου ταῦτα πράττοντα τὸν ἀδελφὸν ὀργὴν φανερὰν οὐκ ἐποιεῖτο, ἵνα μὴ τῷ δήμῳ ἀπέχθοιτο, ἀπόρρητον δὲ καὶ τοῦτο ἐφύλαττε τὸ ἔγκλημα.

LXXVII. Τετάρτῳ δ' ὕστερον ἔτει τὴν Ἰλίαν ἐλθοῦσαν εἰς ἱερὸν ἄλσος Ἄρεος ὕδατος ἁγνοῦ κομιδῆς ἕνεκα, ᾧ πρὸς τὰς θυσίας ἔμελλε χρήσασθαι, βιάζεταί τις ἐν τῷ τεμένει. τοῦτον δέ τινες μὲν ἀποφαίνουσι τῶν μνηστήρων ἕνα γενέσθαι τῆς κόρης ἐρῶντα τῆς παιδίσκης, οἱ δὲ αὐτὸν Ἀμόλιον οὐκ ἐπιθυμίας μᾶλλον ἢ ἐπιβουλῆς ἕνεκα φραξάμενόν τε ὅπλοις ὡς ἐκπληκτικώτατος ὀφθήσεσθαι ἔμελλε καὶ τὸ τῆς ὄψεως γνώριμον εἰς ἀσαφὲς ὡς μάλιστα ἐδύνατο καθιστάντα·
2 οἱ δὲ πλεῖστοι μυθολογοῦσι τοῦ δαίμονος εἴδωλον, οὗ τὸ χωρίον ἦν, πολλὰ καὶ ἄλλα τῷ πάθει δαιμόνια ἔργα <προσάπτοντες> ἡλίου τε ἀφανισμὸν αἰφνίδιον καὶ

7 δὲ] δὴ c. Bücheler 9 ταῦτα οὐκ ἀπὸ τοῦ βελτίστου B 10 ὀργὴν μὲν c. Cobet Obs. p. 35 12 τοῦτο ἔγκλημα ἐφύλαττε A τοῦτο ἐφυλάττετο τὸ ἐγ. B corr. Cobet l. l. 15 χρήσασθαι B χρῆσθαι R 17 τῆς κόρης del. Bücheler, τῆς παιδίσκης del. Sauppe Eph. Gott. 1861 p. 1864, ἐρῶντα τ. π. del. Urlichs Eos I p. 324 19 οἷς ὡς c. Meutzner Ann. phil. 1877 p. 830 22—p. 125 5 corrupta censet Meutzner l. l. 24 προσάπτοντες add. Casaubonus om. O | αἰφνίδιον om. A

ζόφον ἐν οὐρανῷ κατασχόντα· ὄψιν δέ, ἣν καὶ τὸ εἴ-
δωλον εἶχε, θαυμασιωτέραν μακρῷ δή τι κατὰ μέγεθος
196 καὶ κάλλος ἀνθρώπων· φασί τε εἰπεῖν τῇ κόρῃ παρη-
γοροῦντα τὴν λύπην τὸν βιασάμενον, ἐξ οὗ γενέσθαι
δῆλον ὅτι θεὸς ἦν, μηδὲν ἄχθεσθαι τῷ πάθει. τὸ γὰρ
κοινώνημα τῶν γάμων αὐτῇ γεγονέναι πρὸς τὸν ἐμ-
βατεύοντα τῷ χωρίῳ δαίμονα, τέξεσθαι δ' αὐτὴν ἐκ
τοῦ βιασμοῦ δύο παῖδας ἀνθρώπων μακρῷ κρατί-
στους ἀρετὴν καὶ τὰ πολέμια. ταῦτα δὲ εἰπόντα νέ-
φει περικαλυφθῆναι καὶ ἀπὸ γῆς ἀρθέντα φέρεσθαι
δι' ἀέρος ἄνω. ὅπως μὲν οὖν χρὴ περὶ τῶν τοιῶνδε 3
δόξης ἔχειν, πότερον καταφρονεῖν ὡς ἀνθρωπίνων
ῥᾳδιουργημάτων εἰς θεοὺς ἀναφερομένων μηδὲν ἂν
τοῦ θεοῦ λειτούργημα τῆς ἀφθάρτου καὶ μακαρίας
φύσεως ἀνάξιον ὑπομένοντος, ἢ καὶ ταύτας παρα-
δέχεσθαι τὰς ἱστορίας, ὡς ἀνακεκραμένης τῆς ἁπάσης
οὐσίας τοῦ κόσμου καὶ μεταξὺ τοῦ θείου καὶ θνητοῦ
γένους τρίτης τινὸς ὑπαρχούσης φύσεως, ἣν τὸ δαι-
μόνων φῦλον ἐπέχει, τοτὲ μὲν ἀνθρώποις, τοτὲ δὲ
θεοῖς ἐπιμιγνύμενον, ἐξ οὗ ὁ λόγος ἔχει τὸ μυθευόμε-
197 νον ἡρώων φῦναι γένος, οὔτε καιρὸς ἐν τῷ παρόντι
διασκοπεῖν ἀρκεῖ τε ὅσα φιλοσόφοις περὶ αὐτῶν
ἐλέχθη. ἡ δ' οὖν κόρη μετὰ τὸν βιασμὸν ἀρρωστεῖν 4
σκηψαμένη (τοῦτο γὰρ αὐτῇ παρήνεσεν ἡ μήτηρ

1 καὶ ὄψιν δὲ vel δὴ c. Urlichs Eos I p. 324 | καὶ del. Kiessling 2 δ⟨ή⟩ τι B ᾗ c. Kiessling 5 ἦν καὶ μηδὲν A 11 ὅπως μὲν bis scripta B 13 μηδὲν ἂν τοῦ A μηδὲν αὐτοῦ Ba μηδὲν ἂν αὐτοῦ Bb 13—15 verba μηδὲν — ὑπομένοντος in suspicionem vocat Meutzner l. l. 18 τρίτης τινὸς om. A | ἣ c. Portus 21 ἡρῶον ABa 22 ὅσα Stephanus ὡς O

ἀσφαλείας τε καὶ τῶν πρὸς τοὺς θεοὺς ὁσίων ἕνεκα) οὐκέτι προσήει τοῖς ἱεροῖς, ἀλλὰ διὰ τῶν ἄλλων ἐγίνετο παρθένων, αἷς τὸ αὐτὸ προσέκειτο ἔργον, ὅσα λειτουργεῖν ἐκείνην ἔδει.

LXXVIII. Ἀμόλιος δὲ εἴτε κατὰ τὴν συνείδησιν
τῶν πραχθέντων εἴτε ὑπονοίᾳ τῶν εἰκότων προα-
χθεὶς ἔρευναν ἐποιεῖτο τῆς χρονίου τῶν ἱερῶν ἀπο-
στάσεως, κατὰ τίνα γίνεται μάλιστ' αἰτίαν ἰατρούς τε
οἷς μάλιστα ἐπίστευεν εἰσπέμπων καί, ἐπειδὴ τὴν νόσον
αἱ γυναῖκες ἀπόρρητον ἀνθρώποις ᾐτιῶντο εἶναι, τὴν
2 ἑαυτοῦ γυναῖκα φύλακα τῆς κόρης καταλιπών. ὡς δὲ
κατήγορος αὕτη τοῦ πάθους ἐγένετο γυναικείᾳ τεκ-
μάρσει τὸ ἀφανὲς τοῖς ἄλλοις ἀνευροῦσα, τῆς μὲν
παιδός, ὡς μὴ λάθῃ τεκοῦσα (ἦν δὲ οὐ πρόσω τοῦ
τόκου) φυλακὴν ἐποιεῖτο δι' ὅπλων· αὐτὸς δὲ καλέ-
σας τὸν ἀδελφὸν εἰς τὸ συνέδριον τῆς τε λανθανού- 198
σης τοὺς ἄλλους φθορᾶς μηνυτὴς γίνεται καὶ ᾐτιᾶτο
συγκακουργεῖν τῇ κόρῃ τοὺς γονεῖς ἐκέλευέ τε μὴ
3 κρύπτειν τὸν εἰργασμένον, ἀλλ' εἰς μέσον ἄγειν. Νε-
μέτωρ δὲ παραδόξων τε λόγων ἀκούειν ἔφη καὶ παν-
τὸς ἀναίτιος εἶναι τοῦ λεγομένου χρόνον τε ἠξίου βα-
σάνου τῆς ἀληθείας ἕνεκα λαβεῖν· τυχὼν δὲ ἀναβολῆς
μόλις, ἐπειδὴ τὸ πρᾶγμα παρὰ τῆς γυναικὸς ἔμαθεν
ὡς ἡ παῖς ἐν ἀρχαῖς ἀφηγήσατο, τόν τε βιασμὸν τὸν
ὑπὸ τοῦ θεοῦ γενόμενον ἀπέφαινε καὶ τοὺς λεχθέντας

8 τε B δὲ R 10 ἀνδράσιν c. Kayser Ann. phil. 1861 p. 6 11 καταλιπὼν Kiessling κατέλιπεν O καταλείπων c. Kayser l. l. 12 αὕτη Bb αὐτὴ ABa 13 τεκμάρσι B 14 πόρρω B 19 τὸν εἰργασμένον B Reiske, τὸ εἰργ. R 22 δὴ ABa 23 μόνης B 24 ἀφηγήσατο τὸ πρᾶγμα AB 25 ἀπὸ B

ὑπ' αὐτοῦ περὶ τῶν διδύμων παίδων λόγους διεξῆλθεν ἠξίου τε πίστιν ποιήσασθαι ταύτην τῶν λεγομένων, εἰ τοιοῦτος ὁ τῆς ὠδῖνος ἔσται γόνος, οἷον ὁ θεὸς ὑφηγήσατο. καὶ γὰρ ὁμοῦ τι τῷ τίκτειν εἶναι τὴν κόρην, ὥστε ⟨οὐκ εἰς⟩ μακρὰν ῥᾳδιουργεῖν φανήσεται. παρεδίδου δὲ καὶ τὰς φυλαττούσας τὴν κόρην καὶ ἐλέγχων οὐδενὸς ἀφίστατο. ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ τὸ 4
199 μὲν τῶν συνέδρων πλῆθος ἐπείθετο, Ἀμόλιος δὲ οὐδὲν ὑγιὲς ἀπέφαινε τῶν ἀξιουμένων, ἀλλ' ἐκ παντὸς ὥρμητο τρόπου τὴν ἄνθρωπον ἀπολέσαι. ἐν ὅσῳ δὲ ταῦτ' ἐγένετο παρῆσαν οἱ τὴν ὠδῖνα φρουρεῖν ταχθέντες ἀποφαίνοντες ἄρρενα βρέφη δίδυμα τεκεῖν τὴν κόρην, καὶ αὐτίκα Νεμέτωρ μὲν ἐν τῷ αὐτῷ πολὺς ἦν λόγῳ τοῦ θεοῦ τε ἀποδεικνὺς τὸ ἔργον καὶ μηδὲν εἰς τὴν κόρην ἀναίτιον οὖσαν τοῦ πάθους παρανομεῖν ἀξιῶν· Ἀμολίῳ δὲ τῶν ἀνθρωπείων τι μηχανημάτων καὶ τὸ περὶ τὸν τόκον ἐδόκει γενέσθαι παρασκευασθέντος ἑτέρου ταῖς γυναιξὶ βρέφους ἢ κρύφα τῶν φυλάκων ἢ συγκακουργούντων, καὶ πολλὰ εἰς τοῦτο ἐλέχθη. ὡς δὲ τὴν γνώμην τοῦ βασι- 5
λέως ἔμαθον οἱ σύνεδροι ἀπαραιτήτῳ ⟨τῇ⟩ ὀργῇ χρωμένην ἐδικαίωσαν καὶ αὐτοὶ καθάπερ ἐκεῖνος ἠξίου χρήσασθαι τῷ νόμῳ κελεύοντι τὴν μὲν αἰσχύνασαν τὸ σῶμα ῥάβδοις αἰκισθεῖσαν ἀποθανεῖν, τὸ δὲ γεννηθὲν
200 εἰς τὸ τοῦ ποταμοῦ βάλλεσθαι ῥεῖθρον· νῦν μέντοι

2 ταύτην B ταῦτα R 4—5 καὶ γὰρ — φανήσεται om. B 5 οὐκ εἰς add. Stephanus | εἰ ῥᾳδιουργεῖ c. Reiske 9 ἀξιουμένων Stephanus ἀξιολογουμένων O 12 δίδυμα post κόρην B 15 τοῦ πάθους om. B 21 τῇ add. Grasberger Phil. XXXVIII p. 548 23 χρήσασθαι B χρῆσθαι R

ζώσας κατορύττεσθαι τὰς τοιαύτας ὁ τῶν ἱερῶν ἀγορεύει νόμος.

LXXVIIII. Μέχρι μὲν δὴ τούτων οἱ πλεῖστοι τῶν συγγραφέων τὰ αὐτὰ ἢ μικρὸν παραλλάττοντες οἱ μὲν ἐπὶ τὸ μυθωδέστερον, οἱ δ' ἐπὶ τὸ τῇ ἀληθείᾳ ἐοικὸς μᾶλλον ἀποφαίνουσι, περὶ δὲ τῶν ἑξῆς δια-
2 φέρονται. οἱ μὲν γὰρ εὐθὺς ἀναιρεθῆναι λέγουσι τὴν κόρην, οἱ δ' ἐν εἱρκτῇ φυλαττομένην ἀδήλῳ διατελέσαι δόξαν τῷ δήμῳ παρασχοῦσαν ἀφανοῦς θανάτου. ἐπικλασθῆναι δὲ [τὸν] Ἀμόλιον εἰς τοῦτο ἱκετευούσης τῆς θυγατρὸς χαρίσασθαι τὴν ἀνεψιὰν αὐτῇ· ἦσαν δὲ σύντροφοί τε καὶ ἡλικίαν ἔχουσαι τὴν αὐτὴν ἀσπαζόμεναί τε ἀλλήλας ὡς ἀδελφάς. χαριζόμενον οὖν ταύτῃ Ἀμόλιον, μόνη δ' ἦν αὐτῷ θυγάτηρ, θανάτου μὲν ἀπολῦσαι τὴν Ἰλίαν, φυλάττειν δὲ καθείρξαντα ἐν ἀφανεῖ· λυθῆναι δὲ αὐτὴν ἀνὰ χρόνον Ἀμο-
3 λίου τελευτήσαντος. περὶ μὲν οὖν τῆς Ἰλίας οὕτω διαλλάττουσιν αἱ τῶν παλαιῶν γραφαί, λόγον δ' ἔχουσιν ὡς ἀληθεῖς ἑκάτεραι. διὰ τοῦτο κἀγὼ μνήμην ἀμ- 201
φοτέρων ἐποιησάμην, ὁποτέρᾳ δὲ χρὴ πιστεύειν αὐτός
4 τις εἴσεται τῶν ἀναγνωσομένων. περὶ δὲ τῶν ἐκ τῆς Ἰλίας γενομένων Κόιντος μὲν Φάβιος ὁ Πίκτωρ λεγόμενος, ᾧ Λεύκιός τε Κίγκιος καὶ Κάτων Πόρκιος καὶ Πείσων Καλπούρνιος καὶ τῶν ἄλλων συγγραφέων οἱ πλείους ἠκολούθησαν, γέγραφε· ὡς κελεύσαντος

1 ἀγορεύει B διαγορεύει R 8 εἱρκτῇ B 9 ἀφανοῦς θ. τ. δ. παρασχοῦσαν B 10 τὸν del. Sintenis Em. Dion. II p. 20 12 ταύτην B 13 ἀδελφαὶ c. Reiske 14 ταύτῃ τὸν AB τὸν del. Sintenis l. l. 15 ἰλουίαν B et sic semper 20 ἕκαστός τις c. Kiessling 24 πίσων B 25 γέγραφε Plüss τῆι γραφῆι O

Ἀμολίου τὰ βρέφη λαβόντες ἐν σκάφῃ κείμενα τῶν ὑπηρετῶν τινες ἔφερον ἐμβαλοῦντες εἰς τὸν ποταμὸν ἀπέχοντα τῆς πόλεως ἀμφὶ τοὺς ἑκατὸν εἴκοσι σταδίους. ἐπεὶ δὲ ἐγγὺς ἐγένοντο καὶ εἶδον ἔξω 5
τοῦ γνησίου ῥείθρου τὸν Τέβεριν ὑπὸ χειμώνων συνεχῶν ἐκτετραμμένον εἰς τὰ πεδία, καταβάντες ἀπὸ τοῦ Παλλαντίου τῆς κορυφῆς ἐπὶ τὸ προσεχέστατον ὕδωρ, (οὐ γὰρ ἔτι προσωτέρω χωρεῖν οἷοίτε ἦσαν) ἔνθα πρῶτον ἡ τοῦ ποταμοῦ πλήμη τῆς ὑπωρείας ἥπτετο, τίθενται τὴν σκάφην ἐπὶ τοῦ ὕδατος. ἡ δὲ μέχρι μέν τινος ἐνήχετο, ἔπειτα τοῦ ῥείθρου κατὰ μικρὸν ὑποχωροῦντος ἐκ τῶν περὶ ἔσχατα λίθου προσπταίσει
202 περιτραπεῖσα ἐκβάλλει τὰ βρέφη. 6
τὰ μὲν δὴ κνυζούμενα κατὰ τοῦ τέλματος ἐκυλινδεῖτο, λύκαινα δέ τις ἐπιφανεῖσα νεοτόκος σπαργῶσα τοὺς μαστοὺς ὑπὸ γάλακτος ἀνεδίδου τὰς θηλὰς τοῖς στόμασιν αὐτῶν καὶ τῇ γλώττῃ τὸν πηλόν, ᾧ κατάπλεοι ἦσαν, ἀπελίχμα. ἐν δὲ τούτῳ τυγχάνουσιν οἱ νομεῖς ἐξελαύνοντες τὰς ἀγέλας ἐπὶ νομήν (ἤδη γὰρ ἐμβατὸν ἦν τὸ χωρίον) καί τις αὐτῶν ἰδὼν τὴν λύκαιναν ὡς ἠσπάζετο τὰ βρέφη τέως μὲν ἀχανὴς ἦν ὑπό τε θάμβους καὶ ἀπιστίας τῶν θεωρουμένων· ἔπειτ' ἀπελθὼν καὶ συλλέξας ὅσους ἐδύνατο πλείστους τῶν ἀγχοῦ νεμόντων (οὐ γὰρ ἐπιστεύετο λέγων) ἄγει τοὔργον αὐτὸ θεασομένους. 7
ὡς δὲ κἀκεῖνοι πλησίον ἐλθόντες ἔμαθον τὴν

9 πλήμμη A πλήμνη B 12 περιέσχατα A πέριξ ἐσχάτων c. Sylburg περὶ τὰ ἔσχατα c. Meutzner Ann. phil. 1877 p. 830 13 κνυζώμενα c. Cobet Obs. p. 35. 14 ἐκαλινδεῖτο Cobet l. l. 16 ἀνεδίδου B ἐδίδου R 17 κατάπλεω c. Cobet l. l. | ἀπελιχμᾶτο c. Cobet l. l. 22 ἔπειτα ἐλθὼν O corr. Kiessling 23 ὅσους B οὓς R

μὲν ὥσπερ τέκνα περιέπουσαν, τὰ δ' ὡς μητρὸς ἐξε-
χόμενα, δαιμόνιόν τι χρῆμα ὁρᾶν ὑπολαβόντες ἐγγυ- 203
τέρω προσήεσαν ἀθρόοι δεδιττόμενοι βοῇ τὸ θηρίον.
ἡ δὲ λύκαινα οὐ μάλα ἀγριαίνουσα τῶν ἀνθρώπων
τῇ προσόδῳ, ἀλλ' ὥσπερὰν χειροήθης ἀποστᾶσα τῶν
βρεφῶν ἠρέμα καὶ κατὰ πολλὴν ἀλογίαν τοῦ ποιμενι-
8 κοῦ ὁμίλου ἀπῄει. καὶ ἦν γάρ τις οὐ πολὺ ἀπέχων
ἐκεῖθεν ἱερὸς χῶρος ὕλῃ βαθείᾳ συνηρεφὴς καὶ πέτρα
κοίλη πηγὰς ἀνιεῖσα, ἐλέγετο δὲ Πανὸς εἶναι τὸ νά-
πος, καὶ βωμὸς ἦν αὐτόθι τοῦ θεοῦ· εἰς τοῦτο τὸ
χωρίον ἐλθοῦσα ἀποκρύπτεται. τὸ μὲν οὖν ἄλσος οὐκ-
έτι διαμένει, τὸ δὲ ἄντρον, ἐξ οὗ ἡ λιβὰς ἐκδίδοται,
τῷ Παλλαντίῳ προσῳκοδομημένον δείκνυται κατὰ
τὴν ἐπὶ τὸν ἱππόδρομον φέρουσαν ὁδόν, καὶ τέμενός
ἐστιν αὐτοῦ πλησίον, ἔνθα εἰκὼν κεῖται τοῦ πάθους
λύκαινα παιδίοις δυσὶ τοὺς μαστοὺς ἐπίσχουσα, χαλκᾶ
ποιήματα παλαιᾶς ἐργασίας. ἦν δὲ τὸ χωρίον τῶν
σὺν Εὐάνδρῳ ποτὲ οἰκισάντων αὐτὸ Ἀρκάδων ἱερὸν
9 ὡς λέγεται. ὡς δὲ ἀπέστη τὸ θηρίον αἴρουσιν οἱ νο-
μεῖς τὰ βρέφη σπουδὴν ποιούμενοι τρέφειν ὡς θεῶν 204
αὐτὰ σῴζεσθαι βουλομένων. ἦν δέ τις ἐν αὐτοῖς συο-
φορβίων βασιλικῶν ἐπιμελούμενος ἐπιεικὴς ἀνὴρ
Φαιστύλος ὄνομα, ὃς ἐν τῇ πόλει κατὰ δή τι ἀναγ-
καῖον ἐγεγόνει καθ' ὃν χρόνον ἡ φθορὰ τῆς Ἰλίας
καὶ ὁ τόκος ἠλέγχετο, καὶ μετὰ ταῦτα κομιζομένων ἐπὶ
τὸν ποταμὸν τῶν βρεφῶν τοῖς φέρουσιν αὐτὰ κατὰ

1 περιέπουσαν Sylburg περισπῶσαν O 7 καὶ om. B
16 ἐπισχοῦσα B | χάλκεα O 18 οἰκησάντων O 20 αὐτὰ
ὡς θεῶν B 21 σῴζεσθαι βουλομένων om. B 25 ἠλέγχετο A
ἐγένετο B

θείαν τύχην ἅμα διεληλύθει τὴν αὐτὴν ὁδὸν εἰς τὸ
Παλλάντιον ἰών· ὃς ἥκιστα τοῖς ἄλλοις καταφανὴς
γενόμενος ὡς ἐπίσταταί τι τοῦ πράγματος ἀξιώσας
αὐτῷ συγχωρηθῆναι τὰ βρέφη λαμβάνει τε αὐτὰ παρὰ
τοῦ κοινοῦ καὶ φέρων ὡς τὴν γυναῖκα ἔρχεται. τετο- 10
κυῖαν δὲ καταλαβὼν καὶ ἀχθομένην ὅτι νεκρὸν αὐτῇ
τὸ βρέφος ἦν παραμυθεῖταί τε καὶ δίδωσιν ὑποβα-
λέσθαι τὰ παιδία πᾶσαν ἐξ ἀρχῆς διηγησάμενος τὴν
κατασχοῦσαν αὐτὰ τύχην. αὐξομένοις δὲ αὐτοῖς ὄνο-
μα τίθεται τῷ μὲν Ῥωμύλον, τῷ δὲ Ῥῶμον. οἱ δὲ
ἀνδρωθέντες γίνονται κατά τε ἀξίωσιν μορφῆς καὶ
φρονήματος ὄγκον οὐ συοφορβοῖς καὶ βουκόλοις ἐοι-
κότες, ἀλλ' οἵους ἄν τις ἀξιώσειε τοὺς ἐκ βασιλείου
205 τε φύντας γένους καὶ ἀπὸ δαιμόνων σπορᾶς γενέ-
σθαι νομιζομένους, ὡς ἐν τοῖς πατρίοις ὕμνοις ὑπὸ
Ῥωμαίων ἔτι καὶ νῦν ᾄδεται. βίος δ' αὐτοῖς ἦν βου- 11
κολικὸς καὶ δίαιτα αὐτουργὸς ἐν ὄρεσι τὰ πολλὰ πη-
ξαμένοις διὰ ξύλων καὶ καλάμων σκηνὰς αὐτορόφους·
ὧν ἔτι καὶ εἰς ἐμὲ ἦν τις τοῦ Παλλαντίου ⟨ἐπὶ⟩ τῆς
πρὸς τὸν ἱππόδρομον στρεφούσης λαγόνος Ῥωμύλου
λεγομένη, ἣν φυλάττουσιν ἱερὰν οἷς τούτων ἐπιμελὲς
οὐδὲν ἐπὶ τὸ σεμνότερον ἐξάγοντες, εἰ δέ τι πονήσειεν
ὑπὸ χειμῶνος ἢ χρόνου τὸ λεῖπον ἐξακούμενοι καὶ
τῷ πρόσθεν ἐξομοιοῦντες εἰς δύναμιν. ἐπεὶ δὲ ἀμφὶ 12
τὰ ὀκτωκαίδεκα ἔτη γεγονότες ἦσαν ἀμφίλογόν τι
περὶ τῆς νομῆς αὐτοῖς γίνεται πρὸς τοὺς Νεμέτορος

4 αὐτῷ Meutzner Ann. phil. 1877 p. 831 αὑτῷ O 7 ὑποβάλλεσθαι A 10 ῥέμον A 19 ἐπὶ τῆς ἐκ c. Sylburg ἐπὶ om. O 20 ἐπιστρεφούσης O | ἡ Ῥωμύλου c. Bücheler 21 τούτων O τοῦτο Reiske 23 ἐξασκούμενοι B 25 ἀμφί . . λογον B

βουκόλους, οἳ περὶ τὸ Αὐεντῖνον ὄρος ἀντικρὺ τοῦ
Παλλαντίου κείμενον εἶχον τὰς βουστάσεις. ᾐτιῶντο
δὲ ἀλλήλους ἑκάτεροι θαμινὰ ἢ τὴν μὴ προσήκουσαν
ὀργάδα κατανέμειν ἢ τὴν κοινὴν μόνους διακρατεῖν
ἢ ὅ τι δήποτε τύχοι. ἐκ δὲ τῆς ἀψιμαχίας ταύτης 206
ἐγένοντο πληγαί ποτε διὰ χειρῶν, εἶτα δι' ὅπλων.
13 τραύματα δὲ πολλὰ πρὸς τῶν μειρακίων λαβόντες οἱ
τοῦ Νεμέτορος καί τινας καὶ ἀπολέσαντες τῶν σφε-
τέρων καὶ τῶν χωρίων ἤδη κατὰ κράτος ἐξειργόμενοι
παρεσκευάζοντο δόλον τινὰ ἐπ' αὐτούς. προλοχίσαντες
δὴ τῆς φάραγγος τὸ ἀφανὲς καὶ συνθέμενοι τοῖς λο-
χῶσι τὰ μειράκια τὸν τῆς ἐπιθέσεως καιρὸν οἱ λοιποὶ
κατὰ πλῆθος ἐπὶ τὰ μανδρεύματα αὐτῶν νύκτωρ
ἐπέβαλον. Ῥωμύλος μὲν οὖν τὸν χρόνον τοῦτον ἐτύγ-
χανεν ἅμα τοῖς ἐπιφανεστάτοις τῶν κωμητῶν πεπο-
ρευμένος εἴς τι χωρίον Καίνιναν ὀνομαζόμενον ἱερὰ
14 ποιήσων ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ πάτρια· Ῥῶμος δὲ τὴν ἔφο-
δον αὐτῶν αἰσθόμενος ἐξεβοήθει λαβὼν τὰ ὅπλα
διαταχέων ὀλίγους τῶν ἐκ τῆς κώμης φθάσαντας
καθ' ἓν γενέσθαι παραλαβών. κἀκεῖνοι οὐ δέχονται
αὐτόν, ἀλλὰ φεύγουσιν ὑπαγόμενοι ἔνθα ἔμελλον ἐν
καλῷ ὑποστρέψαντες ἐπιθήσεσθαι· ὁ δὲ Ῥῶμος κατ' 207
ἄγνοιαν τοῦ μηχανήματος ἄχρι πολλοῦ διώκων αὐ-
τοὺς παραλλάττει τὸ λελοχισμένον χωρίον, κἂν τού-

1 ἄντικρυς B 5 τύχοιεν c. Cobet Obs. p. 36 6 ποτε διὰ χειρῶν πληγαὶ B 8 καί τινας καὶ B καί τινας R 9 κατὰ κράτος ἤδη A 13 νύκτωρ om. B 14 ἐπέβαλλον A | τοῦτον om. A | τυγχάνει A 15 πορευόμενος B 16 καινιμᾶν A καινιμὰν B Καινίναν Steph. Byz. corr. Cobet Obs. p. 36 17 ῥέμος ABc ῥ⟨ῶ⟩μος Bb item v. 22 18 λαβὼν τὰ ὅπλα B τὰ ὁ. λ. R 24 προλελοχισμένον c. Reiske | καὶ τούτῳ A

τῷ ὅ τε λόχος ἀνίσταται καὶ οἱ φεύγοντες ὑποστρέφουσι. κυκλωσάμενοι δὲ αὐτοὺς καὶ πολλοῖς ἀράττοντες λίθοις λαμβάνουσιν ὑποχειρίους. ταύτην γὰρ εἶχον ἐκ τῶν δεσποτῶν τὴν παρακέλευσιν, ζῶντας αὐτοῖς τοὺς νεανίσκους κομίσαι. οὕτω μὲν δὴ χειρωθεὶς ὁ Ῥῶμος ἀπήγετο.

LXXX. Ὡς δὲ Τουβέρων Αἴλιος δεινὸς ἀνὴρ καὶ περὶ τὴν συναγωγὴν τῆς ἱστορίας ἐπιμελὴς γράφει, προειδότες οἱ τοῦ Νεμέτορος θύσοντας τὰ Λύκαια τοὺς νεανίσκους τῷ Πανὶ τὴν Ἀρκαδικὴν ὡς Εὔανδρος κατεστήσατο θυσίαν ἐνήδρευσαν τὸν καιρὸν ἐκεῖνον τῆς ἱερουργίας, ἡνίκα χρῆν τοὺς περὶ τὸ Παλλάντιον οἰκοῦντας τῶν νέων ἐκ τοῦ Λυκαίου τεθυκότας περιελθεῖν δρόμῳ τὴν κώμην γυμνοὺς ὑπεζωσμένους τὴν αἰδῶ ταῖς δοραῖς τῶν νεοθύτων. τοῦτο δὲ καθαρμόν τινα τῶν κωμητῶν πάτριον ἐδύνατο,
ὡς καὶ νῦν ἔτι δρᾶται. ἐν δὴ τούτῳ τῷ χρόνῳ 2
208 τοὺς ἱεροποιοὺς νεανίσκους οἱ βουκόλοι λοχήσαντες κατὰ τὸ στενόπορον τῆς ὁδοῦ, ἐπειδὴ τὸ πρῶτον τάγμα τὸ σὺν τῷ Ῥώμῳ κατ' αὐτοὺς ἐγένετο, τῶν ἀμφὶ Ῥωμύλον τε καὶ ἄλλων ὑστεριζόντων (τριχῇ γὰρ ἐνενέμηντο καὶ ἐκ διαστήματος ἔθεον) οὐ περιμείναντες τοὺς λοιποὺς ὁρμῶσιν ἐπὶ τοὺς πρώτους ἐμβοήσαντες ἀθρόοι καὶ περιστάντες ἔβαλλον οἱ μὲν ἀκοντίοις, οἱ δὲ λίθοις, οἱ δ' ὡς ἕκαστοί τι διὰ χειρὸς εἴ-

6 *ῥώμος* A *ῥ⟨ῶ⟩μος* Bb *ῥέμος* Bc posthac codicum lectiones discrepantes huius vocis non notabo 12 * *ἐχρῆν* O 13 *τῶν νομέων* c. Bücheler 14—15 *τεθυκότας—ὑπεζωσμένους* om. Aa, add. Amg. 19 *τὸ πρῶτον* B *τὸ* om. R 20 *κατ' αὐτοὺς ἐγένετο* om. B 21 *τῶν ἄλλων* c. Kiessling

χον. οἱ δ' ἐκπλαγέντες τῷ παραδόξῳ τοῦ πάθους καὶ
ἀμηχανοῦντες ὅ τι δράσειαν πρὸς ὡπλισμένους ἄνο-
πλοι μαχόμενοι κατὰ πολλὴν εὐπέτειαν ἐχειρώθησαν.
3 ὁ μὲν οὖν Ῥῶμος ἐπὶ τοῖς πολεμίοις γενόμενος οὕ-
τως, εἶθ' ὡς ὁ Φάβιος παραδέδωκε δέσμιος εἰς τὴν
Ἄλβαν ἀπήγετο. Ῥωμύλος δ' ἐπειδὴ τὸ περὶ τὸν
ἀδελφὸν ἔγνω πάθος, διώκειν εὐθὺς ᾤετο δεῖν τοὺς
ἀκμαιοτάτους ἔχων τῶν νομέων, ὡς ἔτι κατὰ τὴν ὁδὸν
ὄντα καταληψόμενος τὸν Ῥῶμον· ἀποτρέπεται δ' ὑπὸ
τοῦ Φαιστύλου. ὁρῶν γὰρ αὐτοῦ τὴν σπουδὴν μανι-
κωτέραν οὖσαν ⟨οὗτος⟩ νομισθεὶς ὁ πατήρ, ⟨ἃ⟩ τὸν 209
ἔμπροσθεν χρόνον ἀπόρρητα ποιούμενος τοῖς μειρα-
κίοις διετέλεσεν, ὡς μὴ θᾶττον ὁρμήσωσι παρακιν-
δυνεῦσαί τι πρὶν ἐν τῷ κρατίστῳ τῆς ἀκμῆς γενέ-
σθαι, τότε δὴ πρὸς τῆς ἀνάγκης βιασθεὶς μονω-
4 θέντι τῷ Ῥωμύλῳ λέγει. μαθόντι δὲ τῷ νεανίσκῳ
πᾶσαν ἐξ ἀρχῆς τὴν κατασχοῦσαν αὐτοὺς τύχην τῆς
τε μητρὸς οἶκτος εἰσέρχεται καὶ Νεμέτορος φροντίς,
καὶ πολλὰ βουλευσαμένῳ μετὰ τοῦ Φαιστύλου τῆς
μὲν αὐτίκα ὁρμῆς ἐπισχεῖν ἐδόκει, πλείονι δὲ παρα-
σκευῇ δυνάμεως χρησάμενον ὅλον ἀπαλλάξαι τὸν
οἶκον τῆς Ἀμολίου παρανομίας κίνδυνόν τε τὸν ἔσχα-
τον ὑπὲρ τῶν μεγίστων ἄθλων ἀναρρῖψαι, πράττειν
δὲ μετὰ τοῦ μητροπάτορος ὅ τι ἂν ἐκείνῳ δοκῇ.

2 ἄοπλοι B 5 εἶθ' οὕτως c. Sintenis Em. Dion. I p. 17 6 δὲ B 10 ὁρῶν γὰρ οὗτος αὐτοῦ — οὖσαν. ἐπεὶ τίς γὰρ ἦν αὐτῶν ἡ μήτηρ καὶ τίς νομισθεὶς ὁ πατὴρ Schnelle Exerc. p. 23 11 οὗτος, quod Schnelle post γὰρ addidit, huc inserui | ὁ om. ABa, add. Bb | ἃ add. Kiessling, Meutzner Ann. phil. 1877 p. 831 15 δὴ Schnelle l. l. δὲ O 23 πράττει A 24 δοκεῖ O

LXXXI. Ὡς δὲ ταῦτα κράτιστα εἶναι ἔδοξε συγ-
καλέσας τοὺς κωμήτας ἅπαντας ὁ Ῥωμύλος καὶ δεη-
θεὶς εἰς τὴν Ἄλβαν ἐπείγεσθαι διαταχέων μὴ κατὰ
τὰς αὐτὰς πύλας ἅπαντας μηδ' ἀθρόους εἰσιόντας, μή
τις ὑπόνοια πρὸς τοὺς ἐν τῇ πόλει γένηται, καὶ περὶ
τὴν ἀγορὰν ὑπομένοντας ἑτοίμους εἶναι δρᾶν τὸ κε-
210 λευόμενον, ἀπήει πρῶτος εἰς τὴν πόλιν. οἱ δὲ τὸν 2
Ῥῶμον ἄγοντες ἐπειδὴ κατέστησαν ἐπὶ τὸν βασιλέα,
τάς τε ὕβρεις ἁπάσας, ὅσας ἦσαν ὑβρισμένοι πρὸς
τῶν μειρακίων, κατηγόρουν καὶ τοὺς τραυματίας
σφῶν ἐπεδείκνυσαν τιμωρίας εἰ μὴ τεύξονται κατα-
λείψειν προλέγοντες τὰ βουφόρβια. Ἀμόλιος δὲ τοῖς
χωρίταις κατὰ πλῆθος ἐληλυθόσι χαρίζεσθαι βου-
λόμενος καὶ τῷ Νεμέτορι (παρὼν γὰρ ἐτύγχανε
συναγανακτῶν τοῖς πελάταις) εἰρήνην τε ἀνὰ τὴν
χώραν σπεύδων εἶναι καὶ ἅμα καὶ τὸ αὔθαδες τοῦ
μειρακίου, ὡς ἀκατάπληκτον ἦν ἐν τοῖς λόγοις, δι'
ὑποψίας λαμβάνων καταψηφίζεται τὴν δίκην· τῆς δὲ
τιμωρίας τὸν Νεμέτορα ποιεῖ κύριον εἰπών, ὡς τῷ δρά-
σαντι δεινὰ τὸ ἀντιπαθεῖν οὐ πρὸς ἄλλου τινὸς μᾶλ-
λον ἢ τοῦ πεπονθότος ὀφείλεται. ἐν ὅσῳ δ' ὁ Ῥῶμος 3
ὑπὸ τῶν τοῦ Νεμέτορος βουκόλων ἤγετο δεδεμένος
τε ὀπίσω τὼ χεῖρε καὶ πρὸς τῶν ἀγόντων ἐπικερτο-
211 μούμενος, ἀκολουθῶν ὁ Νεμέτωρ τοῦ τε σώματος
τὴν εὐπρέπειαν ἀπεθαύμαζεν, ὡς πολὺ τὸ βασιλικὸν
εἶχε, καὶ τοῦ φρονήματος τὴν εὐγένειαν ἐνεθυμεῖτο,

1 εἶναι om. B 8 ἐπὶ R εἰς B | τὸν βασιλέα O τὰ βασίλεια Sauppe Eph. Gott. 1861 p. 1864 11 τιμωρίας τε O τε del. Sauppe l. l. 12 συφόρβια A 13 πολίταις B τοῖς τε χωρίταις Sauppe l. l. | χαριζόμενος B 16 καὶ ἅμα τὸ B 21 δ' ὁ B δὲ ὁ R 25 ἀπεθαύμασεν A

ἣν καὶ παρὰ τὰ δεινὰ διέσωσεν οὐ πρὸς οἶκτον οὐδὲ
λιπαρήσεις, ὡς ἅπαντες ἐν ταῖς τοιαῖσδε ποιοῦσι τύ-
χαις, τραπόμενος, ἀλλὰ σὺν εὐκόσμῳ σιωπῇ πρὸς τὸν
4 μόρον ἀπιών. ὡς δ' εἰς τὴν οἰκίαν ἀφίκοντο μετα-
στῆναι τοὺς ἄλλους κελεύσας μονωθέντα τὸν Ῥῶμον
ἤρετο τίς εἴη καὶ τίνων, ὡς οὐκ ἂν ἐκ τῶν τυχόντων
γε ἄνδρα τοιοῦτον γενόμενον. εἰπόντος δὲ τοῦ Ῥώμου
τοσοῦτον εἰδέναι μόνον κατὰ πύστιν τοῦ τρέφοντος,
ὅτι σὺν ἀδελφῷ διδύμῳ ἐκτεθείη βρέφος εἰς νάπην
εὐθὺς ἀπὸ γονῆς καὶ πρὸς τῶν νομέων ἀναιρεθεὶς
ἐκτραφείη, βραχὺν ἐπισχὼν χρόνον εἴτε ὑποτοπη-
θείς τι τῶν ἀληθῶν εἴτε τοῦ δαίμονος ἄγοντος εἰς
5 τοὐμφανὲς τὸ πρᾶγμα λέγει πρὸς αὐτόν· Ὅτι μὲν ἐπ'
ἐμοὶ γέγονας, ὦ Ῥῶμε, παθεῖν ὅ τι ἂν δικαιώσω, 212
καὶ ὡς περὶ πολλοῦ ποιήσαιντ' ἂν οἱ κομίσαντές σε
δεῦρο πολλὰ καὶ δεινὰ παθόντες ἀποθανεῖν, οὐ-
δὲν δεῖ πρὸς εἰδότα λέγειν. εἰ δέ σε θανάτου τε καὶ
ἄλλου παντὸς ἐκλυσαίμην κακοῦ, ἆρ' ἂν εἰδείης μοι
χάριν καὶ δεομένῳ ὑπουργήσειας ὃ κοινὸν ἀμφοῖν
6 ἔσται ἀγαθόν; ἀποκριναμένου δὲ τοῦ μειρακίου ὁπόσα
τοὺς ἐν ἀπογνώσει βίου κειμένους ἡ τοῦ σωθήσε-
σθαι ἐλπὶς τοῖς κυρίοις τούτου λέγειν καὶ ὑπισχνεῖ-
σθαι ἐπαίρει, λῦσαι κελεύσας αὐτὸν ὁ Νεμέτωρ καὶ
πάντας ἀπελθεῖν ἐκποδῶν φράζει τὰς αὐτοῦ τύχας,
ὡς Ἀμόλιος αὐτὸν ἀδελφὸς ὢν ἀπεστέρησε τῆς βασι-
λείας ὀρφανόν τε τέκνων ἔθηκε, τὸν μὲν ἐπὶ θήρᾳ

1 καὶ B om. R | διέσωζεν c. Kiessling 3 πρὸς B ἐπὶ R 6 ἐκ τίνων c. Cobet Obs. p. 36 16 παθόντες σ' ἀποθ. c. Meutzner Ann. phil. 1877 p. 832 παθόντα σ' Reiske 19 δεομένου B 24 ἅπαντας A | ἀπελθεῖν ἐκποδῶν B ἀπελθεῖν ἐ. R | αὐτοῦ AB corr. Stephanus 25 ὢν om. B 26 τε Meutzner l. l. δὲ O

κρύφα διαχειρισάμενος, τὴν δ' ἐν εἱρκτῇ δεδεμένην φυλάττων, τά τε ἄλλα ὁπόσα δεσπότης χρώμενος δούλῳ ⟨λωβᾶται⟩.

LXXXII. Ταῦτ' εἰπὼν καὶ πολὺν θρῆνον ἅμα τοῖς λόγοις καταχεάμενος ἠξίου τιμωρὸν τοῖς κατ' οἶκον αὐτοῦ ⟨κακοῖς⟩ τὸν Ῥῶμον γενέσθαι. ἀσμένως δὲ ὑποδεξαμένου τὸν λόγον τοῦ μειρακίου καὶ παραυτίκα τάττειν αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἔργον ἀξιοῦντος ἐπαινέσας ὁ Νεμέτωρ
213 τὴν προθυμίαν, Τῆς μὲν πράξεως ἔφη τὸν καιρὸν ἐγὼ ταμιεύσομαι, σὺ δὲ τέως πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἀπόρρητον ἅπασι τοῖς ἄλλοις ἀγγελίαν πέμψον, ὅτι σώζῃ τε δηλῶν καὶ διαταχέων αὐτὸν ἥκειν ἀξιῶν. ἐκ δὲ τού- 2
του πέμπεταί τις ἐξευρεθείς, ὃς ἐδόκει ὑπηρετήσειν καὶ περιτυχὼν οὐ πρόσω τῆς πόλεως ὄντι Ῥωμύλῳ διασαφεῖ τὰς ἀγγελίας· ὁ δὲ περιχαρὴς γενόμενος ἔρχεται σπουδῇ πρὸς Νεμέτορα καὶ περιπλακεὶς ἀμφοῖν ἀσπάζεται μὲν πρῶτον, ἔπειτα φράζει τὴν ἔκθεσιν σφῶν καὶ τροφὴν καὶ τἄλλα ὅσα παρὰ τοῦ Φαιστύλου ἐπύθετο. τοῖς δὲ βουλομένοις τε καὶ οὐ πολλῶν ἵνα πιστεύσειαν τεκμηρίων δεομένοις καθ' ἡδονὰς τὸ λεγόμενον ἦν. ἐπεὶ δὲ ἀνέγνωσαν ἀλλήλους αὐτίκα συνετάττοντο καὶ διεσκόπουν ὅστις ἔσται

3 λωβᾶται add. Meutzner l. l. διατελεῖ Sintenis Em. Dion. III p. 7, om. O 5. 6 τοῖς κατ' οἶκον αὐτοῦ ⟨κακοῖς⟩ Kiessling κατοίκοις ABa κατ' οἴκους Bb κακοῖς c. Reiske τοῖς κατ' οἶκον κακοῖς αὐτοῦ Sauppe Eph. Gott. 1861 p. 1857 αὐτοῦ AB 7 *παραυτίκα] πάλαι O, μάλα Sauppe l. l. 8 αὐτὸν Sauppe l. l. αὐτὸν O 13 εὖ ὑπηρετήσειν c. Meineke, προθύμως καὶ πιστῶς ἐδόκει c. Reiske 16 ὃς περιπλακεὶς c. Reiske 18 ὅσα] ἃ B ὅσα οὔπω c. Reiske 19 φαιστύλου B σωματοφύλακος A | verba βουλομένοις τε καὶ Kiessling post δεομένοις transposuit 21 ἦν om. AB

3 τρόπος ἢ καιρὸς εἰς τὴν ἐπίθεσιν ἐπιτήδειος. ἐν ᾧ
δὲ οὗτοι περὶ ταῦτ' ἦσαν ὁ Φαιστύλος ἀπάγεται
πρὸς Ἀμόλιον. δεδοικὼς γὰρ μὴ οὐ πιστὰ δόξῃ τῷ
Νεμέτορι λέγειν ὁ Ρωμύλος ἄνευ σημείων ἐμφανῶν
μεγάλου πράγματος μηνυτὴς γενόμενος, τὸ γνώ- 214
ρισμα τῆς ἐκθέσεως τῶν βρεφῶν τὴν σκάφην ἀναλα-
4 βὼν ὀλίγον ὕστερον ἐδίωκεν εἰς τὴν πόλιν. διερ-
χόμενον δ' αὐτὸν τὰς πύλας ταραχωδῶς πάνυ καὶ
περὶ πολλοῦ ποιούμενον μηδενὶ ποιῆσαι καταφανὲς
τὸ φερόμενον τῶν φυλάκων τις καταμαθών (ἦν δὲ
πολεμίων ἐφόδου δέος, καὶ τὰς πύλας οἱ μάλιστα πι-
στευόμενοι πρὸς τοῦ βασιλέως ἐφρούρουν) συλλαμ-
βάνει τε καὶ τὸ κρυπτὸν ὅ τι δήποτ' ἦν καταμαθεῖν
ἀξιῶν, ἀποκαλύπτει βίᾳ τὴν περιβολήν. ὡς δὲ τὴν
σκάφην ἐθεάσατο καὶ τὸν ἄνθρωπον ἔμαθεν ἀπορού-
μενον, ἠξίου λέγειν τίς ἡ ταραχὴ καὶ τί τὸ βούλημα
τοῦ μὴ φανερῶς ἐκφέρειν σκεῦος οὐδὲν δεόμενον
5 ἀπορρήτου φορᾶς. ἐν δὲ τούτῳ πλείους τῶν φυλάκων
συνέρρεον καί τις αὐτῶν γνωρίζει τὴν σκάφην αὐτὸς
ἐν ἐκείνῃ τὰ παιδία κομίσας ἐπὶ τὸν ποταμὸν καὶ φρά-
ζει πρὸς τοὺς παρόντας. οἱ δὲ συλλαβόντες τὸν Φαι-
στύλον ἄγουσιν ἐπ' αὐτὸν τὸν βασιλέα καὶ διηγοῦν-
6 ται τὰ γενόμενα. Ἀμόλιος δὲ ἀπειλῇ βασάνων κατα- 215
πληξάμενος τὸν ἄνθρωπον, εἰ μὴ λέξοι τὰς ἀληθείας

v. 1 — p. 141, 10 exstant in Nicolai Damasceni eclogis Turonensibus (T) apud Valesium (Fragm. Hist. Graec. ed. C. Muellerus tom. III p. 409 seq.) 4 ϱωμύλος Sylburg φαιστύλος ABT 10 φερόμενον Gelenius λεγόμενον OT στεγόμενον c. Reiske 11 πεπιστευμένοι T 13 τε] δὴ T 17 εἰσφέρειν BT | οὐδὲν om. T 20 γνωρίσας T 24 τὰ τῆς ἀληθείας c. Valesius | λέξοι AB

ἑκών, πρῶτον μὲν εἰ ζῶσιν οἱ παῖδες ἤρετο· ὡς δὲ τοῦτ᾽ ἔμαθε τῆς σωτηρίας αὐτοῖς ὅστις ὁ τρόπος ἐγένετο· διηγησαμένου δὲ αὐτοῦ πάντα ὡς ἐπράχθη, Ἄγε δή, φησὶν ὁ βασιλεύς, ἐπειδὴ ταῦτ᾽ ἀληθεύσας ἔχεις, φράσον ὅπου νῦν ἂν εὑρεθεῖεν. οὐ γὰρ ἔτι δίκαιοί εἰσιν ἐν βουκόλοις καὶ ἄδοξον βίον ζῆν ἔμοιγε ὄντες συγγενεῖς, ἄλλως τε καὶ θεῶν προνοίᾳ σωζόμενοι.

LXXXIII. Φαιστύλος δὲ τῆς ἀλόγου πραότητος ὑποψίᾳ κινηθεὶς μὴ φρονεῖν αὐτὸν ὅμοια τοῖς λόγοις ἀποκρίνεται ὧδε· Οἱ μὲν παῖδές εἰσιν ἐν τοῖς ὄρεσι βουκολοῦντες, ὅσπερ ἐκείνων βίος, ἐγὼ δ᾽ ἐπέμφθην παρ᾽ αὐτῶν τῇ μητρὶ δηλώσων ἐν αἷς εἰσι τύχαις· ταύτην δὲ παρά σοι φυλάττεσθαι ἀκούων δεήσεσθαι τῆς σῆς θυγατρὸς ἔμελλον, ἵνα με πρὸς αὐτὴν ἀγάγοι. τὴν δὲ σκάφην ἔφερον, ἵν᾽ ἔχω δεικνύναι τεκμήριον
216 ἐμφανὲς ἅμα τοῖς λόγοις. νῦν οὖν ἐπεὶ δέδοκταί σοι τοὺς νεανίσκους δεῦρο κομίσαι χαίρω τε, καὶ πέμψον οὕστινας βούλει σὺν ἐμοί. δείξω μὲν οὖν τοῖς ἐλθοῦσι τοὺς παῖδας, φράσουσι δ᾽ αὐτοῖς ἐκεῖνοι τὰ παρά σου.
ὁ μὲν δὴ ταῦτ᾽ ἔλεγεν ἀναβολὴν εὑρέσθαι βουλόμε- 2
νος τοῖς παισὶ τοῦ θανάτου καὶ ἅμα αὐτὸς ἀποδράσεσθαι τοὺς ἄγοντας, ἐπειδὰν ἐν τοῖς ὄρεσι γένηται, ἐλπίσας. Ἀμόλιος δὲ τοῖς πιστοτάτοις τῶν ὁπλοφόρων ἐπιστείλας κρύφα, οὓς ἂν ὁ συοφορβὸς αὐτοῖς

3 ὡς RT ὅσα B 6 ἄδοξον βίον Usener, ἀδόξῳ βίῳ OT 8 ὑπὸ τῆς c. Valesius 11 ὅσπερ BbT ὥσπερ ABa 12 παρ᾽ BT ὑπ᾽ R 14 τῆς σῆς θυγατρὸς BT τῆς θ. τῆς σῆς R 16 ἐπεὶ BbT ἐπὶ Ba ἐπειδὴ R | δέδοκ⟨ταί σοι⟩ B σοι om. T 18 δείξομεν T 19 παῖδας BT παῖδας ἐγὼ R 21 παισὶν A | ἀποδράσασθαι AB | ἀποδράσεσθαι T 23 ὁπλοφόρων] φίλων T | συφορβὸς BT

δείξῃ συλλαβόντας ὡς αὐτὸν ἄγειν, ἀποστέλλει διαταχέων. ταῦτα δὲ διαπραξάμενος αὐτίκα γνώμην ἐποιεῖτο καλέσας τὸν ἀδελφὸν ἐν φυλακῇ ἀδέσμῳ ἔχειν, ἕως ἂν εὖ θῆται τὰ παρόντα, καὶ αὐτὸν ὡς ἐπ'
3 ἄλλο δή τι ἐκάλει. ὁ δὲ ἀποσταλεὶς ἄγγελος εὐνοίᾳ τε τοῦ κινδυνεύοντος καὶ ἐλέῳ τῆς τύχης ἐπιτρέψας κατήγορος γίνεται Νεμέτορι τῆς Ἀμολίου γνώμης. ὁ δὲ τοῖς παισὶ δηλώσας τὸν κατειληφότα κίνδυνον αὐτοὺς καὶ παρακελευσάμενος ἄνδρας ἀγαθοὺς γενέσθαι παρῆν ἄγων ὡπλισμένους ἐπὶ τὰ βασίλεια τῶν τε ἄλλων πελατῶν καὶ ἑταίρων καὶ θεραπείας πιστῆς χεῖρα οὐκ ὀλίγην. ἧκον δὲ καὶ οἱ ἐκ τῶν ἀγρῶν 217
συνελθόντες εἰς τὴν πόλιν ἐκλιπόντες τὴν ἀγορὰν ἔχοντες ὑπὸ ταῖς περιβολαῖς ξίφη κεκρυμμένα, στῖφος καρτερόν. βιασάμενοι δὲ τὴν εἴσοδον ἀθρόᾳ ὁρμῇ πάντες οὐ πολλοῖς ὁπλίταις φρουρουμένην ἀποσφάττουσιν εὐπετῶς Ἀμόλιον καὶ μετὰ τοῦτο τὴν ἄκραν καταλαμβάνονται. ταῦτα μὲν οὖν τοῖς περὶ Φάβιον εἴρηται.

LXXXIIII. Ἕτεροι δὲ οὐδὲν τῶν μυθωδεστέρων ἀξιοῦντες ἱστορικῇ γραφῇ προσήκειν τήν τε ἀπόθεσιν τὴν τῶν βρεφῶν οὐχ ὡς ἐκελεύσθη τοῖς ὑπηρέταις γενομένην ἀπίθανον εἶναί φασι, καὶ τῆς λυκαίνης τὸ τιθασόν, ἣ τοὺς μαστοὺς ἐπεῖχε τοῖς παιδίοις, ὡς δρα-
2 ματικῆς μεστὸν ἀτοπίας διασύρουσιν· ἀντιδιαλλαττό-

2 δὲ om. T 4 ὤφθηται T 5 ἐπ' ἄλλῳ· δή τινι T 6 ἐπιστρέψας BT 9 παρακαλεσάμενος Ba 11 ἑταίρων BbT ἑτέρων ABa 13 ἐκλιπόντες BT ἐκλείποντες A 14 περιβολαῖς BT περιβολαῖς ἑαυτῶν R 17 καταλαμβάνουσι T 18 μὲν οὖν om. T | ταῦτα εἴρηται T 20 τήν τε Reiske τήν γε OT 21 τὴν τῶν BT τῶν R | οὕτως ὡς c. Reiske 23 δραματικῆς BT δραστικῆς R

μενοι δὲ πρὸς ταῦτα λέγουσιν ὡς ὁ Νεμέτωρ, ἐπειδὴ
τὴν Ἰλίαν ἔγνω κύουσαν, ἕτερα παρασκευασάμενος
παιδία νεογνὰ διηλλάξατο τεκούσης αὐτῆς τὰ βρέφη
καὶ τὰ μὲν ὀθνεῖα δέδωκε τοῖς φυλάττουσι τὰς ὠδῖ-
νας ἀποφέρειν εἴτε χρημάτων τὸ πιστὸν τῆς χρείας
αὐτῶν πριάμενος εἴτε διὰ γυναικῶν τὴν ὑπαλλαγὴν
μηχανησάμενος, καὶ αὐτὰ λαβὼν Ἀμόλιος ὅτῳ δή τινι
218 τρόπῳ ἀναιρεῖ· τὰ δ' ἐκ τῆς Ἰλίας γενόμενα περὶ
παντὸς ποιούμενος ὁ μητροπάτωρ διασῴζεσθαι δί-
δωσι τῷ Φαιστύλῳ. τὸν δὲ Φαιστύλον τοῦτον Ἀρ- 3
κάδα μὲν εἶναί φασι τὸ γένος ἀπὸ τῶν σὺν Εὐάνδρῳ,
κατοικεῖν δὲ περὶ τὸ Παλλάντιον ἐπιμέλειαν ἔχοντα
τῶν Ἀμολίου κτημάτων. χαρίσασθαι δὲ Νεμέτορι τὴν
ἐκτροφὴν τῶν παίδων τἀδελφῷ πειθόμενον ὄνομα
Φαυστίνῳ τὰς περὶ τὸν Αὐεντῖνον τρεφομένας τοῦ
Νεμέτορος ἀγέλας ἐπιτροπεύοντι· τήν τε τιθηνησα- 4
μένην τὰ παιδία καὶ μαστοὺς ἐπισχοῦσαν οὐ λύκαιναν
εἶναί φασιν, ἀλλ' ὥσπερ εἰκὸς γυναῖκα τῷ Φαιστύλῳ
συνοικοῦσαν Λαυρεντίαν ὄνομα, ᾗ δημοσιευούσῃ ποτὲ
τὴν τοῦ σώματος ὥραν οἱ περὶ τὸ Παλλάντιον διατρί-
βοντες ἐπίκλησιν ἔθεντο τὴν Λοῦπαν· ἔστι δὲ τοῦτο
Ἑλληνικόν τε καὶ ἀρχαῖον ἐπὶ ταῖς μισθαρνούσαις
τἀφροδίσια τιθέμενον, αἳ νῦν εὐπρεπεστέρᾳ κλήσει
ἑταῖραι προσαγορεύονται. ἀγνοοῦντας δέ τινας αὐτὸ
πλάσαι τὸν περὶ τῆς λυκαίνης μῦθον, ἐπειδὴ κατὰ

2 ἰλουίαν BT 4 δέδωκε BT ἔδωκεν post ὠδῖνας v. 5 R 5 ἐπιφέρειν T | διὰ χρημάτων c. Plüss 7 ποιησάμενος T | λαβὼν ὁ BT τινι om. T 8 ἀναιρεῖται τὰ T | ἰλουίας BT 14 τἀδελφῷ Hertlein Hermes X p. 409 ἀδελφῷ O 15 Φαύστῳ c. Reiske 16 τιθησαμένην A 21 λούππαν AB 22 τε R τι B 23 τὰ ἀφροδίσια B | ᾗ αἱ A οἷαι c. Reiske

τὴν γλῶτταν, ἣν τὸ Λατίνων ἔθνος φθέγγεται, λού- 219
5 πα καλεῖται τοῦτο τὸ θηρίον. ἡνίκα δὲ τῆς ἐν τῷ γά-
λακτι τροφῆς ἀπηλλάγη τὰ παιδία, δοθῆναι πρὸς τῶν
τρεφόντων εἰς Γαβίους πόλιν οὐ μακρὰν ἀπὸ τοῦ
Παλλαντίου κειμένην, ὡς Ἑλλάδα παιδείαν ἐκμά-
θοιεν, κἀκεῖ παρ᾽ ἀνδράσιν ἰδιοξένοις τοῦ Φαιστύλου
τραφῆναι γράμματα καὶ μουσικὴν καὶ χρῆσιν ὅπλων
6 Ἑλληνικῶν ἐκδιδασκομένους μέχρις ἥβης. ἐπεὶ δὲ
ἀφίκοντο πρὸς τοὺς νομιζομένους γονεῖς συμβῆναι
τὴν διαφορὰν αὐτοῖς πρὸς τοὺς Νεμέτορος βουκόλους
περὶ τῶν συννόμων χωρίων· ἐκ δὲ τούτου πληγὰς αὐ-
τοῖς δόντας ὡς αὐτοὺς ἀπελάσαι τὰς ἀγέλας, ποιῆσαι
δὲ ταῦτα τῇ γνώμῃ τοῦ Νεμέτορος, ἵν᾽ ἀρχὴ γένοιτο
ἐγκλημάτων καὶ ἅμα παρουσίας εἰς τὴν πόλιν τῷ νο-
7 μευτικῷ πλήθει πρόφασις. ὡς δὲ ταῦτ᾽ ἐγένετο Νε-
μέτορα μὲν Ἀμολίου καταβοᾶν, ὡς δεινὰ πάσχοι διαρ-
παζόμενος ὑπὸ τῶν ἐκείνου βουκόλων, καὶ ἀξιοῦν εἰ
μηδενὸς αἴτιος [τῶν ἐκείνου] ἐστὶ παραδοῦναι τὸν βου-
φορβὸν αὐτῷ καὶ τοὺς υἱοὺς ἐπὶ δίκῃ· Ἀμόλιον δὲ
ἀπολύσασθαι βουλόμενον τὴν αἰτίαν τούς τε αἰτηθέν- 220
τας καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας, ὅσοι παρεῖναι τοῖς
γενομένοις εἶχον αἰτίαν, ἥκειν κελεύειν δίκας ὑφέ-
8 ξοντας τῷ Νεμέτορι. πολλῶν δὲ συνελθόντων ἅμα
τοῖς ἐπαιτίοις ἐπὶ τῇ προφάσει τῆς δίκης φράσαντα
τοῖς νεανίσκοις τὸν μητροπάτορα πᾶσαν τὴν κατα-

1 τὴν B om. R | λούππα AB 4 εἰςταβίους O | ἀπὸ del. Cobet Obs. p. 37 8 ἑλληνικῶν B ἑλληνικὴν R ἑλληνικῶς c. Bücheler | μέχρι B 16 πάσχειν B πάσχει c. Kiessling 18 τῶν ἐκείνου B ἐκείνου A dittographiam Kiessling delevit | συοφορβὸν O corr. Kiessling 19 αὐτῷ O corr. Meutzner 24 ἐπὶ φράσει A

λαβοῦσαν αὐτοὺς τύχην καὶ φήσαντα τιμωρίαν νῦν εἴ ποτε καιρὸν εἶναι λαβεῖν, αὐτίκα ποιήσασθαι σὺν τῷ νομευτικῷ πλήθει τὴν ἐπίθεσιν. περὶ μὲν οὖν γενέσεως καὶ τροφῆς τῶν οἰκιστῶν τῆς Ῥώμης ταῦτα λέγεται.

LXXXV. *Τὰ δὲ κατὰ τὴν κτίσιν αὐτὴν γενό-
μενα (τοῦτο γὰρ ἔτι μοι τὸ μέρος τῆς γραφῆς λείπε-
ται) νῦν ἔρχομαι διηγησόμενος. ἐπειδὴ γὰρ Ἀμολίου
τελευτήσαντος ἀνενεώσατο τὴν ἀρχὴν ὁ Νεμέτωρ ὀλί-
γον ἐπισχὼν χρόνον, ἐν ᾧ τὴν πόλιν ἐκ τῆς πρότερον
ἐπεχούσης ἀκοσμίας εἰς τὸν ἀρχαῖον ἐκόσμει τρόπον,
εὐθὺς ἐπενόει τοῖς μειρακίοις ἰδίαν ἀρχὴν κατασκευ-
άσαι ἑτέραν πόλιν οἰκίσας. ἅμα δὲ καὶ τοῦ πολιτικοῦ* 2
221 *πλήθους ἐπίδοσιν εἰς εὐανδρίαν ἐσχηκότος ἀπαναλῶ-
σαί τι καλῶς ἔχειν ᾤετο, καὶ μάλιστα τὸ διάφορον
αὐτῷ ποτε γενόμενον, ὡς μὴ δι' ὑποψίας αὐτοὺς ἔχοι.
κοινωσάμενος δὲ τοῖς μειρακίοις, ἐπειδὴ κἀκείνοις
ἐδόκει, δίδωσιν αὐτοῖς χωρία μὲν ὧν ἄρξουσιν, ἔνθα
παῖδες ὄντες ἐτράφησαν, ἐκ δὲ τοῦ λεὼ τόν τε δι' ὑπο-
ψίας αὐτῷ γενόμενον, ὃς ἔμελλε νεωτερισμοῦ εἰσαῦθις
ἄρξειν, καὶ εἴ τι ἑκούσιον ἀπαναστῆναι ἐβούλετο. ἦν* 3
δὲ ἐν τούτοις πολὺ μὲν ὥσπερ εἰκὸς ἐν πόλει κινουμένῃ τὸ δημοτικὸν γένος, ἱκανὸν δὲ καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ κρατίστου γνώριμον, ἐκ δὲ τοῦ Τρωικοῦ τὸ εὐγενέστατον δὴ νομιζόμενον, ἐξ οὗ καὶ γενεαί τινες ἔτι περιῆσαν εἰς ἐμέ, πεντήκοντα μάλιστ' οἶκοι. ἐχορηγεῖτο δὲ

1 *φήσαντα τιμωρίαν* B *τιμ. φήσ.* R 9 *ἀνενεώσατο* O *ἀνεσώσατο* c. Reiske 11 *ἀκοσμίας* B *ἀνομίας* R 12 *ἐπενοεῖτο* c. Reiske 13 *οἰκίσας* B *οἰκήσας* R 19 *τὸν* c. Kiessling, Meutzner Ann. phil. 1877 p. 833 *τὸ* O 20 *ἤμελλε* A

τοῖς νεανίσκοις καὶ χρήματα καὶ ὅπλα καὶ σῖτος καὶ
ἀνδράποδα καὶ ὑποζύγια ἀχθοφόρα καὶ εἴ τι ἄλλο
4 πόλεως ἦν κατασκευῇ πρόσφορον. ὡς δὲ ἀνέστησαν
ἐκ τῆς Ἄλβας οἱ νεανίσκοι τὸν λεὼν μίξαντες αὐτῷ
τὸν αὐτόθεν, ὅσος ἦν ἐν τῷ Παλλαντίῳ καὶ περὶ τὴν
Σατορνίαν ὑπολιπής, μερίζονται τὸ πλῆθος ἅπαν δι-
χῇ. τοῦτο δὲ αὐτοῖς δόξαν παρέσχε φιλοτιμίας, ἵνα
θᾶττον ἀνύηται τῇ πρὸς ἀλλήλους ἁμίλλῃ τὰ ἔργα, 222
5 αἴτιον δὲ τοῦ μεγίστου κακοῦ, στάσεως, ἐγένετο. οἵ
τε γὰρ προσνεμηθέντες αὐτοῖς τὸν ἑαυτῶν ἡγεμόνα
ἕκαστοι κυδαίνοντες ὡς ἐπιτήδειον ἁπάντων ἄρχειν
ἐπῆρον, αὐτοί τε οὐκέτι μίαν γνώμην ἔχοντες οὐδὲ
ἀδελφὰ διανοεῖσθαι ἀξιοῦντες, ὡς αὐτὸς ἄρξων ἑκά-
τερος θατέρου, παρώσαντες τὸ ἴσον τοῦ πλείονος ὠρέ-
γοντο. τέως μὲν οὖν ἀφανῆ τὰ πλεονεκτήματα αὐτῶν
6 ἦν, ἔπειτα δὲ ἐξερράγη σὺν τοιᾷδε προφάσει. τὸ χω-
ρίον ἔνθα ἔμελλον ἱδρύσειν τὴν πόλιν οὐ τὸ αὐτὸ
ᾑρεῖτο ἑκάτερος. Ῥωμύλου μὲν γὰρ ἦν γνώμη τὸ Παλ-
λάντιον οἰκίζειν τῶν τε ἄλλων ἕνεκα καὶ τῆς τύχης
τοῦ τόπου, ἣ τὸ σωθῆναί τε αὐτοῖς καὶ τραφῆναι παρ-
έσχε· Ῥώμῳ δὲ ἐδόκει τὴν καλουμένην νῦν ἀπ' ἐκεί-
νου Ῥεμορίαν οἰκίζειν. ἔστι δὲ τὸ χωρίον ἐπιτήδειον
ὑποδέξασθαι πόλιν λόφος οὐ πρόσω τοῦ Τεβέριος 223
κείμενος, ἀπέχων τῆς Ῥώμης ἀμφὶ τοὺς τριάκοντα
σταδίους. ἐκ δὲ τῆς φιλονεικίας ταύτης ἀκοινώνητος
εὐθὺς ὑπεδηλοῦτο φιλαρχία. τῷ γὰρ εἴξαντι τὸ κρα-
τῆσαν εἰς πάντα ὁμοίως ἐπιθήσεσθαι ἔμελλεν.

2 καὶ ὑποζύγια om. Ba   4 λεῶ A | αὐτῶν O   12 ἐπῆραν B   22. 23 τὸ χωρίον — πρόσω om. A   25 ἀκοινώνητος om. B   27 * εἰς πάντα O ἅπαντα Kiessling

LXXXVI. Χρόνου δέ τινος ἐν τούτῳ διαγενομέ-
νου, ἐπειδὴ οὐδὲν ἐμειοῦτο ⟨τὸ⟩ τῆς στάσεως, δόξαν
ἀμφοῖν τῷ μητροπάτορι ἐπιτρέψαι παρῆσαν εἰς τὴν Ἄλ-
βαν. ὁ δὲ αὐτοῖς ταῦτα ὑποτίθεται· θεοὺς ποιήσασθαι
δικαστάς, ὁποτέρου χρὴ τὴν ἀποικίαν λέγεσθαι καὶ
τὴν ἡγεμονίαν εἶναι. ταξάμενος δὲ αὐτοῖς ἡμέραν
ἐκέλευσεν ἐξ ἑωθινοῦ καθέζεσθαι χωρὶς ἀλλήλων, ἐν
αἷς ἑκάτεροι ἀξιοῦσιν ἕδραις· προθύσαντας δὲ τοῖς
θεοῖς ἱερὰ τὰ νομιζόμενα φυλάττειν οἰωνοὺς αἰσίους·
224 ὁποτέρῳ δ' ἂν οἱ ὄρνιθες προτέρῳ κρείττους γένων-
ται, τοῦτον ἄρχειν τῆς ἀποικίας. ἀπῄεσαν οἱ νεανί- 2
σκοι ταῦτ' ἐπαινέσαντες καὶ κατὰ τὰ συγκείμενα παρ-
ῆσαν ἐν τῇ κυρίᾳ τῆς πράξεως ἡμέρᾳ. ἦν δὲ Ῥωμύλῳ
μὲν οἰωνιστήριον, ἔνθα ἠξίου τὴν ἀποικίαν ἱδρῦσαι,
τὸ Παλλάντιον, Ῥώμῳ δ' ὁ προσεχὴς ἐκείνῳ λόφος Αὐ-
εντῖνος καλούμενος, ὡς δέ τινες ἱστοροῦσιν ἡ Ῥεμορία·
φυλακή τε ἀμφοῖν παρῆν οὐκ ἐπιτρέψουσα ὅ τι μὴ φα-
νείη λέξειν. ὡς δὲ τὰς προσηκούσας ἕδρας ἔλαβον ὀλί- 3
γον ἐπισχὼν χρόνον ὁ Ῥωμύλος ὑπὸ σπουδῆς τε καὶ τοῦ
πρὸς τὸν ἀδελφὸν φθόνου, [ὡς δὲ καὶ ὁ φθόνος] ἴσως
δὲ καὶ ὁ θεὸς οὕτως ἐνῆγε, πρὶν ἢ καὶ ὁτιοῦν σημεῖον
θεάσασθαι πέμψας ὡς τὸν ἀδελφὸν ἀγγέλους ἥκειν
ἠξίου διαταχέων, ὡς πρότερος ἰδὼν οἰωνοὺς αἰσίους.
ἐν ᾧ δὲ οἱ πεμφθέντες ὑπ' αὐτοῦ δι' αἰσχύνης ἔχον-
τες τὴν ἀπάτην οὐ σπουδῇ ἐχώρουν, τῷ Ῥώμῳ γῦπες

2 τὸ om. O add. Hertlein Hermes X p. 409 9 ἱερὰ del. Meineke 10 οἱ B om. R 13 ἐν del. Usener 15 δὲ ὁ B δὲ R | λουεντῖνος A 17 οὐκ ἔτι ἐπιτρέφουσα O nisi quod ἐπιστρέφουσα B corr. Kiessling 18 λέγειν c. Kayser Ann. phil. 1863 p. 3 20 ὡς δὲ καὶ φθόνος delevit Reiske 21 οὕτως ὁ θεὸς B | *πρὶν καὶ O 23 αἰσίους οἰωνούς B

ἐπισημαίνουσιν ἓξ ἀπὸ τῶν δεξιῶν πετόμενοι. καὶ ο μὲν ἰδὼν τοὺς ὄρνιθας περιχαρὴς ἐγένετο, μετ' οὐ πολὺ δὲ οἱ παρὰ τοῦ Ῥωμύλου πεμφθέντες ἀναστή-
4 σαντες αὐτὸν ἄγουσιν ἐπὶ τὸ Παλλάντιον. ἐπεὶ δὲ ἐν τῷ αὐτῷ ἐγένοντο ἤρετο μὲν τὸν Ῥωμύλον ὁ Ῥῶμος, οὕςτινας οἰωνοὺς ἴδοι πρότερος, ὁ δὲ ἐν ἀπόρῳ γίνε- 225
ται ὅ τι ἀποκρίναιτο. ἐν δὲ τούτῳ δώδεκα γῦπες αἴσιοι πετόμενοι ὤφθησαν, οὓς ἰδὼν θαρρεῖ τε καὶ τῷ Ῥώμῳ δείξας λέγει, Τί γὰρ ἀξιοῖς τὰ πάλαι γενόμενα μαθεῖν; τούςδε γὰρ δή που τοὺς οἰωνοὺς αὐτὸς ὁρᾷς. ὁ δὲ ἀγανακτεῖ τε καὶ δεινὰ ποιεῖται, ὡς διηρτημένος ὑπ' αὐτοῦ, τῆς τε ἀποικίας οὐ μεθήσεσθαι αὐτῷ φησιν.

LXXXVII. Ἀνίσταται δὴ ἐκ τούτου μείζων τῆς προτέρας ἔρις ἑκατέρου τὸ πλέον ἔχειν ἀφανῶς δικαιουμένου, τὸ δὲ μὴ μεῖον ἀναφανδὸν ἀπὸ δικαιώσεως τοιᾶςδε ἐπισυνάπτοντος. εἰρημένον γὰρ ἦν αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ μητροπάτορος, ὅτῳ ἂν προτέρῳ κρείττους ὄρνιθες ἐπισημήνωσι, τοῦτον ἄρχειν τῆς ἀποικίας. γένους δὲ ὀρνίθων ἑνὸς ἀμφοῖν ὀφθέντος ὁ μὲν τῷ πρότερος, 226
ὁ δὲ τῷ πλείους ἰδεῖν ἐκρατύνετο. συνελάμβανε δὲ αὐτοῖς τῆς φιλονεικίας καὶ τὸ ἄλλο πλῆθος ἦρξέ τε πολέμου δίχα τῶν ἡγεμόνων ὁπλισθέν, καὶ γίνεται
2 μάχη καρτερὰ καὶ φόνος ἐξ ἀμφοῖν πολύς. ἐν ταύτῃ

6 ὅσους τινὰς vel ὁπόσους τινὰς c. Reiske 9 λέγει δείξας τοὺς ⟨ο⟩ἰων.. οὓς B 12 διηπατημένος c. Madvig Adv. I p. 725 14 δὲ B 15 τὸ O τοῦ Sauppe Eph. Gott. 1861 p. 1864 | ἀφανῶς τέως Sauppe l. l. | * διωκομένου O διοικουμένου Schmitz de Dion. loc. p. 10 τῷ πλέον ἑ. ἀ. διωκομένῳ τὸ μὴ μεῖον Madvig l. l. 16 τὸ μὴ μεῖον Stephanus τὸ μνημεῖον A τὸ μ⟨εῖζον⟩ . . . B τὸ σημεῖον Schmitz, Sauppe 17 ἐπισυνάπτοντας AB 20 πρότερος Reiske προτέρῳ O

φασί τινες τῇ μάχῃ τὸν Φαιστύλον, ὃς ἐξεθρέψατο
τοὺς νεανίσκους, διαλῦσαι τὴν ἔριν τῶν ἀδελφῶν βου-
λόμενον, ὡς οὐδὲν οἷός τ' ἦν ἀνύσαι, εἰς μέσους ὤσα-
σθαι τοὺς μαχομένους ἄνοπλον θανάτου τοῦ ταχίστου
τυχεῖν προθυμούμενον, ὅπερ <καὶ> ἐγένετο. τινὲς δὲ καὶ
τὸν λέοντα τὸν λίθινον, ὃς ἔκειτο τῆς ἀγορᾶς τῆς τῶν
Ῥωμαίων ἐν τῷ κρατίστῳ χωρίῳ παρὰ τοῖς ἐμβόλοις,
ἐπὶ τῷ σώματι τοῦ Φαιστύλου τεθῆναί φασιν, ἔνθα
ἔπεσεν ὑπὸ τῶν εὑρόντων ταφέντος. ἀποθανόντος 3
δ' ἐν τῇ μάχῃ Ῥώμου νίκην οἰκτίστην ὁ Ῥωμύλος
ἀπό τε τοῦ ἀδελφοῦ καὶ πολιτικῆς ἀλληλοκτονίας
ἀνελόμενος τὸν μὲν Ῥῶμον ἐν τῇ Ῥεμορίᾳ θάπτει,
ἐπειδὴ καὶ ζῶν τοῦ χωρίου τῆς κτίσεως περιείχετο, αὐ-
τὸς δὲ ὑπὸ λύπης τε καὶ μετανοίας τῶν πεπραγμένων
παρεὶς ἑαυτὸν εἰς ἀπόγνωσιν τοῦ βίου τρέπεται. τῆς
δὲ Λαυρεντίας, ἣ νεογνοὺς παραλαβοῦσα ἐξεθρέψατο
227 καὶ μητρὸς οὐχ ἧττον ἠσπάζετο, δεομένης καὶ παρηγο-
ρούσης, ταύτῃ πειθόμενος ἀνίσταται· συναγαγὼν δὲ
τοὺς Λατίνους, ὅσοι μὴ κατὰ τὴν μάχην διεφθάρησαν,
ὀλίγῳ πλείους ὄντας τρισχιλίων ἐκ πάνυ πολλοῦ κατ'
ἀρχὰς γενομένου πλήθους, ὅτε τὴν ἀποικίαν ἔστελλε,
πολίζει τὸ Παλλάντιον. ὁ μὲν οὖν πιθανώτατος τῶν 4
λόγων περὶ τῆς Ῥώμου τελευτῆς οὗτος εἶναί μοι δο-
κεῖ. λεγέσθω δ' ὅμως καὶ εἴ τις ἑτέρως ἔχων παρα-
δέδοται. φασὶ δή τινες συγχωρήσαντ' αὐτὸν τῷ Ῥωμύ-
λῳ τὴν ἡγεμονίαν, ἀχθόμενον δὲ καὶ δι' ὀργῆς ἔχοντα

1 ἐθρέψατο B 5 καὶ add. Cobet Obs. p. 38 11 τε B om. R | πολιτικῆς ὄνειδος vel κηλῖδα c. Reiske 14 ὑπὸ Meineke ἀπὸ O 19 διεφθάρησαν Cobet Obs. p. 38 ἐφθάρησαν O 23 ῥέμου ABa 24 δ' B δὲ R | παραδέδοται Kiessling, Cobet l. l. παραδίδοται O 25 συγχωρήσαντι B συγχωρῆσαι c. Kiessling

τὴν ἀπάτην, ἐπειδὴ κατεσκευάσθη τὸ τεῖχος φλαῦρον ἀποδεῖξαι τὸ ἔρυμα βουλόμενον, Ἀλλὰ τοῦτό γ', εἰπεῖν, οὐ χαλεπῶς ἄν τις ὑμῖν ὑπερβαίη πολέμιος, ὥσπερ ἐγώ· καὶ αὐτίκα ὑπεραλέσθαι· Κελέριον δέ τινα τῶν ἐπιβεβηκότων τοῦ τείχους, ὃς ἦν ἐπιστάτης τῶν ἔργων, Ἀλλὰ τοῦτόν γε τὸν πολέμιον οὐ χαλεπῶς ἄν τις ἡμῶν ἀμύναιτο, εἰπόντα, πλῆξαι τῷ σκαφείῳ κατὰ τῆς κεφαλῆς καὶ αὐτίκα ἀποκτεῖναι· τὸ μὲν δὴ τέλος τῆς στάσεως τῶν ἀδελφῶν τοιοῦτο λέγεται γενέσθαι.

LXXXVIII. Ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἔτι ἦν ἐμποδὼν τῷ κτί- 228
σματι προειπὼν ὁ Ῥωμύλος ⟨ἡμέραν⟩, ἐν ᾗ τοὺς θεοὺς ἀρεσάμενος ἔμελλε τὴν ἀρχὴν τῶν ἔργων ποιήσασθαι, παρασκευασάμενός τε ὅσα εἰς θυσίας καὶ ὑποδοχὰς τοῦ λεὼ χρησίμως ἕξειν ἔμελλεν, ὡς ἧκεν ὁ συγκείμενος χρόνος αὐτός τε προθύσας τοῖς θεοῖς καὶ τοὺς ἄλλους κελεύσας κατὰ δύναμιν τὸ αὐτὸ δρᾶν ὄρνιθας μὲν πρῶτον αἰσίους λαμβάνει· μετὰ δὲ τοῦτο πυρκαϊὰς πρὸ τῶν σκηνῶν γενέσθαι κελεύσας ἐξάγει τὸν λεὼν τὰς φλόγας ὑπερθρώσκοντα τῆς ὁσιώσεως τῶν μιασμάτων ἕνεκα. ἐπεὶ δὲ πᾶν, ὅσον ἦν ἐκ λογισμοῦ
2 θεοῖς φίλον, ᾤετο πεπρᾶχθαι καλέσας ἅπαντας εἰς τὸν ἀποδειχθέντα τόπον περιγράφει τετράγωνον σχῆμα τῷ λόφῳ, βοὸς ἄρρενος ἅμα θηλείᾳ ζευχθέντος ὑπ' ἄροτρον ἑλκύσας αὔλακα διηνεκῆ τὴν μέλλουσαν ὑποδέξεσθαι τὸ τεῖχος· ἐξ οὗ Ῥωμαίοις τὸ ἔθος τοῦτο

4 ὑπεράλλεσθαι A ὑπεράλασθαι Cobet l. l. 9 τοῦτο A 10 ἐπεὶ δὲ Kiessling ἐπειδὴ δὲ A ἐπεὶ δὴ B | ἔτι] αἴτιον B 11 ἡμέραν add. Reiske 12 ποιήσεσθαι Hertlein, Cobet 14 ὁ συγκείμενος ὡς ἧκε B 16 καλέσας B 17 αἰσίους Kiessling ἀετοὺς O 19 λεὼ A 23 διὰ βοὸς c. Reiske 25 ὑποδέξασθαι O

τῆς περιαρόσεως τῶν χωρίων ἐν οἰκισμοῖς πόλεων
παραμένει. ἐργασάμενος δὲ ταῦτα καὶ τῶν βοῶν ἑκα-
τέρους ἱερεύσας ἄλλων τε πολλῶν θυμάτων καταρξά-
229 μενος ἐφίστησι τοῖς ἔργοις τὸν λεών. ταύτην ἔτι καὶ
εἰς ἐμὲ τὴν ἡμέραν Ῥωμαίων ἡ πόλις ἑορτῶν οὐδεμιᾶς 3
ἧττονα τιθεμένη καθ' ἕκαστον ἔτος ἄγει, καλοῦσι δὲ
Παρίλια. θύουσι δ' ἐν αὐτῇ περὶ γονῆς τετραπόδων
οἱ γεωργοὶ καὶ νομεῖς θυσίαν χαριστήριον ἔαρος ἀρ-
χομένου. πότερον δὲ παλαίτερον ἔτι τὴν ἡμέραν ταύ-
την ἐν εὐπαθείαις ⟨διάγοντες⟩ ἐπιτηδειοτάτην οἰκισμῷ
πόλεως ἐνόμισαν, ἢ τοῦ κτίσματος ἄρξασαν ἱερὰν
ἐποιήσαντο καὶ θεοὺς ἐν αὐτῇ τοὺς ποιμέσι φίλους
γεραίρειν ᾤοντο δεῖν οὐκ ἔχω βεβαίως εἰπεῖν.

LXXXVIIII. Ἃ μὲν οὖν ἐμοὶ δύναμις ἐγένετο σὺν
πολλῇ φροντίδι ἀνευρεῖν Ἑλλήνων τε καὶ Ῥωμαίων
συχνὰς ἀναλεξαμένῳ γραφὰς ὑπὲρ τοῦ τῶν Ῥωμαίων
γένους, τοιάδ' ἐστίν. ὥστε θαρρῶν ἤδη τις ἀποφαινέ-
σθω πολλὰ χαίρειν φράσας τοῖς βαρβάρων καὶ δρα-
πετῶν καὶ ἀνεστίων ἀνθρώπων καταφυγὴν τὴν Ῥώ-
μην ποιοῦσιν Ἑλλάδα πόλιν αὐτήν, ἀποδεικνύμενος
230 ⟨μὲν⟩ κοινοτάτην τε πόλεων καὶ φιλανθρωποτάτην, ἐν-
θυμούμενος ὅτι τὸ μὲν τῶν Ἀβοριγίνων φῦλον Οἰνω-
τρικὸν ἦν, τοῦτο δὲ Ἀρκαδικόν· μεμνημένος δὲ τῶν
συνοικησάντων αὐτοῖς Πελασγῶν, οἳ Θετταλίαν κατα- 2

4 λεὼ A   6 καλοῦσι δὲ Bb κάλους ABa   7 παρίλια Sylburg παρεντάλια O | ὑπὲρ c. Meineke | γονεῖς Ba   8 εὐαρεστήριον c. Meineke   9 τὴν ἡμέραν ταύτην ἔτι παλαίτερον B 10 διάγοντες add. Sintenis Em. Dion. I p. 22   11 ἢ A ἦν B ἢ τὴν c. Kiessling   16 τῶν om. B   17 τοιάδ' B τοιάδε R 21 μὲν add. Reiske, om. O   22 ἐνθυμούμενος δὲ Reiske, δὲ om. O μὲν om. B

λιπόντες Ἀργεῖοι τὸ γένος ὄντες εἰς Ἰταλίαν ἀφίκον-
το· Εὐάνδρου τε αὖ καὶ Ἀρκάδων ἀφίξεως, οἳ περὶ
τὸ Παλλάντιον ᾤκησαν, Ἀβοριγίνων αὐτοῖς παρασχόν-
των τὸ χωρίον· ἔτι δὲ Πελοποννησίων τῶν σὺν Ἡρα-
κλεῖ παραγενομένων, οἳ κατῴκησαν ἐπὶ τοῦ Σατορ-
νίου· τελευταῖον δὲ τῶν ἀπαναστάντων ἐκ τῆς Τρωά-
δος καὶ συγκερασθέντων τοῖς προτέροις. τούτων γὰρ
ἂν οὐδὲν εὕροι τῶν ἐθνῶν οὔτε ἀρχαιότερον οὔτε
3 Ἑλληνικώτερον. αἱ δὲ τῶν βαρβάρων ἐπιμιξίαι, δι᾽ ἃς
ἡ πόλις πολλὰ τῶν ἀρχαίων ἐπιτηδευμάτων ἀπέμαθε,
σὺν χρόνῳ ἐγένοντο. καὶ θαῦμα μὲν τοῦτο πολλοῖς
ἂν εἶναι δόξειε τὰ εἰκότα λογισαμένοις, πῶς οὐχ ἅπα-
σα ἐξεβαρβαρώθη Ὀπικούς τε ὑποδεξαμένη καὶ Μαρ- 231
σοὺς καὶ Σαυνίτας καὶ Τυρρηνοὺς καὶ Βρεττίους Ὀμ-
βρικῶν τε καὶ Λιγύων καὶ Ἰβήρων καὶ Κελτῶν συχνὰς
μυριάδας ἄλλα τε πρὸς τοῖς εἰρημένοις ἔθνη τὰ μὲν
ἐξ αὐτῆς Ἰταλίας, τὰ δ᾽ ἐξ ἑτέρων ἀφιγμένα τόπων
μυρία ὅσα οὔτε ὁμόγλωττα οὔτε ὁμοδίαιτα, ὧν [οὔτε
φωνὰς οὔτε δίαιταν] καὶ βίους σύγκλυδας ἀναταρα-
χθέντας ἐκ τοσαύτης διαφωνίας πολλὰ τοῦ παλαιοῦ
4 κόσμου τῆς πόλεως νεοχμῶσαι εἰκὸς ἦν· ἐπεὶ ἄλλοι
γε συχνοὶ ἐν βαρβάροις οἰκοῦντες ὀλίγου χρόνου διελ-
θόντος ἅπαν τὸ Ἑλληνικὸν ἀπέμαθον, ὡς μήτε φωνὴν
Ἑλλάδα φθέγγεσθαι μήτε |ἐπιτηδεύμασιν Ἑλλήνων

7 post τρωάδος sequuntur καὶ συγκέρασαν ἐπὶ τοῦ σατορνίου τελεύτεον δὲ τῶν ἀπαναστάντων ἐκ τῆς τρωαδός B, sed del. m. pr. 8 οὔτε ἀρχαιότατον οὔτε ἑλληνικώτατον O, corr. Stephanus 15 καὶ Κελτῶν om. B 18 οὔτε φωνὰς οὔτε δίαιταν del. Ritschl; cf. Schmitz p. 14 19 ἀναταραχθέντα c. Schmitz l. l. 21 νεωχμῶσαι A 24 ἑλλήνων B ἑλλήνων ἔτι R

χρῆσθαι, μήτε θεοὺς τοὺς αὐτοὺς νομίζειν, μήτε νό-
232 μους τοὺς ἐπιεικεῖς, ᾧ μάλιστα διαλλάσσει φύσις Ἑλ-
λὰς βαρβάρου, μήτε τῶν ἄλλων συμβολαίων μηδ' ὁτιοῦν. ἀποχρῶσι δὲ τὸν λόγον τόνδε [ὡς ἀληθῆ εἶναι] Ἀχαιῶν οἱ περὶ τὸν Πόντον ᾠκημένοι τεκμηριῶσαι, Ἠλείων μὲν ἐκ τοῦ Ἑλληνικωτάτου γενόμενοι, βαρβάρων δὲ συμπάντων ⟨τῶν⟩ νῦν ὄντες ἀγριώτατοι.

LXXXX. Ῥωμαῖοι δὲ φωνὴν μὲν οὔτ' ἄκρως βάρβαρον οὔτ' ἀπηρτισμένως Ἑλλάδα φθέγγονται, μικτὴν δέ τινα ἐξ ἀμφοῖν, ἧς ἐστιν ἡ πλείων Αἰολίς, τοῦτο μόνον ἀπολαύσαντες ἐκ τῶν πολλῶν ἐπιμιξιῶν, τὸ μὴ πᾶσι τοῖς φθόγγοις ὀρθοεπεῖν, τὰ δὲ ἄλλα, ὁπόσα γένους Ἑλληνικοῦ μηνύματ' ἐστὶν ὡς οὐχ ἕτεροί
233 τινες τῶν ἀποικησάντων διασώζοντες, οὐ νῦν πρῶτον ἀρξάμενοι πρὸς φιλίαν ζῆν, ἡνίκα τὴν τύχην πολλὴν καὶ ἀγαθὴν ῥέουσαν διδάσκαλον ἔχουσι τῶν καλῶν οὐδ' ἀφ' οὗ πρῶτον ὠρέχθησαν τῆς διαποντίου τὴν Καρχηδονίων καὶ Μακεδόνων ἀρχὴν καταλύσαντες, ἀλλ' ἐκ παντὸς οὗ συνῳκίσθησαν χρόνου βίον Ἕλληνα ζῶντες καὶ οὐδὲν ἐκπρεπέστερον ἐπιτηδεύοντες πρὸς ἀρετὴν νῦν ἢ πρότερον. μυρία δ' εἰς τοῦτο λέ- 2

2 νόμων τὸ ἐπιεικὲς c. Reiske | ἐπιεικ⟨εῖ⟩ς B 3 μηδ' ὁτιοῦν Stephanus μηδ' ὅτι εἰσὶν O; διασώζοντες intercidisse susp. Kiessling 4 ὡς del. Grasberger Tess. Herbip. p. 13 vel ὡς ἀληθής ἐστιν; ὡς ἀληθῆ εἶναι del. Cobet Obs. p. 39, Meutzner Ann. phil. 1877 p. 833 5 πόντ⟨ο⟩ν B | τεκμηριῶσαι ᾠκημένοι B | ἠλείων Bb ἥλων Ba ὅλων A φύλων c. Sintenis Em. Dion. I p. 30 ἐθνῶν c. Sauppe Eph. Gott. 1861 p. 1858 πάλαι Urlichs Eos I p. 324 ἀρχῆθεν Reiske 7 τῶν add. Meutzner l. l. p. 834 | ὄντες Sylburg ὄντων O | ἀγριότατοι A 8 ἄκρως Reiske ἄκραν O 9 οὔτ' Reiske οὐδ' O 11 ἐπιμίξεων A 13 *μήνυμά ἐστιν A ἐστὶν μήνυμα Ba 14 διασώζοντες B διασώζονται R 17 τῆς om. AB 18 καρχηδονίαν Ba

γειν ἔχων καὶ πολλοῖς τεκμηρίοις χρῆσθαι δυνάμενος ἀνδρῶν τε μαρτυρίας φέρειν οὐκ ἀξίων ἀπιστεῖσθαι, πάντα ἀναβάλλομαι ταῦτα εἰς τὸν περὶ τῆς πολιτείας αὐτῶν συγγραφησόμενον λόγον. νυνὶ δὲ ἐπὶ τὴν ἑξῆς διήγησιν τρέψομαι τὴν ἀνακεφαλαίωσιν τῶν ἐν ταύτῃ δεδηλωμένων τῇ βίβλῳ τῆς ἐχομένης γραφῆς ποιησάμενος ἀρχήν.

7 post *ἀρχὴν* nullo spatio interposito sequitur in AB initium libri secundi usque ad *εἴκοσι σταδίους* (p. 158, 4), deinde *Διονυσίου Ἁλικαρνασέως ῥωμαικῆς ἀρχαιολογίας λόγος β* A *Διονυσίου ῥωμαικῆς πρώτης: ἁλικαρνασέως ἀρχαιολογίας β* B. Post titulum legitur in AB indiculus rerum hic: *ἡ δευτέρα βίβλος τῆς ῥωμαικῆς ἀρχαιολογίας· ἣν συνέγραφε Διονύσιος Ἀλεξάνδρου Ἁλικαρνασεὺς περιείληφε τὰ πραχθέντα ὑπὸ Ῥωμύλου τοῦ κτίσαντος ῥώμην. καὶ ὑπὸ νομᾶ* (*νουμᾶ* B) *πομπιλίου. τοῦ μετ' ἐκεῖνον ἄρξαντος τῆς πόλεως. Χρόνος τῶν πραχθέντων ἀμφοτέροις. τοῖς βασιλεῦσιν ἀπὸ τῆς ἑβδόμης ὀλυμπιάδος. ἣν ἐνίκα δάντις μεσσήνιος* (*μεσήνιος* B) *ἄρχοντος ἀθηνησιν. ἡ ῥωμ. κτέ.*

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ

ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΕΩΣ

ΡΩΜΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

Ἡ Ῥωμαίων πόλις ἵδρυται μὲν ἐν τοῖς ἑσπερίοις μέρεσι τῆς Ἰταλίας περὶ ποταμὸν Τέβεριν, ὃς κατὰ μέσην μάλιστα τὴν ἀκτὴν ἐκδίδωσιν, ἀπέχουσα τῆς Τυρρηνικῆς θαλάττης ἑκατὸν εἴκοσι σταδίους. οἱ δὲ κατασχόντες αὐτὴν πρῶτοι τῶν μνημονευομένων βάρβαροί τινες ἦσαν αὐτόχθονες Σικελοὶ λεγόμενοι πολ- 235 *λὰ καὶ ἄλλα τῆς Ἰταλίας χωρία κατασχόντες, ὧν οὐκ ὀλίγα διέμεινεν οὐδ' ἀφανῆ μνημεῖα μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, ἐν οἷς καὶ τόπων τινῶν ὀνόματα Σικελικὰ λεγόμενα, μηνύοντα τὴν πάλαι ποτὲ αὐτῶν ἐνοίκησιν.*

2 *τούτους ἐκβαλόντες Ἀβοριγῖνες αὐτοὶ κατέσχον τὸν τόπον Οἰνώτρων ὄντες ἀπόγονοι τῶν κατοικούντων τὴν ἀπὸ Τάραντος ἄχρι Ποσειδωνίας παράλιον. ἱερά τις αὕτη νεότης καθοσιωθεῖσα θεοῖς κατὰ τὸν ἐπιχώριον νόμον ὑπὸ τῶν πατέρων ἀποσταλῆναι λέγεται χώραν οἰκήσουσα τὴν ὑπὸ τοῦ δαιμονίου σφίσι*

2 *περὶ* O *παρὰ* Bücheler 8 *διέμενεν* A 10 *Σικελικῶς* vel *Σικελιστὶ* Casaubonus | *λεγόμενα* del. Bücheler 13 *ἄχρι* . B 16 *δαιμονίου* B *δαίμονος* R

δοθησομένην. τὸ δὲ τῶν Οἰνώτρων γένος Ἀρκαδικὸν ἦν ἐκ τῆς τότε μὲν καλουμένης Λυκαονίας, νῦν δὲ Ἀρκαδίας, ἑκουσίως ἐξελθὸν ἐπὶ γῆς κτῆσιν ἀμείνονος ἡγουμένου τῆς ἀποικίας Οἰνώτρου τοῦ Λυκάονος, ἐφ' οὗ τὴν ἐπίκλησιν τὸ ἔθνος ἔλαβεν. 3 Ἀβοριγίνων δὲ κατεχόντων τὰ χωρία πρῶτοι μὲν αὐτοῖς γίνονται σύνοικοι Πελασγοὶ πλάνητες ἐκ τῆς τότε μὲν καλουμένης Αἱμονίας, νῦν δὲ Θετταλίας, ἐν ᾗ χρόνον 236 τινὰ ᾤκησαν· μετὰ δὲ τοὺς Πελασγοὺς Ἀρκάδες ἐκ Παλλαντίου πόλεως ἐξελθόντες Εὔανδρον ἡγεμόνα ποιησάμενοι τῆς ἀποικίας Ἑρμοῦ καὶ νύμφης Θέμιδος υἱόν, οἳ πρὸς ἑνὶ τῶν ἑπτὰ λόφων πολίζονται ὃς ἐν μέσῳ μάλιστα κεῖται τῆς Ῥώμης, Παλλάντιον ὀνομάσαντες τὸ χωρίον ἐπὶ τῆς ἐν Ἀρκαδίᾳ πατρίδος. 4 χρόνοις δ' οὐ πολλοῖς ὕστερον Ἡρακλέους καταχθέντος εἰς Ἰταλίαν, ὅτε τὴν στρατιὰν ἐξ Ἐρυθείας οἴκαδε ἀπήγαγε, μοῖρά τις ὑπολειφθεῖσα τῆς σὺν αὐτῷ δυνάμεως Ἑλληνικὴ πλησίον ἱδρύεται τοῦ Παλλαντίου, πρὸς ἑτέρῳ τῶν ἐμπεπολισμένων τῇ πόλει λόφων, ὃς τότε μὲν ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων Σατόρνιος ἐλέγετο, νῦν δὲ Καπιτωλῖνος ὑπὸ Ῥωμαίων· Ἐπειοὶ ⟨οἱ⟩ πλείους τούτων ἦσαν ἐκ πόλεως Ἤλιδος ἐξανα- 237 στάντες διαπεπορθημένης αὐτοῖς τῆς πατρίδος ὑφ' Ἡρακλέους.

2 νυνὶ B   3 ἑκούσιον c. Kiessling   7 πλάνητες B πλανῆται R | τότε μὲν om. AB   8 θε⟨ττ⟩α⟨λ⟩ίας B   12 υἱ⟨ω⟩νοὶ πρὸς B | πολίζονται post λόφων B οἳ πολίζονται πρὸς ἑνὶ τ. λ. R   18 Ἑλληνικῆς c. Reiske | ἱδρύεται B ἵδρυται R   19 πόλει B ῥώμῃ R   20 ἐπὶ τῶν ABa   21 Ἐπειοὶ οἱ Kiessling οἱ om. O, Ἐπειοὶ τούτων οἱ πλείους c. Reiske   22 πλείους τούτων B τούτων πλ. R

II. *Γενεᾷ δ' ἑκκαιδεκάτῃ μετὰ τὸν Τρωικὸν πό-
λεμον Ἀλβανοὶ συνοικίζουσιν ἄμφω τὰ χωρία ταῦτα
τείχει περιλαβόντες καὶ τάφρῳ. τέως δὲ ἦν αὔλια
βουφορβίων τε καὶ ποιμνίων καὶ τῶν ἄλλων κατα-
γωγαὶ βοτήρων ἄφθονον ἀναδιδούσης πόαν τῆς αὐ-
τόθι γῆς οὐ μόνον τὴν χειμερινήν, ἀλλὰ καὶ τὴν
θερεινόμον διὰ τοὺς ἀναψύχοντάς τε καὶ κατάρδον-
τας αὐτὴν ποταμούς. γένος δὲ τὸ ⟨τῶν⟩ Ἀλβανῶν* 2
*μικτὸν ἦν ἔκ τε Πελασγῶν καὶ Ἀρκάδων καὶ Ἐπειῶν
τῶν ἐξ Ἤλιδος ἐλθόντων, τελευταίων δὲ τῶν μετὰ
⟨τὴν⟩ Ἰλίου ἅλωσιν ἀφικομένων εἰς Ἰταλίαν Τρώων,
οὓς ἦγεν Αἰνείας ὁ Ἀγχίσου καὶ Ἀφροδίτης. εἰκὸς δέ
τι καὶ βαρβαρικὸν ἐκ τῶν προσοίκων ἢ παλαιῶν οἰ-
κητόρων ὑπολιπὲς τῷ Ἑλληνικῷ συγκαταμιγῆναι.
ὄνομα δὲ κοινὸν οἱ σύμπαντες οὗτοι Λατῖνοι ἐκλήθη-
σαν ἐπ' ἀνδρὸς δυναστεύσαντος τῶν τόπων Λατίνου*
238 *τὰς κατὰ ⟨τὸ⟩ ἔθνος ὀνομασίας ἀφαιρεθέντες. ἐτει-* 3
*χίσθη μὲν οὖν ἡ πόλις ὑπὸ τούτων τῶν ἐθνῶν ἐνι-
αυτῷ δευτέρῳ καὶ τριακοστῷ καὶ τετρακοσιοστῷ μετὰ
⟨τὴν⟩ Ἰλίου ἅλωσιν ἐπὶ τῆς ἑβδόμης ὀλυμπιάδος. οἱ
δὲ ἀγαγόντες τὴν ἀποικίαν ἀδελφοὶ δίδυμοι τοῦ βασι-
λείου γένους ἦσαν· Ῥωμύλος αὐτῶν ὄνομα θατέρῳ,*

4 *ποιμ⟨ν⟩ίων* B *ποιμένων* A 7 *θερινόμον* B 8 *ἀλβανῶν* B *ἀλβανὸν* R *τὸ τῶν Ἀλβανῶν* Grasberger Philol. XXVIII p. 547 9 *ἔκ τε Πελασγῶν καὶ Ἀρκάδων καὶ Ἐπειῶν τῶν ἐξ Ἤλιδος ἐλθόντων* Ambrosch, *ἔκ τε ἀρκαδίων — ἐλθόντων καὶ πελασγῶν* B *ἔκ τε ἀρκάδων καὶ πελασγῶν — ἐλθόντων ἐπειῶν* R 10 *τελευταῖον* B | * *μετὰ Ἰλίου* O 12 *οὓς ἦγεν* Reiske *ὃς ἦν* O 14 *συγκαταμιγῆναι* Bücheler, *συγκαταλεγῆναι* O 17 * *τὸ* om. O *κατὰ ἔθνη* c. Reiske 19 *καὶ τριακοστῷ* om. O, add. Gelenius 20 * *τὴν* om. O | *ἐπὶ*] *ἔτει ά* c. Kiessling Pr. Bas. p. 6

τῷ δ' ἑτέρῳ Ῥῶμος· τὰ μητρόθεν μὲν ἀπ' Αἰνείου τε καὶ Δαρδανίδαι, πατρὸς δὲ ἀκρίβειαν μὲν οὐ ῥᾴδιον εἰπεῖν ἐξ ὅτου φύντες, πεπίστευνται δὲ ὑπὸ Ῥωμαίων
4 Ἄρεος υἱοὶ γενέσθαι. οὐ μέντοι διέμεινάν γε ἀμφότεροι τῆς ἀποικίας ἡγεμόνες ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς στασιάσαντες, ἀλλ' ὁ περιλειφθεὶς αὐτῶν Ῥωμύλος ἀπολομένου θατέρου κατὰ τὴν μάχην οἰκιστὴς γίνεται τῆς πόλεως καὶ τοὔνομα αὐτῇ τῆς ἰδίας κλήσεως ἐπώνυμον τίθεται. ἀριθμὸς δὲ τῶν μετασχόντων αὐτῷ τῆς ἀποικίας ἀπὸ πολλοῦ τοῦ κατ' ἀρχὰς ἐξαποσταλέντος ὀλίγος ἦν ὁ καταλειφθείς, τρισχίλιοι πεζοὶ καὶ ἱππεῖς τριακόσιοι.

III. Ἐπεὶ οὖν ἥ τε τάφρος αὐτοῖς ἐξείργαστο καὶ τὸ ἔρυμα τέλος εἶχεν αἵ τε οἰκήσεις τὰς ἀναγκαίους κατασκευὰς ἀπειλήφεσαν, ἀπῄτει δ' ὁ καιρὸς καὶ περὶ 239
κόσμου πολιτείας ᾧ χρήσονται σκοπεῖν, ἀγορὰν ποιησάμενος αὐτῶν ὁ Ῥωμύλος ὑποθεμένου τοῦ μητροπάτορος καὶ διδάξαντος ἃ χρὴ λέγειν, τὴν μὲν πόλιν ἔφη ταῖς τε δημοσίαις καὶ ταῖς ἰδίαις κατασκευαῖς ὡς νεόκτιστον ἀποχρώντως κεκοσμῆσθαι· ἠξίου δ' ἐνθυμεῖσθαι πάντας ὡς οὐ ταῦτ' ἐστι τὰ πλείστου ἄξια
2 ἐν ταῖς πόλεσιν. οὔτε γὰρ ἐν τοῖς ὀθνείοις πολέμοις τὰς βαθείας τάφρους καὶ ⟨τὰ⟩ ὑψηλὰ ἐρύματα ἱκανὰ εἶναι τοῖς ἔνδον ἀπράγμονα σωτηρίας ὑπόληψιν παρασχεῖν, ἀλλ' ἕν τι μόνον ἐγγυᾶσθαι τὸ μηθὲν ἐξ ἐπιδρομῆς κακὸν ὑπ' ἐχθρῶν παθεῖν προκαταληφθέντας, οὔθ' ὅταν ἐμφύλιοι ταραχαὶ τὸ κοινὸν κα-

2 πρὸς ἀκρίβειαν c. Stephanus 4 γε om. B 6 ἀλλ' ὁ B ἀλλὰ R | ἀπολομένου κ. τ. μ. θατέρου B 9 αὐτῷ B αὐτοῖς R 16 χρήσονται B χρήσαιντο R 23 τὰ add. Reiske, om. O

τάσχωσι, τῶν ἰδίων οἴκων καὶ ἐνδιαιτημάτων τὰς
καταφυγὰς ὑπάρχειν τινὶ ἀκινδύνους. σχολῆς γὰρ 3
ἀνθρώποις ταῦτα καὶ ῥαστώνης βίων εὑρῆσθαι παρα-
240 μύθια, μεθ' ὧν οὔτε τὸ ἐπιβουλεῦον τῶν πέλας κω-
λύεσθαι μὴ οὐ πονηρὸν εἶναι οὔτ' ἐν τῷ ἀκινδύνῳ
βεβηκέναι θαρρεῖν τὸ ἐπιβουλευόμενον, πόλιν τε οὐ-
δεμίαν πω τούτοις ἐκλαμπρυνθεῖσαν ἐπὶ μήκιστον
εὐδαίμονα γενέσθαι καὶ μεγάλην, οὐδ' αὖ παρὰ τὸ
μὴ τυχεῖν τινὰ κατασκευῆς ἰδίας τε καὶ δημοσίας πο-
λυτελοῦς κεκωλῦσθαι μεγάλην γενέσθαι καὶ εὐδαί-
μονα· ἀλλ' ἕτερα εἶναι τὰ σώζοντα καὶ ποιοῦντα
μεγάλας ἐκ μικρῶν τὰς πόλεις· ἐν μὲν τοῖς ὀθνείοις 4
πολέμοις τὸ διὰ τῶν ὅπλων κράτος, τοῦτο δὲ τόλμῃ
παραγίνεσθαι καὶ μελέτῃ, ἐν δὲ ταῖς ἐμφυλίοις ταρα-
χαῖς τὴν τῶν πολιτευομένων ὁμοφροσύνην, ταύτην δὲ
τὸν σώφρονα καὶ δίκαιον ἑκάστου βίον ἀπέφηνεν
241 ἱκανώτατον ὄντα τῷ κοινῷ παρασχεῖν. τοὺς δὴ τὰ πο- 5
λέμιά τε ἀσκοῦντας καὶ [τὰ] τῶν ἐπιθυμιῶν κρατοῦντας
ἄριστα κοσμεῖν τὰς ἑαυτῶν πατρίδας τείχη τε ἀνά-
λωτα τῷ κοινῷ καὶ καταγωγὰς τοῖς ἑαυτῶν βίοις
ἀσφαλεῖς τούτους εἶναι τοὺς παρασκευαζομένους· μα-
χητὰς δέ γε καὶ δικαίους ἄνδρας καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς
ἐπιτηδεύοντας τὸ τῆς πολιτείας σχῆμα ποιεῖν τοῖς
φρονίμως αὐτὸ καταστησαμένοις, μαλθακούς τε αὖ καὶ
πλεονέκτας καὶ δούλους αἰσχρῶν ἐπιθυμιῶν τὰ πο-

3 ἀνθρωπίνης B | βίων Bb βίου ABa | εὑρῆσθαι ABa εὑρέσθαι Bb | παραμυθία A παραμυθίαν A 4 τῶ πέλας A 12 ἐκ μικρῶν om. Ba | μικρῶν γενέσθαι B 14 παραγίνεται B 18 τὰ O del. Reiske 20 καὶ καταγωγὰς τῷ κοινῷ B 23 τοὺς — καταστησαμένους c. Cobet Obs. p. 40 25 καὶ τὰ R τὸ B

6 νηρὰ ἐπιτηδεύματα ἐπιτελεῖν. ἔφη τε παρὰ τῶν πρεσ-
βυτέρων καὶ διὰ πολλῆς ἱστορίας ἐληλυθότων ἀκούειν,
ὅτι πολλαὶ μὲν ἀποικίαι μεγάλαι καὶ εἰς εὐδαίμονας
ἀφικόμεναι τόπους, αἱ μὲν αὐτίκα διεφθάρησαν εἰς
στάσεις ἐμπεσοῦσαι, αἱ δ' ὀλίγον ἀντισχοῦσαι χρόνον
ὑπήκοοι τοῖς πλησιοχώροις ἠναγκάσθησαν γενέσθαι 242
καὶ ἀντὶ κρείττονος χώρας, ἣν κατέσχον, τὴν χείρονα
τύχην διαλλάξασθαι δοῦλαι ἐξ ἐλευθέρων γενόμεναι·
ἕτεραι δ' ὀλιγάνθρωποι καὶ εἰς χωρία οὐ πάνυ σπου-
δαῖα παραγενόμεναι ἐλεύθεραι μὲν πρῶτον, ἔπειτα
δ' ἑτέρων ἄρχουσαι διετέλεσαν· καὶ οὔτε ταῖς εὐπρα-
γίαις τῶν ὀλίγων οὔτε ταῖς δυστυχίαις τῶν πολλῶν
ἕτερόν τι ἢ τὸ τῆς πολιτείας σχῆμα ὑπάρχειν αἴτιον.
7 εἰ μὲν οὖν μία τις ἦν παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις βίου
τάξις ἡ ποιοῦσα εὐδαίμονας τὰς πόλεις, οὐ χαλεπὴν
ἂν γενέσθαι σφίσι τὴν αἵρεσιν αὐτῆς· νῦν δ' ἔφη
πολλὰς πυνθάνεσθαι τὰς κατασκευὰς παρ' Ἕλλησί τε
καὶ βαρβάροις ὑπαρχούσας, τρεῖς δ' ἐξ ἁπασῶν ἐπαι-
νουμένας μάλιστα ὑπὸ τῶν χρωμένων ἀκούειν, καὶ
τούτων οὐδεμίαν εἶναι τῶν πολιτειῶν εἰλικρινῆ,
προσεῖναι δέ τινας ἑκάστῃ κῆρας συμφύτους, ὥστε
χαλεπὴν αὐτῶν εἶναι τὴν αἵρεσιν. ἠξίου τε αὐτοὺς
βουλευσαμένους ἐπὶ σχολῆς εἰπεῖν εἴτε ὑφ' ἑνὸς ἄρ-
χεσθαι θέλουσιν ἀνδρὸς εἴτε ὑπ' ὀλίγων εἴτε νόμους
καταστησάμενοι πᾶσιν ἀποδοῦναι τὴν τῶν κοινῶν
8 προστασίαν. Ἐγὼ δ' ὑμῖν, ἔφη, πρὸς ἣν ἂν καταστή- 243
σησθε πολιτείαν εὐτρεπὴς καὶ οὔτε ἄρχειν ἀπαξιῶ

13 τὸ σχῆμα τῆς πολιτείας B 15 ἡ add. B 16 σφίσιν A 17 τὰς om. A 25 κοινὴν πᾶσιν c. Reiske 26 προςῆν ἐὰν A πρὸς τὸ νέαν B | καταστήσασθαι B

οὔτε ἄρχεσθαι ἀναίνομαι. τιμῶν δέ, ἅς μοι προσεθήκατε ἡγεμόνα με πρῶτον ἀποδείξαντες τῆς ἀποικίας, ἔπειτα καὶ τῇ πόλει τὴν ἐπωνυμίαν ἐπ' ἐμοῦ θέντες, ἅλις ἔχω. ταύτας γὰρ οὔτε πόλεμος ὑπερόριος οὔτε στάσις ἐμφύλιος οὔτε ὁ πάντα μαραίνων τὰ καλὰ χρόνος ἀφαιρήσεταί με οὔτε ἄλλη τύχη παλίγκοτος οὐδεμία· ἀλλὰ καὶ ζῶντι καὶ τὸν βίον ἐκλιπόντι τούτων ὑπάρξει μοι τῶν τιμῶν παρὰ πάντα τὸν λοιπὸν αἰῶνα τυγχάνειν.

IIII. Τοιαῦτα μὲν ὁ Ῥωμύλος ἐκ διδαχῆς τοῦ μητροπάτορος, ὥσπερ ἔφην, ἀπομνημονεύσας ἐν τοῖς πλήθεσιν ἔλεξεν. οἱ δὲ βουλευσάμενοι κατὰ σφᾶς
244 αὐτοὺς ἀποκρίνονται τοιάδε· Ἡμεῖς πολιτείας μὲν καινῆς οὐδὲν δεόμεθα, τὴν δ' ὑπὸ τῶν πατέρων δοκιμασθεῖσαν εἶναι κρατίστην παραλαβόντες οὐ μετατιθέμεθα γνώμῃ τε ἑπόμενοι τῶν παλαιοτέρων, οὓς ἀπὸ μείζονος οἰόμεθα φρονήσεως αὐτὴν καταστήσασθαι, καὶ τύχῃ ἀρεσκόμενοι. οὐ γὰρ τήνδε μεμψαίμεθ' ἂν εἰκότως, ἣ παρέσχεν ἡμῖν βασιλευομένοις τὰ μέγιστα τῶν ἐν ἀνθρώποις ἀγαθῶν, ἐλευθερίαν τε καὶ ἄλλων ἀρχήν. περὶ μὲν δὴ πολιτείας ταῦτα 2
ἐγνώκαμεν· τὴν δὲ τιμὴν ταύτην οὐχ ἑτέρῳ τινὶ μᾶλλον ἢ σοὶ προσήκειν ὑπολαμβάνομεν τοῦ τε βασιλείου γένους ἕνεκα καὶ ἀρετῆς, μάλιστα δ' ὅτι τῆς ἀποικίας ἡγεμόνι κεχρήμεθά σοι καὶ πολλὴν συνίσμεν δεινότητα, πολλὴν δὲ σοφίαν, οὐ λόγῳ μᾶλλον ἢ ἔργῳ μαθόντες. ταῦτα ὁ Ῥωμύλος ἀκούσας ἀγαπᾶν μὲν ἔφη

2 με Reiske μὲν O 15 ὑπολαβόντες c. Kiessling 17 ὡς ἀπὸ O | καταστήσεσθαι O 25 πολλὴν μὲν c. Grimm | συνίεμεν A

βασιλείας ἄξιος ὑπ' ἀνθρώπων κριθείς· οὐ μέντοι γε λήψεσθαι τὴν τιμὴν πρότερον, ἐὰν μὴ καὶ τὸ δαιμόνιον ἐπιθεσπίσῃ δι' οἰωνῶν αἰσίων.

V. Ὡς δὲ κἀκείνοις ἦν βουλομένοις προειπὼν
ἡμέραν, ἐν ᾗ διαμαντεύσασθαι περὶ τῆς ἀρχῆς ἔμελλεν, 245
ἐπειδὴ καθῆκεν ὁ χρόνος ἀναστὰς περὶ τὸν ὄρθρον ἐκ τῆς σκηνῆς προῆλθεν· στὰς δὲ ὑπαίθριος ἐν καθαρῷ χωρίῳ καὶ προθύσας ἃ νόμος ἦν εὔχετο Διί τε βασιλεῖ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς, οὓς ἐποιήσατο τῆς ἀποικίας ἡγεμόνας, εἰ βουλομένοις αὐτοῖς ἐστι βασιλεύεσθαι τὴν πόλιν ὑφ' ἑαυτοῦ, σημεῖα οὐράνια φα-
2 νῆναι καλά. μετὰ δὲ τὴν εὐχὴν ἀστραπὴ διῆλθεν ἐκ τῶν ἀριστερῶν ἐπὶ τὰ δεξιά. τίθενται δὲ Ῥωμαῖοι τὰς ἐκ τῶν ἀριστερῶν ἐπὶ τὰ δεξιὰ ἀστραπὰς αἰσίους, εἴτε παρὰ Τυρρηνῶν διδαχθέντες, εἴτε πατέρων καθηγησαμένων κατὰ τοιόνδε τινά, ὡς ἐγὼ πείθομαι, λογισμόν, ὅτι καθέδρα μέν ἐστι καὶ στάσις ἀρίστη τῶν οἰωνοῖς μαντευομένων ἡ βλέπουσα πρὸς ἀνατολάς, ὅθεν ἡλίου τε ἀναφοραὶ γίνονται καὶ σελήνης καὶ ἀστέρων πλανήτων τε καὶ ἀπλανῶν, ἥ τε τοῦ κόσμου περιφορά, δι' ἣν τοτὲ μὲν ὑπὲρ γῆς ἅπαντα τὰ ἐν αὐτῷ γίνεται, τοτὲ δὲ ὑπὸ γῆς, ἐκεῖθεν ἀρξαμένη
3 τὴν ἐγκύκλιον ἀποδίδωσι κίνησιν. τοῖς δὲ πρὸς ἀνατολὰς βλέπουσιν ἀριστερὰ μὲν γίνεται ⟨τὰ⟩ πρὸς τὴν 246
ἄρκτον ἐπιστρέφοντα μέρη, δεξιὰ δὲ ⟨τὰ⟩ πρὸς μεσημβρίαν φέροντα· τιμιώτερα δὲ τὰ πρότερα πέφυκεν

1 ὑπ' αὐτῶν c. Cobet Obs. p. 40 5 διαμαντεύσεσθαι c. Grimm 7 προῆλθε B 11 φῆναι c. Reiske 15 παρὰ τῶν πατέρων Ambrosch 24. 25 τὰ add. Sylburg

εἶναι τῶν ὑστέρων. μετεωρίζεται γὰρ ἀπὸ τῶν βορείων μερῶν ὁ τοῦ ἄξονος πόλος, περὶ ὃν ἡ τοῦ κόσμου στροφὴ γίνεται, καὶ τῶν πέντε κύκλων τῶν διεζωκότων τὴν σφαῖραν ὁ καλούμενος ἀρκτικὸς ἀεὶ τῇδε φανερός· ταπεινοῦται δ' ἀπὸ τῶν νοτίων ὁ καλούμενος ἀνταρκτικὸς κύκλος ἀφανὴς κατὰ τοῦτο τὸ μέρος. εἰκὸς δὴ κράτιστα τῶν οὐρανίων καὶ μεταρσίων ση- 4
μείων ὑπάρχειν, ὅσα ἐκ τοῦ κρατίστου γίνεται μέρους, ἐπειδὴ δὲ τὰ μὲν ἐστραμμένα πρὸς τὰς ἀνατολὰς ἡγεμονικωτέραν μοῖραν ἔχει τῶν προσεσπερίων, αὐτῶν δέ γε τῶν ἀνατολικῶν ὑψηλότερα τὰ βόρεια τῶν νοτίων, ταῦτα ἂν εἴη κράτιστα. ὡς δέ τινες ἱστοροῦ- 5
σιν ἐκ παλαιοῦ τε καὶ πρὶν ἢ παρὰ Τυρρηνῶν μαθεῖν
247 τοῖς Ῥωμαίων προγόνοις αἴσιοι ἐνομίζοντο αἱ ἐκ τῶν ἀριστερῶν ἀστραπαί. Ἀσκανίῳ γὰρ τῷ ἐξ Αἰνείου γεγονότι, καθ' ὃν χρόνον ὑπὸ Τυρρηνῶν, οὓς ἦγε βασιλεὺς Μεσέντιος, ἐπολεμεῖτο καὶ τειχήρης ἦν, περὶ τὴν τελευταίαν ἔξοδον, ἣν ἀπεγνωκὼς ἤδη τῶν πραγμάτων ἔμελλε ποιεῖσθαι, μετ' ὀλοφυρμοῦ τόν τε Δία καὶ τοὺς ἄλλους αἰτουμένῳ θεοὺς αἴσια σημεῖα δοῦναι τῆς ἐξόδου φασὶν αἰθρίας οὔσης ἐκ τῶν ἀριστερῶν ἀστράψαι τὸν οὐρανόν. τοῦ δ' ἀγῶνος ἐκείνου λαβόντος τὸ κράτιστον τέλος διαμεῖναι παρὰ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ νομιζόμενον αἴσιον τόδε τὸ σημεῖον.

VI. Τότε δ' οὖν ὁ Ῥωμύλος ἐπειδὴ τὰ παρὰ τοῦ δαιμονίου βέβαια προσέλαβε, συγκαλέσας τὸν δῆμον

1 μετεωρίζεται δὲ vel δὴ vel αὖ Stephanus 3 διεζωικότων B 4—6 verba ἀεὶ — ἄρκτικος om. Ba add. Bmg. 5 νοτίων καὶ ὁ καλούμενος ἄρκτικος Bmg 9 τετραμμένα c. Cobet Obs. p. 40 17 μεσσέντιος A 20 σημεῖα τῆς ἐξόδου δοῦναι B 23 ἐκγόνοις AbB ἐγγόνοις Aa

εἰς ἐκκλησίαν καὶ τὰ μαντεῖα δηλώσας βασιλεὺς ἀπο-
δείκνυται πρὸς αὐτῶν καὶ κατεστήσατο ἐν ἔθει τοῖς
μετ' αὐτὸν ἅπασι μήτε βασιλείας μήτε ἀρχὰς λαμ-
βάνειν, ἐὰν μὴ καὶ τὸ δαιμόνιον αὐτοῖς ἐπιθεσπίσῃ,
διέμεινέ τε μέχρι πολλοῦ φυλαττόμενον ὑπὸ Ῥωμαίων
τὸ περὶ τοὺς οἰωνισμοὺς νόμιμον, οὐ μόνον βασι-
λευομένης τῆς πόλεως, ἀλλὰ καὶ μετὰ κατάλυσιν
τῶν μονάρχων ἐν ὑπάτων καὶ στρατηγῶν καὶ τῶν 248
2 ἄλλων τῶν κατὰ νόμους ἀρχόντων αἱρέσει. πέπαυ-
ται δ' ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις, πλὴν οἷον εἰκών
τις αὐτοῦ λείπεται τῆς ὁσίας αὐτῆς ἕνεκα γινομένη.
ἐπαυλίζονται μὲν γὰρ οἱ τὰς ἀρχὰς μέλλοντες λαμ-
βάνειν καὶ περὶ τὸν ὄρθρον ἀνιστάμενοι ποιοῦνταί
τινας εὐχὰς ὑπαίθριοι, τῶν δὲ παρόντων τινὲς ὀρνι-
θοσκόπων μισθὸν ἐκ τοῦ δημοσίου φερόμενοι ἀστρα-
πὴν αὐτοῖς μηνύειν ἐκ τῶν ἀριστερῶν φασιν τὴν οὐ
3 γενομένην. οἱ δὲ τὸν ἐκ τῆς φωνῆς οἰωνὸν λαβόν-
τες ἀπέρχονταί τὰς ἀρχὰς παραληψόμενοι οἱ μὲν αὐτὸ
τοῦθ' ἱκανὸν ὑπολαμβάνοντες εἶναι τὸ μηδένα γενέ-
σθαι τῶν ἐναντιουμένων τε καὶ κωλυόντων οἰωνῶν,
οἱ δὲ καὶ παρὰ τὸ βούλημα τοῦ θεοῦ κωλύοντος, ἔστι
γὰρ ὅτε βιαζόμενοι καὶ τὰς ἀρχὰς ἁρπάζοντες μᾶλλον
4 ἢ λαμβάνοντες. δι' οὓς πολλαὶ μὲν ἐν γῇ στρατιαὶ

3 παραλαμβάνειν c. Reiske 4 ἐπιθεσπίσει (η) B θεσπίσῃ A 7 τῆς πόλεως βασιλευομένης B 11 τῆς ὁσίας ταύτης O corr. Stephanus τῆς ὁσίας γ' αὐτῆς Casaubonus 14 τινας et φερομένους c. Kiessling Pr. Bas. p. 6. 15 μισθῶν Ba 16 ἐπισημαίνειν vel tale quid susp. Kiessling σημαίνειν Cobet Obs. p. 41 | φασιν ἐκ τῶν ἀ. O praeter B 18 τὰς ἀρχὰς AB | περιληψόμενοι A 21 ἔστιν ὅτε Reiske 22 ἁρπάζοντες μᾶλλον ἢ B ἁ. ἢ μ. A 23 δι' οὓς AB

Ῥωμαίων ἀπώλοντο πανώλεθροι, πολλοὶ δ' ἐν θα-
249 λάττῃ στόλοι διεφθάρησαν αὔτανδροι, ἄλλαι τε με-
γάλαι καὶ δειναὶ περιπέτειαι τῇ πόλει συνέπεσον αἱ μὲν ἐν ὀθνείοις πολέμοις, αἱ δὲ κατὰ τὰς ἐμφυλίους διχοστασίας, ἐμφανεστάτη δὲ καὶ μεγίστη καὶ κατὰ τὴν ἐμὴν ἡλικίαν, ὅτε Λικίννιος Κράσσος ἀνὴρ οὐδενὸς δεύτερος τῶν καθ' ἑαυτὸν ἡγεμόνων στρατιὰν ἦγεν ἐπὶ τὸ Πάρθων ἔθνος, ἐναντιουμένου τοῦ δαιμονίου πολλὰ χαίρειν φράσας τοῖς ἀποτρέπουσι τὴν ἔξοδον οἰωνοῖς μυρίοις ὅσοις γενομένοις. ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τῆς εἰς τὸ δαιμόνιον ὀλιγωρίας, ἣ χρῶνταί τινες ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις, πολὺ ἔργον ἂν εἴη λέγειν.

VII. Ὁ δὲ Ῥωμύλος ἀποδειχθεὶς τοῦτον τὸν τρόπον ὑπό τε ἀνθρώπων καὶ θεῶν βασιλεὺς τά τε πολέμια δεινὸς καὶ φιλοκίνδυνος ὡμολόγηται γενέσθαι καὶ πολιτείαν ἐξηγήσασθαι τὴν κρατίστην φρονιμώτατος. διέξειμι δ' αὐτοῦ τὰς πράξεις τάς τε πολιτικας καὶ ⟨τὰς⟩ κατὰ πολέμους, ὧν καὶ λόγον ἄν τις ἐν ἱστορίας ἀφηγήσει ποιήσαιτο. ἐρῶ δὲ πρῶτον ὑπὲρ τοῦ κόσμου 2
τῆς πολιτείας, ὃν ἐγὼ πάντων ἡγοῦμαι πολιτικῶν κόσ-
250 μων αὐταρκέστατον ἐν εἰρήνῃ τε καὶ κατὰ πολέμους. ἦν δὲ τοιόςδε· τριχῇ νείμας τὴν πληθὺν ἅπασαν ἑκάστῃ τῶν μοιρῶν τὸν ἐπιφανέστατον ἐπέστησεν ἡγεμόνα. ἔπειτα τῶν τριῶν πάλιν μοιρῶν ἑκάστην εἰς δέκα μοίρας διελών, ἴσους ἡγεμόνας καὶ τούτων ἀπέδειξε

2 συμφοραὶ post ἄλλαι τε A 3 περιπέτειαι om. ABa 4 ἐν om. B | ἐμφύλους A 5 ἐμφανέσταται δὲ καὶ μέγισται O, corr. Reiske | καὶ ante κατὰ del. Ambrosch 6 κράσσος AB 12 πολὺ om. B | ἔργον ἂν B ἂν ἔργον R 15 ὡμολόγηται B ὁμολογεῖται R 17 αὐτοῦ πράξεις B 18 τὰς add. Sylburg | λόγων A

τοὺς ἀνδρειοτάτους· ἐκάλει δὲ τὰς μὲν μείζους μοίρας τρίβους, τὰς δ' ἐλάττους κουρίας, ὡς καὶ κατὰ τὸν
3 ἡμέτερον βίον ἔτι προσαγορεύονται. εἴη δ' ἂν Ἑλλάδι γλώττῃ τὰ ὀνόματα ταῦτα μεθερμηνευόμενα φυλὴ μὲν καὶ τριττὺς ἡ τρίβους, φράτρα δὲ καὶ λόχος ἡ κουρία, καὶ τῶν ἀνδρῶν οἱ μὲν τὰς τῶν τρίβων ἡγεμονίας ἔχοντες φύλαρχοί τε καὶ τριττύαρχοι, οὓς καλοῦσι Ῥωμαῖοι τριβούνους· οἱ δὲ ταῖς κουρίαις 251
ἐφεστηκότες καὶ φρατρίαρχοι καὶ λοχαγοί, οὓς ἐκεῖνοι
4 κουρίωνας ὀνομάζουσι. διῄρηντο δὲ καὶ εἰς δεκάδας αἱ φρᾶτραι πρὸς αὐτοῦ, καὶ ἡγεμὼν ἑκάστην ἐκόσμει δεκάδα, δεκουρίων κατὰ τὴν ἐπιχώριον γλῶτταν προσαγορευόμενος. ὡς δὲ διεκρίθησαν ἅπαντες καὶ συνετάχθησαν εἰς φυλὰς καὶ φράτρας, διελὼν τὴν γῆν εἰς τριάκοντα κλήρους ἴσους ἑκάστῃ φράτρᾳ κλῆρον ἀπέδωκεν ἕνα, ἐξελὼν τὴν ἀρκοῦσαν εἰς ἱερὰ καὶ τεμένη καί τινα καὶ τῷ κοινῷ γῆν καταλιπών. μία μὲν αὕτη διαίρεσις ὑπὸ Ῥωμύλου τῶν τε ἀνδρῶν καὶ τῆς χώρας ⟨ἡ⟩ περιέχουσα τὴν κοινὴν καὶ μεγίστην ἰσότητα, τοιάδε τις ἦν.

VIII. Ἑτέρα δὲ αὐτῶν πάλιν τῶν ἀνδρῶν ἡ τὰ φιλάνθρωπα καὶ τὰς τιμὰς διανέμουσα κατὰ τὴν ἀξίαν, ἣν μέλλω διηγεῖσθαι. τοὺς ἐπιφανεῖς κατὰ γένος καὶ δι' ἀρετὴν ἐπαινουμένους καὶ χρήμασιν ὡς ἐν τοῖς τότε καιροῖς εὐπόρους, οἷς ἤδη παῖδες ἦσαν,

5 τρίβους B τρίβος R | φρᾶτρα Ba 8 καὶ καλοῦσι AB | τριβουλνίους A | ταῖς κουρίαις R ταῖς φράτραις B 10 κουρίωνας B κουρίονας R 11 πρὸς αὐτοὺς B 12 δεκουρίων om. AB 13 διετάχθησαν B 19 ἡ add. Ambrosch 24 ὡς] οὓς B 25 εὐπόροις Ba | ἤδη παῖδες οἷς ἦσαν B

διώριζεν ἀπὸ τῶν ἀσήμων καὶ ταπεινῶν καὶ ἀπόρων.
252 ἐκάλει δὲ τοὺς μὲν ἐν τῇ καταδεεστέρᾳ τύχῃ πληβεί-
ους, ὡς δ' ἂν Ἕλληνες εἴποιεν δημοτικούς· τοὺς δ' ἐν
τῇ κρείττονι πατέρας εἴτε διὰ τὸ πρεσβεύειν ἡλικίᾳ
τῶν ἄλλων, εἴθ' ὅτι παῖδες αὐτοῖς ἦσαν, εἴτε διὰ τὴν
ἐπιφάνειαν τοῦ γένους, εἴτε διὰ πάντα ταῦτα· ἐκ τῆς
Ἀθηναίων πολιτείας, ὡς ἄν τις εἰκάσειε, τῆς κατ'
ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἔτι διαμενούσης τὸ παράδειγμα
λαβών. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ εἰς δύο μέρη νείμαντες τὸ 2
πλῆθος εὐπατρίδας μὲν ἐκάλουν τοὺς ἐκ τῶν ἐπι-
φανῶν οἴκων καὶ χρήμασι δυνατούς, οἷς ἡ τῆς πόλεως
ἀνέκειτο προστασία, ἀγροίκους δὲ τοὺς ἄλλους πολί-
τας, οἳ τῶν κοινῶν οὐδενὸς ἦσαν κύριοι· σὺν χρόνῳ
δὲ καὶ οὗτοι προσελήφθησαν ἐπὶ τὰς ἀρχάς. οἱ μὲν δὴ 3
τὰ πιθανώτατα περὶ τῆς Ῥωμαίων πολιτείας ἱστοροῦν-
τες διὰ ταύτας τὰς αἰτίας κληθῆναί φασι τοὺς ἄνδρας
ἐκείνους πατέρας καὶ τοὺς ἐκγόνους αὐτῶν πατρι-
κίους, οἱ δὲ πρὸς τὸν ἴδιον φθόνον ἀναφέροντες τὸ
253 πρᾶγμα καὶ διαβάλλοντες εἰς δυσγένειαν τὴν πόλιν
οὐ διὰ ταῦτα πατρικίους ἐκείνους κληθῆναί φασιν,
ἀλλ' ὅτι πατέρας εἶχον ἀποδεῖξαι μόνοι, ὡς τῶν γε
ἄλλων δραπετῶν ὄντων καὶ οὐκ ἐχόντων ὀνομάσαι
πατέρας ἐλευθέρους. τεκμήριον δὲ τούτου παρέχου- 4
σιν, ὅτι τοὺς μὲν πατρικίους, ὁπότε δόξειε τοῖς βασι-
λεῦσι συγκαλεῖν, οἱ κήρυκες ἐξ ὀνόματός τε καὶ πα-
τρόθεν ἀνηγόρευον, τοὺς δὲ δημοτικοὺς ὑπηρέται
τινὲς ἀθρόους κέρασι βοείοις ἐμβυκανῶντες ἐπὶ τὰς

2 πληβίους B   14 καὶ om. B   20 * φασι O   27 τινες ἀθρόοι AB, corr. Reiske ἀθρόους καὶ κέρασι Bücheler | ἐκβυκανῶντες B

ἐκκλησίας συνῆγον. ἔστι δὲ οὔτε ἡ τῶν κηρύκων ἀνά-
κλησις τῆς εὐγενείας τῶν πατρικίων τεκμήριον, οὔτε
ἡ τῆς βυκάνης φωνὴ τῆς ἀγνωσίας τῶν δημοτικῶν
σύμβολον, ἀλλ' ἐκείνη μὲν τιμῆς, αὕτη δὲ τάχους.
οὐ γὰρ οἷόντε ἦν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ τὴν πληθὺν καλεῖν
ἐξ ὀνόματος.

VIIII. Ὁ δὲ Ῥωμύλος ἐπειδὴ διέκρινε τοὺς κρείτ-
τους ἀπὸ τῶν ἡττόνων, ἐνομοθέτει μετὰ τοῦτο καὶ
διέταττεν, ἃ χρὴ πράττειν ἑκατέρους· τοὺς μὲν εὐπα-
τρίδας ἱερᾶσθαί τε καὶ ἄρχειν καὶ δικάζειν καὶ μεθ'
ἑαυτοῦ τὰ κοινὰ πράττειν ἐπὶ τῶν κατὰ ⟨τὴν⟩ πόλιν
ἔργων μένοντας, τοὺς δὲ δημοτικοὺς τούτων μὲν
ἀπολελύσθαι τῶν πραγματειῶν ἀπείρους τε αὐτῶν
ὄντας καὶ δι' ἀπορίαν χρημάτων ἀσχόλους, γεωργεῖν 254
δὲ καὶ κτηνοτροφεῖν καὶ τὰς χρηματοποιοὺς ἐργά-
ζεσθαι τέχνας, ἵνα μὴ στασιάζωσιν, ὥσπερ ἐν ταῖς
ἄλλαις πόλεσιν, ἢ τῶν ἐν τέλει προπηλακιζόντων τοὺς
ταπεινοὺς ἢ τῶν φαύλων καὶ ἀπόρων τοῖς ἐν ταῖς
2 ὑπεροχαῖς φθονούντων. παρακαταθήκας δὲ ἔδωκε
τοῖς πατρικίοις τοὺς δημοτικοὺς ἐπιτρέψας ἑκάστῳ
τῶν ἐκ τοῦ πλήθους, ὃν αὐτὸς ἐβούλετο, νέμειν προ-
στάτην, ἔθος Ἑλληνικὸν καὶ ἀρχαῖον, ᾧ Θετταλοί
τε μέχρι πολλοῦ χρώμενοι διετέλεσαν καὶ Ἀθηναῖοι
κατ' ἀρχάς, ἐπὶ τὰ κρείττω λαβών. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ
ὑπεροπτικῶς ἐχρῶντο τοῖς πελάταις ἔργα τε ἐπι-
τάττοντες οὐ προσήκοντα ἐλευθέροις, καὶ ὁπότε μὴ
πράξειάν τι τῶν κελευομένων, πληγὰς ἐντείνοντες καὶ

11 τὴν add. Reiske 13 πραγμάτων A 21 τῶν ἐκ τοῦ πλήθους om. B | προστατεῖν A 24 ἐπεὶ τὰ B | ἔλαβον B μεταλαβὼν c. Stephanus

255τἆλλα ὥσπερ ἀργυρωνήτοις παραχρώμενοι. ἐκάλουν
δὲ Ἀθηναῖοι μὲν θῆτας τοὺς πελάτας ἐπὶ τῆς λατρείας,
256Θετταλοὶ δὲ πενέστας ὀνειδίζοντες αὐτοῖς εὐθὺς ἐν
τῇ κλήσει τὴν τύχην. ὁ δὲ Ῥωμύλος ἐπικλήσει τε εὐ- 3
πρεπεῖ τὸ πρᾶγμα ἐκόσμησε πατρωνείαν ὀνομάσας
τὴν τῶν πενήτων καὶ ταπεινῶν προστασίαν, καὶ τὰ
ἔργα χρηστὰ προσέθηκεν ἑκατέροις, καὶ φιλανθρώπους
καὶ πολιτικὰς κατασκευαζόμενος αὐτῶν τὰς συζυγίας.

X. Ἦν δὲ τὰ ὑπ' ἐκείνου τότε ὁρισθέντα καὶ μέχρι πολλοῦ παραμείναντα χρόνου Ῥωμαίοις ἔθη περὶ τὰς πατρωνείας τοιάδε· τοὺς μὲν πατρικίους ἔδει τοῖς ἑαυτῶν πελάταις ἐξηγεῖσθαι τὰ δίκαια, ὧν οὐκ εἶχον ἐκεῖνοι τὴν ἐπιστήμην, παρόντων τε αὐτῶν καὶ μὴ παρόντων τὸν αὐτὸν ἐπιμελεῖσθαι τρόπον ἅπαντα πράττοντας, ὅσα περὶ παίδων πράττουσι πατέρες, εἰς χρημάτων τε καὶ τῶν περὶ χρήματα συμβολαίων λόγον· δίκας τε ὑπὲρ τῶν πελατῶν ἀδικουμένων λαγ-
257χάνειν, εἴ τις βλάπτοιτο περὶ τὰ συμβόλαια, καὶ τοῖς ἐγκαλοῦσιν ὑπέχειν· ὡς δὲ ὀλίγα περὶ πολλῶν ἄν τις εἴποι πᾶσαν αὐτοῖς εἰρήνην τῶν τε ἰδίων καὶ τῶν κοινῶν πραγμάτων, ἧς μάλιστα ἐδέοντο, παρέχειν.
τοὺς δὲ πελάτας ἔδει τοῖς ἑαυτῶν προστάταις θυγα- 2
τέρας τε συνεκδίδοσθαι γαμουμένας, εἰ σπανίζοιεν οἱ πατέρες χρημάτων, καὶ λύτρα καταβάλλειν πολεμίοις, εἴ τις αὐτῶν ἢ παίδων αἰχμάλωτος γένοιτο· δίκας τε

1 χρώμενοι A 5 πατρωνίαν A 8 ἐργαζόμενος B ἐξεργαζόμενος? 10 χρόνου om. A 11 πατρωνίας A | τοῖς μὲν A τοῖς . . . B 13 καὶ παρόντων τε c. Reiske 15 περὶ] ὑπὲρ Sintenis Em. Dion. III p. 22, Cobet Obs. p. 41 16 περὶ χρημάτων C et Meineke | λόγων A 21 ὡς . μάλιστα ἐδύναντο c. Kiessling 23 γαμουμένας del. Reudler Tiroc. p. 21

ἁλόντων ἰδίας ἢ ζημίας ὀφλόντων δημοσίας ἀργυρικὸν ἐχούσας τίμημα ἐκ τῶν ἰδίων λύεσθαι χρημάτων, οὐ δανείσματα ποιοῦντας, ἀλλὰ χάριτας· ἔν τε ἀρχαῖς καὶ γερηφορίαις καὶ ταῖς ἄλλαις ταῖς εἰς τὰ κοινὰ δαπάναις τῶν ἀναλωμάτων ὡς τοὺς γένει προσήκοντας
3 μετέχειν. κοινῇ δ' ἀμφοτέροις οὔτε ὅσιον οὔτε θέμις ἦν κατηγορεῖν ἀλλήλων ἐπὶ δίκαις ἢ καταμαρτυρεῖν ἢ ψῆφον ἐναντίαν ἐπιφέρειν ἢ μετὰ τῶν ἐχθρῶν ἐξετάξεσθαι 258. εἰ δέ τις ἐξελεγχθείη τούτων τι διαπραττόμενος ἔνοχος ἦν τῷ νόμῳ τῆς προδοσίας, ὃν ἐκύρωσεν ὁ Ῥωμύλος, τὸν δὲ ἁλόντα τῷ βουλομένῳ κτείνειν ὅσιον ἦν ὡς θῦμα τοῦ καταχθονίου Διός. ἐν ἔθει γὰρ Ῥωμαίοις, ὅσους ἐβούλοντο νηποινὶ τεθνάναι, τὰ τούτων σώματα θεῶν ὁτῳδήτινι, μάλιστα δὲ τοῖς καταχθονίοις κατονομάζειν· ὃ καὶ τότε ὁ Ῥωμύλος
4 ἐποίησε. τοιγάρτοι διέμειναν ἐν πολλαῖς γενεαῖς οὐδὲν διαφέρουσαι συγγενικῶν ἀναγκαιοτήτων αἱ τῶν πελατῶν τε καὶ προστατῶν συζυγίαι παισὶ παίδων συνιστάμεναι, καὶ μέγας ἔπαινος ἦν τοῖς ἐκ τῶν ἐπιφανῶν οἴκων ὡς πλείστους πελάτας ἔχειν τάς τε προγονικὰς φυλάττουσι διαδοχὰς τῶν πατρωνειῶν καὶ διὰ τῆς ἑαυτῶν ἀρετῆς ἄλλας ἐπικτωμένοις, ὅ τε ἀγὼν [ὑπὲρ] τῆς εὐνοίας ὑπὲρ τοῦ μὴ λειφθῆναι τῆς ἀλλήλων χάριτος ἔκτοπος ἡλίκος ἀμφοτέροις ἦν τῶν μὲν πελατῶν ἅπαντα τοῖς προστάταις ἀξιούντων ὡς δυ-

1 *ἰδίας* om. B probante Meinekio | *δημοσίας* del. Meineke 4 *γερηφορίαις* corruptum est; an *τελεσφορίαις*? 6 *θεμιτὸν* c. Reiske 12 *ἐν ἔθει* Kiessling, *ἔνθεν* O 13 *ῥωμαῖοι* B | *νηποινεὶ* Ba 15 *χθονίοις* A 21 *πατρωνίων* A 23 *ὑπὲρ* del. Kiessling, *ὑπὲρ τῆς εὐνοίας* del. Cobet Obs. p. 41 24 *ἐκτόπως* Bb

νάμεως εἶχον ὑπηρετεῖν, τῶν δὲ πατρικίων ἥκιστα
βουλομένων τοῖς πελάταις ἐνοχλεῖν χρηματικήν τε
259 οὐδεμίαν δωρεὰν προσιεμένων· οὕτως ἐγκρατὴς ὁ βίος
ἦν αὐτοῖς ἁπάσης ἡδονῆς καὶ τὸ μακαρίον ἀρετῇ
μετρῶν, οὐ τύχῃ.

XI. Οὐ μόνον δ' ἐν αὐτῇ τῇ πόλει τὸ δημοτικὸν
ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν πατρικίων ἦν, ἀλλὰ καὶ τῶν
ἀποίκων αὐτῆς πόλεων καὶ τῶν ἐπὶ συμμαχίᾳ καὶ
φιλίᾳ προσελθουσῶν καὶ τῶν ἐκ πολέμου κεκρατημέ-
νων ἑκάστη φύλακας εἶχε καὶ προστάτας οὓς ἐβούλετο
Ῥωμαίων. καὶ πολλάκις ἡ βουλὴ τὰ ἐκ τούτων ἀμφισ-
βητήματα τῶν πόλεων καὶ ἐθνῶν ἐπὶ τοὺς προϊστα-
μένους αὐτῶν ἀποστέλλουσα, τὰ ὑπ' ἐκείνων δικα-
σθέντα κύρια ἡγεῖτο. οὕτω δὲ ἄρα βέβαιος ἦν ἡ 2
Ῥωμαίων ὁμόνοια τὴν ἀρχὴν ἐκ τῶν ὑπὸ Ῥωμύλου
κατασκευασθέντων λαβοῦσα ἐθῶν, ὥστε οὐδέποτε δι'
αἵματος καὶ φόνου τοῦ κατ' ἀλλήλων ἐχώρησαν ἐντὸς
ἑξακοσίων καὶ τριάκοντα ἐτῶν, πολλῶν καὶ μεγάλων
ἀμφισβητημάτων γενομένων τῷ δήμῳ πρὸς τοὺς ἐν
τέλει περὶ τῶν κοινῶν, ὡς ἐν ἁπάσαις φιλεῖ γίγνε-
σθαι μικραῖς τε καὶ μεγάλαις πόλεσιν· ἀλλὰ πείθον- 3
260 τες καὶ διδάσκοντες ἀλλήλους καὶ τὰ μὲν εἴκοντες, τὰ
δὲ παρ' εἰκόντων λαμβάνοντες, πολιτικὰς ἐποιοῦντο τὰς
τῶν ἐγκλημάτων διαλύσεις. ἐξ οὗ δὲ Γάιος Γράκχος
ἐπὶ τῆς δημαρχικῆς ἐξουσίας γενόμενος διέφθειρε τὴν
τοῦ πολιτεύματος ἁρμονίαν, οὐκέτι πέπαυνται σφάτ-

5 ἐμέτρουν Cobet l. l. μετρῶν R μέτρον B 8 .. τῆς πόλεων Bb 13 ἀποστείλασα c. Reiske 22 ἑκόντες Bb 23 ἑκόντων O, corr. Reiske | ἐποίουν c.. Kiessling ἐποιοῦντο O 24 γράγχος A

τοντες ἀλλήλους καὶ φυγάδας ἐλαύνοντες ἐκ τῆς πόλεως καὶ οὐδενὸς τῶν ἀνηκέστων ἀπεχόμενοι παρὰ τὸ νικᾶν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἕτερος ἔσται τοῖς λόγοις καιρὸς ἐπιτηδειότερος.

XII. Ὁ δὲ Ῥωμύλος ἐπειδὴ ταῦτα διεκόσμησε βουλευτὰς εὐθὺς ἔγνω καταστήσασθαι, μεθ' ὧν πράττειν τὰ κοινὰ ἔμελλεν, ἐκ τῶν πατρικίων ἄνδρας ἑκατὸν ἐπιλεξάμενος. ἐποιεῖτο δὲ αὐτῶν τοιάνδε τὴν διαίρεσιν· αὐτὸς μὲν ἐξ ἁπάντων ἕνα τὸν ἄριστον ἀπέδειξεν, ᾧ τὰς κατὰ πόλιν ᾤετο δεῖν ἐπιτρέπειν οἰκονομίας, ὅτε αὐτὸς ἐξάγοι στρατιὰν ὑπερόριον·
2 τῶν δὲ φυλῶν ἑκάστῃ προσέταξε τρεῖς ἄνδρας ἑλέσθαι τοὺς ἐν τῇ φρονιμωτάτῃ τότε ὄντας ἡλικίᾳ καὶ δι' εὐγένειαν ἐπιφανεῖς. μετὰ δὲ τοὺς ἐννέα τούτους ἑκάστην φράτραν πάλιν ἐκέλευσε τρεῖς ἐκ τῶν πατρικίων ἀποδεῖξαι τοὺς ἐπιτηδειοτάτους· ἔπειτα τοῖς πρώ- 261
τοις ἐννέα τοῖς ὑπὸ τῶν φυλῶν ἀποδειχθεῖσι τοὺς ἐνενήκοντα προσθείς, οὓς αἱ φρᾶτραι προεχειρίσαντο, καὶ τούτων, ὃν αὐτὸς προέκρινεν, ἡγεμόνα ποιήσας τὸν τῶν ἑκατὸν ἐξεπλήρωσε βουλευτῶν ἀριθμόν.
3 τοῦτο τὸ συνέδριον Ἑλληνιστὶ ἑρμηνευόμενον γερουσίαν δύναται δηλοῦν καὶ μέχρι τοῦ παρόντος ὑπὸ Ῥωμαίων οὕτως καλεῖται. πότερον δὲ διὰ γῆρας τῶν

8 τοιάνδε τινὰ τὴν c. Reiske 9 αἵρεσιν c. Cobet Obs. p. 42 10 κατὰ τὴν πόλιν c. Ambrosch 13 τε ὄντας Sintenis Em. Dion. I p. 9 15 *ἑκάστῃ φράτρᾳ O 16 ἀποδεῖξαι Kiessling ἐπιλέξαι O ἐπιλέξασθαι Kayser Ann. phil. 1863 p. 4 17 τοῖς — ἀποδειχθεῖσι del. Garrer Obs. p. 36 18 προυχειρίσαντο? 19 προύκρινεν? 21 συνέδριον ⟨ἐκάλει σενᾶτον ὃ⟩ c. Reiske συνέδριον ⟨κατὰ τὴν μὲν ἐπιχώριον διάλεκτον καλεῖται Σενάτος, τοῦτο δὲ τὸ ὄνομα⟩ Ἑλληνιστὶ c. Cobet Obs. p. 42 23 οὕτως ὑπὸ Ῥωμαίων A

καταλεγέντων εἰς αὐτὸ ἀνδρῶν ἢ δι' ἀρετὴν ταύ-
της ἔτυχε τῆς ἐπικλήσεως οὐκ ἔχω τὸ σαφὲς εἰπεῖν.
καὶ γὰρ τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τοὺς ἀρίστους γέρον-
τας εἰώθεσαν οἱ παλαιοὶ καλεῖν. οἱ δὲ μετέχοντες τοῦ
βουλευτηρίου πατέρες ἔγγραφοι προσηγορεύθησαν καὶ
μέχρις ἐμοῦ ταύτης ἐτύγχανον τῆς προσηγορίας.
Ἑλληνικὸν δὲ ἄρα καὶ τοῦτο ⟨τὸ⟩ ἔθος ἦν. τοῖς γοῦν 4
βασιλεῦσιν, ὅσοι τε πατρίους ἀρχὰς παραλάβοιεν καὶ
ὅσους ἡ πληθὺς αὐτὴ καταστήσαιτο ἡγεμόνας, βου-
λευτήριον ἦν ἐκ τῶν κρατίστων, ὡς Ὅμηρός τε καὶ
οἱ παλαιότατοι τῶν ποιητῶν μαρτυροῦσι· καὶ οὐχ
262 ὥσπερ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις αὐθάδεις καὶ μονο-
γνώμονες ἦσαν αἱ τῶν ἀρχαίων βασιλέων δυναστεῖαι.

XIII. Ὡς δὲ κατεσκευάσατο καὶ τὸ βουλευτικὸν
τῶν γερόντων συνέδριον ἐκ τῶν ἑκατὸν ἀνδρῶν, ὁρῶν
ὅπερ εἰκὸς ὅτι καὶ νεότητος αὐτῷ δεήσει τινὸς συντε-
ταγμένης, ᾗ χρήσεται φυλακῆς ἕνεκα τοῦ σώματος
καὶ πρὸς τὰ κατεπείγοντα τῶν ἔργων ὑπηρεσίᾳ, τρια-
κοσίους ἄνδρας ἐκ τῶν ἐπιφανεστάτων οἴκων τοὺς
ἐρρωμενεστάτους τοῖς σώμασιν ἐπιλεξάμενος, οὓς
ἀπέδειξαν αἱ φρᾶτραι τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅνπερ τοὺς
βουλευτὰς ἑκάστη φράτρα δέκα νέους, τούτους τοὺς
ἄνδρας ἀεὶ περὶ αὐτὸν εἶχεν· ὄνομα δὲ κοινὸν ἅπαν- 2
τες οὗτοι ἔσχον κελέριοι, ὡς μὲν οἱ πλείους γράφου-

2 κλήσεως c. Stephanus | τὸ ἀσφαλὲς A 3 τοὺς πρεσβυτάτους c. Cobet Obs. p. 42 | καὶ ἀρίστους A 7 τὸ add. Kiessling 14 κατεσκευάσατο c. Ambrosch 18 ὑπηρεσίας c. Bücheler 20 τοῦ σώματος A 22 ἐκ ἄστης φράτραι A ἑκάστηι φράτρᾳ B | τούτους τε τοὺς A 23 αὐτὸν AB 24 ἅπαντες οὗτοι ἔσχον B ἅπαντες ὃ καὶ νῦν κατέστησεν ἔσχον A cf. Cobet Var. Lect. p. 371 ἅπαντες ὅσοι συγκατέστησαν c. Reiske

σιν ἐπὶ τῆς ὀξύτητος τῶν ὑπηρεσιῶν, (τοὺς γὰρ ἑτοί-
μους καὶ ταχεῖς περὶ τὰ ἔργα κέλερας οἱ Ῥωμαῖοι
καλοῦσιν) ὡς δὲ Οὐαλέριος ὁ Ἀντιεύς φησιν ἐπὶ τοῦ 263
3 ἡγεμόνος αὐτῶν τοῦτ᾽ ἔχοντος τοὔνομα. ἦν γὰρ καὶ
τούτων ἡγεμὼν ὁ διαφανέστατος, ᾧ τρεῖς ὑπετάγησαν
ἑκατόνταρχοι καὶ αὖθις ὑπ᾽ ἐκείνοις ἕτεροι τὰς ὑπο-
δεεστέρας ἔχοντες ἀρχάς, οἳ κατὰ πόλιν μὲν αἰχμο-
φόροι τε αὐτῷ παρηκολούθουν καὶ τῶν κελευομένων
ὑπηρέται, κατὰ δὲ τὰς στρατείας πρόμαχοί τε ἦσαν
καὶ παρασπισταί· καὶ τὰ πολλὰ οὗτοι κατώρθουν ἐν
τοῖς ἀγῶσι πρῶτοί τε ἄρχοντες μάχης καὶ τελευταῖοι
τῶν ἄλλων ἀφιστάμενοι, ἱππεῖς μὲν ἔνθα ἐπιτήδειον
εἴη πεδίον ἐνιππομαχῆσαι, πεζοὶ δὲ ὅπου τραχὺς εἴη
4 καὶ ἄνιππος τόπος. τοῦτό μοι δοκεῖ παρὰ Λακεδαι-
μονίων μετενέγκασθαι τὸ ἔθος μαθὼν ὅτι καὶ παρ᾽
ἐκείνοις οἱ γενναιότατοι τῶν νέων τριακόσιοι φύλακες
ἦσαν τῶν βασιλέων, οἷς ἐχρῶντο κατὰ τοὺς πολέμους
παρασπισταῖς, ἱππεῦσί τε οὖσι καὶ πεζοῖς.

XIIII. Καταστησάμενος δὴ ταῦτα διέκρινε τὰς
τιμὰς καὶ τὰς ἐξουσίας, ἃς ἑκάστους ἐβούλετο ἔχειν.
βασιλεῖ μὲν οὖν ἐξῄρητο τάδε τὰ γέρα· πρῶτον μὲν 264
ἱερῶν καὶ θυσιῶν ἡγεμονίαν ἔχειν καὶ πάντα δι᾽
ἐκείνου πράττεσθαι τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς ὅσια, ἔπειτα
νόμων τε καὶ πατρίων ἐθισμῶν φυλακὴν ποιεῖσθαι
καὶ παντὸς τοῦ κατὰ φύσιν ἢ κατὰ συνθήκας δικαίου
προνοεῖν τῶν τε ἀδικημάτων τὰ μέγιστα μὲν αὐτὸν

3 γαλέριος AB | Ἀντιὰς c. Cobet Obs. p. 43 4 αὐτῶν om. A 6 ἑκατοντάρχαι O corr. Kiessling 7 κατὰ τὴν πόλιν c. Ambrosch | μὲν om. B 8 ἠκολούθουν B 9 στρατιὰς B 10 οὕτωι B

δικάζειν, τὰ δ' ἐλάττονα τοῖς βουλευταῖς ἐπιτρέπειν
προνοούμενον ἵνα μηδὲν γίγνηται περὶ τὰς δίκας
πλημμελές, βουλήν τε συνάγειν καὶ δῆμον συγκαλεῖν
καὶ γνώμης ἄρχειν καὶ τὰ δόξαντα τοῖς πλείοσιν
ἐπιτελεῖν. ταῦτα μὲν ἀπέδωκε βασιλεῖ τὰ γέρα καὶ
ἔτι πρὸς τούτοις ἡγεμονίαν ἔχειν αὐτοκράτορα ἐν πο-
λέμῳ. τῷ δὲ συνεδρίῳ τῆς βουλῆς τιμὴν καὶ δυνα- 2
στείαν ἀνέθηκε τοιάνδε· περὶ παντὸς ὅτου ἂν εἰση-
γῆται βασιλεὺς διαγινώσκειν τε καὶ ψῆφον ἐπιφέρειν,
καὶ ὅ τι ἂν δόξῃ τοῖς πλείοσι τοῦτο νικᾶν· ἐκ τῆς
Λακωνικῆς πολιτείας καὶ τοῦτο μετενεγκάμενος. οὐδὲ
γὰρ οἱ Λακεδαιμονίων βασιλεῖς αὐτοκράτορες ἦσαν
ὅ τι βούλοιντο πράττειν, ἀλλ' ἡ γερουσία πᾶν εἶχε
τῶν κοινῶν τὸ κράτος. τῷ δὲ δημοτικῷ πλήθει τρία 3
ταῦτα ἐπέτρεψεν· ἀρχαιρεσιάζειν τε καὶ νόμους ἐπι-
265 κυροῦν καὶ περὶ πολέμου διαγινώσκειν, ὅταν ὁ βασι-
λεὺς ἐφῇ, οὐδὲ τούτων ἔχοντι τὴν ἐξουσίαν ἀνεπίλη-
πτον, ἂν μὴ καὶ τῇ βουλῇ ταὐτὰ δοκῇ. ἔφερε δὲ τὴν
ψῆφον οὐχ ἅμα πᾶς ὁ δῆμος, ἀλλὰ κατὰ τὰς φράτρας
συγκαλούμενος· ὅ τι δὲ ταῖς πλείοσι δόξειε φράτραις
τοῦτο ἐπὶ τὴν βουλὴν ἀνεφέρετο. ἐφ' ἡμῶν δὲ μετά-
κειται τὸ ἔθος· οὐ γὰρ ἡ βουλὴ διαγινώσκει τὰ ψη-
φισθέντα ὑπὸ τοῦ δήμου, τῶν δ' ὑπὸ τῆς βουλῆς
γνωσθέντων ὁ δῆμός ἐστι κύριος· πότερον δὲ τῶν
ἐθῶν κρεῖττον, ἐν κοινῷ τίθημι τοῖς βουλομένοις
σκοπεῖν. ἐκ δὲ τῆς διαιρέσεως ταύτης οὐ μόνον τὰ 4
πολιτικὰ πράγματα σώφρονας ἐλάμβανε καὶ τεταγμέ-
νας τὰς διοικήσεις, ἀλλὰ καὶ τὰ πολεμικὰ ταχείας καὶ

17 ἔχοντι A ἔχων . B 18 ταῦτα O corr. Sylburg 19 ἅπας B

εὐπειθεῖς. ὁπότε γὰρ αὐτῷ φανείη στρατιὰν ἐξάγειν, οὔτε χιλιάρχους τότε ἔδει ἀποδείκνυσθαι κατὰ φυλὰς οὔτε ἑκατοντάρχους κατὰ λόχους οὔτε ἱππέων ἡγεμόνας οὔτε ἐξαριθμεῖσθαί τε καὶ λοχίζεσθαι καὶ τάξιν 266 ἑκάστους τὴν προσήκουσαν λαμβάνειν· ἀλλὰ βασιλεὺς μὲν τοῖς χιλιάρχοις παρήγγελλεν, ἐκεῖνοι δὲ τοῖς λοχαγοῖς· παρὰ δὲ τούτων οἱ δεκάδαρχοι μαθόντες ἐξῆγον τοὺς ὑποτεταγμένους ἑαυτοῖς ἕκαστοι, ἀφ' ἑνός τε κελεύσματος εἴτε πᾶσα ἡ δύναμις εἴτε μοῖρά τις ἐξ αὐτῆς κληθείη τὰ ὅπλα ἔχουσα παρῆν εἰς τὸν ἀποδειχθέντα τόπον εὐτρεπής.

XV. *Τεταγμένην μὲν οὖν καὶ κεκοσμημένην πρὸς εἰρήνην τε ἀποχρώντως καὶ πρὸς τὰ πολέμια ἐπιτηδείως ἐκ τούτων τῶν πολιτευμάτων τὴν πόλιν ὁ Ῥωμύλος ἀπειργάσατο, μεγάλην δὲ καὶ πολυάνθρω-
2 πον ἐκ τῶνδε· πρῶτον μὲν εἰς ἀνάγκην κατέστησε τοὺς οἰκήτορας αὐτῆς ἅπασαν ἄρρενα γενεὰν ἐκτρέφειν καὶ θυγατέρων τὰς πρωτογόνους, ἀποκτιννύναι δὲ μηδὲν τῶν γεννωμένων νεώτερον τριετοῦς, πλὴν εἴ τι γένοιτο παιδίον ἀνάπηρον ἢ τέρας εὐθὺς ἀπὸ γονῆς. ταῦτα δ' οὐκ ἐκώλυσεν ἐκτιθέναι τοὺς γειναμένους ἐπιδείξαντας πρότερον πέντε ἀνδράσι τοῖς ἔγγιστα οἰκοῦσιν, ἐὰν κἀκείνοις συνδοκῇ. κατὰ δὲ

1 στρατείαν ABa 3 ἑκατοντάρχους B ἑκατοντάρχας R 5 ἑκάστους B ἑκάστου A | ἀναλαμβάνειν A λαμβάνειν B? Reiske, Kiessling Cobet Obs. p. 43 | λοχίζεσθαι ἀλλὰ βασιλεὺς μὲν τ. χ. παρήγγειλεν τάξιν ἑκάστους τὴν προσήκουσαν λαμβάνειν, ἐκεῖνοι δὲ Sintenis Em. Dion. II p. 6 7 δεκάρχαι A δεκαδάρχαι B, corr. Sylburg 9 ἑνός τε B ἑνὸς δὲ R | * ἅπασα O 11 τόπον om. B | εὐπρεπής Ba 12 τεταγμένη B συντεταγμένην Reiske | κεκοσμένη. B 15 δὲ om. A | πολυάνθρωπόν τε A | τούτων δὲ A

267 τῶν μὴ πειθομένων τῷ νόμῳ ζημίας ὥρισεν ἄλλας
τε καὶ τῆς οὐσίας αὐτῶν τὴν ἡμίσειαν εἶναι δημοσίαν.
ἔπειτα καταμαθὼν πολλὰς τῶν κατὰ τὴν Ἰταλίαν πό- 3
λεων πονηρῶς ἐπιτροπευομένας ὑπὸ τυραννίδων τε
καὶ ὀλιγαρχιῶν, τοὺς ἐκ τούτων ἐκπίπτοντας τῶν
πόλεων συχνοὺς ὄντας, εἰ μόνον εἶεν ἐλεύθεροι, δια-
κρίνων οὔτε συμφορὰς οὔτε τύχας αὐτῶν ὑποδέ-
χεσθαι καὶ μετάγειν ὡς ἑαυτὸν ἐπεχείρει, τήν τε
Ῥωμαίων δύναμιν αὐξῆσαι βουληθεὶς καὶ τὰς τῶν
περιοίκων ἐλαττῶσαι· ἐποίει δὲ ταῦτα πρόφασιν
ἐξευρὼν εὐπρεπῆ καὶ εἰς θεοῦ τιμὴν τὸ ἔργον ἀνα-
φέρων. τὸ γὰρ μεταξὺ χωρίον τοῦ τε Καπιτωλίου καὶ 4
τῆς ἄκρας, ὃ καλεῖται νῦν κατὰ τὴν Ῥωμαίων διά-
λεκτον μεθόριον δυεῖν δρυμῶν καὶ ἦν τότε τοῦ
συμβεβηκότος ἐπώνυμον, ὕλαις ἀμφιλαφέσι κατ' ἀμ-
φοτέρας τὰς συναπτούσας τοῖς λόφοις λαγόνας ἐπί-
σκιον, ἱερὸν ἀνεὶς ἄσυλον ἱκέταις καὶ ναὸν ἐπὶ τούτῳ
κατασκευασάμενος (ὅτῳ δὲ ἄρα θεῶν ἢ δαιμόνων οὐκ
ἔχω τὸ σαφὲς εἰπεῖν) τοῖς καταφεύγουσιν εἰς τοῦτο
268 τὸ ἱερὸν ἱκέταις τοῦ τε μηδὲν κακὸν ὑπ' ἐχθρῶν
παθεῖν ἐγγυητὴς ἐγίνετο τῆς εἰς τὸ θεῖον εὐσεβείας
προφάσει καὶ εἰ βούλοιντο παρ' αὐτῷ μένειν πολι-
τείας μετεδίδου καὶ γῆς μοῖραν, ἣν κτήσαιτο πολε-
μίους ἀφελόμενος. οἱ δὲ συνέρρεον ἐκ παντὸς τόπου
τὰ οἰκεῖα φεύγοντες κακὰ καὶ οὐκέτι ἑτέρωσε ἀπανί-
σταντο ταῖς καθ' ἡμέραν ὁμιλίαις καὶ χάρισιν ὑπ'
αὐτοῦ κατεχόμενοι.

16 *συναγαγούσας* A (Ambrosch) 20 *κακὸν παθεῖν ὑπ' ἐχθρῶν* B 21 *ἐγένετο* Grimm 23 *μοίρας* vulgo legitur, *μοῖραν* editio Kiessl. sola praebet, del. Reudler Tiroc. p. 22 24 *ἣν κτήσαιτο πολεμίους* AB

XVI. *Τρίτον ἦν ἔτι Ῥωμύλου πολίτευμα, ὃ πάντων μάλιστα τοὺς Ἕλληνας ἀσκεῖν ἔδει, κράτιστον ἁπάντων πολιτευμάτων ὑπάρχον, ὡς ἐμὴ δόξα φέρει, ὃ καὶ τῆς βεβαίου Ῥωμαίοις ἐλευθερίας ἦρχε καὶ τῶν ἐπὶ τὴν ἡγεμονίαν ἀγόντων οὐκ ἐλαχίστην μοῖραν παρέσχε, τὸ μήτε κατασφάττειν ἡβηδὸν τὰς ἁλούσας πολέμῳ πόλεις μήτε ἀνδραποδίζεσθαι μηδὲ γῆν αὐτῶν ἀνιέναι μηλόβοτον, ἀλλὰ κληρούχους εἰς αὐτὰς ἀπο-* 269
στέλλειν ἐπὶ μέρει τινὶ τῆς χώρας καὶ ποιεῖν ἀποικίας τῆς Ῥώμης τὰς κρατηθείσας, ἐνίαις δὲ καὶ πολι-
2 *τείας μεταδιδόναι. ταῦτά τε δὴ καὶ τἆλλα τούτοις ὅμοια καταστησάμενος πολιτεύματα μεγάλην ἐκ μικρᾶς ἐποίησε τὴν ἀποικίαν, ὡς αὐτὰ τὰ ἔργα ἐδήλωσεν. οἱ μὲν γὰρ συνοικίσαντες μετ' αὐτοῦ τὴν Ῥώμην οὐ πλείους ἦσαν ἀνδρῶν τρισχιλίων πεζοὶ καὶ τριακοσίων ἐλάττους ἱππεῖς· οἱ δὲ καταλειφθέντες ὑπ' ἐκείνου, ὅτ' ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη, πεζοὶ μὲν ἑξακισχίλιοι πρὸς τέτταρσι μυριάσιν, ἱππεῖς δ' οὐ πολὺ ἀπέχοντες*
3 *χιλίων. ἐκείνου δὲ ἄρξαντος τῶν πολιτευμάτων τούτων οἵ τε βασιλεῖς οἱ μετ' αὐτὸν ἡγησάμενοι τῆς πόλεως τὴν αὐτὴν ἐφυλάξαντο προαίρεσιν καὶ οἱ μετ' ἐκείνους τὰς ἐνιαυσίους λαμβάνοντες ἀρχὰς ἔστιν ἃ καὶ προστιθέντες, οὕτως ὥστε μηδενὸς ἔθνους τοῦ* 270
δοκοῦντος εἶναι πολυανθρωποτάτου τὸν Ῥωμαίων γενέσθαι δῆμον ἐλάττονα.

1 *ὃ πάντα μάλιστα* A *ἃ μάλιστα* B 4 *ῥωμαίοις βεβαίου* B 5 *ἀναγόντων* A 6 *παρέσχε τὸ μηκέτι* A *ἠγάγετο μήτε* B 11 *ταῦτα δὲ δὴ* B | *ἄλλα* A *καὶ ἔτ' ἄλλα* Meineke 14 *συνοικήσαντες* B 18 *τέτταρσι* A *τέσσαρσι* R 19 *τούτων τῶν πολιτευμάτων* A 21 *ἐφύλαξαν* A 24 *τῶν ῥωμαίων* A

XVII. Τὰ δὲ Ἑλλήνων ἔθη παρὰ ταῦτα ἐξετάζων
οὐκ ἔχω πῶς ἐπαινέσω τά τε Λακεδαιμονίων καὶ τὰ
τῶν Θηβαίων καὶ τῶν μέγιστον ἐπὶ σοφίᾳ φρονούν-
των Ἀθηναίων, οἳ φυλάττοντες τὸ εὐγενὲς καὶ μηδενὶ
μεταδιδόντες εἰ μὴ σπανίοις τῆς παρ' ἑαυτοῖς πο-
λιτείας (ἐῶ γὰρ λέγειν ὅτι καὶ ξενηλατοῦντες ἔνιοι)
πρὸς τῷ μηδὲν ἀπολαῦσαι ταύτης τῆς μεγαληγορίας
ἀγαθὸν καὶ τὰ μέγιστα δι' αὐτὴν ἐβλάβησαν. Σπαρ- 2
τιᾶται μέν γε πταίσαντες μάχῃ τῇ περὶ Λεῦκτρα, ἐν
ᾗ χιλίους καὶ ἑπτακοσίους ἄνδρας ἀπέβαλον, οὐκέτι
τὴν πόλιν ἠδυνήθησαν ἐκ τῆς συμφορᾶς ταύτης ἀνα-
λαβεῖν, ἀλλ' ἀπέστησαν τῆς ἡγεμονίας σὺν αἰσχύνῃ.
Θηβαῖοι δὲ καὶ Ἀθηναῖοι ἐξ ἑνὸς τοῦ περὶ Χαιρώνειαν
ἀτυχήματος ἅμα τήν τε προστασίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ
τὴν ἐλευθερίαν τὴν πάτριον ὑπὸ Μακεδόνων ἀφῃρέ-
271 θησαν. ἡ δὲ Ῥωμαίων πόλις ἐν Ἰβηρίᾳ τε καὶ Ἰταλίᾳ 3
πολέμους ἔχουσα μεγάλους Σικελίαν τε ἀφεστῶσαν
ἀνακτωμένη καὶ Σαρδόνα καὶ τῶν ἐν Μακεδονίᾳ καὶ
κατὰ τὴν Ἑλλάδα πραγμάτων ἐκπεπολεμωμένων πρὸς
αὐτὴν καὶ Καρχηδόνος ἐπὶ τὴν ἡγεμονίαν πάλιν ἀνι-
σταμένης καὶ τῆς Ἰταλίας οὐ μόνον ἀφεστώσης ὀλίγου
δεῖν πάσης, ἀλλὰ καὶ συνεπαγούσης τὸν Ἀννιβιακὸν
κληθέντα πόλεμον, τοσούτοις περιπετὴς γενομένη
κινδύνοις κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον οὐχ ὅπως ἐκακώθη
διὰ τὰς τότε τύχας, ἀλλὰ καὶ προσέλαβεν ἰσχὺν ἐξ
αὐτῶν ἔτι μείζονα τῆς προτέρας τῷ πλήθει τοῦ στρα-

2 ἐπαινέσαι A | καὶ τῶν Θ. B 9 μέν γε μιᾷ πταίσαντες c. Cobet Obs. p. 48 16 εἰς ἰβηρίαν τε καὶ ἰταλίαν B 17 π. πολεμοῦσα c. Kayser Ann. phil. 1861 p. 9 ἔχουσα πολεμεῖν c. Reiske 19 πρὸς αὐτοὺς AB

τιωτικοῦ πρὸς ἅπαντα διαρκὴς γενομένη τὰ δεινά, ἀλλ' οὐχ ὥσπερ ὑπολαμβάνουσί τινες εὐνοίᾳ τύχης 4 χρησαμένη· ἐπεὶ ταύτης γε χάριν ᾤχετ' ἂν ὑποβρύχιος ἐξ ἑνὸς τοῦ περὶ Κάννας πτώματος, ὅτε αὐτῇ ἀπὸ μὲν ἑξακισχιλίων ἱππέων ἑβδομήκοντα καὶ τριακόσιοι περιελείφθησαν, ἀπὸ δὲ μυριάδων ὀκτὼ τῶν εἰς τὸ κοινὸν στράτευμα καταγραφεισῶν ὀλίγῳ πλείους τρισχιλίων ἐσώθησαν.

XVIII. Ταῦτά τε δὴ τοῦ ἀνδρὸς ἄγαμαι καὶ ἔτι πρὸς τούτοις ἃ μέλλω λέγειν, ὅτι τοῦ καλῶς οἰκεῖσθαι 272 τὰς πόλεις αἰτίας ὑπολαβών, ἃς θρυλοῦσι μὲν ἅπαντες οἱ πολιτικοί, κατασκευάζουσι δ' ὀλίγοι, πρῶτον μὲν τὴν παρὰ τῶν θεῶν εὔνοιαν, ἧς παρούσης ἅπαντα τοῖς ἀνθρώποις ἐπὶ τὰ κρείττω συμφέρεται, ἔπειτα σωφροσύνην τε καὶ δικαιοσύνην, δι' ἃς ἧττον ἀλλήλους βλάπτοντες μᾶλλον ὁμονοοῦσι καὶ τὴν εὐδαιμονίαν οὐ ταῖς αἰσχίσταις μετροῦσιν ἡδοναῖς ἀλλὰ τῷ καλῷ, τελευταίαν δὲ τὴν ἐν τοῖς πολέμοις γενναιότητα τὴν παρασκευάζουσαν εἶναι καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς τοῖς ἔχουσιν ὠφελίμους, οὐκ ἀπὸ ταὐτομάτου παραγίνεσθαι τούτων ἕκαστον τῶν ἀγαθῶν ἐνόμισεν, 2 ἀλλ' ἔγνω διότι νόμοι σπουδαῖοι καὶ καλῶν ζῆλος ἐπιτηδευμάτων εὐσεβῆ καὶ σώφρονα καὶ τὰ δίκαια ἀσκοῦσαν καὶ τὰ πολέμια ἀγαθὴν ἐξεργάζονται πόλιν· ὧν πολλὴν ἔσχε πρόνοιαν τὴν ἀρχὴν ποιησάμενος ἀπὸ τῶν περὶ τὰ θεῖα καὶ δαιμόνια σεβασμῶν. ἱερὰ μὲν οὖν καὶ τεμένη καὶ βωμοὺς καὶ ξοάνων

10 ᾠκίσθαι B 12 πρώτην A 14 φέρεται B 19 τοῖς ἄλλας Bb 22 διότι B ὅτι R 23 εὐσεβῆ καὶ δίκαια ἀσκοῦσαν καὶ σώφρονα B

273 ἱδρύσεις μορφάς τε αὐτῶν καὶ σύμβολα καὶ δυνάμεις
καὶ δωρεάς, αἷς τὸ γένος ἡμῶν εὐηργέτησαν, ἑορτάς
τε ὁποίας τινὰς ἑκάστῳ θεῶν ἢ δαιμόνων ἄγεσθαι
προςήκει καὶ θυσίας, αἷς χαίρουσι γεραιρόμενοι πρὸς
ἀνθρώπων, ἐκεχειρίας τε αὖ καὶ πανηγύρεις καὶ πό-
νων ἀναπαύλας καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα ὁμοίως κατε-
στήσατο τοῖς κρατίστοις τῶν παρ' Ἕλλησι νομίμων·
τοὺς δὲ παραδεδομένους περὶ αὐτῶν μύθους, ἐν οἷς 3
βλασφημίαι τινὲς ἔνεισι κατ' αὐτῶν ἢ κακηγορίαι,
πονηροὺς καὶ ἀνωφελεῖς καὶ ἀσχήμονας ὑπολαβὼν
εἶναι καὶ οὐχ ὅτι θεῶν ἀλλ' οὐδ' ἀνθρώπων ἀγαθῶν
ἀξίους, ἅπαντας ἐξέβαλε καὶ παρεσκεύασε τοὺς ἀν-
θρώπους ⟨τὰ⟩ κράτιστα περὶ θεῶν λέγειν τε καὶ
φρονεῖν μηδὲν αὐτοῖς προσάπτοντας ἀνάξιον ἐπιτή-
δευμα τῆς μακαρίας φύσεως.

XVIIII. *Οὔτε γὰρ Οὐρανὸς ἐκτεμνόμενος ὑπὸ τῶν
ἑαυτοῦ παίδων παρὰ Ῥωμαίοις λέγεται οὔτε Κρόνος
274 ἀφανίζων τὰς ἑαυτοῦ γονὰς φόβῳ τῆς ἐξ αὐτῶν ἐπι-
θέσεως οὔτε Ζεὺς καταλύων τὴν Κρόνου δυναστείαν
καὶ κατακλείων ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ τοῦ Ταρτάρου τὸν
ἑαυτοῦ πατέρα οὐδέ γε πόλεμοι καὶ τραύματα καὶ
δεσμοὶ καὶ θητεῖαι θεῶν παρ' ἀνθρώποις· ἑορτή τε 2
οὐδεμία παρ' αὐτοῖς μελανείμων ἢ πένθιμος ἄγεται
τυπετοὺς ἔχουσα καὶ θρήνους γυναικῶν ἐπὶ θεοῖς
ἀφανιζομένοις, ὡς παρ' Ἕλλησιν ἐπιτελεῖται περί τε
Φερσεφόνης ἁρπαγὴν καὶ τὰ Διονύσου πάθη καὶ ὅσα*

1 μορφάς τε — εὐηργέτησαν del. Smit Obs. p. 7 4 θυσίαις A 5 ἐκκεχειρίας Bb 9 κατηγορίαι O, corr. Meineke 13 τὰ add. Kiessling, τὰ κάλλιστα Euseb. 18 αὐτοῦ B 23 παρ' αὐτοῖς οὐδεμία A | πένθος B 25 ὥςπερ Ἕλλησιν O, corr. Reiske

ἄλλα τοιαῦτα· οὐδ' ἂν ἴδοι τις παρ' αὐτοῖς, καίτοι
διεφθαρμένων ἤδη τῶν ἐθῶν, οὐ θεοφορήσεις, οὐ
κορυβαντιασμούς, οὐκ ἀγυρμούς, οὐ βακχείας καὶ
τελετὰς ἀπορρήτους, οὐ διαπαννυχισμοὺς ἐν ἱεροῖς
ἀνδρῶν σὺν γυναιξίν, οὐκ ἄλλο τῶν παραπλησίων
τούτοις τερατευμάτων οὐδέν, ἀλλ' εὐλαβῶς ἅπαντα 275
πραττόμενά τε καὶ λεγόμενα τὰ περὶ τοὺς θεούς, ὡς
3 οὔτε παρ' Ἕλλησιν οὔτε παρὰ βαρβάροις· καὶ ὃ πάν-
των μάλιστα ἔγωγε τεθαύμακα, καίπερ μυρίων ὅσων
εἰς τὴν πόλιν ἐληλυθότων ἐθνῶν, οἷς πολλὴ ἀνάγκη
σέβειν τοὺς πατρίους θεοὺς τοῖς οἴκοθεν νομίμοις,
οὐδενὸς εἰς ζῆλον ἐλήλυθε τῶν ξενικῶν ἐπιτηδευμά-
των ἡ πόλις δημοσίᾳ, ὃ πολλαῖς ἤδη συνέβη παθεῖν,
ἀλλὰ καὶ εἴ τινα κατὰ χρησμοὺς ἐπεισηγάγετο ἱερά,
τοῖς ἑαυτῆς αὐτὰ τιμᾷ νομίμοις ἅπασαν ἐκβαλοῦσα
τερθρείαν μυθικήν, ὥσπερ τὰ τῆς Ἰδαίας θεᾶς ἱερά.
4 θυσίας μὲν γὰρ αὐτῇ καὶ ἀγῶνας ἄγουσιν ἀνὰ πᾶν
ἔτος οἱ στρατηγοὶ κατὰ τοὺς Ῥωμαίων νόμους, ἱερᾶται
δὲ αὐτῆς ἀνὴρ Φρὺξ καὶ γυνὴ Φρυγία καὶ περιάγου-
σιν ἀνὰ τὴν πόλιν οὗτοι μητραγυρτοῦντες, ὥσπερ 276
αὐτοῖς ἔθος, τύπους τε περικείμενοι τοῖς στήθεσι καὶ
καταυλούμενοι πρὸς τῶν ἑπομένων τὰ μητρῷα μέλη
5 καὶ τύμπανα κροτοῦντες· Ῥωμαίων δὲ τῶν αὐθιγενῶν
οὔτε μητραγυρτῶν τις οὔτε καταυλούμενος πορεύεται
διὰ τῆς πόλεως ποικίλην ἐνδεδυκὼς στολὴν οὔτε ὀρ-
γιάζει τὴν θεὸν τοῖς Φρυγίοις ὀργιασμοῖς κατὰ νόμον

2 τῶν ἐθῶν ἤδη A 3 κορυβαντισμοὺς A κορυβιαντίσμοὺς B | ἀγυρμοὺς B ἀγερμοὺς R 6 * ἀλλὰ O 10 ἐθῶν ABa 15 ἐκβαλοῦσα B ἐκβάλλουσα R 19 αὐτοῖς (Cmg) vel αὐτῇ c. Reiske 25 ὀργιάζειν O, corr. Ambrosch

καὶ ψήφισμα βουλῆς. οὕτως εὐλαβῶς ἡ πόλις ἔχει πρὸς τὰ οὐκ ἐπιχώρια ἔθη περὶ θεῶν καὶ πάντα ὀττεύεται τῦφον, ᾧ μὴ πρόςεστι τὸ εὐπρεπές.

XX. Καὶ μηδεὶς ὑπολάβῃ με ἀγνοεῖν ὅτι τῶν Ἑλληνικῶν μύθων εἰσί τινες ἀνθρώποις χρήσιμοι, οἱ μὲν ἐπιδεικνύμενοι τὰ τῆς φύσεως ἔργα δι᾽ ἀλληγορίας, οἱ δὲ παραμυθίας ἕνεκα συγκείμενοι τῶν ἀνθρωπείων συμφορῶν, οἱ δὲ ταραχὰς ἐξαιρούμενοι
277 ψυχῆς καὶ δείματα καὶ δόξας καθαιροῦντες οὐχ ὑγιεῖς, οἱ δ᾽ ἄλλης τινὸς ἕνεκα συμπλασθέντες ὠφελείας.
ἀλλὰ καίπερ ἐπιστάμενος ταῦτα οὐδενὸς χεῖρον ὅμως 2
εὐλαβῶς διάκειμαι πρὸς αὐτοὺς καὶ τὴν Ῥωμαίων μᾶλλον ἀποδέχομαι θεολογίαν, ἐνθυμούμενος ὅτι τὰ μὲν ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν μύθων ἀγαθὰ μικρά τε ἐστὶ καὶ οὐ πολλοὺς δυνάμενα ὠφελεῖν, ἀλλὰ μόνους τοὺς ἐξητακότας ὧν ἕνεκα γίνεται, σπάνιοι δ᾽ εἰσὶν οἱ μετειληφότες ταύτης τῆς φιλοσοφίας. ὁ δὲ πολὺς καὶ ἀφιλοσόφητος ὄχλος ἐπὶ τὰ χείρω λαμβάνειν φιλεῖ τοὺς περὶ αὐτῶν λόγους καὶ δυεῖν πάσχει θάτερον, ἢ καταφρονεῖ τῶν θεῶν ὡς ἐν πολλῇ κακοδαιμονίᾳ κυλινδουμένων, ἢ τῶν αἰσχίστων τε καὶ παρανομωτάτων οὐδενὸς ἀπέχεται θεοῖς αὐτὰ προσκείμενα ὁρῶν.

XXI. Ἀλλ᾽ ὑπὲρ μὲν τούτων τοῖς αὐτὸ μόνον
278 τὸ θεωρητικὸν τῆς φιλοσοφίας μέρος ἀποτετμημένοις ἀφείσθω σκοπεῖν, τῆς δ᾽ ὑπὸ Ῥωμύλου κατασταθείσης πολιτείας καὶ τάδε ἡγησάμην ἱστορίας ἄξια. πρῶ-

1 ἢ ψήφισμα c. Kiessling 5 τινες ἐν ἀνθρώποις B 9 καθαίροντες A 15 ἀλλὰ μᾶλλον B 20 καταφρονεῖ B καταφρονεῖν R 21 κυλιομένων c. Cobet Obs. p. 45 24 μέρος om. B

τον μὲν, ὅτι πολλοῖς σώμασιν ἀπέδωκε θεραπεύειν τὸ δαιμόνιον. ἐν γοῦν ἄλλῃ πόλει νεοκτίστῳ τοσούτους ἱερεῖς τε καὶ θεραπευτὰς θεῶν εὐθὺς ἀποδειχθέντας
2 οὐδεὶς ἂν εἰπεῖν ἔχοι. χωρὶς γὰρ τῶν ἐχόντων τὰς συγγενικὰς ἱερωσύνας οἱ τὰ κοινὰ περὶ τῆς πόλεως ἱερὰ συντελοῦντες κατὰ φυλάς τε καὶ φράτρας ἑξήκοντα κατεστάθησαν ἐπὶ τῆς ἐκείνου ἀρχῆς· λέγω δὲ ἃ Τερέντιος Οὐάρρων ἐν ἀρχαιολογίαις γέγραφεν, ἀνὴρ τῶν κατὰ τὴν αὐτὴν ἡλικίαν ἀκμασάντων πολυπειρό-
3 τατος. ἔπειτα, ὅτι τῶν ἄλλων φαύλως πως καὶ ἀπερισκέπτως ὡς ἐπὶ ⟨τὸ⟩ πολὺ ποιουμένων τὰς αἱρέσεις τῶν ἐπιστησομένων τοῖς ἱεροῖς καὶ τῶν μὲν ἀργυρίου τὸ τίμιον ἀξιούντων ἀποκηρύττειν, τῶν δὲ κλήρῳ διαιρούντων, ἐκεῖνος οὔτε ὠνητὰς χρημάτων ἐποίησε τὰς ἱερωσύνας οὔτε κλήρῳ μεριστάς, ἀλλ' ἐξ ἑκάστης 279
φράτρας ἐνομοθέτησεν ἀποδείκνυσθαι δύο τοὺς ὑπὲρ πεντήκοντα ἔτη γεγονότας τοὺς γένει τε προὔχοντας τῶν ἄλλων καὶ ἀρετῇ διαφόρους καὶ χρημάτων περιουσίαν ἔχοντας ἀρκοῦσαν καὶ μηδὲν ἠλαττωμένους τῶν περὶ τὸ σῶμα· τούτους δὲ οὐκ εἰς ὡρισμένον τινὰ χρόνον τὰς τιμὰς ἔταξεν ἔχειν, ἀλλὰ διὰ παντὸς τοῦ βίου στρατειῶν μὲν ἀπολελυμένους διὰ τὴν ἡλικίαν, τῶν δὲ κατὰ τὴν πόλιν ὀχληρῶν διὰ τὸν νόμον.

1 σώμασι θεραπεύειν ἀπέδωκε B 3 τε B om. R | θεῶν B τῶν θεῶν R 5 γενικὰς c. Bücheler | περὶ] ὑπὲρ c. Hertlein Hermes X p. 409 8 οὐάρων O 9 τὴν αὐτοῦ Sylburg 10 ὅτι om. B 11 τὸ add. Kiessling Pr. Bas. p. 6 13 ἀξιούντων ἀποκηρύττειν B ἀπ. ἀξ. R 15 τοὺς ἱερεῖς post διαιρούντων O praeter B, τὰ ἱερὰ c. Ambrosch | καιρῷ A 16 φράτρας ἀπέδειξε δύο B 17 τοὺς del. Kiessling 21 τὰς τιμὰς ἔταξεν ἔχειν B ἔχειν ante τὰς R 23 τῶν νόμων Ba

XXII. Ἐπεὶ δὲ καὶ διὰ γυναικῶν ἔδει τινὰ ἱερὰ
συντελεῖσθαι καὶ διὰ παίδων ἀμφιθαλῶν ἕτερα, ἵνα
καὶ ταῦτα γένηται κατὰ τὸ κράτιστον, τάς τε γυναῖ-
κας ἔταξε τῶν ἱερέων τοῖς ἑαυτῶν ἀνδράσι συνιερᾶ-
σθαι, καὶ εἴ τι μὴ θέμις ἦν ὑπ' ἀνδρῶν ὀργιάζεσθαι
κατὰ νόμον τὸν ἐπιχώριον, ταύτας ἐπιτελεῖν καὶ
παῖδας αὐτῶν τὰ καθήκοντα λειτουργεῖν· τοῖς δὲ
ἄπαισιν ἐκ τῶν ἄλλων οἴκων τοὺς χαριεστάτους κατα-
λεγέντας ἐξ ἑκάστης φράτρας, κόρον καὶ κόρην, τὸν
μὲν ἕως ἥβης ὑπηρετεῖν ἐπὶ τοῖς ἱεροῖς, τὴν δὲ κόρην
280 ὅσον ἂν ᾖ χρόνον ἁγνὴ γάμων· ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν
νόμων καὶ ταῦτα μετενεγκάμενος, ὡς ἐγὼ πείθομαι.
ὅσα μὲν γὰρ αἱ κανηφόροι καὶ ἀρρηφόροι λεγόμεναι 2
λειτουργοῦσιν ἐπὶ τῶν Ἑλληνικῶν ἱερῶν, ταῦτα παρὰ
Ῥωμαίοις αἱ προσαγορευόμεναι τουτολᾶται συντελοῦσι
στεφάναις κοσμούμεναι τὰς κεφαλάς, οἵαις κοσμεῖται
τὰ τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος ἀφιδρύματα παρ' Ἕλλησιν.
ὅσα δὲ παρὰ Τυρρηνοῖς καὶ ἔτι πρότερον παρὰ Πε-
λασγοῖς ἐτέλουν ἐπί τε Κουρήτων καὶ μεγάλων θεῶν
ὀργιασμοῖς οἱ καλούμενοι πρὸς αὐτῶν κάδμιλοι, ταῦτα
κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ὑπηρέτουν τοῖς ἱερεῦσιν οἱ
λεγόμενοι νῦν ὑπὸ Ῥωμαίων κάμιλοι. ἔτι πρὸς τού- 3
281 τοις ἔταξε μάντιν ἐξ ἑκάστης φυλῆς ἕνα παρεῖναι τοῖς
ἱεροῖς, ὃν ἡμεῖς μὲν ἱεροσκόπον καλοῦμεν, Ῥωμαῖοι

2 τελεῖσθαι A 3 γίνηται A 4 ἔταξε τῶν ἱερέων B τ. ἱ. ἔταξε R 6 καὶ τοὺς παῖδας c. Kiessling 8 ἄπαισιν B ἅπασιν R | καταλέγοντας B 10 ἕως] ὡς A | ὑπηρετεῖν B ὑπηρέτην A | ἐπὶ om. B 12 νομίμων c. Reiske 13 ἀρρηφόροι ABa ἀρρητοφόροι Ba 15 αἳ B | τοῦτο δὲ A .... τοῦτο δὲ B τουτολᾶται Kiessling τουτόλαι Köstlin Philol. XXXIV p. 756 19 ἐτέλουν O συνετέλουν c. Kiessling 20 κάδωλοι O, corr. G. Voss 21 ὑπηρετοῦσι c. Reiske

δὲ ὀλίγον τι τῆς ἀρχαίας φυλάττοντες ὀνομασίας ἀρούσπικα προσαγορεύουσιν. ἅπαντας δὲ τοὺς ἱερεῖς τε καὶ λειτουργοὺς τῶν θεῶν ἐνομοθέτησεν ἀποδείκνυσθαι μὲν ὑπὸ τῶν φρατρῶν, ἐπικυροῦσθαι δὲ ὑπὸ τῶν ἐξηγουμένων τὰ θεῖα διὰ μαντικῆς.

XXIII. Ταῦτα περὶ τῶν θρησκευόντων τοὺς θεοὺς καταστησάμενος διῄρει πάλιν, ὡς ἔφην, κατ᾽ ἐπιτηδειότητα ταῖς φράτραις τὰ ἱερά, θεοὺς ἀποδεικνὺς ἑκάστοις καὶ δαίμονας, οὓς ἔμελλον ἀεὶ σέβειν, καὶ τὰς εἰς τὰ ἱερὰ δαπάνας ἔταξεν, ἃς ἐχρῆν αὐτοῖς ἐκ
2 τοῦ δημοσίου δίδοσθαι. συνέθυόν τε τοῖς ἱερεῦσιν οἱ φρατριεῖς τὰς ἀπομερισθείσας αὐτοῖς θυσίας καὶ συνειστιῶντο κατὰ τὰς ἑορτὰς ἐπὶ τῆς φρατριακῆς ἑστίας· ἑστιατόριον γὰρ ἦν κατεσκευασμένον ἑκάστῃ φράτρᾳ καὶ ἐν αὐτῷ καθωσίωτό τις, ὥσπερ ἐν τοῖς 282
Ἑλληνικοῖς πρυτανείοις, ἑστία κοινὴ τῶν φρατριῶν. ὄνομα δὲ καὶ τοῖς ἑστιατορίοις ἦν, ὅπερ ταῖς φράτραις, κουρίαι καὶ μέχρις ἡμῶν οὕτω καλοῦνται.
3 τοῦτο τὸ πολίτευμα δοκεῖ μοι λαβεῖν ἐκ τῆς Λακεδαιμονίων ἀγωγῆς τῆς περὶ τὰ φιδίτια κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐπιχωριαζούσης, ἣν Λυκοῦργος εἰσηγήσασθαι δοκεῖ παρὰ Κρητῶν μαθών, καὶ μεγάλα τὴν πόλιν 283
ὠφελῆσαι ἐν εἰρήνῃ μὲν εἰς εὐτέλειαν ἄγων τοὺς βίους καὶ σωφροσύνην τῆς καθ᾽ ἡμέραν διαίτης, ἐν πολέμῳ δ᾽ εἰς αἰδῶ καὶ πρόνοιαν καταστήσας ἕκαστον τοῦ

1 τι om. B 2 αὔσπικα c. Lange Ant. rom. I³ p. 334 A | ἱεροὺς B 3 ἐνομοθέτησαν B 12 οἱ φρατριεῖς Kiessling αἱ φράτραι εἰς O 15 ἐν αὐτῷ B σὺν αὐτῷ R 16 φρατριέων Grimm, Ambrosch 17 ὅπερ καὶ c. Bücheler 20 τῆς B om. R | φιλίτια O, corr. Gelenius 23 ἄγων B ἀνάγων R ἀγαγὼν c. Bücheler

μὴ καταλιπεῖν τὸν παραστάτην, ᾧ καὶ συνέσπεισε καὶ συνέθυσε καὶ κοινῶν ἱερῶν μετέσχεν. καὶ οὐ μόνον 4
τῆς περὶ ταῦτα σοφίας χάριν ἄξιος ἐπαινεῖσθαι ὁ ἀνήρ, ἀλλὰ καὶ τῆς εὐτελείας τῶν θυσιῶν, αἷς γεραίρεσθαι τοὺς θεοὺς ἐνομοθέτησεν, ὧν αἱ πλεῖσται διέμενον ἕως τῆς καθ' ἡμᾶς ἡλικίας, εἰ μὴ καὶ πᾶσαι κατὰ τὸν ἀρχαῖον ἐπιτελούμεναι τρόπον. ἐγὼ γοῦν ἐθεασάμην 5
ἐν ἱεραῖς οἰκίαις δεῖπνα προκείμενα θεοῖς ἐπὶ τραπέζαις ξυλίναις ἀρχαϊκαῖς ἐν κάνησι καὶ πινακίσκοις κεραμεοῖς, ἀλφίτων μάζας καὶ πόπανα καὶ ζέας καὶ καρπῶν τινων ἀπαρχὰς καὶ ἄλλα τοιαῦτα λιτὰ καὶ εὐδάπανα καὶ πάσης ἀπειροκαλίας ἀπηλλαγμένα·
284 καὶ σπονδὰς εἶδον ἐγκεκραμένας οὐκ ἐν ἀργυροῖς καὶ χρυσοῖς ἄγγεσιν, ἀλλ' ἐν ὀστρακίναις κυλίσκαις καὶ πρόχοις, καὶ πάνυ ἠγάσθην τῶν ἀνδρῶν ὅτι διαμένουσιν ἐν τοῖς πατρίοις ἔθεσιν οὐδὲν ἐξαλλάττοντες τῶν ἀρχαίων ἱερῶν εἰς τὴν ἀλαζόνα πολυτέλειαν. ἔστι 6
μὲν οὖν ἃ καὶ Νόμας Πομπίλιος ὁ μετὰ Ῥωμύλον ἄρξας τῆς πόλεως κατεστήσατο μνήμης ἄξια καὶ λόγου, περιττὸς τὴν γνώμην ἀνὴρ καὶ τὰ θεῖα ἐξηγήσασθαι σοφὸς ἐν ὀλίγοις, ὑπὲρ ὧν ὕστερον ἐρῶ, καὶ Τύλλος Ὁστίλιος ὁ τρίτος ἀπὸ Ῥωμύλου βασιλεύσας καὶ πάντες οἱ μετ' ἐκεῖνον γενόμενοι βασιλεῖς· ἀλλ' ὁ τὰ σπέρματα καὶ τὰς ἀρχὰς αὐτοῖς παρασχὼν καὶ τὰ κυριώτατα καταστησάμενος τῶν περὶ τὰ θεῖα νομίμων Ῥωμύλος ἦν.

1 ἐγκαταλιπεῖν c. Cobet Obs. p. 45 2 καὶ ante οὐ om. A 8 ἐπὶ τραπέζαις B ἐν τραπέζαις R 10 κεραμέοις A 14 κυλικίσκαις A κυλ[ει]ίσκαις B an ὀστρακίνοις κυλικίσκοις? 17 πολιτείαν B 18 νομᾶς A 25 νομίμων om. B

XXIIII. Δοκεῖ δὲ καὶ τῆς ἄλλης εὐκοσμίας, ᾗ χρώμενοι Ῥωμαῖοι διεφύλαξαν εὐδαιμονοῦσαν τὴν πόλιν ἐπὶ πολλὰς γενεάς, ἐκεῖνος ἄρξαι νόμους καλοὺς καὶ συμφέροντας ἀγράφους μὲν τοὺς πλείστους, ἔστι δ' οὓς καὶ ἐν γράμμασι κειμένους καταστησάμενος, ὧν ἐγὼ τοὺς μὲν ἄλλους οὐδὲν δέομαι γράφειν, οὓς δὲ πάντων μάλιστα τεθαύμακα καὶ ἐξ ὧν 285
ὑπείληφα καταφανῆ καὶ τὴν ἄλλην τοῦ ἀνδρὸς γενήσεσθαι νομοθεσίαν, ὡς αὐστηρὰ καὶ μισοπόνηρος ἦν καὶ πολλὴν ἔχουσα πρὸς τοὺς ἡρωικοὺς βίους ὁμοιό-
2 τητα, δι' ὀλίγης ὑπομνήσεως σημανῶ, τοσοῦτο προειπών, ὅτι μοι δοκοῦσιν ἅπαντες οἱ διατάξαντες τάς τε βαρβαρικὰς καὶ τὰς Ἑλληνικὰς πολιτείας τὸ μὲν κοινὸν ὀρθῶς ἰδεῖν, ὅτι πόλιν ἅπασαν ἐκ πολλῶν οἴκων συνεστῶσαν ὀρθήν τε πλεῖν εἰκὸς ὅταν οἱ τῶν ἰδιωτῶν εὐσταθῶσι βίοι, καὶ χειμῶνα πολὺν ἄγειν ὅταν κακῶς ἑκάστοις ἔχῃ τὰ ἴδια, καὶ ὅτι δεῖ τὸν νοῦν ἔχοντα πολιτικὸν ἐάν τε νομοθέτης ἐάν τε βασιλεὺς ᾖ, ταῦτα νομοθετεῖν, ἃ ποιήσει δικαίους καὶ σώ-
3 φρονας τοὺς τῶν ἰδιωτῶν βίους. ἐξ ὧν δ' ἂν ἐπιτηδευμάτων καὶ δι' οἵων γένοιντο τοιοῦτοι νόμων, οὐκέθ' ὁμοίως ἅπαντες δοκοῦσί μοι συνιδεῖν, ἀλλ' ἔνιοί γε πολλοῦ καὶ τοῦ παντός, ὡς εἰπεῖν, ἐν τοῖς κυριωτάτοις καὶ πρώτοις μέρεσι τῆς νομοθεσίας ἁμαρτεῖν.
4 αὐτίκα περὶ γάμων καὶ τῆς πρὸς γυναῖκας ὁμιλίας, 286
ἀφ' ἧς ἄρχεσθαι δεῖ τὸν νομοθέτην, ὥσπερ καὶ ἡ

8 γενέσθαι B γενήσεσθαι R 11 *τοσοῦτον O 15 ὀρθήν γε O, corr. Bücheler 17 ἔχηι ἑκάστοις B 18 νομοθέτης ἢ B 19 ᾗ om. B 20 τοὺς τῶν B τοὺς R | ἐξ οἵων c. Hertlein Hermes X p. 409 26 ἔρχεσθαι A

φύσις ἁρμόττειν τοὺς βίους ἡμῶν ἤρξατο, οἱ μὲν ἀπὸ τῶν θηρίων τὸ παράδειγμα λαβόντες ἀφέτους καὶ κοινὰς τὰς μίξεις ἐποίησαν τῷ ἄρρενι πρὸς τὸ θῆλυ, ὡς ἐρωτικῶν τε οἴστρων ἐλευθερώσοντες τοὺς βίους καὶ ζήλων ἀλληλοκτόνων ἐξελούμενοι καὶ πολλῶν ἄλλων ἀπαλλάξοντες κακῶν, ἃ καταλαμβάνει τούς τε
ἰδίους οἴκους καὶ τὰς πόλεις ὅλας διὰ γυναῖκας· οἱ δὲ 5
ταύτας μὲν ἐξήλασαν ἐκ τῶν πόλεων τὰς ἀγερώχους καὶ θηριώδεις συνουσίας ἄνδρα συναρμόσαντες εἰς γυναῖκα μίαν, περὶ δε φυλακῆς γάμων καὶ σωφροσύνης γυναικῶν νομοθετεῖν οὔτε μεῖζον οὔτ' ἔλαττον οὐδὲν ἐπεχείρησαν, ἀλλ' ὡς ἀδυνάτου πράγματος
ἀπέστησαν· οἱ δὲ οὔτε ἀνεγγύους ἐποίησαν ὥσπερ 6
ἔνιοι τῶν βαρβάρων τὰς ἀφροδισίους μίξεις οὔτε
287 ἀφῆκαν ὥσπερ Λακεδαιμόνιοι τὰς τῶν γυναικῶν φυλακάς, ἀλλὰ πολλοὺς ἔθεσαν ἐπ' αὐταῖς νόμους σωφρονιστάς. εἰσὶ δ' οἳ καὶ ἀρχήν τινα κατέστησαν ἐπιμελησομένην εὐκοσμίας γυναικῶν· οὐ μὴν ἀποχρῶσά γε ἡ πρόνοια αὐτῶν τῆς τηρήσεως, ἀλλὰ μαλακωτέρα τοῦ δέοντος ἐγένετο καὶ οὐχ ἱκανὴ τὴν μὴ σπουδαίᾳ φύσει κεκραμένην εἰς ἀνάγκην βίου σώφρονος ἀγαγεῖν.

XXV. Ὁ δὲ Ῥωμύλος οὔτε ἀνδρὶ κατὰ γυναικὸς ἐγκλήματα δοὺς φθαρείσης ἢ τὸν οἶκον ἀδίκως ἀπολιπούσης οὔτε γαμετῇ κατ' ἀνδρὸς αἰτιωμένῃ κακω-

3 ἐποίησαν Kiessling, Cobet Obs. p. 46 ἐποιήσαντο O 4 ἐλευθερώσαντες A 6 ἀπαλλάξαντες A 8 ἤλασαν B | ἐκ τῶν πόλεων B ἐκ τῆς πόλεως R 9 ἕνα ἄνδρα c. Kayser Ann. phil. 1861 p. 8 ἀνδρὶ συναρμόσαντες γυν. μ. Ambrosch εἰς] πρὸς Reiske vel γυναικὶ μιᾷ 13 οἱ μὲν οὔτε B 14 μίξεις B om. R 15 παραμελήτους ἀφῆκαν c. Reiske 17 κατέστησάν τινα B 20 τὴν Ambrosch τῷ B τὸ A 21 συγκεκραμένον c. Reiske

σιν ἢ ἄδικον ἀπόλειψιν οὔτε περὶ προικὸς ἀποδόσεως
ἢ κομιδῆς νόμους θεὶς οὔτε ἄλλο τῶν παραπλησίων
τούτοις διορίσας οὐδ' ὁτιοῦν, ἕνα δὲ νόμον ὑπὲρ
ἁπάντων εὖ ἔχοντα, ὡς αὐτὰ τὰ ἔργα ἐδήλωσε, κατα-
στησάμενος εἰς σωφροσύνην καὶ πολλὴν εὐκοσμίαν
2 ἤγαγε τὰς γυναῖκας. ἦν δὲ τοιόςδε ὁ νόμος· γυναῖκα
γαμετὴν τὴν κατα γάμους ἱεροὺς συνελθοῦσαν ἀνδρὶ
κοινωνὸν ἁπάντων εἶναι χρημάτων τε καὶ ἱερῶν. ἐκά- 288
λουν δὲ τοὺς ἱεροὺς καὶ νομίμους οἱ παλαιοὶ γάμους
Ῥωμαϊκῇ προσηγορίᾳ περιλαμβάνοντες φαρραχείους
ἐπὶ τῆς κοινωνίας τοῦ φαρρός, ὃ καλοῦμεν ἡμεῖς ζέαν.
αὕτη γὰρ ἦν ἀρχαία καὶ μέχρι πολλοῦ συνήθης ἅπα-
σιν αὐτοῖς ἡ τροφή· φέρει δὲ πολλὴν καὶ καλὴν ἡ
Ῥωμαίων γῆ [τὴν ζέαν]. καὶ ὥσπερ ⟨ἡμεῖς οἱ⟩ Ἕλλη-
νες τὸν κρίθινον καρπὸν ἀρχαιότατον ὑπολαμβάνον-
τες ἐπὶ τῶν θυσιῶν κριθαῖς καταρχόμεθα οὐλὰς αὐ-
τὰς καλοῦντες, οὕτω Ῥωμαῖοι τιμιώτατόν τε καρπὸν
καὶ ἀρχαιότατον εἶναι νομίζοντες τὰς ζέας διὰ τούτων
ἁπάσης ἐμπύρου θυσίας κατάρχονται. μένει γὰρ ἔτι
καὶ οὐ μεταπέπτωκεν εἰς πολυτελεστέρας ἀπαρχὰς τὸ 289
3 ἔθος. τὸ δὴ κοινωνοὺς τῆς ἱερωτάτης τε καὶ πρώτης
τροφῆς γενέσθαι γυναῖκας ἀνδράσι καὶ ἐπὶ τῇ ὅλῃ
συνελθεῖν τύχῃ τὴν μὲν ἐπίκλησιν τῆς κοινωνίας τοῦ

3 νόμον Kiessling μόνον O 5 εἰς εὐφροσύνην μᾶλλον δὲ σωφροσύνην κ. π. εὐκοσμίαν B εἰς εὐκοσμίαν καὶ πολλὴν σωφροσύνην R 6 γυναῖκας B γαμετὰς R 7 νόμους O γάμους Sintenis Em. Dion. I p. 26 9 καὶ νομίμους om. A 10 φαρραχίοὺς A φαρραγχείους B 11 φάρρος AB 12 ἦν om. A 14 τὴν ζέαν del. Reudler Tiroc. p. 22 | ἡμεῖς οἱ add. Reiske 16 οὐλὰς B ὁλὰς R 17 καρπῶν ABa καρπὸν Bb 19 ἔτι καὶ νῦν καὶ οὐ c. Reiske 20 ἀρχὰς O 22 τῇ ὅλῃ Reiske πολλῇ O πάσῃ c. Casaubonus

φαρρὸς εἶχεν, εἰς σύνδεσμον δ' ἀναγκαῖον οἰκειότη-
τος ἔφερεν ἀδιαλύτου, καὶ τὸ διαιρῆσον τοὺς γάμους
τούτους οὐδὲν ἦν. οὗτος ὁ νόμος τάς τε γυναῖκας 4
ἠνάγκασε τὰς γαμετάς, οἷα δὴ μηδεμίαν ἐχούσας
ἑτέραν ἀποστροφήν, πρὸς ἕνα τὸν τοῦ γεγαμηκότος
ζῆν τρόπον, καὶ τοὺς ἄνδρας ὡς ἀναγκαίου τε καὶ
ἀναφαιρέτου κτήματος τῆς γυναικὸς κρατεῖν. σω- 5
φρονοῦσα μὲν οὖν καὶ πάντα τῷ γεγαμηκότι πειθο-
μένη γυνὴ κυρία τοῦ οἴκου τὸν αὐτὸν τρόπον ἦν,
ὅνπερ καὶ ὁ ἀνήρ, καὶ τελευτήσαντος ἀνδρὸς κληρο-
νόμος ἐγίνετο τῶν χρημάτων, ὡς θυγάτηρ πατρός, εἰ
290 μὲν ἄπαις τε καὶ μηδὲν διαθέμενος ἀποθάνοι πάντων
οὖσα κυρία τῶν ἀπολειφθέντων, εἰ δὲ γενεὰν ἔχοι
τοῖς παισὶν ἰσόμοιρος γινομένη. ἁμαρτάνουσα δέ τι 6
δικαστὴν τὸν ἀδικούμενον ἐλάμβανε καὶ τοῦ μεγέθους
τῆς τιμωρίας κύριον. ταῦτα δὲ οἱ συγγενεῖς μετὰ τοῦ
ἀνδρὸς ἐδίκαζον· ἐν οἷς ἦν φθορὰ σώματος καί, ὃ
πάντων ἐλάχιστον ἁμαρτημάτων Ἕλλησι δόξειεν ἂν
ὑπάρχειν, εἴ τις οἶνον εὑρεθείη πιοῦσα γυνή. ἀμφότερα
γὰρ ταῦτα θανάτῳ ζημιοῦν συνεχώρησεν ὁ Ῥωμύλος,
ὡς ἁμαρτημάτων γυναικείων αἴσχιστα, φθορὰν μὲν
ἀπονοίας ἀρχὴν νομίσας, μέθην δὲ φθορᾶς. καὶ μέχρι 7
πολλοῦ διέμεινε χρόνου ταῦτ' ἀμφότερα παρὰ Ῥω-
μαίοις ἀπαραιτήτου τυγχάνοντα ὀργῆς. μάρτυς δὲ τοῦ
καλῶς ἔχειν τὸν περὶ τῶν γυναικῶν νόμον ὁ πολὺς
χρόνος. ὁμολογεῖται γὰρ ἐντὸς ἐτῶν εἴκοσι καὶ πεν-

1 φάρρος AB 10 ὅνπερ ὁ B 11 ἐγένετο Ba 14 ἁμαρτάνουσα τε δικαστὴν B 17 ἐν οἷς πρῶτα (vel μέγιστα) ἦν c. Reiske 21 αἴσχιστα Grasberger Tess. Herbip. p. 13 ἔσχατα O 24 δὲ om. AB

ταχοσίων μηδεὶς ἐν Ῥώμῃ λυθῆναι γάμος· κατὰ δὲ τὴν
ἑβδόμην ἐπὶ ταῖς τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὀλυμπιάσιν 291
ὑπατευόντων Μάρκου Πομπωνίου καὶ Γαΐου Παπιρίου
πρῶτος ἀπολῦσαι λέγεται τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα Σπό-
ριος Καρουΐλιος ἀνὴρ οὐκ ἀφανής, ἀναγκαζόμενος
ὑπὸ τῶν τιμητῶν ὀμόσαι τέκνων ἕνεκα γυναικὶ συν-
οικεῖν (ἦν δ' αὐτῷ στεῖρα ἡ γυνή), ὃς ἐπὶ τῷ ἔργῳ
τούτῳ καίτοι δι' ἀνάγκην γενομένῳ μισούμενος ὑπὸ
τοῦ δήμου διετέλεσεν.

XXVI. Ἃ μὲν οὖν εἰς γυναῖκας εὖ ἔχοντα ὁ Ῥω-
μύλος ἐνομοθέτησεν, ἐξ ὧν κοσμιωτέρας περὶ τοὺς
ἄνδρας αὐτὰς ἀπειργάσατο, ταῦτ' ἐστιν, ἃ δ' εἰς αἰδῶ
καὶ δικαιοσύνην παίδων, ἵνα σέβωσι τοὺς πατέρας
ἅπαντα πράττοντές τε καὶ λέγοντες ὅσα ἂν ἐκεῖνοι
κελεύωσιν, ἔτι τούτων ἦν σεμνότερα καὶ μεγαλοπρε-
πέστερα καὶ πολλὴν ἔχοντα παρὰ τοὺς ἡμετέρους
2 νόμους διαφοράν. οἱ μὲν γὰρ τὰς Ἑλληνικὰς κατα-
στησάμενοι πολιτείας βραχύν τινα κομιδῇ χρόνον
ἔταξαν ἄρχεσθαι τοὺς παῖδας ὑπὸ τῶν πατέρων, οἱ
μὲν ἕως τρίτον ἐκπληρώσωσιν ἀφ' ἥβης ἔτος, οἱ δὲ
ὅσον ἂν χρόνον ἠίθεοι μένωσιν, οἱ δὲ μέχρι τῆς εἰς 292
τὰ ἀρχεῖα τὰ δημόσια ἐγγραφῆς, ὡς ἐκ τῆς Σόλωνος
καὶ Πιττακοῦ καὶ Χαρώνδου νομοθεσίας ἔμαθον,
3 οἷς πολλὴ μαρτυρεῖται σοφία· τιμωρίας τε κατὰ τῶν
παίδων ἔταξαν, ἐὰν ἀπειθῶσι τοῖς πατράσιν, οὐ βα-

3 πομπηίου B | παππιρίου B 5 καὶ ῥουΐλιος AB, corr. Ambrosch 6 ὀμόσε Ba | συντυχεῖν B 11 κοσμιωτέρας αὐτὰς περὶ τοὺς ἄνδρας B 14 τε om. A 15 ἐπὶ A ἔ⟨τ⟩ι B 20 δεύτερον c. Bücheler 23 νομοθεσίας post Σόλωνος B 24 φιλοσοφία B

ῥείας ἐξελάσαι τῆς οἰκίας ἐπιτρέψαντες αὐτοὺς καὶ
χρήματα μὴ καταλιπεῖν, περαιτέρω δὲ οὐδέν. εἰσὶ δ'
οὐχ ἱκαναὶ κατασχεῖν ἄνοιαν νεότητος καὶ αὐθάδειαν
τρόπων οὐδ' εἰς τὸ σῶφρον ἀγαγεῖν τοὺς ἠμεληκότας
τῶν καλῶν αἱ μαλακαὶ τιμωρίαι· τοιγάρτοι πολλὰ ἐν
Ἕλλησιν ὑπὸ τέκνων εἰς πατέρας ἀσχημονεῖται. ὁ δὲ 4
τῶν Ῥωμαίων νομοθέτης ἅπασαν ὡς εἰπεῖν ἔδωκεν
ἐξουσίαν πατρὶ καθ' υἱοῦ καὶ παρὰ πάντα τὸν τοῦ
βίου χρόνον, ἐάν τε εἴργειν, ἐάν τε μαστιγοῦν, ἐάν
τε δέσμιον ἐπὶ τῶν κατ' ἀγρὸν ἔργων κατέχειν,
ἐάν τε ἀποκτιννύναι προαιρῆται, κἂν τὰ πολιτικὰ
πράττων ὁ παῖς ἤδη τυγχάνῃ κἂν ἐν ἀρχαῖς ταῖς
μεγίσταις ἐξεταζόμενος κἂν διὰ τὴν εἰς τὰ κοινὰ
φιλοτιμίαν ἐπαινούμενος. κατὰ τοῦτόν γέ τοι τὸν 5
293 νόμον ἄνδρες ἐπιφανεῖς δημηγορίας διεξιόντες ἐπὶ
τῶν ἐμβόλων ἐναντίας μὲν τῇ βουλῇ, κεχαρισμένας
δὲ τοῖς δημοτικοῖς, καὶ σφόδρα εὐδοκιμοῦντες ἐπὶ
ταύταις κατασπασθέντες ἀπὸ τοῦ βήματος ἀπήχθησαν
ὑπὸ τῶν πατέρων, ἣν ἂν ἐκείνοις φανῇ τιμωρίαν
ὑφέξοντες· οὓς ἀπαγομένους διὰ τῆς ἀγορᾶς οὐδεὶς
τῶν παρόντων ἐξελέσθαι δυνατὸς ἦν οὔτε ὕπατος οὔτε
δήμαρχος οὔτε ὁ κολακευόμενος ὑπ' αὐτῶν καὶ πᾶσαν
ἐξουσίαν ἐλάττω τῆς ἰδίας εἶναι νομίζων ὄχλος. ἐῶ 6
γὰρ λέγειν ὅσους ἀπέκτειναν οἱ πατέρες ἄνδρας ἀγα-
θοὺς ὑπ' ἀρετῆς καὶ προθυμίας ἕτερόν τι διαπράξα-

2 περαιτέρωι B 6 ὑπὸ τέκνων εἰς πατέρας A εἰς π. ὑπὸ τ. R | Hinc usque ad 193, 1 in margine B adscriptum est σή. ὅτι πᾶσαν ἐξουσίαν εἶχεν ἐξ ἀρχῶν πατὴρ κατὰ υἱοῦ πράττειν ἐπ' αὐτὸν ὅπερ ἂν βούληται 11 προαιρεῖται Ba 15 ἐπιφανεῖς om. B 22 οὔτ' αὐτὸς ὁ c. Reiske | κατὰ πᾶσαν O, corr. Reiske 25 ὑπ' B ὑπὲρ R

σθαι ἔργον γενναῖον προαχθέντας, ὃ μὴ προσέταξαν αὐτοῖς οἱ πατέρες, καθάπερ ἐπὶ Μαλλίου Τορκουάτου καὶ πολλῶν ἄλλων παρειλήφαμεν, ὑπὲρ ὧν κατὰ τὸν οἰκεῖον καιρὸν ἐρῶ.

XXVII. Καὶ οὐδ' ἐνταῦθα ἔστη τῆς ἐξουσίας ὁ τῶν Ῥωμαίων νομοθέτης, ἀλλὰ καὶ πωλεῖν ἐφῆκε τὸν υἱὸν τῷ πατρί, οὐδὲν ἐπιστραφεὶς εἴ τις ὠμὸν ὑπολήψεται τὸ συγχώρημα καὶ βαρύτερον ἢ κατὰ τὴν φυσικὴν συμπάθειαν. καὶ ὃ πάντων μάλιστα θαυμάσειεν 294
ἄν τις ὑπὸ τοῖς Ἑλληνικοῖς ἤθεσι τοῖς ἐκλελυμένοις τραφεὶς ὡς πικρὸν καὶ τυραννικόν, καὶ τοῦτο συνεχώρησε τῷ πατρί, μέχρι τρίτης πράσεως ἀφ' υἱοῦ χρηματίσασθαι, μείζονα δοὺς ἐξουσίαν πατρὶ κατὰ
2 παιδὸς ἢ δεσπότῃ κατὰ δούλων. θεραπόντων μὲν γὰρ ὁ πραθεὶς ἅπαξ, ἔπειτα τὴν ἐλευθερίαν εὑρόμενος αὐτοῦ τὸ λοιπὸν ἤδη κύριός ἐστιν, υἱὸς δὲ πραθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς εἰ γένοιτο ἐλεύθερος ὑπὸ τῷ πατρὶ πάλιν ἐγίνετο, καὶ τὸ δεύτερον ἀπεμποληθείς τε καὶ ἐλευθερωθεὶς δοῦλος ὥσπερ ἐξ ἀρχῆς τοῦ πατρὸς ἦν· μετὰ δὲ τὴν τρίτην πρᾶσιν ἀπήλλακτο τοῦ πατρός.
3 τοῦτον τὸν νόμον ἐν ἀρχαῖς μὲν οἱ βασιλεῖς ἐφύλαττον εἴτε γεγραμμένον εἴτε ἄγραφον (οὐ γὰρ ἔχω τὸ σαφὲς εἰπεῖν) ἁπάντων κράτιστον ἡγούμενοι νόμον. καταλυθείσης δὲ τῆς μοναρχίας, ὅτε πρῶτον ἐφάνη 295
Ῥωμαίοις ἅπαντας τοὺς πατρίους ἐθισμούς τε καὶ

1 ἔργον γενναῖον B γενναῖον ἔ. R 3 ἀπειλήφαμεν B 5 ⟨ἔστη⟩ B 12 ἐφ' υἱοῦ B 14 δούλου A | μὲν γὰρ Reudler Tiroc. p. 22 μέν γε O 16 αὐτοῦ A | υἱὸς δὲ B υἱῶν δὲ ὁ R 18 καὶ Kayser Ann. phil. 1861 p. 6 κἂν O 23 νόμων B νόμον vel τῶν νόμων Sylburg 25 * πάντας O | πατρικοὺς ABa

νόμους ἅμα τοῖς ἐπεισάκτοις ἐν ἀγορᾷ θεῖναι φανε-
ροὺς ἅπασι τοῖς πολίταις, ἵνα μὴ συμμεταπίπτῃ τὰ
κοινὰ δίκαια ταῖς τῶν ἀρχόντων ἐξουσίαις, οἱ λαβόν-
τες παρὰ τοῦ δήμου τὴν ἐξουσίαν τῆς συναγωγῆς τε
καὶ ἀναγραφῆς αὐτῶν δέκα ἄνδρες ἅμα τοῖς ἄλλοις
ἀνέγραψαν νόμοις, καὶ ἔστιν ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν λε-
γομένων δώδεκα δέλτων, ἃς ἀνέθεσαν ἐν ἀγορᾷ. ὅτι 4
δ' οὐχ οἱ ἄνδρες δέκα οἱ τριακοσίοις ἔτεσιν ὕστερον
ἀποδειχθέντες ἐπὶ τὴν ἀναγραφὴν τῶν νόμων πρῶτοι
τοῦτον εἰσηγήσαντο τὸν νόμον Ῥωμαίοις, ἀλλ' ἐκ πολ-
λοῦ κείμενον παραλαβόντες οὐκ ἐτόλμησαν ἀνελεῖν,
ἐκ πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων καταλαμβάνομαι, μάλιστα
δ' ἐκ τῶν Νόμα Πομπιλίου τοῦ μετὰ Ῥωμύλον ἄρξαν-
τος νόμων, ἐν οἷς καὶ οὗτος γέγραπται· ἐὰν πατὴρ
υἱῷ συγχωρήσῃ γυναῖκα ἀγαγέσθαι κοινωνὸν ἐσομέ-
νην ἱερῶν τε καὶ χρημάτων κατὰ τοὺς νόμους, μηκέτι
τὴν ἐξουσίαν εἶναι τῷ πατρὶ πωλεῖν τὸν υἱόν· ὅπερ
οὐκ ἂν ἔγραψεν εἰ μὴ κατὰ τοὺς προτέρους νόμους
296 ἅπαντας ἐξῆν τῷ πατρὶ πωλεῖν τοὺς υἱούς. ἀλλ' ὑπὲρ 5
μὲν τούτων ἅλις, βούλομαι δὲ καὶ τὸν ἄλλον ἐπὶ κε-
φαλαίων διελθεῖν κόσμον, ᾧ τοὺς τῶν ἰδιωτῶν ὁ
Ῥωμύλος ἐκόσμησε βίους.

XXVIII. Ὁρῶν γὰρ ὅτι τὸ σωφρόνως ζῆν ἅπαντας καὶ τὰ δίκαια πρὸ τῶν κερδαλέων αἱρεῖσθαι καρτερίαν τε τὴν παρὰ τοὺς πόνους ἀσκεῖν καὶ μηδὲν ὑπολαμβάνειν χρῆμα τιμιώτερον ἀρετῆς οὐ λόγων

8 δέκα οἱ τριακόσιοι ὕστερον A οἱ ἄνδρες οἱ δέκα, οἳ c. Reiske οἱ δέκα ἄνδρες c. Cobet Obs. p. 46 9 ἀναδειχθέντες B | ἐπὶ τῇ ἀναγραφῇ c. Bücheler 10 ῥωμαῖοι τὸν νόμον A 15 γυναῖκα om. B 20 ἐπὶ κεφαλαίῳ O, corr. Sylburg

διδαχῇ παραγίνεσθαι τοῖς πολιτικοῖς πλήθεσι πέφυκεν, ἐν οἷς τὸ πλεῖόν ἐστι δυσάγωγον, ἀλλ' ἔργων ἐθισμοῖς τῶν πρὸς ἑκάστην ἀρετὴν ἀγόντων, ὑπ' ἀνάγκης τε μᾶλλον ἢ κατὰ γνώμην ἐπ' αὐτὰ τοὺς πολλοὺς παραγινομένους, εἰ δὲ μηδὲν εἴη τὸ κωλῦσον ἐπὶ τὴν φύσιν ὀλισθαίνοντας εἰδώς, ἐπιδιφρίους μὲν καὶ βαναύσους καὶ προσαγωγοὺς ἐπιθυμιῶν αἰσχρῶν τέχνας, ὡς ἀφανιζούσας καὶ λυμαινομένας τά τε σώματα καὶ τὰς ψυχὰς τῶν μεταχειριζομένων, δούλοις καὶ ξένοις ἀπέδωκε μεθοδεύειν· καὶ διέμεινεν ἕως πολλοῦ πάνυ χρόνου δι' αἰσχύνης ὄντα Ῥωμαίοις τὰ τοιαῦτα ἔργα καὶ ὑπ' οὐδενὸς τῶν αὐθιγενῶν ἐπιτη-
2 δευόμενα. δύο δὲ μόνα τοῖς ἐλευθέροις ἐπιτηδεύματα 297
κατέλιπε τά τε κατὰ γεωργίαν καὶ τὰ κατὰ πολέμους, ὁρῶν ὅτι γαστρός τε ἄνθρωποι γίνονται διὰ τούτους τοὺς βίους ἐγκρατεῖς ἀφροδισίοις τε ἧττον ἁλίσκονται παρανόμοις πλεονεξίαν τε οὐ τὴν βλάπτουσαν ἀλλήλους διώκουσιν, ἀλλὰ τὴν ἀπὸ τῶν πολεμίων περιποιουμένην τὰς ὠφελείας. ἀτελῆ δὲ τούτων ἑκάτερον ἡγούμενος εἶναι τῶν βίων χωριζόμενον θατέρου καὶ φιλαίτιον οὐχ ἑτέροις μέν τισιν ἀπέδωκεν ἐργάζεσθαι τὴν γῆν, ἑτέροις δὲ τὰ πολεμίων φέρειν τε καὶ ἄγειν ὡς ὁ παρὰ Λακεδαιμονίοις εἶχε νόμος, ἀλλὰ τοὺς αὐτοὺς τόν τε πολεμικὸν καὶ τὸν
3 γεωργικὸν ἔταξε βίον ζῆν· εἰ μὲν εἰρήνην ἄγοιεν ἐπὶ

1 τοῖς πολιτικοῖς πλήθεσι om. B 5 παραγομένους c. Kiessling, Hertlein Hermes X p. 409 | κωλύσον ABb 6 ὀλισθάνοντας c. Cobet Obs. p. 46 7 προαγωγοὺς c. Reiske 14 καταλείπεται τὰ κατὰ O, corr. Ambrosch 18 τήν τ' ἀπὸ γῆς καὶ τὴν ἀπὸ τῶν π. c. Reiske 20 χαριζόμενος AB 21 θατέρῳ O 23 παρὰ λακεδαιμονίων Ba 25 βίον ζῆν B ζῆν βίον A

τοῖς κατ' ἀγρὸν ἔργοις ἐθίζων ἅπαντας μένειν, πλὴν
εἴ ποτε δεηθεῖεν ἀγορᾶς, τότε δ' εἰς ἄστυ συνιόντας
ἀγοράζειν, ἐνάτην ὁρίζων ἡμέραν ταῖς ἀγοραῖς· ὅτε
298 δὲ πόλεμος καταλάβοι στρατεύεσθαι διδάσκων καὶ μὴ
παραχωρεῖν ἑτέροις μήτε τῶν πόνων μήτε τῶν ὠφε-
λειῶν. διῄρει γὰρ αὐτοῖς ἐξ ἴσου γῆν τε ὅσην ἂν
ἀφέλοιτο πολεμίους καὶ ἀνδράποδα καὶ χρήματα, καὶ
παρεσκεύαζεν ἀγαπητῶς δέχεσθαι τὰς στρατείας.

XXVIIII. Τῶν δ' εἰς ἀλλήλους ἀδικημάτων οὐ
χρονίους ἀλλὰ ταχείας ἐποιεῖτο τὰς κρίσεις τὰ μὲν
αὐτὸς διαιτῶν, τὰ δ' ἄλλοις ἐπιτρέπων, καὶ τὰς τι-
μωρίας αὐτῶν πρὸς τὰ μεγέθη τῶν ἁμαρτημάτων
ἐποιεῖτο. ἀποτρέπειν τε ἀνθρώπους ἀπὸ παντὸς ἔργου
πονηροῦ τὸν φόβον μάλιστα δυνάμενον ὁρῶν πολλὰ
εἰς τοῦτο παρεσκευάσατο χωρίον τε, ἐν ᾧ καθεζόμε-
νος ἐδίκαζεν, ἐν τῷ φανερωτάτῳ τῆς ἀγορᾶς καὶ
στρατιωτῶν, οἳ παρηκολούθουν αὐτῷ τριακόσιοι τὸν
ἀριθμὸν ὄντες, καταπληκτικώτατοι τὴν πρόσοψιν, ῥά-
βδους τε καὶ πελέκεις ὑπ' ἀνδρῶν δώδεκα φερο-
μένους, οἷς τοὺς μὲν ἄξια μαστίγων δεδρακότας ἔξαι-
νον ἐν ἀγορᾷ, τῶν δὲ τὰ μέγιστα ἠδικηκότων τοὺς
τραχήλους ἀπέκοπτον ἐν τῷ φανερῷ. τοιοῦτος μὲν 2
299 δή τις ὁ κόσμος ἦν τῆς κατασκευασθείσης ὑπὸ Ῥωμύ-
λου πολιτείας· ἀπόχρη γὰρ ἐκ τούτων καὶ περὶ τῶν
ἄλλων εἰκάσαι.

2 post συνιόντας aut ἔταξεν aut ἐφῆκεν deesse videtur Reiskio 4 δὲ πόλεμος B Krüger Ind. gr. gr. p. 251 δ' ὁ π. R 7 ἀφέλοιτο B ἀφέλοιντο R 10 χρήσεις Ba 15 καθεζόμενος ἐδίκαζε τῶι R καθεδίκαζεν ἐν τῶι B 18 καταπληκτικώτατοι τὴν πρόσοψιν B καταπληκτικωτάτην πρόσοψιν R 20 οἷς B οἳ R def. Cobet Obs. p. 46 21 ἐν ἀγορᾷ ἔξαινον B 24 ἀποχρῆν O

XXX. *Αἱ δὲ ἄλλαι πράξεις αἵ τε κατὰ τοὺς πο-
λέμους ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς γενόμεναι καὶ αἱ κατὰ ⟨τὴν⟩
πόλιν, ὧν ἄν τις καὶ λόγον ποιήσαιτ' ἐν ἱστορίας
2 γραφῇ, τοιαῦταί τινες παραδίδονται. πολλῶν περιοι-
κούντων τὴν Ῥώμην ἐθνῶν μεγάλων τε καὶ τὰ πολέ-
μια ἀλκίμων, ὧν οὐδὲν ἦν τοῖς Ῥωμαίοις φίλιον,
οἰκειώσασθαι ταῦτα βουληθεὶς ἐπιγαμίαις, ὅσπερ ἐδόκει
τοῖς παλαιοῖς τρόπος εἶναι βεβαιότατος τῶν συν-
απτόντων φιλίας, ἐνθυμούμενος δὲ ὅτι βουλόμεναι
μὲν αἱ πόλεις οὐκ ἂν συνέλθοιεν αὐτοῖς ἄρτι τε συνοι-
κιζομένοις καὶ οὔτε χρήμασι δυνατοῖς οὔτε λαμπρὸν
ἔργον ἐπιδεδειγμένοις οὐδέν, βιασθεῖσαι δὲ εἴξουσιν
εἰ μηδεμία γένοιτο περὶ τὴν ἀνάγκην ὕβρις, γνώμην
ἔσχεν, ᾗ καὶ Νεμέτωρ ὁ πάππος αὐτοῦ προσέθετο,
δι' ἁρπαγῆς παρθένων ἀθρόας γενομένης ποιήσασθαι
3 τὰς ἐπιγαμίας. γνοὺς δὲ ταῦτα θεῷ μὲν εὐχὰς τίθε-
ται πρῶτον ἀπορρήτων βουλευμάτων ἡγεμόνι, ἐὰν
ἡ πεῖρα αὐτῷ χωρήσῃ κατὰ νοῦν θυσίας καὶ ἑορτὰς 300
ἄξειν καθ' ἕκαστον ἐνιαυτόν· ἔπειτα τῷ συνεδρίῳ
τῆς γερουσίας ἀνενέγκας τὸν λόγον, ἐπειδὴ κἀκείνοις
τὸ βούλευμα ἤρεσκεν, ἑορτὴν προεῖπε καὶ πανήγυριν
ἄξειν Ποσειδῶνι καὶ περιήγγελλεν εἰς τὰς ἔγγιστα
πόλεις καλῶν τοὺς βουλομένους ἀγορᾶς τε μεταλαμ-
βάνειν καὶ ἀγώνων· καὶ γὰρ ἀγῶνας ἄξειν ἔμελλεν
4 ἵππων τε καὶ ἀνδρῶν παντοδαπούς. συνελθόντων δὲ*

2 *τὴν* add. Ambrosch 3 *τις κατάλογον* O | * *ποιήσαιτο* O 4 *παραδέδονται* c. Stephanus 6 *ἀλκίμων λίαν* B 7 *ὥσπερ* B 8 *τρόπος εἶναι* B *εἶναι τρόπος* R 9 *φιλίαις* AB 12 *ἀποδεδειγμένοις* c. Garrer Obs. p. 22 13 *πέρα τῆς ἀνάγκης* c. Garrer l. l. p. 70 18 *κατὰ νοῦν χωρήσῃ* B | *θυσίαν* B 19 *συνέδρωι* A

πολλῶν ξένων εἰς τὴν ἑορτὴν γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις, ἐπειδὴ τάς τε θυσίας ἐπετέλεσε τῷ Ποσειδῶνι καὶ τοὺς ἀγῶνας, τῇ τελευταίᾳ τῶν ἡμερῶν, ᾗ διαλύσειν ἔμελλε τὴν πανήγυριν, παράγγελμα δίδωσι τοῖς νέοις, ἡνίκ' ἂν αὐτὸς ἄρῃ τὸ σημεῖον ἁρπάζειν τὰς παρούσας ἐπὶ τὴν θέαν παρθένους, αἷς ἂν ἐπιτύχωσιν ἕκαστοι, καὶ φυλάττειν ἁγνὰς ἐκείνην τὴν νύκτα, τῇ δ' ἑξῆς ἡμέρᾳ πρὸς ἑαυτὸν ἄγειν. οἱ μὲν δὴ νέοι δια- 5
στάντες κατὰ συστροφάς, ἐπειδὴ τὸ σύνθημα ἀρθὲν εἶδον τρέπονται πρὸς τὴν τῶν παρθένων ἁρπαγήν, ταραχὴ δὲ τῶν ξένων εὐθὺς ἐγένετο καὶ φυγὴ μεῖζόν
301 τι κακὸν ὑφορωμένων. τῇ δ' ἑξῆς ἡμέρᾳ προαχθεισῶν τῶν παρθένων, παραμυθησάμενος αὐτῶν τὴν ἀθυμίαν ὁ Ῥωμύλος, ὡς οὐκ ἐφ' ὕβρει τῆς ἁρπαγῆς ἀλλ' ἐπὶ γάμῳ γενομένης, Ἑλληνικόν τε καὶ ἀρχαῖον ἀποφαίνων τὸ ἔθος καὶ τρόπων συμπάντων καθ' οὓς συνάπτονται γάμοι ταῖς γυναιξὶν ἐπιφανέστατον, ἠξίου στέργειν τοὺς δοθέντας αὐταῖς ἄνδρας ὑπὸ τῆς τύχης· καὶ μετὰ τοῦτο διαριθμήσας τὰς κόρας ἑξακοσίας τε 6
καὶ ὀγδοήκοντα καὶ τρεῖς εὑρεθείσας κατέλεξεν αὖθις ἐκ τῶν ἀγάμων ἄνδρας ἰσαρίθμους, οἷς αὐτὰς συνήρμοττε κατὰ τοὺς πατρίους ἑκάστης ἐθισμούς, ἐπὶ κοινωνίᾳ πυρὸς καὶ ὕδατος ἐγγυῶν τοὺς γάμους, ὡς καὶ μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς ἐπιτελοῦνται χρόνων.

XXXI. Ταῦτα δὲ γενέσθαι τινὲς μὲν γράφουσι κατὰ τὸν πρῶτον ἐνιαυτὸν τῆς Ῥωμύλου ἀρχῆς, Γναῖος

2 ἐπετέλεσε B ἐτέλεσε R 5 αἴρῃ ABa . 6 παρθένους ἐπὶ τὴν θέαν B 8 ἑαυτὸν B αὐτὸν R 11 ἐγένετο B ἐγίνετο R 14 ὡς om. A 15 γάμῳ γυναικὸς B 16 τρόπον A 22 ἑκάστοις c. Reiske ἑκάστην c. Bücheler

δὲ Γέλλιος κατὰ τὸν τέταρτον· ὃ καὶ μᾶλλον εἰκός.
νέον γὰρ οἰκιζομένης πόλεως ἡγεμόνα πρὶν ἢ κατα-
στήσασθαι τὴν πολιτείαν ἔργῳ τηλικούτῳ ἐπιχειρεῖν
οὐκ ἔχει λόγον. τῆς δὲ ἁρπαγῆς τὴν αἰτίαν οἱ μὲν
εἰς σπάνιν γυναικῶν ἀναφέρουσιν, οἱ δ' εἰς ἀφορμὴν
πολέμου, οἱ δὲ τὰ πιθανώτατα γράφοντες, οἷς κἀγὼ 302
συγκατεθέμην, εἰς τὸ συνάψαι φιλότητα πρὸς τὰς πλη-
2 σιοχώρους πόλεις ἀναγκαίαν. τὴν δὲ τότε ὑπὸ Ῥωμύ-
λου καθιερωθεῖσαν ἑορτὴν ἔτι καὶ εἰς ἐμὲ ἄγοντες Ῥω-
μαῖοι διετέλουν Κωνσουάλια καλοῦντες, ἐν ᾗ βωμός
τε ὑπόγειος ἱδρυμένος παρὰ τῷ μεγίστῳ τῶν ἱππο-
δρόμων περισκαφείσης τῆς γῆς θυσίαις τε καὶ ὑπερ-
πύροις ἀπαρχαῖς γεραίρεται, καὶ δρόμος ἵππων
ζευκτῶν τε καὶ ἀζεύκτων ἐπιτελεῖται. καλεῖται δὲ ὁ
θεός, ᾧ ταῦτ' ἐπιτελοῦσι, Κῶνσος ὑπὸ Ῥωμαίων, ὃν
ἐξερμηνεύοντες εἰς τὴν ἡμετέραν γλῶτταν Ποσειδῶνα
σεισίχθονά φασιν εἶναί τινες καὶ διὰ τοῦτο ὑπογείῳ
τετιμῆσθαι βωμῷ λέγουσιν, ὅτι τὴν γῆν ὁ θεὸς οὗτος
3 ἔχει. ἐγὼ δὲ καὶ ἕτερον οἶδα λόγον ἀκούων, ὡς τῆς
μὲν ἑορτῆς τῷ Ποσειδῶνι ἀγομένης καὶ τοῦ δρόμου 303
τῶν ἵππων τούτῳ τῷ θεῷ γινομένου, τοῦ δὲ κατα-
γείου βωμοῦ δαίμονι ἀρρήτῳ τινὶ βουλευμάτων κρυ-
φίων ἡγεμόνι καὶ φύλακι κατασκευασθέντος ὕστερον·
Ποσειδῶνι γὰρ ἀφανῆ βωμὸν οὐδαμόθι γῆς οὔθ' ὑφ'
Ἑλλήνων οὔθ' ὑπὸ βαρβάρων καθιδρῦσθαι· τὸ δ'
ἀληθὲς ὅπως ἔχει χαλεπὸν εἰπεῖν.

XXXII. Ὡς δὲ διεβοήθη τὰ περὶ τὴν ἁρπαγὴν

4 ἔχει Bücheler εἶχε O 8 τῷ ῥωμύλῳ A 10 κων-σουάλιαι B 19 ἔχει] σείει c. Hertlein Hermes X p. 409 20 τοῦ δρόμου καὶ AB 21 τῶν ἱππέων O, corr. Sylburg 198, 27 — 201, 8 exstant in Nicolai Damasceni eclogis Turo-

τῶν παρθένων καὶ τὰ περὶ τους γάμους εἰς τὰς πλη-
σιοχώρους πόλεις, αἱ μὲν αὐτὸ τὸ πραχθὲν πρὸς ὀργὴν
ἐλάμβανον, αἱ δ' ἀφ' ἧς ἐπράχθη διαθέσεως καὶ εἰς
ὃ τέλος ἐχώρησεν ἀναλογιζόμεναι μετρίως αὐτὸ ἔφε-
ρον, κατέσκηψε δ' οὖν ἀνὰ χρόνον εἰς πολέμους τοὺς
μὲν ἄλλους εὐπετεῖς, ἕνα δὲ τὸν πρὸς Σαβίνους μέγαν
καὶ χαλεπόν· οἷς ἅπασι τέλος ἐπηκολούθησεν εὐτυ-
χές, ὥσπερ αὐτῷ τὰ μαντεύματα προεθέσπισε πρὶν
ἐπιχειρῆσαι τῷ ἔργῳ πόνους μὲν καὶ κινδύνους μεγά-
304 λους προσημαίνοντα, τὰς δὲ τελευτὰς αὐτῶν ἔσεσθαι
καλάς. ἦσαν δὲ αἱ πρῶται πόλεις ἄρξασαι τοῦ πρὸς 2
αὐτὸν πολέμου Καινίνη καὶ Ἄντεμνα καὶ Κρουστο-
μέρεια, πρόφασιν μὲν ποιούμεναι τὴν ἁρπαγὴν τῶν
παρθένων καὶ τὸ μὴ λαβεῖν ὑπὲρ αὐτῶν δίκας, ὡς
δὲ τἀληθὲς εἶχεν ἀχθόμεναι τῇ κτίσει τε καὶ αὐξήσει
τῆς Ῥώμης δι' ὀλίγου πολλῇ γενομένῃ καὶ οὐκ
ἀξιοῦσαι περιιδεῖν κοινὸν ἐπὶ τοῖς περιοίκοις ἅπασι
κακὸν φυόμενον. τέως μὲν οὖν πρὸς τὸ Σαβίνων 3
ἔθνος ἀποστέλλουσαι πρέσβεις ἐκείνους ἠξίουν τὴν
ἡγεμονίαν τοῦ πολέμου παραλαβεῖν ἰσχύν τε μεγί-
στην ἔχοντας καὶ χρήμασι πλείοσι δυναμένους ἄρχειν
τε ἀξιοῦντας τῶν πλησιοχώρων καὶ οὐκ ἐλάχιστα τῶν
ἄλλων περιυβρισμένους· τῶν γὰρ ἡρπασμένων αἱ
πλείους ἦσαν ἐκείνων.

nensibus (T) apud Valesium cf. p. 188, 1 2 αἱ μὲν σκοποῦσαι vel ἐννοούμεναι αὐτὸ c. Reiske | πρὸς ὀργὴν BT δι' ὀργῆς R 3 εἰς ὃ τέλους Ba εἰς ὃ τέλος BbT εἰς τέλος R 8 προυθέσπισε malim 12 καινίνη ABa κενήνη Bb κανίνη A κησίνη T | ἀντέμνα A ἄντεμναι Ba καὶ ἄλλαι T | κρουστομέρια Ba κρουστομερία R Steph. Byz. s. v. Κρουστομερία 15 ἀχθόμεναι BT om. R 16 πολλῇ γενομένῃ R π. γινομένῃ B 21 πλεῖον c. Stephanus, Sylburg πλεῖστον Cobet Obs. p. 47

XXXIII. Ἐπεὶ δ' οὐδὲν ἐπέραινον ἀντικαθισταμένων αὐταῖς τῶν παρὰ τοῦ Ῥωμύλου πρεσβειῶν καὶ 305 θεραπευουσῶν λόγοις τε καὶ ἔργοις τὸ ἔθνος, ἀχθόμεναι τῇ τριβῇ τοῦ χρόνου μελλόντων ἀεὶ τῶν Σαβίνων καὶ ἀναβαλλομένων εἰς χρόνους μακροὺς τὴν περὶ τοῦ πολέμου βουλὴν αὐταὶ καθ' ἑαυτὰς ἔγνωσαν τοῖς Ῥωμαίοις πολεμεῖν, ἀποχρῆν οἰόμεναι τὴν οἰκείαν δύναμιν, εἰ καθ' ἓν αἱ τρεῖς γένοιντο, μίαν ἄρασθαι πόλιν οὐ μεγάλην. ἐβουλεύσαντο μὲν ταῦτα, συνελθεῖν δ' οὐκ ἔφθησαν εἰς ἓν ἅπασαι στρατόπεδον προεξαναστάντων προχειρότερον τῶν ἐκ τῆς Καινίνης,
2 οἵπερ καὶ μάλιστα ἐδόκουν τὸν πόλεμον ἐνάγειν. ἐξεστρατευμένων δὲ τούτων καὶ δῃούντων τὴν ὅμορον ἐξαγαγὼν τὴν δύναμιν ὁ Ῥωμύλος, ἀφυλάκτοις οὖσιν ἔτι τοῖς πολεμίοις ἀπροσδοκήτως ἐπιτίθεται καὶ τοῦ τε χάρακος αὐτῶν ἀρτίως ἱδρυμένου γίνεται κύριος τοῖς τε φεύγουσιν εἰς τὴν πόλιν ἐκ ποδὸς ἑπόμενος οὐδέπω τῶν ἔνδον πεπυσμένων τὴν περὶ τοὺς σφετέρους συμφορὰν τεῖχός τε ἀφύλακτον εὑρὼν καὶ πύλας ἀκλείστους αἱρεῖ τὴν πόλιν ἐξ ἐφόδου καὶ τὸν βασι- 306 λέα τῶν Καινινιτῶν ὑπαντήσαντα σὺν καρτερᾷ χειρὶ μαχόμενος αὐτοχειρίᾳ κτείνει καὶ τὰ ὅπλα ἀφαιρεῖται.

XXXIIII. Τοῦτον δὲ τὸν τρόπον ἁλούσης τῆς πόλεως τὰ ὅπλα παραδοῦναι τοὺς ἁλόντας κελεύσας καὶ

8 καθ' ἕνα τρεῖς BT | ἄρασθαι Cobet Obs. p. 47 αἱρεῖσθαι A αἱρήσειν Bb αἱρῆισθαι Ba αἱρῆσαι RT αἱρεῖν Hertlein Hermes X p. 410 9 μὲν δὴ c. Sylburg 10 ἔφθησαν A ἔφθ⟨η⟩σαν B ἔφθασαν T 11 κανίνης B καινίνας Ba κενήνης Bb κενίνης T 14 ἐξαγαγὼν — Ῥωμύλος om. T 15 ἀπροσδόκητος c. Kiessling ἀπροσδοκήτοις c. Reudler Tiroc. p. 23 20 αἶρει A 21 κανενιτῶν A καινινιτῶν Ba κενηνητῶν Ba καινιτῶν T

παῖδας εἰς ὁμηρείαν, οὓς ἐβούλετο, λαβὼν ἐπὶ τοὺς
Ἀντεμνάτας ἐχώρει. γενόμενος δὲ καὶ τῆς ἐκείνων
δυνάμεως ἐσκεδασμένης ἔτι κατὰ τὰς προνομὰς τῇ
παρ' ἐλπίδας ἐφόδῳ καθάπερ καὶ τῆς προτέρας ἐγ-
κρατὴς καὶ τὰ αὐτὰ τοὺς ἁλόντας διαθεὶς ἀπῆγεν ἐπ'
οἴκου τὴν δύναμιν, ἄγων σκῦλά τε ἀπὸ τῶν πεπτωκό-
των κατὰ τὴν μάχην καὶ ἀκροθίνια λαφύρων θεοῖς, καὶ
πολλὰς ἅμα τούτοις θυσίας ἐποιήσατο. τελευταῖος δὲ 2
τῆς πομπῆς αὐτὸς ἐπορεύετο ἐσθῆτα μὲν ἠμφιεσμένος
ἁλουργῆ, δάφνῃ δὲ κατεστεμμένος τὰς κόμας καὶ ἵνα
307 τὸ βασίλειον ἀξίωμα σῴζῃ τεθρίππῳ παρεμβεβηκώς.
ἡ δ' ἄλλη δύναμις αὐτῷ παρηκολούθει πεζῶν τε καὶ
ἱππέων κεκοσμημένη κατὰ τέλη θεούς τε ὑμνοῦσα
πατρίοις ᾠδαῖς καὶ τὸν ἡγεμόνα κυδαίνουσα ποιήμα-
σιν αὐτοσχεδίοις. οἱ δ' ἐκ τῆς πόλεως ὑπήντων αὐ-
τοῖς ἅμα γυναιξί τε καὶ τέκνοις παρ' ἄμφω τὰ μέρη
τῆς ὁδοῦ τῇ τε νίκῃ συνηδόμενοι καὶ τὴν ἄλλην ἅπα-
σαν ἐνδεικνύμενοι φιλοφροσύνην. ὡς δὲ παρῆλθεν
ἡ δύναμις εἰς τὴν πόλιν κρατῆρσί τε ἐπετύγχανεν
308 οἴνῳ κεκραμένοις καὶ τραπέζαις τροφῆς παντοίας γε-
μούσαις, αἳ παρὰ τὰς ἐπιφανεστάτας τῶν οἰκιῶν
ἔκειντο, ἵνα ἐμφορεῖσθαι τοῖς βουλομένοις ᾖ. ἡ μὲν 3
οὖν ἐπινίκιός τε καὶ τροπαιοφόρος πομπὴ καὶ θυσία,
ἣν καλοῦσι Ῥωμαῖοι θρίαμβον, ὑπὸ Ῥωμύλου πρώτου

2 Ἀντεμνάτας] λοιποὺς T 6 οἴκων O πεπτωκότων Bücheler πεσόντων Kiessling ἀποθανόντων vel ἁλόντων Stephanus ἀπολωλότων Reiske ἀποίκων T 7 θεοῖς λαφύρων T 9 ἐσθῆτι B 10 ἁλουργῖ Bb ἁλουργῆ R 14 πατρίους c. Gelenius 16 τε om. B | μέρηι B 17 συνιδόμενοι Ba 20 κεκραμένοις B κεκραμέναις R 22 τοῖς ἐμφορεῖσθαι O, transposuit Bücheler

κατασταθεῖσα τοιαύτη τις ἦν· ἐν δὲ τῷ καθ' ἡμᾶς βίῳ
πολυτελὴς γέγονε καὶ ἀλαζὼν εἰς πλούτου μᾶλλον ἐπί-
δειξιν ἢ δόκησιν ἀρετῆς ἐπιτραγῳδουμένη καὶ καθ'
4 ἅπασαν ἰδέαν ἐκβέβηκε τὴν ἀρχαίαν εὐτέλειαν. μετὰ
δὲ τὴν πομπήν τε καὶ θυσίαν νεὼν κατασκευάσας ὁ
Ῥωμύλος ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Καπιτωλίου [λόφου]
Διός, ὃν ἐπικαλοῦσι Ῥωμαῖοι φερέτριον, οὐ μέγαν·
ἔτι γὰρ αὐτοῦ σώζεται τὸ ἀρχαῖον ἴχνος ἐλάττονας ἢ
πέντε ποδῶν καὶ δέκα τὰς μείζους πλευρὰς ἔχον· ἐν
τούτῳ καθιέρωσε τὰ σκῦλα τοῦ Καινινιτῶν βασιλέως,
ὃν αὐτοχειρίᾳ κατειργάσατο. τὸν δὲ Δία τὸν φερέ-
τριον, ᾧ τὰ ὅπλα ὁ Ῥωμύλος ἀνέθηκεν, εἴτε βούλεταί 309
τις τροπαιοῦχον εἴτε σκυλοφόρον καλεῖν ὡς ἀξιοῦσί
τινες εἴθ', ὅτι πάντων ὑπερέχει καὶ πᾶσαν ἐν κύκλῳ
περιείληφε τὴν τῶν ὄντων φύσιν τε καὶ κίνησιν,
ὑπερφερέτην οὐχ ἁμαρτήσεται τῆς ἀληθείας.

XXXV. Ὡς δ' ἀπέδωκε τοῖς θεοῖς ὁ βασιλεὺς τὰς
χαριστηρίους θυσίας τε καὶ ἀπαρχάς, πρὶν ἢ τῶν ἄλ-
λων τι διαπράξασθαι βουλὴν ἐποιεῖτο περὶ τῶν κρα-
τηθεισῶν πόλεων, ὅντινα χρηστέον αὐταῖς τρόπον,
αὐτὸς ἣν ὑπελάμβανε κρατίστην εἶναι γνώμην, πρῶ-
2 τος ἀποδειξάμενος. ὡς δὲ πᾶσι τοῖς ἐν τῷ συνεδρίῳ
παροῦσιν ἥ τε ἀσφάλεια τῶν βουλευμάτων τοῦ ἡγε-
μόνος ἤρεσκε καὶ ἡ λαμπρότης τά τε ἄλλα ὅσα ἐξ
αὐτῶν γενήσεται τῇ πόλει χρήσιμα οὐκ ἐν τῷ παρα-
χρῆμα μόνον ἀλλὰ καὶ εἰς ἅπαντα τὸν ἄλλον χρόνον

5 νεὼ ABa 6 λόφου del. Kiessling 10 κανιτῶν R καινινιτῶν Ba κενηνητῶν Bb | καθιερῶσαι Ab 14 ἐν del. Grasberger Tess. Herb. p. 14, defendi Obs. p. 330, Krebs Präpositionsadv. II p. 43 22 * ἅπασι O 23 παροῦσι τε Ba

ἐπῃνεῖτο, συνελθεῖν κελεύσας τὰς γυναῖκας ὅσαι τοῦ
τε Ἀντεμνατῶν καὶ τοῦ Καινινιτῶν ἐτύγχανον οὖσαι
310 γένους, ἡρπασμέναι δὲ ἅμα ταῖς ἄλλαις, ἐπεὶ δὲ
συνῆλθον ὀλοφυρόμεναί τε καὶ προκυλιόμεναι καὶ
τὰς τῶν πατρίδων ἀνακλαίουσαι τύχας, ἐπισχεῖν τῶν
ὀδυρμῶν καὶ σιωπῆσαι κελεύσας ἔλεξε· Τοῖς μὲν 3
ὑμετέροις πατράσι καὶ ἀδελφοῖς καὶ ὅλαις ταῖς πόλεσιν ὑμῶν ἅπαντα τὰ δεινὰ ὀφείλεται παθεῖν, ὅτι πόλεμον ἀντὶ φιλίας οὔτε ἀναγκαῖον οὔτε καλὸν ἀνείλοντο· ἡμεῖς δὲ πολλῶν ἕνεκεν ἐγνώκαμεν μετρίᾳ χρήσασθαι γνώμῃ πρὸς αὐτοὺς θεῶν τε νέμεσιν ὑφορώμενοι τὴν ἅπασι τοῖς ὑπερόγκοις ἐνισταμένην καὶ ἀνθρώπων φθόνον δεδιότες ἔλεόν τε κοινῶν κακῶν οὐ μικρὸν ἔρανον εἶναι νομίζοντες, ὡς κἂν αὐτοί ποτε τοῦ παρ' ἑτέρων δεηθέντες, ὑμῖν τε οὐ μεμπταῖς ὑπαρχούσαις μέχρι τοῦδε περὶ τοὺς ἑαυτῶν ἄνδρας οὐ μικρὰν οἰόμενοι ταύτην ἔσεσθαι τιμὴν καὶ χάριν.
παρίεμεν οὖν αὐτοῖς τὴν ἁμαρτάδα ταύτην ἀζήμιον 4
καὶ οὔτε ἐλευθερίαν οὔτε κτῆσιν οὔτ' ἄλλο τῶν ἀγαθῶν οὐδὲν τοὺς πολίτας ὑμῶν ἀφαιρούμεθα. ἐφίεμεν
311 δὲ τοῖς τε μένειν γλιχομένοις ἐκεῖ καὶ τοῖς μετενέγκασθαι βουλομένοις τὰς οἰκήσεις ἀκίνδυνόν τε καὶ ἀμεταμέλητον τὴν αἵρεσιν. τοῦ δὲ μηδὲν ἔτι αὐτοὺς ἐπεξαμαρτεῖν μηδ' εὑρεθῆναί τι χρῆμα, ὃ ποιήσει τὰς πόλεις διαλύσασθαι τὴν πρὸς ἡμᾶς φιλίαν, φάρμακον ἡγούμεθα κράτιστον εἶναι πρὸς εὐδοξίαν τε καὶ πρὸς

1 συνελθεῖν κελεύσας B σ. γὰρ κελ. R 2 cf. p. 202,10 3 ἐπεὶ δὲ Kiessling ἐπειδὴ O ἐπειδὴ δὲ c. Bücheler 8 πάντα O 10 * ἕνεκα O 14 μικρῶν Ba | κἂν Kiessling καὶ O ἂν καὶ Bücheler 20 ἀφελούμεθα c. Cobet Obs. p. 47 26 καὶ πρὸς ἀσφάλειαν B πρὸς om. R

ἀσφάλειαν τὸ αὐτὸ χρήσιμον ἀμφοτέροις, εἰ ποιήσαι-
μεν ἀποικίας τῆς Ῥώμης τὰς πόλεις καὶ συνοίκους
αὐταῖς πέμψαιμεν αὐτόθεν τοὺς ἱκανούς. ἄπιτε οὖν
ἀγαθὴν ἔχουσαι διάνοιαν καὶ διπλασίως ἢ πρότερον
ἀσπάζεσθε καὶ τιμᾶτε τοὺς ἄνδρας, ὑφ' ὧν γονεῖς τε
ὑμῶν ἐσώθησαν καὶ ἀδελφοὶ καὶ πατρίδες ἐλεύθεραι
5 ἀφίενται. αἱ μὲν δὴ γυναῖκες ὡς ταῦτ' ἤκουσαν
περιχαρεῖς γενόμεναι καὶ πολλὰ δάκρυα ὑφ' ἡδονῆς
ἀφεῖσαι μετέστησαν ἐκ τῆς ἀγορᾶς, ὁ δὲ Ῥωμύλος
τριακοσίους μὲν ἄνδρας εἰς ἑκατέραν ἀποίκους ἀπ-
έστειλεν, οἷς ἔδοσαν αἱ πόλεις τρίτην κατακληρου-
6 χῆσαι μοῖραν τῆς ἑαυτῶν γῆς. Καινινιτῶν δὲ καὶ
Ἀντεμνατῶν τοὺς βουλομένους μεταθέσθαι τὴν οἴκη-
σιν εἰς Ῥώμην γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις μετήγαγον 312
κλήρους τε τοὺς ἑαυτῶν ἔχοντας καὶ χρήματα φερο-
μένους ὅσα ἐκέκτηντο, οὓς εὐθὺς εἰς φυλὰς καὶ φρά-
τρας ὁ βασιλεὺς κατέγραψε, τρισχιλίων οὐκ ἐλάττους
7 ὄντας, ὥστε τοὺς σύμπαντας ἑξακισχιλίους πεζοὺς
Ῥωμαίοις τότε πρῶτον ἐκ καταλόγου γενέσθαι. Και-
νίνη μὲν δὴ καὶ Ἄντεμνα πόλεις οὐκ ἄσημοι γένος
ἔχουσαι τὸ Ἑλληνικόν, Ἀβοριγῖνες γὰρ αὐτὰς ἀφελό-
μενοι τοὺς Σικελοὺς κατέσχον, Οἰνώτρων μοῖρα τῶν
ἐξ Ἀρκαδίας ἀφικομένων, ὡς εἴρηταί μοι πρότερον,
μετὰ τόνδε τὸν πόλεμον ἀποικίαι Ῥωμαίων γεγένηντο.

1 ποιησαίμην Ba 2 ἀποικίας B ἀποίκους R 5 τιμᾶτε ⟨ὑμῶν⟩ B 6 ὑμῶν om. A 7 ἀφεῖνται c. Cobet l. l. 8 ⟨ὑ⟩φ' ἡδονῆς B ἀφ' ἡδονῆς A 9 ῥωμῦλος hic et passim B 11 τὴν τρίτην c. Ambrosch 12 cf. p. 202, 10 17 κατέγραφε O, corr. Bücheler 19 Καινίνη] cf. 199, 12 20 ἄσημο⟨ι⟩ B | γένους οὖσαι τοῦ Ἑλληνικοῦ c. Reiske 23 τὸ πρότερον A 24 δὲ post μετὰ R om. B

XXXVI. Ὁ δὲ Ῥωμύλος ταῦτα διαπραξάμενος
ἐπὶ Κρουστομερίνους ἐξάγει τὴν στρατιὰν παρεσκευ-
ασμένους ἄμεινον τῶν προτέρων· οὓς ἐκ παρατάξεώς
τε καὶ τειχομαχίας παραστησάμενος ἄνδρας ἀγαθοὺς
κατὰ τὸν ἀγῶνα γενομένους οὐδὲν ἔτι διαθεῖναι κα-
κὸν ἠξίωσεν, ἀλλὰ καὶ ταύτην ἐποίησεν ἄποικον Ῥω-
μαίων τὴν πόλιν ὥσπερ τὰς προτέρας. ἦν δὲ τὸ 2
Κρουστομέριον Ἀλβανῶν ἀπόκτισις πολλοῖς πρότε-
318 ρον τῆς Ῥώμης ἀποσταλεῖσα χρόνοις. διαγγελλούσης
δὲ τῆς φήμης πολλαῖς πόλεσι τήν τε κατὰ πολέμους
γενναιότητα τοῦ ἡγεμόνος καὶ πρὸς τοὺς κρατηθέντας
ἐπιείκειαν ἄνδρες τε αὐτῷ προσετίθεντο πολλοὶ καὶ
ἀγαθοὶ δυνάμεις ἀξιοχρέους πανοικίᾳ μετανιστα-
μένας ἐπαγόμενοι, ὧν ἐφ᾽ ἑνὸς ἡγεμόνος ἐκ Τυρρη-
νίας ἐλθόντος, ᾧ Καίλιος ὄνομα ἦν, τῶν λόφων τις,
ἐν ᾧ καθιδρύθη, Καίλιος εἰς τόδε χρόνου καλεῖται·
καὶ πόλεις ὅλαι παρεδίδοσαν ἑαυτὰς ἀπὸ τῆς Μεδυλ-
λίνων ἀρξάμεναι καὶ ἐγίνοντο Ῥωμαίων ἀποικίαι.
Σαβῖνοι δὲ ταῦτα ὁρῶντες ἤχθοντο καὶ δι᾽ αἰτίας 3
ἀλλήλους εἶχον, ὅτι οὐκ ἀρχομένην τὴν Ῥωμαίων
ἰσχὺν ἐκώλυσαν, ἀλλ᾽ ἐπὶ μέγα προηκούσῃ συμφέρε-
σθαι ἔμελλον, ἐδόκει τε αὐτοῖς ἐπανορθώσασθαι τὴν
προτέραν ἄγνοιαν ἀξιολόγου δυνάμεως ἀποστολῇ. καὶ
μετὰ τοῦτο ἀγορὰν ποιησάμενοι σύμπαντες ἐν τῇ με-
γίστῃ τε πόλει καὶ πλεῖστον ἀξίωμα ἐχούσῃ τοῦ ἔθνους,
ᾗ Κυρὶς ὄνομα ἦν, ψῆφον ὑπὲρ τοῦ πολέμου διήνεγ-

2 κρουστομερινοὺς B κρουστομερηνοὺς A | παρεσκευασμένος A παρεσκευασμένο⟨υ⟩ς B 8 ἀπόκτισις ABa ἀποίκησις Bb 11 καὶ τὴν πρὸς τοὺς c. Ambrosch 14 τυρρηνίοις Ba 15 κέλλιος Bb 18 ἀποικίαι B ἄποικοι R 23 ἄνοιαν c. Casaubonus 26 κύρις.. B κυρισὸν R

καν ἀποδείξαντες ἡγεμόνα τῆς στρατιᾶς Τίτον, ὃς 314
4 ἐπεκαλεῖτο Τάτιος, βασιλέα Κυριτῶν. Σαβῖνοι μὲν δὴ ταῦτα βουλευσάμενοι καὶ διαλυθέντες κατὰ τὰς πόλεις τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ηὐτρεπίζοντο, ὡς εἰς νέωτα ἐπὶ τὴν Ῥώμην πολλῇ χειρὶ ἐλάσοντες.

XXXVII. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ ὁ Ῥωμύλος ἀντιπαρεσκευάζετο τὰ κράτιστα, ὡς ἀμυνούμενος ἄνδρας τὰ πολέμια ἀλκίμους, τοῦ μὲν Παλατίου τὸ τεῖχος ὡς ἀσφαλέστερον εἶναι τοῖς ἔνδον ὑψηλοτέροις ἐρύμασιν ἐγείρων, τοὺς δὲ παρακειμένους αὐτῷ λόφους τόν τε Αὐεντῖνον καὶ τὸν Καπιτωλῖνον νῦν λεγόμενον ἀποταφρεύων καὶ χαρακώμασι καρτεροῖς περιλαμβάνων, ἐν οἷς τὰ ποίμνια καὶ τοὺς γεωργοὺς αὐλίζεσθαι τὰς νύκτας ἐπέταξεν ἐχεγγύῳ φρουρᾷ καταλαβὼν ἑκάτερον, καὶ εἴ τι ἄλλο χωρίον ἀσφάλειαν αὐτοῖς παρέξειν ἔμελλεν ἀποταφρεύων καὶ περισταυρῶν καὶ
2 διὰ φυλακῆς ἔχων. ἧκε δὲ αὐτῷ Τυρρηνῶν ἐπικουρίαν ἱκανὴν ἄγων ἐκ Σολωνίου πόλεως ἀνὴρ δραστήριος καὶ τὰ πολέμια [ἔργα] διαφανής, Λοκόμων ὄνομα, 315
φίλος οὐ πρὸ πολλοῦ γεγονώς, καὶ παρ' Ἀλβανῶν ἄνδρες, οὓς ὁ πάππος ἔπεμψεν αὐτῷ, συχνοὶ στρατιῶταί τε καὶ ὑπηρέται καὶ τεχνῖται πολεμικῶν ἔργων, σῖτός τε καὶ ὅπλα καὶ ὅσα τούτοις πρόσφορα ἦν
3 ἱκανῶς ἅπαντα ἐπεχορηγεῖτο. ἐπεὶ δ' ἐν ἑτοίμῳ τὰ

3 τὰς del. Cobet Obs. p. 47 7 κράτιστα sine τὰ Hertlein Hermes X p. 410 8 παλλαντίου Bb 11 καπετωλῖνον B 14 τὰς νύκτας suspecta Büchelero 18 Οὐολσινίου O Müller Etrusc. I p. 116 Οὐετολωνίου Cluverus Ital. antiq. II p. 454 et 473 19 ἔργα del. Ambrosch 20 παρὰ O, corr. Grasberger Philologus XXVIII p. 546 23 τοιούτοις BaR 24 καὶ οἷς ἅπαντα AB ἱκανῶς ἅπ. Sintenis Em. Dion. I p. 17

πρὸς τὸν ἀγῶνα ἣν ἑκατέροις, ἔαρος ἀρχομένου μέλ-
λοντες ἐξάγειν οἱ Σαβῖνοι τὰς δυνάμεις ἔγνωσαν
ἀποστεῖλαι πρεσβείαν πρῶτον ὡς τοὺς πολεμίους τάς
τε γυναῖκας ἀξιώσουσαν ἀπολαβεῖν καὶ δίκας ὑπὲρ
αὐτῶν αἰτήσουσαν τῆς ἁρπαγῆς, ἵνα δὴ δι' ἀνάγκην
δοκῶσιν ἀνειληφέναι τὸν πόλεμον οὐ τυγχάνοντες
τῶν δικαίων, καὶ τοὺς κήρυκας ἔπεμπον ἐπὶ ταῦτα.
Ῥωμύλου δὲ ἀξιοῦντος τὰς μὲν γυναῖκας, ἐπειδὴ 4
οὐδ' αὐταῖς ἀκούσαις ὁ μετὰ τῶν ἀνδρῶν βίος ἦν, ἐᾶν
παρὰ τοῖς γεγαμηκόσι μένειν, εἰ δέ τινος ἄλλου δέον-
ται λαμβάνειν ὡς παρὰ φίλων, πολέμου δὲ μὴ ἄρχειν,
316 οὐδενὶ τῶν ἀξιουμένων ὑπακούσαντες ἐξῆγον τὴν
στρατιὰν πεζοὺς μὲν ἄγοντες πεντακισχιλίους ἐπὶ δύο
μυριάσιν, ἱππεῖς δὲ ὀλίγου δέοντας χιλίων. ἦν δὲ 5
καὶ ⟨ἡ⟩ τῶν Ῥωμαίων δύναμις οὐ πολὺ τῆς Σαβίνων
δέουσα δύο μὲν αἱ τῶν πεζῶν μυριάδες, ὀκτακόσιοι
δ' ἱππεῖς, καὶ προεκάθητο τῆς πόλεως διχῇ διῃρη-
μένη, μία μὲν μοῖρα τὸν Ἐσκυλῖνον κατέχουσα λόφον,
ἐφ' ἧς αὐτὸς ὁ Ῥωμύλος ἦν, ἑτέρα δὲ τὸν Κυρίνιον
οὔπω ταύτην ἔχοντα τὴν προσηγορίαν, ἧς ὁ Τυρρη-
νὸς ἦν Λοκόμων ἡγεμών.

XXXVIII. *Μαθὼν δὲ τὴν παρασκευὴν αὐτῶν Τάτιος ὁ τῶν Σαβίνων βασιλεὺς νυκτὸς ἀναστήσας τὸν στρατὸν ἦγε διὰ τῆς χώρας οὐδὲν σινόμενος τῶν*

3 πρότερον c. Reudler Tiroc. p. 23 10 δεῖνται B 11 ἄρχειν οὐδενὶ B ἄρχειν οἱ δὲ οὐδενὶ R 14 ὀλίγους ABa 15 ἡ add. Ambrosch 16 ἀποδέουσα c. Cobet Obs. p. 47 17 προυκάθητο malim 18 εἰσκύλινον R ἰσκυλῖνον B, corr. Sylburg 19 Κυρίνειον Meineke 20 οὔπω τὲ A οὔπωτε B, corr. Ambrosch | αὐτὴν O, corr. Sylburg 23 τάτις A τῖτος B 24 σινόμενος τῶν Bb οἰνώμενος τῶν Ba οἰόμενος τῶν A

κατὰ τοὺς ἀγροὺς καὶ πρὶν ἀνατεῖλαι τὸν ἥλιον
μεταξὺ τοῦ τε Κυρινίου καὶ τοῦ Καπιτωλίου τίθησιν
ἐν τῷ πεδίῳ τὸν χάρακα. ὁρῶν δὲ ἀσφαλεῖ πάντα φυ- 317
λακῇ κατεχόμενα πρὸς τῶν πολεμίων, σφίσι δὲ οὐδὲν
χωρίον ἀπολειπόμενον ὀχυρὸν εἰς πολλὴν ἐνέπιπτεν
ἀπορίαν οὐκ ἔχων ὅ τι χρήσεται τῇ τριβῇ τοῦ χρό-
2 νου. ἀμηχανοῦντι δὲ αὐτῷ παράδοξος εὐτυχία γίνε-
ται παραδοθέντος τοῦ κρατίστου τῶν ὀχυρωμάτων
κατὰ τοιάνδε τινὰ συντυχίαν. παρεξιόντας γὰρ τὴν
ῥίζαν τοῦ Καπιτωλίου τοὺς Σαβίνους εἰς ἐπίσκεψιν,
εἴ τι μέρος εὑρεθείη τοῦ λόφου κλοπῇ ληφθῆναι δυ-
νατὸν ἢ βίᾳ, παρθένος τις ἀπὸ τοῦ μετεώρου κατ-
εσκόπει θυγάτηρ ἀνδρὸς ἐπιφανοῦς, ᾧ προσέκειτο ἡ
3 τοῦ χωρίου φυλακή, Τάρπεια ὄνομα· καὶ αὐτήν, ὡς
μὲν Φάβιός τε καὶ Κίγκιος γράφουσιν, ἔρως εἰσέρχεται
τῶν ψελλίων, ἃ περὶ τοῖς ἀριστεροῖς βραχίοσιν ἐφόρουν,
καὶ τῶν δακτυλίων· χρυσοφόροι γὰρ ἦσαν οἱ Σαβῖνοι
τότε καὶ Τυρρηνῶν οὐχ ἧττον ἁβροδίαιτοι· ὡς δὲ
Πείσων Λεύκιος ὁ τιμητικὸς ἱστορεῖ, καλοῦ πράγμα-
τος ἐπιθυμία γυμνοὺς τῶν σκεπαστηρίων ὅπλων παρα- 318
δοῦναι τοῖς πολίταις τοὺς πολεμίους. ὁπότερον δὲ
τούτων ἀληθέστερόν ἐστιν ἐκ τῶν ὕστερον γενομένων
4 ἔξεστιν εἰκάζειν. πέμψασα δ' οὖν τῶν θεραπαινίδων
τινὰ διὰ πυλίδος, ἣν οὐδεὶς ἔμαθεν ἀνοιγομένην,
ἠξίου τὸν βασιλέα τῶν Σαβίνων ἐλθεῖν αὐτῇ δίχα
τῶν ἄλλων εἰς λόγους, ὡς ἐκείνῳ διαλεξομένη περὶ
πράγματος ἀναγκαίου καὶ μεγάλου. δεξαμένου δὲ

5 ἀνέπιπτεν A   7 παραδόξως B   12 τοῦ B om. R
16 ψαλίων ABa ψελλίων Bb   17 δακτυλίων B δακτύλων R
19 πίσων Ba   26 διαλεξομένῃ nonnulli legerunt

τοῦ Τατίου τὸν λόγον κατ' ἐλπίδα προδοσίας καὶ
συνελθόντος εἰς τὸν ἀποδειχθέντα τόπον, προελ-
θοῦσα εἰς ἐφικτὸν ἡ παρθένος ἐξεληλυθέναι μὲν
νυκτὸς ἐκ τοῦ φρουρίου τὸν πατέρα αὐτῆς ἔφη χρείας
τινὸς ἕνεκα, τὰς δὲ κλεῖς αὐτὴ φυλάττειν τῶν πυλῶν
καὶ παραδώσειν αὐτοῖς τὸ ἔρυμα νυκτὸς ἀφικομένοις
μισθὸν τῆς προδοσίας λαβοῦσα τὰ φορήματα τῶν
Σαβίνων, ἃ περὶ τοῖς εὐωνύμοις εἶχον ἅπαντες
βραχίοσιν. εὐδοκοῦντος δὲ τοῦ Τατίου λαβοῦσα τὰς 5
πίστεις δι' ὅρκων παρ' αὐτοῦ καὶ αὐτὴ δοῦσα τοῦ
μὴ ψεύδεσθαι τὰς ὁμολογίας τόπον τε ὁρίσασα, ἐφ' ὃν
819 ἔδει τοὺς Σαβίνους ἐλθεῖν, τὸν ἐχυρώτατον καὶ νυκτὸς
ὥραν τὴν ἀφυλακτοτάτην ἀπῄει καὶ τοὺς ἔνδον ἔλαθε.

XXXVIIII. Μέχρι μὲν δὴ τούτων συμφέρονται πάντες οἱ Ῥωμαίων συγγραφεῖς, ἐν δὲ τοῖς ὕστερον λεγομένοις οὐχ ὁμολογοῦσι. Πείσων γὰρ ὁ τιμητικός, οὗ καὶ πρότερον ἐμνήσθην, ἄγγελόν φησιν ὑπὸ τῆς Ταρπείας ἀποσταλῆναι νύκτωρ ἐκ τοῦ χωρίου δηλώσοντα τῷ Ῥωμύλῳ τὰς γενομένας τῇ κόρῃ πρὸς τοὺς Σαβίνους ὁμολογίας, ὅτι μέλλοι τὰ σκεπαστήρια παρ' αὐτῶν αἰτεῖν ὅπλα διὰ τῆς κοινότητος τῶν ὁμολογιῶν παρακρουσαμένη, δύναμίν τε ἀξιώσοντα πέμπειν ἐπὶ τὸ φρούριον ἑτέραν νυκτός, ὡς αὐτῷ στρατηλάτῃ παραληψόμενον τοὺς πολεμίους γυμνοὺς τῶν ὅπλων·

4 αὐτῆς AB 5 τὰς δὲ κλεῖς φυλάττειν in B bis posita 10 τοῦ del. Cobet Obs. p. 48 11 ψεύσεσθαι idem l. l. 12 τῶν ἐχυρωτάτων AB corr. Kiessling τὸν ὀχυρότατον c. Reiske 15 ῥωμαῖοι ABa 16 πίσων Ba 18 δηλώσαντα A 19 τοὺς B om. R 20 παρ' B om. R 21 ὀνομασιῶν c. Bücheler 22 ἀξιώσαντα ABa 23 αὐτῷ τῷ στρατηλάτῃ c. Bücheler 24 παραληψομένην c. Reiske

τὸν δὲ ἄγγελον αὐτομολήσαντα πρὸς τὸν ἡγεμόνα τῶν Σαβίνων κατήγορον γενέσθαι τῶν τῆς Ταρπείας
2 βουλευμάτων. οἱ δὲ περὶ τὸν Φάβιόν τε καὶ Κίγκιον οὐδὲν τοιοῦτο γεγονέναι λέγουσιν, ἀλλὰ φυλάξαι τὴν κόρην διαβεβαιοῦνται τὰς περὶ τῆς προδοσίας συνθήκας. τὰ δ' ἑξῆς ἅπαντες πάλιν ὁμοίως γράφουσι. φασὶ γὰρ ὅτι παραγενομένου σὺν τῷ κρατίστῳ τῆς στρατιᾶς μέρει τοῦ βασιλέως τῶν Σαβίνων φυλάττουσα 320
τὰς ὑποσχέσεις ἡ Τάρπεια τοῖς μὲν πολεμίοις ἀνέῳξε τὴν συγκειμένην πυλίδα, τοὺς δ' ἐν τῷ χωρίῳ φύλακας ἀναστήσασα διαταχέων σώζειν ἑαυτοὺς ἠξίου καθ' ἑτέρας ἐξόδους τοῖς πολεμίοις ἀφανεῖς, ὡς
3 κατεχόντων ἤδη τῶν Σαβίνων τὸ φρούριον· διαφυγόντων δὲ τούτων τοὺς μὲν Σαβίνους ἀνεῳγμένας εὑρόντας τὰς πύλας κατασχεῖν τὸ φρούριον ἔρημον τῶν φυλάκων, τὴν δὲ Τάρπειαν ὡς τὰ παρ' ἑαυτῆς ὅσα συνέθετο παρεσχημένην ἀξιοῦν τοὺς μισθοὺς τῆς προδοσίας κατὰ τοὺς ὅρκους ἀπολαβεῖν.

XXXX. Ἔπειτα πάλιν ὁ μὲν Πείσων φησὶ τῶν Σαβίνων τὸν χρυσὸν ἑτοίμων ὄντων διδόναι τῇ κόρῃ τὸν περὶ τοῖς ἀριστεροῖς βραχίοσι τὴν Τάρπειαν οὐ τὸν κόσμον ἀλλὰ τοὺς θυρεοὺς παρ' αὐτῶν αἰτεῖν. Τατίῳ δὲ θυμόν τε εἰσελθεῖν ἐπὶ τῇ ἐξαπάτῃ καὶ λογισμὸν τοῦ μὴ παραβῆναι τὰς ὁμολογίας. δόξαι δ' οὖν αὐτῷ δοῦναι μὲν τὰ ὅπλα, ὥσπερ ἡ παῖς ἠξίωσε, ποιῆσαι δ' ὅπως αὐτοῖς μηδὲν λαβοῦσα χρήσεται, καὶ αὐτίκα διατεινάμενον ὡς μάλιστα ἰσχύος εἶχε ῥῖψαι

3 τε om. B   4 τοιοῦτο B τοιοῦτον R   7 ἔτι A ⟨ὅ⟩τι B   16 ταπερ' ἑαυτῆς A   17 ὅσα συνέθετο del. Reudler Tiroc. p. 23   26 μηδένα A | χρήσηται O corr. Meineke

321τὸν θυρεὸν κατὰ τῆς κόρης καὶ τοῖς ἄλλοις παρακε-
λεύσασθαι ταὐτὸ ποιεῖν. οὕτω δὴ βαλλομένην πάν-
τοθεν τὴν Τάρπειαν ὑπὸ πλήθους τε καὶ ἰσχύος τῶν
πληγῶν πεσεῖν καὶ περισωρευθεῖσαν ὑπὸ τῶν θυρεῶν
ἀποθανεῖν. οἱ δὲ περὶ τὸν Φάβιον ἐπὶ τοῖς Σαβίνοις 2
ποιοῦσι τὴν τῶν ὁμολογιῶν ἀπάτην· δέον γὰρ αὐτοὺς
τὸν χρυσόν, ὥσπερ ἡ Τάρπεια ἠξίου, κατὰ τὰς ὁμο-
λογίας ἀποδιδόναι, χαλεπαίνοντας ἐπὶ τῷ μεγέθει
τοῦ μισθοῦ τὰ σκεπαστήρια κατ' αὐτῆς βαλεῖν, ὡς
ταῦτα ὅτε ὤμνυσαν αὐτῇ δώσειν ὑπεσχημένους. ἔοικε
δὲ τὰ μετὰ ταῦτα γενόμενα τὴν Πείσωνος ἀληθε-
στέραν ποιεῖν [ἀπόκρισιν]. τάφου τε γὰρ ἔνθα ἔπεσεν 3
ἠξίωται τὸν ἱερώτατον τῆς πόλεως κατέχουσα λόφον,
καὶ χοὰς αὐτῇ Ῥωμαῖοι καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ἐπιτε-
λοῦσι, (λέγω δὲ ἃ Πείσων γράφει) ὧν οὐδενὸς εἰκὸς
αὐτήν, εἰ προδιδοῦσα τὴν πατρίδα τοῖς πολεμίοις
ἀπέθανεν, οὔτε παρὰ τῶν προδοθέντων οὔτε παρὰ
τῶν ἀποκτεινάντων τυχεῖν, ἀλλὰ καὶ εἴ τι λείψανον
322αὐτῆς ἦν τοῦ σώματος ἀνασκαφὲν ἔξω ῥιφῆναι σὺν
χρόνῳ φόβου τε καὶ ἀποτροπῆς ἕνεκα τῶν μελλόν-
των τὰ ὅμοια δρᾶν. ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τούτων κρινέτω
τις ὡς βούλεται.

XXXXI. Ὁ δὲ Τάτιος καὶ οἱ Σαβῖνοι φρουρίου γενόμενοι καρτεροῦ κύριοι καὶ τὰ πλεῖστα τῆς Ῥω-

2 τοῦτο O corr. Sylburg 5 τὸν om. A τὸ$^{\nu}$ B 9 βάλλειν O corr. Reiske 12 *ἀπόκρισιν O Reiske in indice tom. VI s. v. ἀπόκρισις add. pro ἀπόφανσις; ἀπόφασις postea L. Dindorf Steph. s. v. ἀπόκρισις, Sintenis Em. Dion. III p. 17, Cobet Obs. p. 48 Hertlein Hermes X p. 410; me iudice ἀπόκρισιν delendum est, praesertim cum collocatio vocis ferri non possit 20 προτροπῆς O corr. Stephanus 22 κρινέτω ἕκαστος ὡς c. Grasberger Tess. Herbip. p. 13 23 τίτος B

μαίων ἀποσκευῆς ἀμοχθεὶ παρειληφότες ἐκ τοῦ ἀσφα-
λοῦς ἤδη τὸν πόλεμον διέφερον. πολλαὶ μὲν οὖν
αὐτῶν ἐγίνοντο καὶ διὰ πολλὰς προφάσεις παρεστρα-
τοπεδευκότων ἀλλήλοις δι' ὀλίγου πεῖραί τε καὶ συμ-
πλοκαὶ οὔτε κατορθώματα μεγάλα ἑκατέρῳ φέρου-
σαι τῶν στρατευμάτων οὔτε [τὰ] σφάλματα, μέγισται
δ' ἐκ παρατάξεως ὅλαις ταῖς δυνάμεσι πρὸς ἀλλήλας
2 μάχαι διτταὶ καὶ φόνος ἑκατέρων πολύς. ἑλκομένου
δὴ τοῦ χρόνου γνώμην ἀμφότεροι τὴν αὐτὴν ἔσχον
ὁλοσχερεῖ κρῖναι τὸν ἀγῶνα μάχῃ, καὶ προελθόντες
εἰς τὸ μεταξὺ τῶν στρατοπέδων χωρίον ἡγεμόνες τε
ἄριστοι τὰ πολέμια καὶ στρατιῶται πολλῶν ἐθάδες
ἀγώνων ἄξια λόγου ἔργ' ἀπεδείκνυντο ἐπιόντες ⟨τ'⟩
ἀλλήλοις καὶ τοὺς ἐπιόντας δεχόμενοι καὶ ἐξ ὑποστρο-
3 φῆς εἰς ἴσον αὖθις καθιστάμενοι. οἱ δ' ἐπὶ τῶν ἐρυ-
μάτων ἑστῶτες ἰσορρόπου θεαταὶ ἀγῶνος καὶ θαμινὰ 323
ἑκατέρωσε μεταπίπτοντος τῷ μὲν κατορθοῦντι τῶν
σφετέρων ἐπικελεύσει τε καὶ παιανισμῷ πολλὴν ἐποί-
ουν τὴν εἰς τὸ εὔψυχον ἐπίδοσιν, τῷ δὲ κάμνοντι
καὶ διωκομένῳ δεήσεις τε καὶ οἰμωγὰς προϊέμενοι
κωλυταὶ τοῦ εἰς τέλος ἀνάνδρου ἐγίνοντο· ὑφ' ὧν
ἀμφοτέρων ἠναγκάζοντο καὶ παρὰ δύναμιν ὑπομένειν
τὰ δεινά. ἐκείνην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν οὕτω διενέγκαν-
τες ἀγχωμάλως τὴν μάχην, σκότους ὄντος ἤδη ἄσμενοι
εἰς τοὺς οἰκείους ἑκάτεροι χάρακας ἀπηλλάσσοντο.

5 οὔτε τὰ c. Ambrosch 6 τὰ O del. Reudler Tiroc. p. 23 9 δὴ Kiessling δὲ O γὰρ c. Ambrosch 13 *ἔργα O | ⟨ἐ⟩πιδείκνυντο B | *ἐπιόντες τ' scripsi ἐπιόντες τε Kiessling Pr. Bas. p. 7 14 ἀλλήλοις κ. τ. ἐπιόντας om. Aa, add. Amg 19 καμόντι B

XXXXII. *Ταῖς δ' ἑξῆς ἡμέραις ταφὰς ποιησάμε-
νοι τῶν νεκρῶν καὶ τοὺς κεκμηκότας ὑπὸ τραυμάτων
ἀνακτησάμενοι δυνάμεις τε παρασκευάσαντες ἄλλας,
ἐπειδὴ ἔδοξεν αὐτοῖς αὖθις ἑτέραν συνάψαι μάχην,
εἰς τὸ αὐτὸ τῷ προτέρῳ χωρίον συνελθόντες ἄχρι
νυκτὸς ἐμάχοντο. ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ Ῥωμαίων ἀμφο-* 2
*τέροις ἐπικρατούντων τοῖς κέρασιν, (εἶχε δὲ τοῦ δεξιοῦ
τὴν ἡγεμονίαν αὐτὸς ὁ Ῥωμύλος, τοῦ δὲ ἀριστεροῦ
Λοκόμων ὁ Τυρρηνός) τοῦ δὲ μέσου μηδέπω κρίσιν*
324 *ἔχοντος, ὁ κωλύσας τὴν εἰς τέλος τῶν Σαβίνων ἧτταν
καὶ εἰς ἀντίπαλα καταστήσας αὖθις τὰ λειπόμενα τοῖς
νικῶσιν εἷς ἀνὴρ ἐγένετο Μέττιος Κούρτιος ὄνομα,
ῥώμην τε σώματος πολὺς [ἀνήρ,] καὶ κατὰ χεῖρα γεν-
ναῖος, μάλιστα δ' ἐπὶ τῷ μηδένα ὀκνεῖν φόβον ἢ
κίνδυνον εὐδοκιμῶν. οὗτος δ' ἐτάχθη μὲν ἡγεῖσθαι* 3
*τῶν κατὰ μέσην ἀγωνιζομένων τὴν φάλαγγα καὶ τοὺς
ἀντιτεταγμένους ἐνίκα, βουληθεὶς δὲ καὶ τὰ κέρατα
τῶν Σαβίνων μοχθοῦντα ἤδη καὶ ἐξωθούμενα εἰς τὸ
ἴσον καταστῆσαι, παρακελευσάμενος τοῖς ἀμφ' αὐτὸν
ἐδίωκε τοὺς φεύγοντας τῶν πολεμίων ἐσκεδασμέ-
νους καὶ μέχρι τῶν πυλῶν αὐτοὺς ἤλασεν, ὥστε
ἠναγκάσθη καταλιπὼν ἡμιτελῆ τὴν νίκην ὁ Ῥω-
μύλος ἐπιστρέψαι τε καὶ ἐπὶ τὰ νικῶντα τῶν πολε-
μίων ὤσασθαι μέρη. τὸ μὲν δὴ κάμνον τῶν Σαβίνων* 4
*μέρος ἐν τῷ ἴσῳ πάλιν ἦν ἀπελθούσης τῆς μετὰ Ῥω-
μύλου δυνάμεως, ὁ δὲ κίνδυνος ἅπας περὶ τὸν Κούρ-*

4 *ἐπειδὴ* Bb *ἐπειδὴ δὲ* ABb 5 *χωρίῳ* BaR 6 *αὐτῇ* O corr. Kiessling 12 *μέττος* AB 13 *ἀνήρ* del. Kiessling, *πολλοῖς ἴσος ἀνήρ* c. Sintenis Em. Dion. II p. 29 15 *οὗτος διετάχθη* R *οὗτο⟨ς δ' ἐ⟩τάχθη* B 19 *καταστῆναι* O corr. Sylburg

*τιον καὶ τοὺς σὺν ἐκείνῳ νικῶντας ἐγεγόνει. χρόνον
μὲν οὖν τινα οἱ Σαβῖνοι δεξάμενοι τοὺς Ῥωμαίους* 235
*λαμπρῶς ἠγωνίσαντο, ἔπειτα πολλῶν ἐπ' αὐτοὺς
συνιόντων ἐνέκλινάν τε καὶ διέσωζον ἑαυτοὺς ἐπὶ τὸν
χάρακα, πολλὴν τοῦ Κουρτίου παρέχοντος αὐτοῖς εἰς
τὸ μὴ διώκεσθαι τεταραγμένως, ἀλλὰ βάδην ἀποχω-*
5 *ρεῖν ἀσφάλειαν. αὐτὸς γὰρ εἱστήκει μαχόμενος καὶ
τὸν Ῥωμύλον ἐπιόντα ἐδέχετο, γίνεταί τε τῶν ἡγεμό-
νων αὐτῶν συμπεσόντων ἀλλήλοις μέγας καὶ καλὸς
ἀγών. ἔξαιμος δὲ ὢν ἤδη καὶ καταβελὴς ὁ Κούρτιος
ὑπήει κατ' ὀλίγον, καὶ αὐτὸν ἐκ τῶν κατόπιν ὑπεδέ-
χετο λίμνη βαθεῖα, ἣν περιελθεῖν μὲν χαλεπὸν ἦν
περικεχυμένων πανταχόθεν τῶν πολεμίων, διελθεῖν
δὲ ὑπό τε ἰλύος πλήθους, ἣν τὰ πέριξ τέλματα εἶχε,
καὶ βάθους ὕδατος τοῦ κατὰ μέσην αὐτὴν συνεστῶτος*
6 *ἄπορον. ταύτῃ πλησιάσας ἔρριψεν ἑαυτὸν εἰς τὸ νᾶμα
σὺν τοῖς ὅπλοις, καὶ ὁ Ῥωμύλος ὡς αὐτίκα δὴ τοῦ
ἀνδρὸς ἐν τῇ λίμνῃ διαφθαρησομένου (καὶ ἅμα
ἀδύνατον ἦν κατὰ τέλματός τε αὐτὸν καὶ δι' ὕδατος
πολλοῦ διώκειν) ἐπὶ τοὺς ἄλλους Σαβίνους τρέπεται·* 326
*ὁ δὲ Κούρτιος πολλὰ μοχθήσας σὺν χρόνῳ σώζεταί τε
ἐκ τῆς λίμνης τὰ ὅπλα ἔχων καὶ εἰς τὸν χάρακα ἀπά-
γεται. οὗτος ὁ τόπος ἀνακέχωσται μὲν ἤδη, καλεῖται
δ' ἐξ ἐκείνου τοῦ πάθους Κούρτιος λάκκος ἐν μέσῳ
μάλιστα ὢν τῆς Ῥωμαίων ἀγορᾶς.*

XXXXIII. *Ῥωμύλος δὲ τοὺς ἄλλους διώκων ἐγ-*

6 *τεταραγμένοις* O corr. Sylburg | *ὑποχωρεῖν* c. Sylburg
8 *ἐδέχετο* Bb *δέχεται* ABa 10 *ἤδη καὶ καταβελὴς ὢν* B
14 *πληθὺς* A del. Reiske 15 *βάθος* A 16 *αὐτὸν* ABa
18 *ἅμα ἐπεὶ ἀδύνατον* R *ἐπεὶ* om. B 21 *τε* B om. R

γὺς γενόμενος τοῦ Καπιτωλίου καὶ πολλὰς ἐλπίδας
ἔχων αἱρήσειν τὸ φρούριον ἄλλοις τε πολλοῖς τραύ-
μασι καταπονηθεὶς καὶ δὴ καὶ λίθου πληγῇ ἐξαισίῳ
κατὰ κροτάφου ἐνεχθέντος ἐκ τῶν ἄνωθεν κακωθείς,
αἴρεταί τε πρὸς τῶν παρόντων ἡμιθανὴς καὶ εἰς τὸ
τεῖχος ἀποφέρεται. τοῖς δὲ Ῥωμαίοις δέος ἐμπίπτει 2
τὸν ἡγεμόνα οὐκέτι ὁρῶσι, καὶ τρέπεται τὸ δεξιὸν
κέρας εἰς φυγήν· οἱ δ' ἐν τῷ εὐωνύμῳ ταχθέντες ἅμα
τῷ Λοκόμωνι τέως μὲν ἀντεῖχον ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος
ἀναθαρρυνόμενοι, λαμπροτάτου τὰ πολέμια ἀνδρὸς
καὶ πλεῖστα ἔργα κατὰ τοῦτον τὸν πόλεμον ἀποδειξα-
μένου· ἐπεὶ δὲ κἀκεῖνος ἐλασθεὶς διὰ τῶν πλευρῶν
σαυνίῳ τῆς δυνάμεως ὑπολιπούσης ἔπεσεν οὐδ' αὐ-
327 τοὶ διέμειναν, φυγὴ δὲ μετὰ τοῦτο πάντων αὐτῶν
ἐγίνετο, καὶ οἱ Σαβῖνοι τεθαρρηκότες ἐδίωκον ἄχρι
τῆς πόλεως. ἤδη δὲ πλησιάζοντες ταῖς πύλαις ἀπηλαύ- 3
νοντο τῆς νεότητος ἐπεξελθούσης αὐτοῖς ἀκραιφνοῦς,
ᾗ τὰ τείχη φυλάττειν ὁ βασιλεὺς ἐπέτρεψε, καὶ τοῦ
Ῥωμύλου, ῥᾷον γὰρ ἤδη εἶχεν ἐκ τοῦ τραύματος, ἐκ-
βοηθήσαντος ὡς εἶχε τάχους, ἐγίνετό τε ἀγχίστροφος
ἡ τοῦ ἀγῶνος τύχη καὶ πολλὴν ἔχουσα τὴν ἐπὶ θάτερα
μεταβολήν. οἱ μέν γε φεύγοντες ὡς τὸν ἡγεμόνα ἐκ 4
τοῦ ἀπροσδοκήτου φανέντα εἶδον ἀναλαβόντες ἑαυ-
τοὺς ἐκ τοῦ προτέρου δέους εἰς τάξιν καθίσταντο
καὶ οὐκέτι ἀνεβάλλοντο μὴ οὐχ ὁμόσε τοῖς ἐχθροῖς

5 τε B om. R   10 τὰ om ABa   12 ἐλασθεὶς B ἐλαθεὶς R   13 ὑπολειπούσης BaR   14 ἐπιφυγὴ A . . . φυγὴ B 15 τεθαρρηκότως A τεθαρρηκότ⟨ες⟩ B | ἄχρι. B   16 ἀπ⟨η⟩λαύνον⟨το⟩ B ἀπελαύνοντές τε A   19 ῥᾷων ἦν γὰρ ἐκ A ῥᾷον γὰρ ἐ⟨ῖχε⟩ B ἐκ om. B corr. auctore Sylburgio Kiessling 20 τε B om. R | ἀντίστροφος A   23 φανέντα B om. R

χωρεῖν· οἱ δὲ τέως κατείργοντες αὐτοὺς καὶ μηδεμίαν
οἰόμενοι μηχανὴν εἶναι τὸ μὴ οὐ κατὰ κράτος αὐτὴν 328
τὴν πόλιν ἁλῶναι, ἐπειδὴ τὸ αἰφνίδιόν τε καὶ παρά-
δοξον ἐθεάσαντο τῆς μεταβολῆς, περὶ σωτηρίας αὐτοὶ
τῆς ἑαυτῶν ἐσκόπουν. ἦν δὲ αὐτοῖς ⟨οὐκ⟩ εὐπετὴς ἡ
πρὸς τὸν χάρακα ἀναχώρησις καθ' ὑψηλοῦ τε χωρίου
καὶ διὰ κοίλης ὁδοῦ διωκομένοις, καὶ [ὁ] πολὺς αὐτῶν
5 φόνος ἐν ταύτῃ γίνεται τῇ τροπῇ. ἐκείνην μὲν οὖν
τὴν ἡμέραν οὕτως ἀγχωμάλως ἀγωνισάμενοι καὶ εἰς
τύχας παραλόγους ἀμφότεροι καταστάντες ἡλίου περὶ
καταφορὰν ὄντος ἤδη διεκρίθησαν.

XXXXIIII. Ταῖς δ' ἑξῆς ἡμέραις οἵ τε Σαβῖνοι
ἐν βουλῇ ἐγίνοντο πότερον ἀποίσουσιν ἐπ' οἴκου τὰς
δυνάμεις, ὅσα δύνανται τῆς χώρας τῶν πολεμίων
κακώσαντες, ἢ προσμεταπέμπωνται στρατιὰν ἑτέραν
οἴκοθεν καὶ προσμένωσι λιπαροῦντες ἕως τὸ κάλ- 329
2 λιστον ἐπιθήσουσι τῷ πολέμῳ τέλος. πονηρὸν δὲ
αὐτοῖς καὶ τὸ ἀπιέναι μετ' αἰσχύνης τῆς ἀπράκτου
ἀναχωρήσεως ἐφαίνετο εἶναι καὶ τὸ μένειν οὐδενός
σφισι χωροῦντος κατ' ἐλπίδα. συμβάσεως δὲ πέρι ⟨τὸ⟩
διαλέγεσθαι πρὸς τοὺς ἐχθρούς, ἥνπερ ἐδόκουν εἶναι
μόνην εὐπρεπῆ τοῦ πολέμου ἀπαλλαγήν, οὐχ ἑαυτοῖς

2 αὐτὴν Kiessling αὐτῶν B τὴν πόλιν αὐτῶν R 5 οὐκ om. AB add. Casaubonus 6 ἀπὸ καθ' ὑψηλοῦ R ἀπὸ...ὑψηλοῦ B καθ' ὑψηλοῦ Casaubonus, Cobet Mnem. IX p. 318, ego Philologus XXXVI p. 552, ἀπὸ ὑψηλοῦ Kiessling 7 ὁ del. Ambrosch καὶ οὐ πολὺς c. Reiske; an αὐτῶν ὁ φόνος? 13 ἀπ⟨οί⟩σο⟨υ⟩σιν B ἀποίσουσιν R ἀπολύσουσιν c. Kiessling ἀπάξουσιν c. Cobet Obs. p. 48 15 προσμεταπέμπονται O προσμεταπέμψονται Sylburg | κάλλιστον O κράτιστον c. Kiessling Pr. Bas. p. 8 16 προσμείνωσι B προσμενοῦσι Sylburg 17 ἐπιθήσουσι ABa | ἐπιθήσωσι Ba | τέλος Kiessling κράτος O 19 ἐπιχειρήσεως c. Reiske 20 περὶ O corr. Sylburg τὸ del. Reiske

μᾶλλον ἢ Ῥωμαίοις ἁρμόττειν ὑπελάμβανον· Ῥωμαῖοι 3 δὲ οὐδὲν ἧττον ἀλλὰ καὶ μᾶλλον τῶν Σαβίνων εἰς πολλὴν ἀπορίαν ἐνέπιπτον ὅ τι χρήσαιντο τοῖς πράγμασιν. οὔτε γὰρ ἀποδιδόναι τὰς γυναῖκας ἠξίουν οὔτε κατέχειν· τῷ μὲν ἧτταν ὁμολογουμένην ἀκολουθεῖν οἰόμενοι καὶ ἀναγκαῖόν σφισιν ἐσόμενον πᾶν ὅ τι ἂν ἄλλο ἐπιταχθῶσιν ὑπομένειν, τῷ δὲ πολλὰ καὶ δεινὰ ἐπιδεῖν χωρας τε πορθουμένης καὶ νεότητος τῆς κρατίστης ἀπολλυμένης· περὶ φιλίας τε εἰ διαλέγοιντο πρὸς τοὺς Σαβίνους, οὐδενὸς ὑπελάμβανον τεύξεσθαι τῶν μετρίων διὰ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα, μάλιστα δ' ὅτι ταῖς αὐθαδείαις οὐ μετριότης γίνεται
330 πρὸς τὸ ἀντίπαλον ἐπὶ θεραπείας τραπόμενον ἀλλὰ βαρύτης.

XXXXV. Ἐν ᾧ δὲ ἀμφότεροι ταῦτα διαλογιζόμενοι καὶ οὔτε μάχης ἄρχειν τολμῶντες οὔτε περὶ φιλίας διαλεγόμενοι παρεῖλκον τὸν χρόνον, αἱ Ῥωμαίων γυναῖκες ὅσαι τοῦ Σαβίνων ἐτύγχανον οὖσαι γένους, δι' ἃς ὁ πόλεμος συνειστήκει, συνελθοῦσαι δίχα τῶν ἀνδρῶν εἰς ἓν χωρίον καὶ λόγον ἑαυταῖς δοῦσαι γνώμην ἐποιήσαντο συμβατηρίων ἄρξαι πρὸς ἀμφοτέρους αὐταὶ λόγων. ἡ δὲ τοῦτο εἰσηγησαμένη 2 τὸ βούλευμα ταῖς γυναιξὶν Ἑρσιλία μὲν ἐκαλεῖτο, γένους δ' οὐκ ἀφανοῦς ἦν ἐν Σαβίνοις. ταύτην δ' οἱ μέν φασι γεγαμημένην ἤδη σὺν ταῖς ἄλλαις ἁρπασθῆ-

2 ἀλλὰ καὶ μᾶλλον del. Garrer Obs. p. 34 5 κατέχειν ἐδύναντο c. Reiske, κατέχειν εἶχον c. Cobet Obs. p. 48 10 τοὺς B om. R 12 αὐθαδείας εὐτυχούσαις c. Reiske | ἐγγίνεται c. Cobet Obs. p. 49 18 ὅσαι B αἳ R 19 συνειστήκει B εἱστήκει R 22 αὐται B om. R αὐταὶ Ambrosch 23 ἑρσιλία A ἑρσιλεία B et sic semper

ναι κόραις ὡς παρθένον, οἱ δὲ τὰ πιθανώτατα γρά-
φοντες ἑκοῦσαν ὑπομεῖναι λέγουσι μετὰ θυγατρός·
ἁρπασθῆναι γὰρ δὴ κἀκείνης θυγατέρα μονογενῆ. 331
3 ὡς δὲ ταύτην ἔσχον τὴν γνώμην αἱ γυναῖκες ἧκον
ἐπὶ τὸ συνέδριον καὶ τυχοῦσαι λόγου μακρὰς ἐξέτει-
ναν δεήσεις, ἐπιτροπὴν ἀξιοῦσαι λαβεῖν τῆς πρὸς τοὺς
συγγενεῖς ἐξόδου, πολλὰς καὶ ἀγαθὰς ἐλπίδας ἔχειν
λέγουσαι περὶ τοῦ συνάξειν εἰς ἓν τὰ ἔθνη καὶ ποι-
ήσειν φιλίαν. ὡς δὲ ταῦτ' ἤκουσαν οἱ συνεδρεύοντες
τῷ βασιλεῖ σφόδρα τε ἠγάσθησαν καὶ πόρον ὡς ἐν
ἀμηχάνοις πράγμασι τοῦτον ὑπέλαβον εἶναι μόνον.
4 γίνεται δὴ μετὰ τοῦτο δόγμα τοιόνδε βουλῆς· ὅσαι
τοῦ Σαβίνων γένους ἦσαν ἔχουσαι τέκνα, ταύταις
ἐξουσίαν εἶναι καταλιπούσαις τὰ τέκνα παρὰ τοῖς ἀν-
δράσι πρεσβεύειν ὡς τοὺς ὁμοεθνεῖς, ὅσαι δὲ πλειό-
νων παίδων μητέρες ἦσαν ἐπάγεσθαι μοῖραν ἐξ αὐ-
τῶν ὁσηνδήτινα καὶ πράττειν ὅπως εἰς φιλίαν συν-
5 άξουσι τὰ ἔθνη. μετὰ τοῦτο ἐξῄεσαν ἐσθῆτας ἔχουσαι
πενθίμους, τινὲς δὲ αὐτῶν καὶ τέκνα νήπια ἐπαγό-
μεναι. ὡς δ' εἰς τὸν χάρακα τῶν Σαβίνων προῆλθον
ὀδυρόμεναί τε καὶ προσπίπτουσαι τοῖς τῶν ἀπαντών-
των γόνασι πολὺν οἶκτον ἐκ τῶν ὁρώντων ἐκίνησαν,
6 καὶ τὰ δάκρυα κατέχειν οὐδεὶς ἱκανὸς ἦν. συναχθέν- 332
τος δὲ αὐταῖς τοῦ συνεδρίου τῶν προβούλων καὶ κε-
λεύσαντος τοῦ βασιλέως ὑπὲρ ὧν ἥκουσι λέγειν ἡ τοῦ

3 ἁρπασθῆναι κόραις ὡς παρθένον B 4 γνώμην BbR γυναῖκα μὴν Ba 6 ἐξέτειναν B ἐξέτεινον R | δεήσεις B διηγήσεις R 9 φίλια A φιλία Ba φιλίαν Bb 12 δὴ] δὲ B 17 συνάξουσι Ba Cobet Var. Lect. p. 97 συνάξωσι BbR 20 παρῆλθον c. Sintenis Em. Dion. III p. 22 21 τοῖς τῶν ἀπαντώντων Reiske τοῖς ἀπάντων O

βουλεύματος* ἄρξασα καὶ τὴν ἡγεμονίαν ἔχουσα τῆς πρεσβείας Ἑρσιλία μακρὰν καὶ συμπαθῆ διεξῆλθε δέησιν, ἀξιοῦσα χαρίσασθαι τὴν εἰρήνην ταῖς δεομέναις ὑπὲρ τῶν ἀνδρῶν, δι' ἃς ἐξενηνέχθαι τὸν πόλεμον ἀπέφαινεν· ἐφ' οἷς δὲ γενήσονται δικαίοις αἱ διαλύσεις, τοὺς ἡγεμόνας αὐτοὺς συνελθόντας ἐφ' ἑαυτῶν διομολογήσασθαι πρὸς τὸ κοινῇ συμφέρον ὁρῶντας.

XXXXVI. Τοιαῦτα εἰποῦσαι προὔπεσον ἅπασαι τῶν τοῦ βασιλέως γονάτων ἅμα τοῖς τέκνοις καὶ διέμενον ἐρριμμέναι, τέως ἀνέστησαν αὐτὰς ἐκ τῆς γῆς οἱ παρόντες ἅπαντα ποιήσειν τὰ μέτρια καὶ ⟨τὰ⟩ δυνατὰ ὑπισχνούμενοι. μεταστησάμενοι δὲ αὐτὰς ἐκ τοῦ συνεδρίου καὶ βουλευσάμενοι καθ' ἑαυτοὺς ἔκριναν ποιεῖσθαι τὰς διαλλαγάς. καὶ γίνονται τοῖς ἔθνεσιν ἐκεχειρίαι μὲν πρῶτον· ἔπειτα συνελθόντων τῶν βα-
333 σιλέων συνθῆκαι περὶ φιλίας. ἦν δὲ τὰ συνομολο- 2
γηθέντα τοῖς ἀνδράσι, περὶ ὧν τοὺς ὅρκους ἐποιήσαντο, τοιάδε· βασιλέας μὲν εἶναι Ῥωμαίων Ῥωμύλον καὶ Τάτιον ἰσοψήφους ὄντας καὶ τιμὰς καρπουμένους τὰς ἴσας, καλεῖσθαι δὲ τὴν μὲν πόλιν ἐπὶ τοῦ κτίσαντος τὸ αὐτὸ φυλάττουσαν ὄνομα Ῥώμην, καὶ ἕνα ἕκαστον τῶν ἐν αὐτῇ πολιτῶν Ῥωμαῖον, ὡς πρότερον, τοὺς δὲ σύμπαντας ἐπὶ τῆς Τατίου πατρίδος κοινῇ περιλαμβανομένους κλήσει Κυρίτας· πολιτεύειν δὲ τοὺς βουλομένους Σαβίνων ἐν Ῥώμῃ ἱερά τε συνενεγκαμένους καὶ εἰς φυλὰς καὶ εἰς φράτρας ἐπιδοθέντας.

5 ἀπέφαινεν del. Hertlein Hermes X p. 410 10 τέως ABa ἕως Bb 11 *τὰ addidi om. O 15 ἐκκεχειρίαι B 18 βασιλεῖς? 26 εἰς φράτρας B εἰς om. R | ἐπιδιαιρεθέντας c. Reiske

3 ταῦτα ὀμόσαντες καὶ βωμοὺς ἐπὶ τοῖς ὅρκοις ἱδρυσάμενοι κατὰ μέσην μάλιστα τὴν καλουμένην ἱερὰν ὁδὸν συνεκεράσθησαν ἀλλήλοις. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι τὰς δυνάμεις ἀναλαβόντες ἡγεμόνες ἀπῆγον ἐπ' οἴκου, Τάτιος δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ σὺν αὐτῷ τρεῖς ἄνδρες οἴκων τῶν διαφανεστάτων ὑπέμειναν ἐν Ῥώμῃ καὶ τιμὰς ἔσχον, ἃς τὸ ἀπ' αὐτῶν ἐκαρποῦτο γένος, Οὐόλοσσος Οὐαλέριος καὶ Τάλλος Τυράννως ἐπίκλησιν καὶ τελευταῖος Μέττιος Κούρτιος, ὁ τὴν λίμνην σὺν τοῖς ὅπλοις 334
διανηξάμενος, οἷς παρέμειναν ἑταῖροί τε καὶ συγγενεῖς καὶ πελάται, τῶν ἐπιχωρίων ἀριθμὸν οὐκ ἐλάττους.

XXXXVII. Καταστάντων δὲ τῶν πραγμάτων ἔδοξε τοῖς βασιλεῦσιν, ἐπειδὴ πολλὴν ἐπίδοσιν εἰς ὄχλου πλῆθος ἡ πόλις εἰλήφει, διπλάσιον τοῦ προτέρου ποιῆσαι τὸν τῶν πατρικίων ἀριθμὸν προσκαταλέξαντας σὺν τοῖς ἐπιφανεστάτοις οἴκοις ἐκ τῶν ὕστερον ἐποικησάντων ἴσους τοῖς προτέροις, νεωτέρους οὓς ἐκάλεσαν πατρικίους· ἐξ ὧν ἑκατὸν ἄνδρας, οὓς αἱ φρᾶτραι προεχειρίσαντο, τοῖς ἀρχαίοις
2 βουλευταῖς προσέγραψαν. περὶ μὲν οὖν τούτων ὀλίγου δεῖν πάντες οἱ συγγράψαντες τὰς Ῥωμαϊκὰς ἱστορίας συμπεφωνήκασιν, ὀλίγοι δέ τινες περὶ τοῦ πλή-

1 ἐπὶ τοῖς ὅροις c. Reiske 4 τῖτος B 7 ἐπ' αὐτῶν B | βουλοσσὸς O 8 τάλ^{ω}ος A | τύραννος O corr. Perizonius ad Ael. V. H. p. 469 9 μεττὸς A 10 ἕτεροι BaR ἑταῖροι Bb 12 ἐλάττους ἑκατὸν B 17 σὺν del. Garrer Obs. p. 9 18 προτέροις, νεωτέρους οὓς ἐκάλεσαν πατρικίους vel προτέροις νεωτέρους, οὓς ἐκάλεσαν, πατρικίους Grimm οὓς καὶ αὐτοὺς ἐκάλεσαν π. Sylburg 20 προυχειρίσαντο malim 21 προσέγραψεν Ba 22 δεῖ Ba

θους τῶν προσκαταγραφέντων βουλευτῶν διαφέρονται. οὐ γὰρ ἑκατὸν ἀλλὰ πεντήκοντα τοὺς ἐπεισελθόντας εἰς τὴν βουλὴν ἀποφαίνουσι γενέσθαι. περὶ 3
δὲ τῶν τιμῶν, ἃς ταῖς γυναιξὶν οἱ βασιλεῖς ἀπέδοσαν,
335 ὅτι συνήγαγον αὐτοὺς εἰς φιλίαν, οὐχ ἅπαντες Ῥωμαίων συγγραφεῖς συμφέρονται. τινὲς μὲν γὰρ αὐτῶν γράφουσι τά τε ἄλλα πολλὰ καὶ μεγάλα δωρήσασθαι ταῖς γυναιξὶ τοὺς ἡγεμόνας καὶ δὴ καὶ τὰς φράτρας τριάκοντα οὔσας, ὥσπερ ἔφην, ἐπωνύμους τῶν γυναικῶν ποιῆσαι· τοσαύτας γὰρ εἶναι γυναῖκας τὰς ἐπιπρεσβευσαμένας. Οὐάρρων δὲ Τερέντιος τοῦτ' 4
αὐτοῖς τὸ μέρος οὐχ ὁμολογεῖ παλαίτερον ἔτι λέγων [ἐν] ταῖς κουρίαις τεθῆναι τὰ ὀνόματα ὑπὸ τοῦ Ῥωμύλου κατὰ τὴν πρώτην τοῦ πλήθους διαίρεσιν τὰ μὲν ἀπ' ἀνδρῶν ληφθέντα ἡγεμόνων, τὰ δ' ἀπὸ πάγων· τάς τ' ἐπὶ τὴν πρεσβείαν ἐξελθούσας γυναῖκας οὐ τριάκοντα εἶναί φησιν, ἀλλὰ πεντακοσίας τε καὶ τριάκοντα τριῶν δεούσας οἴεταί τε οὐδ' εἰκὸς εἶναι τοσούτων γυναικῶν τιμὴν ἀφελομένους τοὺς βασιλεῖς ὀλίγαις ἐξ αὐτῶν δοῦναι μόναις. ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τού-
336 των οὔτε μηδένα ποιήσασθαι λόγον οὔτε πλείω γράφειν τῶν ἱκανῶν ἐφαίνετό μοι.

XXXXVIII. Περὶ δὲ τῆς Κυριτῶν πόλεως, ἐξ ἧς οἱ περὶ τὸν Τάτιον ἦσαν (ἀπαιτεῖ γὰρ ἡ διήγησις καὶ περὶ τούτων, οἵτινές τε καὶ ὁπόθεν ἦσαν, εἰπεῖν) τοσαῦτα παρελάβομεν. ἐν τῇ Ῥεατίνων χώρᾳ καθ'

12 μέρος] γέρας c. Kiessling | παλαιτερόν τε O corr. Sylburg 13 ἐν O del. Sylburg ἐπὶ Sintenis Em. Dion. I p. 27 | κυρίαις A 15 ἀπὸ πάγων Kiessling ἀπὸ πάντων BbR ἐπὶ πάντων Ba ἀπὸ τόπων Sintenis l. l. 17 φασιν B | τε B om. R 18 τρισὶ O

ὃν χρόνον Ἀβοριγῖνες αὐτὴν κατεῖχον παρθένος τις
ἐπιχωρία τοῦ πρώτου γένους εἰς ἱερὸν ἦλθεν Ἐνυα-
2 λίου χορεύσουσα· τὸν δ' Ἐνυάλιον οἱ Σαβῖνοι καὶ
παρ' ἐκείνων οἱ Ῥωμαῖοι μαθόντες Κυρῖνον ὀνομάζου-
σιν, οὐκ ἔχοντες εἰπεῖν τὸ ἀκριβὲς εἴτε Ἄρης ἐστὶν
εἴτε ἕτερός τις ὁμοίας Ἄρει τιμὰς ἔχων. οἱ μὲν γὰρ
ἐφ' ἑνὸς οἴονται θεοῦ πολεμικῶν ἀγώνων ἡγεμόνος
ἑκάτερον τῶν ὀνομάτων κατηγορῆσθαι, οἱ δὲ κατὰ
3 δύο τάττεσθαι δαιμόνων πολεμιστῶν τὰ ὀνόματα. ἐν
δὴ τοῦ θεοῦ τῷ τεμένει χορεύουσα ἡ παῖς ἔνθεος
ἄφνω γίνεται καὶ καταλιποῦσα τὸν χορὸν εἰς τὸν ση-
κὸν εἰστρέχει τοῦ θεοῦ. ἔπειτα ἐγκύμων ἐκ τοῦ δαί-
μονος, ὡς ἅπασιν ἐδόκει, γενομένη τίκτει παῖδα
Μόδιον ὄνομα, Φαβίδιον ἐπίκλησιν, ὃς ἀνδρωθεὶς 337
μορφήν τε οὐ κατ' ἄνθρωπον ἀλλὰ δαιμόνιον ἴσχει,
καὶ τὰ πολέμια πάντων γίνεται λαμπρότατος· καὶ
αὐτὸν εἰσέρχεται πόθος οἰκίσαι πόλιν ἐφ' ἑαυτοῦ.
4 συναγαγὼν δὴ χεῖρα πολλὴν τῶν περὶ ἐκεῖνα τὰ
χωρία οἰκούντων ἐν ὀλίγῳ πάνυ χρόνῳ κτίζει τὰς
καλουμένας Κύρεις, ὡς μέν τινες ἱστοροῦσιν ἐπὶ τοῦ
δαίμονος, ἐξ οὗ γενέσθαι λόγος αὐτὸν εἶχε, τοὔνομα
τῇ πόλει θέμενος, ὡς δ' ἕτεροι γράφουσιν ἐπὶ τῆς
αἰχμῆς· κύρεις γὰρ οἱ Σαβῖνοι τὰς αἰχμὰς καλοῦσιν.
ταῦτα μὲν οὖν Τερέντιος Οὐάρρων γράφει.

XXXXVIIII. Ζηνόδοτος δ' ὁ Τροιζήνιος συγγραφεὺς *** Ὀμβρικοὺς ἔθνος αὐθιγενὲς ἱστορεῖ τὸ μὲν

3 χορεύουσα O corr. Reiske 4 οἱ om. B 5 τἀκριβὲς malim 6 ὁμοίως A ὅμοιος B 8 κατηγορῆσθαι A κατηγορεῖσθαι B 10 δὴ Ambrosch δὲ O 14 Μέδιον — Φίδιον c. Gelenius 21 ὁ λόγος c. Ambrosch αὐτῶν A 25 δ' ὁ Kiessling δὲ O 26 post συγγραφεὺς excidisse οὐδενὸς δεύτερος, Σαβί-

πρῶτον οἰκῆσαι περὶ τὴν καλουμένην Ῥεατίνην· ἐκεῖ-
θεν δὲ ὑπὸ Πελασγῶν ἐξελασθέντας εἰς ταύτην ἀφι-
κέσθαι τὴν γῆν ἔνθα νῦν οἰκοῦσι καὶ μεταβαλόντας
338 ἅμα τῷ τόπῳ τοὔνομα Σαβίνους ἐξ Ὀμβρικῶν προσα-
γορευθῆναι. Κάτων δὲ Πόρκιος τὸ μὲν ὄνομα τῷ 2
Σαβίνων ἔθνει τεθῆναί φησιν ἐπὶ Σάβου τοῦ Σάγκου
δαίμονος ἐπιχωρίου, τοῦτον δὲ τὸν Σάγκον ὑπό τινων
πίστιον καλεῖσθαι Δία. πρώτην δ' αὐτῶν οἴκησιν
339 ἀποφαίνει γενέσθαι κώμην τινὰ καλουμένην Τεστροῦ-
ναν ἀγχοῦ πόλεως Ἀμιτέρνης κειμένην, ἐξ ἧς ὁρμη-
θέντας τότε Σαβίνους εἰς τὴν Ῥεατίνην ἐμβαλεῖν
Ἀβοριγίνων ἅμα ⟨Πελασγοῖς⟩ κατοικούντων καὶ πόλιν
αὐτῶν τὴν ἐπιφανεστάτην Κοτυλίας πολέμῳ χειρωσα-
μένους κατασχεῖν. ἐκ δὲ τῆς Ῥεατίνης ἀποικίας ἀπο- 3
στείλαντας ἄλλας τε πόλεις κτίσαι πολλάς, ἐν αἷς
οἰκεῖν ἀτειχίστοις, καὶ δὴ καὶ τὰς προσαγορευομέ-
νας Κύρεις· χώραν δὲ κατασχεῖν τῆς μὲν Ἀδριανῆς
θαλάττης ἀπέχουσαν ἀμφὶ τοὺς ὀγδοήκοντα καὶ δια-
κοσίους σταδίους, τῆς δὲ Τυρρηνικῆς τετταράκοντα
πρὸς διακοσίοις· μῆκος δὲ αὐτῆς εἶναί φησιν ὀλίγῳ
μεῖον σταδίων χιλίων. ἔστι δέ τις καὶ ἄλλος ὑπὲρ τῶν 4
Σαβίνων ἐν ἱστορίαις ἐπιχωρίοις λεγόμενος λόγος, ὡς
Λακεδαιμονίων ἐποικησάντων αὐτοῖς καθ' ὃν χρόνον
ἐπιτροπεύων Εὔνομον τὸν ἀδελφιδοῦν Λυκοῦργος

νους μοῖραν εἶναι ἀποφαίνων τοῦ c. Ambrosch, παλαιὸς vel λόγου ἄξιος c. Kiessling | ὀμβρικοῦ ἔθνους αὐθιγενεῖς O corr. Reiske 2 * ἐξελα⟨θ⟩έντας B ἐξελαθέντας R 3 ⟨μετα⟩βαλόντας B καταβάντας A 6 σαβίνου τοῦ σάγκου O corr. Sylburg 8 πίστιον B πίστειον R | καὶ δία Bb διὰ R δία Ba 9 τεστρύναν A 10 ἀμετέρνης A 12 ἅμα O ἅμα Πελασγοῖς Reiske αὐτὴν c. Kiessling 13 κοτύνας O corr. Gelenius 16 ἀτειχίστους B ἀτειχίστοις R 20 αὐτῆς B αὐτῇ R

ἔθετο τῇ Σπάρτῃ τοὺς νόμους. ἀχθομένους γάρ τινας 340
τῇ σκληρότητι τῆς νομοθεσίας καὶ διαστάντας ἀπὸ τῶν ἑτέρων οἴχεσθαι τὸ παράπαν ἐκ τῆς πόλεως· ἔπειτα διὰ πελάγους πολλοῦ φερομένους εὔξασθαι τοῖς θεοῖς (πόθον γάρ τινα ὑπελθεῖν αὐτοὺς ὁποιασδήποτε γῆς) εἰς ἣν ἂν ἔλθωσι πρώτην, ἐν ταύτῃ
5 κατοικήσειν. καταχθέντας δὲ τῆς Ἰταλίας περὶ τὰ καλούμενα Πωμεντῖνα πεδία τό τε χωρίον, ἐν ᾧ πρῶτον ὡρμίσαντο, Φορωνίαν ἀπὸ τῆς πελαγίου φορήσεως ὀνομάσαι καὶ θεᾶς ἱερὸν ἱδρύσασθαι Φορωνίας, ᾗ τὰς εὐχὰς ἔθεντο· ἣν νῦν ἑνὸς ἀλλαγῇ γράμματος Φερωνίαν καλοῦσιν. ἐκεῖθεν δ' ὁρμηθέντας αὐτῶν τινας συνοίκους τοῖς Σαβίνοις γενέσθαι· καὶ διὰ τοῦτο πολλὰ τῶν νομίμων εἶναι Σαβίνων Λακωνικά, μάλιστα δὲ τὸ φιλοπόλεμόν τε καὶ τὸ λιτοδίαιτον καὶ παρὰ πάντα τὰ ἔργα τοῦ βίου σκληρόν. ὑπὲρ μὲν δὴ τοῦ Σαβίνων γένους ταῦθ' ἱκανά.

L. Οἱ δὲ περὶ τὸν Ῥωμύλον καὶ Τάτιον τήν τε πόλιν εὐθὺς ἐποίουν μείζονα προσθέντες ἑτέρους αὐτῇ δύο λόφους, τόν τε Κυρίνιον κληθέντα καὶ τὸν 341
Καίλιον, καὶ διελόμενοι τὰς οἰκήσεις χωρὶς ἀλλήλων δίαιταν ἐν τοῖς ἰδίοις ἑκάτεροι χωρίοις ἐποιοῦντο, Ῥωμύλος μὲν τὸ Παλάτιον κατέχων καὶ τὸ Καίλιον ὄρος· ἔστι δὲ τῷ Παλατίῳ προσεχές· Τάτιος δὲ τὸν Καπιτωλῖνον, ὅνπερ ἐξ ἀρχῆς κατέσχε, καὶ τὸν Κυρί-

3 ἑταίρων A 6 εἰς ἵνα ἔλθωσι Ba | ἐν αὐτῇ O corr. Reiske 8 πομεντινὰ A 9 φερωνείαν B φερωνίαν R corr. Ambrosch 10 φυρωνείας B φερωνίας R 12 φερώνειαν B 14 σαβίνων om. O praeter B Σαβίνοις c. Bücheler 15 καὶ τὸ παρὰ R τὸ om. B 21 κέλιον B 23 παλλάντιον Bb | ⟨κέ⟩λιον B 24 παλλαντίῳ Bb 25 καπιτώλιον O corr. Kiessling

νιον ὄχθον. τὸ δ' ὑποκείμενον τῷ Καπιτωλίῳ πεδίον 2
ἐκκόψαντες τὴν ἐν αὐτῷ πεφυκυῖαν ὕλην καὶ τῆς
λίμνης, ἣ δὴ διὰ τὸ κοῖλον εἶναι τὸ χωρίον ἐπλήθυε
τοῖς κατιοῦσιν ἐκ τῶν ὀρῶν νάμασι, τὰ πολλὰ χώσαν-
τες ἀγορὰν αὐτόθι κατεστήσαντο, ᾗ καὶ νῦν ἔτι
χρώμενοι Ῥωμαῖοι διατελοῦσι, καὶ τὰς συνόδους ἐν-
ταῦθα ἐποιοῦντο ἐν Ἡφαίστου χρηματίζοντες ἱερῷ
μικρὸν ἐπανεστηκότι τῆς ἀγορᾶς. ἱερά τε ἱδρύσαντο 3
καὶ βωμοὺς καθιέρωσαν οἷς ηὔξαντο κατὰ τὰς μάχας
342 θεοῖς, Ῥωμύλος μὲν ὀρθωσίῳ Διὶ παρὰ ταῖς καλου-
μέναις Μουγωνίσι πύλαις, αἳ φέρουσιν εἰς τὸ Παλά-
τιον ἐκ τῆς ἱερᾶς ὁδοῦ, ὅτι τὴν στρατιὰν αὐτοῦ φυ-
γοῦσαν ἐποίησεν ὁ θεὸς ὑπακούσας ταῖς εὐχαῖς στῆναί
τε καὶ πρὸς ἀλκὴν τραπέσθαι· Τάτιος δὲ Ἡλίῳ τε καὶ
Σελήνῃ καὶ Κρόνῳ καὶ Ῥέᾳ, πρὸς δὲ τούτοις Ἑστίᾳ
καὶ Ἡφαίστῳ καὶ Ἀρτέμιδι καὶ Ἐνυαλίῳ καὶ ἄλλοις
θεοῖς, ὧν χαλεπὸν ἐξειπεῖν Ἑλλάδι γλώττῃ τὰ ὀνό-
ματα, ἐν ἁπάσαις τε ταῖς κουρίαις Ἥρᾳ τραπέζας
ἔθετο κυριτίδι λεγομένῃ, αἳ καὶ εἰς τόδε χρόνου κεῖν-
ται. ἔτη μὲν οὖν πέντε συνεβασίλευσαν ἀλλήλοις 4
343 ὑπὲρ οὐδενὸς διαφερόμενοι χρήματος, ἐν οἷς κοινὴν
πρᾶξιν ἀπεδείξαντο τὴν ἐπὶ Καμερίνους στρατείαν.
ληστήρια γὰρ ἐκπέμποντες οἱ Καμερῖνοι καὶ πολλὰ
τὴν χώραν αὐτῶν κακοῦντες οὐ συνέβαινον ἐπὶ δί-
κην πολλάκις ὑπ' αὐτῶν καλούμενοι· οὓς ἐκ παρα-
τάξεώς τε νικήσαντες (ἐχώρησαν γὰρ αὐτοῖς ὁμόσε) καὶ

3 ἣ δὴ B ἤδη R 8 ὑπερανεστηκότι c. Ambrosch 9 οὓς c. Portus 11 μουγωνίσι Ambrosch μουρωνίσι ABa μυρωνίσι Bb | παλλάντιον Bb 13 ἐποίησε θεὸς ABa | ὑπακοῦσαι AB 18 ἥραν A 19 κυριτίᾳ AB corr. Schömann opusc. I p. 31 20 ἔτι μὲν A 22 ἐπεδείξαντο B

μετὰ ταῦτα ἐκ τειχομαχίας κατὰ κράτος ἑλόντες ὅπλα
μὲν ἀφείλοντο καὶ χώρας ἐζημίωσαν τῇ τρίτῃ μερίδι·
5 ἣν ⟨τοῖς σφετέροις διεῖλον. Τῶν δὲ Καμεριναίων
τοὺς ἐποίκους⟩ λυμαινομένων [τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ] ἐπεξελ-
θόντες καὶ τρεψάμενοι αὐτούς, τὰ μὲν αὐτῶν ἅπαντα
τοῖς σφετέροις πολίταις διεῖλον, αὐτοὺς δὲ τοὺς ἀν-
θρώπους ὁπόσοι ἐβούλοντο ἐν Ῥώμῃ κατοικεῖν εἴα-
σαν. ἐγένοντο δ' ὡς τετρακισχίλιοι, οὓς ταῖς φράτραις
ἐπεμέρισαν, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἀποικίαν Ῥωμαίων
ἐποίησαν. ἦν δὲ Ἀλβανῶν ἀπόκτισις ἡ Καμερία
πολλοῖς χρόνοις ἀποσταλεῖσα πρότερον τῆς Ῥώμης·
τὸ δ' ἀρχαῖον Ἀβοριγίνων οἴκησις ἐν τοῖς πάνυ ἐπι-
φανής.

LI. Ἐνιαυτῷ δὲ ἕκτῳ περιίσταται πάλιν εἰς ἕνα
Ῥωμύλον ἡ τῆς πόλεως ἀρχὴ Τατίου τελευτήσαν-
τος ἐξ ἐπιβουλῆς, ἣν συνέστησαν ἐπ' αὐτῷ Λαουινια- 344
τῶν οἱ κορυφαιότατοι συμφρονήσαντες ἀπὸ τοιαύτης
αἰτίας· τῶν ἑταίρων τινὲς τοῦ Τατίου λῃστήριον ἐξα-
γαγόντες εἰς τὴν Λαουινιατῶν χώραν χρήματά τε αὐ-
τῶν ἥρπασαν πολλὰ καὶ βοσκημάτων ἀπήλασαν ἀγέ-
λας, τῶν δ' ἐπιβοηθούντων οὓς μὲν ἀπέκτειναν, οὓς
2 δ' ἐτραυμάτισαν. ἀφικομένης δὲ πρεσβείας παρὰ
τῶν ἠδικημένων καὶ τὰ δίκαια ἀπαιτούσης ὁ μὲν
Ῥωμύλος ἐδικαίωσε παραδοῦναι τοὺς δράσαντας τοῖς

1 κράτος αὐτοὺς ἑλόντες R αὐτοὺς om. B 2 χώραν O 3 post ἣν lacunam statuit Kiessling Pr. Bas. p. 9 et explevit sic: τοῖς σφετέροις διεῖλον. Τῶν δὲ Καμεριναίων τοὺς ἐποίκους, Sintenis Em. Dion. III p. 9 ἄλλο δ' οὐδὲν κακὸν ἐποίησαν | τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ delevi auctore Kiesslingio 5 *τρεψάμενοι scripsi Kaysero auctore Ann. Heidelb. 1868 p. 679 τροπωσάμενοι O 10 ἀπόκτισις ABa ἀποίκησις Bb 12 τοῖς Sintenis Em. Dion. II p. 22 ταῖς O 16. 19 *λαβινιατῶν O correxi

ἀδικηθεῖσιν ἀπάγειν, ὁ δὲ Τάτιος τῶν ἑταίρων περιεχόμενος οὐκ ἠξίου πρὸ δίκης τινὰς ὑπ' ἐχθρῶν ἄγεσθαι καὶ ταῦτα πολίτας ὄντας ὑπὸ ξένων· δικάζεσθαι δ' αὐτοῖς ἐκέλευε τοὺς ἠδικῆσθαι λέγοντας εἰς Ῥώμην ἀφικομένους. 3 οἱ μὲν δὴ πρέσβεις οὐδὲν εὑρόμενοι τῶν δικαίων ἀγανακτοῦντες ἀπῄεσαν, ἀκολουθήσαντες δ' αὐτοῖς τῶν Σαβίνων τινὲς ὑπ' ὀργῆς, 345 ἐσκηνωμένοις παρὰ τὴν ὁδόν (ἑσπέρα γὰρ αὐτοὺς κατέλαβεν) ἐπιτίθενται καθεύδουσι καὶ τά τε χρήματ' αὐτοὺς ἀφαιροῦνται καὶ ὁπόσους ἐν ταῖς κοίταις ἔτι κατέλαβον ἀποσφάττουσιν, ὅσοις δὲ ταχεῖα τῆς ἐπιβουλῆς αὐτῶν αἴσθησις ἐγένετο καὶ τοῦ διαφυγεῖν δύναμις εἰς τὴν πόλιν ἀφικνοῦνται. μετὰ τοῦτο ἔκ τε Λαουινίου πρέσβεις ἀφικόμενοι καὶ ἐξ ἄλλων πόλεων συχνῶν κατηγόρουν τῆς παρανομίας καὶ πόλεμον παρήγγελλον εἰ μὴ τεύξονται τῆς δίκης.

LII. Ῥωμύλῳ μὲν οὖν δεινόν, ὥσπερ ἦν, τὸ περὶ τοὺς πρεσβευτὰς ἐφαίνετο πάθος καὶ ταχείας ἀφοσιώσεως δεόμενον, ὡς ἱεροῦ καταλυομένου νόμου. καὶ οὐδὲν ἔτι διαμελλήσας, ὡς εἶδεν ὀλιγωροῦντα τὸν Τάτιον αὐτὸς συνέλαβε τοὺς ἐνόχους τῷ ἄγει καὶ δήσας παρέδωκε τοῖς πρεσβευταῖς ἀπάγειν. 2 Τατίῳ δὲ θυμός τε εἰσέρχεται τῆς ὕβρεως, ἣν ὑπὸ τοῦ συνάρχοντος ᾐτιᾶτο ὑβρίσθαι κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν ἀνδρῶν, καὶ οἶκτος τῶν ἀπαγομένων (ἦν γὰρ καὶ συγγενής τις αὐτοῦ τῷ ἄγει ἔνοχος) καὶ αὐτίκα τοὺς στρατιώτας ἀναλαβὼν ἐβοήθει διὰ τάχους ἐν ὁδῷ

3 ἄγεσθαι Bb ἐνάγεσθαι ABa ἀνάγεσθαι Reiske ἀπάγεσθαι c. Bücheler 5 δὴ] δὲ AB 19 καταλελυμένου c. Bücheler 20 ὀλιγοροῦντα B 22 πρεσβύταις B

τε ὄντας τοὺς πρέσβεις καταλαβὼν ἀφείλετο τοὺς 346
3 ἀπαγομένους. χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος, ὡς μέν τινες φασιν, ἅμα Ῥωμύλῳ παραγενόμενος εἰς τὸ Λαουίνιον ἕνεκα θυσίας, ἣν ἔδει τοῖς πατρῴοις θεοῖς ὑπὲρ τῆς πόλεως θῦσαι τοὺς βασιλεῖς, συστάντων ἐπ' αὐτὸν τῶν ἑταίρων τε καὶ γένει προσηκόντων τοῖς ἀνῃρημένοις πρέσβεσιν ἐπὶ τῶν βωμῶν ταῖς μαγειρικαῖς σφαγίσι καὶ τοῖς βουπόροις ὀβελοῖς παιόμενος
4 ἀποθνήσκει. ὡς δ' οἱ περὶ Λικίννιον γράφουσιν οὐ μετὰ Ῥωμύλου παραγενόμενος οὐδὲ χάριν ἱερῶν, ἀλλὰ μόνος ὡς πείσων τοὺς ἀδικηθέντας ἀφεῖναι τοῖς δεδρακόσι τὴν ὀργήν, ἀγανακτήσαντος τοῦ πλήθους ἐπὶ τῷ μὴ παραδίδοσθαί σφισι τοὺς ἄνδρας, ὡς ὅ τε Ῥωμύλος ἐδικαίωσε καὶ ἡ τῶν Ῥωμαίων ἔκρινε βουλή, καὶ τῶν προσηκόντων τοῖς τεθνεῶσι κατὰ πλῆθος ὁρμησάντων ἐπ' αὐτόν, ἀδύνατος ὢν ἔτι διαφυγεῖν τὴν ἐκ χειρὸς δίκην καταλευσθεὶς ὑπ' αὐτῶν ἀπο-
5 θνήσκει. Τάτιος μὲν οὖν τοιαύτης τελευτῆς ἔτυχε τρία μὲν ἔτη πολεμήσας Ῥωμύλῳ, πέντε δὲ συνάρξας, 347
θάπτεται δ' εἰς Ῥώμην κομισθεὶς ἐντίμῳ ταφῇ καὶ χοὰς αὐτῷ καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ἡ πόλις ἐπιτελεῖ δημοσίᾳ.

LIII. Ῥωμύλος δὲ μόνος ἐπὶ τὴν ἀρχὴν τὸ δεύτερον καταστὰς τό τε ἄγος ἀφοσιοῦται τὸ περὶ τοὺς πρέσβεις γενόμενον προειπὼν τοῖς ἐργασαμένοις τὸ μύσος ὕδατος εἴργεσθαι καὶ πυρός (ἐπεφεύγεσαν γὰρ

4 *λαβίνιον O 5 συστάντων εἶπεν ἐπ' αὐτὸν B
11 ὡ⟨ς π⟩είσων B 14 ἐ.κρινε.. B 15 τεθνηκόσι B
19 συνάρξας... B 24 τὸ.. περὶ B 26 μῦσος B

ἐκ τῆς πόλεως ἅπαντες ἅμα τῷ τὸν Τάτιον ἀποθα-
νεῖν) καὶ τῶν Λαουινιατῶν τοὺς συστάντας ἐπὶ τὸν
Τάτιον δικαστηρίῳ παραδοὺς ἐκδοθέντας ὑπὸ τῆς
πόλεως, ἐπειδὴ δικαιότερα ἐδόκουν λέγειν τὰ βίαια
τιμωρησάμενοι τοῖς βιαίοις, ἀπέλυσε τῆς αἰτίας. ταῦτα 2
διαπραξάμενος ἐπὶ τὴν Φιδηναίων ἐστράτευσε πόλιν
ἀπὸ τετταράκοντα σταδίων τῆς Ῥώμης κειμένην, με-
γάλην τε καὶ πολυάνθρωπον οὖσαν τότε. ἀγομένης
γὰρ εἰς τὴν Ῥώμην ἀγορᾶς ἐν σκάφαις ποταμηγοῖς,
ἣν Κρουστομερῖνοι πιεζομένοις ὑπὸ λιμοῦ Ῥωμαίοις
ἀπέστειλαν, ὠσάμενοι κατὰ πλῆθος ἐπὶ τὰς σκάφας
348 οἱ Φιδηναῖοι τήν τε ἀγορὰν διήρπασαν καὶ τῶν ἀν-
θρώπων τινὰς τῶν ἐπιβοηθούντων ἀπέκτειναν αἰ-
τούμενοί τε δίκας οὐχ ὑπεῖχον. ἐφ' οἷς ἀγανακτῶν 3
ὁ Ῥωμύλος ἐνέβαλεν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν πολλῇ
στρατιᾷ καὶ γενόμενος ἀφθόνου λείας ἐγκρατὴς ἀπά-
γειν μὲν παρεσκευάζετο τὴν δύναμιν, ἐπεξελθόντων
δὲ τῶν Φιδηναίων συνάπτει πρὸς αὐτοὺς μάχην.
καρτεροῦ δὲ ἀγῶνος γενομένου καὶ πολλῶν πεσόν-
των ἀφ' ἑκατέρων ἡσσηθέντες οἱ Φιδηναῖοι τρέπον-
ται πρὸς φυγήν, ὁ δ' ἐκ ποδὸς συνακολουθῶν αὐτοῖς
συνεισπίπτει τοῖς φεύγουσιν εἰς τὸ τεῖχος. ἁλούσης 4
δὲ τῆς πόλεως ἐξ ἐφόδου τιμωρησάμενος ἐξ αὐτῶν
ὀλίγους καὶ φυλακὴν ἐν τῇ πόλει τριακοσίων ἀνδρῶν
καταλιπὼν τῆς τε χώρας μοῖραν ἀποτεμόμενος, ἣν
τοῖς σφετέροις διεῖλεν, ἀποικίαν ἐποίησε Ῥωμαίων καὶ

2 * λαβινιατῶν O 4 δικαιοτέραι A 5 τιμωρήσασθαι φάσκοντες c. Reiske 6 φειδηναίων hic et sic fere semper B | διεστράτευσε AB 10 κρουστομέριοι BbR κροστομέρειοι Ba corr. Ambrosch | πιεζόμενοι Ba 14 ὑπεῖ⟨κ⟩ον B 26 ἀποικίαν B ἄποικον R

ταύτην τὴν πόλιν, ἣν δὲ Ἀλβανῶν ἀπόκτισις κατὰ τὸν αὐτὸν οἰκισθεῖσα Νωμεντῷ τε καὶ Κρουστομερείᾳ χρόνον τριῶν ἀδελφῶν τῆς ἀποικίας ἡγησαμένων, ὧν ὁ πρεσβύτατος τὴν Φιδήνην ἔκτισεν.

LIII. *Μετὰ τοῦτον τὸν πόλεμον ἐπὶ Καμερίνους* 349 *ἐστράτευσεν ἐπιθεμένους τοῖς παρὰ σφίσιν ἐποίκοις, καθ' ὃν χρόνον ἔκαμνεν ἡ Ῥωμαίων πόλις ὑπὸ νόσου λοιμικῆς· ᾗ δὴ μάλιστα ἐπαρθέντες οἱ Καμερῖνοι καὶ νομίσαντες ἄρδην τὸ Ῥωμαίων διαφθαρήσεσθαι γένος ὑπὸ τῆς συμφορᾶς τοὺς μὲν ἀπέκτειναν*
2 *τῶν ἐποίκων, τοὺς δ' ἐξέβαλον. ἀνθ' ὧν τιμωρούμενος αὐτοὺς ὁ Ῥωμύλος, ἐπειδὴ τὸ δεύτερον ἐκράτησε τῆς πόλεως, τοὺς μὲν αἰτίους τῆς ἀποστάσεως ἀπέκτεινε, τοῖς δὲ στρατιώταις διαρπάσαι τὴν πόλιν ἐφῆκε, τῆς τε χώρας τὴν ἡμίσειαν ἀποτεμόμενος ἔξω τῆς πρότερον τοῖς κληρούχοις δοθείσης καὶ φρουρὰν ἀξιόχρεων καταλιπών, ὡς μηδὲν ἔτι παρακινῆσαι τοὺς ἔνδον, ἀπῆγε τὴν δύναμιν. ἐκ ταύτης τῆς στρατείας καὶ δεύτερον θρίαμβον κατήγαγε καὶ ἀπὸ τῶν λαφύρων τέθριππον χαλκοῦν ἀνέθηκε τῷ Ἡφαίστῳ καὶ παρ' αὐτῷ τὴν ἰδίαν ἀνέστησεν εἰκόνα ἐπιγράψας*
3 *Ἑλληνικοῖς γράμμασι τὰς ἑαυτοῦ πράξεις. τρίτος* 350 *αὐτῷ συνέστη πόλεμος πρὸς ἔθνους Τυρρηνικοῦ τὴν μεγίστην ἰσχὺν ἔχουσαν τότε πόλιν, ἣ καλεῖται μὲν Οὐιοί, ἀπέχει δὲ τῆς Ῥώμης ἀμφὶ τοὺς ἑκατὸν στα-*

2 *νωμέντωι* Ba *νομεντίωι* Bb | *κρουστομερίαι* BaR 4 *φειδήνην* B 5 *καμαρινοὺς* hic et passim B 6 *ἐπιθεμένους* Bücheler *ἐπιτιθεμένους* O 14 *τοὺς δὲ στρατιώτας* AB 18 *στρατιᾶς* BaR *στρατείας* Bb 19 *καὶ δεύτερον* Bb *δεύτερον* BaR 21 * *ἔστησεν* O 24 *μεγίστην ἰσχὺν ἔχουσαν* Kiessling *μεγίστην ἰσχύουσαν* AB 25 *ἰοὶ* A ⟨*ἴ*⟩*οι* B corr. Sylburg

δίους, κεῖται δ' ἐφ' ὑψηλοῦ σκοπέλου καὶ περιρρώ-
γος μέγεθος ἔχουσα ὅσον Ἀθῆναι. ἐποιήσαντο δ' οἱ
Οὐιεντανοὶ τοῦ πολέμου πρόφασιν τὴν τῆς Φιδήνης
ἅλωσιν καὶ πρέσβεις ἀποστείλαντες ἐκέλευον Ῥω-
μαίοις ἐξάγειν ἐκ τῆς πόλεως τὴν φρουρὰν καὶ τὴν
χώραν, ἣν κατεῖχον ἀφελόμενοι τοὺς Φιδηναίους,
ἀποδιδόναι τοῖς ἐξ ἀρχῆς κυρίοις. ὡς δ' οὐκ ἔπειθον
ἐλάσαντες πολλῇ στρατιᾷ πλησίον τῆς Φιδήνης ἐν
ἀπόπτῳ τίθενται τὸν χάρακα. προεγνωκὼς δὲ αὐτῶν 4
τὴν ἔξοδον ὁ Ῥωμύλος ἐξεληλύθει τὴν κρατίστην
δύναμιν ἔχων καὶ ἦν ἐν τῇ πόλει τῶν Φιδηναίων
351 εὐτρεπής. ἐπεὶ δ' ἕτοιμα τὰ πρὸς τὸν ἀγῶνα ἦν, ἀμ-
φότεροι προελθόντες εἰς τὸ πεδίον ἐμάχοντο καὶ διέ-
μειναν ἄχρι πολλῆς ὥρας ἐκθύμως ἀγωνιζόμενοι, τέως
ἡ νὺξ ἐπιλαβοῦσα διέκρινεν αὐτοὺς ἴσους κατὰ τὸν
ἀγῶνα γενομένους. καὶ ταύτην μὲν τὴν μάχην οὕτως
ἠγωνίσαντο·

LV. ἑτέρας δὲ μάχης μετ' οὐ πολὺ γενομένης,
ἐνίκων οἱ Ῥωμαῖοι σοφίᾳ τοῦ ἡγεμόνος ὄρος τι κατα-
λαβομένου νύκτωρ οὐ πολὺν τοῦ στρατοπέδου τῶν
πολεμίων τόπον ἀπέχον καὶ λοχίσαντος ἐν αὐτῷ τὴν
ἀκμαιοτάτην τῶν ὕστερον ἀφικομένων ἐκ τῆς πόλεως
ἱππέων τε καὶ πεζῶν δύναμιν. συνελθόντων δ' εἰς 2
τὸ πεδίον ἀμφοτέρων καὶ τὸν αὐτὸν ἀγωνιζομένων
τρόπον, ἐπειδὴ τὸ σύνθημα ὁ Ῥωμύλος ἦρε τοῖς ἐπὶ
τοῦ ὄρους, ἀλαλάξαντες οἱ λοχῶντες ἔθεον ἐπὶ τοὺς

1 ⟨ἐ⟩φ' ⟨ὑ⟩ψηλοῦ B 3 φιδηνῆς AB 8 φιδηνῆς A φειδηνῆς B 12 εὐπρεπὴς Ba | τὰ om. Ba 14 * ἕως O 20 οὐ πολὺ Cobet Mnem. IX p. 319 21 τόπον del. Cobet | ἀπέχοντος O | λοχήσαντος ABb 23 δ' om. B 25 ἦρε B ἤρετο R

Οὐιεντανοὺς ἐκ τῶν κατόπιν καὶ προσπεσόντες ἀν-
θρώποις μεμοχθηκόσιν αὐτοὶ ἀκμῆτες ὄντες οὐ σὺν
πολλῷ τρέπουσι χρόνῳ. τῶν δ' ὀλίγοι μέν τινες
ἀποθνήσκουσι κατὰ τὴν μάχην, οἱ δὲ πλείους εἰς τὸν
Τέβεριν ποταμόν (ῥεῖ δὲ παρὰ τὴν Φιδήνην) ῥίψαν- 352
τες ἑαυτούς, ὡς διανηξόμενοι τὸ ῥεῦμα, διεφθάρη-
σαν. τραυματίαι γὰρ ὄντες καὶ βαρεῖς ὑπὸ κόπου
ἀδύνατοι ἐγένοντο διανήξασθαι· οἱ δὲ καὶ ἀπειρίᾳ
τοῦ νεῖν, οὐ προϊδόντες, ὑπὸ τοῦ δεινοῦ τὴν γνώμην
3 ἐπιταραχθέντες ἐν ταῖς δίναις ἀπώλλυντο. εἰ μὲν
οὖν συνέγνωσαν ἑαυτοῖς Οὐιεντανοὶ κακῶς τὰ πρῶτα
βεβουλευμένοις καὶ τὸ λοιπὸν ἦγον ἡσυχίαν οὐδενὸς
ἂν ἔτι μείζονος ἀπέλαυσαν κακοῦ, νῦν δὲ ἀναμαχεῖ-
σθαί τε τὰ πρότερα σφάλματα ἐλπίσαντες καὶ εἰ μεί-
ζονι παρασκευῇ ἐπιβάλοιεν, ῥᾳδίως ἐπικρατήσειν
οἰόμενοι τῷ πολέμῳ, πολλῇ στρατιᾷ τῇ τε ἐξ αὐτῆς
τῆς πόλεως καταγραφείσῃ καὶ ⟨τῇ⟩ ἐκ τῶν ὁμοεθνῶν
κατὰ φιλίαν παραγενομένῃ τὸ δεύτερον ἐπὶ τοὺς Ῥω-
4 μαίους ἐλαύνουσι· καὶ γίνεται πάλιν αὐτῶν μάχη καρ-
τερὰ τῆς Φιδήνης πλησίον, ἣν ἐνίκων Ῥωμαῖοι πολλοὺς
μὲν ἀποκτείναντες τῶν Οὐιεντανῶν, ἔτι δὲ πλείους
αἰχμαλώτους λαβόντες. ἑάλω δὲ καὶ ὁ χάραξ αὐτῶν
μεστὸς ὢν χρημάτων τε καὶ ὅπλων καὶ ἀνδραπόδων,
καὶ σκάφαι ποταμηγοὶ γέμουσαι πολλῆς ἀγορᾶς ἐλή- 353

2 οὐ σὺν πόνῳ τρ. χρόνῳ c. Reiske οὐ σὺν πολλῷ τρ. πόνῳ c. Sylburg, Casaubonus 5 ῥεῖ Kiessling ἐκεῖ O ἐκρεῖ vulgo | φιδηνὴν A φειδηνὴν B 9 προιδόντες ABa προειδότες Bb 12 βεβουλευμένοι Ba βεβουλευμένοις Bb βουλευόμενοι R | ἤγαγον c. Cobet Obs. p. 52 13 ἀπήλαυσαν Bb 15 ἐπι-κρατήσειν B κρατήσειν R 16 στρατιᾷ B om. R 17 καὶ τῇ ἐκ Kiessling Pr. Bas. p. 6 καὶ ἐκ O

φθησαν, ἐν αἷς ὁ τῶν αἰχμαλώτων ὄχλος εἰς τὴν Ῥώ-
μην κατήγετο διὰ τοῦ ποταμοῦ. οὗτος κατήχθη τρίτος 5
ὑπὸ Ῥωμύλου θρίαμβρος μακρῷ τῶν προτέρων ἐκ-
πρεπέστερος. καὶ μετ' οὐ πολὺ Οὐιεντανῶν πρεσβείας
ἀφικομένης περὶ διαλύσεως τοῦ πολέμου καὶ συγγνώ-
μην τῶν ἁμαρτημάτων ἀξιούσης λαβεῖν δίκας ὁ
Ῥωμύλος αὐτοῖς ἐπιτίθησι τάςδε· χώραν τε παραδοῦ-
ναι Ῥωμαίοις τὴν προσεχῆ τῷ Τεβέρει, τοὺς καλου-
μένους Ἑπτὰ πάγους, καὶ τῶν ἁλῶν ἀποστῆναι τῶν
παρὰ ταῖς ἐκβολαῖς τοῦ ποταμοῦ, τοῦ δὲ μηδὲν ἔτι
νεωτερίσαι τὸ πιστὸν παρασχεῖν ὅμηρα πεντήκοντα
ἀγογόντας. ὑπομεινάντων δὲ Οὐιεντανῶν ἅπαντα 6
ταῦτα σπονδὰς ποιησάμενος πρὸς αὐτοὺς εἰς ἑκατὸν
ἔτη στήλαις ἐνεχάραξε τὰς ὁμολογίας. τῶν δ' αἰχμα-
λώτων τοὺς μὲν ἀπιέναι βουλομένους ἀφῆκεν ἄνευ
λύτρων, τοὺς δ' αὐτοῦ μένειν προαιρουμένους πολλῷ
354 πλείους ὄντας τῶν ἑτέρων πολίτας ποιησάμενος ταῖς
φράτραις ἐπιδιεῖλε καὶ κλήρους αὐτοῖς προσένειμε
[τοὺς] ἐπὶ τάδε τοῦ Τεβέριος.

LVI. Οὗτοι συνέστησαν οἱ πόλεμοι Ῥωμύλῳ λό-
γου καὶ μνήμης ἄξιοι. τοῦ δὲ μηδὲν ἔτι τῶν πλησίον
ἐθνῶν ὑπαγαγέσθαι ταχεῖα ἡ τελευτὴ τοῦ βίου συμ-
βᾶσα ἔτι ἀκμάζοντι αὐτῷ τὰ πολέμια πράττειν ἐν αἰτίᾳ
γενέσθαι ἔδοξε· περὶ ἧς πολλοὶ παραδέδονται λόγοι
καὶ διάφοροι. οἱ μὲν οὖν μυθωδέστερα τὰ περὶ αὐτοῦ 2
ποιοῦντες ἐκκλησιάζοντά φασιν αὐτὸν ἐπὶ στρατο-

2 * ἤχθη O 7 χώρας Ba 9 ἄλλων O corr. Gelenius, Sylburg 11 νεωτεριεῖν c. Cobet Obs. p. 52 17 τῶν ἑτέρων del. Reudler Tiroc. p. 24 19 * τοὺς O τῆς Reiske | ἐπὶ τοῦ τάδε B 20 οἱ B om. R 21 πλησίων Ba 25 περὶ αὐτὸν c. Cobet Obs. p. 52

πέδου ζόφου κατασκήψαντος ἐξ αἰθρίας καὶ χειμῶνος
μεγάλου καταρραγέντος ἀφανῆ γενέσθαι καὶ πεπι-
στεύκασιν ὑπὸ τοῦ πατρὸς Ἄρεος τὸν ἄνδρα ἀνηρπά-
3 σθαι· οἱ δὲ τὰ πιθανώτερα γράφοντες πρὸς τῶν ἰδίων
πολιτῶν λέγουσιν αὐτὸν ἀποθανεῖν. αἰτίαν δὲ τῆς
ἀναιρέσεως αὐτοῦ φέρουσι τήν τε ἄφεσιν τῶν ὁμή-
ρων, οὓς παρὰ Οὐιεντανῶν ἔλαβεν, ἄνευ κοινῆς
γνώμης γενομένην παρὰ τὸ εἰωθός, καὶ τὸ μηκέτι τὸν
αὐτὸν προσφέρεσθαι τρόπον τοῖς ἀρχαιοτάτοις πολί-
ταις καὶ τοῖς προσγράφοις, ἀλλὰ τοὺς μὲν ἐν τιμῇ
πλείονι ἄγειν, τῶν δ' ἐπεισαχθέντων ὑπερορᾶν, τό 355
τε ὠμὸν αὐτοῦ τὸ περὶ τὰς τιμωρίας τῶν ἐξαμαρτα-
νόντων [καὶ αὔθαδες], (Ῥωμαίων γάρ τινας ἐπὶ λῃστείᾳ
τῶν πλησιοχώρων κατηγορηθέντας οὔτε ἀφανεῖς ἄν-
δρας οὔτε ὀλίγους ἐκέλευσεν ὦσαι κατὰ τοῦ κρημνοῦ
τὴν δίκην αὐτὸς μόνος δικάσας) μάλιστα δὲ ὅτι βαρὺς
ἤδη καὶ αὐθάδης εἶναι ἐδόκει καὶ τὴν ἀρχὴν οὐκέτι
4 βασιλικῶς ἀλλὰ τυραννικώτερον ἐξάγειν. διὰ ταύτας
δὴ λέγουσι τὰς αἰτίας συστάντας ἐπ' αὐτῷ τοὺς πα-
τρικίους βουλεῦσαι τὸν φόνον, πρᾶξαι δὲ τὸ ἔργον ἐν
τῷ βουλευτηρίῳ καὶ διελόντας τὸ σῶμα κατὰ μέρη
χάριν τοῦ μὴ φανῆναι τὸν νεκρὸν ἐξελθεῖν κρύπτον-
τας ὑπὸ ταῖς περιβολαῖς ὅσον ἕκαστος εἶχεν αὐτοῦ
5 μέρος καὶ μετὰ τοῦτο γῇ κρύψαι κατὰ τὸ ἀφανές. οἱ
δ' ἐκκλησιάζοντα μὲν αὐτόν φασιν ὑπὸ τῶν νεοπολι-
τῶν Ῥωμαίων ἀναιρεθῆναι, ἐπιχειρῆσαι δ' αὐτοὺς

3 ἄρεως Aa Ba 4 πιθανώτερα A (auctore Ambrosio) et Reiske πιθανώτατα B 8 τὸ om. AB 9 ἀρχαίοις vel ἀρχαιοτέροις c. Reiske 12 τὸ om. B 13 καὶ αὔθαδες del. Bücheler 14 κατηγορηθέντος Ba 16 δὲ om. Ba 24 τάφανές malim

τῷ φόνῳ καθ' ὃν χρόνον δηλαδὴ καὶ τὸ σκότος ἐγένετο
διασκεδασθέντος ἐκ τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου καὶ
356 μονωθέντος τῆς φυλακῆς τοῦ ἡγεμόνος. διὰ τοῦτο
γοῦν φασι τὴν ἡμέραν ἐν ᾗ τὸ πάθος ἐγένετο τῆς
τροπῆς τοῦ πλήθους ἐπώνυμον εἶναι καὶ μέχρι τῶν
καθ' ἡμᾶς χρόνων ὄχλου φυγὴν καλεῖσθαι. ἔοικε δ' 6
οὐ μικρὰν ἀφορμὴν παρέχειν τοῖς θεοποιοῦσι τὰ θνη-
τὰ καὶ εἰς οὐρανὸν ἀναβιβάζουσι τὰς ψυχὰς τῶν ἐπι-
φανῶν τὰ συμβάντα ἐκ τοῦ θεοῦ περὶ τὴν σύγκρισιν
τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου καὶ τὴν διάκρισιν. ἔν τε γὰρ τῷ
βιασμῷ τῆς μητρὸς αὐτοῦ εἴθ' ὑπ' ἀνθρώπων τινὸς
εἴθ' ὑπὸ θεοῦ γενομένῳ τὸν ἥλιον ἐκλιπεῖν φασιν
ὅλον καὶ σκότος παντελῶς ὥσπερ ἐν νυκτὶ τὴν γῆν
κατασχεῖν ἔν τε τῇ τελευτῇ αὐτοῦ ταὐτὸ συμβῆναι
λέγουσι πάθος. ὁ μὲν δὴ κτίσας τὴν Ῥώμην καὶ πρῶ- 7
τος ἀποδειχθεὶς ὑπ' αὐτῆς βασιλεὺς Ῥωμύλος τοιαύ-
της λέγεται τελευτῆς τυχεῖν, οὐδεμίαν ἐξ αὐτοῦ
γενεὰν καταλιπών, ἑπτὰ μὲν ἔτη καὶ τριάκοντα βασι-
357 λεύσας, πεντηκοστὸν δὲ καὶ πέμπτον ἔτος ἔχων ἀπὸ
γενεᾶς. νέος γὰρ δὴ παντάπασιν ἔτυχε τῆς ἡγεμονίας
ὀκτωκαιδεκαέτης ⟨ὤν⟩, ὡς ἅπαντες ὁμολογοῦσιν οἱ τὰς
περὶ αὐτοῦ συγγράψαντες ἱστορίας.

LVII. Τῷ δ' ἑξῆς ἐνιαυτῷ βασιλεὺς μὲν οὐδεὶς ἀπεδείχθη Ῥωμαίων, ἀρχὴ δέ τις, ἣν καλοῦσι μεσοβασίλειον, ἐπεμελεῖτο τῶν κοινῶν τοιόνδε τινὰ τρόπον ἀποδεικνυμένη· τῶν πατρικίων οἱ καταγραφέντες εἰς τὴν βουλὴν ὑπὸ Ῥωμύλου διακόσιοι τὸν ἀρι-

1 δηλαδὴ O δὴ ζάλη c. Reiske ἡ ζάλη Kiessling 4 γε οὖν O 12 γ⟨ι⟩νομένῳ B 13 παντελὲς c. Reiske 21 ὀκτωκαιδεκέτης Bb | ὤν add. Ambrosch 22 περὶ αὐτὸν c. Cobet Obs. p. 52

θμὸν ὄντες, ὥσπερ ἔφην, διενεμήθησαν εἰς δεκάδας·
ἔπειτα διακληρωσάμενοι τοῖς λαλοῦσι δέκα πρώτοις
ἀπέδωκαν ἄρχειν τῆς πόλεως τὴν αὐτοκράτορα ἀρ-
2 χήν. ἐκεῖνοι δ' οὐχ ἅμα πάντες ἐβασίλευον, ἀλλ' ἐκ
διαδοχῆς ἡμέρας πέντε ἕκαστος, ἐν αἷς τάς τε ῥάβδους
εἶχε καὶ τὰ λοιπὰ τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας σύμβολα.
παρεδίδου δ' ὁ πρῶτος ἄρξας τῷ δευτέρῳ τὴν ἡγε-
μονίαν κἀκεῖνος τῷ τρίτῳ καὶ τοῦτ' ἐγίνετο μέχρι τοῦ
τελευταίου. διεξελθούσης δὲ τοῖς πρώτοις δέκα [βασι-
λεῦσι] τῆς πεντηκονθημέρου προθεσμίας ἕτεροι δέκα
τὴν ἀρχὴν παρελάμβανον καὶ παρ' ἐκείνων αὖθις
3 ἄλλοι. ἐπεὶ δ' ἔδοξε τῷ δήμῳ παῦσαι τὰς δεκαδαρχίας 358
ἀχθομένῳ ταῖς μεταβολαῖς τῶν ἐξουσιῶν διὰ τὸ μήτε
προαιρέσεις ἅπαντας ὁμοίας ἔχειν μήτε φύσεις, τότε
δὴ συγκαλέσαντες εἰς ἐκκλησίαν τὸ πλῆθος οἱ βου-
λευταὶ κατὰ φυλάς τε καὶ φράτρας ἀπέδωκαν αὐτῷ
περὶ τοῦ κόσμου τῆς πολιτείας σκοπεῖν, εἴτε βασιλεῖ
βούλεται τὰ κοινὰ ἐπιτρέπειν εἴτε ἀρχαῖς ἐνιαυσίοις.
4 οὐ μὴν ὅ γε δῆμος ἐφ' ἑαυτῷ τὴν αἵρεσιν ἐποίησεν,
ἀλλ' ἀπέδωκε τοῖς βουλευταῖς τὴν διάγνωσιν, ὡς
ἀγαπήσων ὁποτέραν ἂν ἐκεῖνοι δοκιμάσωσι τῶν πολι-
τειῶν· τοῖς δὲ βασιλικὴν μὲν ἐδόκει καταστήσασθαι
πολιτείαν ἅπασι, περὶ δὲ τοῦ μέλλοντος ἄρξειν στάσις
ἐνέπιπτεν ἐξ ὁποτέρας ἔσται τάξεως. οἱ μὲν γὰρ ἐκ
τῶν ἀρχαίων βουλευτῶν ᾤοντο δεῖν ἀποδειχθῆναι
τὸν ἐπιτροπεύσοντα τὴν πόλιν, οἱ δ' ἐκ τῶν ὕστερον
ἐπεισαχθέντων, οὓς νεωτέρους ἐκάλουν.

4 ἐκ om. Ba 9 βασιλεῦσι del. Bücheler, μεσοβασιλεῦσι c. Reiske 12 ἐπεὶ δ' Reiske ἔπειτα O | δεκαδαρχίας B δεκαρχίας R 19 ἐφ' ἑαυτοῦ Kiessling dubitanter 24 γὰρ om. B

LVIII. *Ἑλκομένης δ' ἐπὶ πολὺ τῆς φιλονεικίας
τελευτῶντες ἐπὶ τούτῳ συνέβησαν τῷ δικαίῳ, ὥστε
δυεῖν θάτερον, ἢ τοὺς πρεσβυτέρους βουλευτὰς ἀπο-
δεῖξαι βασιλέα σφῶν μὲν αὐτῶν μηδένα, τῶν δ' ἄλ-
λων ὃν ἂν ἐπιτηδειότατον εἶναι νομίσωσιν, ἢ τοὺς
359 νεωτέρους τὸ αὐτὸ ποιῆσαι τοῦτο. δέχονται τὴν αἵρε-
σιν οἱ πρεσβύτεροι καὶ πόλλ' ἐπὶ σφῶν αὐτῶν βου-
λευσάμενοι τάδ' ἔγνωσαν· ἐπειδὴ τῆς ἡγεμονίας αὐτοὶ
κατὰ τὰς συνθήκας ἀπηλαύνοντο μηδὲ τῶν ἐπεισελθόν-
των βουλευτῶν μηδενὶ προσθεῖναι τὴν ἀρχήν, ἀλλ'
ἐπακτόν τινα ἔξωθεν ἄνδρα καὶ μηδ' ὁποτέροις προσ-
θησόμενον, ὡς ἂν μάλιστα ἐξαιρεθείη τὸ στασιάζον,
ἐξευρόντες ἀποδεῖξαι βασιλέα. ταῦτα βουλευσάμενοι 2
προὐχειρίσαντο ἄνδρα γένους μὲν τοῦ Σαβίνων, υἱὸν
δὲ Πομπιλίου Πόμπωνος ἀνδρὸς ἐπιφανοῦς [κατ'] ὄνομα
Νόμαν, [χρὴ δὲ τὴν δευτέραν συλλαβὴν ἐκτείνοντας
βαρυτονεῖν] ἡλικίας τε τῆς φρονιμωτάτης ὄντα, τετ-
ταρακονταετίας γὰρ οὐ πολὺ ἀπεῖχε, καὶ ἀξιώσει μορ-
φῆς βασιλικόν. ἦν δὲ αὐτοῦ καὶ κλέος μέγιστον οὐ 3
360 παρὰ Κυρίταις μόνον, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς περιοίκοις
ἐπὶ σοφίᾳ. ὡς δὲ τοῦτ' ἔδοξεν αὐτοῖς συγκαλοῦσι τὸ
πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, καὶ παρελθὼν ἐξ αὐτῶν ὁ τότε
μεσοβασιλεὺς εἶπεν, ὅτι κοινῇ δόξαν ἅπασι τοῖς βου-
λευταῖς βασιλικὴν καταστήσασθαι πολιτείαν, κύριος*

3 *δυεῖν* B *δυοῖν* R 4 *μὲν σφῶν* Ba 5 *νομίσωσι* B | *ἢ* om. Ba 7 *πολλ'* A *πολλὰ* R 8 *τάδε* AB 9 *μηδὲ* Bücheler, Sintenis Em. Dion. II p. 29 *μήγε* A *μήτε* B | * *τῶν ἐπιβουλευόντων* O *τῶν νεωστὶ βουλευόντων* c. Sintenis l. l. *βουλευτῶν* c. Kiessling *ἑτέρων βουλευτῶν* c. Garrer Obs. p. 71 15 *κατ'* del. Kiessling 16 *νομᾶν* A *νόμαν* B | verba *χρὴ — βαρυτονεῖν* del. Portus 22 *προελθὼν* c. Bücheler

γεγονὼς αὐτὸς ⟨τῆς⟩ διαγνώσεως τοῦ παραληψομένου τὴν ἀρχὴν βασιλέα τῆς πόλεως αἱρεῖται Νόμαν Πομπίλιον. καὶ μετὰ τοῦτο πρεσβευτὰς ἀποδείξας ἐκ τῶν πατρικίων ἀπέστειλε τοὺς παραληψομένους τὸν ἄνδρα ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἐνιαυτῷ τρίτῳ τῆς ἑκκαιδεκάτης ὀλυμπιάδος, ἣν ἐνίκα στάδιον Πυθαγόρας Λάκων.

LVIIII. Μέχρι μὲν δὴ τούτων οὐδὲν ἀντειπεῖν ἔχω πρὸς τοὺς ἐκδεδωκότας τὴν περὶ τὸν ἄνδρα τοῦτον ἱστορίαν, ἐν δὲ τοῖς ἑξῆς ἀπορῶ τί ποτε χρὴ λέγειν. πολλοὶ μὲν γὰρ ⟨εἰσιν⟩ οἱ γράψαντες ὅτι Πυθαγόρου μαθητὴς ὁ Νόμας ἐγένετο καὶ καθ' ὃν χρόνον ὑπὸ τῆς Ῥωμαίων πόλεως ἀπεδείχθη βασιλεὺς φιλοσοφῶν ἐν Κρότωνι διέτριβεν, ὁ δὲ χρόνος τῆς Πυθα-
2 γόρου ἡλικίας μάχεται πρὸς τὸν λόγον. οὐ γὰρ ὀλί-
γοις ἔτεσιν, ἀλλὰ καὶ τέτταρσι γενεαῖς ὅλαις ὕστερος
ἐγένετο Πυθαγόρας Νόμα, ὡς ἐκ τῶν κοινῶν παρει- 361
λήφαμεν ἱστοριῶν. ὁ μὲν γὰρ ἐπὶ τῆς ἑκκαιδεκάτης
ὀλυμπιάδος μεσούσης τὴν Ῥωμαίων βασιλείαν παρέ-
λαβε, Πυθαγόρας δὲ μετὰ τὴν πεντηκοστὴν ὀλυμπιάδα
3 διέτριψεν ἐν Ἰταλίᾳ. τούτου δ' ἔτι μεῖζον ἔχω τεκ-
μήριον εἰπεῖν ὑπὲρ τοῦ μὴ συμφωνεῖν τοὺς χρόνους ταῖς παραδεδομέναις ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς ἱστορίαις, ὅτι καθ' ὃν χρόνον ὁ Νόμας ἐπὶ τὴν βασιλείαν ἐκαλεῖτο ὑπὸ Ῥωμαίων οὔπω πόλις ἦν ἡ Κρότων· τέτταρσι γὰρ ὅλοις ὕστερον ἔτεσιν ἢ Νόμαν ἄρξαι Ῥωμαίων Μύσκελος αὐτὴν ἔκτισεν ἐνιαυτῷ τρίτῳ τῆς ἑπτακαιδε-

1 τῆς add. Kiessling 2 αἱρεῖτε A 6 * ἐν ᾗ O | πισαμόρας ABa πεισαγόρας Bb 10 γὰρ οἱ γράψαντες O * εἰσιν addidi post γάρ; ἔγραψαν c. Bücheler 20 διέτριβεν c. Bentley Phalaridea p. 121 not. Ribb. | δέ τι B 24 κρόττων B 25 Μύσκελλος Cobet Obs. p. 52

κάτης ὀλυμπιάδος. οὔτε δὴ Πυθαγόρᾳ τῷ Σαμίῳ
συμφιλοσοφῆσαι τῷ μετὰ τέτταρας ἀκμάσαντι γενεὰς
δυνατὸς ἦν τὸν Νόμαν οὔτ' ἐν Κρότωνι διατρίβειν,
362 ὅτ' αὐτὸν ἐκάλουν ἐπὶ τὴν βασιλείαν Ῥωμαῖοι, τῇ
μήπω τότ' οὔσῃ πόλει. ἀλλ' ἐοίκασιν οἱ τὰ ὑπὲρ αὐ- 4
τοῦ γράψαντες, εἰ χρὴ δόξαν ἰδίαν ἀποφήνασθαι, δύο
ταῦτα λαβόντες ὁμολογούμενα, τήν τε Πυθαγόρου
διατριβὴν τὴν γενομένην ἐν Ἰταλίᾳ καὶ τὴν Νόμα
σοφίαν (ὡμολόγηται γὰρ ὑπὸ πάντων ὁ ἀνὴρ γενέσθαι
σοφός) ἐπισυνάψαι ταῦτα καὶ ποιῆσαι Πυθαγόρου
μαθητὴν τὸν Νόμαν οὐκέτι τοὺς βίους αὐτῶν ἐξετά-
σαντες, εἰ κατὰ τοὺς αὐτοὺς ἤκμασαν ἀμφότεροι χρό-
νους, ὅπερ ἐγὼ πεποίηκα νῦν· εἰ μή τις ἄρα Πυθα- 5
γόραν ἕτερον ὑποθήσεται πρὸ τοῦ Σαμίου γεγομέναι
παιδευτὴν σοφίας, ᾧ συνδιέτριψεν ὁ Νόμας. τοῦτο
δ' οὐκ οἶδ' ὅπως ἂν ἀποδεῖξαι δύναιτο μηδενὸς τῶν
ἀξιολόγων μήτε Ῥωμαίου μήθ' Ἕλληνος, ὅσα κἀμὲ
εἰδέναι, παραδεδωκότος ἐν ἱστορίᾳ. ἀλλὰ περὶ μὲν
τούτων ἅλις.

LX. Ὁ δὲ Νόμας ἀφικομένων ὡς αὐτὸν [τούτων]
τῶν καλούντων ἐπὶ τὴν ἡγεμονίαν, τέως μὲν ἀντέλεγε
καὶ μέχρι πολλοῦ διέμεινεν ἀπομαχόμενος μὴ λαβεῖν
τὴν ἀρχήν, ὡς δὲ οἵ τε ἀδελφοὶ προσέκειντο λιπα-
ροῦντες καὶ τελευτῶν ὁ πατὴρ οὐκ ἠξίου τηλικαύτην
363 τιμὴν διδομένην ἀπωθεῖσθαι, συνέγνω γενέσθαι βα-
σιλεύς· τοῖς δὲ Ῥωμαίοις πυθομένοις ταῦτα παρὰ τῶν 2

5 τὰ del. Kayser Ann. phil. 1861 p. 5 ταῦτ' ὑπὲρ Garrer Obs. p. 13 auctore Kiesslingio 9 ὁμολογεῖται BaR 17 ὅσα κἀμὲ B ὅσους με R 20 τούτων seclusit Kiessling 21 ὡς μὲν Ba 25 διδομένην om. Ba

πρεσβευτῶν, πρὶν ὄψει τὸν ἄνδρα ἰδεῖν πολὺς αὐτοῦ
παρέστη πόθος, ἱκανὸν ἡγουμένοις τεκμήριον εἶναι
τῆς σοφίας, εἰ τῶν ἄλλων ὑπὲρ τὸ μέτριον ἐκτετιμη-
κότων βασιλείαν καὶ τὸν εὐδαίμονα βίον ἐν ταύτῃ
τιθεμένων μόνος ἐκεῖνος ὡς φαύλου τινὸς καὶ οὐκ
ἀξίου σπουδῆς πράγματος καταφρονεῖ, παραγενο-
μένῳ τε ὑπήντων ἔτι καθ' ὁδὸν ὄντι σὺν ἐπαίνῳ
πολλῷ καὶ ἀσπασμοῖς καὶ ταῖς ἄλλαις τιμαῖς παρα-
3 πέμποντες εἰς τὴν πόλιν. ἐκκλησίας δὲ μετὰ τοῦτο
συναχθείσης, ἐν ᾗ διήνεγκαν ὑπὲρ αὐτοῦ τὰς ψήφους
αἱ φυλαὶ κατὰ φράτρας καὶ τῶν πατρικίων ἐπικυ-
ρωσάντων τὰ δόξαντα τῷ πλήθει καὶ τελευταῖον ἔτι
τῶν ὀρνιθοσκόπων αἴσια τὰ παρὰ τοῦ δαιμονίου ση-
4 μεῖα ἀποφηνάντων παραλαμβάνει τὴν ἀρχήν. τοῦτον
τὸν ἄνδρα Ῥωμαῖοί φασι στρατείαν μηδεμίαν ποιή-
σασθαι, θεοσεβῆ δὲ καὶ δίκαιον γενόμενον ἐν εἰρήνῃ
πάντα τὸν τῆς ἀρχῆς χρόνον διατελέσαι καὶ τὴν
πόλιν ἄριστα πολιτευομένην παρασχεῖν, λόγους τε 364
ὑπὲρ αὐτοῦ πολλοὺς καὶ θαυμαστοὺς λέγουσιν ἀνα-
φέροντες τὴν ἀνθρωπίνην σοφίαν εἰς θεῶν ὑποθή-
5 κας. νύμφην γάρ τινα μυθολογοῦσιν Ἠγερίαν φοιτᾶν
πρὸς αὐτὸν ἑκάστοτε διδάσκουσαν τὴν βασιλικὴν σο-
φίαν, ἕτεροι δὲ οὐ νύμφην, ἀλλὰ τῶν Μουσῶν μίαν.
καὶ τοῦτό φασι γενέσθαι πᾶσι φανερόν. ἀπιστούντων
γάρ, ὡς ἔοικε, τῶν ἀνθρώπων κατ' ἀρχὰς καὶ πε-
πλάσθαι νομιζόντων τὸν περὶ τῆς θεᾶς λόγον, βου-

4 ἐν ταύτῃ B ἐνταῦθα R 6 παραγινομένῳ c. Hertlein Hermes X p. 410 12 τελευταῖον B et Sylburg τελευταίων R 15 στρατείαν B στρατιὰν R 21 ἡγορίαν A 26 περὶ τῆς θείας ABa

λόμενον αὐτὸν ἐπιδείξασθαι τοῖς ἀπιστοῦσιν ἐναργές
τι μήνυμα τῆς πρὸς τὴν δαίμονα ὁμιλίας [καὶ] δι-
δαχθέντα ὑπ' αὐτῆς ποιῆσαι τάδε· καλέσαντα Ῥω- 6
μαίων πολλοὺς καὶ ἀγαθοὺς εἰς τὴν οἰκίαν, ἐν ᾗ διαι-
τώμενος ἐτύγχανεν, ἔπειτα δείξαντα τοῖς ἐλθοῦσι τὰ
ἔνδον τῇ τε ἄλλῃ κατασκευῇ φαύλως κεχορηγημένα
καὶ δὴ καὶ τῶν εἰς ἑστίασιν ὀχλικὴν ἐπιτηδείων ἄπορα,
τότε μὲν ἀπαλλάττεσθαι κελεύειν, εἰς ἑσπέραν δὲ
365 καλεῖν αὐτοὺς ἐπὶ τὸ δεῖπνον· παραγενομένοις δὲ 7
κατὰ τὴν ἀποδειχθεῖσαν ὥραν ἐπιδεῖξαι στρωμνάς
τε πολυτελεῖς καὶ τραπέζας ἐκπωμάτων γεμούσας πολ-
λῶν καὶ καλῶν ἑστίασίν τε αὐτοῖς παραθεῖναι κατα-
κλιθεῖσιν ἁπάσης ἐδωδῆς, ἣν οὐδ' ἂν ἐκ πολλοῦ
πάνυ χρόνου παρασκευάσασθαί τινι τῶν τότε ἀνθρώ-
πων ῥᾴδιον ἦν. τοῖς δὲ Ῥωμαίοις κατάπληξίν τε πρὸς
ἕκαστον τῶν ὁρωμένων ὑπελθεῖν καὶ δόξαν ἐξ ἐκεί-
νου τοῦ χρόνου παραστῆναι βέβαιον, ὅτι θεά τις αὐτῷ
συνῆν.

LXI. Οἱ δὲ τὰ μυθώδη πάντα περιαιροῦντες ἐκ
τῆς ἱστορίας πεπλάσθαι φασὶν ὑπὸ τοῦ Νόμα τὸν
περὶ τῆς Ἠγερίας λόγον, ἵνα ῥᾷον αὐτῷ προσέχωσιν
οἱ τὰ θεῖα δεδιότες καὶ προθύμως δέχωνται τοὺς ὑπ'
αὐτοῦ τιθεμένους νόμους, ὡς παρὰ θεῶν κομιζομέ-
νους. λαβεῖν δὲ αὐτὸν τὴν τούτων μίμησιν ἀποφαί- 2
νουσιν ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν παραδειγμάτων ζηλωτὴν
γενόμενον τῆς τε Μίνω τοῦ Κρητὸς καὶ τῆς Λυκούρ-
γου τοῦ Λακεδαιμονίου σοφίας· ὧν ὁ μὲν ὁμιλητὴς

2 καὶ del. Reiske 9 τὸ del. Cobet Obs. p. 52 16 ἐξ om. AB 17 παραστῆσαι AB 21 ἠγερίας A 22 Ῥωμαῖοι τὰ c. Kiessling τὰ del. Kayser Ann. phil. 1861 p. 5

ἔφη γενέσθαι τοῦ Διὸς καὶ φοιτῶν εἰς τὸ Δικταῖον
ὄρος, ἐν ᾧ τραφῆναι τὸν Δία μυθολογοῦσιν οἱ Κρῆ-
τες ὑπὸ τῶν Κουρήτων νεογνὸν ὄντα, κατέβαινεν
εἰς τὸ ἱερὸν ἄντρον καὶ τοὺς νόμους ἐκεῖ συντιθεὶς 366
ἐκόμιζεν, οὓς ἀπέφαινε παρὰ τοῦ Διὸς λαμβάνειν·
ὁ δὲ Λυκοῦργος εἰς Δελφοὺς ἀφικνούμενος ὑπὸ τοῦ
3 Ἀπόλλωνος ἔφη διδάσκεσθαι τὴν νομοθεσίαν. τὸ μὲν
οὖν ἀκριβολογεῖσθαι περὶ τῶν μυθικῶν ἱστορημάτων
καὶ μάλιστα τῶν εἰς θεοὺς ἀναφερομένων μακρῶν
λόγων δεόμενον ὁρῶν ἐάσω, ἃ δέ μοι δοκοῦσιν ἀγαθὰ
Ῥωμαῖοι λαβεῖν ἐκ τῆς ἐκείνου τοῦ ἀνδρὸς ἀρχῆς, ὡς
ἐκ τῶν ἐπιχωρίων ἔμαθον ἱστοριῶν ἀφηγήσομαι, προ-
ειπὼν ἐν οἵαις ἐτύγχανε ταραχαῖς τὰ πράγματα τῆς
πόλεως ὄντα, πρὶν ἐκεῖνον ἐπὶ τὴν βασιλείαν παρ-
ελθεῖν.

LXII. Μετὰ τὴν Ῥωμύλου τελευτὴν ἡ βουλὴ
τῶν κοινῶν γενομένη κυρία καὶ χρόνον ἐνιαύσιον,
ὥσπερ ἔφην, κατασχοῦσα τὴν δυναστείαν διαφέρε-
σθαι καὶ στασιάζειν αὐτὴ πρὸς ἑαυτὴν ἤρξατο περὶ
τοῦ πλείονός τε καὶ ἴσου. ὅσον μὲν γὰρ αὐτῆς μέ-
ρος Ἀλβανῶν ἦν ἀπὸ τῶν ἅμα Ῥωμύλῳ τὴν ἀποι-
κίαν στειλάντων, γνώμης τε ἄρχειν ἠξίου καὶ τιμῶν
τὰς μεγίστας λαμβάνειν καὶ θεραπεύεσθαι πρὸς τῶν 367
2 ἐπηλύδων· οἱ δ' ὕστερον εἰς τοὺς πατρικίους κατα-
γραφέντες ἐκ τῶν ἐποίκων οὐδεμιᾶς ᾤοντο δεῖν ἀπε-
λαύνεσθαι τιμῆς οὐδὲ μειονεκτεῖν τῶν ἑτέρων, μά-
λιστα δ' ὅσοι τοῦ Σαβίνων ἐτύγχανον ὄντες γένους
καὶ κατὰ τὰς συνθήκας τὰς γενομένας Ῥωμύλῳ πρὸς

5 ἐξεκόμιζεν c. Bücheler librorum ann. breviar. p. 46 28 καὶ del. Schenkl Bursiani

*Τάτιον ἐπὶ τοῖς ἴσοις [γενόμενοι] μετειληφέναι τῆς
πόλεως παρὰ τῶν ἀρχαίων οἰκητόρων καὶ τὴν αὐτὴν
χάριν ἐκείνοις αὐτοὶ δεδωκέναι ⟨ἐδόκουν⟩. ἅμα δὲ τῷ 3
τὴν βουλὴν διαστῆναι καὶ τὸ τῶν πελατῶν πλῆθος
διχῇ μερισθὲν ἑκατέρᾳ συνέβαινε τῶν στάσεων. ἦν
δέ τι τοῦ δημοτικοῦ μέρος οὐκ ὀλίγον ἐκ τῶν νεωστὶ
προσεληλυθότων τῇ πολιτείᾳ, ὃ διὰ τὸ μηδενὸς συν-
άρασθαι τῷ Ῥωμύλῳ πολέμου παρημελημένον ὑπὸ
τοῦ ἡγεμόνος οὔτε γῆς εἰλήφει μοῖραν οὔτε ὠφελείας.
368 τοῦτο ἀνέστιον καὶ πτωχὸν ἁλώμενον ἐχθρὸν ἐκ
τοῦ ἀναγκαίου τοῖς κρείττοσιν ἦν καὶ νεωτερίζειν
ἑτοιμότατον. ἐν τοιούτῳ δὴ κλύδωνι τὰ πράγματα 4
τῆς πόλεως σαλεύοντα ὁ Νόμας καταλαβών, πρῶτον
μὲν τοὺς ἀπόρους τῶν δημοτῶν ἀνέλαβε διανείμας
αὐτοῖς ἀφ' ἧς Ῥωμύλος ἐκέκτητο χώρας καὶ ἀπὸ τῆς
δημοσίας μοῖράν τινα ὀλίγην· ἔπειτα τοὺς πατρι-
κίους οὐδὲν μὲν ἀφελόμενος ὧν οἱ κτίσαντες τὴν πό-
λιν εὕροντο, τοῖς δ' ἐποίκοις ἑτέρας τινὰς ἀποδοὺς
τιμάς, ἔπαυσε διαφερομένους. ἁρμοσάμενος δὲ τὸ 5
πλῆθος ἅπαν ὥσπερ ὄργανον πρὸς ἕνα τὸν τοῦ
κοινῇ συμφέροντος λογισμὸν καὶ τῆς πόλεως τὸν
περίβολον αὐξήσας τῷ Κυρινείῳ λόφῳ (τέως γὰρ ἔτι
ἀτείχιστος ἦν) τότε τῶν ἄλλων πολιτευμάτων ἥπτετο*

1 *γενόμενοι* O haud dubie ex *γενομέναις* ortum del. Bücheler, *εὐχόμενοι* c. Portus, *γλιχόμενοι* c. Kiessling Pr. Bas. p. 10, *ἐπὶ τοῖς ἴσοις καὶ ὁμοίοις* c. Cobet Obs. p. 53, *γ' οἰόμενοι* c. Schenkl l. l. p. 46 2 *ἢ τὴν* AB *καὶ τὴν* Sylburg 3 *αὐτοὶς* B | *ἐδόκουν* add. Kiessling 4 *καὶ τῶ τῶν* B 5 *μερισθ⟨ῆναι⟩* B 6 *μέρους* A 9 *εἰλήφει* B *εἴληφε* R | *οὔτ' ἄλλας ὠφελείας* c. Reiske *λείας* c. Kiessling 21 *κοινῇ* Kiessling *κοινοῦ* O 22 *κυρινίω* AB corr. Reiske 23 *τότε δὴ καὶ τῶν ἄλλων* c. Reiske

δύο ταῦτα πραγματευόμενος, οἷς κοσμηθεῖσαν ὑπελάμβανεν [ἂν] τὴν πόλιν εὐδαίμονα γενήσεσθαι καὶ μεγάλην· εὐσέβειαν μὲν πρῶτον, διδάσκων τοὺς ἀνθρώπους ὅτι παντὸς ἀγαθοῦ θεοὶ δοτῆρές εἰσι τῇ θνητῇ φύσει καὶ φύλακες, ἔπειτα δικαιοσύνην, δι' ἣν καὶ τὰ παρὰ τῶν θεῶν ἀπέφαινεν ἀγαθὰ καλὰς 369
τὰς ἀπολαύσεις φέροντα τοῖς κτησαμένοις.

LXIII. Ἐξ ὧν δὲ διεπράξατο νόμων τε καὶ πολιτευμάτων ἑκάτερον τούτων εἰς μεγάλην ἐπίδοσιν προελθεῖν ἅπαντα μὲν οὐκ ἀξιῶ γράφειν, τὸ μῆκος ὑφορώμενος τοῦ λόγου καὶ ἅμα οὐδ' ἀναγκαίαν ὁρῶν τὴν ἀναγραφὴν αὐτῶν Ἑλληνικαῖς ἱστορίαις, αὐτὰ δὲ τὰ κυριώτατα καὶ φανερὰν δυνάμενα ποιῆσαι πᾶσαν τὴν προαίρεσιν τοῦ ἀνδρὸς ἐπὶ κεφαλαίων ἐρῶ, τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῆς περὶ τὰ θεῖα διακοσμήσεως ποιησά-
2 μενος. ὅσα μὲν οὖν ὑπὸ Ῥωμύλου ταχθέντα ἐν ἐθισμοῖς τε καὶ νόμοις παρέλαβεν, ἀπὸ τοῦ κρατίστου τετάχθαι πάντα ἡγησάμενος εἴα κατὰ χώραν μένειν, ὅσα δ' ὑπ' ἐκείνου παραλελεῖφθαι ἐδόκει, ταῦτα προσετίθει πολλὰ μὲν ἀποδεικνὺς τεμένη τοῖς μήπω τιμῶν τυγχάνουσι θεοῖς, πολλοὺς δὲ βωμοὺς καὶ ναοὺς ἱδρυόμενος ἑορτάς τε ἑκάστῳ αὐτῶν ἀπονέμων καὶ τοὺς ἐπιμελησομένους αὐτῶν ἱερεῖς καθιστὰς ἁγνείας τε καὶ θρησκείας καὶ καθαρμοὺς καὶ τὰς ἄλλας θεραπείας καὶ τιμὰς πάνυ πολλὰς νομοθετῶν, ὅσας οὔθ' Ἑλληνὶς οὔτε βάρβαρος ἔχει πόλις οὐδ' αἱ
3 μέγιστον ἐπ' εὐσεβείᾳ φρονοῦσαί ποτε· αὐτόν τε τὸν 370
Ῥωμύλον ὡς κρείττονα γενόμενον ἢ κατὰ τὴν θνη-

2 ἂν del. Bücheler, Meineke 6 τὰ om. A 9 ἑκατέρων A 12 ἀναγραφὴν Kiessling γραφὴν O 24 θρησκείας A

τὴν φύσιν ἱεροῦ κατασκευῇ καὶ θυσίαις διετησίοις
ἔταξε Κυρῖνον ἐπονομαζόμενον γεραίρεσθαι. ἔτι γὰρ
ἀγνοούντων τὸν ἀφανισμὸν αὐτοῦ Ῥωμαίων εἴτε
κατὰ δαίμονος πρόνοιαν εἴτ' ἐξ ἐπιβουλῆς ἀνθρω-
πίνης ἐγένετο, παρελθών τις εἰς τὴν ἀγορὰν Ἰούλιος
ὄνομα τῶν ἀπ' Ἀσκανίου γεωργικὸς ἀνὴρ καὶ τὸν
βίον ἀνεπίληπτος, οἷος μηδὲν ἂν ψεύσασθαι κέρδους
ἕνεκα οἰκείου, ἔφη παραγιγνόμενος ἐξ ἀγροῦ Ῥωμύ-
λον ἰδεῖν ἀπιόντα ἐκ τῆς πόλεως ἔχοντα τὰ ὅπλα,
καὶ ἐπειδὴ ἐγγὺς ἐγένετο ἀκοῦσαι ταῦτα αὐτοῦ λέ-
γοντος· Ἀγγέλλε Ῥωμαίοις Ἰούλιε τὰ παρ' ἐμοῦ, ὅτι 4
με ὁ λαχὼν ὅτ' ἐγενόμην δαίμων εἰς θεοὺς ἄγεται
371 τὸν θνητὸν ἐκπληρώσαντα αἰῶνα· εἰμὶ δὲ Κυρῖνος.
περιλαβὼν δὲ ἅπασαν τὴν περὶ τὰ θεῖα νομοθεσίαν
γραφαῖς διεῖλεν εἰς ὀκτὼ μοίρας, ὅσαι τῶν ἱερῶν
ἦσαν αἱ συμμορίαι.

LXIIII. Ἀπέδωκε δὲ μίαν μὲν ἱερουργιῶν διάτα-
ξιν τοῖς τριάκοντα κουρίωσιν, οὓς ἔφην τὰ κοινὰ
θύειν ὑπὲρ τῶν φρατριῶν ἱερά· τὴν δὲ δευτέραν 2
τοῖς καλουμένοις ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων στεφανηφόροις,
ὑπὸ δὲ Ῥωμαίων φλάμοσιν, οὓς ἐπὶ τῆς φορήσεως
372 τῶν πίλων τε καὶ στεμμάτων, ἃ καὶ νῦν ἔτι φοροῦσι
φλάμα καλοῦντες, οὕτω προσαγορεύουσι. τὴν δὲ τρί- 3
την τοῖς ἡγεμόσι τῶν κελερίων, οὓς ἔφην ἱππεῖς
τε καὶ πεζοὺς στρατευομένους φύλακας ἀποδείκνυ-
σθαι τῶν βασιλέων, καὶ γὰρ οὗτοι τεταγμένας τινὰς

8 ἕνεκεν? 11 ἄγγελε Ba 12 ἐγεινάμην A 13 τὸ θνητὸν A 15 ἱερῶν] ἱερέων Gelenius 19 φρατριέων A φρατριῶν Bb 20 στεφηφόροις O 22 τῶν πιλωτῶν R πι-λῶ⟨ν⟩.. B 23 φλάμεα Scaliger Cast. in Fest. s. v. apiculum et Portus φιλάμινα Turnebus

4 ἱερουργίας ἐπετέλουν. τὴν δὲ τετάρτην τοῖς ἐξηγουμένοις τὰ θεόπεμπτα σημεῖα καὶ διαιροῦσι τίνων ἐστὶ μηνύματα πραγμάτων ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ, οὓς ἀφ' ἑνὸς εἴδους τῶν θεωρημάτων τῆς τέχνης Ῥωμαῖοι καλοῦσιν αὔγορας, ἡμεῖς δ' ἂν εἴποιμεν οἰωνοπόλους, 373 ἁπάσης τῆς μαντικῆς παρ' αὐτοῖς ὄντας ἐπιστήμονας τῆς τε περὶ τὰ οὐράνια καὶ τὰ μετάρσια καὶ
5 τὰ ἐπίγεια. τὴν δὲ πέμπτην ταῖς φυλαττούσαις τὸ ἱερὸν πῦρ παρθένοις, αἳ καλοῦνται πρὸς αὐτῶν ἐπὶ τῆς θεᾶς ἣν θεραπεύουσιν ἑστιάδες, αὐτὸς πρῶτος ἱερὸν ἱδρυσάμενος Ῥωμαίοις Ἑστίας καὶ παρθένους ἀποδείξας αὐτῇ θυηπόλους· ὑπὲρ ὧν ὀλίγα καὶ αὐτὰ τἀναγκαιότατα τῆς ὑποθέσεως ἀπαιτούσης ἀναγκαῖον εἰπεῖν. ἔστι γὰρ ἃ καὶ ζητήσεως ἠξίωται [καὶ] παρὰ πολλοῖς τῶν Ῥωμαϊκῶν συγγραφέων κατὰ τὸν τόπον τοῦτον, [ὑπὲρ] ὧν οἱ τὰς αἰτίας οὐκ ἐξητακότες ἐπιμελῶς εἰκαιοτέρας ἐξήνεγκαν τὰς γραφάς.

LXV. Τὴν γοῦν ἵδρυσιν τοῦ ἱεροῦ Ῥωμύλῳ τινὲς ἀνατιθέασι τῶν ἀμηχάνων νομίζοντες εἶναι πόλεως οἰκιζομένης ὑπ' ἀνδρὸς ἐμπείρου μαντικῆς μὴ κατασκευασθῆναι πρῶτον ἑστίαν κοινὴν τῆς πόλεως, καὶ ταῦτα ἐν Ἄλβᾳ τοῦ κτίστου τραφέντος, ἐν 374 ᾗ παλαιὸν ἐξ οὗ τὸ τῆς θεᾶς ταύτης ἱερὸν ἱδρυμένον ἦν, καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ θυηπόλου γενομένης τῇ

3 μηνύματα om. A 4 τῶν θεωρημάτων τῆς τέχνης B τῆς τέχνης τ. θ. R 5 καλοῦσι A | αὐγόρας AB corr. Sylburg, Ambrosch 9 ἀπὸ Ab 13 *τὰ ἀναγκαιότατα O 14 ἃ om. BaR | ἠξίωται καὶ AB καὶ del. Ambrosch 16 ὑπὲρ del. Ambrosch 19 τινὲς ἐπὶ τῶν ἀμηχάνων ἀνατιθέασι νομίζοντες AaB, sed corr. et adnotavit Amg: οὕτως ἀναγνωστέον τὸν χῶρον· Ῥωμύλῳ τινὲς ἀνατιθέασι τῶν ἀμηχάνων νομίζοντες εἶναι· καὶ τὰ ἑξῆς; in ἐπὶ inesse ἕν τι susp. Cobet Obs. p. 53

θεῷ· διαιρούμενοί τε διχῇ τὰ ἱερὰ καὶ τὰ μὲν αὐ-
τῶν κοινὰ ποιοῦντες καὶ πολιτικά, τὰ δὲ ἴδια καὶ
συγγενικά, δι' ἄμφω ταῦτά φασι πολλὴν ἀνάγκην
εἶναι τῷ Ῥωμύλῳ ταύτην σέβειν τὴν θεόν. οὔτε γὰρ 2
ἀναγκαιότερον ἀνθρώποις οὐδὲν εἶναι τῆς κοινῆς
ἑστίας οὔτε τῷ Ῥωμύλῳ κατὰ διαδοχὴν γένους οὐδὲν
οἰκειότερον προγόνων μὲν ὑπάρχοντι τῶν ἐξ Ἰλίου
τὰ τῆς θεᾶς ἱερὰ μετενεγκαμένων, μητρὸς δὲ ἱερείας.
ἐοίκασι δ' οἱ διὰ ταῦτα τὴν ἵδρυσιν τοῦ ἱεροῦ Ῥω-
μύλῳ μᾶλλον ἀνατιθέντες ἢ Νόμᾳ, τὸ μὲν κοινὸν
ὀρθῶς λέγειν, ὅτι πόλεως οἰκιζομένης ἑστίαν πρῶτον
ἔδει ἱδρυθῆναι καὶ ταῦτα ὑπ' ἀνδρὸς οὐκ ἀπείρου
τῆς περὶ τὰ θεῖα σοφίας, τὰ δὲ κατὰ μέρος ὑπέρ τε
τῆς κατασκευῆς τοῦ νῦν ὄντος ἱεροῦ καὶ τῶν θερα-
πευουσῶν τὴν θεὸν παρθένων ἠγνοηκέναι. οὔτε 3
γὰρ τὸ χωρίον τοῦτο ἐν ᾧ τὸ ἱερὸν φυλάττεται πῦρ
Ῥωμύλος ἦν ὁ καθιερώσας τῇ θεῷ (μέγα δὲ τούτου
τεκμήριον ὅτι τῆς τετραγώνου καλουμένης Ῥώμης
375 ἣν ἐκεῖνος ἐτείχισεν ἐκτός ἐστιν, ἑστίας δὲ κοινῆς
ἱερὸν ἐν τῷ κρατίστῳ μάλιστα καθιδρύονται τῆς πό-
λεως ἅπαντες, ἔξω δὲ τοῦ τείχους οὐδείς) οὔτε διὰ
παρθένων τὰς θεραπείας κατεστήσατο τῇ θεῷ με-
μνημένος ὡς ἐμοὶ δοκεῖ τοῦ περὶ τὴν μητέρα πά-
θους, ᾗ συνέβη θεραπευούσῃ τὴν θεὸν τὴν παρθε-
νίαν ἀποβαλεῖν, ὡς οὐχ ἱκανὸς ἐσόμενος, ἐάν τινα
τῶν θυηπόλων εὕρῃ διεφθαρμένην, κατὰ τοὺς πα-
τρίους τιμωρήσασθαι νόμους διὰ τὴν ἐπὶ ταῖς οἰ-
κείαις συμφοραῖς ἀνάμνησιν. διὰ ταῦτα μὲν δὴ κοι- 4

2 ἴδια om. A   25 ὡς B om. R

νὸν ἱερὸν οὐ κατεσκευάσατο τῆς Ἑστίας οὐδὲ ἱερείας ἔταξεν αὐτῇ παρθένους, ἐν ἑκάστῃ δὲ τῶν τριάκοντα φρατριῶν ἱδρυσάμενος ἑστίαν, ἐφ' ἧς ἔθυον οἱ φρατριεῖς, θυηπόλους αὐτῶν ἐποίησε τοὺς τῶν κουριῶν ἡγεμόνας τὰ παρ' Ἕλλησιν ἔθη μιμησάμενος, ἃ παρὰ ταῖς ἀρχαιοτάταις τῶν πόλεων ἔτι γίγνεται. τά γέ τοι καλούμενα πρυτανεῖα παρ' αὐτοῖς ⟨Ἑστίας⟩ ἐστὶν ἱερά, καὶ θεραπεύεται πρὸς τῶν ἐχόντων τὸ μέγιστον 376
ἐν ταῖς πόλεσι κράτος.

LXVI. Νόμας δὲ τὴν ἀρχὴν παραλαβὼν τὰς μὲν ἰδίας οὐκ ἐκίνησε τῶν φρατριῶν ἑστίας, κοινὴν δὲ κατεστήσατο πάντων μίαν ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ τε Καπιτωλίου καὶ τοῦ Παλατίου χωρίῳ, συμπεπολισμένων ἤδη τῶν λόφων ἑνὶ περιβόλῳ καὶ μέσης ἀμφοῖν οὔσης τῆς ἀγορᾶς, ἐν ᾗ κατεσκεύασται τὸ ἱερόν, τήν τε φυλακὴν τῶν ἱερῶν κατὰ τὸν πάτριον τῶν Λατίνων νόμον διὰ παρθένων ἐνομοθέτησε γίνεσθαι·
2 ἔχει δέ τινας ἀπορίας καὶ τὸ φυλαττόμενον ἐν τῷ ἱερῷ τί δήποτέ ἐστι καὶ διὰ τί πρόσκειται παρθένοις. τινὲς μὲν οὖν οὐδὲν ἔξω τοῦ φανεροῦ πυρὸς εἶναί φασι τὸ τηρούμενον, τὴν δὲ φυλακὴν αὐτοῦ παρθένοις ἀνακεῖσθαι μᾶλλον ἢ ἀνδράσι ποιοῦνται κατὰ τὸ εἰκός, ὅτι πῦρ μὲν ἀμίαντον, παρθένος δ' ἄφθαρτον, τῷ δ' ἁγνοτάτῳ τῶν θείων τὸν καθαρώτατον
3 τῶν θνητῶν φίλον. Ἑστίᾳ δ' ἀνακεῖσθαι τὸ πῦρ νομίζουσιν, ὅτι γῆ τε οὖσα ἡ θεὸς καὶ τὸν μέσον κατέ-

2 αὐτῆς BaR 3 φρατρῶν c. Kiessling 4 κουριῶν B κουρίων R 5 ἃ παρὰ] ἅπερ ἐν c. Sintenis Em. Dion. III p. 22 7 Ἑστίας add. Reiske 8 ἡ θεὸς θεραπεύεται c. Ambrosch 9 πόλεσιν B 13 παλλαντίου Bb 22 ἀνδράσιν οἴονται c. Kiessling 23 παρθένοις AB

377 χουσα τοῦ κόσμου τόπον τὰς ἀνάψεις τοῦ μεταρσίου ποιεῖται πυρὸς ἀφ' ἑαυτῆς. εἰσὶ δέ τινες οἵ φασιν ἔξω τοῦ πυρὸς ἀπόρρητα τοῖς πολλοῖς ἱερὰ κεῖσθαί τινα ἐν τῷ τεμένει τῆς θεᾶς, ὧν οἵ τε ἱεροφάνται τὴν γνῶσιν ἔχουσι καὶ αἱ παρθένοι, τεκμήριον οὐ μικρὸν παρεχόμενοι τοῦ λόγου τὸ συμβὰν περὶ τὴν ἔμπρησιν τοῦ ἱεροῦ κατὰ τὸν Φοινικικὸν πόλεμον τὸν πρῶτον συστάντα Ῥωμαίοις πρὸς Καρχηδονίους
περὶ Σικελίας. ἐμπρησθέντος γὰρ τοῦ τεμένους καὶ 4
τῶν παρθένων φευγουσῶν ἐκ τοῦ πυρὸς τῶν ἱεροφαντῶν τις Λεύκιος Καικίλιος ὁ καλούμενος Μέτελλος ἀνὴρ ὑπατικός, ὁ τὸν ἀοίδιμον ἐκ Σικελίας ἀπὸ Καρχηδονίων καταγαγὼν ὀκτὼ καὶ τράκοντα καὶ ἑκατὸν ἐλεφάντων θρίαμβον, ὑπεριδὼν τῆς ἰδίας ἀσφαλείας τοῦ κοινῇ συμφέροντος ἕνεκα παρεκινδύνευσεν εἰς τὰ καιόμενα βιάσασθαι καὶ τὰ καταλειφθέντα ὑπὸ τῶν παρθένων ἁρπάσας ἱερὰ διέσωσεν ἐκ τοῦ πυρός· ἐφ' ᾧ τιμὰς παρὰ τῆς πόλεως ἐξηνέγκατο μεγάλας, ὡς ἡ τῆς εἰκόνος αὐτοῦ τῆς ἐν Καπιτωλίῳ κειμένης ἐπιγραφὴ μαρτυρεῖ. τοῦτο δὴ 5
λαβόντες ὁμολογούμενον ἐπισυνάπτουσιν αὐτοὶ στο-
378 χασμούς τινας ἰδίους, οἱ μὲν ἐκ τῶν ἐν Σαμοθρᾴκῃ λέγοντες ἱερῶν μοῖραν εἶναί τινα φυλαττομένην τὴν ἐνθάδε, Δαρδάνου μὲν εἰς τὴν ὑφ' ἑαυτοῦ κτισθεῖσαν πόλιν ἐκ τῆς νήσου τὰ ἱερὰ μετενεγκαμέ-

5 post ἔχουσι Kiessling μόνοι excidisse censet 11 κ⟨ε⟩κίλιος B 15 παρεκινδύνευσε A 20 καπετωλίῳ B | κειμένης Bücheler ἀνακειμένης Reiske γενομένης O 21 αὐτοῖς O 23 τινα φυλαττομένην B τῷ αἰνεία φυλαττομένην R τινα διαφυλαττομένην c. Sintenis Em. Dion. I p. 17

νου, *Αἰνείου* δέ, ὅτ' ἔφυγεν ἐκ τῆς Τρῳάδος ἅμα τοῖς ἄλλοις καὶ ταῦτα κομίσαντος εἰς Ἰταλίαν, οἱ δὲ τὸ διοπετὲς Παλλάδιον ἀποφαίνοντες εἶναι τὸ παρ' Ἰλιεῦσι γενόμενον, ὡς *Αἰνείου* κομίσαντος αὐτὸ δι' ἐμπειρίαν, Ἀχαιῶν δὲ τὸ μίμημα αὐτοῦ λαβόντων κλοπῇ· περὶ οὗ πολλοὶ σφόδρα εἴρηνται ποιηταῖς
6 τε καὶ συγγραφεῦσι λόγοι. ἐγὼ δὲ τὸ μὲν εἶναί τινα τοῖς πολλοῖς ἄδηλα ἱερὰ φυλαττόμενα ὑπὸ τῶν παρθένων καὶ οὐ τὸ πῦρ μόνον ἐκ πολλῶν πάνυ καταλαμβάνομαι, τίνα δὲ ταῦτ' ἔστιν οὐκ ἀξιῶ πολυπραγμονεῖν οὔτ' ἐμαυτὸν οὔτε ἄλλον οὐδένα τῶν βουλομένων τὰ πρὸς θεοὺς ὅσια τηρεῖν.

LXVII. *Αἱ* δὲ θεραπεύουσαι τὴν θεὸν παρθένοι τέτταρες μὲν ἦσαν κατ' ἀρχὰς τῶν βασιλέων αὐτὰς αἱρουμένων ἐφ' οἷς κατεστήσατο δικαίοις ὁ Νόμας, ὕστερον δὲ διὰ πλῆθος τῶν ἱερουργιῶν ἃς ἐπιτελοῦ- 379
σιν ἓξ γενόμεναι μέχρι τοῦ καθ' ἡμᾶς διαμένουσι χρόνου δίαιταν ἔχουσαι παρὰ τῇ θεῷ, ἔνθα δι' ἡμέρας μὲν οὐδεὶς ἀπείργεται τῶν βουλομένων εἰσιέναι, νύκτωρ δὲ οὐδενὶ τῶν ἀρρένων ἐναυλίσασθαι
2 θέμις. χρόνον δὲ τριακονταετῆ μένειν αὐτὰς ἀναγκαῖον ἁγνὰς γάμων θυηπολούσας τε καὶ τἆλλα θρησκευούσας κατὰ νόμον, ἐν ᾧ δέκα μὲν ἔτη μανθάνειν αὐτὰς ἔδει, δέκα δ' ἐπιτελεῖν τὰ ἱερά, τὰ δὲ λοιπὰ δέκα διδάσκειν ἑτέρας. ἐκπληρωθείσης δὲ τῆς τριακονταετίας οὐδὲν ἦν τὸ κωλῦσον τὰς βουλομένας ἀποθείσας τὰ στέμματα καὶ τὰ λοιπὰ παράσημα τῆς

1 ὅτ' ἔφυγεν A ὅτε ἔ. R 4 αὐτὸ B om. R 18 ἔνθα δὴ Bb defendit Cobet Obs. p. 53 25 τῆς om. B, auctore Ambrosio A 26 κωλύσον A

ἱερωσύνης γαμεῖσθαι. καὶ ἐποίησάν τινες τοῦτο πάνυ ὀλίγαι, αἷς ἄζηλοι συνέβησαν αἱ τελευταὶ τῶν βίων καὶ οὐ πάνυ εὐτυχεῖς, ὥστε δι' οἰωνοῦ λαμβάνουσαι τὰς ἐκείνων συμφορὰς αἱ λοιπαὶ παρθένοι μένουσι παρὰ τῇ θεῷ μέχρι θανάτου, τότε δὲ εἰς τὸν τῆς ἐκλιπούσης ἀριθμὸν ἑτέρα πάλιν ὑπὸ τῶν ἱεροφαντῶν ἀποδείκνυται. τιμαὶ δὲ αὐταῖς ἀποδέδονται παρὰ 3
τῆς πόλεως πολλαὶ καὶ καλαί, δι' ἃς οὔτε παίδων
380 αὐταῖς ἐστι πόθος οὔτε γάμων, τιμωρίαι τε ἐπὶ τοῖς ἁμαρτανομένοις κεῖνται μεγάλαι, ὧν ἐξετασταί τε καὶ κολασταὶ κατὰ νόμον εἰσὶν οἱ ἱεροφάνται, τὰς μὲν ἄλλο τι τῶν ἐλαττόνων ἁμαρτανούσας ῥάβδοις μαστιγοῦντες, τὰς δὲ φθαρείσας αἰσχίστῳ τε καὶ ἐλεεινοτάτῳ παραδιδόντες θανάτῳ. ζῶσαι γὰρ ἔτι 4
πομπεύουσιν ἐπὶ κλίνης φερόμεναι τὴν ἀποδεδειγμένην τοῖς νεκροῖς ἐκφοράν, ἀνακλαιομένων αὐτὰς καὶ προπεμπόντων φίλων τε καὶ συγγενῶν, κομισθεῖσαι δὲ μέχρι τῆς Κολλίνης πύλης, ἐντὸς τείχους εἰς σηκὸν ὑπὸ γῆς κατεσκευασμένον ἅμα τοῖς ἐνταφίοις κόσμοις τίθενται καὶ οὔτ' ἐπιστήματος οὔτ' ἐναγισμῶν οὔτ' ἄλλου τῶν νομίμων οὐδενὸς τυγχάνουσι. πολλὰ μὲν 5
οὖν καὶ ἄλλα δοκεῖ μηνύματα εἶναι τῆς οὐχ ὁσίως ὑπηρετούσης τοῖς ἱεροῖς, μάλιστα δὲ ἡ σβέσις τοῦ πυρός, ἣν ὑπὲρ ἅπαντα τὰ δεινὰ Ῥωμαῖοι δεδοίκασιν ἀφανισμοῦ τῆς πόλεως σημεῖον ὑπολαμβάνοντες, ἀφ'
381 ἧς ποτ' ἂν αἰτίας γένηται, καὶ πολλαῖς αὐτὸ θερα-

4 αἱ πολλαὶ c. Bücheler 6 ἐκλειπούσης ABa 15 τῆς ἀποδεδειγμένης τοῖς νεκροῖς ἐπ' ἐκφορᾷ c. Reiske 16 ταὶς νεκραῖς O corr. Stephanus 18 κομίνης AB | ἐντὸς τοῦ τείχους O praeter B 20 σήματος c. Reiske

πείαις ἐξιλασκόμενοι κατάγουσι πάλιν εἰς τὸ ἱερόν·
ὑπὲρ ὧν κατὰ τὸν οἰκεῖον καιρὸν ἐρῶ.

LXVIII. Πάνυ δ' ἄξιον καὶ τὴν ἐπιφάνειαν ἱστο-
ρῆσαι τῆς θεᾶς, ἣν ἐπεδείξατο ταῖς ἀδίκως ἐγκλη-
θείσαις παρθένοις, πεπίστευται γὰρ ὑπὸ Ῥωμαίων,
εἰ καὶ παράδοξά ἐστι, καὶ πολὺν πεποίηνται λόγον
2 ὑπὲρ αὐτῶν οἱ συγγραφεῖς. ὅσοι μὲν οὖν τὰς ἀθέους
ἀσκοῦσι φιλοσοφίας, εἰ δὴ καὶ φιλοσοφίας αὐτὰς δεῖ
καλεῖν, ἁπάσας διασύροντες τὰς ἐπιφανείας τῶν
θεῶν τὰς παρ' Ἕλλησιν ἢ βαρβάροις γενομένας καὶ
ταύτας εἰς γέλωτα πολὺν ἄξουσι τὰς ἱστορίας ἀλαζο-
νείαις ἀνθρωπίναις αὐτὰς ἀνατιθέντες, ὡς οὐδενὶ
θεῶν μέλον ἀνθρώπων οὐδενός. ὅσοι δ' οὐκ ἀπο-
λύουσι τῆς ἀνθρωπίνης ἐπιμελείας τοὺς θεούς, ἀλλὰ
καὶ τοῖς ἀγαθοῖς εὐμενεῖς εἶναι νομίζουσι καὶ τοῖς
κακοῖς δυσμενεῖς διὰ πολλῆς ἐληλυθότες ἱστορίας,
οὐδὲ ταύτας ὑπολήψονται τὰς ἐπιφανείας εἶναι ἀπί-
3 στους. λέγεται δή ποτε τοῦ πυρὸς ἐκλιπόντος δι'
ὀλιγωρίαν τινὰ τῆς τότε αὐτὸ φυλαττούσης Αἰμιλίας
ἑτέρᾳ παρθένῳ τῶν νεωστὶ κατειλεγμένων καὶ ἄρτι 382
μανθανουσῶν παραδούσης τὴν ἐπιμέλειαν ταραχὴ
πολλὴ γενέσθαι κατὰ τὴν πόλιν ὅλην καὶ ζήτησις
ὑπὸ τῶν ἱεροφαντῶν, μή τι μίασμα περὶ τὸ πῦρ τῆς
ἱερείας ἐτύγχανε γεγονός· ἔνθα δή φασι τὴν Αἰμι-
λίαν ἀναίτιον μὲν οὖσαν, ἀπορουμένην δ' ἐπὶ τῷ
συμβεβηκότι παρόντων τῶν ἱερέων καὶ τῶν ἄλλων
παρθένων τὰς χεῖρας ἐπὶ τὸν βωμὸν ἐκτείνασαν εἰ-

10 γινομένας B 11 ⟨αὔ⟩ξουσι B 17 εἶναι om. ABa 18 ἐκλείποντος A 19 φυλαττούσης παρθένου Αἰμιλίας ὄνομα c. Ambrosch 24 αἰμιλίαν αἴτιον Aa Ba

πεῖν· Ἑστία τῆς Ῥωμαίων πόλεως φύλαξ, εἰ μὲν 4
ὁσίως καὶ δικαίως ἐπιτετέλεκά σοι τὰ ἱερὰ χρόνον ὀλί-
γου δέοντα τριακονταετοῦς καὶ ψυχὴν ἔχουσα καθα-
ρὰν καὶ σῶμα ἁγνόν, ἐπιφάνηθί μοι καὶ βοήθησον
καὶ μὴ περιίδῃς τὴν σεαυτῆς ἱέρειαν τὸν οἴκτιστον
μόρον ἀποθανοῦσαν· εἰ δὲ ἀνόσιόν τι πέπρακταί μοι
ταῖς ἐμαῖς τιμωρίαις τὸ τῆς πόλεως ἄγος ἀφάγνισον.
ταῦτ' εἰποῦσαν καὶ περιρρήξασαν ἀπὸ τῆς καρπασί- 5
νης ἐσθῆτος, ἣν ἔτυχεν ἐνδεδυκυῖα, βαλεῖν τὸν
τελαμῶνα ἐπὶ τὸν βωμὸν μετὰ τὴν εὐχὴν λέγουσι καὶ
ἐκ τῆς κατεψυγμένης πρὸ πολλοῦ καὶ οὐδένα φυλατ-
383 τούσης σπινθῆρα τέφρας ἀναλάμψαι φλόγα πολλὴν
διὰ τῆς καρπάσου, ὥστε μηδὲν ἔτι δεῆσαι τῇ πόλει
μήτε ἁγνισμῶν μήτε νέου πυρός.

LXVIIII. Ἔτι δὲ τούτου θαυμασιώτερόν ἐστι καὶ
μύθῳ μᾶλλον ἐοικὸς ὃ μέλλω λέγειν. κατηγορῆσαί
τινά φασιν ἀδίκως μιᾶς τῶν παρθένων τῶν ἱερῶν
Τυκκίας ὄνομα, ἀφανισμὸν μὲν πυρὸς οὐκ ἔχοντα
προφέρειν, ἄλλας δέ τινας ἐξ εἰκότων τεκμηρίων καὶ
μαρτυριῶν ἀποδείξεις φέροντα οὐκ ἀληθεῖς· κελευ-
σθεῖσαν δ' ἀπολογεῖσθαι τὴν παρθένον τοῦτο μό-
νον εἰπεῖν, ὅτι τοῖς ἔργοις ἀπολύσεται τὰς διαβο-
λάς· ταῦτα δ' εἰποῦσαν καὶ τὴν θεὸν ἐπικαλεσα- 2
μένην ἡγεμόνα τῆς ὁδοῦ γενέσθαι προάγειν ἐπὶ τὸν
Τέβεριν ἐπιτρεψάντων μὲν αὐτῇ τῶν ἱεροφαντῶν,

2 ἐπιτετέλεκα Kiessling τετέλεκα O | ὀλίγῳ O corr. Kiessling 3 τριακονετοῦς Aa 4 βοήθησον .. B βοήθησόν τε Aa βοήθησόν γε Ab β. νῦν γε c. Reiske 5 τὸν B om. R 6 ἀποθανεῖν Bb 7 ἀφάγνισ⟨ον⟩ B ἀφάγνισαι A 8 καρπασ⟨ή⟩νης B 10 μετὰ τὴν B μετὰ δὲ τὴν R | καὶ B om. R 18 τυγκίας O corr. Kiessling 21 τοσοῦτο?

τοῦ δὲ κατὰ τὴν πόλιν ὄχλου συμπροπέμποντος· γενομένην δὲ τοῦ ποταμοῦ πλησίον τὸ παροιμιαζόμενον ἐν τοῖς πρώτοις τῶν ἀδυνάτων τόλμημα ὑπομεῖναι, ἀρυσαμένην ἐκ τοῦ ποταμοῦ [καινῷ] κοσκίνῳ καὶ μέχρι τῆς ἀγορᾶς ἐνέγκασαν παρὰ τοὺς πόδας
3 τῶν ἱεροφαντῶν ἐξερᾶσαι τὸ ὕδωρ. καὶ μετὰ ταῦτά 384
φασι τὸν κατήγορον αὐτῆς πολλῆς ζητήσεως γενομένης μήτε ζῶντα εὑρεθῆναι μήτε νεκρόν. ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τῶν ἐπιφανειῶν τῆς θεᾶς ἔχων ἔτι πολλὰ λέγειν καὶ ταῦτα ἱκανὰ εἰρῆσθαι νομίζω.

LXX. Ἕκτη δὲ μοῖρα τῆς περὶ τὰ θεῖα νομοθεσίας ἦν ἡ προσνεμηθεῖσα τοῖς καλουμένοις ὑπὸ Ῥωμαίων σαλίοις, οὓς αὐτὸς ὁ Νόμας ἀπέδειξεν ἐκ τῶν πατρικίων δώδεκα τοὺς εὐπρεπεστάτους ἐπιλεξάμενος νέους, ὧν ἐν Παλατίῳ κεῖται τὰ ἱερὰ καὶ αὐτοὶ καλοῦνται Παλατῖνοι. οἱ μὲν γὰρ Ἀγωναλεῖς, ὑπὸ δέ τινων Κολλῖνοι καλούμενοι σάλιοι, ὧν τὸ ἱεροφυλάκιόν ἐστιν ἐπὶ τοῦ Κολλίνου λόφου, μετὰ Νόμαν ἀπεδείχθησαν ὑπὸ βασιλέως Ὀστιλίου κατ'
2 εὐχήν, ἣν ἐν τῷ πρὸς Σαβίνους εὔξατο πολέμῳ. οὗ-
τοι πάντες οἱ σάλιοι χορευταί τινές εἰσι καὶ ὑμνηταὶ 385
τῶν ἐνόπλων θεῶν. ἑορτὴ δ' αὐτῶν ἐστι περὶ τὰ Παναθήναια ⟨ἐν⟩ τῷ καλουμένῳ Μαρτίῳ μηνὶ δημοτελὴς ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἀγομένη, ἐν αἷς διὰ τῆς πόλεως ἄγουσι τοὺς χοροὺς εἴς τε τὴν ἀγορὰν καὶ τὸ Καπιτώλιον καὶ πολλοὺς ἄλλους ἰδίους τε καὶ δημοσίους τόπους, χιτῶνας ποικίλους χαλκαῖς μί-

4 * καινῷ AB inclusi 6 ἐξεράσαι B 10 καὶ ἄλλα ταῦτα c. Bücheler | εἰρήσθω Ba 15 παλλαντίῳ Bb 16 παλλαντῖνοι Bb 22 ἐνοπλίων BaR 23 ἐν add. Ambrosch

τραις κατεζωσμένοι καὶ τηβέννας ἐμπεπορπημένοι
περιπορφύρους φοινικοπαρύφους, ἃς καλοῦσι τρα-
βέας (ἔστι δ' ἐπιχώριος αὕτη Ῥωμαίοις ἐσθὴς ἐν
τοῖς πάνυ τιμία) καὶ τὰς καλουμένας ἀπίκας ἐπι-
κείμενοι ταῖς κεφαλαῖς, πίλους ὑψηλοὺς εἰς σχῆμα
συναγομένους κωνοειδές, ἃς Ἕλληνες προσαγορεύ-
ουσι κυρβασίας. παρέζωσται δ' ἕκαστος αὐτῶν ξί- 3
386 φος καὶ τῇ μὲν δεξιᾷ χειρὶ λόγχην ἢ ῥάβδον ἤ τι
τοιοῦθ' ἕτερον κρατεῖ, τῇ δ' εὐωνύμῳ κατέχει πέλ-
την Θρᾳκίαν· ἡ δ' ἐστὶ ῥομβοειδεῖ θυρεῷ στενωτέ-
ρας ἔχοντι τὰς λαγόνας ἐμφερής, οἵας λέγονται φέ-
ρειν οἱ τὰ Κουρήτων παρ' Ἕλλησιν ἐπιτελοῦντες
ἱερά. καί εἰσιν οἱ σάλιοι κατὰ γοῦν τὴν ἐμὴν γνώ- 4
μην Ἑλληνικῷ μεθερμηνευθέντες ὀνόματι Κουρῆτες,
ὑφ' ἡμῶν μὲν ἐπὶ τῆς ἡλικίας οὕτως ὠνομασμένοι
παρὰ τοὺς κούρους, ὑπὸ δὲ Ῥωμαίων ἐπὶ τῆς συν-
τόνου κινήσεως. τὸ γὰρ ἐξάλλεσθαί τε καὶ πηδᾶν
σαλῖρε ὑπ' αὐτῶν λέγεται. ἀπὸ δὲ τῆς αὐτῆς αἰτίας
καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας ὀρχηστάς, ἐπεὶ κἀν τούτοις
πολὺ τὸ ἅλμα καὶ σκίρτημα ἔνεστι, παράγοντες
ἀπὸ τῶν σαλίων τοὔνομα σαλτάτωρας καλοῦσιν. εἰ 5
387 δὲ ὀρθῶς ὑπείληφα ταύτην αὐτοῖς τὴν προσηγορίαν
ἀποδιδοὺς ἐκ τῶν γιγνομένων ὑπ' αὐτῶν ὁ βουλό-
μενος συμβαλεῖ. κινοῦνται γὰρ πρὸς αὐλὸν ἐν ῥυθμῷ
τὰς ἐνοπλίους κινήσεις τοτὲ μὲν ὁμοῦ, τοτὲ δὲ

2 περιπορφύρους ABb πορφύρους Ba | φονικωπαρύφους Ba | τραββέαν B 4 ἄπικας B ἀπικὰς A, accentum corr. Bücheler 10 ῥαβδοειδεῖ A | στενοτέρας ABa 13 γνώμην Kiessling Pr. Bas. p. 10 γνῶσιν Bb om. ABa 14 κουρητες B 15. 16 ἐπὶ] ἀπὸ Ab 18 σάλιρε AB 19 πάντας AB 21 σαλάτορας AB corr. Portus

παραλλὰξ καὶ πατρίους τινὰς ὕμνους ᾄδουσιν ἅμα ταῖς χορείαις. χορείαν δὲ καὶ κίνησιν ἐνόπλιον καὶ τὸν ἐν ταῖς ἀσπίσιν ἀποτελούμενον ὑπὸ τῶν ἐγχειριδίων ψόφον, εἴ τι δεῖ τοῖς ἀρχαίοις τεκμηριοῦσθαι λόγοις, Κουρῆτες ἦσαν οἱ πρῶτοι καταστησάμενοι. τὸν δὲ περὶ αὐτῶν μῦθον οὐδὲν δέομαι πρὸς εἰδότας ὀλίγου δεῖν πάντας γράφειν.

LXXI. *Ἐν δὲ ταῖς πέλταις, ἃς οἵ τε σάλιοι φοροῦσι καὶ ἃς ὑπηρέται τινὲς αὐτῶν ἠρτημένας ἀπὸ κανόνων κομίζουσι, πολλαῖς πάνυ οὔσαις μίαν εἶναι λέγουσι διοπετῆ, εὑρεθῆναι δ' αὐτήν φασιν ἐν τοῖς βασιλείοις τοῖς Νόμα, μηδενὸς ἀνθρώπων εἰσενέγκαντος μηδ' ἐγνωσμένου πρότερον ἐν Ἰταλοῖς τοιούτου σχήματος, ἐξ ὧν ἀμφοτέρων ὑπολαβεῖν Ῥω-*
2 *μαίους θεόπεμπτον εἶναι τὸ ὅπλον. βουληθέντα δὲ τὸν Νόμαν τιμᾶσθαί τε αὐτὸ φερόμενον ὑπὸ τῶν κρατίστων νέων ἐν ἱεραῖς ἡμέραις ἀνὰ τὴν πόλιν καὶ* 388
θυσιῶν ἐπετείων τυγχάνειν, δεδοικότα δὲ ἐπιβουλάς τε τὰς ἀπ' ἐχθρῶν καὶ ἀφανισμὸν αὐτοῦ κλοπαῖον, ὅπλα λέγουσι πολλὰ κατασκευάσασθαι τῷ διοπετεῖ παραπλήσια, Μαμορίου τινὸς δημιουργοῦ τὸ ἔργον ἀναδεξαμένου, ὥστε ἄσημον γενέσθαι καὶ δυσδιάγνωστον τοῖς μέλλουσιν ἐπιβουλεύειν τὴν τοῦ θεοπέμπτου φύσιν διὰ τὴν ἀπαράλλακτον τῶν ἀν-
3 *θρωπείων ἔργων ὁμοιότητα. ἐπιχώριον δὲ Ῥωμαίοις καὶ πάνυ τίμιον ὁ κουρητισμός, ὡς ἐκ πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων ἐγὼ συμβάλλομαι, μάλιστα δ' ἐκ τῶν περὶ τὰς πομπὰς τάς τε ἐν ἱπποδρόμῳ καὶ τὰς ἐν τοῖς*

5 *κουρῆτες* O   21 *δημιουργοῦ τὸ ἔργον* B *τὸ ἔργον δ.* R *δημιουργεῖν* c. Sintenis Em. Dion. III p. 4

θεάτροις γινομένας· ἐν ἁπάσαις γὰρ ταύταις πρόση- 4
βοι κόροι χιτωνίσκους ἐνδεδυκότες ἐκπρεπεῖς κράνη
καὶ ξίφη καὶ πάρμας ἔχοντες στοιχηδὸν πορεύονται,
καί εἰσιν οὗτοι τῆς πομπῆς ἡγεμόνες καλούμενοι
πρὸς αὐτῶν ἐπὶ τῆς παιδιᾶς τῆς ὑπὸ Λυδῶν ἐξευ-
ρῆσθαι δοκούσης λυδίωνες, εἰκόνες ὡς ἐμοὶ δοκεῖ
389 τῶν σαλίων, ἐπεὶ τῶν γε Κουρητικῶν οὐδὲν ὥσπερ
οἱ σάλιοι δρῶσιν οὔτ' ἐν ὕμνοις οὔτ' ἐν ὀρχήσει.
χρῆν δὲ τούτους ἐλευθέρους τε εἶναι καὶ αὐθιγενεῖς
καὶ ἀμφιθαλεῖς, οἱ δ' εἰσὶν ἐξ ὁποιασδήποτε τύχης.
τί γὰρ δεῖ τὰ πλείω περὶ αὐτῶν γράφειν;

LXXII. Ἡ δὲ ἑβδόμη μοῖρα τῆς ἱερᾶς νομοθε-
σίας τῷ συστήματι προσετέθη τῶν καλουμένων φε-
τιαλίων. οὗτοι δ' ἂν εἴησαν κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν
καλούμενοι διάλεκτον εἰρηνοδίκαι. εἰσὶ δ' ἐκ τῶν
ἀρίστων οἴκων ἄνδρες ἐπίλεκτοι διὰ παντὸς ἱερώμε-
νοι τοῦ βίου, Νόμα τοῦ βασιλέως πρώτου καὶ τοῦτο
Ῥωμαίοις τὸ ἱερὸν ἀρχεῖον καταστησαμένου· εἰ μέν- 2
τοι παρὰ τῶν καλουμένων Αἰκικλῶν τὸ παράδειγμα
ἔλαβεν ὥσπερ οἴονταί τινες, ἢ παρὰ τῆς Ἀρδεατῶν
πόλεως ὡς γράφει Γέλλιος οὐκ ἔχω λέγειν, ἀπό-
χρη δέ μοι τοσοῦτο μόνον εἰπεῖν, ὅτι πρὸ τῆς Νόμα
390 ἀρχῆς οὔπω τὸ τῶν εἰρηνοδικῶν σύστημα παρὰ Ῥω-
μαίοις ἦν. κατεστήσατο δ' αὐτὸ Νόμας ὅτε Φιδηνά- 3
ταις ἔμελλε πολεμεῖν λῃστείας καὶ καταδρομὰς τῆς

1 αὐταῖς O corr. Garrer Obs. p. 13   5 ἀπὸ Ab   7 οὐδὲν .. B   8 οὔτε bis B   9 ἐ. χρῆν B | τούτους Ambrosch αὐτοὺς O   10 οἳ A   11 ante τί γὰρ nonnulla verba excidisse suspicatus est Stephanus   13 φιτιάλων AB   14 ἦσαν A   19 ἐκικλῶν A ἐκικ.λῶν B corr. Cluverus   20 ἔλαβον B   24 φιδηνιάταις B

χώρας αὐτοῦ ποιησαμένοις, εἰ βούλοιντο συμβῆναι
δίχα πολέμου πρὸς αὐτόν, ὅπερ εἰς ἀνάγκην κατα-
στάντες ἐποίησαν. οἴομαι δ' ἐπειδήπερ οὐκ ἔστιν
ἐπιχώριον Ἕλλησι τὸ περὶ τοὺς εἰρηνοδίκας ἀρχεῖον
ἀναγκαῖον εἶναί μοι πόσων καὶ πηλίκων ἐστὶ πραγμά-
των κύριον διελθεῖν, ἵνα τοῖς ἀγνοοῦσι τὴν Ῥωμαίων
εὐσέβειαν, ἣν οἱ τότε ἄνδρες ἐπετήδευον, μὴ παρά-
δοξον εἶναι φανῇ τὸ πάντας αὐτοῖς τὸ κάλλιστον λα-
4 βεῖν τοὺς πολέμους τέλος. ἁπάντων γὰρ αὐτῶν τὰς
ἀρχὰς καὶ τὰς ὑποθέσεις εὐσεβεστάτας φανήσονται
ποιησάμενοι καὶ διὰ τοῦτο μάλιστα τοὺς θεοὺς ἐσχη-
κότες ἐν τοῖς κινδύνοις εὐμενεῖς. ἅπαντα μὲν οὖν
ὅσα ἀνάκειται τούτοις τοῖς εἰρηνοδίκαις ἐπελθεῖν διὰ
πλῆθος οὐ ῥᾴδιον, κεφαλαιώδει δ' ὑπογραφῇ δη-
λῶσαι τοιάδ' ἐστί· φυλάττειν ἵνα μηδένα Ῥωμαῖοι
πόλεμον ἐξενέγκωσι κατὰ μηδεμιᾶς ἐνσπόνδου πό- 391
λεως ἄδικον, ἀρξάντων δὲ παρασπονδεῖν εἰς αὐ-
τοὺς ἑτέρων πρεσβεύεσθαί τε καὶ τὰ δίκαια πρῶτον
αἰτεῖν λόγῳ, ἐὰν δὲ μὴ πείθωνται τοῖς ἀξιουμένοις,
5 τότ' ἐπικυροῦν τὸν πόλεμον. ὁμοίως δὲ κἂν ἀδικεῖ-
σθαί τινες ὑπὸ Ῥωμαίων ἔνσπονδοι λέγοντες τὰ δί-
καια αἰτῶσι, τούτους διαγινώσκειν τοὺς ἄνδρας εἴ
τι πεπόνθασιν ἔκσπονδον καὶ ἐὰν δόξωσι τὰ προσή-
κοντα ἐγκαλεῖν τοὺς ἐνόχους ταῖς αἰτίαις συλλαβόντας
ἐκδότους τοῖς ἀδικηθεῖσι παραδιδόναι τά τε περὶ
τοὺς πρεσβευτὰς ἀδικήματα δικάζειν καὶ τὰ περὶ τὰς
συνθήκας ὅσια φυλάττειν εἰρήνην τε ποιεῖσθαι καὶ

6 ἀγνοοῦσιν A 7 τότε Bb τε ABa 8 εἶναι B om. R
13 ἐπεξελθεῖν c. Hertlein Hermes X p. 410 25 τὰ δὲ O corr. Sylburg

γεγενημένην, ἐὰν μὴ κατὰ τοὺς ἱεροὺς δόξῃ πεπρᾶ-
χθαι νόμους, ἀκυροῦν καὶ τὰς τῶν στρατηγῶν πα-
ρανομίας, ὅσαι περί τε ὅρκους καὶ σπονδὰς ἐπιτε-
λοῦνται, διαγινώσκοντας ἀφοσιοῦσθαι, περὶ ὧν κατὰ
τοὺς οἰκείους καιροὺς ποιήσομαι τον λόγον. τὰ δὲ 6
περὶ τὰς ἐπικηρυκείας ὑπ' αὐτῶν γινόμενα, ὅτε τὴν
δόξασαν ἀδικεῖν πόλιν αἰτοῖεν δίκας (ἄξιον γὰρ μηδὲ
392 ταῦτ' ἀγνοεῖν κατὰ πολλὴν φροντίδα τῶν ὁσίων καὶ
δικαίων γινόμενα) τοιαῦτα παρέλαβον· εἷς μὲν ἐκ τῶν
εἰρηνοδικῶν, ὃν οἱ λοιποὶ προχειρίσαιντο, κεκοσμη-
μένος ἐσθῆτι καὶ φορήμασιν ἱεροῖς, ἵνα διάδηλος ᾖ
παρὰ τοὺς ἄλλους, εἰς τὴν τῶν ἀδικούντων παρεγί-
νετο πόλιν· ἐπιστὰς δὲ τοῖς ὁρίοις τόν τε Δία καὶ
τοὺς ἄλλους ἐπεκαλεῖτο θεοὺς μαρτυρόμενος ὅτι δίκας
αἰτῶν ἥκει περὶ τῆς Ῥωμαίων πόλεως· ἔπειτα ὀμόσας 7
ὅτι πρὸς ἀδικοῦσαν ἔρχεται πόλιν καὶ ἀρὰς τὰς με-
γίστας εἰ ψεύδοιτο ἐπαρασάμενος ἑαυτῷ τε καὶ τῇ
Ῥώμῃ, τότ' ἐντὸς ᾔει τῶν ὅρων· ἔπειτα ὅτῳ πρώτῳ
περιτύχοι τοῦτον ἐπιμαρτυράμενος, εἴτε τῶν ἀγροίκων
εἴτε τῶν πολιτικῶν εἴη, καὶ τὰς αὐτὰς προσθεὶς ἀρὰς
πρὸς τὴν πόλιν ᾤχετο, κᾆτα πρὶν εἰς τὴν πόλιν παρ-
ελθεῖν τὸν πυλωρὸν ἢ τὸν πρῶτον ἀπαντήσαντα ἐν
ταῖς πύλαις τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπιμαρτυράμενος εἰς
τὴν ἀγορὰν προῄει· ἐκεῖ δὲ καταστὰς τοῖς ἐν τέλει
περὶ ὧν ἥκοι διελέγετο πανταχῇ τούς τε ὅρκους καὶ
τὰς ἀρὰς προστιθείς. εἰ μὲν οὖν ὑπέχοιεν τὰς δίκας 8

1 πεπράχθαι ABa 6 ὅτε B ὅταν R 9 γενόμενα B 10 προ . χειρ⟨ί⟩σαιντο B 11 διαδήλως Ba 14 μαρτυρού-μενος B μαρτυρόμενος del. Garrer Obs. p. 55 | δίκας ⟨αἰ⟩τῶν B | ἥκῃ B | περὶ] ὑπὲρ Hertlein, Cobet Reiskio auctore; cf. Tegge Quaest. de usu praep. p. 11 not.

παραδιδόντες τοὺς ἐν ταῖς αἰτίαις, ἀπῄει τοὺς ἄν-
δρας ἀπάγων φίλος τε ἤδη γεγονὼς καὶ παρὰ φί-
λων· εἰ δὲ χρόνον εἰς βουλὴν αἰτήσαιντο δέκα δι- 393
δοὺς ἡμέρας παρεγίνετο πάλιν καὶ μέχρι τρίτης
αἰτήσεως ἀνεδέχετο. διελθουσῶν δὲ τῶν τριάκοντα
ἡμερῶν, εἰ μὴ παρεῖχεν αὐτῷ τὰ δίκαια ἡ πόλις,
ἐπικαλεσάμενος τούς τε οὐρανίους καὶ καταχθονίους
θεοὺς ἀπῄει, τοσοῦτο μόνον εἰπὼν ὅτι βουλεύσεται
9 περὶ αὐτῶν ἡ Ῥωμαίων πόλις ἐφ' ἡσυχίας. καὶ
μετὰ τοῦτο ἀπέφαινεν εἰς τὴν βουλὴν ἅμα τοῖς ἄλ-
λοις εἰρηνοδίκαις παραγενόμενος ὅτι πέπρακται πᾶν
αὐτοῖς ὅσον ἦν ὅσιον ἐκ τῶν ἱερῶν νόμων καὶ εἰ
βούλοιντο ψηφίζεσθαι πόλεμον οὐδὲν ἔσται τὸ κω-
λῦσον ἀπὸ θεῶν. εἰ δέ τι μὴ γένοιτο τούτων οὔτε ἡ
βουλὴ κυρία ἦν ἐπιψηφίσασθαι πόλεμον οὔτε ὁ δῆμος.
περὶ μὲν οὖν τῶν εἰρηνοδικῶν τοσαῦτα παρελάβομεν.

LXXIII. Τελευταῖος δ' ἦν τῆς Νόμα διατάξεως
μερισμὸς ὑπὲρ τῶν ἱερῶν, ὧν ἔλαχον οἱ τὴν μεγίστην
παρὰ Ῥωμαίοις ἱερατείαν καὶ ἐξουσίαν ἔχοντες. οὗτοι
κατὰ μὲν τὴν ἑαυτῶν διάλεκτον ἐφ' ἑνὸς τῶν ἔργων
ὃ πράττουσιν ἐπισκευάζοντες τὴν ξυλίνην γέφυραν
ποντίφικες προσαγορεύονται, εἰσὶ δὲ τῶν μεγίστων 394
2 πραγμάτων κύριοι. καὶ γὰρ δικάζουσιν οὗτοι τὰς
ἱερὰς δίκας ἁπάσας ἰδιώταις τε καὶ ἄρχουσι καὶ λει-
τουργοῖς θεῶν καὶ νομοθετοῦσιν ὅσα τῶν ἱερῶν
ἄγραφα ὄντα καὶ ἀνέθιστα *** κρίνοντες ἃ ἂν ἐπιτή-

1 ἀπείη Ba 8 τοσοῦτον A m. pr. 12 αὐτοῖς A
13 κωλύσων A κωλύον B 15 ἐπιψηφίσαι B 18 ὧν Bb ὃν BaR
20 αὐτῶν A | ἐφ' Aa ἀφ' AbB 26 lacunam esse post ἀνέ-
θιστα Reiske cognovit, qui supplevit νομίζωσιν ἀποδοχῆς ἄξια
εἶναι· et κρίνοντες deleto scripsit ἀκυροῦσι δὲ ἃ κ. τ. ἑ.

δεια τυγχάνειν αὐτοῖς φανείη νόμων τε καὶ ἐθισμῶν·
τάς τε ἀρχὰς ἁπάσας, ὅσαις θυσία τις ἢ θεραπεία
θεῶν ἀνάκειται, καὶ τοὺς ἱερεῖς ἅπαντας ἐξετάζουσιν,
ὑπηρέτας τε αὐτῶν καὶ λειτουργούς, οἷς χρῶνται
πρὸς τὰ ἱερά, οὗτοι φυλάττουσι μηδὲν ἐξαμαρτάνειν
περὶ τοὺς ἱεροὺς νόμους· τοῖς τε ἰδιώταις ὁπόσοι μὴ
ἴσασι τοὺς περὶ τὰ θεῖα ἢ δαιμόνια σεβασμούς, ἐξη-
γηταὶ γίνονται καὶ προφῆται· καὶ εἴ τινας αἴσθοιντο
μὴ πειθομένους ταῖς ἐπιταγαῖς αὐτῶν, ζημιοῦσι πρὸς
ἕκαστον χρῆμα ὁρῶντες, εἰσί τε ἀνυπεύθυνοι πάσης
δίκης τε καὶ ζημίας οὔτε βουλῇ λόγον ἀποδιδόντες
οὔτε δήμῳ, περὶ γοῦν τῶν ἱερῶν· ὥστε εἰ βούλε- 3
395 ταί τις αὐτοὺς ἱεροδιδασκάλους καλεῖν εἴτε ἱερο-
νόμους εἴτε ἱεροφύλακας εἴτε, ὡς ἡμεῖς ἀξιοῦμεν,
ἱεροφάντας, οὐχ ἁμαρτήσεται τοῦ ἀληθοῦς. ἐκλι-
πόντος δέ τινος αὐτῶν τὸν βίον ἕτερος εἰς τὸν ἐκεί-
νου καθίσταται τόπον οὐχ ὑπὸ τοῦ δήμου αἱρεθείς,
ἀλλ' ὑπ' αὐτῶν ἐκείνων, ὃς ἂν ἐπιτηδειότατος εἶναι
δοκῇ τῶν πολιτῶν· παραλαμβάνει δὲ τὴν ἱερατείαν
ὁ δοκιμασθείς, ἐὰν εὐόρνιθες αὐτῷ τύχωσιν οἰωνοὶ
γενόμενοι. τὰ μὲν δὴ περὶ τὸ θεῖον νομοθετηθέντα 4
ὑπὸ τοῦ Νόμα καὶ διαιρεθέντα κατὰ τὰς συμμορίας
τῶν ἱερῶν, ἐξ ὧν εὐσεβεστέραν συνέβη γενέσθαι τὴν

5 μηδὲν A μηδένα B 6 περὶ Ab παρὰ AaB 7 θεῖα ἢ τὰ θεῖα δαιμόνια B, θεῖα καὶ δαιμόνια c. Kiessling Pr. Bas. p. 10 9 αὐτῶν A αὑτῶν B 10 χρῆμα τὴν ἀξίαν ὁρῶντες c. Reiske | ἂν ὑπεύθυνοι Ba 12 γοῦν Kiessling Pr. Bas. p. 10 οὖν O | ἱερῶν Kiessling l. l. ἱερέων O | εἴτε c. Cobet Obs. p. 54 13 τις om. Ba | καλεῖν om. B 15 ἱεροφάντας λέγειν Bb | ἐκλείποντος O 19 δοκεῖ B 21 τὸ θεῖον B τοῦ θείου R

πόλιν, πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐλάττοσι τὰ μέγιστα καὶ φα-
νερώτατα ταῦτ' ἦν.

LXXIIII. Τὰ δ' εἰς εὐτέλειάν τε καὶ σωφροσύ-
νην ἄγοντα τὸν ἑκάστου βίον καὶ εἰς ἐπιθυμίαν κατα-
στήσαντα τῆς φυλαττούσης ἐν ὁμονοίᾳ τὴν πόλιν δι-
καιοσύνης πλεῖστα ὅσα, τὰ μὲν ἐγγράφοις περιλη-
φθέντα νόμοις, τὰ δ' ἔξω γραφῆς εἰς ἐπιτηδεύσεις
ἀχθέντα καὶ συνασκήσεις χρονίους· ὑπὲρ ὧν ἁπάν-
των μὲν πολὺ ἂν ἔργον εἴη λέγειν, ἀρκέσει δὲ δύο
τὰ μεγίστης μνήμης τυχόντα τεκμήρια καὶ τῶν ἄλ- 396
2 λων γενέσθαι· τῆς μὲν αὐταρκείας καὶ τοῦ μηδένα
τῶν ἀλλοτρίων ἐπιθυμεῖν ἡ περὶ τοὺς ὁρισμοὺς τῶν
κτήσεων νομοθεσία. κελεύσας γὰρ ἑκάστῳ περιγρά-
ψαι τὴν ἑαυτοῦ κτῆσιν καὶ στῆσαι λίθους ἐπὶ τοῖς
ὅροις ἱεροὺς ἀπέδειξεν ὁρίου Διὸς τοὺς λίθους, καὶ
θυσίας ἔταξεν αὐτοῖς ἐπιτελεῖν ἅπαντας ἡμέρᾳ τακτῇ
καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ἐπὶ τὸν τόπον συνερχομένους,
ἑορτὴν ἐν τοῖς πάνυ τιμίαν [καὶ] τὴν τῶν ὁρίων θεῶν
3 καταστησάμενος. ταύτην Ῥωμαῖοι Τερμινάλια καλοῦ-
σιν ἐπὶ τῶν τερμόνων καὶ τοὺς ὅρους αὐτοὺς ἑνὸς
ἀλλαγῇ γράμματος παρὰ τὴν ἡμετέραν διάλεκτον ἐκ-
φέροντες τέρμινας προσαγορεύουσιν. εἰ δέ τις ἀφα-
νίσειεν ἢ μεταθείη τοὺς ὅρους, ἱερὸν ἐνομοθέτησεν 397
εἶναι τοῦ θεοῦ τὸν τούτων τι διαπραξάμενον, ἵνα τῷ
βουλομένῳ κτείνειν αὐτὸν ὡς ἱερόσυλον ἥ τε ἀσφά-
4 λεια καὶ τὸ καθαρῷ μιάσματος εἶναι προσῇ. τοῦτο

1 ἐλάττωσιν A 3 τελείαν A 4 ἀγαγόντα c. Bücheler 12 ⟨αἰτία⟩ ἡ c. Reiske 18 ταῖς O τοῖς Meineke | καὶ del. Bücheler 19 καταστησαμένοις Ba 20 ἀπὸ Ab | αὐτῆς B 22 τερμῖνας A 25 ἤ τε c. Reiske 26 τὸ] τῷ Ba

ὃ οὐκ ἐπὶ τῶν ἰδιωτικῶν κατεστήσατο μόνον κτήσεων τὸ δίκαιον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν δημοσίων, ὅροις κἀκείνας περιλαβών, ἵνα καὶ τὴν Ῥωμαίων γῆν ἀπὸ τῆς ἀστυγείτονος ὅριοι διαιρῶσι θεοὶ καὶ τὴν κοινὴν ἀπὸ τῆς ἰδίας. τοῦτο μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων φυλάττουσι Ῥωμαῖοι [τοῦ χρόνου] μνημεῖα τῆς ὁσίας αὐτῆς ἕνεκα. θεούς τε γὰρ ἡγοῦνται τοὺς τέρμονας καὶ θύουσιν αὐτοῖς ὁσέτη τῶν μὲν ἐμψύχων οὐδὲν (οὐ γὰρ ὅσιον αἱμάττειν τοὺς λίθους) πελάνους δὲ
398 δημητρίους καὶ ἄλλας τινὰς καρπῶν ἀπαρχάς. ἐχρῆν 5
δὲ καὶ τὸ ἔργον ἔτι φυλάττειν πιστὸν αὐτούς, οὗ χάριν θεοὺς ἐνόμισε τοὺς τέρμονας ὁ Νόμας, ἱκανουμένους τοῖς ἑαυτῶν κτήμασι, τῶν δ' ἀλλοτρίων μήτε βίᾳ σφετεριζομένους μηδὲν μήτε δόλῳ. νῦν δ' οὐχ ὡς ἄμεινον οὐδ' ὡς οἱ πρόγονοι παρέδοσαν. ὁρίζουσί τινες ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων τὰ οἰκεῖα, ἀλλ' ἔστιν αὐτοῖς ὅρος τῶν κτήσεων οὐχ ὁ νόμος, ἀλλ' ἡ πάντων ἐπιθυμία, πρᾶγμα οὐ καλόν. ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τούτων [ἐν] ἑτέροις παρίεμεν σκοπεῖν.

LXXV. Ὁ δὲ Νόμας εἰς μὲν εὐτέλειαν καὶ σωφροσύνην διὰ τοιούτων συνέστειλε νόμων τὴν πόλιν,

3 κακείνας B κακεῖνα R 5 τούτου c. Schmitz p. 16 6 τοῦ χρόνου del. Bb τοῦ νόμου c. Bücheler, τοῦ ἀρχαίου vel τοῦ τότε χρόνου c. Reiske, ex depravata voce τερμινάλια lectio Casaubono orta videtur esse 8 ὅσ' ἔτη Bb ὥστε Ba ὄστη A 9 πελανοὺς A 10 δήμητρος O corr. Meineke 11 *ἀπυτονάσου A ἀπ⟨αυ⟩του .. οὗ B sed ' add. Bb αὐτὸ οὗ Sylburg, αὐτοὺς οὗ Canter, ἅπαντας Reiske, αὐτοὺς ὅτου Portus, ἀπὸ τοῦ ἴσου Ambrosch, Sintenis Em. Dion. I p. 20 12 ἐνόμισαν O corr. Bücheler | ὁ Νόμας Bücheler ὀνομάσαι Ba ὀνομάσαι BbR | ἱκανουμένους haud dubie corruptum est ἱκανουμένοις Ba ἀρκουμένους c. Kayser Ann. phil. 1861 p. 9 18 ἐν delevit Stephanus 21 συνέστ⟨ειλ⟩ε B συνέστησε R

εἰς δὲ τὴν περὶ τὰ συμβόλαια δικαιοσύνην ὑπηγάγετο
πρᾶγμα ἐξευρὼν ἠγνοημένον ὑπὸ πάντων τῶν κατα-
στησαμένων τὰς ἐλλογίμους πολιτείας. ὁρῶν γὰρ ὅτι
τῶν συμβολαίων τὰ μὲν ἐν φανερῷ καὶ μετὰ μαρτύ-
ρων πραττόμενα ἡ τῶν συνόντων αἰδὼς φυλάττει, 399
καὶ σπάνιοί τινές εἰσιν οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα ἀδικοῦν-
τες, τὰ δὲ ἀμάρτυρα πολλῷ πλείω τῶν ἑτέρων ὄντα
μίαν ἔχει φυλακὴν τὴν τῶν συμβαλόντων πίστιν,
περὶ ταύτην ᾤετο δεῖν σπουδάσαι παντὸς ἄλλου μά-
2 λιστα καὶ ποιῆσαι θείων σεβασμῶν ἀξίαν. Δίκην μὲν
γὰρ καὶ Θέμιν καὶ Νέμεσιν καὶ τὰς καλουμένας παρ'
Ἕλλησιν Ἐρινύας καὶ ὅσα τούτοις ὅμοια ὑπὸ τῶν
πρότερον ἀποχρώντως ἐκτεθειῶσθαί τε καὶ καθω-
σιῶσθαι ἐνόμισε, Πίστιν δέ, ἧς οὔτε μεῖζον οὔτε ἱερώ-
τερον πάθος ἐν ἀνθρώποις οὐδέν, οὔπω σεβασμῶν
τυγχάνειν οὔτ' ἐν τοῖς κοινοῖς τῶν πόλεων πράγμα-
3 σιν οὔτ' ἐν τοῖς ἰδίοις. ταῦτα δὴ διανοηθεὶς πρῶ-
τος ἀνθρώπων ἱερὸν ἱδρύσατο Πίστεως δημοσίας καὶ
θυσίας αὐτῇ κατεστήσατο, καθάπερ καὶ τοῖς ἄλλοις
θεοῖς, δημοτελεῖς. ἔμελλε δὲ ἄρα σὺν χρόνῳ τὸ
κοινὸν τῆς πόλεως ἦθος πιστὸν καὶ βέβαιον πρὸς
ἀνθρώπους γενόμενον τοιούτους ἀπεργάσασθαι καὶ
τοὺς τῶν ἰδιωτῶν τρόπους. οὕτω γοῦν σεβαστόν τι
πρᾶγμα καὶ ἀμίαντον ἐνομίσθη τὸ πιστόν, ὥστε ὅρ- 400
κον τε μέγιστον γενέσθαι τὴν ἰδίαν ἑκάστῳ πίστιν
καὶ μαρτυρίας συμπάσης ἰσχυροτάτην, καὶ ὁπότε ὑπὲρ

1 τὴν om. A | ὑπήγαγε τὸ B   9 παντὸς Ba   12 ἐριννυας Bb   13 προτέρων Ba   16 τυγχάνει A   17 ταῦτα δὴ Kiessling τ. δὲ O   21 πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους c. Reiske πρὸς ἀλλήλους c. Kayser Ann. phil. 1861 p. 5   23 γε οὖν O

ἀμαρτύρου συναλλάγματος ἀμφίλογόν τι γένοιτο ἑνὶ πρὸς ἕνα, ἡ διαιροῦσα τὸ νεῖκος καὶ προσωτέρω χωρεῖν οὐκ ἐῶσα τὰς φιλονεικίας ἡ θατέρου τῶν διαδικαζομένων αὐτῶν πίστις ἦν, αἵ τε ἀρχαὶ καὶ τὰ δικαστήρια τὰ πλεῖστα τῶν ἀμφισβητημάτων τοῖς ἐκ
τῆς πίστεως ὅρκοις διῄτων. τοιαῦτα μὲν δὴ σωφρο- 4
σύνης τε παρακλητικὰ καὶ δικαιοσύνης ἀναγκαστήρια ὑπὸ τοῦ Νόμα τότε ἐξευρεθέντα κοσμιωτέραν οἰκίας τῆς κράτιστα οἰκουμένης τὴν Ῥωμαίων πόλιν ἀπειργάσατο.

LXXVI. Ἃ δὲ μέλλω νῦν λέγειν ἐπιμελῆ τε αὐτὴν ἀπέδωκε τῶν ἀναγκαίων καὶ τῶν ἀγαθῶν ἐργάτιν. ἐνθυμούμενος γὰρ ὁ ἀνήρ, ὅτι πόλιν τὴν μέλλουσαν ἀγαπήσειν τὰ δίκαια καὶ μενεῖν ἐν τῷ σώφρονι βίῳ τῆς ἀναγκαίου δεῖ χορηγίας εὐπορεῖν, διεῖλε
401 τὴν χώραν ἅπασαν εἰς τοὺς καλουμένους πάγους καὶ
κατέστησεν ἐφ' ἑκάστου τῶν πάγων ἄρχοντα ἐπίσκο-
πόν τε καὶ περίπολον τῆς ἰδίας μοίρας. οὗτοι γὰρ 2
περιιόντες θαμινὰ τοὺς εὖ τε καὶ κακῶς εἰργασμένους τῶν ἀγρῶν ἀπεγράφοντο καὶ πρὸς τὸν βασιλέα ἀπέφαινον, ὁ δὲ τοὺς μὲν ἐπιμελεῖς γεωργοὺς ἐπαίνοις τε καὶ φιλανθρωπίαις ἀνελάμβανε, τοὺς δὲ ἀργοὺς [γεωργοὺς] ὀνειδίζων τε καὶ ζημιῶν ἐπὶ τὸ θεραπεύειν ἄμεινον τὴν γῆν προὔτρέπετο. τοιγάρτοι πολέμων τε ἀπηλλαγμένοι καὶ τῶν κατὰ πόλιν πραγμάτων σχολὴν πολλὴν ἄγοντες ἀργίας τε καὶ βλακείας σὺν αἰ-

4 δικαζομένων Cobet Obs. p. 55 6 διητωντο· ταῦτα B διῄτων· ταῦτα R corr. Kiessling 12 ἐργάτην Ba 14 μένειν O corr. Kiessling 19 περιόντες Bb 20 ὑπεγράφοντο B 23 γεωργοὺς del. Meineke, Bücheler 24 προὔτρέποντο Ba

σχύνῃ τίνοντες δίκας αὐτουργοὶ πάντες ἐγίνοντο καὶ
τὸν ἐκ γῆς πλοῦτον ἁπάντων ὄντα [πλούτων] δικαιότα-
τον τῆς στρατιωτικῆς καὶ οὐκ ἐχούσης τὸ βέβαιον εὐ-
3 πορίας γλυκύτερον ἐτίθεντο. τῷ δὲ Νόμᾳ περιῆν ἐκ
τούτων φιλεῖσθαι μὲν ὑπὸ τῶν ἀρχομένων, ζηλοῦ-
σθαι δ' ὑπὸ τῶν περιοίκων, μνημονεύεσθαι δ' ὑπὸ 402
τῶν ἐπιγινομένων· δι' ὧν οὔτε στάσις ἐμφύλιος τὴν
πολιτικὴν ἔλυσεν ὁμόνοιαν, οὔτε πόλεμος ἀλλοεθνὴς
ἐκ τῶν κρατίστων καὶ θαυμασιωτάτων τὴν πόλιν
ἐπιτηδευμάτων ἐκίνησε. τοσοῦτον γὰρ ἀπέσχον οἱ
περίοικοι τὴν ἀπόλεμον ἡσυχίαν Ῥωμαίων ἀφορμὴν
τῆς κατ' αὐτῶν ἐπιθέσεως ὑπολαβεῖν, ὥστε καὶ εἴ
τις αὐτοῖς πρὸς ἀλλήλους συνέστη πόλεμος διαλ-
λακτῆρας ἐποιοῦντο Ῥωμαίους καὶ ἐπὶ διαιτητῇ Νόμᾳ
4 τὰς ἔχθρας διαλύειν ἠξίουν. τοῦτον ⟨οὖν⟩ οὐκ ἂν
αἰσχυνθείην ἐγὼ τὸν ἄνδρα τῶν ἐπ' εὐδαιμονίᾳ δια-
βοηθέντων ἐν τοῖς πρώτοις καταριθμεῖν. γένους τε
γὰρ ἔφυ βασιλείου καὶ μορφῆς ἀπέλαυσε βασιλικῆς
παιδείαν τε οὐ τὴν περὶ λόγους ἄχρηστον ἤσκησεν,
ἀλλ' ἐξ ἧς εὐσεβεῖν ἔμαθε καὶ τὰς ἄλλας ἐπιτηδεύειν
5 ἀρετάς. ἡγεμονίαν δὲ τὴν Ῥωμαίων παραλαβεῖν ἠξιώ-
θη νέος ὢν κατὰ κλέος ἀρετῆς ὑπ' αὐτῶν ἐπίκλητος
ἀχθεὶς καὶ διετέλεσε πειθομένοις ἅπαντα τὸν βίον 403
τοῖς ἀρχομένοις χρώμενος· ἡλικίας δ' ἐπὶ μήκιστον

1 τείνοντες B | ἐγίνοντο Bb ἐγένοντο R 2 πλούτων delevit Kiessling, Reudler Tiroc. p. 25 4 νόμᾳ om. A 7 δι' ὧν B δι' ὃν R 10 τοσοῦτο? 14 διαιτητῇ Stephanus διαίτῃ τῇ O 15 τοῦτον οὖν vel δὴ vel μὲν δὴ aut ἄρα c. Stephanus 18 καὶ B om. R | μορφῆς ἀ. B μορφῆς τε ἀ. R | ἀπ⟨ή⟩λαυσε B 19 παιδείαν τε οὔτε περὶ A | λόγους Stephanus λόγον O

ἤλασεν ὁλόκληρος οὐδὲν ὑπὸ τῆς τύχης κακωθεὶς
καὶ θανάτων τὸν ῥᾷστον ἐτελεύτησεν ὑπὸ γήρως
μαρανθείς, ὁμοίου παραμείναντος αὐτῷ τοῦ συγ-
κληρωθέντος ἐξ ἀρχῆς δαίμονος ἕως ἐξ ἀνθρώπων
ἠφανίσθη, βιώσας μὲν ὑπὲρ ὀγδοήκοντα ἔτη, βασι-
λεύσας δὲ τρία καὶ τετταράκοντα, γενεὰν δὲ καταλι-
πών, ὡς μὲν οἱ πλείους γράφουσιν, υἱοὺς τέτταρας
καὶ θυγατέρα μίαν, ὧν ἔτι σώζεται τὰ γένη, ὡς δὲ
Γέλλιος Γναῖος ἱστορεῖ θυγατέρα μόνην, ἐξ ἧς ἐγέ-
νετο Ἄγκος Μάρκιος ὁ τρίτος ἀπ' ἐκείνου γενόμενος
Ῥωμαίων βασιλεύς. τελευτήσαντι δ' αὐτῷ πένθος 6
μέγα προὔθετο ἡ πόλις καὶ ταφὰς ἐποιήσατο λαμ-
προτάτας. κεῖται δ' ἐν Ἰανίκλῳ πέραν τοῦ Τεβέριος
ποταμοῦ. καὶ τὰ μὲν περὶ Πομπιλίου Νόμα τοσαῦτα
παρελάβομεν.

10 ὁ om. B　11 *τελευτήσαντι* B *τελευτήσαντος* R　13 *τοῦ* om. B　14 *νόματος ταῦτα* Ba

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ἁΛΙΚἁΡΝἁCΕωC B̄ ῥωΜἁΙΚ ἁΡΧἁΙΟΛΟΓΙἁC: —
ΔΙΟΝΥCΙΟΥ ἁΛΙΚἁΡΝἁCΕωC Γ̄ ῥωΜἁΪΚΗC ἁΡΧἁΙΟΛΟΓΙἁC A
ΔΙΟΝΥCΙΟΥ B̄ ἁΛΙΚἁΡΝἁCΕωC ῥωΜἁΙΚΗC ἁΡΧΑΙΟΛΟΓΙἁC: —
ΔΙΟΝΥCΙΟΥ Γ̄ B

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ

ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΕΩΣ

ΡΩΜΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

Τελευτήσαντος δὲ Πομπιλίου γενομένη πάλιν· ἡ βουλὴ τῶν κοινῶν κυρία μένειν ἔγνω ἐπὶ τῆς αὐτῆς πολιτείας, οὐδὲ τοῦ δήμου γνώμην λαβόντος ἑτέραν, καὶ καθίστησιν ἐκ τῶν πρεσβυτέρων τοὺς ἄρξοντας τὴν μεσοβασίλειον ἀρχὴν εἰς ὡρισμένον τινὰ ἡμερῶν ἀριθμόν, ὑφ' ὧν ἀποδείκνυται βασιλεύς, ὃν ἅπας ὁ δῆμος ἠξίου, Τύλλος Ὁστίλιος γένους ὢν τοιοῦδε·
2 *ἐκ πόλεως Μεδυλλίας, ἣν Ἀλβανοὶ μὲν ἔκτισαν, Ῥωμύλος δὲ κατὰ συνθήκας παραλαβὼν Ῥωμαίων* 405 *ἐποίησεν ἀποικίαν, ἀνὴρ εὐγενὴς καὶ χρήμασι δυνατὸς Ὁστίλιος ὄνομα μετενεγκάμενος εἰς Ῥώμην τὸν βίον ἄγεται γυναῖκα ἐκ τοῦ Σαβίνων γένους Ἑρσιλίου θυγατέρα τὴν ὑφηγησαμένην ταῖς ὁμοεθνέσι πρεσβεῦσαι πρὸς τοὺς πατέρας ὑπὲρ τῶν ἀνδρῶν, ὅτε Σαβῖνοι Ῥωμαίοις ἐπολέμουν, καὶ τοῦ συνελθεῖν εἰς φιλίαν τοὺς ἡγεμόνας αἰτιωτάτην γενέσθαι δοκοῦσαν.*

5 ὁρισμένον Ba 7 ὀστίλλιος A ὀστίλλιος B 8 μεδυλαίας A μεδυμίας Ba μεδυλλείας Bb | ἔκτησαν A 10 ἀποικίαν B ἄποικον R 11 στίλλιος A τύλλιος B 12 ἑρουιλίου A σερουιλίου B 14 ὑπὸ τῶν A

οὗτος ὁ ἀνὴρ πολλοὺς συνδιενέγκας Ῥωμύλῳ πολέ-
μους καὶ μεγάλα ἔργα ἀποδειξάμενος ἐν ταῖς πρὸς
Σαβίνους μάχαις, ἀποθνήσκει καταλιπὼν παιδίον μο-
νογενὲς καὶ θάπτεται πρὸς τῶν βασιλέων ἐν τῷ
κρατίστῳ τῆς ἀγορᾶς τόπῳ στήλης ἐπιγραφῇ τὴν
406 ἀρετὴν μαρτυρούσης ἀξιωθείς. ἐκ δὲ τοῦ μονογενοῦς 3
παιδὸς εἰς ἄνδρας ἀφικομένου καὶ γάμον ἐπιφανῆ
λαβόντος υἱὸς γίνεται Τύλλος Ὀστίλιος ἀνὴρ δρα-
στήριος, ὃς ἀπεδείχθη βασιλεὺς ψήφῳ τε πολιτικῇ
διενεχθείσῃ περὶ αὐτοῦ κατὰ νόμους καὶ τοῦ δαιμο-
νίου δι' οἰωνῶν αἰσίων ἐπικυρώσαντος τὰ δόξαντα τῷ
δήμῳ. ἔτος δὲ ἦν ἐν ᾧ τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν ὁ
δεύτερος ἐνιαυτὸς τῆς ἑβδόμης καὶ εἰκοστῆς ὀλυμπιά-
δος, ἣν ἐνίκα στάδιον Εὐρυβάτης Ἀθηναῖος ἄρχοντος
⟨Ἀθήνησι⟩ Λεωστράτου. οὗτος ἔργον ἁπάντων μεγα- 4
λοπρεπέστατον ἀποδειξάμενος αὐτὸς εὐθὺς ἅμα τῷ
παραλαβεῖν τὴν ἀρχὴν ἅπαν τὸ θητικὸν τοῦ δήμου
καὶ ἄπορον οἰκεῖον ἔσχεν. ἦν δὲ τοιόνδε· χώραν εἶχον
ἐξαίρετον οἱ πρὸ αὐτοῦ βασιλεῖς πολλὴν καὶ ἀγαθήν,
ἐξ ἧς ἀναιρούμενοι τὰς προσόδους ἱερά τε θεοῖς ἐπετέ-
λουν καὶ τὰς εἰς τὸν ἴδιον βίον ἀφθόνους εἶχον εὐ-
πορίας, ἣν ἐκτήσατο μὲν Ῥωμύλος πολέμῳ τοὺς τότε
κατασχόντας ἀφελόμενος, ἐκείνου δὲ ἄπαιδος ἀποθα-
νόντος Πομπίλιος Νόμας ὁ μετ' ἐκεῖνον βασιλεύσας
ἐκαρποῦτο· ἦν δὲ οὐκέτι δημοσία κτῆσις, ἀλλὰ τῶν
407 ἀεὶ βασιλέων κλῆρος. ταύτην ὁ Τύλλος ἐπέτρεψε τοῖς 5

8 ὀστίλλιος AB 10 διενεχθεὶς A 15 Ἀθήνησι addidit Kiessling | λεοστράτου B | πάντων O 16 μεγαλοπρεπέστατον B μεγαλοπρεπέστερον R | ἐπιδειξάμενος Bb 22 τότε del. Cobet Obs. p. 55 24 ἐκείνου A ἐκείνων Ba 26 τύλλιος Ba

αὐτὸς τοῦτο ποιῆσαι πρότερος ἔγνω περιστῆσαι βου-
λόμενος εἰς ἐκείνους τὴν αἰτίαν τοῦ λύειν τὰ πρὸς
τὴν ἀποικίαν συγκείμενα. συνθῆκαι γὰρ ἦσαν ταῖς
πόλεσιν ἐπὶ Ῥωμύλου γενόμεναι τά τε ἄλλα ἔχουσαι
δίκαια καὶ ἵνα μηδετέρα πολέμου ἄρχῃ· ἡ δ' ἐγκα-
λοῦσα ὅ τι δή ποτε ἀδίκημα δίκας αἰτοῖ παρὰ τῆς
ἀδικούσης, εἰ δὲ μὴ τυγχάνοι τότε τὸν ἐξ ἀνάγκης
ἐπιφέροι πόλεμον, ὡς λελυμένων ἤδη τῶν σπονδῶν.
2 φυλαττόμενος δὲ τὸ μὴ προτέρους αἰτηθέντας δίκας
Ῥωμαίους ἀντειπεῖν, ἔπειτα ὑπαιτίους Ἀλβανοῖς γε-
νέσθαι, προσέταξε τοῖς ἐπιφανεστάτοις τῶν ἑαυτοῦ
φίλων τοὺς Ἀλβανῶν πρέσβεις ξενίζειν ἁπάσῃ φιλο-
φροσύνῃ καὶ κατέχειν ἔνδον παρ' ἑαυτοῖς· αὐτὸς δ'
ἐν ἀσχολίαις εἶναι τισὶν ἀναγκαίοις σκηψάμενος διε- 411
3 κρούσατο τὴν πρόσοδον αὐτῶν. τῇ δ' ἔγγιστα νυκτὶ
Ῥωμαίων ἄνδρας ἐπιφανεῖς ἐντειλάμενος αὐτοῖς ἃ
χρὴ πράττειν ἀπέστειλεν εἰς Ἄλβαν ἅμα τοῖς εἰρη-
νοδίκαις αἰτήσοντας ὑπὲρ ὧν ἠδίκηντο Ῥωμαῖοι δίκας
παρ' Ἀλβανῶν λαβεῖν, οἳ πρὶν ἥλιον ἀνίσχειν δια-
νύσαντες τὴν ὁδὸν πληθυούσης τῆς ἑωθινῆς ἀγορᾶς
ἐντυγχάνουσι τῷ Κλοιλίῳ κατ' ἀγορὰν ὄντι καὶ δι-
εξιόντες ὅσα ἠδίκηντο Ῥωμαῖοι πρὸς Ἀλβανῶν ἠξίουν
4 πράττειν τὰ συγκείμενα ταῖς πόλεσιν. ὁ δὲ Κλοί-
λιος, ὡς Ἀλβανῶν προτέρων ἀπεσταλκότων εἰς Ῥώ-
μην τοὺς αἰτήσοντας δίκας καὶ μηδὲ ἀποκρίσεως

3 συγκείμεναι ABa 5 post ἄρχῃ plenius distinxi 6 δικὰς αι το. B δικάσεται R δίκας αἰτοῖ Bücheler 12 πάσῃ O 14 τισὶν ἀναγκαίαις εἶναι B 19 ἀνίσχειν Bb ἀνασχεῖν BaR 20 πληθυούσης B πληθούσης R 21 κοιλίῳ O 22 πρὸς B παρ' A 23 κοίλιος BbR et sic semper 24 προτέρων Kiessling, Sintenis Em. Dion. II p. 3 πρότερον O

ἠξιωμένων, ἀπιέναι τοὺς Ῥωμαίους ἐκέλευσεν ὡς παραβεβηκότας τὰς ὁμολογίας καὶ προεῖπεν αὐτοῖς τὸν πόλεμον. ἀπαλλαττόμενος δὲ ὁ τῆς πρεσβείας ἡγεμὼν τοῦτ' ἠξίωσεν ἀκοῦσαι παρ' αὐτοῦ μόνον, εἰ παραβαίνειν τὰς σπονδὰς ὁμολογεῖ τοὺς προτέρους αἰτηθέντας δίκας καὶ μηδὲν ὑπομείναντας ποιεῖν τῶν
412 ὁσίων. ὁμολογήσαντος δὲ τοῦ Κλοιλίου Μαρτύρομαι 5
τοίνυν, ἔφη, τοὺς θεούς, οὓς ἐποιησάμεθα τῶν σπονδῶν μάρτυρας, ὅτι Ῥωμαίοις οὐ τυχοῦσι τῶν δικαίων προτέροις ὅσιος ὁ κατὰ τῶν παραβάντων τὰς σπονδὰς πόλεμος ἔσται, οἱ δὲ πεφευγότες τοῦτο τὸ δίκαιον ὑμεῖς ἐστε, ὡς αὐτὰ τὰ ἔργα δηλοῖ. πρότεροί τε γὰρ αἰτηθέντες τὸ δίκαιον οὐχ ὑπέσχετε καὶ πρότερον τὸν πόλεμον ἡμῖν προειρήκατε. τοιγάρτοι τοὺς ἀμυνουμένους ὑμᾶς προσδέχεσθε μετὰ τῶν ὅπλων οὐκ εἰς μακράν. ταῦτα παρὰ τῶν πρεσβευτῶν ἀφικομένων 6
εἰς Ῥώμην ἀκούσας ὁ Τύλλος, τότε τοὺς Ἀλβανοὺς προσάγειν ἐκέλευσε καὶ περὶ ὧν ἥκουσι λέγειν. ἀπαγγειλάντων δ' αὐτῶν ὅσα προσέταξεν ὁ Κλοίλιος καὶ τὸν πόλεμον ἀπειλούντων εἰ μὴ τεύξονται τῆς δίκης, Ἐγὼ πρότερος ὑμῶν, ἔφη, τοῦτο πεποίηκα καὶ μηδὲν εὑρόμενος ὧν ἐκέλευον αἱ συνθῆκαι . . . . . . [φαίνονται παρ' ὑμῶν προτέρων αὗται λελυμέναι τε καὶ μηδενὸς λόγου ἠξιωμέναι· ὅθεν δὴ] τὸν ἀναγ-
413 καῖόν τε καὶ δίκαιον Ἀλβανοῖς παραγγέλλω πόλεμον.

IIII. Μετὰ δὲ τὰς προφάσεις ταύτας παρεσκευά-

1 τοὺς ῥωμαίων O corr. Sylburg 10 προτέροις αἰτοῦσιν c. Bücheler 14 ἀμυνομένους AB 22 uncis inclusa om. AB cum spatio hemiversus, def. Cobet Obs. p. 56 25 παραγγέλλω B ἀναγγέλλω A

ζοντο ἀμφότεροι τὰ πρὸς τὸν πόλεμον, οὐ μόνον τὰς οἰκείας καθοπλίζοντες δυνάμεις, ἀλλὰ καὶ τὰς παρὰ τῶν ὑπηκόων ἐπικαλούμενοι· ὡς δὲ πάντα ἦν αὐτοῖς εὐτρεπῆ συνῄεσαν ὁμόσε καὶ καταστρατοπεδεύονται τετταράκοντα τῆς Ῥώμης σταδίους ἀποσχόντες· οἱ μὲν Ἀλβανοὶ περὶ τὰς καλουμένας Κλοιλίας τάφρους (φυλάττουσι γὰρ ἔτι τὴν τοῦ κατασκευάσαντος αὐτὰς ἐπίκλησιν) Ῥωμαῖοι δὲ ὀλίγον ἐνδοτέρω τὸν ἐπιτη-
2 δειότατον εἰς στρατοπεδείαν τόπον ἐκλεξάμενοι. ἐπεὶ δὲ συνεῖδον ἀλλήλων ἀμφότεροι τὰς δυνάμεις οὔτε πλήθει λειπομένας οὔτε ὁπλισμοῖς εὐτελεῖς οὔτε ταῖς ἄλλαις παρασκευαῖς οὔσας εὐκαταφρονήτους, τῆς μὲν ταχείας ἐπὶ τὸν ἀγῶνα ὁρμῆς, ἣν κατ' ἀρχὰς εἶχον ὡς αὐτῇ ἐφόδῳ τρεψόμενοι τοὺς πολεμίους, ἀπέστη- 414
σαν· φυλακῆς δὲ μᾶλλον ἢ προεπιχειρήσεως πρόνοιαν ἐλάμβανον ὑψηλοτέρους ἐγείροντες τοὺς χάρακας, εἰσῄει τε αὐτῶν τοῖς χαριεστάτοις λογισμὸς ὡς ⟨οὐ⟩ τὰ κράτιστα βουλευομένοις, καὶ κατάμεμψις τῶν
3 ἐν τέλει. ἑλκομένου δὲ τοῦ χρόνου διὰ κενῆς (οὐδὲν γὰρ ὅ τι καὶ λόγου ἄξιον εἴτε καταδρομαῖς ψιλῶν ἢ συμπλοκαῖς ἱππέων ἔβλαπτον ἀλλήλους) ὁ τοῦ πολέμου δόξας αἴτιος γενονέναι Κλοίλιος ἀχθόμενος ἐπὶ τῇ ἀπράκτῳ καθέδρᾳ γνώμην ἔσχεν ἐξάγειν τὴν στρατιὰν καὶ προκαλεῖσθαι τοὺς πολεμίους εἰς μάχην, ἐὰν

4 συνίεσαν B | ὁμόσε BaR ὁμόσε χωρεῖν Bb 7 κατασκευάζοντος ABa 12 οὔσαις Ba 17 χαριεστάτοις εἰς τοὺς λογισμοὺς O corr. Sintenis Em. Dion. I p. 30 χ. τοῦ συγγενοῦς vel τῆς συγγενείας λογισμὸς c. Reiske τοὺς χαριεστάτους — βουλευομένους c. Cobet Mnem. IX p. 319 18 οὐ add. Sintenis l. l. | κατάμεμψις Bb Reiske καταμέμψεις BaR 20 *ἧγε O Lapus qui vertit 'aut decursionibus' ἤ γε vel εἴτε legisse videtur, ἣν Reiske 21 ὁ δὲ τοῦ Bb 24 προ. καλεῖσθαι B

δὲ μὴ ὑπακούσωσι προσβάλλειν αὐτῶν πρὸς τὰ ἐρύ-
ματα. παρασκευασάμενος δὲ τὰ πρὸς τὸν ἀγῶνα καί, 4
εἰ δεήσει τειχομαχίας, ὅσα τῷ τοιούτῳ πρόσφορα
ἔργῳ μηχανησάμενος, ἐπεὶ νὺξ ἐγένετο καθεύδων ἐν
415 τῇ στρατηγικῇ σκηνῇ παρούσης αὐτῷ τῆς εἰωθυίας
φυλακῆς περὶ τὸν ὄρθρον εὑρίσκεται νεκρός, οὔτε
σφαγῆς οὔτε ἀγχόνης οὔτε φαρμάκων οὔτε ἄλλης
βιαίου συμφορᾶς σημεῖον ἐπὶ τοῦ σώματος οὐδὲν ἔχων.

V. Παραδόξου δὲ τοῦ πάθους ὥσπερ εἰκὸς
ἅπασι φαινομένου καὶ ζητουμένης τῆς αἰτίας (οὐδὲ
γὰρ νόσον προηγησαμένην εἶχέ τις αἰτιάσασθαι) οἱ
μὲν ἐπὶ τὴν θείαν πρόνοιαν ἁπάσας τὰς ἀνθρωπίνας
ἀναφέροντες τύχας κατὰ χόλον δαιμόνιον ἔλεγον
αὐτὸν ἀποθανεῖν, ὅτι πόλεμον ἐξέκαυσε τῇ μητρο-
πόλει πρὸς τὴν ἀπόκτισιν οὔτε δίκαιον οὔτε ἀναγ-
καῖον· οἱ δὲ χρηματισμὸν ἡγούμενοι τὸν πόλεμον
καὶ μεγάλων ἀπεστερῆσθαι νομίζοντες ὠφελειῶν εἰς
ἐπιβουλὴν καὶ φθόνον ἀνθρώπινον τὸ ἔργον μετέφε-
ρον αἰτιώμενοι τῶν ἀντιπολιτευομένων τινὰς ἀφανῆ
καὶ δυσεξέλεγκτα ἐξευρόντας φάρμακα διὰ τούτων τὸν
ἄνδρα ἀνῃρηκέναι· οἱ δὲ ὑπὸ λύπης τε καὶ ἀμηχανίας 2
κρατούμενον ἑκουσίῳ χρήσασθαι τελευτῇ αὐτὸν ἔφα-
416 σαν, ἐπειδὴ πάντα χαλεπὰ καὶ ἄπορα συνέβαινεν
αὐτῷ καὶ οὐδὲν ἐχώρει κατὰ νοῦν τῶν ἐν ἀρχαῖς,
ὅτε εἰς τὰ πράγματα εἰσῄει, προσδοκηθέντων· τοῖς δ'
ἐκτὸς οὖσι φιλίας τε καὶ ἔχθρας τῆς πρὸς τὸν στρατη-

10 οὔτε O οὐδὲ Reiske 11 τῆς αἰτίας|||άσθαι Ba 15 ἀπόκτησιν B 20 δυσεξέλεκτα ABa | ἐξευρόντας B εὑρόντας R 22 κρατούμενον del. Cobet Mnem. IX p. 319 def. Kiessling Pr. Bas. p. 10, Tegge p. 34 not. 23 ἅπαντα O

γὸν καὶ ἀπὸ παντὸς τοῦ βελτίστου κρίνουσι τὸ συμβεβηκὸς οὔτε ἡ θεία νέμεσις οὔτε ὁ τῶν ἀντιπολιτευομένων φθόνος οὔθ' ἡ τῶν πραγμάτων ἀπόγνωσις ἀνῃρηκέναι τὸν ἄνδρα ἐδόκει, ἀλλ' ἡ τῆς φύσεως ἀνάγκη καὶ τὸ χρεὼν ὡς ἐκπεπληρωκότα τὴν ὀφειλομένην μοῖραν, ἧς ἅπασι τοῖς γινομένοις πέπρωται
3 τυχεῖν. Κλοίλιος μὲν δὴ πρὶν ἢ γενναῖον ἀποδείξασθαί τι τοιαύτης τελευτῆς ἔτυχεν, εἰς δὲ τὸν ἐκείνου τόπον ἀποδείκνυται στρατηγὸς αὐτοκράτωρ ὑπὸ τῶν ἐπὶ στρατοπέδου Μέττιος Φουφέττιος, ἀνὴρ οὔτε πολέμου ἡγεμὼν ἱκανὸς οὔτε εἰρήνης βέβαιος φύλαξ, ὃς οὐδενὸς ἧττον Ἀλβανῶν πρόθυμος ὢν κατ' ἀρχὰς διαστῆσαι τὰς πόλεις καὶ διὰ τοῦτο τῆς ἀρχῆς μετὰ τὸν Κλοιλίου θάνατον ἀξιωθείς, ἐπειδὴ τῆς ἡγεμο- 417
νίας ἔτυχε καὶ ὅσα ἦν ἐν τοῖς πράγμασι δυσχερῆ καὶ ἄπορα συνεῖδεν, οὐκέτι διέμεινεν ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς βουλεύμασιν, ἀλλ' εἰς ἀναβολὰς καὶ διατριβὰς ἄγειν ἠξίου τὰ πράγματα ὁρῶν οὔτε τοὺς Ἀλβανοὺς ἅπαντας ὁμοίαν ἔχοντας ἔτι προθυμίαν πρὸς πόλεμον οὔτε τὰ σφάγια ὁπότε θύοιτο περὶ μάχης καλὰ γινόμενα·
4 τελευτῶν δὲ καὶ εἰς καταλλαγὰς ἔγνω προκαλεῖσθαι τοὺς πολεμίους πρότερος ἐπικηρυκευσάμενος, μαθὼν τὸν ἐπικρεμάμενον ἔξωθεν Ἀλβανοῖς τε καὶ Ῥωμαίοις κίνδυνον, εἰ μὴ σπείσονται τὸν πρὸς ἀλλήλους πόλεμον, ἀφύλακτον ὄντα, ὃς ἔμελλεν ἀμφοτέρας ἀναρπάσασθαι τὰς δυνάμεις. ἦν δὲ τοιόσδε·

6 ἧς] οἷς A | γεινομένοις A 7 ἀποδείξασθαι ABa ἐπιδείξασθαι Bb 12 ἥττων Ba 24 σπείσωνται c. Reiske 25 ἄφυκτον c. Reiske | ἀναρπάσεσθαι Hertlein Hermes X p. 411 Cobet Obs. p. 57

VI. *Οὐιεντανοὶ καὶ Φιδηναῖοι μεγάλας καὶ πο-*
λυανθρώπους ἔχοντες πόλεις ἐπὶ μὲν τῆς Ῥωμύλου
βασιλείας εἰς πόλεμον ὑπὲρ ἀρχῆς καὶ δυναστείας
Ῥωμαίοις κατέστησαν, ἐν ᾧ πολλὰς ἀπολέσαντες δυνά-
μεις ἀμφότεροι καὶ χώρας ἀποδασμῷ ζημιωθέντες
ὑπήκοοι τοῖς κεκρατηκόσιν ἠναγκάσθησαν γενέσθαι.
418 *περὶ ὧν ἐν τῇ πρὸ ταύτης δεδήλωκα γραφῇ τὸ ἀκρι-*
βές· ἐπὶ δὲ τῆς Νόμα Πομπιλίου δυναστείας εἰρήνης
ἀπολαύσαντες βεβαίου πολλὴν ἔσχον ἐπίδοσιν εἰς
εὐανδρίαν τε καὶ πλοῦτον καὶ τὴν ἄλλην εὐδαιμο-
νίαν. τούτοις δὴ τοῖς ἀγαθοῖς ἐπαρθέντες ἐλευθερίας
τε αὖθις ὠρέγοντο καὶ φρόνημα ἐλάμβανον ὑψηλότε-
ρον παρασκευάζοντό τε ὡς οὐκέτι Ῥωμαίων ἀκροώ-
μενοι. τέως μὲν οὖν ἄδηλος αὐτῶν ἡ διάνοια τῆς 2
ἀποστάσεως ἦν, ἐν δὲ τῷ πρὸς Ἀλβανοὺς ἐφανερώθη
πολέμῳ. ὡς γὰρ ἐπύθοντο πανστρατιᾷ Ῥωμαίους
ἐξεληλυθότας ἐπὶ τὸν πρὸς Ἀλβανοὺς ἀγῶνα, κρά-
τιστον ὑπολαβόντες εἰληφέναι καιρὸν ἐπιθέσεως ἀπορ-
ρήτους ἐποιήσαντο διὰ τῶν δυνατωτάτων ἀνδρῶν
συνωμοσίας ἅπαντας τοὺς ὁπλοφορεῖν δυναμένους εἰς
Φιδήνην συνελθεῖν κρύφα καὶ κατ᾽ ὀλίγους ἰόντας,
ὡς ἂν ἥκιστα γένοιντο τοῖς ἐπιβουλευομένοις κατα-
φανεῖς· ἐκεῖ δ᾽ ὑπομένοντας ἐκδέχεσθαι τὸν καιρόν, 3
ὅτε αἱ Ῥωμαίων τε καὶ Ἀλβανῶν δυνάμεις ἐκλιποῦσαι
τοὺς χάρακας ἐπὶ τὸν ἀγῶνα προελεύσονται, (τοῦτον
δὲ φανερὸν ποιεῖν αὐτοῖς ἔμελλον διὰ συμβόλων σκο-

1 *φηδιναῖοι* Ba *φειδηναῖοι* Bb 5 *ἀποδασμῶν* B *ἀπο-δασμὸν* Meineke 7 *τἀκριβὲς*? 10 *εὐανδρείαν* Ba 13 *ἀκροασόμενοι* c. Hertlein l. l., Cobet l. l. 17 *ἐπεληλυθότας* O corr. Reiske 20 *πάντας* O 21 *φιδήνην* Ba *φειδήνην* Bb | *εἰςιόντας* c. Kiessling 26 *ποιεῖν αὐτοῖς* B *αὐτοῖς π.* R

ποί τινες ἐν τοῖς ὄρεσι λοχῶντες) ὅταν δὲ ἀρθῇ τὰ σημεῖα λαβόντας ⟨τὰ⟩ ὅπλα χωρεῖν ἐπ' αὐτοὺς ἔδει πάντας κατὰ τάχος, (ἦν δὲ οὐ πολλὴ ⟨ἡ⟩ ἐπὶ τοὺς 419 χάρακας ἀπὸ Φιδήνης φέρουσα ὁδός, ἀλλ' ὅσον ἢ δυσὶν ὥραις ἢ τρισὶν ἀνυσθῆναι τὸ μακρότατον) ἐπιφανέντας δὲ τῷ ἀγῶνι τέλος ἤδη ἔχοντι ὥσπερ εἰκὸς μηδὲν ἡγεῖσθαι φίλιον, ἀλλ' ἐάν τε Ἀλβανοὶ νικῶσιν ἐάν τε Ῥωμαῖοι κτείνειν τοὺς κεκρατηκότας αὐτῶν. ταῦτα ἦν ἃ διέγνωστο πράττειν τοῖς προεστηκόσι τῶν

4 πόλεων. εἰ μὲν οὖν θρασύτερον ἐπὶ τὸν ἀγῶνα ὥρμησαν Ἀλβανοὶ Ῥωμαίων καταφρονήσαντες καὶ μιᾷ κρῖναι μάχῃ τὰ ὅλα διέγνωσαν, οὐθὲν ἂν τὸ κωλῦον ἦν τόν τε κατασκευασθέντα δόλον ἐπ' αὐτοῖς λεληθέναι καὶ διεφθάρθαι τὰ στρατεύματα αὐτῶν ἀμφότερα· νῦν δὲ ἡ διατριβὴ τοῦ πολέμου παράδοξος ἅπασι γενομένη καὶ ὁ χρόνος ἐν ᾧ παρεσκευάζοντο πολὺς ἐφελκυσθεὶς διέχεεν αὐτῶν τὰ βουλεύματα. τῶν γὰρ ἐκ τῆς συνωμοσίας τινές, εἴτε οἰκεῖα κέρδη περιβαλέσθαι ζητοῦντες εἴτε τοῖς κορυφαιοτάτοις τῶν σφετέρων καὶ τὸ ἔργον εἰσηγησαμένοις φθονοῦντες εἴτε μήνυσιν ἑτέρων δεδιότες, ὅ τι πολλοῖς συνέβη παθεῖν ἐν ταῖς πολυανθρώποις καὶ χρονιζομέναις συνωμοσίαις, εἴτε ὑπὸ θείας ἀναγκαζόμενοι γνώμης 420 οὐκ ἀξιούσης ἔργον ἀνόσιον εἰς εὐτυχὲς κατασκῆψαι τέλος μηνυταὶ γίνονται τοῖς πολεμίοις τοῦ δόλου.

2 ὅπλα AB τὰ add. Cobet Obs. p. 58 | ἔδει del. Cobet l. l. 3 ἡ add. Kiessling 4 φειδήνης B (ϊ superscr.) 6 τῷ om. BaR 12 κωλύον AB κωλῦσον Reudler Tiroc. p. 26 17 ἀφελκυσθεὶς corr. Reiske, παρελκυσθεὶς Cobet Obs. p. 58 22 χρονιζούσαις c. Reiske 23 ὑπὸ θείας Cobet Mnem. IX p. 319 Sintenis Em. Dion. II p. 5 ὑπὸ θέσει O

VII. Ταῦτα δὴ μαθὼν ὁ Φουφέττιος ἔτι μᾶλλον ἔσπευσε ποιήσασθαι τὰς διαλύσεις, ὡς οὐδὲ αἱρέσεως ἔτι τοῦ μὴ ταῦτα πράττειν σφίσι καταλειπομένης. ἐγεγόνει δὲ καὶ τῷ βασιλεῖ τῶν Ῥωμαίων ὑπὲρ τῆς συνωμοσίας ταύτης [ἡ] μήνυσις παρὰ τῶν ἐκ Φιδήνης φίλων, ὥστ' οὐδ' αὐτὸς ἔτι διαμελλήσας δέχεται τὰς τοῦ Φουφεττίου προκλήσεις. ἐπεὶ δὲ συνῆλθον εἰς τὸ μεταξὺ τῶν στρατοπέδων χωρίον ἐπαγόμενοι συμβούλους ἑκάτεροι τοὺς φρονῆσαι τὰ δέοντα ἱκανούς, ἀσπασάμενοι πρῶτον ἀλλήλους ὡς πρότερον εἰώθεσαν καὶ φιλοφρονηθέντες τὰς ἑταιρικάς τε καὶ συγγενικὰς φιλοφροσύνας διελέγοντο περὶ τῶν διαλύσεων. ἤρχετο δ' ὁ Ἀλβανὸς πρότερος τοιάδε λέγων· 2
421 Ἀναγκαῖον εἶναί μοι δοκεῖ τὰς αἰτίας πρῶτον ἐπιδεῖξαι, δι' ἃς ἐγὼ πρῶτος ἠξίωσα περὶ καταλύσεως τοῦ πολέμου διαλέγεσθαι, οὔτε μάχῃ κρατηθεὶς ὑφ' ὑμῶν οὔτ' ἐπισιτισμοὺς εἰσάγεσθαι κωλυόμενος οὔτε εἰς ἄλλην κατακεκλεισμένος ἀνάγκην οὐδεμίαν, ἵνα μή με ὑπολάβητε τῆς μὲν οἰκείας δυνάμεως ἀσθένειαν κατεγνωκότα, τὴν δὲ ὑμετέραν ἰσχὺν δυσκαταγώνιστον εἶναι νομίζοντα εὐπρεπῆ ζητεῖν ἀπαλλαγὴν τοῦ πολέμου. ἀφόρητοι γὰρ ἂν γένοισθε ὑπὸ βαρύτητος, εἴ τι πεισθείητε περὶ ἡμῶν τοιοῦτον, καὶ οὐθὲν ἂν τῶν μετρίων ὑπομείναιτε ποιεῖν, ὡς κρατοῦντες

3 ἐπὶ τοῦ O | ταὐτὰ c. Bücheler   5 ἡ del. Kiessling | φιδηνῆς A φιδήνης (ει supra ι) B   6 διαμελήσας B   10 ὡς φ. A ⟨καὶ⟩ φ. B   13 πρότερον O corr. Kiessling   14 ἐπιδεῖξαι τὰς αἰτίας πρῶτον O praeter B   15 πρότερος c. Reudler Tiroc. p. 28   17 οὔτε εἰς ἄλλην κατακεκλεισμένος om. ABa, add. Bmg   22 ὑπὸ βαρύτητος del. Reudler l. l.   23 τοιοῦτο? | οὐδὲν B   24 ὑπομείν⟨η⟩τε B

3 ἤδη τῷ πολέμῳ. ἵνα δὴ μὴ τὰς ψευδεῖς αἰτίας εἰκάζητε περὶ τῆς ἐμῆς προαιρέσεως, δι' ἃς ἀξιῶ καταλύσασθαι τὸν πόλεμον, ἀκούσατε τὰς ἀληθεῖς· ἐγὼ στρατηγὸς ἀποδειχθεὶς ὑπὸ τῆς πατρίδος αὐτοκράτωρ ἅμα τῷ παραλαβεῖν τὴν ἀρχὴν ἐσκόπουν τίνες ἦσαν αἱ συνταράξασαι τὰς πόλεις ἡμῶν προφάσεις. ὁρῶν δὲ μικρὰς καὶ φαύλας καὶ οὐχ ἱκανὰς διελεῖν τοσαύ- 422
την φιλίαν καὶ συγγένειαν οὐ τὰ κράτιστα ἡγούμην
4 οὔτε Ἀλβανοὺς οὔτε ὑμᾶς βουλεύσασθαι. ἔτι δὲ μᾶλλον ἔγνων τοῦτο καὶ πολλὴν κατέγνων ἀμφοτέρων ἡμῶν μανίαν, ἐπειδὴ παρῆλθον ἐπὶ τὰ πράγματα καὶ πεῖραν ἐλάμβανον τῆς ἑκάστου προαιρέσεως. οὔτε γὰρ ἐν τοῖς ἰδίοις οὔτ' ἐν τοῖς κοινοῖς συλλόγοις ὁμονοοῦντας ὑπὲρ τοῦ πολέμου πάντας Ἀλβανοὺς ἑώρων, μακρῷ δέ τινι τῶν ἐξ ἀνθρωπίνου λογισμοῦ καταλαμβανομένων χαλεπῶν τὰ δαιμόνια σημεῖα, ὁπότε χρησαίμην σφαγίοις περὶ μάχης, χαλεπώτερα γινόμενα πολλὴν δυσθυμίαν παρεῖχέ μοι καὶ ἀμη-
5 χανίαν. ἐνθυμούμενος δὴ ταῦτα τῆς μὲν ἐπὶ τοὺς ἀγῶνας ὁρμῆς ἐπέσχον, ἀναβολὰς δὲ καὶ διατριβὰς 423
ἐποιούμην τοῦ πολέμου προτέρους ὑμᾶς οἰόμενος ἄρξειν τῶν περὶ φιλίας λόγων· καὶ ἔδει γε, ὦ Τύλλε, τοῦτο ποιεῖν ὑμᾶς ἀποίκους ὄντας ἡμῶν καὶ μὴ περιμένειν ἕως ἡ μητρόπολις ἄρξῃ. ὅσης γὰρ ἀξιοῦσι τιμῆς τυγχάνειν οἱ πατέρες παρὰ τῶν ἐκγόνων, τοσαύτης οἱ κτίσαντες τὰς πόλεις παρὰ τῶν ἀποίκων.
6 ἐν ᾧ δὲ ἡμεῖς ἐμέλλομεν καὶ παρετηροῦμεν ἀλλήλους,

1 μὴ οὖν Bb 11 ὑμῶν AB 15 δέ τινι O δ' ἔτι c. Kiessling | ἐξ] ἐν A 24 ἄρξει Bb ἄρξῃ ABa 25 ἐκγόνων B ἐγγόνων R

πότεροι τῶν εὐγνωμόνων ἄρξουσι λόγων, ἑτέρα τις ἡμᾶς ἀνάγκη κρείττων ἅπαντος ἀνθρωπίνου λογισμοῦ περιλαβοῦσα συνάγει· ἣν ἐγὼ πυθόμενος ἔτι λανθάνουσαν ὑμᾶς οὐκέτ' ᾠόμην δεῖν τῆς εὐπρεπείας τῶν διαλλαγῶν στοχάζεσθαι. δειναὶ γάρ, ὦ Τύλλε, μηχαναὶ πλέκονται καθ' ἡμῶν καὶ δόλος ἄφυκτος ἔρραπται κατ' ἀμφοτέρων, ὃς ἔμελλεν ἀκονιτὶ καὶ δίχα πόνου πάντα συντρίψειν καὶ διαφθερεῖν ἡμῶν τὰ πράγματα πυρὸς ἢ ποταμοῦ δίκην ἐμπεσών. δημιουρ- 7
γοὶ δὲ τῶν ἀνοσίων βουλευμάτων εἰσὶν οἱ δυνατώτατοι Φιδηναίων τε καὶ Οὐιεντανῶν συνελθόντες.
424 ὅστις δὲ ὁ τῆς ἐπιβουλῆς αὐτῶν τρόπος ἦν καὶ πόθεν εἰς ἐμὲ ἡ τῶν ἀπορρήτων βουλευμάτων γνῶσις ἐλήλυθεν ἀκούσατε.

VIII. Ταῦτ' εἰπὼν δίδωσι τῶν παρόντων τινὶ ἀναγνῶναι τὰς ἐπιστολάς, ἃς αὐτῷ κεκομικώς τις ἐτύγχανε παρὰ τῶν ἐν Φιδήνῃ ξένων καὶ τὸν κομίσαντα αὐτὰς παρήγαγεν. ἀναγνωσθεισῶν δὲ τῶν ἐπιστολῶν καὶ τοῦ ἀνδρὸς ἐξηγησαμένου πάντα ὅσα παρὰ τῶν ἐπιτιθεμένων αὐτὰς ἀπὸ στόματος ἤκουσεν ἐκπλήξεώς τε μεγάλης κατασχούσης τοὺς ἀκούοντας, οἷα εἰκὸς ἐπὶ τηλικούτῳ κακῷ παρ' ἐλπίδας ἀκουσθέντι, μικρὸν ἐπισχὼν ὁ Φουφέττιος πάλιν ἔλεξεν·
Ἀκηκόατε τὰς αἰτίας, ἄνδρες Ῥωμαῖοι, δι' ἃς ἐγὼ 2
τέως ⟨μὲν⟩ ἀνεβαλλόμην τοὺς πρὸς ὑμᾶς ἀγῶνας, νῦν

2 παντὸς O 4 δεῖ Ba 7 καὶ δίχα πόνου del. Meineke 8 διαφθείρειν B 11 φειδηναίων B 13 εἰςελήλυθεν A 19 διηγησαμένου c. Cobet Nov. Lect. p. 290, Obs. p. 59 20 ἐπιθέντων Cobet Obs. p. 59, ἐπιθεμένων Bücheler 23 μικρὸν B om. R 24 ἐγώ τε O, ἔγωγε Sylburg, ἐγὼ τέως μὲν Reiske 25 ἀνεβαλόμην A

δὲ καὶ τῶν περὶ φιλίας ἠξίωσα πρότερος ἄρχειν λόγων. ὑμεῖς δὲ τὸ μετὰ τοῦτο ἤδη σκοπεῖσθε, πότερον οἴεσθε δεῖν περὶ βοιδίων καὶ προβατίων ἁρπαγῆς ἄσπειστον πόλεμον φυλάττειν πρὸς τοὺς κτίσαντας καὶ πατέρας, ἐν ᾧ καὶ κρατηθέντες ἀπολεῖσθε καὶ κρατήσαντες, ἢ διαλυσάμενοι τὴν πρὸς τοὺς συγγενεῖς ἔχθραν μεθ' ἡμῶν ἐπὶ τοὺς κοινοὺς ἐχθροὺς χωρεῖν, οἵ γε οὐ μόνον ἀπόστασιν ἐβούλευσαν ἀφ' ὑμῶν, ἀλλὰ καὶ 425 ἐπανάστασιν, οὔτε πεπονθότες οὐδὲν δεινὸν οὔτε μὴ πάθωσι δεδιότες, καὶ οὐδ' ἐκ τοῦ φανεροῦ ἐπέθεντο ἡμῖν, ὡς ὁ κοινὸς ἀξιοῖ τοῦ πολέμου νόμος, ἀλλ' ὑπὸ σκότους, ὡς ἂν ἥκιστα ὑπίδοιτό τις αὐτῶν
3 τὴν ἐπιβουλὴν καὶ φυλάξαιτο. ἀλλὰ γὰρ ὅτι μὲν ἐπὶ τοὺς ἀνοσίους ἀνθρώπους ἰτέον ἡμῖν ἁπάσῃ σπουδῇ καταλυσαμένοις τὰ ἔχθη (μανίας γὰρ θάτερα ἀξιοῦν) ὡς ἐγνωκόσιν ὑμῖν καὶ ποιήσουσιν οὐδὲν δέομαι πλείω λέγειν καὶ παρακελεύεσθαι. ὃν δὲ τρόπον αἱ διαλύσεις καλαὶ καὶ συμφέρουσαι γένοιντ' ἂν ἀμφοτέραις ταῖς πόλεσι (τοῦτο γὰρ ἴσως ποθεῖτε ἀκοῦσαι
4 πάλαι) νῦν ἤδη πειράσομαι λέγειν. ἐγὼ νομίζω κρατίστας μὲν εἶναι διαλλαγὰς καὶ πρεπωδεστάτας συγγενέσι καὶ φίλοις πρὸς ἀλλήλους, ἐν αἷς οὐδέν ἐστιν ἔγκοτον οὐδὲ μνησίκακον ἀφέσεως ἅπασι πρὸς ἅπαντας ὑπὲρ ὧν ἔδρασαν ἢ ἔπαθον ἀδόλου γινομένης, 426 ἧττον δὲ τούτων εὐπρεπεῖς, ἐν αἷς τὸ μὲν πλῆθος ἀπολύεται τῶν ἐγκλημάτων, οἱ δὲ ἀδικήσαντες ἀλ-

2 σκοπεῖ⟨τ⟩ε B 3 προβάτων O corr. Cobet Obs. p. 59 προβατιδίων Reiske | ἄπειστον A 7 κοινοῦ Ba 9 δεινὸν οὐδὲν B 11 ⟨ἡ⟩μῖν B 15 μανία Cobet Obs. p. 60 18 γένοιτ' ABa 22 φίλους A 23 οὔτε AB οὐδὲ CDE 24 γενομένης CDE 25 ἡῖττον A

λήλους ἀναγκάζονται δίκας ὑπέχειν λόγῳ κρινόμενοι καὶ νόμῳ. τούτων δὴ τῶν διαλλαγῶν ἐμοὶ μὲν δοκεῖ 5
χρῆναι τὰς εὐπρεπεστέρας καὶ μεγαλοψυχοτέρας ἡμᾶς ἑλέσθαι καὶ γνώμην θέσθαι περὶ μηδενὸς ἡμᾶς ἀλλήλοις μνησικακεῖν, σὺ δ' εἰ μὴ βούλει διαλλάττεσθαι τοῦτον τὸν τρόπον, ὦ Τύλλε, ἀλλὰ καὶ διδόναι δίκας καὶ λαμβάνειν ἀξιοῖς τοὺς ἐν ταῖς αἰτίαις παρ' ἀλλήλων, ἕτοιμοι καὶ ταῦτα ποιεῖν εἰσιν Ἀλβανοὶ τὰ κοινὰ ἔχθη προκαταλυσάμενοι. εἰ δὲ τινας ἔχεις παρὰ ταύτας λέγειν ἑτέρας εἴτε καλλίους διαλλαγὰς εἴτε δικαιοτέρας, οὐκ ἂν φθάνοις φέρων εἰς μέσον καὶ πολλήν σοι χάριν εἴσομαι.

427 VIIII. Ταῦτ' εἰπόντος τοῦ Φουφεττίου παραλαβὼν τὸν λόγον ὁ τῶν Ῥωμαίων βασιλεὺς ἔλεξε· Καὶ ἡμεῖς, ὦ Φουφέττιε, βαρεῖαν ὑπελαμβάνομεν ἡμᾶς καταλήψεσθαι συμφοράν, εἰ δι' αἵματος καὶ φόνων ἀναγκασθείημεν κρῖναι τὸν συγγενῆ πόλεμον, καὶ ὑπὸ τῶν ἱερῶν ὁπότε τὰ προπολέμια θύοιμεν ἐκωλυόμεθα ἄρχειν μάχης· τάς τε ἀπορρήτους Φιδηναίων καὶ Οὐιεντανῶν συνωμοσίας, ἃς ἐπ' ἀμφοτέροις ἡμῖν συνώμοσαν, ὀλίγῳ πρότερον σοῦ πεπύσμεθα παρὰ τῶν ἐκεῖθεν ξένων καὶ οὐκ ἀφύλακτοι πρὸς αὐτάς ἐσμεν, ἀλλ' ὡς παθεῖν τε μηδὲν αὐτοὶ κακὸν κἀκείνους τιμωρήσασθαι τῆς ἐπιβουλῆς ἀξίως παρεσκευάσμεθα, οὐχ ἧττόν τε σοῦ καταλύσασθαι τὸν πόλεμον ἀμαχητὶ μᾶλλον ἢ διὰ τῶν ὅπλων ἐβουλόμεθα. πρότεροι δὲ πρεσβεύεσθαι περὶ διαλλαγῶν 2

6 τοῦτον om. Ba 7 ταῖς del. Bücheler 14 ὁ ῥωμῦλος τῶν ῥ. B 19 φιδηναίων (ει) B 20 ἃς om. Ba

οὐκ ἠξιοῦμεν, ἐπείπερ οὐδ' ἤρξαμεν αὐτοὶ πρότεροι
τοῦ πολέμου, ἄρξαντας δὲ ἠμυνάμεθα. ἀποτιθεμέ-
νων δὲ ὑμῶν τὰ ὅπλα δεχόμεθα τὰς προκλήσεις
ἄσμενοι καὶ περὶ διαλλαγῶν οὐδὲν ἀκριβολογούμεθα, 428
ἀλλὰ τὰς κρατίστας τε καὶ μεγαλοψυχοτάτας δεχό-
μεθα πᾶν ἀδίκημα καὶ πᾶν ἁμάρτημα τῆς Ἀλβανῶν
πόλεως ἀφιέντες, εἰ δὴ καὶ κοινὰ χρὴ καλεῖν πόλεως
ἁμαρτήματα, ὧν ὁ στρατηγὸς ὑμῶν Κλοίλιος αἴτιος
ἦν, ὃς ὑπὲρ ἀμφοτέρων ἡμῶν οὐ μεμπτὰς τέτικε δί-
3 κας τοῖς θεοῖς. ἀφείσθω δὴ πᾶσα ἐγκλήματος ἰδίου
τε καὶ κοινοῦ πρόφασις καὶ μηδενὸς ἔτι μνήμη τῶν
παρεληλυθότων ἔστω κακῶν, ὡς καὶ σοί, ⟨ὦ⟩ Φουφέτ-
τιε, δοκεῖ· ἀλλ' οὐκ ἀπόχρη τοῦτο μόνον ἡμᾶς σκο-
πεῖν, ὅπως ἂν τὴν παροῦσαν ἔχθραν διαλυσαίμεθα
πρὸς ἀλλήλους, ἀλλ' ὅπως μηδ' αὖθίς ποτε πολεμή-
σομεν ἔτι δεῖ παρασκευάσασθαι· οὐ γὰρ ἀναβολὰς
ποιησόμενοι τῶν κακῶν συνεληλύθαμεν, ἀλλ' ἀπαλ-
λαγάς. τίς οὖν ἡ βεβαία τοῦ πολέμου κατάλυσις ἔσται
καὶ τί παρασχόντες εἰς τὰ πράγματα ἑκάτεροι νῦν
τε καὶ εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον ἐσόμεθα φίλοι, σὺ μὲν
παρέλιπες, ὦ Φουφέττιε, ἐγὼ δ' ἔτι καὶ τοῦτο προσ-
4 θεῖναι πειράσομαι. εἰ παύσαιντο μὲν Ἀλβανοὶ φθο-
νοῦντες Ῥωμαίοις ἐφ' οἷς ἔχουσιν ἀγαθοῖς, οὐκ ἄνευ 429
μεγάλων κινδύνων καὶ πόνων πολλῶν αὐτὰ κτησά-
μενοι, (οὐθὲν γοῦν πεπονθότες ὑφ' ἡμῶν οὔτε μεῖ-
ζον οὔτε ἔλαττον κακὸν διὰ τοῦτο μισεῖτε ἡμᾶς, ὅτι

3 ὑμῖν Ba 8 Κλοίλιος μόνος c. Cobet Obs. p. 60 12 ὦ addidit Kiessling 15 ὅπως — πολεμήσομεν Hertlein Hermes X p. 411 Cobet Obs. p. 60 ὅπως γε — πολεμήσομεν Kiessling ὥστε — πολεμήσωμεν O 21 ἐγὼ δέ τι καὶ A 24 πολλῶν om. A 26 μισεῖν τε Bb

δοκοῦμεν ἄμεινον ὑμῶν πράττειν) παύσαιντο δὲ Ῥω-
μαῖοι δι' ὑποψίας ἔχοντες Ἀλβανοὺς ὡς ἐπιβουλεύον-
τας ἀεί σφισι καὶ φυλαττόμενοι καθάπερ ἐχθρούς·
οὐ γὰρ ἂν γένοιτο βεβαίως φίλος τῷ μισοῦντι οὐδείς.
πῶς οὖν γενήσεται τούτων ἑκάτερον; οὐκ ἐὰν γρά- 5
ψωμεν αὐτὰ ἐν ταῖς ὁμολογίαις οὐδ' ἐὰν ὁμόσωμεν
ἀμφότεροι καθ' ἱερῶν, (μικραὶ γὰρ αὗταί γε αἱ φυ-
λακαὶ καὶ ἀσθενεῖς) ἀλλ' ἐὰν κοινὰς ἡγησώμεθα τὰς
ἀλλήλων τύχας. ἓν γάρ ἐστι μόνον, ὦ Φουφέττιε,
λύπης ἀνθρωπίνης ἐπ' ἀλλοτρίοις ἀγαθοῖς γινομένης
ἄκος, τὸ μηκέτι τοὺς φθονοῦντας ἀλλότρια τὰ τῶν
φθονουμένων ἀγαθὰ ἡγεῖσθαι. ἵνα δὴ τοῦτο γένη- 6
ται, Ῥωμαίους μὲν οἶμαι δεῖν εἰς τὸ κοινὸν Ἀλβανοῖς
θεῖναι πάντα ὅσα τε νῦν ἔχουσι καὶ αὖθις ἕξουσιν
ἀγαθά, Ἀλβανοὺς δὲ ἀγαπητῶς τὰ διδόμενα δέχεσθαι
430 καὶ γενέσθαι μάλιστα ⟨μὲν⟩ ἅπαντας ὑμᾶς, εἰ δὲ
μή γε τοὺς πλείστους τε καὶ ἀρίστους ὑμῶν τῆς
Ῥωμαίων πόλεως οἰκήτορας. οὐ γὰρ δὴ Σαβίνοις μὲν
καὶ Τυρρηνοῖς καλῶς εἶχεν ἐκλιποῦσι τὰς ἑαυτῶν
πόλεις μεταθέσθαι τοὺς βίους ὡς ἡμᾶς, ὑμῖν δὲ ἄρα
τοῖς συγγενεστάτοις τὸ αὐτὸ τοῦτο γενόμενον οὐχ
ἕξει καλῶς; εἰ δ' οὐκ ἀξιώσετε μίαν οἰκεῖν πόλιν τὴν 7
ἡμετέραν μεγάλην τε οὖσαν ἤδη καὶ ἔτι μᾶλλον ἐσο-
μένην, ἀλλὰ φιλοχωρήσετε τοῖς πατρῴοις ἐφεστίοις,
ἐκεῖνό γέ τοι ποιήσατε· βουλευτήριον ἓν ἀποδείξατε,
ὃ τὰ συμφέροντα ὑπὲρ ἑκατέρας βουλεύσει πόλεως,

4 βεβαίως B βέβαιος R | ἀπιστοῦντι c. Bücheler 9 μόνον om. A 11 τὰ om. A 13 μὲν B om. R 16 μὲν add. Meineke, Cobet Obs. p. 60 22 signum interrogationis Smit Obs. p. 9 posuit 24 ἐν τοῖς π. c. Stephanus

*καὶ τὴν ἡγεμονίαν ἀπόδοτε μιᾷ τῇ κρείττονι πόλει
καὶ πλείονα δυναμένῃ ποιεῖν ἀγαθὰ τὴν ἥττονα. ἐγὼ
μὲν δὴ ταῦτ' ἀξιῶ καὶ τούτων γενομένων τόθ'
ἡγοῦμαι βεβαίως ἡμᾶς ἔσεσθαι φίλους, δύο δὲ πό-
λεις οἰκοῦντας ἰσοκορύφους ὥσπερ νῦν οὐδέποτε
ὁμονοήσειν.*

X. *Ταῦτ' ἀκούσας ὁ Φουφέττιος χρόνον εἰς* 431
*βουλὴν ἠτήσατο, καὶ μεταστὰς ἐκ τοῦ συλλόγου μετὰ
τῶν παρόντων Ἀλβανῶν εἰ χρὴ δέχεσθαι τὰς αἱρέ-
σεις ἐσκόπει. ὡς δὲ τὰς ἁπάντων γνώμας ἔλαβεν,
ἐπιστρέψας αὖθις εἰς τὸν σύλλογον ἔλεξεν· Ἡμῖν
μέν, ὦ Τύλλε, τὴν μὲν πατρίδα καταλιπεῖν οὐ δοκεῖ
οὐδ' ἐξερημοῦν ἱερὰ πατρῷα καὶ προγονικὰς ἑστίας
καὶ τόπον, ὃν ἐγγὺς ἐτῶν πεντακοσίων οἱ πατέρες
ἡμῶν κατέσχον, καὶ ταῦτα μὴ πολέμου κατειληφότος
ἡμᾶς μηδ' ἄλλης θεοπέμπτου συμφορᾶς μηδεμιᾶς·
ἓν δὲ καταστήσασθαι βουλευτήριον καὶ μίαν εἶναι*
2 *τὴν ἄρξουσαν τῆς ἑτέρας πόλιν οὐκ ἀπαρέσκει. γρα-
φέσθω δὴ καὶ τοῦτο τὸ μέρος ἐν ταῖς συνθήκαις, εἰ
δοκεῖ, καὶ πᾶσα ἀναιρείσθω πολέμου πρόφασις. ὡς
δὲ συνέβησαν ἐπὶ τούτοις, περὶ τῆς μελλούσης τὴν
ἡγεμονίαν παραλήψεσθαι πόλεως διεφέροντο, καὶ
πολλοὶ ἐλέχθησαν εἰς τοῦτο λόγοι παρ' ἀμφοτέρων
δικαιοῦντος ἑκατέρου τὴν αὑτοῦ πόλιν ἄρχειν τῆς
ἑτέρας. ὁ μὲν οὖν Ἀλβανὸς τοιαῦτα προΐσχετο δί-*
3 *καια· Ἡμεῖς, ὦ Τύλλε, καὶ τῆς μὲν ἄλλης ἄρχειν* 432
ἄξιοί ἐσμεν Ἰταλίας, ὅτι ἔθνος Ἑλληνικὸν καὶ μέ-

11 *εἰς* B om. A 13 *ἐξ ἐρήμου* A | ⟨*ἑσ*⟩*τίας* AB 14 *ὃν* om. ABa 19 *δὴ* AB 20 *ἀν*⟨*αι*⟩*ρεῖσθω* B *ἀνῃρήσθω* A 25 *προ*⟨*ί*⟩*σχετο* B *προείχετο* A 26 *καὶ* del. Cobet Obs. p. 61

γιστον τῶν κατοικούντων τήνδε τὴν γῆν ἐθνῶν παρεχόμεθα, τοῦ δὲ Λατίνων ἔθνους, εἰ καὶ μηδενὸς τῶν ἄλλων [ἐθνῶν], ἡγεῖσθαι δικαιοῦμεν οὐκ ἄτερ αἰτίας, ἀλλὰ κατὰ τὸν κοινὸν ἀνθρώπων νόμον, ὃν ἡ φύσις ἔδωκεν ἅπασι, τῶν ἐκγόνων ἄρχειν τοὺς προγόνους. ὑπὲρ ἁπάσας δὲ τὰς ἄλλας ἀποικίας, αἷς μέχρι τοῦ παρόντος οὐδὲν ἐγκαλοῦμεν, τῆς ὑμετέρας οἰόμεθα δεῖν πόλεως ἄρχειν οὐ πρὸ πολλοῦ τὴν ἀποικίαν εἰς αὐτὴν ἀπεσταλκότες, ὥστε ἐξίτηλον εἶναι ἤδη τὸ ἀφ' ἡμῶν γένος ὑπὸ χρόνου παλαιωθέν, ἀλλὰ τῇ τρίτῃ πρὸ ταύτης γενεᾷ. ἐὰν δὲ ἀναστρέψασα τὰς ἀνθρωπίνας δικαιώσεις ἡ φύσις τὰ νέα τάξῃ τῶν πρεσβυτέρων ἄρχειν καὶ τὰ ἔκγονα τῶν προγόνων, τότε καὶ ἡμεῖς ἀνεξόμεθα τὴν μητρόπολιν ὑπὸ τῆς ἀποικίας ἀρχομένην, πρότερον δὲ οὔ.

4 ἓν μὲν δὴ τοῦτο τὸ δικαίωμα παρεχόμενοι τῆς ἀρχῆς
433 οὐκ ἂν ἀποσταίημεν ὑμῖν ἑκόντες ἕτερον δὲ τοιόνδε· δέξασθε δὲ αὐτὸ μὴ ὡς ἐπὶ διαβολῇ καὶ ὀνειδισμῷ τῷ ὑμετέρῳ λεγόμενον, ἀλλὰ τοῦ ἀναγκαίου ἕνεκα· ὅτι τὸ μὲν Ἀλβανῶν γένος οἷον ἦν ἐπὶ τῶν κτισάντων τὴν πόλιν, τοιοῦτον ἕως τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων διαμένει, καὶ οὐκ ἂν ἔχοι τις ἐπιδεῖξαι φῦλον ἀνθρώπων οὐδὲν ἔξω τοῦ Ἑλληνικοῦ τε καὶ τοῦ Λατίνων, ᾧ τῆς πολιτείας μεταδεδώκαμεν· ὑμεῖς δὲ τὴν

1 παρεχόμενοι O corr. Sintenis Em. Dion. I p. 18 2 ⟨εἰ καὶ⟩ μηδενὸ⟨ς⟩ Bb εἰ μηδὲν ὃ ABa 3 ἐθνῶν del. Reudler Tiroc. p. 29 5 ἅπασα A 6 *πάσας O 10 παλαιωθὲν del. Cobet Mnem. IX p. 319, Obs. p. 61 11 πρὸ ταύτης γενεᾷ B γ. πρὸ τ. R 12 ἡ om. A 14 ἀνεξόμεθα ABa ⟨δ⟩εξόμεθα Bb 16 τὸ om. B 20 ἦν om. BaR 23 τῶν λατίνων B

ἀκρίβειαν τοῦ παρ' ἑαυτοῖς πολιτεύματος διεφθάρκατε Τυρρηνούς τε ὑποδεξάμενοι καὶ Σαβίνους καὶ ἄλλους τινὰς ἀνεστίους καὶ πλάνητας ⟨καὶ⟩ βαρβάρους πάνυ πολλούς, ὥστε ὀλίγον τὸ γνήσιον ὑμῶν ἐστιν ὅσον ἀφ' ἡμῶν ὡρμήθη, μᾶλλον δὲ πολλοστὸν τοῦ
5 ἐπεισάκτου τε καὶ ἀλλοφύλου. εἰ δὲ ἡμεῖς παραχωρήσαιμεν ὑμῖν τῆς ἀρχῆς, τὸ νόθον ἄρξει τοῦ γνησίου καὶ τὸ βάρβαρον τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ τὸ ἐπείσακτον τοῦ αὐθιγενοῦς. οὐδὲ γὰρ ἂν τοῦτο ἔχοιτε εἰπεῖν, ὅτι τὸν μὲν ἔπηλυν ὄχλον οὐδενὸς εἰάκατε εἶναι τῶν κοινῶν κύριον, ἄρχετε δ' αὐτοὶ τῆς πόλεως καὶ βουλεύετε οἱ αὐθιγενεῖς· ἀλλὰ καὶ βασιλεῖς ἀπο- 434
δείκνυτε ξένους, καὶ τῆς βουλῆς τὸ πλεῖστον ὑμῖν ἐστιν ἐκ τῶν ἐπηλύδων, ὧν οὐδὲν ἂν φήσαιτε ἑκόντες ὑπομένειν. τίς γὰρ ἑκουσίως ἄρχεται τῶν κρειττόνων ὑπὸ τοῦ χείρονος; πολλὴ δὴ μωρία καὶ κακότης, ἃ δι' ἀνάγκην φαίητ' ἂν ὑμεῖς ὑπομένειν,
6 ταῦτα ἡμᾶς ἑκόντας δέχεσθαι. τελευταῖός μοι λόγος ἐστίν, ὅτι τῆς Ἀλβανῶν πόλεως οὐθὲν ἔτι παρακινεῖ μέρος τοῦ πολιτεύματος ὀκτωκαιδεκάτην ἤδη γενεὰν οἰκουμένης καὶ πάντα ἐν κόσμῳ τὰ συνήθη καὶ πάτρια ἐπιτελούσης, ἡ δ' ὑμετέρα πόλις ἀδιακόσμητός ἐστιν ἔτι καὶ ἀδιάτακτος, ἅτε νεόκτιστος οὖσα καὶ ἐκ πολλῶν συμφορητὸς ἐθνῶν, ᾗ μακρῶν δεῖ χρόνων καὶ παθημάτων παντοδαπῶν, ἵνα καταρτισθῇ καὶ παύσηται ταραττομένη καὶ στασιάζουσα

3 καὶ addidit Kiessling   12 ἀποδεικνύστε B ἀποδεικνύετε Kiessling   14 φήσετε B   15 τῶν κρειττόνων vel delendum vel κρείττων ὧν scribendum esse censet Cobet Obs. p. 61   16 δὴ] δ' ἡ B   19 οὐθὲν B οὐδὲν R   23 ἀδιακόσμητός τε A   24 συμφορητ⟨ή⟩ Bb   25 καταρτ⟨ι⟩σθῇ B καταρτυθῇ A

ὥσπερ νῦν. ἅπαντες δ' ἂν εἴποιεν ὅτι δεῖ τὰ καθε-
στηκότα τῶν ταραττομένων καὶ τὰ πεπειραμένα τῶν
435b ἀδοκιμάστων καὶ τὰ ὑγιαίνοντα τῶν νοσούντων ἄρ-
χειν· οἷς ὑμεῖς τἀναντία ἀξιοῦντες οὐκ ὀρθῶς ποιεῖτε.

XI. Τοιαῦτα τοῦ Φουφεττίου λέξαντος παρα-
λαβὼν ὁ Τύλλος τὸν λόγον εἶπε· Τὸ μὲν ἐκ φύσεως
καὶ προγόνων ἀρετῆς δίκαιον, ὦ Φουφέττιε καὶ
ὑμεῖς ἄνδρες Ἀλβανοί, κοινὸν ἀμφοτέροις ἡμῖν· τοὺς
αὐτοὺς γὰρ εὐχόμεθα προγόνους ἑκάτεροι, ὥστε
οὐδὲν δεῖ τούτου χάριν οὔτε πλέον ἡμῶν ἔχειν τοὺς
ἑτέρους οὔτ' ἔλαττον. τὸ δὲ ἄρχειν ἐκ παντὸς τῶν
ἀποικιῶν τὰς μητροπόλεις ὡς ἀναγκαῖόν τι φύσεως
νόμιμον οὔτε ἀληθὲς οὔτε δίκαιον ἠξιοῦτο ὑφ' ὑμῶν·
πολλά γέ τοι φῦλά ἐστιν ἀνθρώπων, παρ' οἷς αἱ 2
μητροπόλεις οὐκ ἄρχουσιν ἀλλ' ὑποτάττονται ταῖς
ἀποικίαις. μέγιστον δὲ καὶ φανερώτατον τοῦ λόγου
τοῦδε παράδειγμα ἡ Σπαρτιατῶν πόλις οὐ τῶν ἄλ-
λων μόνον ἄρχειν ἀξιοῦσα Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ τοῦ
Δωρικοῦ γένους ὅθεν ἀπῳκίσθη. καὶ τί δεῖ περὶ
τῶν ἄλλων λέγειν; αὐτοὶ γὰρ ὑμεῖς οἱ τὴν ἡμετέ-
ραν πόλιν ἀποικίσαντες Λαουϊνιατῶν ἐστε ἄποικοι.
436 εἰ δὴ φύσεώς ἐστι νόμος ἄρχειν τῆς ἀποικίας τὴν 3
μητρόπολιν, οὐκ ἂν φθάνοιεν ἀμφοτέροις ἡμῖν Λαουϊ-
νιᾶται τὰ δίκαια τάττοντες; πρὸς μὲν δὴ τὸ πρῶτον
ὑμῶν δικαίωμα καὶ πλείστην ἔχον εὐπροσωπίαν

2 πεπειρασμένα ABa 4 ἡμεῖς A ἡμᾶς τ. ἀ. πράττειν c. Ambrosch 9 παρεχόμεθα Kiessling εὑρόμεθα Sintenis Em. Dion. III p. 4 18 ἄρχειν μόνον ἀξιοῦσα B 20 ὑμετέραν ABb 22 εἰ δ⟨ὲ⟩ Bb | ἐστι om. Ba 24 λαουινιάται AB | προστάττοντες Reiske, Cobet Mnem. IX p. 319 25 ἔχον A ἔχ⟨ον⟩ B

ταῦθ' ἱκανά· ἐπειδὴ δὲ καὶ τοὺς βίους τῶν πόλεων
ἀντιπαρεξετάζειν ἀλλήλοις ἐπεχείρεις, ὦ Φουφέττιε,
λέγων ὅτι τὸ μὲν Ἀλβανῶν εὐγενὲς ὅμοιον ἀεὶ δια-
μένει, τὸ δ' ἡμέτερον ἐξέφθαρται ταῖς ἐπιμιξίαις τοῦ
ἀλλοφύλου, καὶ οὐκ ἠξίους ἄρχειν τῶν γνησίων τοὺς
νόθους οὐδὲ τῶν αὐθιγενῶν τοὺς ἐπήλυδας, μάθε
καὶ κατὰ τοῦτο ἁμαρτάνων μάλιστα τὸ δικαίωμα.
4 ἡμεῖς γὰρ τοσοῦτον δέομεν αἰσχύνεσθαι κοινὴν ἀνα-
δείξαντες τὴν πόλιν τοῖς βουλομένοις, ὥστε καὶ
σεμνυνόμεθα ἐπὶ τούτῳ μάλιστα τῷ ἔργῳ, οὐκ αὐτοὶ
τοῦ ζήλου τοῦδε ἄρξαντες, παρὰ δὲ τῆς Ἀθηναίων
πόλεως τὸ παράδειγμα λαβόντες, ἧς μέγιστον κλέος
ἐν Ἕλλησίν ἐστι, καὶ διὰ τοῦτο οὐχ ἥκιστα εἰ μὴ καὶ 437
5 μάλιστα τὸ πολίτευμα. καὶ τὸ πρᾶγμα ἡμῖν πολλῶν
γενόμενον ἀγαθῶν αἴτιον οὔτ' ἐπίμεμψιν οὔτε μετα-
μέλειαν ὡς ἡμαρτηκόσι φέρει, ἄρχει τε καὶ βουλεύει
καὶ τὰς ἄλλας τιμὰς καρποῦται παρ' ἡμῖν οὐχ ὁ
πολλὰ χρήματα κεκτημένος οὐδὲ ὁ πολλοὺς πατέρας
ἐπιχωρίους ἐπιδεῖξαι δυνάμενος, ἀλλ' ὅστις ἂν ᾖ τού-
των τῶν τιμῶν ἄξιος. οὐ γὰρ ἐν ἄλλῳ τινὶ τὴν ἀν-
θρωπίνην εὐγένειαν ὑπάρχειν νομίζομεν, ἀλλ' ἐν
ἀρετῇ. ὁ δὲ ἄλλος ὄχλος σῶμα τῆς πόλεώς ἐστιν ἰσχὺν
καὶ δύναμιν τοῖς βουλευθεῖσιν ὑπὸ τῶν κρατίστων
παρεχόμενος. μεγάλη τε ἡμῶν ἡ πόλις ἐκ μικρᾶς καὶ
φοβερὰ τοῖς περιοίκοις ἐξ εὐκαταφρονήτου διὰ ταύ-
την τὴν φιλανθρωπίαν γέγονε, τῆς τε ἡγεμονίας,

2 ἐπεχείρεις B ἐπιχειρεῖς R 4 διέφθαρται Cobet Nov. Lect. p. 290, Obs. p. 62 7 μετὰ Cobet Mnem. IX p. 319 8 τοσοῦτο B 13 εἰ μὴ καὶ A καὶ om. B εἰ μὴ καὶ μάλιστα del. Cobet Mnem. IX p. 319, Obs. p. 62 19 ἐπιδεῖξαι B ἀποδεῖξαι R

ὑπὲρ ἧς τῶν ἄλλων Λατίνων οὐδεὶς ἀντιποιεῖται
πρὸς ἡμᾶς, τοῦτο Ῥωμαίοις τὸ πολίτευμα ἦρξεν οὗ
σὺ κατηγόρεις, ὦ Φουφέττιε. ἐν ἰσχύι γὰρ ὅπλων 6
κεῖται τὸ τῶν πόλεων κράτος, αὕτη δ' ἐκ πολλῶν
σωμάτων γίνεται· ταῖς δὲ μικραῖς καὶ ὀλιγανθρώ-
ποις καὶ διὰ τοῦτο ἀσθενέσιν οὐκ ἔστιν ἄρχειν ἑτέ-
438 ρων, ἀλλ' οὐδ' ἑαυτῶν ἄρχειν. καθόλου δ' ἔγωγε 7
τόθ' ὑπολαμβάνω δεῖν τὰς ἑτέρων διασύρειν πολι-
τείας καὶ τὴν ἰδίαν ἐπαινεῖν, ὅταν τις ἔχῃ δεῖξαι τὴν
μὲν ἑαυτοῦ πόλιν ἐκ τοῦ ταῦτα ἐπιτηδεύειν ἅ φησιν
εὐδαίμονα καὶ μεγάλην οὖσαν, τὰς δὲ διαβαλλομέ-
νας διὰ τὸ μὴ ταῦτα προαιρεῖσθαι κακοδαιμονούσας.
τὰ δ' ἡμέτερα πράγματα οὐχ οὕτως ἔχει, ἀλλ' ἡ μὲν
ὑμετέρα πόλις ἀπὸ μείζονος αὐχήματος ἀρχομένη καὶ
πλειόνων ἀφορμῶν τυχοῦσα εἰς ἐλάττονα ὄγκον συν-
ῆκται, ἡμεῖς δὲ μικρὰς τὰς πρώτας ἀρχὰς λαβόντες
ἐν οὐ πολλῷ χρόνῳ μεγίστην τῶν πλησιοχώρων πό-
λεων τὴν Ῥώμην πεποιήκαμεν τούτοις τοῖς πολιτεύ-
μασιν ὧν σὺ κατηγόρεις χρώμενοι. τὸ δὲ στασιάζον 8
ἡμῶν, ἐπεὶ καὶ τοῦτο δι' αἰτίας εἶχες, ὦ Φουφέττιε,
οὐκ ἐπὶ διαφθορᾷ καὶ ἐλαττώσει τῶν κοινῶν, ἀλλ'
ἐπὶ σωτηρίᾳ καὶ αὐξήσει γίνεται. φιλοτιμούμεθα γὰρ
οἱ νεώτεροι πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους καὶ οἱ ἔποικοι
πρὸς τοὺς ἐπικαλεσαμένους, πότεροι πλείονα ποιήσο-
μεν τὸ κοινὸν ἀγαθά. ἵνα δὲ συντεμὼν εἴπω τοῖς 9
439 μέλλουσιν ἑτέρων ἄρξειν δύο προσεῖναι δεῖ ταῦτα,

1 ὑπὲρ del. Cobet Mnem. IX p. 319   3 κατηγορεῖς O corr. Bücheler   7 οὐδὲ αὐτῶν O praeter B   8 τοῦτ' Ba   15 ὄγκον Reiske οἶκον O   17 ἐν om. A   19 κατηγορεῖς O corr. Bücheler   23 ⟨ἀπ⟩οικοι B   24 . καλεσαμένους B

τὴν ἐν τῷ πολεμεῖν ἰσχὺν καὶ τὴν ἐν τῷ βουλεύεσθαι
φρόνησιν, ἃ περὶ ἡμᾶς ἐστιν ἀμφότερα· καὶ ὅτι οὐ
κενὸς ὁ κόμπος ἡ παντὸς λόγου κρείττων πεῖρα ἡμῖν
μαρτυρεῖ. τοσαύτην γοῦν μεγέθει καὶ δυνάμει πόλιν
οὐχ οἷόν τε ἦν γενέσθαι τρίτῃ γενεᾷ μετὰ τὸν οἰ-
κισμόν, εἰ μὴ τό τε ἀνδρεῖον ἐπερίττευεν αὐτῇ καὶ
τὸ φρόνιμον. ἱκαναὶ δὲ τεκμηριῶσαι τὸ κράτος αὐ-
τῆς πολλαὶ πόλεις ἐκ τοῦ Λατίνων οὖσαι γένους καὶ
τὴν κτίσιν ἀφ' ὑμῶν ἔχουσαι, αἳ τὴν ὑμετέραν
ὑπεριδοῦσαι πόλιν ἡμῖν προσκεχωρήκασι καὶ ὑπὸ
Ῥωμαίων ἄρχεσθαι μᾶλλον ἀξιοῦσιν ἢ ὑπ' Ἀλβανῶν,
ὡς ἡμῶν μὲν ἀμφότερα ἱκανῶν ὄντων τούς τε φίλους
εὖ ποιεῖν καὶ τοὺς ἐχθροὺς κακῶς, ὑμῶν δ' οὐδέ-
10 τερα. πολλὰ εἶχον ἔτι καὶ ἰσχυρά, ὦ Φουφέττιε,
πρὸς τὰς δικαιώσεις, ἃς σὺ παρέσχου, λέγειν· μά-
ταιον δὲ ὁρῶν τὸν λόγον καὶ ἐν ἴσῳ τὰ πολλὰ τοῖς
ὀλίγοις λεχθησόμενα πρὸς ἀντιπάλους ὄντας ὑμᾶς
τοῦ δικαίου κριτὰς παύομαι λέγων. ἕνα δὲ ὑπολαμ- 440
βάνων κράτιστον εἶναι καὶ μόνον ἡμῶν τὰ νείκη δύ-
νασθαι διακρῖναι τρόπον, ᾧ πολλοὶ βάρβαροί τε καὶ
Ἕλληνες εἰς ἔχθη καταστάντες οἱ μὲν ὑπὲρ ἡγεμο-
νίας, οἱ δὲ ὑπὲρ ἀμφισβητησίμου γῆς ἐχρήσαντο, τοῦ-
11 τον εἰπὼν ἔτι παύσομαι· εἰ ποιησαίμεθα μέρει τινὶ
τῆς ἑαυτῶν στρατιᾶς ἑκάτεροι τὸν ἀγῶνα εἰς ὀλιγο-
στόν τι πλῆθος ἀνδρῶν συναγαγόντες τὴν τοῦ πολέ-

11 *ὑπὸ O 14 πόλλ' ἂν Cobet Mnem. IX p. 320 16 τοῖς ὀλίγοις Stephanus τοῖς σοῖς λόγοις O 17 ἐλεγχθησόμενα AB, corr. Reiske 18 τοῦ δικαίου B τοὺς δικαίους R οὐ δικαίους Sylburg | ἕνα O ὃν Bücheler | ὑπολαμβάνων Cobet Obs. p. 32 ὑπολαμβάνω O 23 ἐπὶ μέρει c. Reiske 24 ὀλιγοστόν τι B ὀλίγιστόν τι R

μου τύχην· ἐξ ὁποτέρας δ' ἂν πόλεως οἱ κρατήσαντες τῶν ἀντιπάλων γένωνται, ταύτῃ συγχωρήσαιμεν ἄρχειν τῆς ἑτέρας. ὁπόσα γὰρ μὴ διαιρεῖται ὑπὸ λόγου, ταῦτα ὑπὸ τῶν ὅπλων κρίνεται.

XII. Τὰ μὲν δὴ λεχθέντα περὶ τῆς ἡγεμονίας τῶν πόλεων δικαιώματα ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν στρατηγῶν τοιάδε ἦν· τέλος δὲ τοῖς λόγοις αὐτῶν ἠκολούθησεν οἷον ὁ Ῥωμαῖος ὑπετίθετο. οἱ γὰρ ἐν τῷ
441 συλλόγῳ παρόντες Ἀλβανῶν τε καὶ Ῥωμαίων ταχεῖαν ἀπαλλαγὴν τοῦ πολέμου ποιήσασθαι ζητοῦντες ὅπλοις τὸ νεῖκος ἔγνωσαν διελεῖν. συγχωρηθέντος δὲ καὶ τούτου περὶ τοῦ πλήθους τῶν ἀγωνιουμένων ζήτησις ἐγίνετο οὐ τὴν αὐτὴν ἑκατέρου τῶν στρατηγῶν διάνοιαν ἀποδεικνυμένου. Τύλλος μὲν γὰρ ἐβούλετο ἐν 2
ἐλαχίστοις σώμασι γενέσθαι τὴν τοῦ πολέμου κρίσιν ἑνὸς Ἀλβανοῦ τοῦ λαμπροτάτου πρὸς ἕνα Ῥωμαῖον τὸν ἄριστον μονομαχήσοντος καὶ πρόθυμος ἦν αὐτὸς ὑπὲρ τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος ἀγωνίσασθαι προκαλούμενος εἰς τὴν ὁμοίαν φιλοτιμίαν τὸν Ἀλβανόν, καλοὺς ἀποφαίνων τοῖς ἀνειληφόσι τὰς τῶν στρατοπέδων ἡγεμονίας τοὺς ὑπὲρ ἀρχῆς καὶ δυναστείας ἀγῶνας, οὐ μόνον ἐὰν νικήσωσιν ἀγαθοὺς ἄνδρας, ἀλλὰ κἂν αὐτοὶ κρατηθῶσιν ὑπ' ἀγαθῶν, καὶ διεξιὼν ὅσοι στρατηγοὶ καὶ βασιλεῖς τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς προκινδυνεῦσαι τῶν κοινῶν παρέσχον δεινὸν ἡγούμενοι τῶν μὲν τιμῶν πλέον αὐτοὶ φέρεσθαι, τῶν δὲ πόνων ἔλαττον. ὁ δὲ Ἀλβανὸς τὸ μὲν ὀλίγοις σώμασι 3

2 ταύτῃ. B ταύτης A 14 ἀποδεικνυμέν⟨ου⟩ B ἀποδεικνυμένων R | ἐν B om. R 16 ῥωμαίων BaR 17 μονομαχήσαντος B 23 δεξιῶν A 26 πόνων Reiske πολέμων O 27 ἐν ὀλίγοις et κινδυνεύειν δεῖν c. Bücheler

κινδυνεύειν τὰς πόλεις ὀρθῶς ἐνόμιζεν εἰρῆσθαι, περὶ δὲ τῆς ἑνὶ πρὸς ἕνα μάχης διεφέρετο λέγων ὅτι 442 τοῖς μὲν ἡγουμένοις τῶν στρατοπέδων ὅταν ἰδίαν κατασκευάζωνται δυναστείαν καλὸς καὶ ἀναγκαῖός ἐστιν ὁ περὶ τῆς ἀρχῆς πρὸς ἀλλήλους ἀγών, ταῖς δὲ πόλεσιν αὐταῖς ἐπειδὰν ὑπὲρ τῶν πρωτείων διαφέρωνται πρὸς ἀλλήλας οὐ μόνον σφαλερὸς ἀλλὰ καὶ αἰσχρὸς ὁ διὰ μονομαχίας κίνδυνος, ἐάν τε τῆς κρείττονος λάβωνται τύχης ἐάν τε τῆς χείρονος.

4 τρεῖς δὲ ἄνδρας ἐπιλέκτους ἀφ' ἑκατέρας πόλεως συνεβούλευεν ὑπὸ τὴν ἁπάντων ὄψιν Ἀλβανῶν τε καὶ Ῥωμαίων διαγωνίσασθαι. ἐπιτηδειότατον γὰρ εἶναι τόνδε τὸν ἀριθμὸν εἰς ἅπασαν ἀμφισβητουμένου πράγματος διαίρεσιν ἀρχήν τε καὶ μέσα καὶ τελευτὴν ἔχοντα ἐν ἑαυτῷ. ταύτῃ προσθεμένων τῇ γνώμῃ Ῥωμαίων τε καὶ Ἀλβανῶν ὅ τε σύλλογος διελύθη καὶ ἐπὶ τοὺς ἰδίους ἀπῄεσαν ἑκάτεροι χάρακας.

XIII. Ἔπειτα καλέσαντες εἰς ἐκκλησίαν τὰς δυνάμεις ἀμφοτέρας οἱ στρατηγοὶ διεξῆλθον ἅ τε διελέχθησαν αὐτοὶ πρὸς ἀλλήλους καὶ ἐφ' οἷς συνέθεντο καταλύσασθαι τὸν πόλεμον. ἐπικυρωσάντων δὲ τῶν στρατευμάτων ἀμφοτέρων κατὰ πολλὴν εὐδόκησιν 443 τὰς τῶν στρατηγῶν ὁμολογίας, θαυμαστὴ μετὰ τοῦτο κατεῖχε φιλοτιμία καὶ λοχαγοὺς καὶ στρατιώτας πολλῶν πάνυ προθυμουμένων ἐξενέγκασθαι τὰ τῆς μάχης ἀριστεῖα καὶ οὐ λόγῳ σπουδαζόντων μόνον, ἀλλὰ καὶ ἔργῳ φιλοτιμίας ἀποδεικνυμένων, ὥστε χαλε-

2 ἑνὶ] ἑνὸς c. Cobet Obs. p. 62   5 ἐστιν B ἔσται R   13 τόνδε om. B | ἅπασαν B πᾶσαν R   14 μέσον c. Sylburg   15 προθεμένων A   27 φιλοτιμίαν c. Bücheler

πὴν γενέσθαι τοῖς ἡγεμόσιν αὐτῶν τὴν τῶν ἐπιτη-
δειοτάτων διάγνωσιν. εἰ γάρ τις ἦν ἢ πατέρων ἐπι- 2
φανείᾳ λαμπρὸς ἢ σώματος ῥώμῃ διαπρεπὴς ἢ πράξει
τῇ κατὰ χεῖρα γενναῖος ἢ κατ' ἄλλην τινὰ τύχην ἢ
τόλμαν ἐπίσημος ἑαυτὸν ἠξίου τάττειν πρῶτον ἐν
τοῖς τρισί. ταύτην ἐπὶ πολὺ χωροῦσαν ἐν ἀμφοτέ- 3
ροις τοῖς στρατεύμασι τὴν φιλοτιμίαν ὁ τῶν Ἀλβα-
νῶν ἔπαυσε στρατηγὸς ἐνθυμηθείς, ὅτι θεία τις
πρόνοια ἐκ πολλοῦ προορωμένη τὸν μέλλοντα συμ-
βήσεσθαι ταῖς πόλεσιν ἀγῶνα τοὺς προκινδυνεύσον-
τας ὑπὲρ αὐτῶν κατεσκεύασε γενέσθαι οἴκων τε οὐκ
ἀφανῶν καὶ τὰ πολέμια ἀγαθοὺς ὀφθῆναί τε καλ-
λίστους καὶ οὐ γενέσεως ὁμοίας τοῖς πολλοῖς μετειλη-
444 φότας, ἀλλὰ σπανίου καὶ θαυμαστῆς διὰ τὸ παρά-
δοξον. Ὁρατίῳ γάρ τινι Ῥωμαίῳ καὶ Κορατίῳ τὸ 4
γένος Ἀλβανῷ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἐνεγγύησε
θυγατέρας διδύμους Σικίνιος Ἀλβανός. τούτοις ἀμ-
φοτέροις αἱ γυναῖκες ἐγκύμονες ἅμα γενόμεναι, τὰς
πρωτοτόκους ἐκφέρουσι γονὰς ἄρρενα βρέφη τρίδυμα,
καὶ αὐτὰ [ἃ] οἱ γεινάμενοι πρὸς οἰωνοῦ λαβόντες
ἀγαθοῦ καὶ πόλει καὶ οἴκῳ τῷ σφετέρῳ τρέφουσιν
ἅπαντα καὶ τελειοῦσιν· θεὸς δ' αὐτοῖς, ὥσπερ κατ'
ἀρχὰς ἔφην, δίδωσι κάλλος τε καὶ ῥώμην καὶ δὴ καὶ
ψυχῆς γενναιότητα μηδενὸς τῶν ἄριστα πεφυκότων
χείροσι γενέσθαι. τούτοις ἔγνω τοῖς ἀνδράσιν ὁ Φου-
φέττιος ἐπιτρέπειν τὸν ὑπὲρ τῆς ἡγεμονίας ἀγῶνα

5 αὐτὸν A   8 τις B om. R   13 οὐ Bücheler οὔτε O | ὁμοίας B om. R   15 κορ. ατίῳ B   16 ἐνεγύησε B   17 σικίνιος A   20 αὐτ⟨ὰ ἃ⟩ οἱ B ἃ del. Reiske   23 εἰς κάλλος c. Reiske

καὶ προκαλεσάμενος εἰς λόγους τὸν βασιλέα τῶν Ῥωμαίων λέγει πρὸς αὐτόν·

XIIII. *Θεός τις ἔοικεν, ὦ Τύλλε, προνοούμενος τῶν πόλεων ἑκατέρας ἐν ἄλλοις τε πολλοῖς καὶ δὴ καὶ κατὰ τόνδε τὸν ἀγῶνα φανερὰν τὴν εὔνοιαν πεποιῆσθαι. τὸ γὰρ εὑρεθῆναι τοὺς ἀγωνιουμένους* 445
ὑπὲρ πάντων γένει τε μηδενὸς χείρονας καὶ τὰ πολέμια ἀγαθοὺς ὀφθῆναί τε καλλίστους, πρὸς δὲ τούτοις ἐξ ἑνὸς πεφυκότας πατρὸς καὶ ὑπὸ μιᾶς γεγεννημένους μητρὸς καὶ τὸ θαυμασιώτατον ἐν μιᾷ προελθόντας εἰς φῶς γενέσει, παρ' ὑμῖν μὲν Ὁρατίους, παρ' ἡμῖν δὲ Κορατίους, θαυμαστῇ τινι καὶ θείᾳ παν-
2 *τάπασιν ἔοικεν εὐεργεσίᾳ. τί οὖν οὐ δεχόμεθα τὴν τοσαύτην τοῦ δαιμονίου πρόνοιαν καὶ παρακαλοῦμεν ἐπὶ τὸν ὑπὲρ τῆς ἡγεμονίας ἀγῶνα τοὺς τριδύμους ἀδελφοὺς ἑκάτεροι; τά τε γὰρ ἄλλ', ὅσα ἐν τοῖς ἄριστα μαχησομένοις βουλοίμεθ' ⟨ἂν⟩ εἶναι, κἀν τούτοις ἔνεστι τοῖς ἀνδράσι, καὶ τὸ μὴ προλιπεῖν τοὺς παρασπιστὰς κάμνοντας τούτοις μᾶλλον ὑπάρξει ἀδελφοῖς οὖσι παρ' οὕςτινας ἄλλους Ῥωμαίων τε καὶ Ἀλβανῶν, ἥ τε φιλοτιμία τῶν ἄλλων νέων χαλεπὴ λυθῆναι δι' ἑτέρου τινὸς οὖσα τρόπου ταχεῖαν ἕξει*
3 *⟨τὴν⟩ κρίσιν. τεκμαίρομαι γάρ τινα καὶ παρ' ὑμῖν χάριν ἐν πολλοῖς εἶναι τῶν ἀντιποιουμένων ἀρετῆς,*

3 *ὦ* om. A 9 *γεγεννημένους* O praeter B | *ἀπὸ* c. Tegge p. 29 11 *γενέσει* B *ἡμέρᾳ* R | *ὀρατίους* A 12 *κορ. ατίους* B et sic semper 16 *ἄλλα* B 17 *μαχησαμένοις* ABa | *βουλοίμεθα* O | *ἂν* add. Meineke 19 *προασπιστὰς* O corr. Kiessling, Cobet Obs. p. 63 23 *τὴν* add. Grasberger Tess. Herbip. p. 14 24 * *ἐχρῆν μὲν* A *ἐχ⟨ρῆν⟩ μὲν* B *ἔριν ἐν* c. Sintenis Em. Dion. I p. 18 *ταραχὴν ἐν* c. Pflugk

ὥσπερ καὶ παρ' Ἀλβανοῖς· οὓς εἰ διδάσκοιμεν ὅτι
θεία τις ἔφθακε τύχη τὰς ἀνθρωπίνας σπουδὰς αὐτῆς
446 παρασχούσης τοὺς ἐξ ἴσου τὸν ὑπὲρ τῶν πόλεων ἀγῶνα
ποιησομένους, οὐ χαλεπῶς πείσομεν. οὐ γὰρ ἀρετῇ
λείπεσθαι δόξουσι τῶν τριδύμων ἀδελφῶν, ἀλλὰ
φύσεως εὐκληρίᾳ καὶ τύχης ἰσορρόπου πρὸς τὸ ἀντί-
παλον ἐπιτηδειότητι.

XV. Τοσαῦτα τοῦ Φουφεττίου λέξαντος καὶ πάν-
των τὴν γνώμην ἐπαινεσάντων (ἔτυχον δὲ Ῥωμαίων
τε καὶ Ἀλβανῶν οἱ κράτιστοι παρόντες ἀμφοτέροις)
μικρὸν ἐπισχὼν ὁ Τύλλος λέγει· Τὰ μὲν ἄλλα ὀρ-
θῶς ἐπιλελογίσθαι μοι δοκεῖς, ὦ Φουφέττιε· θαυ-
μαστὴ γάρ τις ἡ τὴν οὐδέποτε συμβᾶσαν ὁμοιογέ-
νειαν ἐν ἀμφοτέραις ταῖς πόλεσιν ἐπὶ τῆς ἡμετέρας
γενεᾶς ἐξενέγκασα τύχη· ἓν δ' ἀγνοεῖν ἔοικας, ὃ
πολὺν παρέξει τοῖς νεανίσκοις ὄκνον, ἐὰν ἀξιῶμεν
αὐτοὺς ἀλλήλοις χωρεῖν διὰ μάχης. ἡ γὰρ Ὁρατίων 2
μήτηρ τῶν ἡμετέρων ἀδελφὴ τῆς Κορατίων μητρός
ἐστι τῶν Ἀλβανῶν, καὶ τέθραπται τὰ μειράκια ἐν τοῖς
ἀμφοτέρων τῶν γυναικῶν κόλποις ἀσπάζονταί τ' ἀλ-
λήλους καὶ φιλοῦσιν οὐχ ἧττον ἢ ⟨πολλοὶ⟩ τοὺς
447 ἑαυτῶν ἀδελφούς. ὅρα δὴ μή ποτε οὐδ' ὅσιον ᾖ
τούτοις ἀναδιδόναι τὰ ὅπλα καὶ καλεῖν αὐτοὺς ἐπὶ
τὸν κατ' ἀλλήλων φόνον ἀνεψιοὺς καὶ συντρόφους
ὄντας. τὸ γὰρ ἐμφύλιον ἄγος, ἐὰν ἀναγκασθῶσιν ἀλλή-
λους μιαιφονεῖν, εἰς ἡμᾶς ἐλεύσεται τοὺς ἀναγκάζον- 3

2 ἔφθακε B ἔφθασε R 5 τῶν B om. R 11 τύλλιος A 17 ὁρατίων AB et sic saepe 21 * ἢ πότε αὐτῶν B τοὺς ἑαυτῶν R, ἢ ἕτεροι vel ἄλλοι τοὺς c. Reiske 22 ἀδελφοὺς R ἀνεψιοὺς B | οὐδ' ὅσιον B οὐχ ὅσιον R

τας. λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Φουφέττιος· Οὐδ' ἐμὲ λέληθεν, ὦ Τύλλε, τὸ συγγενὲς τῶν μειρακίων, οὐδ' ὡς ἀναγκάσων αὐτοὺς τοῖς ἀνεψιοῖς διὰ μάχης χωρεῖν εἰ μὴ βουληθεῖεν αὐτοὶ τὸν ἀγῶνα ὑπομεῖναι παρεσκευασάμην, ἀλλ' ἐπειδὴ τάχιστα ἐπὶ νοῦν ἦλθέ μοι τόδε τὸ βούλευμα τοὺς Ἀλβανοὺς Κορατίους μεταπεμψάμενος αὐτὸς ἐπ' ἐμαυτοῦ διάπειραν ἔλαβον εἰ βουλομένοις αὐτοῖς ἐστιν ὁ ἀγών· δεξαμένων δ' αὐτῶν τὸν λόγον ἀπίστῳ τινὶ καὶ θαυμαστῇ προθυμίᾳ, τότε ἀνακαλύπτειν ἔγνων τὸ βούλευμα καὶ φέρειν εἰς μέσον· σοί τε τὸ αὐτὸ τοῦτο ὑποτίθεμαι ποιεῖν καλέσαντι τοὺς παρ' ὑμῖν τριδύμους πεῖραν αὐτῶν
4 τῆς γνώμης ποιήσασθαι. ἐὰν μὲν οὖν ἑκόντες συνεπιδιδῶσι κἀκεῖνοι τὰ σώματα προκινδυνεῦσαι τῆς 448
ἑαυτῶν πατρίδος δέχου τὴν χάριν, ἐὰν δὲ ἀναδύωνται μηδεμίαν αὐτοῖς πρόσφερε ἀνάγκην. μαντεύομαι δὲ καὶ περὶ ἐκείνων οἷα καὶ περὶ τῶν ἡμετέρων, εἴπερ οὖν εἰσὶν οἵους ἀκούομεν, ⟨ἐν⟩ ὀλίγοις τοῖς ἄριστα πεφυκόσιν ὅμοιοι καὶ τὰ πολέμια ἀγαθοί· κλέος γὰρ αὐτῶν καὶ πρὸς ἡμᾶς ἐλήλυθε τῆς ἀρετῆς.

XVI. Δέχεται δὴ τὴν παραίνεσιν ὁ Τύλλος καὶ δεχημέρους ποιησάμενος ἀνοχάς, ἐν αἷς βουλεύσεταί τε καὶ μαθὼν τὴν διάνοιαν τῶν Ὁρατίων ἀποκρινεῖται παρῆν εἰς τὴν πόλιν. ταῖς δ' ἑξῆς ἡμέραις βου-

2 τύλλιε A 3 ἀναγκάζων AB cf. Cobet Obs. p. 63 4 αὐτοῖς A 5 ἐπὶ] εἰς c. Kiessling 11 τε τὸ αὐτὸ B τε αὐτὸ A ταὐτὸ? 16 αὐτοῖς c. Sylburg αὐτὸς O 17 περὶ ἡμετέρων ἔγνων c. Reiske | *εἴ⟨περ⟩ B εἰ οὖν R 18 ἐν ὀλίγοις Reiske ὀλίγοις O λόγοις Bücheler 19 καὶ τὰ πολέμια ἀγαθοὶ del. Reudler Tiroc. p. 29 | ⟨γ⟩ὰρ B παρ' A 21 τε δὴ B δὲ A corr. Kiessling

λευσάμενος ἅμα τοῖς ἀρίστοις, ἐπειδὴ τοῖς πλείστοις
ἔδοξε δέχεσθαι τὰς τοῦ Φουφεττίου προκλήσεις, με-
ταπέμπεται τοὺς τριδύμους ἀδελφοὺς καὶ λέγει πρὸς
αὐτούς· Ἄνδρες Ὁράτιοι, Φουφέττιος ὁ Ἀλβανὸς 2
εἰς λόγους συνελθὼν ἐμοὶ τὴν τελευταίαν ἐπὶ στρα-
449 τοπέδου σύνοδον ἔφη τοὺς προκινδυνεύσοντας ὑπὲρ
ἑκατέρας πόλεως τρεῖς ἄνδρας ἀγαθοὺς κατὰ θείαν
γεγενῆσθαι πρόνοιαν, ὧν οὐκ ἂν εὕροιμεν ἑτέρους
οὔτε γενναιοτέρους οὔτε ἐπιτηδειοτέρους, Ἀλβανῶν
μὲν Κορατίους, Ῥωμαίων δὲ ὑμᾶς· τοῦτό τε κατα-
μαθὼν αὐτὸς ἐξητακέναι πρῶτον εἰ βουλομένοις εἴη
τοῖς ἀνεψιοῖς ὑμῶν ἐπιδοῦναι τὰ σώματα τῇ πα-
τρίδι, μαθὼν δὲ αὐτοὺς ἀναδεχομένους τὸν ὑπὲρ
ἁπάντων ἀγῶνα κατὰ πολλὴν προθυμίαν θαρρῶν εἰς
μέσον ἐκφέρειν ἤδη τὸν λόγον, ἠξίου τε καὶ ἐμὲ
πεῖραν ὑμῶν λαβεῖν, πότερον βουλήσεσθε προκινδυ-
νεῦσαι τῆς πατρίδος ὁμόσε χωρήσαντες Κορατίοις ἢ
παραχωρεῖτε τῆς φιλοτιμίας ταύτης ἑτέροις. ἐγὼ δὲ 3
ἀρετῆς μὲν ἕνεκα καὶ τῆς κατὰ χεῖρα γενναιότητος,
ἣν οὐ λανθάνουσαν ἔχετε, πάντων μάλιστα δεξομέ-
νους ὑμᾶς τὸν ὑπὲρ τῶν ἀριστείων κίνδυνον ἄρα-
σθαι ***, δεδοικὼς μὴ τὸ πρὸς τοὺς Ἀλβανοὺς τρι-
δύμους συγγενὲς ἐμπόδιον ὑμῖν γένηται τῆς προ-

5 συνελθὼν B ἐλθὼν R 6 προκινδυνεύσ⟨ο⟩ντας B προκινδυνεύσαντας A 11 εἴη B ἔστι R 15 ἐκφέρειν B ἐκφέρει R | καμὲ? 16 βουλήσεσθε B βουλεύεσθε A 20 δεξαμένους B μάλιστ' ἂν δεξάμενος (ὑμᾶς above) c. Kiessling 21 αὐτοὺς B | lacunam ante δεδοικὼς significavit Kiessling, μάλιστα ⟨ᾔδειν⟩ — δεδοικὼς ⟨δὲ⟩c. Cobet Obs. p. 63. Ego post lacunae signum distinxi, cum participium e. g. ἐγνωκὼς excidisse persuasum habeam 22 ⟨μὴ τὸ⟩ B | τοὺς om. B

θυμίας, χρόνον ᾐτησάμην εἰς βουλὴν ἀνακωχὰς δε- 450 χημέρους ποιησάμενος· ὡς δὲ ἀφικόμην δεῦρο τὴν βουλὴν συνεκάλεσα καὶ προὔθηκα περὶ τοῦ πράγματος ἐν κοινῷ σκοπεῖν· δόξαν δὲ ταῖς πλείοσι γνώμαις, εἰ μὲν ἑκόντες ἀναδέχοισθε τὸν ἀγῶνα καλὸν ὄντα καὶ προσήκοντα ὑμῖν, ὃν ἐγὼ πρόθυμος ἤμην μόνος ὑπὲρ ἁπάντων διαγωνίσασθαι, ἐπαινεῖν τε καὶ δέχεσθαι τὴν χάριν ὑμῶν, εἰ δὲ τὸ συγγενὲς ἐντρεπόμενοι μίασμα, οὐ γὰρ δὴ κακοὶ ψυχὴν ὁμολογοῦντες εἶναι, τοὺς ἔξω τοῦ γένους ἀξιώσαιτε καλεῖν, μηδεμίαν ὑμῖν ἀνάγκην προσφέρειν. ταῦτα τῆς βουλῆς 451 ψηφισαμένης καὶ οὔτε πρὸς ὀργὴν δεξομένης εἰ δι' ὄκνου τὸ ἔργον λάβοιτε οὔτε μικρὰν χάριν εἰσομένης ὑμῖν εἰ τιμιωτέραν ἡγήσαισθε τῆς συγγενείας τὴν πατρίδα, τυγχάνετε εὖ βουλευσάμενοι.

XVII. Ὡς δὴ ταῦτ' ἤκουσαν οἱ νεανίαι, μεταστάντες ἑτέρωσε καὶ διαλεχθέντες ὀλίγα πρὸς ἀλλήλους προσέρχονται πάλιν ἀποκρινούμενοι καὶ λέγει ὑπὲρ ἁπάντων ὁ πρεσβύτατος τοιάδε· Εἰ μὲν ἐλευθέροις ἡμῖν οὖσι καὶ κυρίοις τῆς ἰδίας γνώμης ἐξουσίαν παρεῖχες, ὦ Τύλλε, βουλεύσασθαι περὶ τοῦ πρὸς τοὺς ἀνεψιοὺς ἀγῶνος, οὐθὲν ἔτι διαμελλήσαντες ἀπεκρινάμεθα ἂν σοι τοὺς ἑαυτῶν διαλογισμούς· ἐπειδὴ δὲ περίεστιν ἡμῖν ὁ πατήρ, οὗ χωρὶς οὐδὲ τἀλάχιστα λέγειν ἢ πράττειν ἀξιοῦμεν, αἰτούμεθά σε

1 ἀναχωκὰς R ἀνοχὰς B 1—2 verba ἀνοχὰς — τὴν βουλὴν om. Ba, add. manus altera in margine 2 ποιησόμενος A 6 ἤμην O, sed mihi suspectum 9 κακὴν A | ὁμολογούμενοι c. Schnelle p. 4 10 ἀξιώσαιτε Meineke ἀξιώσετε O 14 ἡγήσαισθε Sylburg, ἡγήσεσθε B ἡγήσεσθαι A 15 βουλευσάμενοι B βουλευσόμενοι R 16 ταῦτα A 21 τύλλιε A 23 ἀπεκρινάμεθ' ἂν? 25 ἀξιοῦμ⟨εν αἰ⟩τούμεθα B

452 ὀλίγον ἀναδέξασθαι χρόνον τὴν ἀπόκρισιν ἡμῶν, ἕως
τῷ πατρὶ διαλεχθῶμεν. ἐπαινέσαντος δὲ τοῦ Τύλλου 2
τὴν εὐσέβειαν αὐτῶν καὶ κελεύσαντος οὕτω ποιεῖν
ἀπῄεσαν ὡς τὸν πατέρα. δηλώσαντες δὲ αὐτῷ τὰς
προκλήσεις τοῦ Φουφεττίου καὶ οὓς ὁ Τύλλος διελέχθη
λόγους καὶ τελευταίαν τὴν ἑαυτῶν ἀπόκρισιν ἠξίουν
εἰπεῖν ἥντινα γνώμην αὐτὸς ἔχει. ὁ δὲ ὑπολαβών, 3
Ἀλλ' εὐσεβὲς μέν, ἔφη, πρᾶγμα ποιεῖτε, ὦ παῖδες,
τῷ πατρὶ ζῶντες καὶ οὐδὲν ἄνευ τῆς ἐμῆς γνώμης
διαπραττόμενοι, καιρὸς δὲ καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς ἤδη περὶ
ὑμῶν τά γε τηλικαῦτα φαίνεσθαι φρονοῦντας. ὑπο-
λαβόντες οὖν τὸν ἐμὸν βίον ἤδη τέλος ἔχειν φανερὸν
ποιήσατέ μοι, τί δή ποτ' ἂν αὐτοὶ προείλεσθε πράτ-
τειν ἄνευ τοῦ πατρὸς περὶ τῶν ἰδίων βουλευσάμε-
νοι. ἀποκρίνεται πρὸς αὐτὸν ὁ πρεσβύτατος τοιάδε· 4
Ἐδεξάμεθ' ἄν, ὦ πάτερ, τὸν ὑπὲρ τῆς ἡγεμονίας
ἀγῶνα καὶ πάσχειν ὑπεμείναμεν ὅ τι ἂν δοκῇ τῷ
δαιμονίῳ· τεθνάναι γὰρ ἂν βουλοίμεθα μᾶλλον ἢ ζῆν
ἀνάξιοι γενόμενοι σοῦ τε καὶ τῶν προγόνων. τὸ δὲ
453 πρὸς τοὺς ἀνεψιοὺς συγγενὲς οὐχ ἡμεῖς πρότεροι λύ-
σομεν, ἀλλ' ὡς ὑπὸ τῆς τύχης διαλέλυται στέρξομεν.
εἰ γὰρ Κορατίοις ἔλαττον κρίνεται τοῦ καλοῦ τὸ συγ- 5
γενές, οὐδὲ Ὁρατίοις τιμιώτερον φανήσεται τὸ γένος
τῆς ἀρετῆς. ὁ δὲ πατὴρ ὡς ἔμαθε τὴν διάνοιαν
αὐτῶν περιχαρὴς γενόμενος καὶ τὰς χεῖρας ἀνασχὼν
εἰς τὸν οὐρανὸν πολλὰς ἔφη χάριτας εἰδέναι τοῖς

5 προ.κλήσεις B | τύλλιος A 12 τὸν ἐμὸν βίον ἤδη B τὸν ἐμὸν ἤδη β. R 16 ἐδεξάμεθ' ἂν B et Reiske ἐδεξάμεθα sine ἂν R 17 ἂν τῷ δαιμονίῳ δοκεῖ B 19 τό τε B 20 πρότεροι B πρότερον R 21 στέρξωμεν Ba 22 κορ.ατίοις B

θεοῖς, ὅτι παῖδας ἔδωκαν αὐτῷ γενέσθαι καλοὺς καὶ ἀγαθούς· ἔπειτα περιλαβὼν ἕκαστον αὐτῶν καὶ τὰς ἡδίστας ἀποδοὺς ἀσπασμῶν τε καὶ φιλημάτων φιλοφροσύνας, Ἔχετ', ἔφη, καὶ τὴν ἐμὴν γνώμην, ὦ παῖδες ἀγαθοί, καὶ πορευθέντες ἀποκρίνασθε Τύλλῳ
6 τήν τ' εὐσεβῆ καὶ καλὴν ἀπόκρισιν. οἱ μὲν δὴ χαίροντες ἐπὶ τῇ παρακελεύσει τοῦ πατρὸς ἀπῄεσαν καὶ προσελθόντες τῷ βασιλεῖ ἀναδέχονται τὸν ἀγῶνα, κἀκεῖνος συγκαλέσας τὴν βουλὴν καὶ πολλοὺς ἐπαίνους τῶν νεανίσκων διαθέμενος ἀποστέλλει πρέσβεις πρὸς τὸν Ἀλβανὸν τοὺς δηλώσοντας, ὅτι δέχονται Ῥωμαῖοι τὴν αἵρεσιν καὶ παρέξονται τοὺς Ὁρατίους διαγωνιουμένους ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς.

XVIII. Ἀπαιτούσης δὲ τῆς ὑποθέσεως καὶ τὸν τρόπον διεξελθεῖν τῆς μάχης ἀκριβῶς καὶ τὰ μετὰ ταύτην γενόμενα πάθη θεατρικαῖς ἐοικότα περιπε- 454
τείαις μὴ ῥᾳθύμως διελθεῖν πειράσομαι καὶ περὶ τούτων ἐπ' ἀκριβείας ἕκαστον, ὡς ἐμὴ δύναμις, εἰπεῖν. ἐπειδὴ γὰρ ὁ χρόνος ἧκεν ἐν ᾧ τέλος ἔδει λαβεῖν τὰς ὁμολογίας, ἐξῄεσαν μὲν αἱ τῶν Ῥωμαίων δυνάμεις πανστρατιᾷ, ἐξῄεσαν δὲ μετὰ ταῦθ' οἱ νεανίσκοι τοῖς πατρῴοις θεοῖς εὐξάμενοι καὶ προῆγον ἅμα τῷ βασιλεῖ κατευφημούμενοί τε ὑπὸ παντὸς τοῦ κατὰ τὴν πόλιν ὄχλου καὶ παττόμενοι τὰς κεφαλὰς ἄνθεσιν· ἤδη δὲ καὶ ἡ τῶν Ἀλβανῶν ἐξεληλύθει στρατιά.
2 ἐπεὶ δὲ κατεστρατοπεδεύσαντο πλησίον ἀλλήλων μεταίχμιον ποιησάμενοι τὸν διείργοντα τὴν Ῥωμαίων

2 περιβαλὼν Reiske 11 δηλώσαντας A 12 παρέξονται B παρέχονται A 15 τὰ μετ' αὐτὴν c. Reiske 18 ἐπ' ἀκριβείας om. O praeter B 22 προσῆγον AB 25 ἡ B om. R

ἀπὸ τῆς Ἀλβανῶν ὅρου, ἔνθα καὶ πρότερον εἶχον ἑκάτεροι τοὺς χάρακας, πρῶτον μὲν ἱερὰ θύσαντες ὤμοσαν ἐπὶ τῶν ἐμπύρων στέρξειν τὴν τύχην, ἣν ἂν ἐκ τῆς μάχης τῶν ἀνεψιῶν ἑκατέρα πόλις ἐξενέγκηται, καὶ φυλάξειν τὰς ὁμολογίας βεβαίους μηδένα προσά-
455 γοντες αὐταῖς δόλον αὐτοί τε καὶ γένος τὸ ἐξ αὐτῶν· ἐπεὶ δὲ τὰ πρὸς θεοὺς ὅσια διεπράξαντο, θέμενοι τὰ ὅπλα προῆγον ἐκ τοῦ χάρακος ἀμφότεροι θεαταὶ τῆς μάχης ἐσόμενοι τριῶν ἢ τεττάρων σταδίων τὸ μεταξὺ χωρίον τοῖς ἀγωνιζομένοις καταλιπόντες· καὶ μετ' οὐ πολὺ παρῆν τούς τε Κορατίους ὁ τῶν Ἀλβανῶν στρατηγὸς ἄγων καὶ τοὺς Ὁρατίους ὁ τῶν Ῥωμαίων βασιλεὺς ὡπλισμένους τε κάλλιστα καὶ τὸν ἄλλον ἔχοντας κόσμον οἷον ἄνθρωποι λαμβάνουσιν ἐπὶ θανάτῳ. γε- 3
νόμενοι δὲ σύνεγγυς ἀλλήλων τὰ μὲν ξίφη τοῖς ὑπασπισταῖς παρέδωκαν, προσδραμόντες δὲ περιέβαλλον ἀλλήλοις κλαίοντες καὶ τοῖς ἡδίστοις ὀνόμασιν ἀνακαλοῦντες, ὥστε εἰς δάκρυα προπεσεῖν ἅπαντας καὶ πολλὴν ἀστοργίαν κατηγορεῖν σφῶν τε αὐτῶν καὶ τῶν ἡγεμόνων, ὅτι παρὸν ἄλλοις τισὶ σώμασι κρῖναι τὴν μάχην εἰς ἐμφύλιον αἷμα καὶ συγγενικὸν ἄγος τὸν ὑπὲρ τῶν πόλεων ἀγῶνα κατέκλεισαν. παυσάμε-
456 νοι δὲ τῶν ἀσπασμῶν οἱ νεανίσκοι καὶ τὰ ξίφη παρὰ τῶν ὑπασπιστῶν λαβόντες ἀναχωρησάντων τῶν πέλας ἐτάξαντό τε καθ' ἡλικίαν καὶ συνῄεσαν ὁμόσε.

XVIIII. Τέως μὲν οὖν ἡσυχία τε καὶ σιγὴ κατεῖχεν

7 ὅσια διεπράξαντο B διεπράξαντο ὅσια R ὅσια del. Reudler Tiroc. p. 29   17 ἀλλήλοις B ἀλλήλους R   18 προ . πεσεῖν B et Reiske, προσπεσεῖν R   20 ἄλλοις τισὶ καὶ φαυλοτέροις σώμασι c. Reiske

ἀμφοτέρας τὰς δυνάμεις· ἔπειτα ἀναβοήσεις τε ἀθρόαι
παρ' ἀμφοτέρων αὐτῶν ἐγίνοντο καὶ παρακελεύσεις
τοῖς μαχομένοις ἐναλλὰξ εὐχαί τε καὶ οἰμωγαὶ καὶ
παντὸς ἄλλου πάθους ἐναγωνίου φωναὶ συνεχεῖς, αἱ
μὲν πρὸς τὰ δρώμενά τε καὶ ὁρώμενα ὑφ' ἑκατέρων,
2 αἱ δὲ πρὸς τὰ μέλλοντά τε καὶ ὑποπτευόμενα· καὶ ἦν
πλείω τὰ εἰκαζόμενα τῶν γινομένων. ἥ τε γὰρ ὄψις ἐκ
πολλοῦ διαστήματος γινομένη πολὺ τὸ ἀσαφὲς εἶχε, καὶ
τὸ πρὸς τοὺς οἰκείους ἀγωνιστὰς ἑκάστοις συμπαθὲς
ἐπὶ το βεβουλημένον ἐλάμβανε τὰ πρασσόμενα, αἵ τε
συνεχεῖς τῶν μαχομένων ἐπεμβάσεις καὶ ὑπαναχωρή- 457
σεις καὶ εἰς τὸ ἀντίπαλον αὖθις ἀντιμεταστάσεις πολ-
λαὶ καὶ ἀγχίστροφοι γινόμεναι τὸ ἀκριβὲς τῆς γνώμης
3 ἀφῃροῦντο· καὶ ταῦτα ἐπὶ πολὺν ἐγίνετο χρόνον. ῥώ-
μην τε γὰρ σώματος ἔτυχον ὁμοίαν ἔχοντες ἑκάτεροι
καὶ τὸ γενναῖον τῆς ψυχῆς ἰσόρροπον ὅπλοις τε καλλί-
στοις ἐσκεπασμένοι τὰ σώματα ὅλα καὶ γυμνὸν οὐδὲν
ἀπολιπόντες μέρος ὅ τι καὶ τρωθὲν ὀξεῖαν ἔμελλεν
οἴσειν τὴν τελευτήν, ὥστε πολλοὶ Ῥωμαίων τε καὶ
Ἀλβανῶν ἐκ τοῦ φιλονεικεῖν τε καὶ συμπαθεῖν τοῖς
σφετέροις ἔλαθον αὐτοὺς τὸ τῶν κινδυνευόντων με-
ταλαβόντες πάθος ἀγωνισταί τε μᾶλλον ἐβούλοντο
4 ἢ θεαταὶ τῶν δρωμένων γεγονέναι. ὀψὲ δ' οὖν
ποτε ὁ πρεσβύτατος τῶν Ἀλβανῶν τῷ πρὸς αὐτὸν
ἀντιτεταγμένῳ συμπλέκεται παίων τε καὶ παιόμενος

2 αὐτῶν del. Hertlein Hermes X p. 411 7 εἰκαζόμενα B εἰκαζόμενά τε καὶ δρώμενα R εἰκαζόμενά τε καὶ μὴ δρώμενα c. Reiske 10 βεβουλευμένον O βεβουλημένον Kiessling 12 τὸ B et Reiske τὸν R 13 ἀγχίστροφοι B ἀντίστροφοι R | γινόμενοι B γενόμενοι R 14 ἐγίνετο B ἐγίνοντο R 17 ὅλα B om. R 20 συμφιλονεικεῖν c. Stephanus 21 τὸ AB

ἄλλας ἐπ' ἄλλαις πληγὰς καί πως τυγχάνει τοῦ Ῥωμαίου
458 διὰ βουβῶνος ἐνέγκας τὸ ξίφος. ὁ δὲ τοῖς τε ἄλλοις
τραύμασι κεκαρωμένος ἤδη καὶ τὴν τελευταίαν πλη-
γὴν θανατηφόρον ἔχων ὑπολυθέντων τῶν μελῶν
καταρρυεὶς ἀποθνήσκει. ὡς δὲ τοῦτ' εἶδον οἱ θεαταὶ 5
τῆς μάχης ἅμα πάντες ἀνεβόησαν, Ἀλβανοὶ μὲν ὡς
νικῶντες ἤδη, Ῥωμαῖοι δ' ὡς κρατούμενοι. τοὺς γὰρ
δὴ σφετέρους δύο τοῖς τρισὶν Ἀλβανοῖς εὐκατεργά-
στους ὑπελάμβανον γενήσεσθαι. ἐν ᾧ δ' ἐγίνετο
ταῦτα, ὁ παρασπίζων τῷ πεσόντι Ῥωμαῖος ὁρῶν ἐπὶ
τῷ κατορθώματι περιχαρῆ τὸν Ἀλβανὸν ὠθεῖται τα-
χὺς ἐπ' αὐτὸν καὶ πολλὰ μὲν τραύματα δούς, πολλὰ
δὲ αὐτὸς λαβὼν τυγχάνει πως κατὰ τῆς σφαγῆς αὐ-
τοῦ βάψας τὸ ξίφος καὶ διαχρησάμενος. μεταβαλού- 6
σης δὲ τῆς τύχης ἐν ὀλίγῳ τά τε τῶν ἀγωνιζομένων
ἔργα καὶ τὰ τῶν θεωμένων πάθη, καὶ Ῥωμαίων μὲν
ἀναθαρρησάντων ἐκ τῆς πρότερον κατηφείας, Ἀλβα-
νῶν δὲ ἀφῃρημένων τὸ χαῖρον, ἑτέρα πάλιν ἀντι-
πνεύσασα τοῖς τῶν Ῥωμαίων κατορθώμασι τύχη τού-
των μὲν ἐταπείνωσε τὰς ἐλπίδας, τὰ δὲ τῶν πολεμίων
φρονήματα ἐπῆρεν. τοῦ γὰρ Ἀλβανοῦ πεσόντος ὁ τὴν
459 πλησίον αὐτοῦ ἔχων στάσιν ἀδελφὸς συμπλέκεται τῷ
καταβαλόντι, καὶ τυγχάνουσιν ἀμφότεροι κατὰ τὸν
αὐτὸν χρόνον πληγὰς ἐξαισίους ἐξενέγκαντες κατ' ἀλ-
λήλων, ὁ μὲν Ἀλβανὸς τοῦ Ῥωμαίου κατὰ τοῦ μετα-
φρένου καὶ μέχρι τῶν σπλάγχνων βάψας τὸ ξίφος, ὁ

1 ἄλλαις ἐπ' ἄλλαις πληγαῖς O corr. Meineke, Cobet Nov. Lect. p. 258 16 θεομένων A 21 ἐπῆρε B 24 ἐνέγκαντες Reiske ἐπενέγκαντες c. Kiessling, Cobet Obs. p. 64 25 τοῦ μεταφρένου B τῶν μεταφρένων R

δὲ Ῥωμαῖος ὑπελθὼν τὴν προβολὴν τοῦ πολεμίου καὶ τῶν ἰγνυῶν τὴν ἑτέραν ὑποτεμών.

XX. Ὁ μὲν δὴ τὸ καίριον τραῦμα λαβὼν εὐθὺς ἐτεθνήκει, ὁ δὲ τὴν ἰγνύαν τετρωμένος οὐκέτι βέβαιος ἦν ἑστάναι, σκάζων δὲ καὶ τὰ πολλὰ τῷ θυρεῷ διερειδόμενος ἀντεῖχεν ὅμως ἔτι καὶ μετὰ τοῦ περιλειπομένου τῶν ἀδελφῶν ἐπὶ τὸν ὑπομένοντα Ῥωμαῖον ἐχώρει, περιέστησάν τε αὐτὸν ὁ μὲν ἐξ ἐναντίας προσ-
2 ιών, ὁ δὲ κατὰ νώτου. τῷ δὲ Ῥωμαίῳ δείσαντι μὴ κυκλωθεὶς πρὸς αὐτῶν εὐκατέργαστος γένηται δυσί τε μαχόμενος καὶ διχόθεν ἐπιοῦσιν, ἦν δὲ ἀκραιφνὴς ἔτι, λογισμὸς εἰσέρχεται διελεῖν τοὺς πολεμίους ἀπ' ἀλλήλων καὶ χωρὶς ἑκατέρῳ μάχεσθαι. ῥᾷστα δὲ διαστήσειν αὐτοὺς ὑπελάμβανεν, εἰ δόξαν παράσχοι φυ- 460
γῆς· οὐ γὰρ ὑπ' ἀμφοτέρων διώξεσθαι τῶν Ἀλβανῶν, ἀλλ' ὑφ' ἑνός, ὁρῶν τὸν ἀδελφὸν οὐκέτι καρτερὸν τῶν ποδῶν. ταῦτα ⟨δὴ⟩ διανοηθεὶς ὡς εἶχε τάχους ἔφευγε καὶ συνέπεσεν αὐτῷ μὴ διαμαρτεῖν τῆς ἐλπί-
3 δος. ὁ μὲν γὰρ ἕτερος τῶν Ἀλβανῶν οὐδεμίαν ἔχων πληγὴν καίριον ἐδίωκεν αὐτὸν ἐκποδός, ὁ δ' ἐπιβαίνειν ἀδύνατος ὢν πολὺ τοῦ δέοντος ὑστέρει. ἔνθα δὴ τῶν Ἀλβανῶν τοῖς σφετέροις ἐγκελευομένων, τῶν δὲ Ῥωμαίων τὸν αὐτῶν ἀγωνιστὴν κακιζόντων καὶ τῶν μὲν δὴ παιανιζόντων τε καὶ στεφανουμένων ὡς

1 προσβολὴν c. Sylburg 2 ἰγνύων O 4 ἰγνύαν B ἰγνὺν R 15 Ἀλβανῶν Sintenis Em. Dion. II p. 11 ἀδελφῶν O 16 ὁρῶν B ὁρῶντος R 17 τῶν πόδ.. Ba τὸν πόδα R τῶν ποδῶν Cobet Obs. p. 64 | δὴ om. O addidit Cobet l. l. | ὡς εἶχεν ἔφυγε. τάχους O corr. Kiessling, Cobet l. l. 19 οὐδεμίαν B μηδεμίαν R 21 ὑστέρει Bb ὑστερεῖ BaR 22 ἐπικελευομένων B 24 ἤδη c. Kiessling

ἐπὶ κατορθουμένῳ τῷ ἀγῶνι, τῶν δ' ὀδυρομένων ὡς οὐκ ἂν ἔτι τῆς τύχης σφᾶς διαναστησομένης, ταμιευσάμενος τὸν καιρὸν ὁ Ῥωμαῖος ὑποστρέφει τε ὀξέως καὶ πρὶν ἢ φυλάξασθαι τὸν Ἀλβανὸν φθάνει τῷ ξίφει κατὰ τοῦ βραχίονος πληγὴν ἐνέγκας καὶ διελὼν τὸν ἀγκῶνα. πεσούσης δὲ χαμαὶ τῆς χειρὸς ἅμα τῷ ξίφει 4
461 μίαν ἔτι πληγὴν καίριον ἐξενέγκας ἀποκτείνει τὸν Ἀλβανόν, καὶ μετὰ τοῦτον ἐπὶ τὸν τελευταῖον ὠσάμενος ἡμιθνῆτα καὶ παρειμένον ἐπικατασφάττει. σκυλεύσας δὲ τοὺς τῶν ἀνεψιῶν νεκροὺς εἰς τὴν πόλιν ἠπείγετο πρῶτος ἀπαγγεῖλαι θέλων τὴν ἑαυτοῦ νίκην τῷ πατρί.

XXI. Ἔδει δὲ ἄρα καὶ τοῦτον ἄνθρωπον ὄντα μὴ πάντα διευτυχεῖν, ἀλλ' ἀπολαῦσαί τι τοῦ φθονεροῦ δαίμονος, ὃς αὐτὸν ἐκ μικροῦ μέγαν ἐν ὀλίγῳ θεὶς χρόνῳ καὶ εἰς ἐπιφάνειαν θαυμαστὴν καὶ παράδοξον ἐξάρας κατέβαλε φέρων αὐθημερὸν εἰς ἄχαριν συμφορὰν ἀδελφοκτόνον. ὡς γὰρ ἐγγὺς ἐγένετο τῶν πυ- 2
λῶν, ἄλλον τε ὄχλον ὁρᾷ παντοδαπὸν ἐκχεόμενον ἐκ τῆς πόλεως καὶ δὴ καὶ τὴν ἀδελφὴν προστρέχουσαν· διαταραχθεὶς δὲ κατὰ τὴν πρώτην ὄψιν, ὅτι καταλιποῦσα τὴν μετὰ μητρὸς οἰκουρίαν παρθένος ἐπίγαμος εἰς ὄχλον αὑτὴν ἔδωκεν ἀγνῶτα, καὶ πολλοὺς λαμβάνων λογισμοὺς ἀτόπους τελευτῶν ἐπὶ τοὺς ἐπιεικεῖς καὶ φιλανθρώπους ἀπέκλινεν, ὡς ἀσπάσασθαί τε

2 ἔτι] ἐπὶ A | σφᾶς τῆς τύχης O praeter B | ἂν — διαναστησομένης O aut ἂν delendum aut διαναστησαμένης scribendum esse censet Hertlein Hermes X p. 411   7 ἐπενέγκας c. Reiske   9 ..⟨σ⟩κ⟨υ⟩λεύσας B   14 δὴ εὐτυχεῖν c. Stephanus   17 ἄχαρι A   20 προστρέχουσαν Reiske τρέχουσαν O   22 τὴν μητρὸς O praeter B

πρώτη τὸν σωθέντα ἀδελφὸν ποθοῦσα καὶ τὰς ἀρε- 462
τὰς τῶν τεθνηκότων παρ' αὐτοῦ μαθεῖν βουλομένη
τῶν εὐσχημόνων ὑπερίδοι γυναικεῖόν τι πάσχουσα.
3 ἡ δὲ ἄρα οὐ τοὺς ἀδελφοὺς ποθοῦσα τὰς ἀσυνήθεις
ἐτόλμησεν ἐξελθεῖν ὁδούς, ἀλλ' ἔρωτι κρατουμένη
τῶν ἀνεψιῶν ἑνός, ᾧ καθωμολόγητο ὑπὸ τοῦ πατρὸς
ἐπὶ γάμῳ, καὶ κρύπτουσα τὸ πάθος ἀπόρρητον ἐπειδὴ
[δὲ] τῶν ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου τινὸς ἤκουσεν ἀπαγ-
γέλλοντος τὰ περὶ τὴν μάχην, οὐκέτι κατέσχεν, ἀλλ'
ἐκλιποῦσα τὴν οἰκίαν ὥσπερ αἱ μαινάδες ἐφέρετο
πρὸς τὰς πύλας οὐδὲν ἐπιστρεφομένη τῆς ἀνακαλού-
4 σης τε καὶ μεταδιωκούσης τροφοῦ. ἔξω δὲ γενομένη
τῆς πόλεως ὡς τὸν ἀδελφὸν εἶδε περιχαρῆ· τοὺς ἐπι-
νικίους ἐπικείμενον στεφάνους, οἷς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς
ἀνέδησε, καὶ τοὺς ἑταίρους αὐτοῦ φέροντας τὰ τῶν
πεφονευμένων σκῦλα, ἐν οἷς ἦν πέπλος ποικίλος, ὃν
αὐτὴ μετὰ τῆς μητρὸς ἐξυφήνασα τῷ μνηστῆρι δῶρον
εἰς τὸν μέλλοντα γάμον ἀπεστάλκει (ποικίλους γὰρ
ἔθος ἐστὶν ἀμφιέννυσθαι. πέπλους Λατίνων τοῖς μετ- 463
ιοῦσι τὰς νύμφας), τοῦτον δὴ τὸν πέπλον θεασαμένη
πεφυρμένον αἵματι τόν τε χιτῶνα κατερρήξατο καὶ
ταῖς χερσὶν ἀμφοτέραις παίουσα τὸ στῆθος ἐθρήνει
καὶ ἀνεκαλεῖτο τὸν ἀνεψιόν, ὥστε πολλὴν κατάπληξιν
εἰσελθεῖν ἅπαντας ὅσοι κατὰ τὸν αὐτὸν ἦσαν τόπον.
5 ἀνακλαυσαμένη δὲ τὸν μόρον τοῦ μνηστῆρος ἀτενέσι
τοῖς ὀφθαλμοῖς εἰς τὸν ἀδελφὸν ὁρᾷ καὶ λέγει· Μιαρώ-
τατε ἄνθρωπε, χαίρεις ἀποκτείνας τοὺς ἀνεψιοὺς κἀμὲ

1 πρώτη Reiske πρῶτον O 3 τῶν B om. R 6 ἐν ἴσω A 7 καὶ κρύπτουσα O κατακρύπτουσα c. Schmitz p. 20 8 δὲ del. Kiessling 15 ἑτ⟨αί⟩ρους B 25 μνήστ⟨ο⟩ρος B

τὴν παναθλίαν ἀδελφὴν ἀποστερήσας γάμου, ὦ δύστηνε! ἀλλ' οὐδ' ἔλεος εἰσέρχεταί σε τῶν ἀπολωλότων συγγενῶν, οὓς ἀδελφοὺς ἐκάλεις, ἀλλ' ὥσπερ ἀγαθόν τι διαπεπραγμένος ἐξέστηκας τῶν φρενῶν ὑπὸ τῆς ἡδονῆς καὶ στεφάνους ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἐπίκεισαι κακοῖς τίνος ἔχων ψυχὴν θηρίου; κἀκεῖνος ὑπολαβών, Φιλοῦντος, ἔφη, τὴν πατρίδα πολίτου καὶ τοὺς κακῶς αὐτῇ βουλομένους κολάζοντος, ἐάν τε ἀλλότριοι τύχωσιν αὐτῆς ὄντες, ἐάν τε οἰκεῖοι· ἐν οἷς τίθεμαι καὶ σέ, ἥτις ἑνὶ καιρῷ τὰ μέγιστα ἀγαθῶν τε
464*καὶ κακῶν συμβεβηκότα ἡμῖν ἐπιγνοῦσα τήν τε νίκην τῆς πατρίδος, ἣν ὁ σὸς ἀδελφὸς ἐγὼ πάρειμι κατάγων, καὶ τὸν θάνατον τῶν ἀδελφῶν οὐκ ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς, ὦ μιαρὰ σύ, τοῖς κοινοῖς τῆς πατρίδος χαίρεις οὔτ' ἐπὶ ταῖς συμφοραῖς ταῖς ἰδίαις τῆς οἰκίας ἀλγεῖς, ἀλλ' ὑπεριδοῦσα τῶν σεαυτῆς ἀδελφῶν τὸν τοῦ μνηστῆρος ἀνακλαίεις μόρον, οὐδ' ὑπὸ τοῦ σκότους ἀποφθαρεῖσά που κατὰ μόνας, ἀλλ' ἐν τοῖς ἁπάντων ὀφθαλμοῖς, καί μοι τὴν ἀρετὴν καὶ τοὺς στεφάνους ὀνειδίζεις, ὦ ψευδοπάρθενε καὶ μισάδελφε καὶ ἀναξία τῶν προγόνων. ἐπειδὴ τοίνυν οὐ τοὺς ἀδελφοὺς πενθεῖς, ἀλλὰ τοὺς ἀνεψιούς, καὶ τὸ μὲν σῶμα ἐν τοῖς ζῶσιν ἔχεις, τὴν δὲ ψυχὴν παρὰ τῷ νεκρῷ, ἄπιθι πρὸς ἐκεῖνον ὃν ἀνακαλῇ καὶ μήτε τὸν πατέρα μήτε τοὺς ἀδελφοὺς*

2 *ἀλλ'*] *ἆρ'* c. Kiessling Pr. Bas. p. 11 6 *ψυχήν; οὐχὶ θηρίου* c. Stephanus 7 ante *φιλοῦντος* deesse *μενοῦν γε* vel *μᾶλλον δὲ* susp. Stephanus 14 *σὺ* B *οὐ* R | *οὐδ'* c. Kiessling 15 *ἰδίαις τῆς οἰκίας* B *οἰκίαις* (*τῆς οἰκίας* superscr.) A 17 *ἀποφθαρεῖσα* B *φθαρεῖσα* R *κρυφθεῖσα* c. Bücheler 18 *που*] *ποι* c. Reiske | *κατὰ μόνας* B om. R 21 *ποθεῖς* B 24 *ἀνακ⟨αλ⟩ῇ* B

7 καταίσχυνε. ταῦτ' εἰπὼν οὐκ ἐφύλαξεν ἐν τῷ μισο-
πονήρῳ τὸ μέτριον, ἀλλ' ὡς εἶχεν ὀργῆς ὠθεῖ διὰ τῶν
πλευρῶν αὐτῆς τὸ ξίφος, ἀποκτείνας δὲ τὴν ἀδελφὴν
παρῆν ὡς τὸν πατέρα. οὕτω δὲ ἄρα μισοπόνηρα καὶ
αὐθάδη τὰ τῶν τότε Ῥωμαίων ἤθη καὶ φρονήματα ἦν
καί, εἴ τις αὐτὰ βούλοιτο παρὰ τὰ νῦν ἔργα καὶ τοὺς 465
ἐφ' ἡμῶν ἐξετάζειν βίους, ὠμὰ καὶ σκληρὰ καὶ τῆς
θηριώδους οὐ πολὺ ἀπέχοντα φύσεως, ὥστε πάθος
οὕτω δεινὸν ὁ πατὴρ ἀκούσας οὐχ ὅπως ἠγανάκτη-
σεν, ἀλλὰ καλῶς καὶ προσηκόντως ὑπέλαβε τὸ πρα-
8 χθὲν ἔχειν· ὅς γε οὔτε εἰς τὴν οἰκίαν εἴασεν εἰσενε-
χθῆναι τὸν νεκρὸν τῆς θυγατρὸς οὔτ' ἐν τοῖς πατρῴοις
τεθῆναι μνήμασιν ἐπέτρεψεν οὔτε κηδείας καὶ περι-
στολῆς καὶ τῶν ἄλλων νομίμων μεταλαβεῖν, ἀλλ' οἱ
παριόντες αὐτὴν ἐρριμμένην ἐν ᾧ διεχρήσθη χωρίῳ
λίθους ἐπιφοροῦντες καὶ γῆν ἐκήδευσαν ὡς πτῶμα
9 ἔρημον κηδομένων. ταῦτά τε δὴ στερρὰ τοῦ ἀνδρὸς
καὶ ἔτι πρὸς τούτοις, ἃ μέλλω λέγειν· ὡς γὰρ ἐπὶ
καλοῖς τε καὶ εὐτυχέσιν ἔργοις αὐθημερὸν ἔθυε τοῖς
πατρῴοις θεοῖς ἃς εὔξατο θυσίας καὶ τοὺς συγγενεῖς
ἑστιάσει λαμπρᾷ τε καὶ *καθάπερ ἐν ταῖς μεγίσταις
ἑορταῖς ὑπεδέχετο ἐλάττους ἡγούμενος τὰς ἰδίας συμ-
10 φορὰς τῶν κοινῶν τῆς πατρίδος ἀγαθῶν. τοῦτο δ'
οὐ μόνον ὁ Ὁράτιος, ἀλλὰ καὶ μετ' ἐκεῖνον ἄλλοι
συχνοὶ Ῥωμαίων μνημονεύονται ποιήσαντες ἄνδρες 466
ἐπιφανεῖς· λέγω δὲ τὸ θύειν καὶ στεφανηφορεῖν καὶ

1 κατ⟨αί⟩σχυν⟨ε⟩ B 8 ἀπέχονται B 10 ἀλλὰ καὶ καλῶς c. Reiske 15 ἐρριμένην A 20 εὔξατο B ηὔξατο R 21 *λαμπρᾷ τε καὶ κ. R τε om. B καὶ del. Bücheler; mihi potius aliquid post καὶ videtur deesse 26 στεφηφορεῖν O corr. Bücheler

θριάμβους κατάγειν τέκνων αὐτοῖς ἀπολωλότων ἔναγχος, ὅταν εὐτυχήσῃ δι' αὐτοὺς τὸ κοινόν· ὑπὲρ ὧν κατὰ τοὺς οἰκείους ἐρῶ καιρούς.

XXII. Μετὰ δὲ τὴν μάχην τῶν τριδύμων Ῥωμαῖοι μὲν οἱ τότε ὄντες ἐπὶ στρατοπέδου ταφὰς ποιησάμενοι λαμπρὰς τῶν ἀποθανόντων ἐν οἷς ἔπεσον χωρίοις καὶ θύσαντες τἀπινίκια τοῖς θεοῖς ἐν εὐπαθείαις ἦσαν, Ἀλβανοὶ δὲ ἀχθόμενοι [ἐπὶ] τοῖς συμβεβηκόσι καὶ τὸν ἡγεμόνα δι' αἰτίας ἔχοντες, ὡς κακῶς ἐστρατηγηκότα, ἄσιτοί τε οἱ πολλοὶ καὶ ἀθεράπευτοι τὴν ἑσπέραν ἐκείνην διετέλεσαν. τῇ δ' ἑξῆς 2
ἡμέρᾳ καλέσας αὐτοὺς ὁ τῶν Ῥωμαίων βασιλεὺς εἰς ἐκκλησίαν καὶ πολλὰ παραμυθησάμενος, ὡς οὔτε ἄσχημον ἐπιτάξων αὐτοῖς οὐθὲν οὔτε χαλεπὸν οὔθ' ὃ μὴ συγγενέσι πρέπει, τῇ δὲ αὐτῇ γνώμῃ περὶ ἀμφοτέρων τῶν πόλεων τὰ κράτιστα καὶ συμφορώτατα συμβουλεύσων, καὶ τὸν ἄρχοντά τε αὐτῶν Φου-
467 φέττιον ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς κατασχὼν ἄλλο τε οὐδὲν τῶν πολιτικῶν μεθαρμοσάμενος οὐδὲ κινήσας ἀπῆγεν ἐπ' οἴκου τὴν δύναμιν. καταγαγόντι δὲ αὐτῷ 3
τὸν ψηφισθέντα ὑπὸ τῆς βουλῆς θρίαμβον καὶ τὰ πολιτικὰ πράττειν ἀρξαμένῳ προσέρχονταί τῶν πολιτῶν ἄνδρες οὐκ ἀφανεῖς τὸν Ὁράτιον ἄγοντες ὑπὸ δίκην, ὡς οὐ καθαρὸν αἵματος ἐμφυλίου διὰ τὸν τῆς ἀδελφῆς φόνον· καὶ καταστάντες μακρὰν διεξῆλθον

8 ἐπὶ om. B 14 οὔθ' ὃ B οὔτε ὃ R 15 μὴ τὸ συγγενὲς (σων) ἐπιτρέπει O praeter B 17 συμβουλεύσοντας A ⟨βουλευ⟩ βασιλεὺς ὢν B | αὐτὸν A 19 πολιτῶν B 24 ὡς οὐκ ὄντα καθαρὸν c. Reiske 25 καταστάντες ἐς λόγον vel ἐς κρίσιν c. Reiske

δημηγορίαν τοὺς νόμους παρεχόμενοι τοὺς οὐκ ἐῶντας ἄκριτον ἀποκτείνειν οὐθένα καὶ τὰ παρὰ τῶν θεῶν ἁπάντων μηνίματα ταῖς μὴ κολαζούσαις πόλεσι
4 τοὺς ἐναγεῖς διεξιόντες. ὁ δὲ πατὴρ ἀπελογεῖτο περὶ τοῦ μειρακίου κατηγορῶν τῆς θυγατρὸς καὶ τιμωρίαν οὐ φόνον εἶναι τὸ πραχθὲν λέγων δικαστήν τε αὑτὸν ἀξιῶν εἶναι τῶν ἰδίων κακῶν ἀμφοτέρων γενόμενον πατέρα. συχνῶν δὲ λόγων ῥηθέντων ὑφ' ἑκατέρων πολλὴ τὸν βασιλέα κατεῖχεν ἀμηχανία, τί τέλος ἐξε-
5 νέγκῃ περὶ τῆς δίκης. οὔτε γὰρ ἀπολῦσαι τοῦ φόνου τὸν ὁμολογοῦντα τὴν ἀδελφὴν ἀνῃρηκέναι πρὸ δίκης καὶ ταῦτα ἐφ' οἷς οὐ συνεχώρουν ἀποκτείνειν οἱ νόμοι καλῶς ἔχειν ὑπελάμβανεν, ἵνα μὴ τὴν 468
ἀρὰν καὶ τὸ ἄγος ἀπὸ τοῦ δεδρακότος εἰς τὸν ἴδιον οἶκον εἰσενέγκηται, οὔτε ὡς ἀνδροφόνον ἀποκτεῖναι τὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἑλόμενον προκινδυνεῦσαι καὶ τοσαύτης αὐτῇ δυναστείας γενόμενον αἴτιον ἄλλως τε καὶ τοῦ πατρὸς ἀπολύοντος αὐτὸν τῆς αἰτίας, ᾧ τὴν περὶ τῆς θυγατρὸς ὀργὴν ἥ τε φύσις
6 ἀπεδίδου πρώτῳ καὶ ὁ νόμος. ἀπορούμενος δὲ τί χρήσεται τοῖς πράγμασι τελευτῶν κράτιστον εἶναι διέγνω τῷ δήμῳ τὴν διάγνωσιν ἐπιτρέπειν. γενόμενος δὲ θανατηφόρου κρίσεως τότε πρῶτον ὁ Ῥωμαίων δῆμος κύριος τῇ γνώμῃ τοῦ πατρὸς προσέθετο καὶ ἀπολύει τοῦ φόνου τὸν ἄνδρα· οὐ μὴν ὅ γε βασιλεὺς ἀποχρῆν ἔλεγε τοῖς βουλομένοις τὰ προς τοὺς θεοὺς

4 ἐπελογεῖτο Ba 12 οὐ om. A 14 ἀπὸ B om. R
15 εἰςενεγκεῖται Ba 17 αὐτῇ B αὐτῷ R 21 χρήσ⟨ε⟩ται B
22 διέγνω κράτιστον εἶναι B ἔγνω c. Kiessling, Cobet Obs. p. 65
26 ἀποχρῆναι A | ἔλεγε Bb ἔλαβε Ba ὑπέλαβε A

ὅσια φυλάττειν τὴν ὑπ' ἀνθρώπων συντελεσθεῖσαν
ὑπὲρ αὐτοῦ κρίσιν, ἀλλὰ μεταπεμψάμενος τοὺς ἱερο-
φάντας ἐκέλευσεν ἐξιλάσασθαι θεούς τε καὶ δαίμο-
νας καὶ καθῆραι τὸν ἄνδρα οἷς νόμος τοὺς ἀκουσίους
φόνους ἁγνίζεσθαι καθαρμοῖς. κἀκεῖνοι βωμοὺς ἱδρυ- 7
σάμενοι δύο τὸν μὲν Ἥρας, ᾗ λέλογχεν ἐπισκοπεῖν
469 ἀδελφάς, τὸν δ' ἕτερον ἐπιχωρίου θεοῦ τινος ἢ δαί-
μονος Ἰανοῦ λεγομένου κατὰ τὴν ἐπιχώριον γλῶτ-
ταν, ἐπωνύμου δὲ Κορατίων τῶν ἀναιρεθέντων ἀνε-
ψιῶν ὑπὸ τοῦ ἀνδρός, καὶ θυσίας τινὰς ἐπ' αὐτοῖς
ποιήσαντες τοῖς τε ἄλλοις καθαρμοῖς ἐχρήσαντο καὶ
τελευτῶντες ὑπήγαγον τὸν Ὁράτιον ὑπὸ ζυγόν. ἔστι
δὲ Ῥωμαίοις νόμιμον, ὅταν πολεμίων παραδιδόντων
τὰ ὅπλα γένωνται κύριοι, δύο καταπήττειν ξύλα
ὀρθὰ καὶ τρίτον ἐφαρμόττειν αὐτοῖς ἄνωθεν πλά-
γιον, ἔπειθ' ὑπάγειν τοὺς αἰχμαλώτους ὑπὸ ταῦτα
καὶ διελθόντας ἀπολύειν ἐλευθέρους ἐπὶ τὰ σφέτερα.
τοῦτο καλεῖται παρ' αὐτοῖς ζυγόν, ᾧ καὶ οἱ τότε
καθαίροντες τὸν ἄνδρα τελευταίῳ τῶν περὶ τοὺς
καθαρμοὺς νομίμων ἐχρήσαντο. ἐν ᾧ δὲ τῆς πόλεως 8
χωρίῳ τὸν ἁγνισμὸν ἐποιήσαντο πάντες Ῥωμαῖοι
νομίζουσιν ἱερόν· ἔστι δ' ἐν τῷ στενωπῷ τῷ φέροντι
470 ἀπὸ Καρίνης κάτω τοῖς ἐπὶ τὸν Κύπριον ἐρχομένοις
στενωπόν, ἔνθα οἵ τε βωμοὶ μένουσιν οἱ τότε ἱδρυ-
θέντες καὶ ξύλον ὑπὲρ αὐτῶν τέταται δυσὶ τοῖς ἄντι-
κρυς ἀλλήλων τοίχοις ἐνηρμοσμένον, ὃ γίνεται τοῖς

4 καθῆραι Ba καθᾶραι BbR 5 ἐκεῖνοι Ba | ἵδρυ$^{\sigma\alpha\nu}$ A
6 ἐπικοπεῖν B 9 ἐπωνύμου B ἐπωνύμους R 18 ζυγ⟨ὸς⟩ B
19 τῶν Ba τῶ ABb 20 νομίμω AB 21 *ἅπαντες O
23 τοῖς et ἐρχομένοις del. Schnelle Exerc. p. 11 25 ἄντι-
κρυς B ἀντικρὺ R 26 τ⟨οί⟩χοις B

ἐξιοῦσιν ὑπὲρ κεφαλῆς καλούμενον τῇ Ῥωμαϊκῇ δια-
9 λέκτῳ ξύλον ἀδελφῆς. τοῦτο μὲν δὴ τὸ χωρίον τῆς
συμφορᾶς τοῦ ἀνδρὸς μνημεῖον ἐν τῇ πόλει φυλάττε-
ται θυσίαις γεραιρόμενον ὑπὸ Ῥωμαίων καθ' ἕκα-
στον ἐνιαυτόν, ἕτερον δὲ τῆς ἀρετῆς ἣν ἐπεδείξατο
κατὰ τὴν μάχην μαρτύριον ἡ γωνιαία στυλὶς ἡ τῆς
ἑτέρας παστάδος ἄρχουσα ἐν ἀγορᾷ, ἐφ' ἧς ἔκειτο
τὰ σκῦλα τῶν Ἀλβανῶν τριδύμων. τὰ μὲν οὖν ὅπλα
ἠφάνισται διὰ μῆκος χρόνου, τὴν δ' ἐπίκλησιν ἡ
στυλὶς ἔτι φυλάττει τὴν αὐτὴν Ὁρατία καλουμένη
10 πίλα. ἔστι δὲ καὶ νόμος παρ' αὐτοῖς δι' ἐκεῖνο κυρω-
θεὶς τὸ πάθος, ᾧ καὶ εἰς ἐμὲ χρῶνται, τιμὴν καὶ δόξαν
ἀθάνατον τοῖς ἀνδράσιν ἐκείνοις περιτιθεὶς ὁ κε-
λεύων, οἷς ἂν γένωνται τρίδυμοι παῖδες ἐκ τοῦ δη-
μοσίου τὰς τροφὰς τῶν παίδων χορηγεῖσθαι μέχρις
ἥβης. τὰ μὲν δὴ περὶ τὴν Ὁρατίων οἰκίαν γενόμενα 471
θαυμαστὰς καὶ παραδόξους περιπετείας λαβόντα τοι-
ούτου τέλους ἔτυχεν.

XXIII. Ὁ δὲ Ῥωμαίων βασιλεὺς ἐνιαύσιον διαλι-
πὼν χρόνον, ἐν ᾧ πάντα τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ἐπιτή-
δεια παρεσκευάσατο, στρατὸν ἐξάγειν ἐπὶ τὴν Φιδη-
ναίων πόλιν ἔγνω προφάσεις τοῦ πολέμου ποιησάμε-
νος, ὅτι κληθέντες εἰς ἀπολογίαν περὶ τῆς ἐπιβουλῆς,
ἣν συνεστήσαντο κατὰ Ῥωμαίων τε καὶ Ἀλβανῶν,
οὐχ ὑπήκουσαν, ἀλλ' εὐθὺς ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα

2 τοῦτο μ. δ. τὸ χωρίον B τούτῳ μ. δ. τῷ χωρίῳ R 8 οὖν om. A 10 ἔτι B om. R 11 νάμοις Ba 12 ᾧ] ὃ B | ἐχρῶντο c. Kiessling 15 μέχρις Bb μέχρι ABa 16 ἥβις B 18 ἔτυχε Ba 19 διαλείπων Ba 20 ἐπιτήδεια παρεσκευάσατο B π. ἐπιτήδεια R 22 ἔγνω πόλιν A 23 περὶ 〈τῆς〉 βουλῆς B

καὶ τὰς πύλας κλείσαντες Οὐιεντανῶν τε συμμαχίαν ἐπαγόμενοι ἐκ τοῦ φανεροῦ ἀφειστήκεσαν καὶ τοῖς παραγενομένοις ἐκ Ῥώμης πρεσβευταῖς πυνθανομένοις τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστάσεως ἀπεκρίναντο μηδὲν αὐτοῖς ἔτι πρᾶγμα πρὸς τὴν Ῥωμαίων πόλιν εἶναι κοινόν, ἐξ οὗ Ῥωμύλος ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ἐτελεύτησε, πρὸς ὃν ἐποιήσαντο τὰ περὶ τῆς φιλίας ὅρκια. ταύτας 2
δὴ τὰς προφάσεις λαβὼν τήν τε οἰκείαν καθώπλιξε δύναμιν καὶ τὰς παρὰ τῶν συμμάχων μετεπέμπετο. πλεῖστον δὲ καὶ κράτιστον ἐπικουρικὸν ἐκ τῆς Ἀλβανῶν πόλεως Μέττιος Φουφέττιος ἧκεν ἄγων ὅπλοις
472 κεκοσμημένον ἐκπρεπέσιν, ὥστε πάσας ὑπερβαλέσθαι τὰς συμμαχικὰς δυνάμεις. ὁ μὲν οὖν Τύλλος 3
ὡς ἐκ προθυμίας τε καὶ ἀπὸ παντὸς τοῦ βελτίστου κοινωνεῖν ἐγνωκότα τοῦ πολέμου τὸν Μέττιον ἐπῄνει καὶ πάντων ἐποιεῖτο τῶν βουλευμάτων συνίστορα· ὁ δὲ ἀνὴρ οὗτος ἐν αἰτίαις παρὰ τοῖς πολίταις ὑπάρχων ὡς κακῶς ἐστρατηγηκὼς τὸν πόλεμον, καὶ δὴ καὶ εἰς προδοσίαν διαβαλλόμενος, ἐπειδὴ τρίτον ἔτος ἐπὶ τῆς αὐτοκράτορος ἀρχῆς διέμενε Τύλλου κελεύσαντος, οὐκ ἀξιῶν τε ἀρχὴν ἔχειν ἑτέρας ἀρχῆς ὑπήκοον οὐδὲ ὑποτάττεσθαι μᾶλλον ἢ οὐκ αὐτὸς ἡγεῖσθαι πρᾶγμά τι ἐπεβούλευσεν ἀνόσιον. διαπρεσβευσάμενος γὰρ κρύ- 4
φα πρὸς τοὺς Ῥωμαίων πολεμίους ἐνδοιαστῶς ἔτι πρὸς τὴν ἀπόστασιν ἔχοντας ἐπῆρεν αὐτοὺς μὴ κατοκνεῖν, ὡς αὐτὸς συνεπιθησόμενος Ῥωμαίοις ἐν τῷ ἀγῶνι,

2 αὐιστήκισαν Ba * ἀφειστήκεισαν R quod correxi 6 κοινὸν del. Cobet Obs. p. 65 8 δ⟨ὴ⟩ B 9 τὰς B τὰ A 11. 12 ἄγων ὑπερβάλλεσθαι mediis omissis A | * ἀπάσαις B 14 ἀπὸ B om. R 17 οὗτος Bb οὕτως Ba | παρὰ B οὕτως παρὰ R 21 ἀξιῶν τι Ba ἀξιῶν ἔτι c. Kiessling 22 ἢ om. Ba

καὶ ταῦτα πράττων τε καὶ διανοούμενος ἅπαντας ἐλάν-
5 θανε. Τύλλος δ' ἐπειδὴ παρεσκευάσατο τήν τ' οἰκείαν καὶ τὴν συμμαχικὴν δύναμιν ἐξῆγεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους καὶ διαβὰς τὸν Ἀνίητα ποταμὸν οὐ μακρὰν τῆς 473 Φιδήνης κατεστρατοπέδευσεν. εὑρὼν δὲ πρὸ τῆς πόλεως στρατιὰν ἐκτεταγμένην πολλὴν αὐτῶν τε Φιδηναίων καὶ τῶν συμμαχούντων αὐτοῖς ἐκείνην μὲν τὴν ἡμέραν ἡσυχίαν ἔσχε, τῇ δ' ἐξῆς Φουφέττιόν τε μεταπεμψάμενος τὸν Ἀλβανὸν καὶ τῶν ἄλλων φίλων τοὺς ἀναγκαιοτάτους ἐσκόπει μετ' ἐκείνων τίνα χρηστέον εἴη τῷ πολέμῳ τρόπον, καὶ ἐπειδὴ πᾶσιν ἔδοξε μάχην τίθεσθαι διαταχέων καὶ μὴ τρίβειν τὸν χρόνον, χώραν καὶ τάξιν, ἣν ἕκαστος ἔμελλεν ἕξειν, προειπὼν ἡμέραν τε ὁρίσας τῆς μάχης τὴν κατόπιν διέλυσε τὸν
6 σύλλογον. ὁ δὲ Ἀλβανὸς Φουφέττιος (ἦν γὰρ δὴ ἔτι ἄδηλος καὶ τῶν ἑαυτοῦ φίλων πολλοῖς προδοσίαν μηχανώμενος) συγκαλέσας τοὺς ἐπιφανεστάτους Ἀλβανῶν λοχαγοὺς καὶ ταξιάρχους λέγει πρὸς αὐτοὺς τοιάδε· Ἄνδρες ταξίαρχοι καὶ λοχαγοί, πράγματα μέλλω ἐς ὑμᾶς μεγάλα καὶ ἀπροσδόκητα ἐκφέρειν, ἃ τέως ἔκρυπτον, ἱκετεύω δὲ ὑμᾶς ἀπόρρητα ποιήσασθαι, εἰ μή με διερ- 474 γάσεσθε, καὶ ἐὰν δόξῃ συνοίσειν ἐπιτελῆ γενόμενα συλλαβέσθαι μοι αὐτῶν. πολλὰ μὲν οὖν λέγειν ὁ καιρὸς οὐκ ἐπιτρέπει βραχὺς ὤν, αὐτὰ δὲ τὰ ἀναγκαιό-
7 τατα ἐρῶ. ἐγὼ πάντα τὸν μεταξὺ χρόνον ἐξ οὗ Ῥω-

2 τὴν τ' B τῆν τε R 4 ἀνιῆτα A 5 φιδηνῆς A 10 μετ' ἐκεῖνον A 11 εἴη om. B 13 ἣν ἔμελλον ἕκαστος O praeter B 17 τοὺς ἐπιφανεστάτους A τῶν ἐπιφανεστάτων R 21 διεργάσ⟨ε⟩σθ⟨ε⟩ B εἰ δὲ μή, διεργάσεσθέ με c. Hertlein Hermes X p. 411 22 καὶ om. A κἂν? 23 συλλάβεσθαι B συλλάβεσθε A 24 τἀναγκαιότατα?

μαίοις ὑπετάχθημεν ἕως τῆςδε τῆς ἡμέρας αἰσχύνης μεστὸν καὶ ὀδύνης ἔχων τὸν βίον διατετέλεκα καίτοι τιμηθείς γε ὑπὸ τοῦ βασιλέως αὐτῶν τῇ αὐτοκράτορι ἀρχῇ, ἣν τρίτον ἔτος ἤδη τοῦτο ἔχω καὶ εἰ βουλοίμην μέχρι παντὸς ἕξω. ἀλλὰ πάντων ἡγούμενος εἶναι κακῶν ἔσχατον ἐν οὐκ εὐτυχοῦσι τοῖς κοινοῖς μόνος εὐτυχεῖν, ἐνθυμούμενος δὲ ὅτι παρὰ πάντα τὰ νενομισμένα παρ' ἀνθρώποις ὅσια τὴν ἡγεμονίαν ὑπ' αὐτῶν ἀφῃρέθημεν, ἐσκόπουν ὅπως ἂν αὐτὴν ἀνακομισαίμεθα μηδεμιᾶς πειραθέντες μεγάλης συμφορᾶς· πολλοὺς δὲ καὶ παντοδαποὺς λογισμοὺς λαμβάνων μίαν
475 εὕρισκον ὁδὸν ἄγουσαν ἐπὶ τὰ πράγματα ῥᾴστην τε καὶ ἀκινδυνοτάτην, εἴ τις αὐτοῖς ἀνασταίη πόλεμος ἐκ τῶν πλησιοχώρων πόλεων. εἰς γὰρ τοῦτον ὑπε- 8
λάμβανον αὐτοὺς καθισταμένους συμμάχων δεήσεσθαι καὶ πρώτων γε ἡμῶν. τὸ δὴ μετὰ τοῦτο οὐ πολλῆς ὑπελάμβανον ὑμῖν διδαχῆς δεήσειν, ὅτι κάλλιόν τε καὶ δικαιότερον περὶ τῆς ἡμῶν αὐτῶν ἐλευθερίας μᾶλλον ἢ περὶ τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας ποιήσασθαι τὸν ἀγῶνα. ταῦτα διανοηθεὶς ὑπενόμευσα 9
Ῥωμαίοις πόλεμον ἐκ τῶν ὑπηκόων Οὐιεντανοὺς καὶ Φιδηναίους πείσας ἐπὶ τὰ ὅπλα χωρεῖν, ὡς συλληψόμενος αὐτοῖς τοῦ πολέμου. καὶ μέχρι τούτου λέληθα Ῥωμαίους ταῦτα πράττων καὶ ταμιευόμενος ἐμαυτῷ τὸν τῆς ἐπιθέσεως καιρόν· ἐν ᾧ σκέψασθε ὅσα ὠφεληθησόμεθα. πρῶτον μὲν οὐκ ἐν φανερῷ βουλεύσαν- 10

3 γε Bücheler τε AB 4 τοῦτο om. Ba 9 ἀνακομισώμεθα O correxit Kiessling 12 εὕρισκον ABb Reiske, εὑρίσκων Ba 16 τὸ δὲ c. Sylburg 18 ὑμῶν AB 20 δὴ διανοηθεὶς c. Cobet Obs. p. 64 24 καὶ B om. R | ἑαυτῷ Aa

τες ἀπόστασιν, ἐν ᾧ κίνδυνος ἦν καθ' ἑκάτερον ἢ
ἀπαρασκεύους ἐπειχθέντας καὶ τῇ οἰκείᾳ δυνάμει
μόνῃ πιστεύσαντας τὸν ὑπὲρ ἁπάντων ἀναρρῖψαι κύ-
βον, ἢ παρασκευαζομένους καὶ βοηθείας ἐγείραντας 476
ὑπὸ τῶν ἐν παρασκευῇ ὄντων προκαταληφθῆναι, οὐ-
δετέρου τῶν χαλεπῶν τούτων πειραθέντες τὸ ἐξ ἀμ-
φοτέρων χρήσιμον ἕξομεν. ἔπειτα πολλὴν καὶ δυσπο-
λέμητον οὖσαν τὴν τῶν ἀντιπάλων ἰσχὺν καὶ τύχην
οὐκ ἐκ τοῦ βιαίου τρόπου πειρασόμεθα καθαιρεῖν,
ἀλλ' οἷς ἁλίσκεται πάντα ⟨τὰ⟩ ὑπέραυχα καὶ μὴ ῥᾴδια
τῷ βιαίῳ καθαιρεθῆναι, δόλῳ καὶ ἀπάτῃ, οὔτε πρῶ-
11 τοι ἄρξαντες αὐτῶν οὔτε μόνοι. πρὸς δὲ τούτοις οὐκ
ἀξιομάχῳ οὔσῃ τῇ οἰκείᾳ δυνάμει πρὸς ἅπασαν τὴν
Ῥωμαίων τε καὶ τῶν συμμάχων ἰσχὺν ἀντιταχθῆναι
τὴν Φιδηναίων τε καὶ Οὐιεντανῶν τοσαύτην οὖσαν
ὅσην ὁρᾶτε προσειλήφαμέν τε, καὶ ὡς ἂν μάλιστα θάρ-
σος τινὶ συμμαχίας βεβαίου τὸ ἐπικουρικὸν παράσχοι
12 προσγενόμενον οὕτω παρεσκεύασταί μοι. οὐ γὰρ ἐν
τῇ ἡμετέρᾳ γῇ Φιδηναῖοι τὸν ἀγῶνα ἀράμενοι, τῆς
δὲ αὐτῶν προκινδυνεύοντες ἐν τῷ αὐτῷ καὶ τὴν 477
ἡμετέραν φυλάξουσιν. ὃ δὲ πάντων μέν ἐστιν ἥδιστον
ἀνθρώποις, σπανίως δέ τισιν ἐκ τοῦ παρελθόντος
αἰῶνος ἐξεγένετο, καὶ τοῦθ' ἡμῖν ὑπάρξει· ⟨εὖ⟩ πάσχον-
τες ὑπὸ τῶν συμμάχων εὖ δρᾶν ἐκείνους αὐτοὶ δόξο-

2 ἐπαχθέντας Ba 3 πιστεύσαντες Ba 4 ἀγείροντας c. Sylburg, ἀγείραντας Cobet Obs. p. 66 8 τῶν om. Aa 10 τὰ add. Reiske 18 οὕτως B, τοῦτο c. Portus 19 γῇ om. Ba 20 αὐτῶν B 21 ὑμετέραν A 22 σπανίοις c. Kiessling 23 ἀγῶνος Ba | ἡμῖν A ὑμ⟨ῖ⟩ν B | εὖ add. Cobet Obs. p. 66 24 ὑπὸ] ὑπὲρ B | εὖ δρᾶν B om. R | ἐκείνους B ἐκείνοις R

μεν. καὶ ἐὰν ἡμῖν κατὰ νοῦν χωρήσῃ τὸ ἔργον, ὥσπερ 13
τὸ εἰκὸς ἔχει, Φιδηναῖοί τε καὶ Οὐιεντανοὶ βαρείας
ἀπαλλάξαντες ἡμᾶς ὑποταγῆς ὡς ὑφ' ἡμῶν τοῦτο πε-
πονθότες αὐτοὶ χάριν ἡμῖν εἴσονται. ταῦτα μέν ἐστιν
ἃ διὰ πολλῆς φροντίδος παρασκευασθέντα ἱκανὰ εἶ-
ναι δοκεῖ μοι θάρσος τε καὶ προθυμίαν τῆς ἀποστά-
σεως ὑμῖν παρασχεῖν. ὃν δὲ τρόπον ἐπιχειρεῖν τῷ ἔργῳ 14
βεβούλευμαι, τοῦτ' ἀκούσατέ μου· τάξιν μὲν ἀποδέ-
δωκέ μοι Τύλλος τὴν ὑπὸ τῷ ὄρει καὶ κελεύει με θα-
τέρου τῶν κεράτων ἄρχειν, ὅταν δὲ μέλλωμεν ὁμόσε
τοῖς πολεμίοις χωρεῖν, ἄρξω μὲν ἐγὼ λύσας τὴν τάξιν
ἐπὶ τὸ ὄρος ἄγειν, ἀκολουθήσετε δέ μοι ὑμεῖς συντε-
ταγμένους ἄγοντες τοὺς λόχους. ἁψάμενος δὲ τῶν
ἄκρων καὶ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ γενόμενος τίνα χρήσομαι
478 τρόπον τοῖς μετὰ ταῦτα πράγμασιν ἀκούσατέ μου·
ἐὰν μὲν ὁρῶ κατὰ γνώμην ἃ διαλογίζομαι χωροῦντά 15
μοι καὶ θρασεῖς μὲν γεγονότας τοὺς πολεμίους, ὡς
ἡμῶν αὐτοῖς συλλαμβανόντων, ταπεινοὺς δὲ καὶ περι-
φόβους Ῥωμαίους, ὡς προδεδομένους ὑφ' ἡμῶν, φυ-
γῆς τε μᾶλλον ἢ ἀλκῆς προνοουμένους, ὅπερ εἰκός,
ἐπιθήσομαι αὐτοῖς καὶ μεστὸν ποιήσω νεκρῶν τὸ πε-
δίον ἐξ ὑπερδεξίου τε κατιὼν ἐπὶ τὸ πρανὲς θαρ-
ρούσῃ τε καὶ συντεταγμένῃ δυνάμει πρὸς ἐπτοημένους
ἀνθρώπους προσφερόμενος καὶ σποράδας. δεινὴ δ' 16
ἐν τοῖς πολέμοις καὶ ἡ διὰ κενῆς ἐμπίπτουσα προδο-
σίας συμμάχων ἢ πολεμίων ἄλλων ἐφόδου δόκησις,

1 κἂν? 7 τῷ ἔργῳ B τὸ ἔργον R 8 βεβούλημαι ταῦτ' O corr. Kiessling 10 ὅτ' ἂν B 14 τῷ Kiesslingio auctore fort. delendum est 25 διακενῆς O | προδοσίας Stephanus προδοσία. B προδοσία R

καὶ πολλὰ ἤδη στρατεύματα μεγάλα ὑπ' οὐδενὸς οὕ-
τως ἑτέρου φοβεροῦ παθήματος ὡς ὑπὸ δόξης κενῆς
ἴσμεν πανώλεθρα διαφθαρέντα. τὸ δ' ἡμέτερον οὐ
λόγος ἔσται κενὸς οὐδ' ἀφανὲς δεῖμα, ἀλλ' ἔργον
17 ἁπάσης ὄψεως καὶ πείρας φοβερώτερον. ἐὰν δ' ἄρα
τἀναντία τῶν λελογισμένων γινόμενα ὁρῶ (λεγέσθω 479
γὰρ καὶ τὰ παρὰ τὰς ἀνθρωπίνας δόξας εἰωθότα
ἀπαντᾶν, ἐπειδὴ πολλὰ καὶ τὰ μὴ εἰκότα οἱ βίοι φέ-
ρουσι) τἀναντία καὶ αὐτὸς ὧν προὐθέμην ἐπιχειρήσω
ποιεῖν. ἄξω γὰρ ὑμᾶς ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἅμα Ῥω-
μαίοις καὶ συλλήψομαι αὐτοῖς τῆς νίκης τήν τε κατά-
ληψιν τῶν ὑψηλῶν πεποιῆσθαι σκήψομαι τῆς κυκλώ-
σεως τῶν ἀντιτεταγμένων ἕνεκα. γενήσεται δέ μου
πιστὸς ὁ λόγος ἔργα ὁμολογούμενα τῇ σκήψει παρε-
σχημένου, ὥσθ' ἡμᾶς τῶν μὲν δεινῶν μηδετέροις κοι-
νωνῆσαι, τῆς δ' ἀμείνονος τύχης παρ' ἀμφοτέρων
18 μεταλαβεῖν. ἐγὼ μὲν δὴ ταῦτα ἔγνωκά τε καὶ δράσω
σὺν θεοῖς κράτιστα ὄντα οὐ μόνον Ἀλβανοῖς, ἀλλὰ
καὶ τοῖς ἄλλοις Λατίνοις, ὑμᾶς δὲ χρὴ σιγὴν μὲν πρῶ-
τον φυλάττοντας, ἔπειτα κόσμον τε σῴζοντας καὶ τοῖς
παραγγελλομένοις ὀξέως ὑπηρετοῦντας προθύμους
ἀγωνιστὰς γίνεσθαι καὶ τοὺς ὑφ' αὐτοῖς προθύμους
παρέχειν, ἐνθυμουμένους ὅτι οὐχ ὅμοιός ἐστιν ἡμῖν
τε καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ὁ περὶ τῆς ἐλευθερίας 480

1 ἤδ⟨η⟩.. B 4 δεῖμα B δεῖγμα R 5 φοβερώτατον A | ἐὰν B ἂν R 7 εἰωθότα] οἷά τ' ὄντα c. Bücheler 8 βίοι] πόλεμοι c. Kiessling | πολλὰ φέρουσι καὶ τὰ O praeter B 11 κατάλημψις Ba 12 πεποιεῖσθαι Ba 13 φανήσεται c. Bücheler | παρεσχημένον B παρεχομένον R 17 μὲν δὴ B μὲν οὖν R 20 σώιζοντας A 22 τοῖς ὑφ' B 23 ἐνθυμουμένοις A

ἀγών, οἷςτισιν ἐν ἔθει καθέστηκεν ἄρχεσθαι ὑφ' ἑτέ-
ρων καὶ ὅσοις τοιαύτην πολιτείαν οἱ πατέρες παρέδο-
σαν. ἐλεύθεροι γὰρ ἐξ ἐλευθέρων ἔφυμεν καὶ ἄρχειν 19
τῶν προσοίκων παρέδοσαν ἡμῖν οἱ πατέρες ὁμοῦ ⟨τι⟩
πεντακόσια ἔτη τοῦτο τὸ σχῆμα τοῦ βίου διαφυλάξαν-
τες, οὗ μὴ ἀποστερήσωμεν ἡμεῖς τοὺς ἐκγόνους. παρα-
στῇ δὲ μηδενὶ ὑμῶν δέος ἂν ταῦτα ἐθέλῃ πράττειν
μὴ συνθήκας τε λύσῃ καὶ ὅρκους τοὺς ἐπ' αὐταῖς γε-
νομένους παραβῇ, ἀλλ' ἐννοείσθω διότι τὰς ὑπὸ Ῥω-
μαίων λελυμένας εἰς τὸ ἐξ ἀρχῆς ἀποκαταστήσει καὶ
οὐ τάς γε ἐλαχίστου ἀξίας, ἀλλ' ἃς ἥ τε φύσις ἡ ἀν-
θρωπεία κατεστήσατο καὶ ὁ πάντων κοινὸς Ἑλλήνων
τε καὶ βαρβάρων βεβαιοῖ νόμος, ἄρχειν καὶ τὰ δίκαια
τάττειν τοὺς πατέρας τοῖς ἐκγόνοις καὶ τὰς μητρο-
πόλεις ταῖς ἀποικίαις. ταύτας δὴ τὰς συνθήκας οὐ- 20
δέποτε ἀναιρεθησομένας ἐκ τῆς ἀνθρωπείας φύσεως
οὐχ ἡμεῖς οἱ κυρίας ἀξιοῦντες αἰεὶ διαμένειν παρα-
σπονδοῦμεν, οὐδ' ἄν τις ἡμῖν θεῶν ἢ δαιμόνων νε-
μεσήσειεν ὡς ἀνόσια πράττουσιν εἰ δουλεύειν τοῖς
481 ἰδίοις ἐκγόνοις δυσανασχετοῦμεν, ἀλλ' οἱ καταλύσαν-
τες αὐτὰς ἀρχῆθεν καὶ ἔργῳ ἐπιχειρήσαντες ἀθεμίτῳ
κρείττω ποιῆσαι τοῦ θείου νόμου τὸν ἀνθρώπινον·
καὶ ὅ τε δαιμόνιος χόλος οὐχ ἡμῖν, ἀλλὰ τούτοις ἐναν-
τιώσεται κατὰ τὸ εἰκός, καὶ ἡ παρ' ἀνθρώπων νέμε-
σις εἰς τούτους ἀνθ' ἡμῶν κατασκήψει. εἰ μὲν οὖν 21

2 ὅσοις] οἷς c. Kiessling 4 ⟨παρ⟩έδοσαν B ἀπέδοσαν R | τι addidit Kiessling 5 τοῦ βίου B om. R 6 ἡμεῖς B ἡμῶν R 11 τε om. B 13 βεβ⟨αιο⟩ῖ B 14 προστάττειν c. Reiske 16 ἀνθρωπείου B 22 κρείττο^ν A 25 εἰς τούτους B τούτοις R

ταῦτα κράτιστα πᾶσιν ὑμῖν ἔσεσθαι δοκεῖ, πράττωμεν αὐτὰ θεοὺς καὶ δαίμονας ἀρωγοὺς ἐπικαλεσάμενοι, εἰ δέ τις ὑμῶν τἀναντία ἔγνωκε καὶ δυεῖν θάτερον ἢ μηδέποτε ἀνασώσασθαι τὸ ἀρχαῖον ἀξίωμα τῆς πόλεως οἴεται δεῖν, ἢ καιρὸν ἕτερόν τινα [τοῦ παρόντος] ἐπιτηδειότερον περιμένων ἀναβάλλεται τὸν παρόντα, μὴ κατοκνείτω φέρειν εἰς μέσον ἃ φρονεῖ· ὅ τι γὰρ ἂν ἅπασιν ὑμῖν κράτιστον φανῇ βούλευμα τούτῳ χρησόμεθα.

XXIIII. Ἐπαινεσάντων δὲ τὴν γνώμην τῶν παρόντων καὶ πάντα ὑποσχομένων ποιήσειν ὅρκοις ἕκαστον αὐτῶν καταλαβὼν διέλυσε τὸν σύλλογον. τῇ δ' 482 ἑξῆς ἡμέρᾳ προῆεσαν μὲν ἐκ τοῦ χάρακος αἱ Φιδηναίων τε καὶ συμμάχων δυνάμεις ἅμα τῷ τὸν ἥλιον ἀνασχεῖν καὶ παρετάσσοντο ὡς εἰς μάχην, ἀντεπεξῆε-
2 σαν δὲ οἱ Ῥωμαῖοι καὶ καθίσταντο εἰς τάξιν. τὸ μὲν οὖν ἀριστερὸν κέρας αὐτὸς ὁ Τύλλος καὶ οἱ Ῥωμαῖοι κατεῖχον ἐναντίοι Οὐιεντανοῖς (οὗτοι γὰρ τὸ δεξιὸν τῶν πολεμίων κατεῖχον κέρας), ἐπὶ δὲ τοῦ δεξιοῦ τῶν Ῥωμαίων κέρατος ὁ Μέττιος καὶ οἱ Ἀλβανοὶ κατὰ Φιδηναίους παρὰ τὴν λαγόνα τοῦ ὄρους ἐτάξαντο.
3 ἐπεὶ δὲ σύνεγγυς ἀλλήλων ἐγίνοντο, πρὶν ἐντὸς βέλους γενέσθαι οἱ Ἀλβανοὶ σχισθέντες ἀπὸ τοῦ ἄλλου στρατοῦ συντεταγμένους ἦγον τοὺς λόχους ἐπὶ τὸ ὄρος. οἱ μὲν οὖν Φιδηναῖοι μαθόντες τοῦτο καὶ πιστεύσαντες ἀληθεύειν σφίσι τὰς περὶ τῆς προδο-

5 τοῦ παρόντος del. Reudler Tiroc. p. 30 6 περιμένων B ἀναμένων R 13 ἐκ B ἐπὶ R 18 ἐναντίοι B ἐναντίον R 25 μαθόντες τοῦτο B τοῦτο μ. R 26 ἀληθεύειν B ἀληθεύσειν R

σίας ὑποσχέσεις τῶν Ἀλβανῶν θρασύτερον ἤδη τοῖς
Ῥωμαίοις προσεφέροντο, καὶ τὸ μὲν δεξιον κέρας τῶν
Ῥωμαίων ἐψιλωμένον τῆς συμμαχίας παρερρήγνυτό
τε καὶ σφόδρα ἐπόνει, τὸ δ' εὐώνυμον ἀνὰ κράτος
ἠγωνίζετο, ἔνθα καὶ αὐτὸς ἦν ὁ Τύλλος ἐν τοῖς ἐπι-
483 λέκτοις τῶν ἱππέων μαχόμενος. ἐν δὲ τούτῳ προσ- 4
ελάσας τις ἱππεὺς τοῖς ἅμα τῷ βασιλεῖ μαχομένοις,
Κάμνει τὸ δεξιὸν ἡμῖν κέρας, ἔφησεν, ὦ Τύλλε. Ἀλ-
βανοί τε γὰρ ἐκλιπόντες τὴν τάξιν ἐπὶ τὰ μετέωρα
ἐπείγονται, Φιδηναῖοί τε καθ' οὓς ἐκεῖνοι ἐτάχθησαν
ὑπὲρ κέρατος ὄντες τοῦ ἐψιλωμένου κυκλοῦσθαι μέλ-
λουσιν ἡμᾶς. ταῦτα ἀκούσαντας τοὺς Ῥωμαίους καὶ
ἰδόντας τὴν ὁρμὴν τῶν Ἀλβανῶν τὴν ἐπὶ τὸ ὄρος
δεῖμα ὡς κυκλωσομένους ὑπὸ τῶν πολεμίων κατα-
λαμβάνει, ὥστε οὔτε μάχεσθαι οὔτε μένειν αὐτοῖς
ἐπῄει. ἔνθα δὴ σοφίᾳ λέγεται χρήσασθαι ὁ Τύλλος 5
οὐδὲν ἐπιταραχθεὶς τὴν διάνοιαν ὑπὸ τοσούτου τε καὶ
οὕτως ἀπροσδοκήτου φανέντος κακοῦ, δι' ἣν οὐ μόνον
ἔσωσε τὴν Ῥωμαίων στρατιὰν εἰς προὖπτον κατακεκλει-
μένην ὄλεθρον, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν πολεμίων πράγματα
σύμπαντα συνέτριψέ τε καὶ διέφθειρεν. ὡς γὰρ ἤκουσε
484 τοῦ ἀγγέλου μεγάλῃ φωνῇ χρώμενος, ὥστε καὶ τοὺς
πολεμίους ἀκούειν, Κρατοῦμεν, εἶπεν, ἄνδρες Ῥω- 6
μαῖοι, τῶν ἐχθρῶν. Ἀλβανοὶ μὲν γὰρ ἡμῖν τὸ πλη-

1 τὸν ἀλβανὸν A 4 ἀνὰ κράτος B ἀκρατῶς R 6 τούτῳ B τούτοις R 8 ἡμῖν B ἡμῶν R | τύλλιε A 11 ὑπερκερατώσαντες c. Reiske | τὸ ἐψιλωμένον Ba τοῦ ἐψιλωμένου BbR 14 κυκλωσομένους B κυκλωσαμένους R κυκλωθησομένους Sylburg 16 ἔτι ἐπῄει B 18 φανέντος κακοῦ B κακοῦ φ. R 19 κατακεκλιμένην AB κατακεκλημένην Stephanus 21 σύμπαντα B om. R 24 μὲν om. B

σίον ὄρος τοῦτο κατειλήφασιν, ὥσπερ ὁρᾶτε, κατὰ τὰς ἐμὰς ἐντολάς, ἵνα κατὰ νώτου γενόμενοι τῶν πολεμίων ἐπίωσιν αὐτοῖς. ἐνθυμηθέντες οὖν ὅτι ἐν καλῷ τοὺς ἐχθίστους ἡμῖν ἔχομεν, οἱ μὲν ἄντικρυς ἐπιόντες, οἱ δὲ κατόπιν, ἔνθα οὔτε πρόσω χωρεῖν οὔτ' ὀπίσω ἐπιστρέφειν δυνάμενοι ποταμῷ τε καὶ ὄρει ⟨ἐκ⟩ τῶν πλαγίων ἀποκλειόμενοι καλὴν δώσουσιν ἡμῖν δίκην, ἴτε σὺν πολλῇ καταφρονήσει ἐπ' αὐτούς.

XXV. Ταῦτα παρὰ τὰς τάξεις ἁπάσας παρεξιὼν
ἔλεγε, καὶ αὐτίκα τοὺς μὲν Φιδηναίους δέος εἰσέρχεται παλινπροδοσίας ὡς κατεστρατηγημένους ὑπὸ τοῦ
Ἀλβανοῦ, ἐπεὶ οὔτε ἀντιμεταταξάμενον αὐτὸν εἶδον 485
οὔτ' ἐπὶ τοὺς Ῥωμαίους εὐθὺς αὐτὸν ἐλαύνοντα, ὥσπερ
ὑπέσχετο αὐτοῖς, τοὺς δὲ Ῥωμαίους ἐπῆρεν εἰς εὐτολμίαν καὶ θάρσους ἐνέπλησεν ὁ λόγος· καὶ μέγα ἐμβοήσαντες ὁρμῶσιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἀθρόοι. τροπὴ δὲ γίνεται μετὰ τοῦτο τῶν Φιδηναίων καὶ φυγὴ
2 πρὸς τὴν πόλιν ἄκοσμος. ὁ δὲ τῶν Ῥωμαίων βασιλεὺς ἐπιρράξας αὐτοῖς τὴν ἵππον περιφόβοις οὖσι καὶ τεταραγμένοις καὶ μέχρι τινὸς διώξας, ὡς ἔμαθεν ἐσκεδασμένους ἀπ' ἀλλήλων καὶ οὔτε λογισμὸν ἔτι τοῦ συστῆναι ληψομένους οὔτε δύναμιν ἔχοντας, ἀφεὶς τοὺς φεύγοντας ἐπὶ τὸ συνεστηκὸς ἔτι καὶ διαμένον τῶν πολεμίων ἐχώρει μέρος. καὶ γίνεται καλὸς μὲν
3 καὶ ὁ τῶν πεζῶν ἀγών, ἔτι δὲ καλλίων ὁ τῶν ἱππέων.
οὐ γὰρ ἐνέκλινον οἱ τῇδε τεταγμένοι Οὐιεντανοὶ τὴν

4 ἡμῶν B ἡμῖν R 7 ἐκ om. AB (?) | verba καλὴν δώσουσιν ἡμῖν δίκην om. O praeter B 8 ἀλλ' ἴτε O praeter B 9 παρεξιὼν B δεξιὼν R 13 οὔτ' B οὔτε R | αὐτὸν] αὐτῶν Ba om. R 14 αὐτοῖς, τοὺς δὲ ῥ. B αὐτοῖς καὶ τοὺς ῥ. R 25 καλλίων καὶ ὁ O praeter B 26 ἐνέκλινον B ἐνέκλιναν R

ἔφοδον ὑπὸ <τῆς> Ῥωμαϊκῆς ἵππου καταπλαγέντες,
ἀλλ' ἀντεῖχον ἄχρι πολλοῦ. ἔπειτα μαθόντες ὅτι τὸ
εὐώνυμον σφῶν ἥττηται καὶ πᾶσα ἡ Φιδηναίων τε
καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων στρατιὰ φεύγει προτροπά-
486 δην, δείσαντες μὴ κυκλωθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀναστραφέν-
των ἐκ τοῦ διωγμοῦ τρέπονται καὶ αὐτοὶ λύσαντες
τὰς τάξεις καὶ διὰ τοῦ ποταμοῦ σώζειν ἑαυτοὺς ἐπει-
ρῶντο. ὅσοι μὲν οὖν ἐρρωμενέστατοί τε αὐτῶν ἦσαν 4
καὶ ἥκιστα ὑπὸ τραυμάτων βαρυνόμενοι νεῖν τε οὐκ
ἀδύνατοι δίχα τῶν ὅπλων τὸ ῥεῖθρον διεπεραιοῦντο,
ὅσοι δὲ τούτων τινὸς ἐνέλιπον ἐν ταῖς δίναις ἀπέ-
θνησκον· ὀξὺ γὰρ τοῦ Τεβέριος περὶ τὴν Φιδήνην
καὶ σκολιὸν τὸ ῥεῦμα. ὁ δὲ Τύλλος μοίρᾳ τινὶ τῶν 5
ἱππέων κελεύσας τοὺς ἐπὶ τὸν ποταμὸν ὠθουμένους
κτείνειν, αὐτὸς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον τῶν Οὐιενταν ῶν
τὴν ἄλλην δύναμιν ἄγων ἐξ ἐφόδου γίνεται κύριος
αὐτοῦ· καὶ τὰ μὲν Ῥωμαίων πράγματα παραδόξου
τυχόντα σωτηρίας ἐν τούτοις ἦν.

XXVI. Ὁ δὲ Ἀλβανὸς ἐπειδὴ λαμπρῶς ἤδη νι-
κῶντας ἐθεάσατο τοὺς ἀμφὶ τὸν Τύλλον, καταβιβά-
σας καὶ αὐτὸς ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν τὴν οἰκείαν δύναμιν
ἐπὶ τοὺς φεύγοντας τῶν Φιδηναίων ἐχώρει, ἵνα δὴ
τοῖς Ῥωμαίοις γένοιτο πᾶσι φανερὸς ἔργον τι ποιῶν
487 συμμάχου καὶ συχνοὺς τῶν διεσκεδασμένων ἐν τῇ φυγῇ
διέφθειρε. συνεὶς δὲ τὴν διάνοιαν αὐτοῦ καὶ μισήσας 2
τὴν παλινπροδοσίαν ὁ Τύλλος οὐδὲν ἐξελέγχειν ᾤετο

1 ὑπὸ del. Reiske | τῆς add. Hudson 5 ἀναστραφέντων B ἀναστρεφόντων R 7 σώιζειν A 10 <διεπεραιοῦντο> B διαπερῶντες A 11 ὅσοι.. B ὅσοις R | τινες BaR 12 τεβέριος B τιβέριος R | περὶ τῆι φειδήνη καὶ σκολιὸν B 23 γένοιτο πᾶσι B πᾶσι γένοιτο R | φανερῶς A 26 ὁ om. A

δεῖν κατὰ τὸ παρόν, ἕως ἂν ὑφ' ἑαυτῷ ποιήσηται τὸν
ἄνδρα, ἀλλ' ἐπαινεῖν τε τὴν ἀναχώρησιν αὐτοῦ τὴν
ἐπὶ τὰ μετέωρα πρὸς πολλοὺς τῶν παρόντων ὡς ἀπὸ
παντὸς τοῦ βελτίστου γενομένην ἐσκήπτετο καὶ τῶν
ἱππέων μοῖράν τινα πέμψας ὡς αὐτὸν ἠξίου τελείαν
ἀποδείξασθαι τὴν προθυμίαν, τοὺς μὴ δυνηθέντας
εἰς τὰ τείχη τῶν Φιδηναίων καταφεύγειν ἀλλ' ἐσκε-
δασμένους ἀνὰ τὴν χώραν συχνοὺς ὄντας κελεύων
3 διερευνώμενον ἀποκτείνειν. κἀκεῖνος ὡς θάτερον ὧν
ἤλπισε διαπεπραγμένος καὶ λεληθὼς τὸν Τύλλον
ἔχαιρέ τε καὶ μέχρι πολλοῦ καθιππεύων τὰ πεδία
τοὺς καταλαμβανομένους διέφθειρεν, ἤδη δὲ δεδυ-
κότος ἡλίου τοὺς ἱππέας ἧκεν ἄγων ἐπὶ τὸ στρατόπε-
δον τὸ Ῥωμαϊκὸν ἐκ τοῦ διωγμοῦ καὶ τὴν ἐπελθοῦσαν
4 νύκτα ἐν εὐπαθείαις ἅμα τοῖς ἑταίροις ἦν. ὁ δὲ Τύλ-
λος ἐν τῷ Οὐιεντανῶν χάρακι μείνας ἄχρι πρώτης 488
φυλακῆς καὶ τοὺς ἐπιφανεστάτους τῶν αἰχμαλώτων
ἀνακρίνας, τίνες ἦσαν οἱ τῆς ἀποστάσεως ἡγεμόνες,
ὡς ἔμαθε καὶ τὸν Ἀλβανὸν Μέττιον Φουφέττιον ἐν
τοῖς συνομοσαμένοις ὑπάρχοντα, δόξας συνᾴδειν τὰ
πραχθέντα ὑπ' αὐτοῦ τοῖς μηνυομένοις ὑπὸ τῶν αἰχμα-
λώτων ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον καὶ τοὺς πιστοτάτους
τῶν ἑταίρων παραλαβὼν πρὸς τὴν πόλιν ἀφιππεύει·
5 καὶ πρὸ μέσων νυκτῶν ἐκ τῶν οἰκιῶν τοὺς βουλευτὰς
συγκαλέσας τήν τε προδοσίαν αὐτοῖς λέγει τὴν τοῦ
Ἀλβανοῦ μάρτυρας τοὺς αἰχμαλώτους παρασχόμενος
καὶ ὃν τρόπον αὐτὸς κατεστρατήγησε τούς τε πολεμίους

1 ἐφ' ἑαυτῷ c. Cobet Obs. p. 67 2 * ἀλλὰ ἐπαινεῖν O
15 ἑτέροις Ba 18 τίνες ποτε ἦσαν Reiske 19 φουφέττιον
om. B 23 τῶν ἑτέρων Ba 27 τούς τε κρυφίους π. c. Reiske

καὶ τοὺς Φιδηναίους διηγεῖται. τέλος δὴ τὸ κράτι-
στον εἰληφότος τοῦ πολέμου τὰ λοιπὰ ἤδη σκοπεῖν
αὐτοὺς ἠξίου, τίνα χρὴ τρόπον τιμωρήσασθαι μὲν
τοὺς προδότας, σωφρονεστέραν δὲ τὴν Ἀλβανῶν ἀπο-
δοῦναι πόλιν εἰς τὸ λοιπόν. τὸ μὲν οὖν τιμωρήσα- 6
σθαι τοὺς ἐπιχειρήσαντας ἔργοις ἀνοσίοις πᾶσιν ἐδό-
κει δίκαιόν τε καὶ ἀναγκαῖον εἶναι, ὃν δὲ τρόπον
τοῦτο γένοιτ' ἂν ῥᾷστα καὶ ἀσφαλέστατα πολλὴν αὐ-
489 τοῖς παρεῖχεν ἀπορίαν. ἀδήλῳ μὲν γὰρ καὶ λεληθότι
μόρῳ πολλοὺς καὶ ἀγαθοὺς Ἀλβανῶν ἄνδρας διαχει-
ρίσασθαι τῶν ἀδυνάτων αὐτοῖς ἐφαίνετο εἶναι· εἰ δὲ
φανερῶς συλλαμβάνειν καὶ τιμωρεῖσθαι τοὺς ἐνόχους
ταῖς αἰτίαις ἐπιχειρήσειαν, οὐ περιόψεσθαι τοὺς Ἀλ-
βανοὺς ὑπελάμβανον, ἀλλ' ἐπὶ τὰ ὅπλα χωρήσειν.
ἅμα δὲ πολεμεῖν Φιδηναίοις τε καὶ Τυρρηνοῖς καὶ
τοῖς ἐπὶ τὴν συμμαχίαν σφῶν συνεληλυθόσιν Ἀλβα-
νοῖς οὐκ ἐβούλοντο. ἀπορουμένων δ' αὐτῶν τελευ-
ταῖος ἀποδείκνυται γνώμην ὁ Τύλλος, ἣν ἅπαντες
ἐπήνεσαν, ὑπὲρ ἧς μετὰ μικρὸν ἐρῶ.

XXVII. Τετταράκοντα δ' ὄντων σταδίων τῶν με-
ταξὺ Φιδήνης τε καὶ Ῥώμης ἐλάσας τὸν ἵππον ἀνὰ
κράτος παρῆν ἐπὶ τὸν χάρακα καὶ πρὶν ἡμέραν λαμ-
πρὰν γενέσθαι καλέσας Μάρκον Ὁράτιον τὸν περιλει-
φθέντα ἐκ τῶν τριδύμων καὶ δοὺς αὐτῷ τῶν ἱππέων
καὶ τῶν πεζῶν τοὺς ἀκμαιοτάτους ἐκέλευσεν ἐπὶ τὴν
490 Ἀλβανῶν πόλιν ἄγειν, παρελθόντα δ' ἐντὸς τείχους

4 προειδότας A. 6 μὲν τοὺς A | ἐπιχειρήσαντας BaR προσεπιχειρήσαντας Bb 8 τοῦτο B om. R 13 ἐπιχειρήσειαν B ἐπιχειρῆσαι R 14 χωρεῖν O χωρήσειν Stephanus 16 ἐληλυθόσιν BaR | ἀλβανῶν AB 23 γίνεσθαι B

ὡς φίλον ὄντα, ὅταν ὑποχειρίους λάβῃ τοὺς ἔνδον, καθελεῖν τὴν πόλιν ἄχρι θεμελίων μηθενὸς μήτε ἰδίου μήτε κοινοῦ κατασκευάσματος φειδόμενον ἔξω τῶν ἱερῶν, ἀνθρώπων δὲ μηθένα μήτε κτείνειν μήτε ἀδικεῖν,
2 ἀλλὰ πάντας ἐᾶν ἔχειν τὰ ἑαυτῶν. ἐκπέμψας δὲ τοῦτον ἐκάλει τοὺς ταξιάρχους καὶ τοὺς λοχαγοὺς καὶ τὰ δόξαντα τῇ βουλῇ διασαφήσας φυλακὴν ἐκ τούτων καθίσταται περὶ τὸ σῶμα· καὶ μετ' οὐ πολὺ παρῆν ὁ Ἀλβανὸς ὡς ἐπὶ νικήματι κοινῷ γεγηθὼς καὶ τῷ Τύλλῳ συνηδόμενος. ὁ δὲ Τύλλος ἀπόρρητον τὴν γνώμην ἔτι φυλάσσων ἐπῄνει τε αὐτὸν καὶ μεγάλων ἄξιον ἀπέφαινε δωρεῶν παρεκάλει τε γράψαντα καὶ τὰ τῶν ἄλλων Ἀλβανῶν ὀνόματα τῶν ἐπιφανές τι κατὰ τὴν μάχην διαπραξαμένων φέρειν ὡς αὐτόν, ἵνα κἀκεῖνοι τὴν ἐκ
3 τῶν ἐπινικίων ἀπενέγκωνται μοῖραν. ὁ μὲν δὴ περιχαρὴς γενόμενος τοὺς πιστοτάτους τῶν φίλων, οἷς ἐχρήσατο τῶν ἀπορρήτων βουλευμάτων συνεργοῖς, εἰσγράψας εἰς δέλτον ἐπιδίδωσιν. ὁ δὲ τῶν Ῥωμαίων βασιλεὺς 491
εἰς ἐκκλησίαν ἅπαντας ἀποθεμένους τὰ ὅπλα ἐκάλει· συνιόντων δὲ αὐτῶν τὸν μὲν ἡγεμόνα τῶν Ἀλβανῶν ἅμα τοῖς ταξιάρχοις τε καὶ λοχαγοῖς παρ' αὐτὸ τὸ βῆμα ἐκέλευσεν ἑστάναι, ἐχομένους δὲ τούτων τοὺς ἄλλους Ἀλβανοὺς ταχθέντας ἐκκλησιάζειν, μετὰ δὲ τοὺς Ἀλβανοὺς τὸ λοιπὸν τῶν συμμάχων πλῆθος· ἔξωθεν δὲ πάντων περιέστησε Ῥωμαίους, ἐν οἷς ἦσαν οἱ γενναιότατοι, ξίφη κρύπτοντας ὑπὸ ταῖς περιβολαῖς. ὡς δ' ἐν καλῷ τοὺς ἐχθροὺς ἔχειν ὑπέλαβεν ἀναστὰς ἔλεξε τοιάδε·

2 μηθενὸς A μηδενὸς R 6 τοὺς ante λοχ. om. B 11 φυλάττων B 15 ἐνέγκωνται B 17 εἰσγράψας B γράψας R 23 ταχθέντας ἐκκλησιάζειν del. Reiske 26 κρύπτοντας B κρύπτοντες R

XXVIII. Ἄνδρες Ῥωμαῖοί τε καὶ ἄλλοι φίλοι καὶ
σύμμαχοι, τοὺς μὲν ἐκ τοῦ φανεροῦ τολμήσαντας εἰς
πόλεμον ἡμῖν καταστῆναι Φιδηναίους καὶ τοὺς συμ-
μάχους αὐτῶν ἐτιμωρησάμεθα σὺν θεοῖς, καὶ δυεῖν
θάτερον ἢ παύσονται τὸ λοιπὸν ἐνοχλοῦντες ἡμῖν ἢ
δίκας τίσουσιν ἔτι τούτων χείρονας. ἀπαιτεῖ δὲ ὁ 2
καιρός, ἐπεὶ τὰ πρῶτα ἡμῖν κατ' εὐχὴν κεχώρηκε, καὶ
τοὺς ἄλλους τιμωρήσασθαι πολεμίους, ὅσοι φίλων
μὲν ἔχουσιν ὀνόματα καὶ παρελήφθησαν εἰς τόνδε
τὸν πόλεμον ὡς κακῶς τοὺς κοινοὺς ἐχθροὺς μεθ'
492 ἡμῶν ποιήσοντες, ἐγκατέλιπον δὲ τὸ πρὸς ἡμᾶς πι-
στὸν καὶ μετὰ τῶν πολεμίων ἀπορρήτους ποιησάμενοι
συνθήκας διαφθεῖραι πάντας ἡμᾶς ἐπεβάλοντο. πολὺ 3
γὰρ οὗτοι κακίους τῶν ἐκ τοῦ φανεροῦ πολεμίων εἰσὶ
καὶ μείζονος τιμωρίας ἄξιοι· τοὺς μὲν γὰρ καὶ φυλά-
ξασθαι ῥᾴδιον τοῖς ἐπιβουλευομένοις καὶ συμπλα-
κέντας ὡς ἐχθροὺς ἀμύνασθαι δυνατόν, φίλους δ'
ἐχθρῶν ἔργα ποιοῦντας οὔτε φυλάξασθαι ῥᾴδιον οὔτε
ἀμύνασθαι τοῖς προκαταληφθεῖσι δυνατόν. οὗτοι δ'
εἰσὶν οἱ πεμφθέντες ἡμῖν ὑπὸ τῆς Ἀλβανῶν πόλεως
ἐπὶ δόλῳ σύμμαχοι κακὸν μὲν οὐθὲν ὑφ' ἡμῶν πα-
θόντες, ἀγαθὰ δὲ πολλὰ καὶ μεγάλα. ἄποικοι μὲν γὰρ 4
αὐτῶν ὄντες οὐθὲν τῆς τούτων ἀρχῆς παρασπάσαν-
τες ἰδίαν ἰσχὺν καὶ δύναμιν ἀπὸ τῶν ἰδίων πολέμων
ἐκτησάμεθα, ἔθνεσι δὲ μεγίστοις καὶ πολεμικωτάτοις

1 καὶ οἱ ἀλλόφιλοι B 4 δυεῖν B δυοῖν R 13 συνθήκας ποιησάμενοι B 16 ταὺς ἐπιβουλευομένους A τοῖς ἐπιβουλευομέν⟨οι⟩ς B 19 τοιοῦτοι c. Bücheler | οὗτοι δ' ἐκεῖνοι (οἱ suprascr.) B 22 ἄποικοι μέν γε B cf. Reudler Tiroc. p. 2 24 πολεμίων B πόνων c. Reiske

ἐπιτειχίσαντες τὴν ἡμῶν αὐτῶν πόλιν πολλὴν ἀσφά-
λειαν τούτοις τοῦ τε ἀπὸ Τυρρηνῶν καὶ ἀπὸ Σαβί-
νων πολέμου παρειχόμεθα· ἧς δὴ πόλεως εὖ τε πρατ- 493
τούσης ἁπάντων μάλιστα χαίρειν αὐτοὺς ἔδει καὶ
σφαλλομένης μηδὲν ἐνδεέστερον ἢ περὶ τῆς αὐτῶν
5 ἄχθεσθαι. οἱ δὲ ἄρα φθονοῦντες οὐχ ἡμῖν μόνον
τῶν ἀγαθῶν ἀλλὰ καὶ ἑαυτοῖς τῆς δι' ἡμᾶς εὐτυχίας
διετέλουν καὶ τελευτῶντες ὡς οὐκέτι κατέχειν τὴν
ὕπουλον ἔχθραν ἐδύναντο πόλεμον ἡμῖν προεῖπον.
μαθόντες δ' ἡμᾶς εὖ πρὸς τὸν ἀγῶνα παρεσκευασμέ-
νους, ὡς οὐθὲν οἷοίτ' ἦσαν ἐργάσασθαι κακόν, εἰς
διαλλαγὰς ἐκάλουν καὶ φιλίαν καὶ τὸ περὶ τῆς ἡγε-
μονίας νεῖκος ἐν τρισὶν ἀφ' ἑκατέρας πόλεως σώμασιν
ἠξίουν κριθῆναι. ἐδεξάμεθα καὶ ταύτας τὰς προκλή-
σεις καὶ νικήσαντες τῇ μάχῃ τὴν πόλιν αὐτῶν ἔσχο-
6 μεν ὑποχείριον. φέρε δὴ τί μετὰ ταῦτα ἐποιήσαμεν;
ἐξὸν ἡμῖν ὅμηρά τε αὐτῶν λαβεῖν καὶ φρουρὰν ἐν τῇ
πόλει καταλιπεῖν καὶ τοὺς κορυφαιοτάτους τῶν δια-
στησάντων τὰς πόλεις τοὺς μὲν ἀνελεῖν, τοὺς δ' ἐκ-
βαλεῖν πολιτείας τε αὐτῶν κόσμον μεταστῆσαι πρὸς
τὸ ἡμῖν συμφέρον καὶ χώρας καὶ χρημάτων ἀποδασμῷ
ζημιῶσαι καί, ὃ πάντων ῥᾷστον ἦν, ἀφελέσθαι τὰ
ὅπλα αὐτούς, ἐξ ὧν ἐγκρατεστέραν ἂν τὴν ἀρχὴν 494
κατεστησάμεθα, τούτων μὲν οὐδὲν ἠξιώσαμεν ποιῆ-
σαι, τῷ δ' εὐσεβεῖ μᾶλλον ἢ τῷ ἀσφαλεῖ τῆς ἀρχῆς
ἐπετρέψαμεν καὶ τὸ εὐπρεπὲς τὸ πρὸς ἅπαντας τοῦ
λυσιτελοῦντος ἡμῖν αὐτοῖς ἰδίᾳ κρεῖττον ἡγησάμενοι
συνεχωρήσαμεν αὐτοῖς ἅπαντα τὰ σφέτερα καρποῦ-

4 *πάντων O 12 φιλίας A 23 ἂν B om. R 28 πάντα A

σθαι, Μέττιον δὲ Φουφέττιον, ὃν αὐτοὶ τῇ μεγίστῃ
ἀρχῇ ἐκόσμησαν, ὡς δὴ κράτιστον Ἀλβανῶν διοικεῖν
τὰ κοινὰ μέχρι τοῦ παρόντος εἰάσαμεν. ἀνθ' ὧν τίνας 7
ἡμῖν χάριτας ἀπέδοσαν, ἡνίκα μᾶλλον φίλων τε καὶ
συμμάχων εὐνοίας ἔδει, ἀκούσατε· ἀπορρήτους ποιη-
σάμενοι συνθήκας πρὸς τοὺς κοινοὺς πολεμίους, ὡς
ἐν τῷ ἀγῶνι συνεπιθησόμενοι ἡμῖν μετ' αὐτῶν, ἐπει-
δὴ πλησίον ἀλλήλων ἐγινόμεθα καταλιπόντες τὴν
τάξιν ἐφ' ἣν ἐτάχθησαν ᾤχοντο πρὸς τὰ πλησίον ὄρη
δρόμῳ προκαταλαβέσθαι σπεύδοντες τὰ ὀχυρά. εἰ 8
μὲν οὖν κατὰ νοῦν ἡ πεῖρα αὐτοῖς ἐχώρει, οὐδὲν ἂν
495 τὸ κωλῦον ἦν ἅπαντας ἡμᾶς ἀπολωλέναι κυκλωθέν-
τας ὑπό τε πολεμίων καὶ φίλων, καὶ τοὺς πολλοὺς
τῆς πόλεως ἡμῶν ἀγῶνας, οὓς ὑπὲρ τῆς ἡγεμονίας
ἠγωνισάμεθα, ἐν ἡμέρᾳ διαφθαρῆναι μιᾷ. ἐπειδὴ δὲ 9
διέπεσεν αὐτῶν τὸ βούλευμα θεῶν μὲν εὐνοίας
προηγησαμένης (ἁπάσας γὰρ ἔγωγε τὰς καλὰς καὶ
ἀγαθὰς πράξεις ἐκείνοις ἀνατίθημι), ἔπειτα καὶ τῆς
ἐμῆς στρατηγίας οὐκ ἐλαχίστην μοῖραν εἴς τε τὸ δέος
τῶν πολεμίων καὶ εἰς τὸ θάρσος τὸ ὑμέτερον παρα-
σχομένης (ἃ γὰρ ἐγὼ ἐν τῷ τότε ἀγῶνι ἔφην, ὡς ὑπ'
ἐμοῦ κελευσθέντες Ἀλβανοὶ προκαταλαμβάνονται τὰ
ὄρη κυκλώσεως τῶν πολεμίων ἕνεκα, πλάσματα καὶ
στρατηγήματα ἦν ἐμά), κεχωρηκότων δ' ἡμῖν τῶν 10
πραγμάτων ὡς ἡμῖν συνέφερεν οὐκ ἂν εἴημεν ἄνδρες
οἵους ἡμᾶς προσῆκεν εἶναι, εἰ μὴ τιμωρησαίμεθα

4 μάλιστα c. Bücheler 12 κωλύον A 13 φιλίων c. Cobet Obs. p. 67 14 τῆς πόλεως del. Reiske | ἡμῶν B ἡμὶν R 21 ἐγὼ om. B 24 δ⟨ὲ⟩ B δὴ οὖν τῶν c. Bücheler 26 προσ-ῆκον A προσήκει Bücheler

τοὺς προδότας, οἵ γε χωρὶς τῆς ἄλλης ἀναγκαιότητος,
ἣν διὰ τὸ συγγενὲς ἐχρῆν αὐτοὺς φυλάσσειν, σπονδὰς
καὶ ὅρκια ποιησάμενοι πρὸς ἡμᾶς ἔναγχος οὔτε θε-
οὺς δείσαντες, οὓς τῶν ὁμολογιῶν ἐποιήσαντο μάρ-
τυρας, οὔτε τὸ δίκαιον αὐτὸ καὶ τὴν ἀνθρωπίνην
νέμεσιν ἐντραπέντες, οὔτε τὸ τοῦ κινδύνου μέγεθος
εἰ μὴ κατὰ νοῦν αὐτοῖς ἡ προδοσία χωρήσειεν ὑπο- 496
λογιζόμενοι, τὸν οἴκτιστον τρόπον ἡμᾶς ἐπεχείρησαν
ἀπολέσαι τοὺς ἀποίκους τε καὶ εὐεργέτας, οἱ κτίσται
μετὰ τῶν ἐχθίστων τε καὶ πολεμιωτάτων στάντες.

XXVIIII. Ταῦτα δ' αὐτοῦ λέγοντος οἰμωγαί τε
τῶν Ἀλβανῶν ἐγίνοντο καὶ παντοδαπαὶ δεήσεις τοῦ
μὲν δήμου μηδὲν ἐγνωκέναι λέγοντος ὧν ὁ Μέττιος
ἐμηχανᾶτο, τῶν δὲ τὰς ἡγεμονίας ἐχόντων οὐ πρότε-
ρον πεπύσθαι τὰς ἀπορρήτους βουλὰς σκηπτομένων
ἢ ἐν αὐτῷ γενέσθαι τῷ ἀγῶνι, ἡνίκα οὔτε κωλύειν
οὔτε μὴ πράττειν τὰ κελευόμενα ἐν δυνατῷ σφίσιν
ἦν, ἤδη δέ τινων καὶ ἐπὶ τὴν ἀκούσιον ἀνάγκην ἀνα-
φερόντων τὸ πρᾶγμα διὰ κηδείαν ἢ διὰ συγγένειαν·
2 οἷς ὁ βασιλεὺς σιωπῆσαι κελεύσας ἔλεξεν· Οὐδ' ἐμὲ
λέληθεν, ἄνδρες Ἀλβανοί, τούτων ὧν ἀπολογεῖσθε
οὐθέν, ἀλλὰ τὸ μὲν πλῆθος ὑμῶν ἀγνοεῖν τὴν προ-
δοσίαν οἴομαι τεκμαιρόμενος ὅτι πολλῶν συνειδό- 497
των οὐδὲ τὸν ἐλάχιστον πέφυκε τἀπόρρητα σιωπᾶ-
σθαι χρόνον, τῶν δὲ ταξιαρχῶν τε καὶ λοχαγῶν βραχύ
τι μέρος ἡγοῦμαι τὸ συνεπιβουλεῦσαν ἡμῖν γενέσθαι,

2 φυλάττειν B 5 οὔτε Ba οὐ τὸ ABb 6 οὐ A
7 ὑπολογιζόμενοι B λογιζόμενοι A 9 οἱ κτίσται Reiske
οἴκτιστα Ba οἴκτιστα BbR αἴσχιστα Sylburg 10 πολεμιωτά-
των B πολεμίων R 17 μὴ B om. R 18 ἑκούσιον B 20 οὓς?
22 οὐθὲν B οὐδὲν R 24 τὰ ἀπόρρητα BbR

τὸ δὲ πλεῖστον ἐξηπατῆσθαι καὶ εἰς ἀκουσίους ἀνάγ-
κας ἀφῖχθαι. εἰ δέ γε τούτων μηδὲν ἀληθὲς ἦν, ἀλλὰ 3
πάντας εἰσῆλθεν Ἀλβανοὺς καὶ τοὺς ἐνθάδε ὄντας
ὑμᾶς καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει καταλειπομένους ἡ τοῦ
κακῶς ποιεῖν ἡμᾶς ἐπιθυμία, καὶ τοῦτο οὐ νῦν πρῶ-
τον, ἀλλ' ἐκ πολλοῦ πάνυ χρόνου δεδογμένον ὑμῖν
ἦν, τῆς συγγενείας ἕνεκα πολλὴ Ῥωμαίοις ἀνάγκη καὶ
ταῦθ' ὑμῶν τἀδικήματα φέρειν. ἵνα δὲ μηθὲν βου- 4
λεύσητε ⟨ἔτι⟩ καθ' ἡμῶν ἄδικον μήτε δὴ βιασθέντες
ὑπὸ τῶν ἡγουμένων τῆς πόλεως μήτε παρακρουσθέν-
τες μία φυλακὴ καὶ πρόνοιά ἐστιν, εἰ τῆς αὐτῆς
πόλεως πολῖται γενοίμεθα πάντες καὶ μίαν ἡγοί-
μεθα πατρίδα, ἧς εὖ τε καὶ χεῖρον φερομένης τὸ ἐπι-
498 βάλλον μέρος ἕκαστος οἴσεται τῆς τύχης· ἕως δ' ἂν ἐκ
διαφόρου γνώμης, ὥσπερ νῦν ἔχει, τό τε πλεῖον καὶ
τοὔλαττον ἐπικρίνωμεν ἑκάτεροι, οὐκ ἔσται βέβαιος
ἡμῖν ἡ πρὸς ἀλλήλους φιλία, ἄλλως τε καὶ εἰ μέλ-
λοιεν οἱ μὲν πρότεροι ἐπιβουλεύσαντες τοῖς ἑτέροις
ἢ κατορθώσαντες πλεῖον ἕξειν ἢ σφαλέντες ἐν μηδενὶ
δεινῷ ἔσεσθαι διὰ τὸ συγγενές, καθ' ὧν δ' ἂν αἱ
ἐπιχειρήσεις γένωνται ὑποχείριοι καταστάντες τὰ
ἔσχατα παθεῖν καὶ διαφυγόντες μηθὲν ὥσπερ ἐχθροὶ
μνησικακεῖν, ὅπερ καὶ ἐν τῷ παρόντι γέγονεν. ἴστε 5
δὴ ταῦτα δεδογμένα Ῥωμαίοις τῇ παρελθούσῃ νυκτὶ

2 γε B om. R | ἀληθὲς ἦν μηδὲν O praeter B 4 κατα-λιπομένους AB 7 τῆς γε συγγ. A | ῥωμαίους? 8 τἀδική-ματα Ba τὰ ἀδικήματα BbR 9 ἔτι add. Sintenis Em. Dion. III p. 3 | μήτε δ⟨ὴ⟩ B 10 verba ὑπὸ — παρακρουσθέντες om. Ba 12 * ἅπαντες O 15 τε B om. R 17 ἡ om. B 20 καθ' ὧν B καθ' ὃν R 22 πάσχειν c. Hertlein Hermes X p. 411 | ἐχθροὶ Schmitz de D. H. quibusdam locis em. p. 21 ἐχθροῖς O

συναγαγόντος ἐμοῦ τὴν βουλὴν καὶ τὰ δόξαντα τοῖς
συνέδροις γραψαμένου, τὴν μὲν πόλιν ὑμῶν καθαι-
ρεθῆναι καὶ μήτε τῶν δημοσίων μήτε τῶν ἰδιωτικῶν
κατασκευασμάτων ὀρθόν τι ἐᾶσαι διαμένειν μηθὲν
6 ἔξω τῶν ἱερῶν· τοὺς δ' ἐν αὐτῇ πάντας ἔχοντας
οὓς καὶ νῦν ἔχουσι κλήρους ἀνδραπόδων τε καὶ
βοσκημάτων καὶ τῶν ἄλλων χρημάτων μηθὲν ἀφαιρε-
θέντας ἐν Ῥώμῃ τὸν ἀπὸ τοῦδε χρόνον οἰκεῖν· ὅσην
τε τὸ κοινὸν ὑμῶν ἐκέκτητο γῆν τοῖς μηθένα κλῆρον
ἔχουσιν Ἀλβανῶν διαμερισθῆναι χωρὶς τῶν ἱερῶν 499
κτημάτων, ἐξ ὧν αἱ θυσίαι τοῖς θεοῖς ἐγίνοντο. οἴκων
δὲ κατασκευῆς, ἐν οἷς τοὺς βίους ἱδρύσεσθε οἱ μεταν-
ιστάμενοι, καθ' οὓς ἔσονται τῆς πόλεως τόπους, ἐμὲ
ποιήσασθαι πρόνοιαν συλλαμβάνοντα τοῖς ἀπορω-
7 τάτοις ὑμῶν τῆς εἰς τὰ ἔργα δαπάνης. καὶ τὸ μὲν ἄλλο
πλῆθος ὑμῶν μετὰ τῶν παρ' ἡμῖν δημοτικῶν συν-
τελεῖν εἰς φυλὰς καὶ φράτρας καταμερισθέν, βουλῆς
δὲ μετέχειν καὶ ἀρχὰς λαμβάνειν καὶ τοῖς πατρικίοις
προσνεμηθῆναι τούςδε τοὺς οἴκους· Ἰουλίους, Σερ-
ουϊλίους, Κορατίους, Κοϊντιλίους, Κλοιλίους, Γε-
γανίους, Μετιλίους· Μέττιον δὲ καὶ τοὺς σὺν τούτῳ
βουλεύσαντας τὴν προδοσίαν δίκας ὑποσχεῖν, ἃς ἂν
ἡμεῖς τάξωμεν δικασταὶ περὶ ἑκάστου τῶν ὑπαιτίων
καθεζόμενοι· οὐθένα γὰρ ἀποστερήσομεν κρίσεως οὐδὲ
λόγου.

4 ὀρθὸ⟨ν ἐᾶσαι⟩ B ὀρθὸν ἐᾶσθαι c. Kiessling 7 μηδὲν A 9 ἡμῖν A 11 οἰκιῶν O corr. Kiessling 13 ἔσονται] ἕλοισθ' ἂν c. Bücheler 16 ἡμῖν R ὑμῖν B 20 γεγανίους, μετιλίους in O praeter B post σερουϊλίους exstant | κορ. ατίους B | κ⟨υι⟩ντιλίους B | γερανίους O corr. Stephanus 23 ἂν ἡμεῖς τάξωμεν B ἡ. τάξομεν R 24 οὐθένα B οὐθὲν R

500 XXX. Ὡς δὲ ταῦτ' εἶπεν, ὅσοι μὲν ἦσαν Ἀλβα-
νῶν πένητες ἠγάπων εἰ Ῥώμην τε οἰκήσουσι καὶ τῆς
γῆς κλῆρον ἕξουσι καὶ ἐπῄνουν μεγάλῃ βοῇ τὰ διδό-
μενα, οἱ δὲ λαμπρότεροι τοῖς ἀξιώμασι καὶ ταῖς τύχαις
κρείττους ἤχθοντο, εἰ δεήσει πόλιν τε τὴν γειναμέ-
νην αὐτοὺς ἐκλιπεῖν καὶ προγονικὰς ἑστίας ἐρημῶσαι
καὶ τὸ λοιπὸν οἰκεῖν ἐν τῇ ξένῃ· οἷς οὐδὲν ἐπῄει
λέγειν εἰς τὴν ἐσχάτην κατακεκλειμένοις ἀνάγκην. ὁ
δὲ Τύλλος ἐπειδὴ τὴν διάνοιαν εἶδε τῶν πολλῶν,
ἀπολογεῖσθαι τὸν Μέττιον ἐκέλευσεν, εἴ τι πρὸς
ταῦτα λέγειν βούλεται. οὐκ ἔχων δ' ὁ Μέττιος ὅ τι 2
χρὴ λέγειν πρὸς τοὺς κατηγοροῦντάς τε καὶ καταμαρ-
τυροῦντας τὴν Ἀλβανῶν βουλὴν ἔφησεν αὐτῷ ταῦτα
ὑποθέσθαι ποιεῖν δι' ἀπορρήτων, ὅτε ἐξῆγε τὴν δύ-
ναμιν ἐπὶ τὸν πόλεμον, ἠξίου τε τοὺς Ἀλβανούς, οἷς
ἀνακτήσασθαι τὴν ἡγεμονίαν ἐπεχείρει, βοηθεῖν αὐ-
τῷ καὶ μήτε τὴν πατρίδα κατασκαπτομένην περιορᾶν
μήτε τοὺς ἐπιφανεστάτους τῶν πολιτῶν ἐπὶ τιμωρίαις
συναρπαζομένους. ταραχῆς δὲ γινομένης κατὰ τὴν ἐκ-
κλησίαν καί τινων φεύγειν ἐπὶ τὰ ὅπλα ὡρμηκότων
501 οἱ περιεστεφανωκότες τὸν ὄχλον ἀρθέντος σημείου
τινὸς ἀνέσχον τὰ ξίφη. περιφόβων δὲ γενομένων 3
ἁπάντων ἀναστὰς πάλιν ὁ Τύλλος εἶπεν· Οὐδὲν ⟨ἔτι⟩
ἔξεστιν ὑμῖν νεωτερίζειν οὐδ' ἐξαμαρτάνειν, ἄνδρες
Ἀλβανοί. ὑμεῖς γὰρ ἂν παρακινεῖν τι τολμήσητε, πάν-

3 τὰ λεγόμενα O praeter B 12 τε B om. R | μαρτυροῦντας B 13 αὐτῷ B 18 τιμωρίᾳ c. Cobet Obs. p. 68 23 ἀναστὰς πάλιν B π. ἀναστὰς R | οὐδε⟨νὶ⟩ B | ἔτι add. Bücheler 24 ἐξαμαρτεῖν B 25 * εἰ γὰρ O ἢ γὰρ vel καὶ γὰρ Sylburg ἐὰν γὰρ παρακ. c. Cobet Obs. p. 67 εἰ — τολμήσετε deleta voce ἂν Hertlein Hermes X p. 411 | παρακινεῖν B παρακινήσειν R

τες ἀπολεῖσθε ὑπὸ τούτων· δείξας τοὺς ἔχοντας τὰ
ξίφη. δέχεσθε οὖν τὰ διδόμενα καὶ γίνεσθε ἀπὸ τοῦ
χρόνου τοῦδε Ῥωμαῖοι. δυεῖν γὰρ ἀνάγκη θάτερον
ὑμᾶς ποιεῖν ἢ Ῥώμην κατοικεῖν ἢ μηδεμίαν ἑτέραν γῆν
4 ἔχειν πατρίδα. οἴχεται γὰρ ἕωθεν ἐκπεμφθεὶς ὑπ'
ἐμοῦ Μάρκος Ὁράτιος ἀναιρήσων τὴν πόλιν ὑμῶν ἐκ
θεμελίων καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἅπαντας εἰς Ῥώμην
μετάξων. ταῦτα οὖν εἰδότες ὅσον οὔπω γενησόμενα
παύσασθε θανατῶντες καὶ ποιεῖτε τὰ κελευόμενα.
Μέττιον δὲ Φουφέττιον ἀφανῶς τε ἡμῖν ἐπιβουλεύ-
σαντα καὶ οὐδὲ νῦν ὀκνήσαντα ἐπὶ τὰ ὅπλα τοὺς ταρα-
χώδεις καὶ στασιαστὰς καλεῖν τιμωρήσομαι τῆς κακῆς
5 καὶ δολίου ψυχῆς ἀξίως. ταῦτα λέξαντος αὐτοῦ τὸ 502
μὲν ἐρεθιζόμενον τῆς ἐκκλησίας μέρος ἔπτηξεν, οἷα
δὴ κρατούμενον ἀνάγκῃ ἀφύκτῳ, τὸν δὲ Φουφέττιον
ἀγανακτοῦντα ἔτι καὶ κεκραγότα μόνον τάς τε συν-
θήκας ἀνακαλούμενον, ἃς αὐτὸς ἐξηλέγχθη παρα-
σπονδῶν, καὶ οὐδ' ἐν κακοῖς τοῦ θράσους ὑφιέμενον
οἱ ῥαβδοῦχοι κελεύσαντος τοῦ βασιλέως Τύλλου συλ-
λαβόντες καὶ τὴν ἐσθῆτα περικαταρρήξαντες ἔξαινον
6 τὸ σῶμα μάστιξι πάνυ πολλαῖς. ἐπεὶ δὲ ταύτης ἅλις
εἶχε τῆς τιμωρίας, προσελάσαντες δύο συνωρίδας
τῇ μὲν ἑτέρᾳ προσῆρτων τοὺς βραχίονας αὐτοῦ, τῇ
δ' ἑτέρᾳ τοὺς πόδας ῥυτῆρσι κατεχομένους μακροῖς·
ἐλαυνόντων δὲ τῶν ἡνιόχων τὰς συνωρίδας ἀπ' ἀλ-
λήλων ξαινόμενός τε περὶ τῇ γῇ καὶ ἀνθελκόμενος

1 τουτωνὶ c. Cobet l. l. 2 ὑπὸ A 3 δυεῖν B δυοῖν R 5 ἐκεῖ πεμφθεὶς B 15 ⟨ἀφυ⟩κτω B ἀφυλάκτῳ R 19 Τύλλου del. Kiessling | συλλαβόντες καὶ om. A 23 ἑτέρᾳ fort. delendum est 24 κατεχομένους B om. R 26 περὶ] πρὸς c. Pflugk

ὑφ' ἑκατέρας ἐπὶ τἀναντία ὁ δείλαιος ἐν ὀλίγῳ δια-
σπᾶται χρόνῳ. Μέττιος μὲν δὴ Φουφέττιος οὕτως 7
οἰκτρᾶς καὶ ἀσχήμονος τελευτῆς ἔτυχε, τοῖς δ' ἑταί-
ροις αὐτοῦ καὶ συνειδόσι τὴν προδοσίαν [αὐτοῦ] δι-
503 καστήρια ὁ βασιλεὺς καθίσας τοὺς ἁλόντας ἐξ αὐτῶν
κατὰ τὸν τῶν λειποτακτῶν τε καὶ προδοτῶν νόμον
ἀπέκτεινεν.

XXXI. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτ' ἐγίνετο χρόνῳ, Μάρκος
Ὁράτιος ὁ προαπεσταλμένος μετὰ τῶν ἐπιλέκτων ἐπὶ
τὴν καθαίρεσιν τῆς Ἄλβας ταχέως διανύσας τὴν
ὁδὸν καὶ καταλαβὼν πύλας τε ἀκλείστους καὶ τεῖχος
ἀφύλακτον εὐπετῶς γίνεται τῆς πόλεως κύριος.
συναγαγὼν δὲ τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν τά τε πρα-
χθέντα κατὰ τὴν μάχην ἅπαντα ἐδήλωσεν αὐτοῖς καὶ
το ψήφισμα τῆς Ῥωμαίων βουλῆς διεξῆλθεν. ἀντι- 2
βολούντων δὲ τῶν ἀνθρώπων καὶ χρόνον εἰς πρε-
σβείαν αἰτουμένων οὐδεμίαν ἀναβολὴν ποιησάμενος
τὰς μὲν οἰκίας καὶ τὰ τείχη καὶ εἴ τι ἄλλο κατα-
σκεύασμα ἰδιωτικὸν ἢ δημόσιον ἦν κατέσκαπτε, τοὺς
δὲ ἀνθρώπους μετὰ πολλῆς φροντίδος παρέπεμπεν
εἰς Ῥώμην ἄγοντάς τε τὰ ἑαυτῶν χρήματα καὶ φέ-
ροντας· οὓς ὁ Τύλλος ἀφικόμενος ἀπὸ στρατοπέδου 3
ταῖς Ῥωμαίων φυλαῖς καὶ φράτραις ἐπιδιεῖλεν οἰκή-
σεις τε συγκατεσκεύασεν ἐν οἷς αὐτοὶ προῃροῦντο τῆς
πόλεως τόποις καὶ τῆς δημοσίας γῆς τὴν ἀρκοῦσαν
504 τοῖς θητεύουσιν ἐξ αὐτῶν ἀπεμέριζε ταῖς τε ἄλλαις

1 ἑτέρας A 3 ἑτέροις ABa 4 αὐτοῦ del. Kiessling, Cobet Obs. p. 67 6 λιποτακτῶν c. Hertlein Hermes X p. 411 21 ἄγοντάς τε et καὶ del. Kayser Ann. phil. 1861 p. 5, καὶ φέροντας del. Kiessling 26 θηττεύουσιν B τεθητεύουσιν R

4 φιλανθρωπίαις ἀνελάμβανε τὸ πλῆθος. ἡ μὲν δὴ τῶν Ἀλβανῶν πόλις, ἣν ἔκτισεν Ἀσκάνιος ὁ ἐξ Αἰνείου τοῦ Ἀγχίσου καὶ Κρεούσης τῆς Πριάμου θυγατρός, ἔτη διαμείνασα μετὰ τὸν οἰκισμὸν πεντακόσια τριῶν ἐπὶ τοῖς δέκα δέοντα, ἐν οἷς πολλὴν ἔσχεν ἐπίδοσιν εἰς εὐανδρίαν τε καὶ πλοῦτον καὶ τὴν ἄλλην ἅπασαν εὐδαιμονίαν ἡ τὰς τριάκοντα Λατίνων ἀποικίσασα πόλεις καὶ πάντα τὸν χρόνον ἡγησαμένη τοῦ ἔθνους, ὑπὸ τῆς ἐσχάτης ἀποικήσεως καθαιρεθεῖσα ἔρημος εἰς τόδε χρόνου διαμένει.

5 Βασιλεὺς δὲ Τύλλος τὸν ἐπιόντα χειμῶνα διαλιπὼν ἔαρος ἀρχομένου στρατὸν ἐπὶ Φιδηναίους πάλιν ἐξάγει. τοῖς δὲ Φιδηναίοις κοινῇ μὲν οὐδ' ἡτισοῦν βοήθεια ἐξ οὐδεμιᾶς τῶν συμμαχίδων ἀφίκετο πόλεων, μισθοφόροι δέ τινες ἐκ πολλῶν συνερρύησαν τόπων, οἷς πιστεύσαντες ἐθάρρησαν ἐκ τῆς πόλεως προελθεῖν· παραταξάμενοι δὲ καὶ πολλοὺς ⟨μὲν⟩ ἀποκτείναντες ἐν τῇ μάχῃ, ⟨πολλῷ δ' ἔτι πλείους ἀποβαλόντες⟩
6 κατεκλείσθησαν πάλιν εἰς τὸ ἄστυ. ὡς δὲ περι- 505
χαρακώσας αὐτῶν τὴν πόλιν ὁ Τύλλος καὶ περιταφρεύσας εἰς τὴν ἐσχάτην κατέκλεισε τοὺς ἔνδον ἀπορίαν, ἠναγκάσθησαν τῷ βασιλεῖ παραδοῦναι σφᾶς αὐτοὺς ἐφ' οἷς αὐτὸς ἐβούλετο. γενόμενος δὲ τὸν τρόπον τοῦτον ὁ βασιλεὺς τῆς πόλεως κύριος τοὺς αἰτίους τῆς ἀποστάσεως ἀποκτείνας, τοὺς δὲ λοιποὺς ἅπαντας ἀπολύσας καὶ τὰ σφέτερα πάντα καρπού-

7 ἡ del. Kiessling 9 ἀποικίσεως O corr. Kiessling 14 τῶν πόλεων τῶν συμμαχίδων ἀφίκετο O praeter B 17 lacunam statuit Hertlein Hermes X p. 411, quo auctore scripsi: πολλοὺς ⟨μὲν⟩ — ,⟨πολλῷ δ' ἔτι πλείους ἀποβαλόντες⟩ cf. Cobet Obs. p. 68 19 ἄστυ B αὐτὸ R 22 ἀπορίαι A

σθαι τὸν αὐτὸν ἐάσας τρόπον τήν τε πολιτείαν, ἣν πρότερον εἶχον, ἀποδοὺς αὐτοῖς διέλυσε τὴν στρατιὰν καὶ παραγενόμενος εἰς Ῥώμην τὴν τροπαιοφόρον ἀπεδίδου τοῖς θεοῖς πομπήν τε καὶ θυσίαν δεύτερον ἐκεῖνον κατάγων θρίαμβον.

XXXII. Μετὰ δὲ τοῦτον τὸν πόλεμον ἕτερος ἀνέστη Ῥωμαίοις ἐκ τοῦ Σαβίνων ἔθνους, ἀρχὴ δὲ αὐτοῦ καὶ πρόφασις ἐγένετο τοιάδε· ἱερόν ἐστι κοινῇ τιμώμενον ὑπὸ Σαβίνων τε καὶ Λατίνων ἅγιον ἐν τοῖς πάνυ θεᾶς Φερωνείας ὀνομαζομένης, ἣν οἱ μεταφράζοντες εἰς τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν οἱ μὲν Ἀνθοφόρον,
506 οἱ δὲ Φιλοστέφανον, οἱ δὲ Φερσεφόνην καλοῦσιν· εἰς δὴ τὸ ἱερὸν τοῦτο συνῄεσαν ἐκ τῶν περιοίκων πόλεων κατὰ τὰς ἀποδεδειγμένας ἑορτὰς πολλοὶ μὲν εὐχὰς ἀποδιδόντες καὶ θυσίας τῇ θεῷ, πολλοὶ δὲ χρηματιούμενοι διὰ τὴν πανήγυριν ἔμποροί τε καὶ χειροτέχναι καὶ γεωργοί, ἀγοραί τε αὐτόθι λαμπρόταται τῶν ἐν ἄλλοις τισὶ τόποις τῆς Ἰταλίας ἀγομένων ἐγίνοντο. εἰς ταύτην δὲ τὴν πανήγυριν ἐλθόντας ποτὲ 2
Ῥωμαίων ἄνδρας οὐκ ἀφανεῖς Σαβῖνοί τινες [ἄνδρες] συναρπάσαντες ἔδησαν καὶ τὰ χρήματα ἀφείλοντο, πρεσβείας τε περὶ αὐτῶν ἀφικομένης οὐδὲν ἐβούλοντο τῶν δικαίων ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ τὰ σώματα καὶ τὰ χρήματα τῶν συλληφθέντων κατεῖχον ἐγκαλοῦντες καὶ αὐτοὶ Ῥωμαίοις, ὅτι τοὺς Σαβίνων φυγάδας ὑπεδέχοντο κατασκευάσαντες ἄσυλον ἱερόν, ὑπὲρ ὧν ἐν

6 δὲ om. B 9 λατίνων τε καὶ σαβίνων B 10 φ⟨ε⟩ρωνείας B 11 ἀνθ⟨ο⟩φόρον B 13 δὴ B δὲ R 18 ἐν ἄλλοις οἷστισι τόποις c. Schäfer Melem. crit. p. 7 19 δὲ] δὴ Reudler Tiroc. p. 30 20 ἄνδρες om. B 22 ἀφικομένης περὶ αὐτῶν O praeter B

3 τῷ πρὸ τούτου λόγῳ δεδήλωταί μοι. ἐκ τούτων δὴ
τῶν ἐγκλημάτων εἰς πόλεμον καταστάντες ἐξήεσαν
εἰς ὕπαιθρον ἀμφότεροι δυνάμεσι πολλαῖς, γίνεταί τε
αὐτῶν ἐκ παρατάξεως ἀγών· διέμενον γὰρ ἀγχωμάλως 507
ἀγωνιζόμενοι καὶ διελύθησαν ὑπὸ τῆς νυκτὸς ἀμφί-
λογον καταλιπόντες τὸ νίκημα. ταῖς δ' ἑξῆς ἡμέραις
μαθόντες ἀμφότεροι τῶν τε ἀπολωλότων καὶ τῶν
τραυματιῶν τὸ πλῆθος οὐκέτι πεῖραν ἐβούλοντο
ἑτέρου λαβεῖν ἀγῶνος, ἀλλ' ἐκλιπόντες τοὺς χάρακας
4 ἀπήεσαν· καὶ διαλιπόντες τὸν ἐνιαυτὸν ἐκεῖνον πάλιν
ἐξήεσαν ἐπ' ἀλλήλους μείζονας παρασκευασάμενοι
δυνάμεις, γίνεταί τε αὐτῶν περὶ πόλιν Ἠρητὸν ἀπὸ
σταδίων ἑξήκοντα καὶ ἑκατὸν τῆς Ῥώμης ἀγών, ἐν ᾧ
πολλοὺς μὲν ἀμφοτέρων συνέβη πεσεῖν· ἰσορρόπου
δὲ κἀκείνης τῆς μάχης ἐπὶ πολὺν χρόνον διαμενούσης
ἀνατείνας εἰς τὸν οὐρανὸν τὰς χεῖρας ὁ Τύλλος εὔξατο
τοῖς θεοῖς, ἐὰν νικήσῃ τῇ τόθ' ἡμέρᾳ Σαβίνους,
Κρόνου τε καὶ Ῥέας καταστήσεσθαι δημοτελεῖς ἑορ- 508
τάς, ἃς ἄγουσι Ῥωμαῖοι καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ὅταν
ἅπαντας τοὺς ἐκ γῆς συγκομίσωσι καρπούς, καὶ τὸν
τῶν Σαλίων καλουμένων διπλασιάσειν ἀριθμόν. οὗ-
τοι δ' εἰσὶ πατέρων εὐγενῶν ἐνοπλίους ὀρχήσεις
κινούμενοι πρὸς αὐλὸν ἐν τοῖς καθήκουσι χρόνοις καὶ
ὕμνους τινὰς ᾄδοντες πατρίους, ὡς ἐν τῷ προτέρῳ
5 δεδήλωκα λόγῳ. μετὰ δὲ τὴν εὐχὴν ταύτην θάρσος

3 *ἀμφότεροι* B om. R 4 *ἀγὼν μάλα καρτερὸς* c. Reiske | *διέμενον δὲ* c. Portus | *καὶ* ante *διέμενον* collocavit Smit Obs. p. 10 12 ⟨*νή*⟩*ριτον* B 13 *ἑξήκοντα* B *ἑπτὰ* R 18 *καταστήσασθαι* O 20 *τοὺς ἐκ γῆς* B *ἐκ γῆς τοὺς* R 21 *διπλασιάσιν* B 22 *δὲ* B | *εἰσὶ* om. Ba | *ἐνόπλιοι* A 24 *ὡς*] *οὓς* AB 25 *δεδήλωκε* A

τι καταλαμβάνει τοὺς Ῥωμαίους καὶ ὥσπερ ἀκμῆτες
εἰς κάμνοντας ὠσάμενοι διασπῶσι τὰς τάξεις αὐτῶν
περὶ δείλην ὀψίαν ἤδη καὶ ἀναγκάζουσι τοὺς πρωτο-
στάτας ἄρξαι φυγῆς, ἀκολουθήσαντές τε αὐτοῖς φεύ-
γουσιν ἐπὶ τὸν χάρακα καὶ περὶ τὰς τάφρους πολλῷ
πλείονας καταβαλόντες, οὐδ' οὕτως ἀπετράποντο,
ἀλλὰ παραμείναντες τὴν ἐπιοῦσαν νύκτα καὶ τοὺς
ἀπὸ τοῦ ἐρύματος μαχομένους ἀνείρξαντες ἐκράτησαν
τῆς παρεμβολῆς. μετὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον· ὅσην ἐβού- 6
λοντο τῆς τῶν Σαβίνων λεηλατήσαντες, ὡς οὐδεὶς
αὐτοῖς οὐκέτι περὶ τῆς χώρας ἐξήει μαχησόμενος,
509 ἀπῆεσαν ἐπ' οἴκου. ἀπὸ ταύτης τῆς μάχης τὸν τρί-
τον κατήγαγε θρίαμβον ὁ βασιλεύς, καὶ μετ' οὐ πολὺ
πρεσβευσαμένοις τοῖς Σαβίνοις καταλύεται τὸν πό-
λεμον αἰχμαλώτους τε παρ' αὐτῶν κομισάμενος, οὓς
ἐτύγχανον εἰληφότες ἐν ταῖς προνομαῖς, καὶ αὐτομό-
λους βοσκημάτων τε καὶ ὑποζυγίων καὶ τῶν ἄλλων
χρημάτων ὅσα τοὺς γεωργοὺς ἀφείλοντο, ἣν ἔταξεν ἡ
βουλὴ τῶν Ῥωμαίων ζημίαν τιμησαμένη τὰς βλάβας
πρὸς ἀργύριον, ἀναπράξας.

XXXIII. Ἐπὶ τούτοις καταλυσάμενοι τὸν πόλεμον οἱ Σαβῖνοι καὶ τῶν ὁμολογιῶν στήλας ἀντιγράφους θέντες ἐν τοῖς ἱεροῖς, ἐπειδὴ συνέστη Ῥωμαίοις πρὸς τὰς Λατίνων πόλεις κοινῇ συνηρπαγμένας πόλεμος οὐ ῥᾴδιος ἐν ὀλίγῳ καθαιρεθῆναι χρόνῳ (δι' ἃς

1 τι O τε Kiessling 4 τοῖς φεύγουσιν Kiessling 6 καταβαλόντες B καταλαβόντες R 9 δὲ om. B 10 τῆς B γῆν R 11 χώρας ὁ μαχόμενος ἦν O praeter B 12 ἀπ' οἴκου Ba 20 ἀναπράξασα A 23 ἐν τῷ φερωνείας vel ἐν τῷ ἱερῷ c. Bücheler 24 συνηρπαγμένας R συνισταμένας B συνηρραγμένος c. Reiske 25 ὀλίγῳ del. Kiessling

δὲ αἰτίας [ὀλίγῳ] ὕστερον ἐρῶ), δεξάμενοι τὸ συμβὰν
ἀγαπητῶς ὅρκων μὲν ἐκείνων καὶ συνθηκῶν ὥσπερ 510
οὐδὲ γεγενημένων ἐπελάθοντο, καιρὸν δὲ νομίσαντες
ἐπιτήδειον ἔχειν ὧν ἐξέτισαν Ῥωμαίοις χρημάτων πολ-
λαπλάσια παρ' αὐτῶν ἀπολαβεῖν, ὀλίγοι μὲν τὸ πρῶ-
2 τὸν καὶ ἀφανῶς ἐξιόντες ἐληίζοντο τὴν ὅμορον· ἔπειτα
δὲ πολλοὶ συνιόντες καὶ ἐκ τοῦ φανεροῦ, ἐπεὶ τὰ
πρῶτα κατὰ γνώμην αὐτοῖς ἐχώρησεν οὐδεμιᾶς ἐπὶ
τὴν φυλακὴν τῶν γεωργῶν ἀφικομένης βοηθείας,
καταφρονήσαντες τῶν πολεμίων ἐπ' αὐτὴν διενοοῦντο
τὴν Ῥώμην ἐλαύνειν καὶ συνῆγον ἐξ ἁπάσης πόλεως
στρατόν, διελέγοντο δὲ καὶ ταῖς Λατίνων πόλεσι περὶ
3 συμμαχίας. οὐ μὴν ἐξεγένετό γε αὐτοῖς φιλίαν τε καὶ
ὁμαιχμίαν ποιήσασθαι πρὸς τὸ ἔθνος· μαθὼν γὰρ
τὴν διάνοιαν αὐτῶν ὁ Τύλλος ἀνοχὰς πρὸς Λατίνους
ποιησάμενος ἐπὶ τούτους ἔγνω στρατὸν ἐξάγειν τήν
τε Ῥωμαίων ἅπασαν δύναμιν καθοπλίσας διπλασίαν
οὖσαν ἤδη τῆς πρότερον, ἐξ οὗ τὴν Ἀλβανῶν πόλιν
προσέλαβε, καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων συμμάχων ἐπικουρι-
4 κὸν ὅσον πλεῖστον ἐδύνατο μεταπεμψάμενος. συν-
ῆκτο δὲ καὶ τοῖς Σαβίνοις ἤδη τὸ στράτευμα, καὶ 511
ἐπειδὴ πλησίον ἀλλήλων ἐγένοντο περὶ τὴν καλου-
μένην ὕλην κακοῦργον ὀλίγον τὸ μεταξὺ χωρίον
ἀφέντες κατεστρατοπεδεύσαντο. τῇ δ' ἐξῆς ἡμέρᾳ
συμπεσόντες ἐμάχοντο καὶ ἦσαν ἰσόρροποι μέχρι πολ-
λοῦ· ἤδη δὲ περὶ δείλην ὀψίαν ἐγκλίνουσιν οἱ Σαβῖ-

4 ἔχειν B om. R | ὧν χρημάτων ἐ. ῥ. O praeter B 5 χρημάτων παρ' A 6 ἐλήζοντο malim 8 ἐχώρησεν οὐδεμιᾶς B ἐχώρει μηδεμιᾶς R 15 μετὰ τοὺς λατίνους A 16 τούτοις A 19 ὅσον ἐπικουρικὸν A 22 ἐγένοντο B ἐγίνοντο R

νοι βιασθέντες ὑπὸ τοῦ Ῥωμαίων ἱππικοῦ καὶ πολὺς αὐτῶν γίνεται φόνος ἐν τῇ φυγῇ, Ῥωμαῖοι δὲ νεκρούς τε τῶν πολεμίων σκυλεύσαντες καὶ χρήματα ὅσα ἦν ἐν τῷ χάρακι διαρπάσαντες τῆς τε χώρας τὴν κρατίστην λεηλατήσαντες ἀπῄεσαν ἐπ' οἴκου. τοῦτο τὸ τέλος ἔλαβεν ὁ συμβὰς Ῥωμαίοις πρὸς Σαβίνους πόλεμος ἐπὶ τῆς Τύλλου ἀρχῆς.

XXXIIII. *Αἱ δὲ τῶν Λατίνων πόλεις Ῥωμαίοις ἐγένοντο διάφοροι τότε πρῶτον, οὐκ ἀξιοῦσαι κατεσκαμμένης τῆς Ἀλβανῶν πόλεως τοῖς ἀνῃρηκόσιν αὐτὴν Ῥωμαίοις τὴν ἡγεμονίαν παραδιδόναι. ἐτῶν γὰρ διαγενομένων πεντεκαίδεκα μετὰ τὸν ἀφανισμὸν τῆς Ἄλβας πρεσβείας ἀποστείλας ὁ τῶν Ῥωμαίων βασιλεὺς εἰς τὰς ἀποίκους τε καὶ ὑπηκόους αὐτῆς τριάκοντα πόλεις ἠξίου πείθεσθαι τοῖς ὑπὸ Ῥωμαίων
512 ἐπιταττομένοις, ὡς παρειληφότων αὐτῶν ἅμα τοῖς ἄλλοις οἷς εἶχον Ἀλβανοὶ καὶ τὴν ἡγεμονίαν τοῦ Λατίνων ἔθνους, δύο μὲν ἀποφαίνων τρόπους κτήσεων, καθ' οὓς ἄνθρωποι γίνονται τῶν ἀλλοτρίων κύριοι, τόν τε ἀναγκαῖον καὶ τὸν ἑκούσιον, Ῥωμαίους δὲ λέγων καθ' ἑκάτερον τὸν τρόπον παρειληφέναι τὴν ἡγεμονίαν ὧν εἶχον Ἀλβανοὶ πόλεων. πολεμίων τε 2
γὰρ αὐτῶν σφισι γενομένων τοῖς ὅπλοις κεκρατηκέναι καὶ τὴν πόλιν τὴν ἑαυτῶν ἀπολωλεκόσι τῆς ἰδίας αὐτοῖς μεταδεδωκέναι· ὥστε καὶ ἄκουσιν Ἀλβανοῖς καὶ ἑκοῦσι προσήκειν ἐξεστάναι Ῥωμαίοις τῆς τῶν ὑπηκόων ἀρχῆς. αἱ δὲ τῶν Λατίνων πόλεις ἰδίᾳ μὲν 3*

6 *σαβίνοις* Ba 9 *διάφοροι τότε πρῶτον* B *τότε π. δ.* R
11 *παραδιδόναι* B *παραδοῦναι* R 13 *πρεσβείας* B *πρέσβεις* R
17 *οὖς* A 23 *σφίσι* B om. R 26 *προσήκειν* B *προσήκει* R

οὐδὲν ἀπεκρίναντο πρὸς τοὺς πρέσβεις, κοινῇ δὲ τοῦ
ἔθνους ἀγορὰν ἐν Φερεντίνῳ ποιησάμενοι ψηφίζονται
μὴ παραχωρεῖν Ῥωμαίοις τῆς ἀρχῆς καὶ αὐτίκα
αἱροῦνται δύο στρατηγοὺς αὐτοκράτορας εἰρήνης τε
καὶ πολέμου, Ἄγκον Πουπλίκιον ἐκ πόλεως Κόρας
4 καὶ Σπούσιον Οὐεκίλλιον ἐκ Λαουϊνίου. διὰ ταύτας
μὲν δὴ τὰς αἰτίας συνέστη Ῥωμαίοις ὁ πρὸς τοὺς 513
ὁμοεθνεῖς πόλεμος, προὔβη δὲ ἄχρι πενταετοῦς χρό-
νου πολιτικός τις γενόμενος καὶ ἀρχαϊκός. οὔτε γὰρ
ἐκ παρατάξεως ὅλοις τοῖς στρατεύμασι πρὸς ὅλα συμ-
βάλλουσι μεγάλη συμφορὰ καὶ φθόρος ὁλοσχερὴς
συνέβη οὔτε πόλις αὐτῶν οὐδεμία πολέμῳ κρατη-
θεῖσα κατασκαφῆς ἢ ἀνδραποδισμοῦ ἢ ἄλλης τινὸς
ἀνηκέστου συμφορᾶς ἐπειράθη· ἀλλ' ἐμβαλόντες εἰς
τὴν ἀλλήλων γῆν ὑπὸ τὴν ἀκμὴν τοῦ σίτου καὶ προ-
νομεύσαντες ἀπῆγον ἐπ' οἴκου τὰς δυνάμεις δια-
5 μειβόμενοι τοὺς αἰχμαλώτους. μίαν δὲ πόλιν ἐκ τοῦ
Λατίνων ἔθνους Μεδυλλίαν παλαίτερον ἔτι Ῥωμαίων
ἀποικίαν γενομένην ἐπὶ τῆς Ῥωμύλου ἀρχῆς, ὡς ἐν
τῷ πρὸ τούτου δεδήλωκα λόγῳ, μεταθεμένην αὖθις
ὡς τοὺς ὁμοεθνεῖς πολιορκίᾳ παραστησάμενος ὁ τῶν
Ῥωμαίων βασιλεὺς ἔπεισε μηθὲν ἔτι νεωτερίζειν·
ἄλλο δ' οὐθὲν ὧν οἱ πόλεμοι φέρουσι δεινῶν οὐδε-
τέροις ἐν τῷ τότε συνέβη χρόνῳ. τοιγάρτοι ῥᾴδιαί 514
τε καὶ οὐδὲν ἔγκοτον ἔχουσαι προθυμηθέντων Ῥω-
μαίων αἱ διαλύσεις ἐπετελέσθησαν.

1 ἀπεκρίνοντο A 2 φερεντίῳ O praeter B 11 ὁλ. σ.. χ⟨ε⟩. ρής B 12 αὐτῶ A 14 ἐμβάλοντες Aa ἐμβάλλοντες AbBa 16 οἶκον Aa 18 μεδύλλιαν Ba μεδύλλειαν BbR 23 ἄλλοι ἀλλ' A | δ' om. AB 25 προθυμηθέντων B προθυμίαν τῶν R

XXXV. Ταῦτα διαπραξάμενος ἐπὶ τῆς ἰδίας ἀρχῆς βασιλεὺς Τύλλος Ὀστίλιος, ἀνὴρ ἐν ὀλίγοις ἄξιος εὐλογεῖσθαι τῆς τε εὐτολμίας ἕνεκα τῆς πρὸς τὰ πολέμια καὶ τῆς φρονήσεως τῆς περὶ τὰ δεινά, ὑπὲρ ἄμφω δὲ ταῦτα, ὅτι οὐ ταχὺς ὢν εἰς πόλεμον ἰέναι βέβαιος ἦν καταστὰς εἰς αὐτὸν ἐν ἅπασι τῶν ἀντιπάλων προέχειν, ἔτη δὲ κατασχὼν τὴν ἀρχὴν δύο καὶ τριάκοντα τελευτᾷ τὸν βίον ἐμπρησθείσης τῆς οἰκίας, καὶ σὺν αὐτῷ γυνή τε ἀπόλλυται καὶ τέκνα καὶ ὁ ἄλλος οἰκετικὸς ἅπας ὄχλος καταληφθεὶς ὑπὸ τοῦ πυρός. καταπρησθῆναι δὲ τὴν οἰκίαν οἱ μὲν ὑπὸ κεραυνοῦ 2 λέγουσι μηνίσαντος τοῦ θεοῦ δι' ὀλιγωρίαν ἱερῶν τινων (ἐκλιπεῖν γὰρ ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐκείνου πατρίους τινὰς θυσίας, ἑτέρας δ' οὐχ ὑπαρχούσας ἐπιχωρίους Ῥωμαίοις παραγαγεῖν), οἱ δὲ πλείους ἐξ ἀνθρωπίνης
515 φασὶν ἐπιβουλῆς τὸ πάθος γενέσθαι ἀνατιθέντες τὸ ἔργον Μαρκίῳ τῷ μετ' ἐκεῖνον ἄρξαντι τῆς πόλεως. τοῦτον γὰρ ἐκ τῆς Νόμα Πομπιλίου θυγατρὸς γενό- 3 μενον ἄχθεσθαί τε, ὅτι ἐκ βασιλείου γένους πεφυκὼς αὐτὸς ἰδιώτης ἦν, καὶ γένος ἐπιτρεφόμενον ὁρῶντα τῷ Τύλλῳ παντὸς μάλιστα ὑποπτεύειν, εἴ τι πάθοι Τύλλος εἰς τοὺς ἐκείνου παῖδας ἥξειν τὴν ἀρχήν. ταῦτα δὴ διανοούμενον ἐκ πολλοῦ στήσασθαι κατὰ τοῦ βασιλέως ἐπιβουλὴν πολλοὺς ἔχοντα Ῥωμαίων τοὺς συγκατασκευάζοντας αὐτῷ τὴν δυναστείαν, φί-

4 παρὰ τὰ δεινά c. Grasberger Tess. Herbip. p. 15, περὶ τ. δ. *defend. Tegge Quaest. p. 12 not. 10 ὄχλος ἅπας B | καταληφθεὶς del. Garrer Obs. p. 72 11 κεραυνῶν B 12 τινων ἱερῶν O praeter B 15 παραγαγεῖν] παρεισαχθῆναι c. Sylburg | οἱ om. Ba 16 φησιν A 17 μάρκῳ A et sic saepe 20 ἐπιτρεφόμενον B ὑπογραφόμενον R 23 δὴ B om. R 25 συγκατασκευάζοντας B συσκευάζοντας R

λον δὲ ὄντα τοῦ Τύλλου καὶ ἐν τοῖς μάλιστα πιστευόμενον φυλάττειν ὅτε καιρὸς ἐπιτήδειος φανείη τῆς
4 ἐπιθέσεως. μέλλοντος δὲ τοῦ Τύλλου θυσίαν τινὰ κατ' οἶκον ἐπιτελεῖν, ἣν αὐτοὺς μόνον ἐβούλετο τοὺς ἀναγκαίους εἰδέναι, καὶ κατὰ δαίμονα τῆς ἡμέρας ἐκείνης χειμερίου σφόδρα γενομένης κατά τε ὄμβρον 516 καὶ ζάλην καὶ σκότος, ὥστ' ἔρημον ἀπολειφθῆναι τὸν πρὸ τῆς οἰκίας τόπον τῶν φυλαττόντων, ἐπιτήδειον ὑπολαμβάνοντα τὸν καιρὸν ἅμα τοῖς ἑταίροις ἔχουσιν ὑπὸ ταῖς περιβολαῖς τὰ ξίφη παρελθεῖν εἴσω τῶν θυρῶν, ἀποκτείναντα δὲ τὸν βασιλέα καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ καὶ τῶν ἄλλων ὅσοις ἐνέτυχεν ἐνεῖναι πῦρ εἰς τὴν οἰκίαν κατὰ πολλοὺς τόπους, ταῦτα δὲ πράξαντα τὸν ὑπὲρ τῆς κεραυνώσεως διασπεῖραι λό-
5 γον. ἐγὼ δὲ τοῦτον μὲν οὐ δέχομαι τὸν λόγον οὔτ' ἀληθῆ νομίζων οὔτε πιθανόν, τῷ δὲ προτέρῳ μᾶλλον προστιθέμενος κατὰ δαίμονα νομίζω τὸν ἄνδρα ταύτης τῆς τελευτῆς τυχεῖν. οὔτε γὰρ ἀπόρρητον φυλαχθῆναι τὴν πρᾶξιν ὑπὸ πολλῶν συσκευαζομένην. εἰκὸς ἦν, οὔτε τῷ συστήσαντι αὐτὴν βέβαιον ἦν ὅτι μετὰ τὴν Ὁστιλίου τελευτὴν ἐκεῖνον ἀποδείξουσι Ῥωμαῖοι βασιλέα τῆς πόλεως, οὔτ' εἰ τὰ παρ' ἀνθρώπων αὐτῷ πιστὰ καὶ βέβαια ἦν, τά γέ τοι παρὰ τῶν θεῶν ὅμοια ἔμελλε ταῖς ἀνθρωπίναις ἀγνοίαις ἔσε-
6 σθαι. μετὰ γὰρ τὴν ὑπὸ τῶν φυλῶν γενησομένην 517

1 δὲ B τε R | ἐντὸς A   3 δὲ] γὰρ c. Reiske   4 *ἣν B om. R   5 καὶ B om. R | δαίμονα B τύχην R   7 * σκότον O   12 ὅσους c. Reiske | ἔτυχεν O ἐνέτυχεν Kayser Ann. phil. 1861 p. 9 | ἐν εἶναι Ba ἐνεῖναι Bb εἶναι R   15 μὲν οὐ . . B   16 νομίζων Reiske νομίζω O | οὐδὲ B   20 ἦν altero loco om. O praeter B   21 τὴν τελευτὴν ὀστιλίου A

ψηφηφορίαν τοὺς θεοὺς ἔδει τὴν βασιλείαν αὐτῷ δι' οἰωνῶν αἰσίων ἐπιθεσπίσαι· ἄνδρα δὲ μιαρὸν καὶ τοσούτοις ἡμαγμένον φόνοις ἀδίκοις τίς ἔμελλε θεῶν ἢ δαιμόνων παρήσειν βωμοῖς τε προσιόντα καὶ θυμάτων καταρχόμενον καὶ τὰς ἄλλας ἐπιτελοῦντα θεραπείας; ἐγὼ μὲν δὴ διὰ ταῦτα οὐκ εἰς ἀνθρωπίνην ἐπιβουλὴν ἀλλ' εἰς θεοῦ βούλησιν τὸ ἔργον ἀναφέρω, κρινέτω δ' ἕκαστος ὡς βούλεται.

XXXVI. Μετὰ δὲ τὴν Ὁστιλίου Τύλλου τελευτὴν ἡ μεσοβασίλειος ὑπὸ τῆς βουλῆς ἀποδειχθεῖσα ἀρχὴ κατὰ τοὺς πατρίους ἐθισμοὺς αἱρεῖται βασιλέα τῆς πόλεως Μάρκιον ἐπίκλησιν Ἄγκον· ἐπικυρώσαντος δὲ τοῦ δήμου τὰ δόξαντα τῇ βουλῇ καὶ τῶν ἐκ τοῦ θεοῦ καλῶν γενομένων συντελέσας τὰ κατὰ νόμον ἅπαντα
518 παραλαμβάνει τὴν ἀρχὴν ὁ Μάρκιος ἐνιαυτῷ δευτέρῳ τῆς τριακοστῆς καὶ πέμπτης ὀλυμπιάδος, ἣν ἐνίκα ⟨στάδιον⟩ Σφαῖρος ὁ Λακεδαιμόνιος, καθ' ὃν χρόνον Ἀθήνησι τὴν ἐνιαύσιον ἀρχὴν εἶχε Δαμασίας. οὗτος 2
ὁ βασιλεὺς πολλὰς τῶν ἱερουργιῶν ἀμελουμένας καταμαθών, ἃς ὁ μητροπάτωρ αὐτοῦ Πομπίλιος Νόμας κατεστήσατο, πολεμιστάς τε καὶ πλεονέκτας τοὺς πλείστους Ῥωμαίων γεγονότας ὁρῶν καὶ οὐκέτι τὴν γῆν ὡς πρότερον ἐργαζομένους, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸ πλῆθος τά τε θεῖα σέβειν αὐτοὺς ἠξίου πάλιν, ὥσπερ ἐπὶ Νόμα διετέλουν σέβοντες, διεξιὼν ὅτι παρὰ τὴν τῶν θεῶν ὀλιγωρίαν νόσοι τε λοιμικαὶ πολλαὶ κατέσκηψαν εἰς τὴν πόλιν, ὑφ' ὧν ἐφθάρη μοῖρα τοῦ

1 ψηφ⟨η⟩φορίαν B ψηφιφορίαν A 3 ἀδίκως O corr. Kiessling 13 τοῦ θείου c. Reiske 17 * στάδιον addidi | ὁ om. B 26 νόσοι τε καὶ λοιμοὶ καὶ βλάβαι πολλαὶ A

πλήθους οὐκ ὀλίγη, καὶ βασιλεὺς Ὀστίλιος ὁ μὴ ποιού-
μενος αὐτῶν ἣν ἔδει φυλακὴν κάμνων ἐπὶ πολλοὺς
χρόνους τὸ σῶμα πάθεσι παντοδαποῖς καὶ οὐδὲ τῆς
γνώμης ἔτι τῆς αὐτοῦ καρτερὸς διαμένων, ἀλλὰ συν-
διαφθαρεὶς τῷ σώματι τὰς φρένας, οἰκτρᾶς καταστρο-
3 φῆς ἔτυχεν αὐτός τε καὶ γένος τὸ ἐξ αὐτοῦ· πολι-
τείας τε ἀγωγὴν τὴν ὑπὸ Νόμα κατασταθεῖσαν Ῥω-
μαίοις ἐπαινῶν ὡς καλὴν καὶ σώφρονα καὶ ἀπὸ τῶν 519
δικαιοτάτων ἔργων τὰς καθ' ἡμέραν ἑκάστῳ παρέ-
χουσαν εὐπορίας, ἀνανεώσασθαι πάλιν αὐτὴν παρε-
κάλει γεωργίαις τε καὶ κτηνοτροφίαις καὶ ταῖς ἄλλαις
ἐργασίαις, ὅσαις μηθὲν ἀδίκημα προσῆν, ἁρπαγῆς δὲ
καὶ βίας καὶ τῶν ἐκ τοῦ πολέμου γινομένων ὠφελειῶν
4 ὑπεριδεῖν. ταῦτα καὶ τὰ τούτοις ὅμοια διαλεγόμενος
καὶ εἰς πολλὴν ἐπιθυμίαν καθιστὰς ἅπαντας ἡσυχίας
ἀπολέμου καὶ φιλεργίας σώφρονος καὶ μετὰ τοῦτο
συγκαλέσας τοὺς ἱεροφάντας καὶ τὰς περὶ τῶν ἱερῶν
συγγραφάς, ἃς Πομπίλιος συνεστήσατο, παρ' αὐτῶν
λαβὼν ἀνέγραψεν εἰς δέλτους καὶ προὔθηκεν ἐν ἀγορᾷ
πᾶσι τοῖς βουλομένοις σκοπεῖν, ἃς ἀφανισθῆναι συνέβη
τῷ χρόνῳ· χαλκαῖ γὰρ οὔπω στῆλαι τότε ἦσαν, ἀλλ'
ἐν δρυΐναις ἐχαράττοντο σανίσιν οἵ τε νόμοι καὶ αἱ
περὶ τῶν ἱερῶν διαγραφαί· μετὰ δὲ τὴν ἐκβολὴν τῶν
βασιλέων εἰς ἀναγραφὴν δημοσίαν αὖθις ἤχθησαν
ὑπ' ἀνδρὸς ἱεροφάντου Γαΐου Παπιρίου, τὴν ἁπάν- 520

1 ὀστίλλιος B 4 αὐτοῦ] αὐτῆς A αὐτῆς B 5 καὶ τὰς φρένας c. Reiske 7 νομαῖ A 8 καὶ B om. R 10 αὐτὴν] αὐτοὺς c. Sylburg 13 δὲ καὶ] τε καὶ B | γενομένων O praeter B 14 περιιδεῖν B 15 πάντας B 18 ἃ c. Reiske 21 στῆλαι οὔπω R 24 ἀναστροφὴν A ἀναγραφὴν B

των τῶν ἱερέων ἡγεμονίαν ἔχοντος. ἀνακτησάμενος 5
δὲ τὰ κατερρᾳθυμημένα τῶν ἱερῶν καὶ τὸν ἀργὸν
ὄχλον ἐπὶ τὰς ἰδίας ἐργασίας ἀποστείλας ἐπῄνει μὲν
τοὺς ἐπιμελεῖς γεωργούς, ἐμέμφετο δὲ τοὺς κακῶς
προισταμένους τῶν ἰδίων [κτημάτων], ὡς οὐ βεβαίους
πολίτας.

XXXVII. Ταῦτα καθιστάμενος τὰ πολιτεύματα καὶ
[διὰ] παντὸς μάλιστα ἐλπίσας ἄνευ πολέμου καὶ κακῶν
ἅπαντα τὸν βίον διατελέσειν, ὥσπερ ὁ μητροπάτωρ,
οὐκ ἔσχεν ὁμοίαν τῇ προαιρέσει τὴν τύχην, ἀλλὰ
παρὰ τὴν ἑαυτοῦ γνώμην πολεμιστὴς ἠναγκάσθη γε-
νέσθαι καὶ μηδένα χρόνον ἄνευ κινδύνου καὶ ταραχῆς
βιῶσαι. εὐθὺς γὰρ ἅμα τῷ παρελθεῖν αὐτὸν ἐπὶ τὴν 2
ἡγεμονίαν καὶ τὴν ἀπράγμονα καθίστασθαι πολιτείαν
καταφρονήσαντες αὐτοῦ Λατῖνοι καὶ νομίσαντες δι'
ἀνανδρίαν οὐχ ἱκανὸν εἶναι πολέμους στρατηγεῖν,
ληστήρια διέπεμπον εἰς τὴν ὁμοροῦσαν αὐτοῖς ἕκα-
στοι χώραν, ὑφ' ὧν πολλοὶ Ῥωμαίων ἐβλάπτοντο.
ἀφικομένων δὲ παρὰ τοῦ βασιλέως πρεσβευτῶν καὶ τὰ 3
521 δίκαια Ῥωμαίοις ἀξιούντων ὑπέχειν κατὰ τὰς συνθή-
κας, οὔτε γινώσκειν ἐσκήπτοντο τῶν περὶ τὰ ληστήρια
κατηγορουμένων οὐδὲν ὡς οὐ μετὰ κοινῆς γνώμης
γεγονότων οὔτε ὑπόδικοι ⟨γενέσθαι⟩ Ῥωμαίοις περὶ
οὐθενὸς πράγματος· οὐδὲ γὰρ πρὸς ἐκείνους ποιήσα-
σθαι τὰς συνθήκας, ἀλλὰ πρὸς Τύλλον, τελευτήσαντος

1 ἱερέων c. Sylburg ἱερῶν O 5 κτημάτων om. B 8 διὰ delevit Kiessling | δὴ ἅπαντος Reiske | πολεμίου B 10 ὁμοίαν αὐτῇι A 16 πολέμους Sintenis Em. Dion. III p. 3 πολέμου O 21—25 verba οὔτε γινώσκειν — τὰς συνθήκας om. Ba, add. Bmg 23 γενέσθαι add. Bücheler, εἶναι Sylburg, γενέσθαι ἔφασαν Cobet Obs. p. 69

δὲ τοῦ Τύλλου λελύσθαι σφίσι τὰς περὶ τῆς εἰρήνης
4 ὁμολογίας. ἀναγκασθεὶς δὴ διὰ ταύτας τὰς αἰτίας καὶ ἀποκρίσεις τῶν Λατίνων ὁ Μάρκιος ἐξάγει στρατιὰν ἐπ' αὐτοὺς καὶ προσκαθεζόμενος τῇ πόλει ⟨αὐτῶν Πολιτωρίῳ⟩, πρὶν ἐπικουρίαν τινὰ τοῖς πολιορκουμένοις ἐκ τῶν ἄλλων ἀφικέσθαι Λατίνων, παραλαμβάνει τὴν πόλιν καθ' ὁμολογίας· οὐ μέντοι διέθηκε τοὺς ἀνθρώπους δεινὸν οὐθέν, ἀλλ' ἔχοντας τὰ σφέτερα πανδημεὶ μετήγαγεν εἰς Ῥώμην καὶ κατένειμεν εἰς φυλάς.

XXXVIII. Τῷ δ' ἑξῆς ἐνιαυτῷ Λατίνων εἰς ἔρημον τὸ Πολιτώριον ἐποίκους ἀποστειλάντων καὶ τὴν τῶν Πολιτωρίνων χώραν ἐπεργαζομένων ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ὁ Μάρκιος ἦγεν ἐπ' αὐτούς. προελθόντων 522
δὲ τοῦ τείχους τῶν Λατίνων καὶ παραταξαμένων νικήσας αὐτοὺς παραλαμβάνει τὴν πόλιν τὸ δεύτερον. ἐμπρήσας δὲ τὰς οἰκίας καὶ τὸ τεῖχος κατασκάψας, ἵνα μηθὲν αὖθις ὁρμητήριον ἔχοιεν οἱ πολέμιοι μηδ' ἐρ-
2 γάζοιντο τὴν γῆν, ἀπῆγε τὴν στρατιάν. τῷ δ' ἑξῆς ἔτει Λατῖνοι μὲν ἐπὶ Μεδυλλίαν πόλιν στρατεύσαντες, ἐν ᾗ Ῥωμαίων ἦσαν ἄποικοι, προσκαθεζόμενοι τῷ τείχει καὶ πανταχόθεν ποιησάμενοι τὰς προσβολὰς αἱροῦσιν αὐτὴν κατὰ κράτος. Μάρκιος δὲ Τελλήνας πόλιν τῶν Λατίνων ἐπιφανῆ κατὰ τὸν αὐτὸν

2 αἰτίας καὶ om. B αὐθάδεις c. Grasberger Tess. Herbip. p. 16 4 * τῷ Πολιτωρίῳ Sylburg τῇ πόλει O, sed in B post πόλει viginti fere litterae erasae 9 εἰς τὰς φυλὰς c. Pflugk 12 ἐποίκους B ἀποίκους R 13 πολιτωρίων O corr. Sylburg 18 μηδὲν O praeter B 20 μεδύλλειαν O 21 προκατασκευαζόμενοι O praeter B 22 καὶ B om. R 23 μάρκος O | τελλῆνας B τελλίνων R

αἱρεῖ χρόνον ἐκ παρατάξεώς τε νικήσας καὶ διὰ τειχομαχίας παραστησάμενος, τούς τε ἁλόντας οὐδὲν ὧν εἶχον ἀφελόμενος εἰς Ῥώμην μετήγαγε καὶ τῆς πόλεως εἰς κατασκευὴν οἰκιῶν τόπον ἀπεμέρισε· 3 Μεδυλλίαν τε τριετῆ χρόνον ὑπὸ τοῖς Λατίνοις γενομένην τῷ τετάρτῳ κομίζεται πάλιν ἐνιαυτῷ πολλαῖς καὶ μεγάλαις παραστησάμενος μάχαις. καὶ μετ' οὐ 523 πολὺ τὴν Φικαναίων αἱρεῖ πόλιν, ἣν τρίτῳ πρότερον ἐνιαυτῷ λαβὼν καθ' ὁμολογίας καὶ τοὺς ἐξ αὐτῆς ἅπαντας εἰς Ῥώμην μεταγαγών, ἄλλο δὲ τῆς πόλεως οὐδὲν κακώσας, ἐπιεικέστερον μᾶλλον ἢ φρονιμώτερον ἔδοξε βουλεύεσθαι. 4 ἀποίκους γὰρ ἀποστείλαντες εἰς αὐτὴν οἱ Λατῖνοι καὶ τὴν χώραν αὐτῶν διακατέχοντες αὐτοὶ τὴν τῶν Φικαναίων ἐκαρποῦντο, ὥστε ἠναγκάσθη πάλιν ὁ Μάρκιος τὸ δεύτερον ἐπὶ τὴν πόλιν στρατεῦσαι καὶ μετὰ πολλῆς πραγματείας κύριος αὐτῆς καταστὰς ἐμπρῆσαί τε τὰς οἰκίας καὶ τὰ τείχη κατασκάψαι.

XXXVIIII. Μετὰ τοῦτο γίνονται Λατίνων τε καὶ Ῥωμαίων μεγάλαις δυνάμεσι παραταξαμένων μάχαι διτταί. τῇ μὲν οὖν προτέρᾳ μέχρι πολλοῦ διαγωνισάμενοι καὶ δόξαντες ἰσόρροποι γεγονέναι διεκρίθησαν καὶ ἐπὶ τοὺς ἰδίους ἑκάτεροι χάρακας ἀπηλλάγησαν, τῇ δ' ὑστέρᾳ Ῥωμαῖοι νικῶσι τοὺς Λατίνους καὶ μέχρι

3 *μετήγαγεν ἐκ τῆς* A 8 *Φικαναίων* Schwegler Hist. rom. I p. 600 not. *φιδηναίων* BbR *φειδηναίων* Ba *Φηκηναίων* Sigonius ad Liv. I, 33 10 *ἄλλο δὲ τὴν πόλιν* Sintenis Em. Dion. II p. 25 12 *ἐποίκους* c. Sintenis l. l. 13 *αὐτῶν ἰδίᾳ κατέχοντες* c. Reiske *χώραν δι' αὐτῶν κατέχοντες* Sintenis l. l. 14 *Φικαναίων*] cf. v. 8 20 verba *μεγάλαις δυνάμεσι παραταξαμένων* om. A 22 *ἰσσόροποι* B

2 στρατοπέδου διάκουσι. μετὰ δὲ τὰς μάχας ταύτας 524
ἀγὼν μὲν ἐκ παρατάξεως οὐδεὶς αὐτοῖς ἔτι πρὸς ἀλ-
λήλους συνέστη, καταδρομαὶ δὲ τῆς ὁμόρου χώρας
ὑπ᾽ ἀμφοτέρων ἐγίνοντο συνεχεῖς καὶ συμπλοκαὶ τῶν
περιπόλων τῆς γῆς ἱππέων τε καὶ ψιλῶν, ἐν αἷς ἐπε-
κράτουν ὡς τὰ πολλὰ Ῥωμαῖοι δύναμιν ὕπαιθρον
ἔχοντες ἐν τοῖς ἐπικαίροις φρουρίοις ὑποκαθημένην,
3 ἧς ὁ Τυρρηνὸς Ταρκύνιος ἡγεῖτο. ἀπέστησαν δὲ καὶ
Φιδηναῖοι Ῥωμαίων κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους οὐκ
ἐκ τοῦ φανεροῦ τὸν πόλεμον ἀναδείξαντες, ἀλλὰ κατ᾽
ὀλίγους καὶ κρύφα τὴν χώραν αὐτῶν καταδρομαῖς
κακουργοῦντες· ἐφ᾽ οὓς ὁ Μάρκιος εὐζώνῳ στρατιᾷ
ἐλάσας, πρὶν ἢ παρασκευάσασθαι τοὺς Φιδηναίους
τὰ πρὸς τὸν πόλεμον, ἐγγὺς τῆς πόλεως τίθεται τὸν
4 χάρακα. οἱ δὲ κατ᾽ ἀρχὰς μὲν ἀγνοεῖν ἐσκήπτοντο
ἀντὶ ποίων ἀδικημάτων στρατὸς ἐπ᾽ αὐτοὺς Ῥωμαίων
ἀφῖκται, τοῦ δὲ βασιλέως εἰπόντος ὅτι δίκας παρ᾽
αὐτῶν ἥκει ληψόμενος ὧν διήρπασάν τε καὶ κατέβλα-
ψαν αὐτοῦ τὴν γῆν, ἀπελογοῦντο πρὸς ταῦτα ὡς οὐ 525
τὸ κοινὸν αἴτιον εἴη τῶν ἀδικημάτων, καὶ χρόνον
ᾐτοῦντο εἰς διάγνωσίν τε καὶ ζήτησιν τῶν ἐνόχων
ταῖς αἰτίαις καὶ πολλὰς κατέτριψαν ἡμέρας πράττον-
τες μὲν οὐδὲν τῶν δεόντων, ἐπικαλούμενοι δὲ κρύφα
τοὺς συμμάχους καὶ περὶ κατασκευὴν ὅπλων γινόμενοι.

XXXX. Μαθὼν δὲ τὴν διάνοιαν αὐτῶν ὁ Μάρ-
κιος ὑπονόμους ὤρυττεν ἀπὸ τῆς ἰδίας παρεμβολῆς
ἀρξάμενος ὑπὸ τὰ τείχη τῆς πόλεως, καὶ ἐπειδὴ τέλος
εἶχεν ἤδη τὸ ἔργον, ἀναστήσας τὸν στρατὸν ἦγεν ἐπὶ

4 ὑπὸ B 6 ὕπαιθρον R ὑπαίθριον B 28 τὸν στρα-
τὸν B τὴν στρατιὰν R

τὴν πόλιν, μηχανάς τε πολλὰς καὶ κλίμακας καὶ τἄλλα
πρὸς τειχομαχίαν κατεσκευασμένα ἐπαγόμενος, οὐ καθ'
ὃν αἱ διώρυγες ἐγίνοντο τοῦ τείχους τόπον, ἀλλὰ
καθ' ἕτερον. τῶν δὲ Φιδηναίων ἐπὶ τὰ πολιορκού- 2
μενα μέρη τῆς πόλεως συνδραμόντων ἀθρόων καὶ
τὰς προσβολὰς γενναίως ἀποτριβομένων ἀναστομώ-
σαντες τὰ πέρατα τῶν ὑπονόμων οἱ ταχθέντες ἐπὶ
τούτῳ Ῥωμαῖοι ἐντὸς ἐγεγόνεσαν τοῦ περιβόλου καὶ
τοὺς ὁμόσε χωροῦντας διαφθείραντες ἀνοίγουσι τοῖς
526 πολιορκοῦσι τὰς πύλας. πολλῶν δ' ἐν τῇ καταλήψει 3
τῆς πόλεως ἀπολλυμένων τοὺς λοιποὺς τῶν Φιδηναίων
ὅπλα τε παραδοῦναι κελεύσας ὁ Μάρκιος καὶ εἰς ἕνα
τόπον τῆς πόλεως ἅπαντας προκηρύξας συνελθεῖν,
ὀλίγους ἐξ αὐτῶν τοὺς αἰτίους τῆς ἀποστάσεως μά-
στιξιν αἰκισάμενος ἀπέκτεινεν, οἰκίας δ' ἁπάντων
διαρπάσαι τοῖς στρατιώταις ἐπιτρέψας καὶ φρουρὰν
ἐν τῇ πόλει καταλιπὼν ἀξιόχρεων ἀπῆγε τὴν δύνα-
μιν ἐπὶ Σαβίνους. οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνοι διέμειναν ἐν 4
ταῖς ὁμολογίαις, αἷς ἐποιήσαντο περὶ τῆς εἰρήνης πρὸς
βασιλέα Τύλλον, ἀλλ' ἐμβαλόντες εἰς τὴν Ῥωμαίων
γῆν ἐδῄουν αὖθις τὴν ὅμορον, μαθών τε ὁ Μάρκιος
παρά τε κατασκόπων καὶ αὐτομόλων τον καιρὸν τῆς
ἐπιχειρήσεως ἐσκεδασμένων τῶν Σαβίνων καὶ λεη-
λατούντων τοὺς ἀγροὺς αὐτὸς μὲν ἅμα τοῖς πεζοῖς

1 μηχανάς τε πολλὰς καὶ AaB, sed ad μηχανὰς add. Amg καὶ κλίμακας quae verba post πολλὰς recepi | τἄλλα τὰ Hertlein Hermes X p. 411 3 ἐγίνοντο τοῦ τείχους B τ. τ. ἐγίνοντο R 5 ἀθρόως A 6 ἀπαναστομώσαντες O praeter B 7 τὰ πέρατα B τὰ περιττὰ R 11 ἀπολομένων O praeter AB, et Cobet Obs. p. 69 15 * δὲ O 19 ἃς B | περὶ τῆς εἰρήνης om. O praeter B 21 αὖθις Sintenis Em. Dion. II p. 11 αὐτῆς AB 24 μὲν om. B

ἐπὶ τὸν χάρακα τῶν πολεμίων ἀφικόμενος ὀλίγην ἔχοντα φυλακὴν καταλαμβάνει τὸ ἔρυμα ἐξ ἐφόδου, Ταρκύνιον δὲ τοὺς ἱππεῖς ἄγοντα ἐπὶ τοὺς ἐν προνο-
5 μαῖς ἐσκεδασμένους ἐπείγεσθαι ἐκέλευε. μαθόντες δὲ οἱ Σαβῖνοι τὴν ἵππον τῶν Ῥωμαίων ἐπὶ σφᾶς ἐλαύνουσαν ἀφέντες τὴν λείαν καὶ τὰς ἄλλας ὠφε- 527
λείας, ὅσας ἔφερόν τε καὶ ἦγον, ἔφευγον ἐπὶ τὸν χάρακα· ὡς δὲ κἀκεῖνον ἔγνωσαν κατεχόμενον ὑπὸ τῶν πεζῶν, ἀποροῦντες ὅποι τράποιντο συνέτειναν εἰς ὕλας τε καὶ ὄρη. διωκόμενοι δὲ ὑπὸ τῶν ψιλῶν καὶ τῶν ἱππέων ὀλίγοι μέν τινες ἐσώθησαν, οἱ δὲ πλείους διεφθάρησαν. καὶ μετὰ τὴν συμφορὰν ταύτην πρεσβευσάμενοι πάλιν εἰς Ῥώμην εἰρήνης τυγχάνουσιν οἵας ἐβούλοντο. ἔτι γὰρ ὁ πρὸς τὰς Λατίνων πόλεις συνεστηκὼς τοῖς Ῥωμαίοις πόλεμος ἀναγκαίας ἐποίει τὰς πρὸς τοὺς ἄλλους ἐχθροὺς ἀνοχάς τε καὶ διαλύσεις.

XXXXI. Τετάρτῳ δὲ μάλιστα μετὰ τόνδε τὸν πόλεμον ἐνιαυτῷ Μάρκιος ὁ τῶν Ῥωμαίων βασιλεὺς τήν τε πολιτικὴν δύναμιν ἄγων καὶ τὴν συμμαχικὴν μεταπεμψάμενος ὅσην ἐδύνατο πλείστην ἐστράτευσεν ἐπὶ Οὐιεντανοὺς καὶ πολλὴν τῆς χώρας αὐτῶν ἐδήω-
σεν. ἐκεῖνοι δ' ἤρξαντο ἐνιαυτῷ πρότερον εἰς τὴν 528
Ῥωμαίων γῆν ἐμβαλόντες καὶ πολλὰς μὲν ἁρπαγὰς χρημάτων, πολὺν δὲ ἀνθρώπων ὄλεθρον ποιήσαντες·

3 ἵππους O corr. Kiessling 7 ἐφέροντο καὶ A 9 ὅπῃ B | συνέτειναν R συνέτεινον B 11 οἱ δὲ πλείους B οἱ πλ. δὲ R 14 ἐφ' οἷς c. Bücheler 20 τῆς συμμαχικῆς c. Sintenis Em. Dion. II p. 11, τὴν del. Bücheler 23 ἤρξαν τῷ πρότερον ἐνιαυτῷ c. Cobet Obs. p. 69 24 μὲν B om. R 25 ὄλεθρον ἀνθρώπων B ἀνθρώπων ὄλ. R φθόρον ἀ. Kiessling

στρατιᾶς δὲ πολλῆς παρὰ τῶν Οὐιεντανῶν ἐξελθού- 2
σης καὶ πέραν τοῦ Τεβέριος ποταμοῦ πρὸς τῇ Φιδη-
ναίων πόλει χάρακα θεμένης ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν
ἦγεν ὡς εἶχε τάχους καὶ πρῶτον μὲν τῶν ἐπὶ τὴν
χώραν ἐξόδων αὐτοὺς ἀπέκλεισεν ἱπποκρατῶν, ἔπειτ'
εἰς παράταξιν προελθεῖν ἀναγκάσας ἐνίκησε καὶ τοῦ
χάρακος αὐτῶν ἐκράτησε. χωρήσαντος δὲ αὐτῷ καὶ
τούτου κατὰ γνώμην τοῦ πολέμου τὴν ἐπινίκιον
πομπὴν καὶ τὸν εἰωθότα θρίαμβον τοῖς θεοῖς κατή-
γαγεν εἰς τὴν πόλιν ἀφικόμενος. δευτέρῳ δ' ὕστερον 3
ἔτει πάλιν τῶν Οὐιεντανῶν λυσάντων ἃς ἐποιήσαντο
πρὸς αὐτὸν ἀνοχὰς καὶ τὰς ἁλὰς ἀξιούντων ἀπολα-
βεῖν, ὧν ἐπὶ Ῥωμύλου βασιλέως καθ' ὁμολογίας ἀπέ-
529 στησαν, ἑτέραν τίθεται πρὸς αὐτοὺς μάχην περὶ ταῖς
ἁλαῖς μείζονα τῆς προτέρας, ἣν εὐπετῶς ἐνίκησε,
καὶ τὰς ἁλὰς ἐξ ἐκείνου κατεῖχεν ἀναμφιλόγως. τὰ 4
δὲ ἀριστεῖα καὶ ἐκ ταύτης ἔλαβε τῆς μάχης ὁ τῶν ἱπ-
πέων ἡγεμὼν Ταρκύνιος, καὶ αὐτὸν ὁ Μάρκιος ἄνδρα
πάντων κράτιστον ἡγησάμενος τά τε ἄλλα σεμνύνων
διετέλει καὶ εἰς τὸν τῶν πατρικίων τε καὶ βουλευτῶν
ἀριθμὸν κατέγραψεν. ἐγένετο δὲ καὶ πρὸς τὸ τῶν 5
Οὐολούσκων ἔθνος τῷ Μαρκίῳ πόλεμος λῃστηρίων
κἀκεῖθεν ἐξιόντων ἐπὶ τοὺς τῶν Ῥωμαίων ἀγρούς·
καὶ στρατεύσας ἐπ' αὐτοὺς μεγάλῃ χειρὶ πολλὴν πε-
ριεβάλετο λείαν πόλει τε αὐτῶν Οὐελίτραις προσκαθ-

2 τεβέριοις B τιβέριος R 4 τῶν B τὰς R 5 ἐξόδων R ἐξόδους B | αὐτοὺς B αὐτῶν R 6 παρελθεῖν A 11 πάλιν τῶν R πάντων B 12 ἁλὰς Sylburg ἄλλας O 14 τίθενται A | περὶ ταῖς R πρὸς ταῖς B 15 ἁλαῖς Sylburg ἄλλαις O 16 ἁλὰς cf. v. 12 | ἀμφιλόγως B 17 καὶ om. Aa 21 ἀπέγραψεν c. Reiske ἐνέγραψεν c. Cobet Obs. p. 69 24 περιεβάλλετο ABa 25 οὐελίτροις A

23*

εξόμενος ἀπετάφρευε καὶ περιεχαράκου καὶ τειχο-
μαχίαν συνίστατο τῆς ὑπαίθρου κρατῶν. ἐξελθόντων
δὲ σὺν ἱκετηρίαις τῶν πρεσβυτάτων καὶ τάς τε βλά-
βας διαλύσειν ὑποσχομένων, ὡς ἂν ὁ βασιλεὺς δι-
καιώσῃ, καὶ τοὺς ἐνόχους ταῖς αἰτίαις ἐπὶ δίκην παρ- 530
έξειν ὁμολογούντων, ἀνοχὰς πρὸς αὐτοὺς ποιησάμε-
νος καὶ τὰ δίκαια παρ' ἑκόντων λαβὼν εἰρήνην καὶ
φιλίαν συντίθεται.

XXXXII. Ἐκ δὲ τοῦ Σαβίνων ἔθνους αὖθις ἕτε-
ροί τινες τῆς Ῥωμαίων οὔπω πεπειραμένοι δυνά-
μεως, * * πόλιν οἰκοῦντες εὐδαίμονα καὶ μεγάλην,
ἐγκαλεῖν μὲν αὐτοῖς οὐδὲν ἔχοντες, φθονεῖν δὲ ταῖς
εὐτυχίαις ἀναγκαζόμενοι μείζοσιν ἢ κατὰ λόγον γινο-
μέναις, ἄνθρωποι δεινοὶ τὰ πολέμια τὸ μὲν πρῶτον
ἀπὸ λῃστηρίων καὶ καταδρομῆς ἀγρῶν ὀλίγοι συν-
ελθόντες ἤρξαντο, ἔπειτα δελεαζόμενοι ταῖς ὠφελείαις
φανερὰν ποιοῦνται στρατείαν ἐπ' αὐτοὺς καὶ τῆς
2 ὁμόρου πολλὴν λεηλατοῦντες ἐκάκωσαν ἰσχυρῶς. οὐ
μὴν ἐξεγένετό γε αὐτοῖς οὔτε τὰς ὠφελείας ἀπάγειν
οὔτ' αὐτοῖς ἀθώοις ἀπελθεῖν, ἀλλ' ἐκβοηθήσας κατὰ
σπουδὴν ὁ τῶν Ῥωμαίων βασιλεὺς καὶ πλησίον τῆς
ἐκείνων παρεμβολῆς θέμενος τὸν χάρακα προελθεῖν 531
3 αὐτοὺς ἠνάγκασεν εἰς μάχην. ἐγένετο μὲν οὖν μέγας
ἀγὼν καὶ πολλοὶ παρ' ἀμφοτέρων ἔπεσον, ἐκράτησαν
δὲ Ῥωμαῖοι κατὰ τὸ ἔμπειρόν τε καὶ φιλόπονον, ὧν

2 συνίστα. B 4 ἃς ἂν O corr. Stephanus 5 ταῖς αἰτίαις B, om. A in spatio 8 συντίθενται A 11 ante πόλιν lacunam significavit Kiessling 15 καὶ B om. R 17 τὴν στρατείαν Grasberger Tess. Herpib. p. 15 20 ἀθώιοις A 25 ἔμπειρον AB et Reiske ἔμπονον R | * φερέπονον O, def. Schenkl Bursiani Litterarum ann. breviar. p. 39

ἐθάδες ἦσαν ἐκ πλείστου, καὶ περιεγένοντο παρὰ πολὺ τῶν Σαβίνων τοῖς τε φεύγουσιν αὐτῶν ἐπὶ τὸν χάρακα σποράσι καὶ ἀσυντάκτοις ἐκποδὸς ἑπόμενοι πολὺν
ἐποίουν φόνον. κρατήσαντες δὲ καὶ τῆς παρεμ- 4
βολῆς αὐτῶν παντοδαπῶν χρημάτων γεμούσης καὶ τοὺς αἰχμαλώτους, οὓς ἔλαβον οἱ Σαβῖνοι κατὰ τὰς προνομάς, ἀπολαβόντες ἀπῇεσαν ἐπ' οἶκον. αἱ μὲν δὴ πολεμικαὶ πράξεις τοῦδε τοῦ βασιλέως αἱ μνήμης καὶ λόγου παρὰ Ῥωμαίοις τυγχάνουσαι τοιαίδε τινὲς λέγονται γενέσθαι· πολιτικαὶ δὲ ἃς ἔρχομαι λέξων.

532 XXXXIII. Πρῶτον μὲν τῇ πόλει μοῖραν οὐ μικρὰν προσέθηκεν τειχίσας τὸν λεγόμενον Ἀουεντῖνον· ἔστι δὲ λόφος ὑψηλὸς ἐπιεικῶς ὀκτωκαίδεκά που σταδίων τὴν περίμετρον, ὃς τότε μὲν ὕλης παντοδαπῆς μεστὸς ἦν, πλείστης δὲ καὶ καλλίστης δάφνης, ἐφ' ἧς Λαυρῆτον ὑπὸ Ῥωμαίων καλεῖται τόπος τις ἐπ' αὐτοῦ· νῦν δὲ οἰκιῶν ἐστι πλήρης ἅπας, ἔνθα σὺν πολλοῖς ἄλλοις καὶ τὸ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερὸν ἵδρυται, εἴργεται δὲ ἀφ' ἑτέρου τῶν συμπεριεχομένων τῇ
533 Ῥώμῃ λόφων τοῦ καλουμένου Παλλαντίου, περὶ ὃν ἡ πρώτη κατασκευασθεῖσα πόλις ἱδρύθη, βαθείᾳ καὶ στενῇ φάραγγι. ἐν δὲ τοῖς ὕστερον χρόνοις ἐχώσθη
πᾶς ὁ μεταξὺ τῶν λόφων αὐλών. τοῦτον δὴ τὸν λό- 2
φον ἐπιτείχισμα κατὰ τῆς πόλεως ὁρῶν ἐσόμενον, εἴ

4. 5 κρατὴ καὶ τοὺς αἰχμαλώτους A reliquis omissis quae in margine add. 12 πρ⟨οσ⟩έθηκε^ν B | * ἐντειχίσας O | λουεντῖνον O 13 ἐπὶ εἴκοσι Ba 15 καλλίστης τῆς Kiessling 16 λαυρέντος A λαύρεντος B 17 ἐπ' Bücheler ἐξ O 18 ἄλλοις Bb καλοῖς ABa 19 ἀμφοτέρου A | συμπεριεχομένων om. B | ἐν τῇ ῥ. B 20 λόφου A

τις αὐτῇ ἐπίοι στρατὸς τείχει καὶ τάφρῳ περιέλαβε καὶ τοὺς μεταχθέντας ἐκ Τελλήνης τε καὶ Πολιτωρίου καὶ τῶν ἄλλων πόλεων ὅσων ἐκράτησεν ἐν τούτῳ τῷ χωρίῳ καθίδρυσεν. ἓν μὲν δὴ τοῦτο τὸ πολίτευμα τοῦ βασιλέως παραδίδοται καλὸν ἅμα καὶ πραγματικόν, ἐξ οὗ μείζονά τε συνέβη γενέσθαι τὴν πόλιν ἑτέρας προσθέσει πόλεως καὶ πολλῇ χειρὶ πολεμίων ἐπιστρατευσάντων ἧττον εὔληπτον·

XXXXIIII. Ἕτερον δέ τι τοῦ προειρημένου πολιτεύματος κρεῖττον, ὃ καὶ τοῖς κατὰ τὸν βίον ἅπασιν εὐδαιμονεστέραν αὐτὴν ἐποίησε καὶ πραγμάτων ἐπῆρεν ἅψασθαι γενναιοτέρων. τοῦ γὰρ Τεβέριος ποταμοῦ καταβαίνοντος μὲν ἐκ τῶν Ἀπεννίνων ὀρῶν, παρ' αὐτὴν δὲ τὴν Ῥώμην ῥέοντος, ἐμβάλλοντος δ' εἰς 534
αἰγιαλοὺς ἀλιμένους καὶ προσεχεῖς, οὓς τὸ Τυρρηνικὸν ποιεῖ πέλαγος, μικρὰ δὲ καὶ οὐκ ἄξια λόγου τὴν Ῥώμην ὠφελοῦντος διὰ τὸ μηθὲν ἐπὶ ταῖς ἐκβολαῖς ἔχειν φρούριον, ὃ τὰς εἰσκομιζομένας διὰ θαλάττης καὶ καταγομένας ἄνωθεν ἀγορὰς ὑποδέξεταί τε καὶ ἀμείψεται τοῖς ἐμπορευομένοις, ἱκανοῦ δὲ ὄντος ἄχρι μὲν τῶν πηγῶν ποταμηγοῖς σκάφεσιν εὐμεγέθεσιν ἀναπλεῖσθαι, πρὸς αὐτὴν δὲ τὴν Ῥώμην καὶ θαλαττίαις ὁλκάσι μεγάλαις, ἐπίνειον ἔγνω κατασκευάζειν ἐπὶ ταῖς ἐκβολαῖς αὐτοῦ λιμένι χρησάμενος
2 αὐτῷ τῷ στόματι τοῦ ποταμοῦ. εὐρύνεταί τε γὰρ ἐπιπολὺ τῇ θαλάττῃ συνάπτων καὶ κόλπους λαμβάνει

1 ἐπίοι B ἐπίῃ A | περιέλαβε Kiessling περίβαλε O 2 πέλλης τε AB 3 ἄλλων om. B 4 τὸ del. Cobet Obs. p. 69 8 εὔληπτον Reiske εὐληπτοτέραν O 18 ὃ καὶ τὰς O praeter B 19 ἀγορὰς B om. A 25 τε B om. R

535 μεγάλους, οἵους οἱ κράτιστοι τῶν θαλαττίων λιμένων· ὃ δὲ μάλιστα θαυμάσειεν ἄν τις, οὐκ ἀποκλείεται τοῦ στόματος ὑπὸ τῆς θαλαττίας θινὸς ἐμφραττόμενος, ὃ πάσχουσι πολλοὶ καὶ τῶν μεγάλων ποταμῶν, οὐδ' εἰς ἕλη καὶ τέλματα πλανώμενος ἄλλοτε ἄλλῃ προκαταναλίσκεται πρὶν ἢ τῇ θαλάττῃ συνάψαι τὸ ῥεῖθρον, ἀλλὰ ναυσιπέρατός ἐστιν ἀεὶ καὶ δι' ἑνὸς ἐκδίδωσι τοῦ γνησίου στόματος ἀνακόπτων τὰς πελαγίους ῥαχίας τῆς θαλάττης, καίτοι πολὺς αὐτόθι γίνεται καὶ χαλε-
πὸς ὁ πνέων ἀπὸ τῆς ἑσπέρας ἄνεμος. αἱ μὲν οὖν 3
ἐπίκωποι νῆες ὁπηλίκαι ποτ' ἂν οὖσαι τύχωσι καὶ τῶν ὁλκάδων αἱ μέχρι τρισχιλιοφόρων εἰσάγουσί τε διὰ τοῦ στόματος αὐτοῦ καὶ μέχρι τῆς Ῥώμης εἰρεσίᾳ καὶ ῥύμασι παρελκόμεναι κομίζονται, αἱ δὲ μείζους πρὸ τοῦ στόματος ἐπ' ἀγκυρῶν σαλεύουσαι ταῖς ποταμηγοῖς ἀπογεμίζονταί τε καὶ ἀντιφορτίζονται
σκάφαις. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ τοῦ τε ποταμοῦ καὶ τῆς 4
536 θαλάττης ἀγκῶνι πόλιν ὁ βασιλεὺς ἐντειχίσας, ἣν ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος Ὠστίαν ὠνόμασεν, ὡς δ' ἂν ἡμεῖς εἴποιμεν θύραν, οὐ μόνον ἠπειρῶτιν, ἀλλὰ καὶ θαλαττίαν παρεσκεύασε τὴν Ῥώμην γενέσθαι καὶ τῶν διαποντίων ἀγαθῶν ἔγευσεν.

XXXXV. Ἐτείχισε δὲ καὶ τὸ καλούμενον Ἰανίκολον ὄρος ὑψηλὸν ἐπέκεινα τοῦ Τεβέριος ποταμοῦ κείμενον καὶ φρουρὰν ἱκανὴν ἐν αὐτῷ κατέστησεν ἀσφαλείας ἕνεκα τῶν διὰ τοῦ ποταμοῦ πλεόντων·

3 ἐμφραττομένου Reiske | ἄλλοτε ἄλλα B 9 θαλάττης B θαλάσσης R 12 τροχηλιοφόρων A 17 τε B om. R 18 ἀγκῶνα A | πόλιν B πάλιν A 19 ὠστίαν Ba ὠστείαν Bb ὤστειαν A

ἐλῄστευον γὰρ οἱ Τυρρηνοὶ τοὺς ἐμπόρους ἅπασαν
2 κατέχοντες τὴν ἐπέκεινα τοῦ ποταμοῦ χώραν· καὶ τὴν ξυλίνην γέφυραν, ἣν ἄνευ χαλκοῦ καὶ σιδήρου δεδέσθαι θέμις ὑπ' αὐτῶν διακρατουμένην τῶν ξυλίνων, ἐκεῖνος ἐπιθεῖναι τῷ Τεβέρει λέγεται, ἣν ἄχρι τοῦ παρόντος διαφυλάττουσιν ἱερὰν εἶναι νομίζοντες. εἰ δέ τι πονήσειεν αὐτῆς μέρος οἱ ἱεροφάνται θεραπεύουσι θυσίας τινὰς ἐπιτελοῦντες ἅμα τῇ κατασκευῇ
3 πατρίους. ταῦτα διαπραξάμενος ἐπὶ τῆς ἰδίας ἀρχῆς 537
ὁ βασιλεὺς οὗτος ἱστορίας ἄξια καὶ τὴν Ῥώμην οὐκ ὀλίγῳ κρείττονα παραδοὺς τοῖς ἐπιγινομένοις ἧς αὐτὸς παρέλαβεν, ἔτη τέτταρα πρὸς τοῖς εἴκοσι τὴν βασιλείαν κατασχὼν ἀποθνήσκει δύο καταλιπὼν υἱούς, τὸν μὲν ἔτι παῖδα τὴν ἡλικίαν, τὸν δὲ πρεσβύτερον ἀρτίως γενειῶντα.

XXXXVI. Μετὰ δὲ τὸν Ἄγκου Μαρκίου θάνατον ἡ βουλὴ πάλιν ἐπιτρέψαντος αὐτῇ τοῦ δήμου πολιτείαν ἣν ἐβούλετο καταστήσασθαι μένειν ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἔγνω καὶ ἀποδείκνυσι μεσοβασιλεῖς. οἱ δὲ συναγαγόντες εἰς ἀρχαιρεσίας τὸ πλῆθος αἱροῦνται βασιλέα Λεύκιον Ταρκύνιον. βεβαιωσάντων δὲ καὶ τῶν παρὰ τοῦ δαιμονίου σημείων τὰ κριθέντα ὑπὸ τοῦ πλήθους παραλαμβάνει τὴν βασιλείαν ἐνιαυτῷ δευτέρῳ μάλιστα τῆς μιᾶς καὶ τετταρακοστῆς ὀλυμπιάδος, ἣν ἐνίκα ⟨στάδιον⟩ Κλεώνδας Θηβαῖος, ἄρ-
2 χοντος Ἀθήνησιν Ἡνιοχίδου. γονέων δ' ὁποίων τινῶν οὗτος ὁ Ταρκύνιος ἦν καὶ πατρίδος ἐξ ἧς ἔφυ καὶ δι'

3 δεδέσθαι B om. R 4 ξυλίνων O ξύλων Stephanus 6 φυλάττουσιν B 7 οἱ om. AB 12 ἔτη B ἐπὶ R 20 εἰς] ὡς A 25 στάδιον om. AB | κλεωνίδας A κλεονίδας B corr. Meineke

538 ἅςτινας αἰτίας εἰς Ῥώμην ἀφίκετο καὶ δι' οἵων ἐπι-
τηδευμάτων ἐπὶ τὴν βασιλείαν παρῆλθεν, ὡς ἐν ταῖς
ἐπιχωρίοις συγγραφαῖς εὗρον ἐρῶ. Κορίνθιός τις ἀνὴρ 3
ὄνομα Δημάρατος ἐκ τῆς Βακχιαδῶν συγγενείας ἐμ-
πορεύεσθαι προελόμενος ἐπέπλευσεν εἰς τὴν Ἰταλίαν
ὁλκάδα τε οἰκείαν ἀνάγων καὶ φόρτον ἴδιον. ἐξεμπο-
λήσας δὲ τὸν φόρτον ἐν ταῖς Τυρρηνῶν πόλεσιν εὐδαι-
μονούσαις μάλιστα τῶν ἐν Ἰταλίᾳ τότε καὶ μεγάλα
κέρδη περιβαλόμενος ἐκεῖθεν οὐκέτι εἰς ἄλλους ἐβού-
λετο κατάγεσθαι λιμένας, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν εἰργάζετο
συνεχῶς θάλατταν Ἑλληνικόν τε φόρτον εἰς Τυρ-
ρηνοὺς κομίζων καὶ Τυρρηνικὸν εἰς τὴν Ἑλλάδα φέ-
ρων καὶ γίνεται πάνυ πολλῶν χρημάτων κύριος.
ἐπικαταλαβούσης δὲ στάσεως τὴν Κόρινθον καὶ τῆς 4
Κυψέλου τυραννίδος ἐπανισταμένης τοῖς Βακχιάδαις
οὐκ ἀσφαλὲς εἶναι δοκῶν ἐν τυραννίδι ζῆν πολλὰ
κεκτημένος ἄλλως τε καὶ τῆς ὀλιγαρχικῆς οἰκίας
539 ὑπάρχων, συνεσκευασμένος τὴν οὐσίαν ὅσην οἷός τ'
ἦν ᾤχετο πλέων ἐκ τῆς Κορίνθου. ἔχων δὲ φίλους 5
πολλοὺς καὶ ἀγαθοὺς Τυρρηνῶν διὰ τὰς συνεχεῖς
ἐπιμιξίας, μάλιστα δ' ἐν Ταρκυνίοις πόλει μεγάλῃ τε
καὶ εὐδαίμονι τότε οὔσῃ, οἶκόν τε αὐτόθι κατασκευά-
ζεται καὶ γυναῖκα ἐπιφανῆ κατὰ γένος ἄγεται. γενο-
μένων δ' αὐτῷ δυεῖν παίδων Τυρρηνικὰ θέμενος

2 ἐπὶ B εἰς R | προῆλθεν c. Hertlein Hermes X p. 411 2. 3 verba εἰς τὴν β. — εὗρον om. Aa add. Amg. 8 ἐπιχω-ρί⟨οις συγ⟩γραφαῖς B ἐπιχωρίαις γραφαῖς R 5 ἐπίπλευσεν B ἔπλευσεν R ἀπέπλευσεν Kiessling | τὴν B om. R 6 ἄγων c. Reiske 9 περιβαλλόμενος A 11 θάλασσαν R θάλατ-ταν B 12 καὶ τυρρηνικὸν B καὶ τὸν τ. R 15 κυψέλλου A 22 τότε D et Sylburg πότε AB 24 δυεῖν B δυοῖν R

αὐτοῖς ὀνόματα, τῷ μὲν Ἄρροντα, τῷ δὲ Λοκόμωνα καὶ παιδεύσας ἀμφοτέρους Ἑλληνικήν τε καὶ Τυρρηνικὴν παιδείαν, εἰς ἄνδρας ἐλθοῦσιν αὐτοῖς γυναῖκας ἐκ τῶν ἐπιφανεστάτων οἴκων λαμβάνει.

XXXXVII. Καὶ μετ' οὐ πολὺν χρόνον ὁ μὲν πρεσβύτερος αὐτοῦ τῶν παίδων γένος οὐδὲν καταλιπὼν ἐμφανὲς ἀποθνήσκει. καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας αὐτὸς ὁ Δημάρατος ὑπὸ λύπης τελευτᾷ κληρονόμον ἁπάσης τῆς οὐσίας τὸν περιλειπόμενον τῶν παίδων Λοκόμωνα καταλιπών· ὃς παραλαβὼν τὸν πατρικὸν πλοῦτον μέγαν ὄντα πολιτεύεσθαί τε καὶ τὰ κοινὰ πράττειν καὶ ἐν τοῖς πρώτοις τῶν ἀστῶν εἶναι προῄρητο.
2 ἀπελαυνόμενος δὲ πανταχόθεν ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων 540
καὶ οὐχ ὅπως ἐν τοῖς πρώτοις ἀριθμούμενος, ἀλλ'
οὐδ' ἐν τοῖς μέσοις, ἀνιαρῶς ἔφερε τὴν ἀτιμίαν.
ἀκούων δὲ περὶ τῆς Ῥωμαίων πόλεως, ὅτι πάντας
ἀσμένως ὑποδεχομένη τοὺς ξένους ἀστοὺς ποιεῖται καὶ
τιμᾷ κατὰ τὴν ἀξίαν ἕκαστον, ἐκεῖ μετενέγκασθαι τὴν
οἴκησιν ἔγνω τά τε χρήματα πάντα συσκευασάμενος
καὶ τὴν γυναῖκα ἐπαγόμενος καὶ τῶν ἄλλων φίλων
καὶ οἰκείων τοὺς βουλομένους· ἐγένοντο δὲ οἱ συν-
3 απαίρειν αὐτῷ προθυμηθέντες συχνοί. ὡς δὲ κατὰ
τὸ καλούμενον Ἰανίκολον ἦσαν, ὅθεν ἡ Ῥώμη τοῖς
ἀπὸ Τυρρηνίας ἐρχομένοις πρῶτον ἀφορᾶται, καταπτὰς ἀετὸς ἄφνω καὶ τὸν πῖλον αὐτοῦ τὸν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς κείμενον ἁρπάσας, ἀνέπτη πάλιν ἄνω κατὰ

1 ἀρρόντα A ἀρροῦντα B 9 περιλιπόμενον A 18 ἐκεῖσε? 22 σὺν αὐτῷ ἀπαίρειν O praeter B | κατὰ B om. A 26 ἀνέπτη πάλιν ἄνω B ἄνω πάλιν ἀ. R fortasse καὶ cum Schnellio p. 29 ante κατὰ addendum et totus locus sic scribendus est: ἁρπάσας καὶ κατὰ τὴν — φερόμενος ἐπιτίθησι τῷ Λοκόμωνι — ἤρ-

τὴν ἐγκύκλιον αἰώραν φερόμενος καὶ εἰς τὸ βάθος
τοῦ περιέχοντος ἀέρος ἀπέκρυψεν· ἔπειτ' ἐξαίφνης
ἐπιτίθησι τῷ Λοκόμωνι τὸν πῖλον ἐπὶ τὴν κεφαλὴν
ἁρμόσας ὡς πρότερον ἥρμοστο. Θαυμαστοῦ δὲ καὶ 4
παραδόξου πᾶσι τοῦ σημείου φανέντος ἡ γυνὴ τοῦ
541 Λοκόμωνος ὄνομα Τανακύλλα ἐμπειρίαν ἱκανὴν ἐκ
πατέρων ἔχουσα τῆς Τυρρηνικῆς οἰωνοσκοπίας, λα-
βοῦσα μόνον αὐτὸν ἀπὸ τῶν συνόντων ἠσπάσατό τε
καὶ ἀγαθῶν ἐλπίδων ἐνέπλησεν ὡς ἐξ ἰδιωτικῆς τύ-
χης εἰς ἐξουσίαν βασιλικὴν ἐλευσόμενον. σκοπεῖν
μέντοι συνεβούλευεν ὅπως παρ' ἑκόντων λήψεται
Ῥωμαίων τὴν ἡγεμονίαν ἄξιον τῆς τιμῆς ταύτης ἑαυ-
τὸν παρασχών.

XXXVIII. Ὁ δὲ περιχαρὴς τῷ σημείῳ γενόμε-
νος ἐπειδὴ ταῖς πύλαις ἤδη συνήγγιζεν, εὐξάμενος
τοῖς θεοῖς ἐπιτελῆ γενέσθαι τὰ μαντεύματα καὶ σὺν
ἀγαθαῖς εἰσελθεῖν τύχαις παρῆλθεν εἰς τὴν πόλιν·
καὶ μετὰ τοῦτο συνελθὼν εἰς λόγους Μαρκίῳ τῷ βα-
σιλεῖ πρῶτον μὲν ἑαυτὸν ἐδήλωσεν ὅστις ἦν, ἔπειθ'
ὅτι κατοικεῖν ἐν τῇ πόλει βουλόμενος παρείη πᾶσαν
τὴν πατρικὴν οὐσίαν ἐπαγόμενος, ἣν εἰς τὸ κοινὸν
ἔφη τῷ βασιλεῖ καὶ τῇ Ῥωμαίων πόλει τιθέναι μεί-
ζονα οὖσαν ἢ κατ' ἰδιώτην ἄνδρα κεκτῆσθαι. ἀσμέ- 2
νως δὲ τοῦ βασιλέως αὐτὸν ὑποδεξαμένου καὶ κατα-
542 χωρίσαντος ἅμα τοῖς συμπαροῦσιν αὐτῷ Τυρρηνῶν
εἰς φυλήν τε καὶ φρατρίαν, οἰκίαν τε κατασκευάζεται

μοστο. ἔπειτ' ἐξαίφνης ἀνέπτη πάλιν ἄνω καὶ εἰς τὸ βάθος — ἀπέκρυψεν 3 τὴν κεφαλὴν B τῆς κεφαλῆς R 6 τανακύλλα B τανακύλα R 7 ἔχουσα τῆς om. O praeter B 19 ἑαυτὸν B om. R 20 παρείη Ba et Reiske παρῄει R 21 ἣν εἰς B καὶ εἰς A 24 καταχωρήσαντος A 26 φράτραν Kiessling

τόπον διαλαχὼν τῆς πόλεως τὸν ἀρκοῦντα καὶ γῆς λαμβάνει κλῆρον. ἐπεὶ δὲ ταῦτα διῳκήσατο καὶ τῶν ἀστῶν εἷς ἐγεγόνει, μαθὼν ὅτι Ῥωμαίων ἑκάστῳ κοινόν τ' ὄνομα κεῖται καὶ μετὰ τὸ κοινὸν ἕτερον, ὃ δὴ συγγενικὸν αὐτοῖς ἐστι καὶ πατρωνυμικόν, ἐξομοιοῦσθαι καὶ κατὰ τοῦτο αὐτοῖς βουλόμενος Λεύκιον μὲν ἀντὶ Λοκόμωνος ἑαυτῷ τίθεται τὸ κοινὸν ὄνομα, Ταρκύνιον δὲ τὸ συγγενικὸν ἐπὶ τῆς πόλεως ἐν ᾗ γενέσεώς τε καὶ τροφῆς ἔτυχε·

3 βασιλέως τε φίλος ἐν ὀλίγῳ πάνυ χρόνῳ γίνεται δῶρα διδούς, ὧν αὐτὸν ἐν χρείᾳ μάλιστα γινόμενον ᾐσθάνετο καὶ χρήματα παρέχων εἰς τὰς πολεμικὰς χρείας ὅσων ἐδεῖτο, ἐν δὲ ταῖς στρατείαις ἁπάντων κράτιστα πεζῶν τε καὶ ἱππέων ἀγωνιζόμενος γνώμης τε ὅπου δεήσειεν ἀγαθῆς ἐν τοῖς πάνυ φρονίμοις τῶν συμβούλων ἀριθμούμενος. 543

4 γενόμενος δὲ παρὰ τῷ βασιλεῖ τίμιος οὐδὲ τῆς ἄλλων Ῥωμαίων εὐνοίας διήμαρτεν, ἀλλὰ καὶ τῶν πατρικίων πολλοὺς ταῖς εὐεργεσίαις ὑπηγάγετο καὶ τὸ δημοτικὸν πλῆθος οἰκείως ἔχειν ἑαυτῷ παρεσκεύασεν εὐπροσηγόροις τε ἀσπασμοῖς καὶ κεχαρισμέναις ὁμιλίαις καὶ χρημάτων μεταδόσει καὶ ταῖς ἄλλαις φιλοφροσύναις.

XXXXVIIII. Τοιοῦτος μὲν δή τις ὁ Ταρκύνιος ἦν καὶ διὰ ταύτας τὰς αἰτίας ζῶντός τε Μαρκίου πάντων ἐγένετο Ῥωμαίων ἐπιφανέστατος καὶ τελευτή-

4 τ' ὄνομα B τὸ ὁ. R τι ὁ. c. Reiske 6 καὶ B om. R 7 ἑαυτῷ B om. R 10 αὐτὸν post μάλιστα O praeter B 11 ᾐσθάνετο B ᾔσθετο R 13 στρατείαις B στρατιαῖς R | *πάντων O 16 *τῆς ἄλλης O τῆς τῶν ἄλλων c. Pflugk, Bücheler 21 μεταδόσεσι c. Reiske 25 ἐπιφανέστατος B περιφανέστατος R

σαντος ἐκείνου τῆς βασιλείας ὑπὸ πάντων ἄξιος ἐκρίθη. ἐπειδὴ δὲ παρέλαβε τὴν ἀρχήν, πρῶτον μὲν ἐπολέμησε τοῖς καλουμένοις Ἀπιολανοῖς πόλει τοῦ Λατίνων ἔθνους οὐκ ἀφανεῖ. οἱ γὰρ Ἀπιολανοὶ καὶ 2
οἱ ἄλλοι σύμπαντες Λατῖνοι μετὰ τὸν Ἄγκου Μαρκίου θάνατον λελύσθαι τὰς περὶ τῆς εἰρήνης ὁμολογίας οἰόμενοι λῃστείαις τε καὶ προνομαῖς τὴν Ῥωμαίων γῆν ἐπόρθουν· ἀνθ' ὧν τιμωρήσασθαι βουλόμενος αὐτοὺς ὁ Ταρκύνιος ἐξεστράτευσε πολλῇ δυνάμει καὶ τῆς γῆς αὐτῶν τὴν κρατίστην ἐδῄωσεν·
544 ἀφικομένης δ' ἐκ τῶν πλησιοχώρων Λατίνων ἐπικου- 3
ρίας μεγάλης τοῖς Ἀπιολανοῖς διττὰς τίθεται πρὸς αὐτοὺς μάχας, κρατήσας δ' ἐν ἀμφοτέραις περὶ τὴν πολιορκίαν τῆς πόλεως ἐγίνετο καὶ προσῆγε τοῖς τείχεσι τὰς δυνάμεις ἐκ διαδοχῆς· οἱ δ' ἐκ τῆς πόλεως ὀλίγοι τε πρὸς πολλοὺς μαχόμενοι καὶ κατ' οὐδένα καιρὸν ἀναπαύσεως τυγχάνοντες ἐξηρέθησαν σὺν χρόνῳ. ἁλούσης δὲ κατὰ κράτος τῆς πόλεως οἱ μὲν πλείους τῶν Ἀπιολανῶν μαχόμενοι κατεσφάγησαν, ὀλίγοι δὲ τὰ ὅπλα παραδόντες ἅμα τοῖς ἄλλοις λαφύροις ἐπράθησαν, παῖδές τε αὐτῶν καὶ γυναῖκες ἀνδραποδισθέντες ὑπὸ Ῥωμαίων ἀπήχθησαν, καὶ ἡ πόλις διαρπασθεῖσα ἐνεπρήσθη. ταῦτα διαπραξάμενος ὁ βασι- 4
λεὺς καὶ τὸ τεῖχος ἐκ θεμελίων κατασκάψας ἀπῆγε τὴν δύναμιν ἐπ' οἴκου καὶ μετὰ τοῦθ' ἑτέραν στρατιὰν ἦγεν ἐπὶ τὴν Κρουστομερίνων πόλιν. αὕτη δὲ

3 ἀπιολάνοις O et sic semper, corr. Kiessling 20 ἐπρό . θησαν B 26 ἦγεν Kiessling ἀπῆγεν O cf. Sintenis Em. Dion. III p. 23, Cobet Obs. p. 70 | κρουστομερινῶν BaR κρουστομερηνῶν Bb et sic semper

ἀποικία μὲν ἦν Λατίνων, προσεχώρησε δὲ Ῥωμαίοις ἐπὶ τῆς Ῥωμύλου δυναστείας· Ταρκυνίου δὲ τὴν ἀρ-
5 χὴν παραλαβόντος τὰ Λατίνων αὖθις ἤρξατο φρονεῖν. οὐ μὴν ἐδέησέ γε καὶ ταύτην πολιορκίᾳ τε παραστή- 545
σασθαι καὶ πόνῳ· μαθόντες γὰρ οἱ Κρουστομερῖνοι τό τε πλῆθος τῆς ἡκούσης ἐπ' αὐτοὺς δυνάμεως καὶ τὴν ἑαυτῶν ἀσθένειαν οὐδεμιᾶς αὐτοῖς ἐπικουρίας παρὰ τῶν ἄλλων Λατίνων ἀφικομένης ἀνέῳξαν τὰς πύλας καὶ προελθόντες οἱ πρεσβύτατοι τῶν πολιτῶν καὶ τιμιώτατοι παρέδοσαν αὐτῷ τὴν πόλιν ἀξιοῦντες
6 ἐπιεικῶς σφισι χρήσασθαι καὶ μετρίως. τῷ δὲ κατ' εὐχὴν τὸ πρᾶγμα ἐφάνη καὶ παρελθὼν εἰς τὸ τεῖχος ἀπέκτεινε μὲν οὐδένα Κρουστομερίνων, ὀλίγους δὲ πάνυ τοὺς αἰτίους τῆς ἀποστάσεως φυγαῖς ἀιδίοις ἐξημίωσε, τοῖς δ' ἄλλοις ἅπασι τὰ σφέτερα συνεχώρησεν ἔχειν καὶ τῆς Ῥωμαίων πολιτείας μετέχειν ὡς πρότερον, τοῦ δὲ μηδὲν ἔτι παρακινῆσαι χάριν ἐποίκους αὐτοῖς κατέλιπε Ῥωμαίους.

L. Τὰ δ' αὐτὰ καὶ Νωμεντανοῖς διανοηθεῖσι τῶν αὐτῶν τυχεῖν ἐξεγένετο. καὶ γὰρ οὗτοι ληστήρια 546
πέμποντες ἐπὶ τοὺς Ῥωμαίων ἀγροὺς πολέμιοι κατέστησαν αὐτοῖς ἐκ τοῦ προφανοῦς ταῖς Λατίνων πεποιθότες συμμαχίαις· στρατεύσαντος δ' ἐπ' αὐτοὺς Ταρκυνίου καὶ τῆς Λατίνων ἐπικουρίας ὑστεριζούσης οὐχ οἷοί τε ὄντες αὐτοὶ πρὸς τοσαύτην δύναμιν ἀντέ-

1 Ἀλβανῶν c. Kiessling collatis verbis II, 36 2 δυναστείας B βασιλείας R 4 πολιορκίαις B πολιορκίαις τε A 5 παραστήσ⟨ε⟩σθαι B 8 ἀφικνουμένης B 9 προελθόντες Sylburg προσελθόντες O 10 παρέδοσαν Cobet Obs. p. 70 παρεδίδοσαν O 16 μετέχειν ὡς πρότερον B ὡς π. μ. R 19 νο·μεντανοῖς B

χειν, ἱκετηρίας ἀναλαβόντες ἐξῆλθον ἐκ τῆς πόλεως
καὶ παρέδοσαν ἑαυτούς. οἱ δὲ τὴν καλουμένην Κολ- 2
λατίαν κατοικοῦντες ἐπειράθησαν μὲν ἐλθεῖν διὰ
μάχης πρὸς τὰς Ῥωμαίων δυνάμεις καὶ προῆλθον
ἔξω τῆς πόλεως, ἐν ἁπάσαις δὲ ταῖς συμπλοκαῖς ἐλατ-
τούμενοι καὶ πληγὰς πολλὰς λαμβάνοντες ἠναγκά-
σθησαν πάλιν εἰς τὸ τεῖχος καταφυγεῖν καὶ διεπέμ-
ποντο πρὸς τὰς Λατίνων πόλεις αἰτούμενοι συμμα-
χίαν. ὡς δὲ βραδύτερα τὰ παρ' ἐκείνων ἦν, καὶ κατὰ
πολλὰ μέρη τοῦ τείχους οἱ πολέμιοι τὰς προσβολὰς
547 ἐποιοῦντο, παραδοῦναι τὴν πόλιν ἠναγκάσθησαν σὺν
χρόνῳ. οὐ μέντοι τῆς αὐτῆς μετριότητος ἔτυχον, ἧς 3
Νωμεντανοί τε καὶ Κρουστομερῖνοι, ἀλλ' ὅπλα τε ὁ
βασιλεὺς ἀφείλετο καὶ εἰς χρήματα ἐζημίωσε καὶ
φρουρὰν κατέλιπεν ἐν τῇ πόλει τὴν ἱκανὴν ἄρχειν τε
αὐτῶν ἔταξε τὴν ἀνυπεύθυνον ἀρχὴν διὰ βίου Ταρ-
κύνιον Ἄρροντα τὸν ἴδιον ἀδελφιδοῦν, ὃς μετὰ τὴν
τελευτὴν τοῦ τε πατρὸς Ἄρροντος καὶ τοῦ πάππου
Δημαράτου γενόμενος οὔτε τῶν πατρῴων οὔτε τῶν
τοῦ πάππου χρημάτων τὴν προσήκουσαν ἐκληρονό-
μησε μοῖραν καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν Ἠγέριος
ἐπωνομάσθη. τοὺς γὰρ ἀπόρους καὶ πτωχοὺς οὕτως
ὀνομάζουσι Ῥωμαῖοι. ἐξ οὗ δὲ παρέλαβε τὴν ἐκείνης
τῆς πόλεως ἐπιμέλειαν αὐτός τε Κολλατῖνος ἐπεκλή-
θη καὶ πάντες οἱ ἀπ' ἐκείνου γενόμενοι. μετὰ δὲ τὴν 4
Κολλατίας παράδοσιν ἐπὶ τὸν καλούμενον Κορνίκο-

4 προῆλθεν A 5 πάσαις B 9 ἦν] ἧκεν c. Kiessling
10 οἱ πολέμιοι B om. R 13 ὅπλα τινα Bb 19 δ<η>μαράτου B δαμαράτου A 21 ἠγέριος AB 23 ἐπονομάζουσι B
26 τὸ κ. Κορνίκολον c. Sylburg

λον ὁ βασιλεὺς ἐστράτευσεν· ἦν δὲ κἀκείνη τοῦ Λατί-
νων ἔθνους ἡ πόλις. λεηλατήσας δὲ τὴν χώραν 548
αὐτῶν κατὰ πολλὴν ἄδειαν οὐδενὸς ὑπὲρ αὐτῆς
ἀμυνομένου πρὸς αὐτὴν στρατεύεται τὴν πόλιν προ-
καλούμενος τοὺς ἄνδρας εἰς φιλίαν· οὐ βουλομένων
δὲ αὐτῶν εἰς διαλλαγὰς ἐλθεῖν, ἀλλὰ καὶ τοῦ τεί-
χους τῇ ἐχυρότητι πεποιθότων καὶ συμμαχίας πολ-
λαχόθεν ἥξειν οἰομένων, περὶ πάντα τὸν κύκλον τῆς
5 πόλεως τὴν δύναμιν περιστήσας ἐπειχομάχει. οἱ δὲ
Κορνικολανοὶ πολὺν μὲν χρόνον [ἀντεῖχον] ἀνδρείως
ἀπομαχόμενοι [καὶ] πολλὰς τοῖς προσβαλοῦσι πληγὰς
ἔδωκαν, κάμνοντες δὲ τῇ συνεχείᾳ τῶν πόνων καὶ
οὐδὲ τὴν αὐτὴν ἔτι γνώμην ἅπαντες φυλάττοντες
(τοῖς μὲν γὰρ ἐδόκει παραδιδόναι τὴν πόλιν, τοῖς δὲ
μέχρι παντὸς ἀντέχειν) δι' αὐτὸ τὸ στασιάζειν μάλιστα
6 καταπονούμενοι κατὰ κράτος ἑάλωσαν. τὸ μὲν οὖν
κράτιστον αὐτῶν μέρος ἐν τῇ καταλήψει τῆς πόλεως
μαχόμενον διεφθάρη, τὸ δὲ ἀγεννὲς καὶ διὰ τοῦτο
σωθὲν ἐν ἀνδραπόδων ἐπράθη λόγῳ γυναιξὶν ὁμοῦ
καὶ τέκνοις, ἡ δὲ πόλις αὐτῶν διαρπασθεῖσα ὑπὸ τῶν
7 κεκρατηκότων ἐνεπρήσθη. ἐφ' οἷς οἱ Λατῖνοι χαλε- 549
πῶς φέροντες ἐψηφίσαντο κοινῇ στρατιὰν ἐπὶ Ῥω-
μαίους ἐξαγαγεῖν καὶ παρασκευασάμενοι πολλὴν δύ-
ναμιν εἰς τὴν κρατίστην χώραν αὐτῶν ἐνέβαλον, ἐξ
ἧς αἰχμαλώτους τε πολλοὺς ἀπήγαγον καὶ λείας ἐγέ-
νοντο μεγάλης κύριοι. βασιλεὺς δὲ Ταρκύνιος ἐξῆλθε

4 πρὸς αὐτῇ στρατοπεδεύεται τῇ πόλει c. Kiessling, πο-ρεύεται Cobet Obs. p. 70 7 πανταχόθεν O praeter B 10 κορνικολάνοι AB | ἀντεῖχον A om. B 11 καὶ om. A 12 ἔδωκαν R ἔδοσαν B 16 κατὰ κράτος om. B 21 ἐνε-πρίσθη A | ἐφ' ἧς A 25 τε B om. R

μὲν ἐπ᾿ αὐτοὺς τὴν εὔζωνόν τε καὶ ἐν ἑτοίμῳ δύνα-
μιν ἐπαγόμενος, οὐκέτι δὲ καταλαβεῖν αὐτοὺς φθά-
σας εἰς τὴν ἐκείνων χώραν ἐνέβαλε καὶ τὰ ὅμοια
διέθηκε. τοιαῦτα συνέβαινε πολλὰ παραλλὰξ ἑκα- 8
τέροις ἐπὶ τὰς ὁμόρους χώρας ἐκστρατευομένοις ἐλατ-
τώματά τε καὶ πλεονεκτήματα, μία δὲ αὐτῶν ἐκ παρα-
τάξεως ἐγένετο μάχη Φιδήνης πόλεως πλησίον ἁπά-
σαις συμβαλόντων ταῖς δυνάμεσιν, ἐν ᾗ πολλοὶ μὲν
ἔπεσον ἀμφοτέρων, ἐνίκησαν δὲ Ῥωμαῖοι καὶ τοὺς
Λατίνους ἠνάγκασαν λιπόντας τὸν χάρακα νύκτωρ εἰς
τὰς ἑαυτῶν πόλεις ἀπελθεῖν.

LI. Μετὰ δὲ τὸν ἀγῶνα τοῦτον ἔχων συντεταγμέ-
νην τὴν Ῥωμαίων δύναμιν ὁ Ταρκύνιος ἐπὶ τὰς
πόλεις αὐτῶν ἐχώρει λόγους προφέρων περὶ φιλίας.
οἱ δ᾿ οὔτ᾿ ἐν τῷ κοινῷ συνεστῶσαν ἔχοντες δύναμιν
οὔτε ταῖς ἰδίαις παρασκευαῖς πεποιθότες ἐδέχοντο
550 τὰς προκλήσεις, καὶ παρεδίδοσαν αὐτῶν τινες τὰς
πόλεις ὁρῶντες, ὅτι ταῖς μὲν ἁλούσαις κατὰ κράτος
ἀνδραποδισμοί τε ἠκολούθουν καὶ κατασκαφαί, ταῖς
δὲ προσχωρούσαις καθ᾿ ὁμολογίας τὸ πειθαρχεῖν τοῖς
κεκρατηκόσι μόνον, ἄλλο δὲ ἀνήκεστον οὐδέν. πρῶ- 2
τον μὲν οὖν Φικόλνεοι προσέθεντο αὐτῷ πόλις ἀξιό-
λογος ἐπὶ συγκειμένοις τισὶ δικαίοις, ἔπειτα Καμαρῖ-
νοι, αἷς ἠκολούθησαν ἄλλαι τινὲς πολίχναι μικραὶ καὶ
φρούρια ἐχυρά. ἐφ᾿ οἷς ταραχθέντες οἱ λοιποὶ Λατῖ- 3
νοι καὶ δείσαντες μὴ πᾶν ὑφ᾿ ἑαυτῷ ποιήσηται τὸ

3 καὶ κατὰ τὰ B   14 *προσφέρων O   17 αὐτῷ τὰς πόλεις c. Reiske   20 προχωρούσαις A   21 ἄλλο del. Stephanus   22 φικόλνεοι Sylburg φιδηναῖοι R φειδηναῖοι B | αὐτῷ B om. R | πόλεις ἀξιολόγους A   23 οἱ Καμαρῖνοι R οἱ om. B

ἔθνος εἰς τὴν ἐν Φερεντίνῳ συνελθόντες ἀγορὰν
ἐψηφίσαντο τήν τε οἰκείαν δύναμιν ἐξ ἁπάσης πόλεως
ἐξάγειν καὶ τῶν πλησιοχώρων ἐθνῶν τὰ κράτιστα πα-
ρακαλεῖν, καὶ διεπρεσβεύοντο πρὸς Τυρρηνούς τε καὶ
4 Σαβίνους αἰτούμενοι συμμαχίαν. Σαβῖνοι μὲν οὖν
ὑπέσχοντο αὐτοῖς, ἐπειδὰν ἐκείνους ἐμβεβληκότας εἰς
τὴν Ῥωμαίων γῆν ἀκούσωσιν, ἀναλαβόντες καὶ αὐτοὶ 551
τὰ ὅπλα τὴν πλησίον αὐτῶν χώραν λεηλατήσειν·
Τυρρηνοὶ δὲ συμμαχίαν ἀποστελεῖν ὡμολόγησαν, ἧς
ἂν αὐτοὶ δεηθῶσιν, οὐχ ἅπαντες ἐπὶ τῆς αὐτῆς γενό-
μενοι γνώμης, ἀλλὰ πέντε πόλεις μόναι Κλουσῖνοί τε
καὶ Ἀρρητῖνοι καὶ Οὐολατερρανοὶ Ῥουσιλανοί τε καὶ
ἔτι πρὸς τούτοις Οὐετυλωνιᾶται.

LII. Ταύταις ἐπαρθέντες ταῖς ἐλπίσιν οἱ Λατῖνοι
παρασκευασάμενοι δύναμιν οἰκείαν συχνὴν καὶ τὴν
παρὰ Τυρρηνῶν προσλαβόντες εἰς τὴν Ῥωμαίων γῆν
ἐνέβαλον, καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἐκ τοῦ Σαβίνων
ἔθνους αἱ τοῦ πολέμου κοινωνήσειν αὐτοῖς ὑποσχό-
μεναι πόλεις τὴν προσόμουρον κυροῦσαν αὐταῖς χώ-
ραν ἐδῄουν. ὁ δὲ τῶν Ῥωμαίων βασιλεὺς παρα-
σκευασάμενος καὶ αὐτὸς ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ πολλὴν
καὶ ἀγαθὴν δύναμιν ἐξῆγεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους διὰ 552
2 ταχέων. Σαβίνοις μὲν οὖν ἅμα καὶ Λατίνοις πολε-
μεῖν καὶ διαιρεῖν εἰς δύο μέρη τὴν δύναμιν οὐκ ἀσφα-

1 φερεντίνῳ B φερεντίῳ R 6 εἰςβεβληκότας c. Cobet Var. Lect. p. 280 7 καὶ B om. R 9 ἀποστέλειν Ba ἀποστελεῖν Bb ἀποστέλλειν R 10 ἧς ἂν αὐτοὶ μὴ δεηθῶσιν Reiske, ἧς ἂν μὴ αὐτοὶ δ. Cobet Obs. p. 70 | οὐχ ἅπαντες δὲ c. Portus 11 καλουσινοὶ O 12 οὐαλετέρναι· οἱ A οὐαλατερραῖναι οἱ B, corr. Reiske | ῥουσιλανοὶ B ῥουσαλανοὶ A 13 οὐετυλωνιάται AB 15 τὴν B om. R 17 σαβίνου A 19 * προσομοροῦσαν A π⟨ροσομορουσαν κυρ⟩οῦσαν B

λὲς ὑπέλαβεν εἶναι, ἅπασαν δὲ τὴν στρατιὰν ἐπὶ
Λατίνους ἄγειν ἐβουλεύσατο καὶ τίθεται πλησίον
αὐτῶν τὸν χάρακα. κατ' ἀρχὰς μὲν οὖν ὀκνηρῶς
εἶχον ἑκάτεροι πάσαις ἀποκινδυνεῦσαι ταῖς δυνάμεσι
δεδιότες τὰς ἀλλήλων παρασκευάς, ἀκροβολισμοὺς
δὲ κατιόντες ἐκ τῶν ἐρυμάτων οἱ ψιλοὶ παρ' ἑκατέ-
ρων συνεχεῖς ἐποιοῦντο καὶ ἦσαν ὡς τὰ πολλὰ ἰσό-
μαχοι· χρόνῳ δ' ὕστερον ἐμπεσούσης ἀμφοτέροις ἐκ 3
τῶν τοιούτων ἀψιμαχιῶν φιλονεικίας ἐπιβοηθοῦντες
ἑκάτεροι τοῖς σφετέροις, ὀλίγοι μὲν τὸ πρῶτον, ἔπειτα
σύμπαντες ἠναγκάσθησαν ἐκ τῶν στρατοπέδων προ-
ελθεῖν. καὶ καταστάντες εἰς μάχην ἄνδρες οὔτε πολε-
μικῶν ἀγώνων ἀτριβεῖς οὔτε πλήθει πολὺ ἀποδέοντες
ἀλλήλων πεζοί τε καὶ ἱππεῖς προθυμίᾳ τε ὡρμημένοι
πρὸς τὸν πόλεμον ὁμοίᾳ καὶ κινδύνων τὸν ἔσχατον
ἀναρριπτεῖν νομίσαντες ἠγωνίσαντο μὲν ἀμφότεροι
λόγου ἀξίως, διεκρίθησαν δὲ ἀπ' ἀλλήλων ἰσόμαχοι
553 νυκτὸς ἐπιλαβούσης. ἡ μέντοι μετὰ τὸν ἀγῶνα διά- 4
νοια ἑκατέρων οὐχ ὁμοία γενομένη φανεροὺς ἐποίησε
τοὺς κρεῖττον ἀγωνισαμένους τῶν ἑτέρων· τῇ γὰρ
ἑξῆς ἡμέρᾳ Λατῖνοι μὲν οὐκέτι προήεσαν ἐκ τοῦ χάρα-
κος, ὁ δὲ τῶν Ῥωμαίων βασιλεὺς ἐξαγαγὼν τὰς δυνά-
μεις εἰς τὸ πεδίον ἕτοιμος ἦν ἑτέραν ποιεῖσθαι μάχην
καὶ μέχρι πολλοῦ κατέσχεν ἐν τάξει τὴν φάλαγγα.
ὡς δ' οὐκ ἀντεπεξῄεσαν οἱ πολέμιοι, σκυλεύσας αὐ-
τῶν τοὺς νεκροὺς καὶ τοὺς ἰδίους ἀνελόμενος σὺν
πολλῷ αὐχήματι ἀπῆγε τὴν στρατιὰν ἐπὶ τὸν ἑαυτοῦ
χάρακα.

8 τὸν B om. R   15 κίνδυνον c. Kiessling   16 ἀναρ-
ριπεῖν A   22 τῶν B om. R   24 κατέσχεν B κατεῖχεν R

LIII. Ταῖς δ' ἑξῆς ἡμέραις ἀφικομένης τοῖς Λατίνοις ἑτέρας παρὰ Τυρρηνῶν συμμαχίας δεύτερος ἀγὼν γίνεται πολὺ μείζων τοῦ προτέρου, ἐξ οὗ νίκην ἀναιρεῖται βασιλεὺς Ταρκύνιος ἐπιφανεστάτην, ἧς αὐτὸς αἴτιος ὡμολογεῖτο ὑπὸ πάντων γεγενῆσθαι. 2 καμνούσης γὰρ ἤδη τῆς Ῥωμαϊκῆς φάλαγγος καὶ κατὰ τὸ ἀριστερὸν κέρας παραρρηγνυμένης μαθὼν τὸ γινόμενον ἐλάττωμα περὶ τοὺς σφετέρους (ἔτυχε δὲ τότε μαχόμενος ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ κέρατος) τὰς κρατίστας 564 τῶν ἱππέων ἴλας ἐπιστρέψας καὶ τῶν πεζῶν τοὺς ἀκμαιοτάτους ἀναλαβὼν ἦγε κατὰ νώτου τῆς ἑαυτοῦ στρατιᾶς καὶ παραλλάξας τὸ ἀριστερὸν κέρας ἤλαυνεν ἔτι προσωτέρω τῆς φάλαγγος. ἔπειτα ἐπιστρέψας ἐπὶ δόρυ καὶ τὰ κέντρα προσβαλὼν τοῖς ἵπποις εἰς πλαγίους ἐμβάλλει τοὺς τῶν Τυρρηνῶν λόχους (οὗτοι γὰρ ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ τῶν πολεμίων μαχόμενοι κέρατος ἐτρέψαντο τοὺς καθ' ἑαυτούς), ἐπιφανεὶς δ' αὐτοῖς ἀπροσδόκητος πολλὴν ἔκπληξιν καὶ ταραχὴν παρέσχεν. 3 ἐν δὲ τούτῳ καὶ ἡ πεζὴ τῶν Ῥωμαίων δύναμις ἀναλαβοῦσα ἑαυτὴν ἐκ τοῦ προτέρου δείματος εἰς ἀντίπαλα ἐχώρει, καὶ μετὰ τοῦτο φόνος τε πολὺς τῶν Τυρρηνῶν ἐγίνετο καὶ τροπὴ τοῦ δεξιοῦ κέρατος παντελής. Ταρκύνιος δὲ τοῖς ἡγεμόσι τῶν πεζῶν ἀκολουθεῖν κελεύσας ἐν κόσμῳ καὶ βάδην αὐτὸς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἐχώρει τὸ τῶν πολεμίων ἐλαύνων τοὺς ἵππους ἀνὰ κράτος, φθάσας δὲ τοὺς ἐκ τῆς τροπῆς ἀνασωζομένους ἐγκρατὴς γίνεται τοῦ χάρακος

1 τῇ δ' ἑξῆς ἡμέρᾳ c. Portus 8 γινόμενον om. A 13 τὴν φάλαγγα A 14 τῷ ἵππῳ c. Reudler Tiroc. p. 31 18 ἀπροσδοκήτως A 22 ἐγίνετο B ἐγένετο R 26 τοὺς ἵππους del. Cobet Obs. p. 17

εὐθὺς ἐξ ἐφόδου. οἱ γὰρ ἐν αὐτῷ καταλειφθέντες
οὔτε τὴν κατασχοῦσαν τοὺς σφετέρους συμφορὰν
555 προεγνωκότες οὔτε τοὺς προσιόντας ἱππεῖς γνωρίσαι
διὰ τὸ αἰφνίδιον τῆς ἐφόδου δυνηθέντες εἴασαν αὐ-
τοὺς παρελθεῖν. ἁλούσης δὲ τῆς παρασκευῆς τῶν 4
Λατίνων οἱ μὲν ἀναχωροῦντες ἐκ τῆς τροπῆς ⟨ὡς⟩ εἰς
ἀσφαλῆ καταφυγὴν ὑπὸ τῶν καταλαβομένων αὐτὴν
ἱππέων ἀπώλλυντο, οἱ δ' ἐκ τοῦ στρατοπέδου φεύ-
γειν ὁρμήσαντες εἰς τὸ πεδίον ὑπὸ τῆς Ῥωμαϊκῆς
φάλαγγος ὁμόσε χωρούσης ἀπέθνησκον, οἱ δὲ πλείους
αὐτῶν ὠθούμενοί τε ὑπ' ἀλλήλων καὶ καταπατού-
μενοι περὶ τοῖς σκόλοψιν ἢ κατὰ τὰς τάφρους τὸν
οἴκτιστόν τε καὶ ἀγεννέστατον τρόπον διεφθάρησαν·
ὥστ' ἠναγκάσθησαν οἱ περιλειπόμενοι τῆς σωτηρίας
οὐδένα πόρον εὑρεῖν δυνάμενοι παραδοῦναι τοῖς κε-
κρατηκόσιν ἑαυτούς. γενόμενος δὲ ὁ Ταρκύνιος πολ- 5
λῶν σωμάτων τε καὶ χρημάτων ἐγκρατὴς τοὺς μὲν
αἰχμαλώτους ἀπέδοτο, τὰ δ' ἐν τῷ χάρακι καταλη-
φθέντα τοῖς στρατιώταις ἐχαρίσατο.

LIIII. Ταῦτα διαπραξάμενος ἐπὶ τὰς πόλεις τῶν
Λατίνων ἦγε τὴν δύναμιν, ὡς μάχῃ τὰς μὴ προσχω-
ρούσας αὐτῷ παραστησόμενος· οὐ μὴν ἐδέησέ γε αὐτῷ
556 τειχομαχίας. ἅπαντες γὰρ εἰς ἱκεσίας καὶ δεήσεις
ἐτράποντο καὶ πρέσβεις ἀπὸ τοῦ κοινοῦ πέμψαντες
καταλύσασθαι τὸν πόλεμον ἠξίουν ἐφ' οἷς αὐτὸς ἠβού-
λετο καὶ τὰς πόλεις παρέδοσαν. γενόμενος δὲ τῶν 2

1 καταλιφθέντες B καταληφθέντες A 2 συμφορὰν τοὺς σφετέρους O praeter B 5 παρεμβολῆς c. Portus 6 ὡς add. Kiessling 8 ἀπώλυντο A 10 οἱ δὲ A οἵ τε B 18 καταλειφθέντα B 21 προςχωρούσας B προχωρούσης R 25 ἐβούλετο A

πόλεων κατὰ τάσδε τὰς ὁμολογίας ὁ βασιλεὺς κύριος ἐπιεικέστατα πάσαις προσηνέχθη καὶ μετριώτατα. οὔτε γὰρ ἀπέκτεινεν οὔτε φεύγειν ἠνάγκασεν οὔτε χρήμασιν ἐζημίωσε Λατίνων οὐδένα γῆν τε αὐτοῖς καρποῦσθαι τὴν ἑαυτῶν ἐπέτρεψε καὶ πολιτεύμασι χρήσασθαι τοῖς πατρίοις ἐφῆκεν, ἀποδοῦναι δὲ αὐτοὺς ἐκέλευσε Ῥωμαίοις τούς τε αὐτομόλους καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἄνευ λύτρων θεράποντάς τε ἀποκαταστῆσαι τοῖς δεσπόταις ὅσων ἐγένοντο κατὰ τὰς προνομὰς κύριοι καὶ χρήματα ὅσα τοὺς γεωργοὺς ἀφείλοντο διαλῦσαι καὶ εἴ τι ἄλλο κατέβλαψαν ἢ διέφθειραν ἐν ταῖς εἰσβολαῖς ἐπανορθῶσαι.
3 ταῦτα δὲ ποιήσαντας εἶναι φίλους Ῥωμαίων καὶ συμμάχους ἅπαντα πράττοντας ὅσα ἂν ἐκεῖνοι κελεύωσιν. ὁ μὲν δὴ πρὸς Λατίνους συστὰς Ῥωμαίοις πόλεμος εἰς τοῦτο τὸ τέλος κατέσκηψε, καὶ βασιλεὺς Ταρκύνιος τὸν ἐπινίκιον ἐκ τοῦ πολέμου τούτου κατήγαγε θρίαμβον.

LV. Τῷ δ' ἑξῆς ἔτει παραλαβὼν τὴν δύναμιν 557
ἐπὶ Σαβίνους ἦγεν ἐκ πολλοῦ τὴν προαίρεσιν αὐτοῦ καὶ τὴν παρασκευὴν τὴν ἐφ' ἑαυτοὺς προεγνωκότας. οὐχ ὑπομείναντες δὲ εἰς τὴν ἑαυτῶν χώραν παρεῖναι τὸν πόλεμον, ἀλλ' ἀντιπαρασκευασάμενοι δύναμιν ἱκανὴν ἐχώρουν ὁμόσε. γενομένης δὲ αὐτοῖς μάχης περὶ τὰ μεθόρια τῆς χώρας ἄχρι νυκτὸς ἐνίκων μὲν οὐδέτεροι, πάνυ δ' ἰσχυρῶς ἐπόνησαν ἀμφότεροι.
2 ταῖς γοῦν ἑξῆς ἡμέραις οὔτε ὁ τῶν Σαβίνων ἡγεμὼν προῆγεν ἐκ τοῦ χάρακος τὰς δυνάμεις οὔτε ὁ τῶν

6 αὐτοὺς B om. R 10 τοὺς γεωργοὺς ἀφείλοντο B ἀφ. τ. γ. R 21 παριέναι c. Kiessling, Cobet Obs. p. 70 25 ἐποίησαν A 27 προῆγε B προσῆγε R | τὰς δυνάμεις ἐκ τοῦ χάρακος O praeter B

Ῥωμαίων βασιλεύς, ἀλλ' ἀναστρατοπεδεύσαντες ἀμφότεροι καὶ τῆς ἀλλήλων γῆς οὐδὲν κακώσαντες ἀπήεσαν ἐπ' οἴκου. γνώμη δ' ἀμφοτέρων ἦν ὁμοία μείζονα δύναμιν ἑτέραν ἐπὶ τὴν ἀλλήλων χώραν ἐξάγειν
3 ἔαρος ἀρχομένου. ἐπεὶ δὲ ⟨πάντα⟩ παρεσκεύαστο αὐτοῖς, πρότεροι μὲν ἐξῆλθον οἱ Σαβῖνοι Τυρρηνῶν
558 ἔχοντες [δύναμιν] ἱκανὴν [πρὸς] συμμαχίαν καὶ καταστρατοπεδεύονται Φιδήνης πλησίον περὶ τὰς συμβολὰς τοῦ τε Ἀνίητος καὶ τοῦ Τεβέριος ποταμοῦ διττοὺς βαλόμενοι τοὺς χάρακας ἐναντίους τε καὶ συνεχεῖς ἀλλήλοις, μέσον ἔχοντες τὸ κοινὸν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν ποταμῶν ῥεῖθρον, ἐφ' οὗ κατεσκεύαστο γέφυρα ξυλόφρακτος σκάφαις ἀνεχομένη καὶ σχεδίαις ἡ ποιοῦσα ταχείας τὰς πρὸς ἀλλήλους ἀφίξεις καὶ τὸν χάρακα
4 ἕνα. πυθόμενος δὲ τὴν εἰσβολὴν αὐτῶν ὁ Ταρκύνιος ἐξῆγε καὶ αὐτὸς τὸ Ῥωμαίων στράτευμα καθιδρύεταί τε μικρὸν ἀνωτέρω τῆς ἐκείνων στρατοπεδείας παρὰ τὸν Ἀνίητα ποταμὸν ἐπὶ λόφου τινὸς καρτεροῦ. ἁπάσῃ δὲ προθυμίᾳ πρὸς τὸν πόλεμον ὡρμημένων ἀμφοτέρων οὐδεὶς ἀγὼν ἐκ παρατάξεως οὔτε μείζων οὔτ' ἐλάσσων αὐτοῖς συνέστη. ἔφθασε γὰρ ὁ Ταρκύνιος ἀγχινοίᾳ στρατηγικῇ πάντα συντρίψας τὰ τῶν Σαβίνων πράγματα καὶ τὰς παρεμβολὰς αὐτῶν ἀμφοτέρας ἑλόμενος. τὸ δὲ στρατήγημα τοῦ ἀνδρὸς τοιόνδε ἦν·

2 κακώσαντες B δῃώσαντες R 3 ἦν μία c. Cobet Obs. p. 71 5 πάντα add. Kiessling 7 δύναμιν om. B | ἱκανὴν om. B (?) | πρὸς om. B 9 διττὰς A 10 ἀλλήλους A 11 ἔχοντας c. Reiske 14 τοὺς δύο χάρακας ἕνα ἐποίει c. Reiske 16 τὸ ῥωμαίων B τῶν ῥ. A | καθιδρύεται B καθίδρυται R 17 τε om. Ba 18 ἀνίητα A

LVI. Σκάφας ποταμηγοὺς καὶ σχεδίας ξύλων
αὔων καὶ φρυγάνων γεμούσας, ἔτι δὲ πίσσης τε καὶ
θείου παρασκευασάμενος ἐπὶ θατέρου τῶν ποταμῶν, 559
παρ' ὃν αὐτὸς ἐστρατοπεδεύκει, ἔπειτα φυλάξας ἄνε-
μον οὔριον περὶ τὴν ἑωθινὴν φυλακὴν πῦρ ἐνεῖναι
ταῖς ὕλαις ἐκέλευσε καὶ μεθεῖναι τὰς σκάφας καὶ τὰς
σχεδίας φέρεσθαι κατὰ ῥοῦν. αἱ δὲ ἐν ὀλίγῳ πάνυ
χρόνῳ διελθοῦσαι τὸν μεταξὺ πόρον ἐμπίπτουσι τῇ
2 γεφύρᾳ καὶ ἀνάπτουσιν αὐτὴν πολλαχόθεν. τῶν δὲ
Σαβίνων ὡς εἶδον ἄφνω πολλὴν φλόγα φερομένην
συνδραμόντων ἐπὶ τὴν βοήθειαν καὶ πάντα μηχανω-
μένων ὅσα σβεστήρια τοῦ πυρὸς ἦν, ἧκεν ὁ Ταρ-
κύνιος περὶ τὸν ὄρθρον ἄγων συντεταγμένην τὴν Ῥω-
μαίων δύναμιν καὶ προσβαλὼν θατέρῳ χάρακι τῶν
μὲν πλείστων ἐκλελοιπότων τὰς φυλακὰς διὰ τὴν ἐπὶ
τὰ καιόμενα ὁρμήν, ὀλίγων δέ τινων πρὸς ἀλκὴν τρα-
3 πομένων, ἐγκρατὴς αὐτοῦ γίνεται δίχα πόνου. ἐν ᾧ
δὲ ταῦτα ἐπράττετο χρόνῳ καὶ τὸν ἕτερον τῶν Σα-
βίνων χάρακα τὸν ἐπέκεινα τοῦ ποταμοῦ κείμενον
ἑτέρα δύναμις Ῥωμαίων ἐπελθοῦσα αἱρεῖ, ἣ προαπ-
έσταλτο μὲν ὑπὸ Ταρκυνίου περὶ πρῶτον ὕπνον,
διεληλύθει δὲ τὸν ἐκ τῶν δυεῖν ποταμῶν ἕνα γενό- 560
μενον ἐν σκάφαις καὶ σχεδίαις καθ' ὃ μέρος περαι-
ουμένη λήσεσθαι ἔμελλε τοὺς Σαβίνους, πλησίον δὲ
τῆς ἑτέρας ἐγεγόνει παρεμβολῆς ἅμα τῷ θεάσασθαι
τὴν γέφυραν καιομένην· τοῦτο γὰρ ἦν αὐτῇ τὸ σύν-

2 θείου τε καὶ πίσσης O praeter B 13 ἄγων συντε-ταγμένην B σ. ἄγων R 15 καὶ διὰ B 17 κόνου B πόνων R 20 αἴρει A def. Sylburg 22 δυεῖν B δυοῖν R 23 γινό-μενον B | καθὸ A 24 τοὺς Σαβίνους ἔμελλε B

θημα τῆς ἐφόδου. τῶν δ' ἐν τοῖς χάραξι καταληφθέν- 4
των οἱ μὲν ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων μαχόμενοι κατεκόπη-
σαν, οἱ δ' εἰς τὴν συμβολὴν τῶν ποταμῶν ῥίψαντες
ἑαυτοὺς οὐ δυνηθέντες ὑπερενεχθῆναι τὰς δίνας
κατεπόθησαν· ἐφθάρη δέ τις αὐτῶν μοῖρα οὐκ ὀλίγη
καὶ κατὰ τὴν βοήθειαν τῆς γεφύρας ὑπὸ τοῦ πυρός.
λαβὼν δὲ ὁ Ταρκύνιος ἀμφότερα τὰ στρατόπεδα τὰ
μὲν ἐν αὐτοῖς καταληφθέντα χρήματα τοῖς στρατιώ-
ταις ἐπέτρεψε διανείμασθαι, τοὺς δὲ αἰχμαλώτους
πολλοὺς πάνυ ὄντας Σαβίνων τε αὐτῶν καὶ Τυρρη-
νῶν εἰς Ῥώμην ἀγαγὼν διὰ πολλῆς εἶχε φυλακῆς.

LVII. Σαβῖνοι μὲν οὖν ἐγνωσιμάχησαν ὑπὸ τῆς
τότε συμφορᾶς βιασθέντες καὶ πρεσβευτὰς ἀποστεί-
λαντες ἀνοχὰς ἐποιήσαντο τοῦ πολέμου [σπονδὰς] ἑξαε-
561 τεῖς, Τυρρηνοὶ δὲ ὀργῇ φέροντες ὅτι ἡττηντό τε ὑπὸ
Ῥωμαίων πολλάκις καὶ ὅτι τοὺς αἰχμαλώτους αὐτοῖς
ὁ Ταρκύνιος οὐκ ἀπεδίδου πρεσβευσαμένοις, ἀλλ' ἐν
ὁμήρων κατεῖχε λόγῳ, ψήφισμα ποιοῦνται πάσας τὰς
τῶν Τυρρηνῶν πόλεις κοινῇ τὸν κατὰ Ῥωμαίων πό-
λεμον ἐκφέρειν, τὴν δὲ μὴ μετέχουσαν τῆς στρατείας
ἔκσπονδον εἶναι. ταῦτ' ἐπικυρώσαντες ἐξῆγον τὰς 2
δυνάμεις καὶ διαβάντες τὸν Τέβεριν ἀγχοῦ Φιδήνης
τίθενται τὰ ὅπλα. γενόμενοι δὲ τῆς πόλεως ταύτης
ἐγκρατεῖς διὰ προδοσίας στασιασάντων πρὸς ἀλλήλους
τῶν ἐν αὐτῇ καὶ πολλὰ μὲν σώματα λαβόντες, πολ-

5 διεφθάρη c. Cobet Obs. p. 71   12 ἀπὸ O corr. Pflugk
13 βιασθέντες del. Cobet l. l.   14 post ἀνοχὰς add. Reiske
αἰτησομένους, σπονδὰς del. Kiessling, Cobet Obs. p. 71 seq.
καὶ σπονδὰς Portus   15 ὀργῇ] δι' ὀργῆς c. Kiessling | ὅτε A
19 τῶν om. B   20 στρατείας Sylburg στρατιᾶς O   24 πρὸς
ἀλλήλους B om. R

λον ὁ βασιλεὺς ἐστράτευσεν· ἦν δὲ κἀκείνη τοῦ Λατί-
νων ἔθνους ἡ πόλις. λεηλατήσας δὲ τὴν χώραν 548
αὐτῶν κατὰ πολλὴν ἄδειαν οὐδενὸς ὑπὲρ αὐτῆς
ἀμυνομένου πρὸς αὐτὴν στρατεύεται τὴν πόλιν προ-
καλούμενος τοὺς ἄνδρας εἰς φιλίαν· οὐ βουλομένων
δὲ αὐτῶν εἰς διαλλαγὰς ἐλθεῖν, ἀλλὰ καὶ τοῦ τεί-
χους τῇ ἐχυρότητι πεποιθότων καὶ συμμαχίας πολ-
λαχόθεν ἥξειν οἰομένων, περὶ πάντα τὸν κύκλον τῆς
5 πόλεως τὴν δύναμιν περιστήσας ἐτειχομάχει. οἱ δὲ
Κορνικολανοὶ πολὺν μὲν χρόνον [ἀντεῖχον] ἀνδρείως
ἀπομαχόμενοι [καὶ] πολλὰς τοῖς προσβαλοῦσι πληγὰς
ἔδωκαν, κάμνοντες δὲ τῇ συνεχείᾳ τῶν πόνων καὶ
οὐδὲ τὴν αὐτὴν ἔτι γνώμην ἅπαντες φυλάττοντες
(τοῖς μὲν γὰρ ἐδόκει παραδιδόναι τὴν πόλιν, τοῖς δὲ
μέχρι παντὸς ἀντέχειν) δι' αὐτὸ τὸ στασιάζειν μάλιστα
6 καταπονούμενοι κατὰ κράτος ἑάλωσαν. τὸ μὲν οὖν
κράτιστον αὐτῶν μέρος ἐν τῇ καταλήψει τῆς πόλεως
μαχόμενον διεφθάρη, τὸ δὲ ἀγεννὲς καὶ διὰ τοῦτο
σωθὲν ἐν ἀνδραπόδων ἐπράθη λόγῳ γυναιξὶν ὁμοῦ
καὶ τέκνοις, ἡ δὲ πόλις αὐτῶν διαρπασθεῖσα ὑπὸ τῶν
7 κεκρατηκότων ἐνεπρήσθη. ἐφ' οἷς οἱ Λατῖνοι χαλε- 549
πῶς φέροντες ἐψηφίσαντο κοινῇ στρατιὰν ἐπὶ Ῥω-
μαίους ἐξαγαγεῖν καὶ παρασκευασάμενοι πολλὴν δύ-
ναμιν εἰς τὴν κρατίστην χώραν αὐτῶν ἐνέβαλον, ἐξ
ἧς αἰχμαλώτους τε πολλοὺς ἀπήγαγον καὶ λείας ἐγέ-
νοντο μεγάλης κύριοι. βασιλεὺς δὲ Ταρκύνιος ἐξῆλθε

4 πρὸς αὐτῇ στρατοπεδεύεται τῇ πόλει c. Kiessling, πορεύεται Cobet Obs. p. 70 7 πανταχόθεν O praeter B 10 κορνικολάνοι AB | ἀνεῖχον A om. B 11 καὶ om. A 12 ἔδωκαν R ἔδοσαν B 16 κατὰ κράτος om. B 21 ἐνεπρίσθη A | ἐφ' ἧς A 25 τε B om. R

μὲν ἐπ' αὐτοὺς τὴν εὔζωνόν τε καὶ ἐν ἑτοίμῳ δύνα-
μιν ἐπαγόμενος, οὐκέτι δὲ καταλαβεῖν αὐτοὺς φθά-
σας εἰς τὴν ἐκείνων χώραν ἐνέβαλε καὶ τὰ ὅμοια
διέθηκε. τοιαῦτα συνέβαινε πολλὰ παραλλὰξ ἑκα- 8
τέροις ἐπὶ τὰς ὁμόρους χώρας ἐκστρατευομένοις ἐλατ-
τώματά τε καὶ πλεονεκτήματα, μία δὲ αὐτῶν ἐκ παρα-
τάξεως ἐγένετο μάχη Φιδήνης πόλεως πλησίον ἁπά-
σαις συμβαλόντων ταῖς δυνάμεσιν, ἐν ᾗ πολλοὶ μὲν
ἔπεσον ἀμφοτέρων, ἐνίκησαν δὲ Ῥωμαῖοι καὶ τοὺς
Λατίνους ἠνάγκασαν λιπόντας τὸν χάρακα νύκτωρ εἰς
τὰς ἑαυτῶν πόλεις ἀπελθεῖν.

LI. Μετὰ δὲ τὸν ἀγῶνα τοῦτον ἔχων συντεταγμέ-
νην τὴν Ῥωμαίων δύναμιν ὁ Ταρκύνιος ἐπὶ τὰς
πόλεις αὐτῶν ἐχώρει λόγους προφέρων περὶ φιλίας.
οἱ δ' οὔτ' ἐν τῷ κοινῷ συνεστῶσαν ἔχοντες δύναμιν
οὔτε ταῖς ἰδίαις παρασκευαῖς πεποιθότες ἐδέχοντο
550 τὰς προκλήσεις, καὶ παρεδίδοσαν αὐτῶν τινες τὰς
πόλεις ὁρῶντες, ὅτι ταῖς μὲν ἁλούσαις κατὰ κράτος
ἀνδραποδισμοί τε ἠκολούθουν καὶ κατασκαφαί, ταῖς
δὲ προσχωρούσαις καθ' ὁμολογίας τὸ πειθαρχεῖν τοῖς
κεκρατηκόσι μόνον, ἄλλο δὲ ἀνήκεστον οὐδέν. πρῶ- 2
τον μὲν οὖν Φικόλνεοι προσέθεντο αὐτῷ πόλις ἀξιό-
λογος ἐπὶ συγκειμένοις τισὶ δικαίοις, ἔπειτα Καμαρῖ-
νοι, αἷς ἠκολούθησαν ἄλλαι τινὲς πολίχναι μικραὶ καὶ
φρούρια ἐχυρά. ἐφ' οἷς ταραχθέντες οἱ λοιποὶ Λατῖ- 3
νοι καὶ δείσαντες μὴ πᾶν ὑφ' ἑαυτῷ ποιήσηται τὸ

3 καὶ κατὰ τὰ B 14 *προσφέρων O 17 αὐτῷ τὰς πόλεις c. Reiske 20 προχωρούσαις A 21 ἄλλο del. Stephanus 22 φικόλνεοι Sylburg φιδηναῖοι R φειδηναῖοι B | αὐτῷ B om. R | πόλεις ἀξιολόγους A 23 οἱ Καμαρῖνοι R οἱ om. B

ἔθνος εἰς τὴν ἐν Φερεντίνῳ συνελθόντες ἀγορὰν ἐψηφίσαντο τήν τε οἰκείαν δύναμιν ἐξ ἁπάσης πόλεως ἐξάγειν καὶ τῶν πλησιοχώρων ἐθνῶν τὰ κράτιστα παρακαλεῖν, καὶ διεπρεσβεύοντο πρὸς Τυρρηνούς τε καὶ
4 Σαβίνους αἰτούμενοι συμμαχίαν. Σαβῖνοι μὲν οὖν ὑπέσχοντο αὐτοῖς, ἐπειδὰν ἐκείνους ἐμβεβληκότας εἰς τὴν Ῥωμαίων γῆν ἀκούσωσιν, ἀναλαβόντες καὶ αὐτοὶ 551
τὰ ὅπλα τὴν πλησίον αὐτῶν χώραν λεηλατήσειν· Τυρρηνοὶ δὲ συμμαχίαν ἀποστελεῖν ὡμολόγησαν, ἧς ἂν αὐτοὶ δεηθῶσιν, οὐχ ἅπαντες ἐπὶ τῆς αὐτῆς γενόμενοι γνώμης, ἀλλὰ πέντε πόλεις μόναι Κλουσῖνοί τε καὶ Ἀρρητῖνοι καὶ Οὐολατερρανοὶ Ῥουσιλανοί τε καὶ ἔτι πρὸς τούτοις Οὐετυλωνιᾶται.

LII. Ταύταις ἐπαρθέντες ταῖς ἐλπίσιν οἱ Λατῖνοι παρασκευασάμενοι δύναμιν οἰκείαν συχνὴν καὶ τὴν παρὰ Τυρρηνῶν προσλαβόντες εἰς τὴν Ῥωμαίων γῆν ἐνέβαλον, καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἐκ τοῦ Σαβίνων ἔθνους αἱ τοῦ πολέμου κοινωνήσειν αὐτοῖς ὑποσχόμεναι πόλεις τὴν προσόμουρον κυροῦσαν αὐταῖς χώραν ἐδῄουν. ὁ δὲ τῶν Ῥωμαίων βασιλεὺς παρασκευασάμενος καὶ αὐτὸς ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ πολλὴν καὶ ἀγαθὴν δύναμιν ἐξῆγεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους διὰ 552
2 ταχέων. Σαβίνοις μὲν οὖν ἅμα καὶ Λατίνοις πολεμεῖν καὶ διαιρεῖν εἰς δύο μέρη τὴν δύναμιν οὐκ ἀσφα-

1 φερεντίνῳ B φερεντίῳ R 6 εἰςβεβληκότας c. Cobet Var. Lect. p. 280 7 καὶ B om. R 9 ἀποστέλειν Ba ἀποστελεῖν Bb ἀποστέλλειν R 10 ἧς ἂν αὐτοὶ μὴ δεηθῶσιν Reiske, ἧς ἂν μὴ αὐτοὶ δ. Cobet Obs. p. 70 | οὐχ ἅπαντες δὲ c. Portus 11 καλουσινοὶ O 12 οὐαλετέρναι· οἱ A οὐαλατερραῖναι οἱ B, corr. Reiske | ῥουσιλανοὶ B ῥουσαλανοὶ A 13 οὐετυλωνιάται AB 15 τὴν B om. R 17 σαβίνου A 19 * προσομοροῦσαν A π⟨ροσομορουσαν κυρ⟩οῦσαν B

λὲς ὑπέλαβεν εἶναι, ἅπασαν δὲ τὴν στρατιὰν ἐπὶ Λατίνους ἄγειν ἐβουλεύσατο καὶ τίθεται πλησίον αὐτῶν τὸν χάρακα. κατ᾽ ἀρχὰς μὲν οὖν ὀκνηρῶς εἶχον ἑκάτεροι πάσαις ἀποκινδυνεῦσαι ταῖς δυνάμεσι δεδιότες τὰς ἀλλήλων παρασκευάς, ἀκροβολισμοὺς δὲ κατιόντες ἐκ τῶν ἐρυμάτων οἱ ψιλοὶ παρ᾽ ἑκατέρων συνεχεῖς ἐποιοῦντο καὶ ἦσαν ὡς τὰ πολλὰ ἰσόμαχοι· χρόνῳ δ᾽ ὕστερον ἐμπεσούσης ἀμφοτέροις ἐκ 3
τῶν τοιούτων ἀψιμαχιῶν φιλονεικίας ἐπιβοηθοῦντες ἑκάτεροι τοῖς σφετέροις, ὀλίγοι μὲν τὸ πρῶτον, ἔπειτα σύμπαντες ἠναγκάσθησαν ἐκ τῶν στρατοπέδων προελθεῖν. καὶ καταστάντες εἰς μάχην ἄνδρες οὔτε πολεμικῶν ἀγώνων ἀτριβεῖς οὔτε πλήθει πολὺ ἀποδέοντες ἀλλήλων πεζοί τε καὶ ἱππεῖς προθυμίᾳ τε ὡρμημένοι πρὸς τὸν πόλεμον ὁμοίᾳ καὶ κινδύνων τὸν ἔσχατον ἀναρριπτεῖν νομίσαντες ἠγωνίσαντο μὲν ἀμφότεροι λόγου ἀξίως, διεκρίθησαν δὲ ἀπ᾽ ἀλλήλων ἰσόμαχοι
553 νυκτὸς ἐπιλαβούσης. ἡ μέντοι μετὰ τὸν ἀγῶνα διά- 4
νοια ἑκατέρων οὐχ ὁμοία γενομένη φανεροὺς ἐποίησε τοὺς κρεῖττον ἀγωνισαμένους τῶν ἑτέρων· τῇ γὰρ ἑξῆς ἡμέρᾳ Λατῖνοι μὲν οὐκέτι προῄεσαν ἐκ τοῦ χάρακος, ὁ δὲ τῶν Ῥωμαίων βασιλεὺς ἐξαγαγὼν τὰς δυνάμεις εἰς τὸ πεδίον ἕτοιμος ἦν ἑτέραν ποιεῖσθαι μάχην καὶ μέχρι πολλοῦ κατέσχεν ἐν τάξει τὴν φάλαγγα. ὡς δ᾽ οὐκ ἀντεπεξῄεσαν οἱ πολέμιοι, σκυλεύσας αὐτῶν τοὺς νεκροὺς καὶ τοὺς ἰδίους ἀνελόμενος σὺν πολλῷ αὐχήματι ἀπῆγε τὴν στρατιὰν ἐπὶ τὸν ἑαυτοῦ χάρακα.

8 τὸν B om. R 15 κίνδυνον c. Kiessling 16 ἀναρριπεῖν A 22 τῶν B om. R 24 κατέσχεν B κατεῖχεν R

LIII. *Ταῖς δ' ἑξῆς ἡμέραις ἀφικομένης τοῖς Λατίνοις ἑτέρας παρὰ Τυρρηνῶν συμμαχίας δεύτερος ἀγὼν γίνεται πολὺ μείζων τοῦ προτέρου, ἐξ οὗ νίκην ἀναιρεῖται βασιλεὺς Ταρκύνιος ἐπιφανεστάτην, ἧς αὐτὸς αἴτιος ὡμολογεῖτο ὑπὸ πάντων γεγενῆσθαι.* 2 *καμνούσης γὰρ ἤδη τῆς Ῥωμαϊκῆς φάλαγγος καὶ κατὰ τὸ ἀριστερὸν κέρας παραρρηγνυμένης μαθὼν τὸ γινόμενον ἐλάττωμα περὶ τοὺς σφετέρους (ἔτυχε δὲ τότε μαχόμενος ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ κέρατος) τὰς κρατί-* 554 *στας τῶν ἱππέων ἴλας ἐπιστρέψας καὶ τῶν πεζῶν τοὺς ἀκμαιοτάτους ἀναλαβὼν ἦγε κατὰ νώτου τῆς ἑαυτοῦ στρατιᾶς καὶ παραλλάξας τὸ ἀριστερὸν κέρας ἤλαυνεν ἔτι προσωτέρω τῆς φάλαγγος. ἔπειτα ἐπιστρέψας ἐπὶ δόρυ καὶ τὰ κέντρα προσβαλὼν τοῖς ἵπποις εἰς πλαγίους ἐμβάλλει τοὺς τῶν Τυρρηνῶν λόχους (οὗτοι γὰρ ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ τῶν πολεμίων μαχόμενοι κέρατος ἐτρέψαντο τοὺς καθ' ἑαυτούς), ἐπιφανεὶς δ' αὐτοῖς ἀπροσδόκητος πολλὴν ἔκπληξιν καὶ ταραχὴν παρ-* 3 *έσχεν. ἐν δὲ τούτῳ καὶ ἡ πεζὴ τῶν Ῥωμαίων δύναμις ἀναλαβοῦσα ἑαυτὴν ἐκ τοῦ προτέρου δείματος εἰς ἀντίπαλα ἐχώρει, καὶ μετὰ τοῦτο φόνος τε πολὺς τῶν Τυρρηνῶν ἐγίνετο καὶ τροπὴ τοῦ δεξιοῦ κέρατος παντελής. Ταρκύνιος δὲ τοῖς ἡγεμόσι τῶν πεζῶν ἀκολουθεῖν κελεύσας ἐν κόσμῳ καὶ βάδην αὐτὸς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἐχώρει τὸ τῶν πολεμίων ἐλαύνων τοὺς ἵππους ἀνὰ κράτος, φθάσας δὲ τοὺς ἐκ τῆς τροπῆς ἀνασωζομένους ἐγκρατὴς γίνεται τοῦ χάρακος*

1 *τῇ δ' ἑξῆς ἡμέρᾳ* c. Portus 8 *γινόμενον* om. A 13 *τὴν φάλαγγα* A 14 *τῷ ἵππῳ* c. Reudler Tiroc. p. 31 18 *ἀπροσδοκήτως* A 22 *ἐγίνετο* B *ἐγένετο* R 26 *τοὺς ἵππους* del. Cobet Obs. p. 17

εὐθὺς ἐξ ἐφόδου. οἱ γὰρ ἐν αὐτῷ καταλειφθέντες οὔτε τὴν κατασχοῦσαν τοὺς σφετέρους συμφορὰν
555 προεγνωκότες οὔτε τοὺς προσιόντας ἱππεῖς γνωρίσαι διὰ τὸ αἰφνίδιον τῆς ἐφόδου δυνηθέντες εἴασαν αὐτοὺς παρελθεῖν. ἁλούσης δὲ τῆς παρασκευῆς τῶν 4
Λατίνων οἱ μὲν ἀναχωροῦντες ἐκ τῆς τροπῆς ⟨ὡς⟩ εἰς ἀσφαλῆ καταφυγὴν ὑπὸ τῶν καταλαβομένων αὐτὴν ἱππέων ἀπώλλυντο, οἱ δ' ἐκ τοῦ στρατοπέδου φεύγειν ὁρμήσαντες εἰς τὸ πεδίον ὑπὸ τῆς Ῥωμαϊκῆς φάλαγγος ὁμόσε χωρούσης ἀπέθνησκον, οἱ δὲ πλείους αὐτῶν ὠθούμενοί τε ὑπ' ἀλλήλων καὶ καταπατούμενοι περὶ τοῖς σκόλοψιν ἢ κατὰ τὰς τάφρους τὸν οἴκτιστόν τε καὶ ἀγεννέστατον τρόπον διεφθάρησαν· ὥστ' ἠναγκάσθησαν οἱ περιλειπόμενοι τῆς σωτηρίας οὐδένα πόρον εὑρεῖν δυνάμενοι παραδοῦναι τοῖς κεκρατηκόσιν ἑαυτούς. γενόμενος δὲ ὁ Ταρκύνιος πολ- 5
λῶν σωμάτων τε καὶ χρημάτων ἐγκρατὴς τοὺς μὲν αἰχμαλώτους ἀπέδοτο, τὰ δ' ἐν τῷ χάρακι καταληφθέντα τοῖς στρατιώταις ἐχαρίσατο.

LIIII. Ταῦτα διαπραξάμενος ἐπὶ τὰς πόλεις τῶν Λατίνων ἦγε τὴν δύναμιν, ὡς μάχῃ τὰς μὴ προσχωρούσας αὐτῷ παραστησόμενος· οὐ μὴν ἐδέησέ γε αὐτῷ
556 τειχομαχίας. ἅπαντες γὰρ εἰς ἱκεσίας καὶ δεήσεις ἐτράποντο καὶ πρέσβεις ἀπὸ τοῦ κοινοῦ πέμψαντες καταλύσασθαι τὸν πόλεμον ἠξίουν ἐφ' οἷς αὐτὸς ἠβούλετο καὶ τὰς πόλεις παρέδοσαν. γενόμενος δὲ τῶν 2

1 καταλιφθέντες B καταληφθέντες A 2 συμφορὰν τοὺς σφετέρους O praeter B 5 παρεμβολῆς c. Portus 6 ὡς add. Kiessling 8 ἀπώλυντο A 10 οἱ δὲ A οἵ τε B 18 καταλειφθέντα B 21 προςχωρούσας B προχωρούσης R 25 ἐβούλετο A

πόλεων κατὰ τάσδε τὰς ὁμολογίας ὁ βασιλεὺς κύριος ἐπιεικέστατα πάσαις προσηνέχθη καὶ μετριώτατα. οὔτε γὰρ ἀπέκτεινεν οὔτε φεύγειν ἠνάγκασεν οὔτε χρήμασιν ἐζημίωσε Λατίνων οὐδένα γῆν τε αὐτοῖς καρποῦσθαι τὴν ἑαυτῶν ἐπέτρεψε καὶ πολιτεύμασι χρήσασθαι τοῖς πατρίοις ἐφῆκεν, ἀποδοῦναι δὲ αὐτοὺς ἐκέλευσε Ῥωμαίοις τούς τε αὐτομόλους καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἄνευ λύτρων θεράποντάς τε ἀποκαταστῆσαι τοῖς δεσπόταις ὅσων ἐγένοντο κατὰ τὰς προνομὰς κύριοι καὶ χρήματα ὅσα τοὺς γεωργοὺς ἀφείλοντο διαλῦσαι καὶ εἴ τι ἄλλο κατέβλαψαν ἢ διέφθει-
3 ραν ἐν ταῖς εἰσβολαῖς ἐπανορθῶσαι. ταῦτα δὲ ποιήσαντας εἶναι φίλους Ῥωμαίων καὶ συμμάχους ἅπαντα πράττοντας ὅσα ἂν ἐκεῖνοι κελεύωσιν. ὁ μὲν δὴ πρὸς Λατίνους συστὰς Ῥωμαίοις πόλεμος εἰς τοῦτο τὸ τέλος κατέσκηψε, καὶ βασιλεὺς Ταρκύνιος τὸν ἐπινίκιον ἐκ τοῦ πολέμου τούτου κατήγαγε θρίαμβον.

LV. Τῷ δ' ἑξῆς ἔτει παραλαβὼν τὴν δύναμιν 587
ἐπὶ Σαβίνους ἦγεν ἐκ πολλοῦ τὴν προαίρεσιν αὐτοῦ καὶ τὴν παρασκευὴν τὴν ἐφ' ἑαυτοὺς προεγνωκότας. οὐχ ὑπομείναντες δὲ εἰς τὴν ἑαυτῶν χώραν παρεῖναι τὸν πόλεμον, ἀλλ' ἀντιπαρασκευασάμενοι δύναμιν ἱκανὴν ἐχώρουν ὁμόσε. γενομένης δὲ αὐτοῖς μάχης περὶ τὰ μεθόρια τῆς χώρας ἄχρι νυκτὸς ἐνίκων μὲν οὐδέτεροι, πάνυ δ' ἰσχυρῶς ἐπόνησαν ἀμφότεροι.
2 ταῖς γοῦν ἑξῆς ἡμέραις οὔτε ὁ τῶν Σαβίνων ἡγεμὼν προῆγεν ἐκ τοῦ χάρακος τὰς δυνάμεις οὔτε ὁ τῶν

6 αὐτοὺς B om. R   10 τοὺς γεωργοὺς ἀφείλοντο B ἀφ. τ. γ. R   21 παριέναι c. Kiessling, Cobet Obs. p. 70   25 ἐποίησαν A   27 προῆγε B προσῆγε R | τὰς δυνάμεις ἐκ τοῦ χάρακος O praeter B

Ῥωμαίων βασιλεύς, ἀλλ' ἀναστρατοπεδεύσαντες ἀμ-
φότεροι καὶ τῆς ἀλλήλων γῆς οὐδὲν κακώσαντες ἀπή-
εσαν ἐπ' οἴκου. γνώμη δ' ἀμφοτέρων ἦν ὁμοία μεί-
ζονα δύναμιν ἑτέραν ἐπὶ τὴν ἀλλήλων χώραν ἐξάγειν
ἔαρος ἀρχομένου. ἐπεὶ δὲ ⟨πάντα⟩ παρεσκεύαστο 3
αὐτοῖς, πρότεροι μὲν ἐξῆλθον οἱ Σαβῖνοι Τυρρηνῶν
558 ἔχοντες [δύναμιν] ἱκανὴν [πρὸς] συμμαχίαν καὶ κατα-
στρατοπεδεύονται Φιδήνης πλησίον περὶ τὰς συμβολὰς
τοῦ τε Ἀνίητος καὶ τοῦ Τεβέριος ποταμοῦ διττοὺς
βαλόμενοι τοὺς χάρακας ἐναντίους τε καὶ συνεχεῖς ἀλ-
λήλοις, μέσον ἔχοντες τὸ κοινὸν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν
ποταμῶν ῥεῖθρον, ἐφ' οὗ κατεσκεύαστο γέφυρα ξυ-
λόφρακτος σκάφαις ἀνεχομένη καὶ σχεδίαις ἡ ποιοῦσα
ταχείας τὰς πρὸς ἀλλήλους ἀφίξεις καὶ τὸν χάρακα
ἕνα. πυθόμενος δὲ τὴν εἰσβολὴν αὐτῶν ὁ Ταρκύνιος 4
ἐξῆγε καὶ αὐτὸς τὸ Ῥωμαίων στράτευμα καθιδρύεταί
τε μικρὸν ἀνωτέρω τῆς ἐκείνων στρατοπεδείας παρὰ
τὸν Ἀνίητα ποταμὸν ἐπὶ λόφου τινὸς καρτεροῦ.
ἁπάσῃ δὲ προθυμίᾳ πρὸς τὸν πόλεμον ὡρμημένων
ἀμφοτέρων οὐδεὶς ἀγὼν ἐκ παρατάξεως οὔτε μείζων
οὔτ' ἐλάσσων αὐτοῖς συνέστη. ἔφθασε γὰρ ὁ Ταρ-
κύνιος ἀγχινοίᾳ στρατηγικῇ πάντα συντρίψας τὰ τῶν
Σαβίνων πράγματα καὶ τὰς παρεμβολὰς αὐτῶν ἀμ-
φοτέρας ἀράμενος. τὸ δὲ στρατήγημα τοῦ ἀνδρὸς
τοιόνδε ἦν·

2 κακώσαντες B δῃώσαντες R 3 ἦν μία c. Cobet Obs. p. 71 5 πάντα add. Kiessling 7 δύναμιν om. B | ἱκανὴν om. B (?) | πρὸς om. B 9 διττὰς A 10 ἀλλήλους A 11 ἔχοντας c. Reiske 14 τοὺς δύο χάρακας ἕνα ἐποίει c. Reiske 16 τὸ ῥωμαίων B τῶν ῥ. A | καθιδρύεται B καθίδρυνται R 17 τε om. Ba 18 ἀνίηιτα A

LVI. Σκάφας ποταμηγοὺς καὶ σχεδίας ξύλων
αὔων καὶ φρυγάνων γεμούσας, ἔτι δὲ πίσσης τε καὶ
θείου παρασκευασάμενος ἐπὶ θατέρου τῶν ποταμῶν, 559
παρ' ὃν αὐτὸς ἐστρατοπεδεύκει, ἔπειτα φυλάξας ἄνε-
μον οὔριον περὶ τὴν ἑωθινὴν φυλακὴν πῦρ ἐνεῖναι
ταῖς ὕλαις ἐκέλευσε καὶ μεθεῖναι τὰς σκάφας καὶ τὰς
σχεδίας φέρεσθαι κατὰ ῥοῦν. αἱ δὲ ἐν ὀλίγῳ πάνυ
χρόνῳ διελθοῦσαι τὸν μεταξὺ πόρον ἐμπίπτουσι τῇ
2 γεφύρᾳ καὶ ἀνάπτουσιν αὐτὴν πολλαχόθεν. τῶν δὲ
Σαβίνων ὡς εἶδον ἄφνω πολλὴν φλόγα φερομένην
συνδραμόντων ἐπὶ τὴν βοήθειαν καὶ πάντα μηχανω-
μένων ὅσα σβεστήρια τοῦ πυρὸς ἦν, ἧκεν ὁ Ταρ-
κύνιος περὶ τὸν ὄρθρον ἄγων συντεταγμένην τὴν Ῥω-
μαίων δύναμιν καὶ προσβαλὼν θατέρῳ χάρακι τῶν
μὲν πλείστων ἐκλελοιπότων τὰς φυλακὰς διὰ τὴν ἐπὶ
τὰ καιόμενα ὁρμήν, ὀλίγων δέ τινων πρὸς ἀλκὴν τρα-
3 πομένων, ἐγκρατὴς αὐτοῦ γίνεται δίχα πόνου. ἐν ᾧ
δὲ ταῦτα ἐπράττετο χρόνῳ καὶ τὸν ἕτερον τῶν Σα-
βίνων χάρακα τὸν ἐπέκεινα τοῦ ποταμοῦ κείμενον
ἑτέρα δύναμις Ῥωμαίων ἐπελθοῦσα αἱρεῖ, ἣ προαπ-
έσταλτο μὲν ὑπὸ Ταρκυνίου περὶ πρῶτον ὕπνον,
διεληλύθει δὲ τὸν ἐκ τῶν δυεῖν ποταμῶν ἕνα γενό- 560
μενον ἐν σκάφαις καὶ σχεδίαις καθ' ὃ μέρος περαι-
ουμένη λήσεσθαι ἔμελλε τοὺς Σαβίνους, πλησίον δὲ
τῆς ἑτέρας ἐγεγόνει παρεμβολῆς ἅμα τῷ θεάσασθαι
τὴν γέφυραν καιομένην· τοῦτο γὰρ ἦν αὐτῇ τὸ σύν-

2 θείου τε καὶ πίσσης O praeter B 13 ἄγων συντεταγμένην B σ. ἄγων R 15 καὶ διὰ B 17 πόνου B πόνων R 20 αἴρει A def. Sylburg 22 δυεῖν B δυοῖν R 23 γινόμενον B | καθὸ A 24 τοὺς Σαβίνους ἔμελλε B

θημα τῆς ἐφόδου. τῶν δ' ἐν τοῖς χάραξι καταληφθέν- 4
των οἱ μὲν ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων μαχόμενοι κατεκόπησαν, οἱ δ' εἰς τὴν συμβολὴν τῶν ποταμῶν ῥίψαντες ἑαυτοὺς οὐ δυνηθέντες ὑπερενεχθῆναι τὰς δίνας κατεπόθησαν· ἐφθάρη δέ τις αὐτῶν μοῖρα οὐκ ὀλίγη καὶ κατὰ τὴν βοήθειαν τῆς γεφύρας ὑπὸ τοῦ πυρός. λαβὼν δὲ ὁ Ταρκύνιος ἀμφότερα τὰ στρατόπεδα τὰ μὲν ἐν αὐτοῖς καταληφθέντα χρήματα τοῖς στρατιώταις ἐπέτρεψε διανείμασθαι, τοὺς δὲ αἰχμαλώτους πολλοὺς πάνυ ὄντας Σαβίνων τε αὐτῶν καὶ Τυρρηνῶν εἰς Ῥώμην ἀγαγὼν διὰ πολλῆς εἶχε φυλακῆς.

LVII. Σαβῖνοι μὲν οὖν ἐγνωσιμάχησαν ὑπὸ τῆς τότε συμφορᾶς βιασθέντες καὶ πρεσβευτὰς ἀποστείλαντες ἀνοχὰς ἐποιήσαντο τοῦ πολέμου [σπονδὰς] ἐξαε-
561 τεῖς, Τυρρηνοὶ δὲ ὀργῇ φέροντες ὅτι ἡττηντό τε ὑπὸ Ῥωμαίων πολλάκις καὶ ὅτι τοὺς αἰχμαλώτους αὐτοῖς ὁ Ταρκύνιος οὐκ ἀπεδίδου πρεσβευσαμένοις, ἀλλ' ἐν ὁμήρων κατεῖχε λόγῳ, ψήφισμα ποιοῦνται πάσας τὰς τῶν Τυρρηνῶν πόλεις κοινῇ τὸν κατὰ Ῥωμαίων πόλεμον ἐκφέρειν, τὴν δὲ μὴ μετέχουσαν τῆς στρατείας
ἔκσπονδον εἶναι. ταῦτ' ἐπικυρώσαντες ἐξῆγον τὰς 2
δυνάμεις καὶ διαβάντες τὸν Τέβεριν ἀγχοῦ Φιδήνης τίθενται τὰ ὅπλα. γενόμενοι δὲ τῆς πόλεως ταύτης ἐγκρατεῖς διὰ προδοσίας στασιασάντων πρὸς ἀλλήλους τῶν ἐν αὐτῇ καὶ πολλὰ μὲν σώματα λαβόντες, πολ-

5 διεφθάρη c. Cobet Obs. p. 71 12 ἀπὸ O corr. Pflugk 13 βιασθέντες del. Cobet l. l. 14 post ἀνοχὰς add. Reiske αἰτησομένους, σπονδὰς del. Kiessling, Cobet Obs. p. 71 seq. καὶ σπονδὰς Portus 15 ὀργῇ] δι' ὀργῆς c. Kiessling | ὅτε A 19 τῶν om. B 20 στρατείας Sylburg στρατιᾶς O 24 πρὸς ἀλλήλους B om. R

λὴν δὲ λείαν ἐκ τῆς Ῥωμαίων χώρας ἐλαύνοντες ἀπῆλθον ἐπ' οἴκου, φρουρὰν ἐν τῇ Φιδήνῃ καταλιπόντες ἀποχρῶσαν. αὕτη γὰρ ἡ πόλις ὁρμητήριον αὐτοῖς ἔσεσθαι κράτιστον ἐδόκει τοῦ κατὰ Ῥωμαίων
3 πολέμου. βασιλεὺς δὲ Ταρκύνιος εἰς τοὐπιὸν ἔτος Ῥωμαίους τε σύμπαντας καθοπλίσας καὶ παρὰ τῶν συμμάχων ὅσους ἐδύνατο πλείστους παραλαβὼν ἐξῆγεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἔαρος ἀρχομένου, πρὶν ἐκεί- 562
νους συναχθέντας ἐξ ἁπασῶν τῶν πόλεων ἐπ' αὐτὸν ὡς πρότερον ἐλθεῖν· καὶ διελὼν εἰς δύο μοίρας ἅπασαν τὴν δύναμιν τῆς μὲν Ῥωμαϊκῆς στρατιᾶς αὐτὸς ἡγούμενος ἐπὶ τὰς πόλεις τῶν Τυρρηνῶν ἐστράτευσε, τῆς δὲ συμμαχικῆς, ἐν ᾗ τὸ πλεῖστον μέρος ἦν τῶν Λατίνων, Ἠγέριον τὸν ἑαυτοῦ συγγενῆ στρατηγὸν ἀποδείξας ἐπὶ τοὺς ἐν Φιδήνῃ πολεμίους ἐκέλευσε
4 χωρεῖν. ἡ μὲν οὖν συμμαχικὴ πλησίον τῆς Φιδήνης τὸν χάρακα οὐκ ἐν ἀσφαλεῖ χωρίῳ θεμένη διὰ τὸ καταφρονεῖν τῶν πολεμίων ὀλίγου τινὸς ἐδέησεν πᾶσα διαφθαρῆναι· οἱ γὰρ ἐν τῇ πόλει φρουροὶ βοήθειαν ἑτέραν παρὰ Τυρρηνῶν κρύφα μεταπεμψάμενοι καὶ φυλάξαντες καιρὸν ἐπιτήδειον ἐξελθόντες ἐκ τῆς πόλεως τόν τε χάρακα τῶν πολεμίων ἔλαβον ἐξ ἐφόδου φαύλως φυλαττόμενον καὶ τῶν ἐξεληλυθότων ἐπὶ
5 τὰς προνομὰς πολὺν εἰργάσαντο φόνον. ἡ δὲ Ῥωμαίων δύναμις ἧς Ταρκύνιος ἡγεῖτο τὴν Οὐιεντανῶν κείρουσα καὶ λεηλατοῦσα χώραν καὶ πολλὰς ὠφελείας

4 ἐδόκει κράτιστον ἔσεσθαι O praeter B 14 ἠγέριον A 17 τὸν χάρακα post θεμένη O praeter B | χωρίῳ fort. delendum est 19 * ἅπασα O 23 ἐξεληλυθότων B ἐξελθόντων R 24 προνομίας A

ἐξενεγκαμένη συνελθούσης ἐξ ἁπασῶν τῶν Τυρρηνί-
563 δων πόλεων μεγάλης τοῖς Οὐιεντανοῖς ἐπικουρίας εἰς
μάχην καταστᾶσα νίκην ἀναμφίλογον ἀναιρεῖται· καὶ
μετὰ τοῦτο διεξιοῦσα τὴν χώραν τῶν πολεμίων ἀδεῶς
ἐπόρθει γενομένη τε πολλῶν μὲν σωμάτων ἐγκρατής,
πολλῶν δὲ χρημάτων οἷα ἐξ εὐδαίμονος χώρας, τελευ-
τῶντος ἤδη τοῦ θέρους οἴκαδε ἀπῄει.

LVIII. Οὐιεντανοὶ μὲν οὖν ἐξ ἐκείνης τῆς μάχης
μεγάλως κακωθέντες οὐκέτι προῄεσαν ἐκ τῆς πόλεως,
ἀλλ' ἠνείχοντο κειρομένην τὴν χώραν ὁρῶντες. βασι-
λεὺς δὲ Ταρκύνιος τρισὶν εἰσβολαῖς χρησάμενος καὶ
τριετῆ χρόνον ἀποστερήσας τοὺς Οὐιεντανοὺς τῶν ἐκ
τῆς σφετέρας γῆς ἐπικαρπιῶν, ὡς ἔρημον ἐποίησε τὴν
πλείστην καὶ [ὡς] οὐδὲν ἔτι βλάπτειν αὐτὴν εἶχεν, ἐπὶ
τὴν Καιρητανῶν πόλιν ἦγε τὴν δύναμιν, ἣ πρότερον
μὲν Ἄγυλλα ἐκαλεῖτο Πελασγῶν αὐτὴν κατοικούντων,
ὑπὸ δὲ Τυρρηνοῖς γενομένη Καίρητα μετωνομάσθη,
564 εὐδαίμων δ' ἦν εἴ καί τις ἄλλη τῶν ἐν Τυρρηνίᾳ πό-
λεων καὶ πολυάνθρωπος· ἐξ ἧς στρατιὰ μεγάλη μαχη- 2
σομένη περὶ τῆς χώρας ἐξῆλθε καὶ πολλοὺς μὲν δια-
φθείρασα τῶν πολεμίων, πολλῷ δ' ἔτι πλείους ἀπο-
βαλοῦσα τῶν σφετέρων, εἰς τὴν πόλιν κατέφυγε. τῆς
δὲ χώρας αὐτῶν οἱ Ῥωμαῖοι κρατοῦντες ἄφθονα
πάντα παρεχομένης συχνὰς διέτριψαν ἡμέρας, καὶ
ἐπειδὴ καιρὸς ἀπάρσεως ἦν, ἄγοντες ὅσας οἷοί τε ἦσαν
ὠφελείας ἀπῄεσαν ἐπ' οἴκου. Ταρκύνιος δ' ἐπειδὴ 3

3 ἀναμφίλογον B ἀναμφίβολον R | *αἱρεῖται O 4 πολεμίων B πόλεων A 10 ⟨ἠ⟩νείχοντο B ἀνείχοντο R 14 ὡς om. B | αὐτὴν βλάπτειν ἔτι A 15 καιρι·τανῶν B 16 ἀγύλλας AB 17 καίριτα B 20 περὶ] ὑπὲρ Reudler Tiroc. p. 31 21 πολλῷ δὲ πλείους B 25 ὅσας] ἃς B 26 ἐπειδὴ AB

τὰ πρὸς Οὐιεντανοὺς ἐχώρησεν αὐτῷ κατὰ νοῦν, ἐπὶ τοὺς ἐν Φιδήνῃ πολεμίους ἐξάγει τὴν στρατιὰν ἐκβαλεῖν τε βουλόμενος τὴν ἐν αὐτῇ φρουρὰν καὶ τοὺς παραδόντας τοῖς Τυρρηνοῖς τὰ τείχη τιμωρήσασθαι προθυμούμενος. ἐγένετο μὲν οὖν καὶ ἐκ παρατάξεως μάχη τοῖς Ῥωμαίοις πρὸς τοὺς ἐκ τῆς πόλεως ἐξελθόντας καὶ ἐν ταῖς τειχομαχίαις ἀγὼν καρτερός.
4 *ἑάλω δ' οὖν ἡ πόλις κατὰ κράτος, καὶ οἱ μὲν φρουροὶ δεθέντες ἅμα τοῖς ἄλλοις τῶν Τυρρηνῶν αἰχμαλώτοις ἦσαν ἐν φυλακῇ, Φιδηναίων δὲ οἱ δοκοῦντες αἴτιοι γεγονέναι τῆς ἀποστάσεως οἱ μὲν ὑπὸ μαστίγων αἰκισθέντες ἐν τῷ φανερῷ τοὺς αὐχένας ἀπεκόπησαν, οἱ δὲ φυγαῖς ἐξημιώθησαν ἀιδίοις· τὰς δὲ οὐσίας* 565
αὐτῶν διέλαχον οἱ καταλειφθέντες Ῥωμαίων ἔποικοί τε καὶ φρουροὶ τῆς πόλεως.

LVIIII. *Τελευταία δὲ μάχη Ῥωμαίων καὶ Τυρρηνῶν ἐγένετο πόλεως Ἠρήτου πλησίον ἐν τῇ Σαβίνων γῇ. δι' ἐκείνης γὰρ ἐποιήσαντο τὴν ἐπὶ τοὺς Ῥωμαίους ἔλασιν οἱ Τυρρηνοὶ πεισθέντες ὑπὸ τῶν ἐκεῖ δυνατῶν, ὡς συστρατευσομένων σφίσι τῶν Σαβίνων. αἱ γὰρ ἑξαετεῖς αὐτοῖς περὶ τῆς εἰρήνης πρὸς Ταρκύνιον ἀνοχαὶ διεληλύθεσαν ἤδη, καὶ πολλοῖς τῶν Σαβίνων πόθος ἦν ἐπανορθώσασθαι τὰς προτέρας ἥττας ἐπιτεθραμμένης ἐν ταῖς πόλεσι νεότη-*
2 *τος ἱκανῆς. οὐ μὴν ἐχώρησέ γε αὐτοῖς ἡ πεῖρα κατὰ*

1 *Οὐιεντανούς τε καὶ Καιρητανοὺς* c. Bücheler 6 *τοῖς* B om. R | *ἐκ τῆς πόλεως* post *ἐξελθόντας* O praeter B 14 *διέλαχον* B *ἔλαχον* A 16 *δὲ* Kiessling *δὴ* B *δ' ἡ* R | *μάχη ῥωμαίων* B *ῥ. μάχη* R 17 ⟨*ἱ*⟩*ρ*⟨*ι*⟩*του* B 20 *δυνατῶν* B *δυσμενῶν* R | *ὡς* om. B | *συστρατευομένων* AB 22 *διελύθησαν* c. Sylburg *ἐξεληλύθεσαν* Cobet Obs. p. 72

νοῦν θᾶττον ἐπιφανείσης τῆς Ῥωμαίων στρατιᾶς,
οὐδ᾽ ἐξεγένετο παρ᾽ οὐδεμιᾶς τῶν πόλεων κοινὴν
ἀποσταλῆναι τοῖς Τυρρηνοῖς συμμαχίαν, ἀλλ᾽ ἐθε-
λονταί τινες ἐπεκούρησαν αὐτοῖς ὀλίγοι μισθοῖς με-
γάλοις ὑπαχθέντες. ἐκ ταύτης τῆς μάχης μεγίστης 3
τῶν προτέρων γενομένης, ὅσας πρὸς ἀλλήλους ἐπολέ-
566 μησαν, τὰ μὲν Ῥωμαίων πράγματα θαυμαστὴν ὅσην
ἐπίδοσιν ἔλαβε νίκην ἐξενεγκαμένων καλλίστην, καὶ
βασιλεῖ Ταρκυνίῳ τὴν τροπαιοφόρον πομπὴν κατά-
γειν ἥ τε βουλὴ καὶ ὁ δῆμος ἐψηφίσατο, τὰ δὲ τῶν
Τυρρηνῶν ἔπεσε φρονήματα πάσας μὲν ἐξαποστει-
λάντων εἰς τὸν ἀγῶνα τὰς ἐξ ἑκάστης πόλεως δυνά-
μεις, ὀλίγους δέ τινας ἐκ πολλῶν τοὺς διασωθέντας
ὑποδεξαμένων. οἱ μὲν γὰρ ἐν τῇ παρατάξει μαχόμε-
νοι κατεκόπησαν, οἱ δ᾽ ἐν τῇ τροπῇ δυσχωρίαις ἐγκυ-
ρήσαντες ἀνεξόδοις παρέδοσαν τοῖς κεκρατηκόσιν
ἑαυτούς. τοιαύτης μέντοι συμφορᾶς πειραθέντες οἱ 4
δυνατώτατοι τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν ἔργον ἐποίησαν
ἀνθρώπων φρονίμων. ἑτέραν γὰρ στρατιὰν ἐπ᾽ αὐ-
τοὺς ἐξαγαγόντος βασιλέως Ταρκυνίου συναχθέντες
εἰς μίαν ἀγορὰν περὶ καταλύσεως τοῦ πολέμου διαλέ-
γεσθαι πρὸς αὐτὸν ἐψηφίσαντο καὶ πέμπουσι τοὺς
πρεσβυτάτους ἄνδρας καὶ τιμιωτάτους ἐξ ἑκάστης πό-
λεως αὐτοκράτορας ἀποδείξαντες τῶν περὶ τῆς εἰρή-
νης ὁμολογιῶν.

LX. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀκούσας αὐτῶν πολλὰ δια-
567 λεχθέντων ἐπαγωγὰ πρὸς ἐπιείκειαν καὶ μετριότητα

2 οὐδὲ B 3 *ἀλλὰ O 6 ἀλλήλας B 13 τινας ἐκ πολλῶν τοὺς διασωθέντας B τινας τοὺς δ. ἐκ π. R 14 ἀποδεξαμένων c. Sylburg 19 στρατιὰν ἐπ᾽ αὐτοὺς ἐξαγαγόντος A

καὶ τῆς συγγενείας, ἧς εἶχε πρὸς τὸ ἔθνος, ὑπομιμνη-
σκόντων ἓν τοῦτο μόνον ἔφη παρ' αὐτῶν βούλεσθαι
μαθεῖν, πότερον ἔτι διαφέρονται περὶ τῶν ἴσων καὶ
ἐπὶ ῥητοῖς τισι τὰς περὶ τῆς εἰρήνης ὁμολογίας πάρεισι
ποιησόμενοι, ἢ συγγινώσκουσιν ἑαυτοῖς κεκρατημέ-
νοις καὶ τὰς πόλεις ἐπιτρέπουσιν αὐτῷ. ἀποκριναμέ-
νων δ' αὐτῶν ὅτι καὶ τὰς πόλεις ἐπιτρέπουσιν αὐτῷ
καὶ τὴν εἰρήνην στέρξουσιν ἐφ' οἷς ἂν ποτε δικαίοις
αὐτῆς τύχωσι, περιχαρὴς ἐπὶ τούτοις γενόμενος,
2 Ἀκούσατε νῦν, ἔφησεν, ἐφ' οἷς καταλύσομαι τὸν πό-
λεμον δικαίοις καὶ τίνας ὑμῖν δίδωμι χάριτας· ἐγὼ
Τυρρηνῶν οὔτε ἀποκτεῖναί τινα πρόθυμός εἰμι οὔτε
φυγάδα ποιῆσαι τῆς πατρίδος οὔτε ἀφαιρέσει τῶν
ὑπαρχόντων ζημιῶσαι τάς τε πόλεις ὑμῖν ἀφίημι πά-
σας ἀφρουρήτους καὶ ἀφορολογήτους καὶ αὐτονόμους
πολιτείας τε κόσμον ἑκάστῃ φυλάττειν συγχωρῶ τὸν
3 ἀρχαῖον. διδοὺς δὲ ταῦθ' ὑμῖν ἓν οἴομαι δεῖν ἀνθ'
ὧν δίδωμι πάντων ὑπάρξαι μοι παρ' ὑμῶν, τὴν ἡγε-
μονίαν τῶν πόλεων, ἧς κύριος μὲν ἔσομαι καὶ μὴ 568
βουλομένων ὑμῶν ἕως ἂν κρατῶ τοῖς ὅπλοις, παρ'
ἑκόντων δὲ μᾶλλον ἢ παρ' ἀκόντων τυχεῖν αὐτῆς βού-
λομαι. ταῦτ' ἀπαγγέλλετε ταῖς πόλεσιν, ἐγὼ δὲ ὑμῖν
ἐκεχειρίαν ἕως ἂν ἀφίκησθε παρέξειν ὑπισχνοῦμαι.

LXI. Ταύτας λαβόντες οἱ πρέσβεις τὰς ἀποκρί-
σεις ᾤχοντο καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας παρῆσαν οὐ
λόγους αὐτῷ μόνον φέροντες ψιλούς, ἀλλὰ καὶ τὰ

2 παρ' αὐτῶν βούλεσθαι B β. παρ' αὐτῶν R 3 ἔτ' ἔτι A 6 αὐτῷ R ἐκείνῳ B 10 νῦν] οὖν c. Hertlein Hermes X p. 412 23 ἐ⟨κκ⟩εχειρίαν B 26 τὰ om. A

σύμβολα τῆς ἡγεμονίας, οἷς ἐκόσμουν αὐτοὶ τοὺς
σφετέρους βασιλεῖς, κομίζοντες στεφανόν τε χρύσεον
καὶ θρόνον ἐλεφάντινον καὶ σκῆπτρον ἀετὸν ἔχον ἐπὶ
τῆς κεφαλῆς χιτῶνά τε πορφυροῦν χρυσόσημον καὶ
περιβόλαιον πορφυροῦν ποικίλον, οἷα Λυδῶν τε καὶ
Περσῶν ἐφόρουν οἱ βασιλεῖς, πλὴν οὐ τετράγωνόν γε
τῷ σχήματι, καθάπερ ἐκεῖνα ἦν, ἀλλ' ἡμικύκλιον.
τὰ δὲ τοιαῦτα τῶν ἀμφιεσμάτων Ῥωμαῖοι μὲν τόγας,
Ἕλληνες δὲ τήβεννον καλοῦσιν, οὐκ οἶδ' ὁπόθεν μα-
569 θόντες· Ἑλληνικὸν γὰρ οὐ φαίνεταί μοι τοὔνομα
εἶναι. ὡς δέ τινες ἱστοροῦσι καὶ τοὺς δώδεκα πελέ- 2
κεις ἐκόμισαν αὐτῷ λαβόντες ἐξ ἑκάστης πόλεως ἕνα.
Τυρρηνικὸν γὰρ εἶναι ἔθος δοκεῖ ἑκάστου τῶν κατὰ
πόλιν βασιλέων ἕνα προηγεῖσθαι ῥαβδοφόρον ἅμα
τῇ δέσμῃ τῶν ῥάβδων πέλεκυν φέροντα· εἰ δὲ κοινὴ
γίνοιτο τῶν δώδεκα πόλεων στρατεία, τοὺς δώδεκα
πελέκεις ἑνὶ παραδίδοσθαι τῷ λαβόντι τὴν αὐτοκράτορα
ἀρχήν. οὐ μὴν ἅπαντές γε συμφέρονται τοῖς ταῦτα 3
λέγουσιν, ἀλλὰ παλαίτερον ἔτι τῆς Ταρκυνίου δυνα-
στείας πελέκεις δώδεκα πρὸ τῶν βασιλέων φέρεσθαί
φασι, καταστήσασθαι δὲ τὸ ἔθος τοῦτο Ῥωμύλον
εὐθὺς ἅμα τῷ παραλαβεῖν τὴν ἀρχήν. οὐθὲν δὲ κω-
λύει τὸ μὲν εὕρημα Τυρρηνῶν εἶναι, χρήσασθαι δ'
αὐτῷ πρῶτον Ῥωμύλον παρ' ἐκείνων λαβόντα, κο-
μισθῆναι δὲ Ταρκυνίῳ σὺν τοῖς ἄλλοις κόσμοις βασι-
λικοῖς καὶ τοὺς δώδεκα πελέκεις, ὥσπερ γε καὶ νῦν

2 χρυσοῦν 4 χιτῶνά τε πορφυροῦν χρυσόσημον del. Schnelle p. 11 8 τογὰς B 9 τήβενον A 13 * ἐδόκει O 15 δεσμῆι A 16 στρατεία Sylburg στρατιὰ O 23 εὔρεμα O 24 αὐτὸ A 26 ὥσπερ γε] ὥσπερ ἔτι c. Cobet Obs. p. 72

Ῥωμαῖοι τὰ σκῆπτρα καὶ τὰ διαδήματα δωροῦνται τοῖς βασιλεῦσι βεβαιοῦντες αὐτοῖς τὰς ἐξουσίας, ἐπεὶ 570 καὶ μὴ λαβόντες γε παρ' ἐκείνων ἔχουσιν αὐτά.

LXII. Ταύταις ταῖς τιμαῖς ὁ Ταρκύνιος οὐκ εὐθὺς ἐχρήσατο λαβών, ὡς οἱ πλεῖστοι γράφουσι τῶν Ῥωμαϊκῶν συγγραφέων, ἀλλ' ἀποδοὺς τῇ τε βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ τὴν διάγνωσιν εἰ ληπτέον αὐτά, ἐπειδὴ πᾶσι βουλομένοις ἦν, τότε προσεδέξατο καὶ πάντα τὸν ἐξ ἐκείνου χρόνον ἕως εἰς τὸ χρεὼν μετέστη στέφανόν τε χρύσεον ἐφόρει καὶ πορφυρᾶν ἐσθῆτα ποικίλην ἠμπίσχετο καὶ σκῆπτρον ἐλεφάντινον ἔχων ἐπὶ θρόνου ἐκαθέζετο ἐλεφαντίνου, καὶ οἱ δώδεκα ῥαβδοῦχοι τοὺς πελέκεις φέροντες ἅμα ταῖς ῥάβδοις δικάζοντί τε αὐτῷ παρίσταντο καὶ πορευομένου προηγοῦντο. 2 οὗτος ὁ κόσμος ἅπας καὶ τοῖς μετ' ἐκεῖνον τὴν βασιλικὴν ἀρχὴν ἔχουσι παρέμεινε καὶ μετὰ τὴν ἐκβολὴν τῶν βασιλέων τοῖς κατ' ἐνιαυτὸν ὑπάτοις ἔξω τοῦ στεφάνου καὶ τῆς ποικίλης ἐσθῆτος· ταῦτα δ' αὐτῶν ἀφῃρέθη μόνα φορτικὰ δόξαντα εἶναι καὶ ἐπίφθονα. πλὴν ὅταν ἐκ πολέμου νίκην κατάγοντες 57 θριάμβου παρὰ τῆς βουλῆς ἀξιωθῶσι, τότε καὶ χρυσοφοροῦσι καὶ ποικίλαις ἁλουργίσιν ἀμφιέννυνται. ὁ μὲν οὖν πρὸς τοὺς Τυρρηνοὺς συστὰς Ταρκυνίῳ πόλεμος ἔτη κατασχὼν ἐννέα τοιαύτην ἔσχε τὴν συντέλειαν.

LXIII. Ἑνὸς δὲ καταλειπομένου τοῦ Σαβίνων

4 ταύταις μέντοι ταῖς c. Reiske 7 αὐτὰς c. Reiske 10 χρυσοῦν ? 11 ⟨ἠ⟩μπ⟨ίσ⟩χετο B ἀμφείχετο A 13 τοῖς ῥάβδοις A 14 πορευομένου B πορευομένῳ R 15 ἅπασι O corr. Bücheler 19 μόνα τὰ φορτικὰ B 22 στεφάνους χρυσοῦς φοροῦσι c. Schnelle p. 26 24 τὴν B om. R 25 καταλ⟨ει⟩πομένου B καταλιπομένου A

ἔθνους ἀντιπάλου Ῥωμαίοις ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς ἄνδρας τε μαχητὰς ἔχοντος καὶ χώραν νεμομένου πολλὴν καὶ ἀγαθὴν καὶ τῆς Ῥώμης οὐ πρόσω κειμένην, πολλὴν ἔσχεν ὁ Ταρκύνιος προθυμίαν καὶ τούτους ὑπαγαγέσθαι καὶ προεῖπεν αὐτοῖς τὸν πόλεμον ἐγκαλῶν ταῖς πόλεσιν, ὅτι τοὺς ὑποσχομένους Τυρρηνοῖς ἐὰν ἀφίκωνται στρατὸν ἄγοντες εἰς τὴν χώραν αὐτῶν ἐκείνοις μὲν φίλας, Ῥωμαίοις δ' ἐχθρὰς ποιήσειν τὰς σφετέρας πατρίδας οὐκ ἐβούλοντο ἐκδοῦναι. οἱ δὲ 2
ἄσμενοί τε ὑποδέχονται τὸν πόλεμον οὐκ ἀξιοῦντες τοὺς δυνατωτάτους τῶν ἀστῶν ἀφαιρεθῆναι, καὶ πρὶν ἀφικέσθαι Ῥωμαίων δύναμιν ἐπὶ σφᾶς αὐτοὶ στρατὸν
572 ἐξάγουσιν ἐπὶ τὴν ἐκείνων. βασιλεὺς δὲ Ταρκύνιος ὡς ἤκουσε διαβεβηκότας τοὺς Σαβίνους Ἀνίητα ποταμὸν καὶ λεηλατούμενα ὑπ' αὐτῶν τὰ περὶ τὴν παρεμβολὴν ἅπαντα, ἀναλαβὼν τὴν εὐζωνοτάτην Ῥωμαίων νεότητα ὡς εἶχε τάχους ἐξῆγεν ἐπὶ τοὺς διεσπαρμένους ἐπὶ τὰς προνομάς. ἀποκτείνας δὲ πολλοὺς αὐτῶν καὶ 3
τὴν λείαν ὅσην ἦγον ἀφελόμενος ἐγγὺς τῆς ἐκείνων παρεμβολῆς τίθεται τὸν χάρακα καὶ διαλιπὼν ὀλίγας τινὰς ἡμέρας, ἕως ἥ τε λοιπὴ δύναμις ἐκ τῆς πόλεως πρὸς αὐτὸν ἀφίκετο καὶ αἱ παρὰ τῶν συμμάχων ἐπικουρίαι συνήχθησαν, κατέβαινεν εἰς τὸ πεδίον ὡς μαχησόμενος.

LXIIII. Ἰδόντες δὲ τοὺς Ῥωμαίους οἱ Σαβῖνοι προθύμως ἐπὶ τὸν ἀγῶνα χωροῦντας ἐξῆγον καὶ αὐτοὶ τὰς δυνάμεις οὔτε πλήθει λειπόμενοι τῶν πολε-

3 κειμένην Bb et Reiske κειμένου BaR 5 προειπεῖν AB 7 ante στρατὸν spatium unius vocis A 8 φίλω A | ἐχθρὰ A 17 διεσπασμένους A 22 αἱ om. B

μίων οὔτε ἀρετῇ καὶ συμπεσόντες ἐμάχοντο πᾶσαν ἀποδεικνύμενοι τόλμαν, ἕως ἦν αὐτοῖς εἷς μόνος ὁ πρὸς τοὺς ἀντιτεταγμένους ἀγών. ἔπειτα μαθόντες ἐπιόντα σφίσι κατὰ νώτου στρατὸν πολεμίων ἕτερον ἐν τάξει τε καὶ κόσμῳ χωροῦντα καταλιπόντες τὰ 573
σημεῖα τρέπονται πρὸς φυγήν. ἦσαν δὲ Ῥωμαίων ἄνδρες ἐπίλεκτοι πεζοί τε καὶ ἱππεῖς οἱ κατόπιν ἐπιφανέντες τοῖς Σαβίνοις, οὓς ὁ Ταρκύνιος ⟨ἐν⟩ ἐπιτηδείοις
2 χωρίοις διὰ νυκτὸς ἐλόχισε. τούτους δὴ τοὺς ἄνδρας οἱ Σαβῖνοι δείσαντες ἐκ τοῦ ἀδοκήτου σφίσιν ἐπιφαινομένους οὐδὲν ἔτι γενναῖον ἔργον ἀπεδείξαντο, ἀλλ' ὡς κατεστρατηγημένοι ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν καὶ συμφορᾷ πεπληγότες ἀμάχῳ σῴζειν ἑαυτοὺς ἄλλοι κατ' ἄλλας ὁδοὺς ἐπειρῶντο. κἀν τούτῳ μάλιστα πολὺς αὐτῶν φόνος ἐγένετο διωκομένων ὑπὸ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἵππου καὶ πανταχόθεν ἀποκλειομένων· ὥστε ὀλίγους τινὰς ἐξ αὐτῶν κομιδῇ γενέσθαι τοὺς διασωθέντας εἰς τὰς ἐγγιστα πόλεις. τὸ δὲ πλεῖον μέρος ὅσον μὴ κατὰ τὴν μάχην ἔπεσεν ὑποχείριον τοῖς Ῥωμαίοις γενέσθαι· οὐδὲ γὰρ οἱ καταλειφθέντες ἐν τῷ χάρακι τὴν ἔφοδον ἀποκρούσασθαι τῶν ἐπιόντων σφίσιν ἐθάρρησαν οὐδ' εἰς πεῖραν ἦλθον μάχης, ἀλλ' ἐκταραχθέντες ὑπὸ τοῦ παρ' ἐλπίδα κακοῦ παρέδοσαν
3 ἀμαχητὶ σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ τὸ ἔρυμα. αἱ μὲν δὴ 574
τῶν Σαβίνων πόλεις ὡς κατεστρατηγημέναι καὶ οὐκ ἀρετῇ τὴν νίκην ἀφῃρημέναι πρὸς τῶν πολεμίων.

2 ὁ om. A 3 αὐτοῖς ἀγών B 5 πρὸς B εἰς B 8 ἐν add. Kiessling, Smit obs. p. 10 9 ἐλόχισε Ba ἐλόχησε AB b ἐνελόχισε C. Reiske ἐλόχισε διὰ νυκτός] νύκτωρ B 11 ἀπεδείξαντο Bb 17 κομιδῇ γενέσθαι B γενέσθαι κ. B 20 καταληφθέντες A 26 ἀρετῇ καὶ νίκην B

ἀλλὰ δόλῳ μείζονας αὖθις ἀποστέλλειν δυνάμεις παρεσκευάζοντο καὶ στρατηγὸν ἐμπειρότερον. ὁ δὲ Ταρκύνιος μαθὼν τὴν διάνοιαν αὐτῶν συνῆγε τὴν στρατιὰν διὰ τάχους καὶ πρὶν ἐκείνους ἅπαντας δὴ
συνελθεῖν φθάνει διαβὰς τὸν Ἀνίητα ποταμόν. ταῦτα 4
μαθὼν ὁ τῶν Σαβίνων στρατηγὸς ἐξῄει μὲν ὡς εἶχε τάχους τὴν νεωστὶ συνηγμένην δύναμιν ἀναλαβὼν καὶ στρατοπεδεύεται πλησίον τῶν Ῥωμαίων ἐπὶ λόφου τινὸς ὑψηλοῦ καὶ ἀποτόμου, μάχης δὲ ἄρχειν οὐκ ἐδοκίμαζεν ἕως αἱ λοιπαὶ τῶν Σαβίνων δυνάμεις συνέλθωσιν, ἀλλ᾽ ἐπὶ τοὺς προνομεύοντας τὴν χώραν ἐκπέμπων ἀεί τινας τῶν ἱππέων καὶ λόχους ἐγκαθίζων ὕλαις ἢ νάπαις εἶργε τοὺς Ῥωμαίους τῶν ἐπὶ τὴν χώραν ἐξόδων.

LXV. Τοῦτον δὲ τὸν τρόπον αὐτοῦ χρωμένου τῷ πολέμῳ πολλαὶ μὲν συμπλοκαὶ [καὶ] κατ᾽ ὀλίγους
575 ψιλῶν τε καὶ ἱππέων ἐγίνοντο, μάχη δὲ ὁλοσχερὴς ἁπάντων οὐδεμία. ἑλκομένου δὲ τοῦ χρόνου δι᾽ ὀργῆς φέρων τὴν διατριβὴν ὁ Ταρκύνιος ἐπὶ τὴν παρεμβολὴν τῶν πολεμίων τὰς δυνάμεις ἔκρινεν ἄγειν
καὶ πολλὰς ἐποιήσατο προσβολάς. ἔπειτα καταμαθὼν 2
τῷ βιαίῳ τῶν τρόπων οὐ ῥᾳδίαν οὖσαν αὐτὴν ἁλῶναι διὰ τὴν ἐχυρότητα τῇ σπάνει τῶν ἐπιτηδείων πολεμεῖν τοῖς ἐν αὐτῇ διέγνω, καὶ παρὰ πάσας τὰς φερούσας ἐπ᾽ αὐτὴν ὁδοὺς φρούρια κατασκευαζόμενος, ξυλίζεσθαί τε αὐτοὺς καὶ χιλὸν ἵπποις συναγαγεῖν

7 συνηγμένην δύναμιν B δύναμιν σ. R | καὶ ἀναλαβὼν A 16 καὶ del. Bücheler 21 καταμαθὼν B μαθὼν R 22 τὸν τρόπον A 23 διὰ τὴν ἐχυρότητα B δι᾽ ἰσχυρότητα R | πολιορκεῖν c. Pflugk 24 * τοὺς O cf. Krebs Zur Rection d. Casus 1885 p. 16 25 φρούρια B φρουρὰς R 26 συνάγειν c. Cobet Obs. p. 72

καὶ ⟨ἄλλα⟩ πολλὰ ἐπιτήδεια λαμβάνειν ἐκ τῆς χώρας οὐκ ἐῶν εἰς πολλὴν κατέστησεν ἁπάντων ἀπορίαν· ὥστ' ἠναγκάσθησαν φυλάξαντες νύκτα χειμέριον ὕδασι καὶ ἀνέμῳ φυγεῖν αἰσχρῶς ἐκ τοῦ χάρακος καταλιπόντες ἐν αὐτῷ τά τε ὑποζύγια καὶ τὰς σκηνὰς καὶ τοὺς τραυματίας καὶ τὴν εἰς τὸν πόλεμον παρασκευὴν
3 ἅπασαν. τῇ δ' ἑξῆς ἡμέρᾳ μαθόντες οἱ Ῥωμαῖοι τὴν 576
ἄπαρσιν αὐτῶν καὶ γενόμενοι τοῦ χάρακος ἀμαχητὶ κύριοι σκηνὰς μὲν καὶ ὑποζύγια καὶ χρήματα διήρπασαν, τοὺς δὲ αἰχμαλώτους ἀπάγοντες εἰς τὴν Ῥώμην ἀνέστρεψαν. οὗτος ὁ πόλεμος ἔτη πέντε διέμεινε συνεχῶς πολεμούμενος, ἐν ᾧ γῆν ἀμφότεροι τὴν ἀλλήλων πορθοῦντες καὶ μάχας πολλὰς ἐλάττους τε καὶ μείζους μαχόμενοι διετέλεσαν, ὀλίγα μέν τινα καὶ τῶν Σαβίνων εὐτυχούντων ἐν τοῖς ἀγῶσι, τὰ δὲ πλεῖστα Ῥωμαίων· ἐν δὲ τῇ τελευταίᾳ μάχῃ τέλος ἔλαβεν
4 ὁλοσχερές. Σαβῖνοι γὰρ οὐχ ὡς πρότερον ἐκ διαδοχῆς, ἀλλ' ἅμα πάντες οἱ στρατεύσιμον ἔχοντες ἡλικίαν ἐξῆλθον ἐπὶ τὸν πόλεμον, Ῥωμαῖοί τε σύμπαντες τὰς Λατίνων καὶ Τυρρηνῶν καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων δυνάμεις παραλαβόντες ἐχώρουν ὁμόσε τοῖς
5 πολεμίοις. ὁ μὲν οὖν τῶν Σαβίνων στρατηγὸς διχῇ μερίσας τὰς δυνάμεις δύο ποιεῖται στρατόπεδα, ὁ δὲ τῶν Ῥωμαίων βασιλεὺς τρία ποιήσας τάγματα καὶ τρεῖς παρεμβολὰς οὐ μακρὰν ἀπ' ἀλλήλων θέμενος

1 *ἄλλα addidi πολλὰ O quod in τἄλλα mutavit Reiske 7 *πᾶσαν O 9 verba καὶ ὑποζύγια κ. χ. δ. τ. δ. ἀ. ἀγαγόντες om. Aa, add. Ab in mg. 10 ἀγαγόντες AB ἄγοντες R ἀπάγοντες Kiessling 15 εὐτυχούντων Cobet Obs. p. 73 διευτυχούντων O 16 ἔλαβε A 18 ἀλλὰ πάντες B 23 ποιεῖτε A

αὐτὸς μὲν τῆς Ῥωμαϊκῆς ἡγεῖτο δυνάμεως, Ἀρρόντα δὲ τὸν ἀδελφιδοῦν τῆς Τυρρηνικῆς συμμαχίας ἀπέδειξε στρατηγόν· Λατίνων δὲ καὶ τῶν ἄλλων συμ- 6
577 μάχων ἔταξεν ἄρχειν ἄνδρα γενναῖον μὲν τὰ πολέμια καὶ φρονεῖν τὰ δέοντα ἱκανώτατον, ξένον δὲ καὶ ἄπολιν· Σερούϊος αὐτῷ προσηγορικὸν ὄνομα ἦν, Τύλλιος δὲ τὸ συγγενικόν· ᾧ Ῥωμαῖοι μετὰ τὴν Λευκίου Ταρκυνίου τελευτὴν βασιλεύειν τῆς πόλεως ἐπέτρεψαν οὐκ οὔσης Ταρκυνίῳ γενεᾶς ἄρρενος, ἀγάμενοι τὸν ἄνδρα τῆς τε περὶ τὰ πολιτικὰ καὶ τῆς περὶ τὰ πολέμια ἀρετῆς. γένος δὲ τοῦ ἀνδρὸς τοῦδε καὶ τροφὰς καὶ τύχας καὶ τὴν ἐκ τοῦ θείου γενομένην περὶ αὐτὸν ἐπιφάνειαν, ὅταν κατὰ τοῦτο γένωμαι τὸ μέρος τοῦ λόγου, διηγήσομαι.

LXVI. Τότε δ' οὖν, ἐπειδὴ παρεσκεύαστο ἀμφοτέροις τὰ πρὸς τὸν ἀγῶνα ἐπιτήδεια, συνῄεσαν εἰς μάχην, εἶχον δὲ τὸ μὲν εὐώνυμον κέρας οἱ Ῥωμαῖοι, τὸ δὲ δεξιὸν οἱ Τυρρηνοί, κατὰ μέσην δὲ τὴν φάλαγγα Λατῖνοι ἐτάχθησαν. γενομένου δὲ ἀγῶνος καρτεροῦ δι' ὅλης ἡμέρας ἐνίκων οἱ Ῥωμαῖοι παρὰ πολὺ καὶ πολλοὺς μὲν ἀποκτείναντες τῶν πολεμίων
578 ἐν τῇ μάχῃ γενομένους ἄνδρας ἀγαθούς, πολλῷ δ' ἔτι πλείους αἰχμαλώτους λαβόντες ἐν τῇ φυγῇ, τῶν δὲ παρεμβολῶν ἀμφοτέρων ἐγκρατεῖς γενόμενοι καὶ χρημάτων μέγαν περιβαλόμενοι πλοῦτον ἀδεῶς ἤδη τῆς ὑπαίθρου πάσης ἐκράτουν, ἣν πυρὶ καὶ σιδήρῳ καὶ πᾶσι λωβησάμενοι κακοῖς, ἐπειδὴ τὸ θέρος ἐτε-

1 ἀρρόντα B ἀρροντὰ A 6 τύλλιος B τύλλος R 9 οὐκ om. B 10 πολιτικὰ B πολεμικὰ A | πολέμια B πολιτικὰ R 21 τῶν πολεμίων post ἐν τῇ μάχῃ O praeter B 22 καὶ ἐν A

λεύτα, λύσαντες τὰς παρεμβολὰς ἀπῄεσαν ἐπ' οἴκου. καὶ ὁ βασιλεὺς Ταρκύνιος τρίτον ἐπὶ τῆς ἰδίας ἀρχῆς
2 τὸν ἐκ τῆσδε τῆς μάχης κατήγαγε θρίαμβον. τῷ δ' ἑξῆς ἐνιαυτῷ παρασκευαζομένου πάλιν τοῦ βασιλέως στρατὸν ἐπὶ τὰς πόλεις τῶν Σαβίνων ἐξάγειν καὶ πολιορκίαις αὐτὰς προσάγεσθαι διεγνωκότος, γενναῖον μὲν οὐδὲν ἔτι βούλευμα καὶ νεανικὸν οὐδεμιᾶς ἐγένετο, πᾶσαι δὲ κοινῇ γνώμῃ χρησάμεναι πρὶν εἰς κίνδυνον ἐλθεῖν ἀνδραποδισμοῦ καὶ κατα-
3 σκαφῆς καταλύσασθαι τὸν πόλεμον ἔγνωσαν. καὶ παρῆσαν ἐξ ἑκάστης πόλεως οἱ κράτιστοι τῶν Σαβίνων πρὸς βασιλέα Ταρκύνιον ἐξεληλυθότα μετὰ πάσης ἤδη δυνάμεως παραδιδόντες αὐτῷ τὰ τείχη καὶ δεόμενοι μετρίας ποιήσασθαι ⟨τὰς⟩ συμβάσεις. ὁ δὲ ἀσπα- 579
στῶς δεξάμενος τὴν ἄνευ κινδύνων ὑποταγὴν τοῦ ἔθνους σπονδάς τε ποιεῖται πρὸς αὐτοὺς ὑπὲρ εἰρήνης τε καὶ φιλίας ἐπὶ ταῖς αὐταῖς ὁμολογίαις, αἷς Τυρρηνοὺς πρότερον ὑπηγάγετο, καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἀπέδωκεν αὐτοῖς ἄνευ λύτρων.

LXVII. Αὗται πολεμικαὶ πράξεις βασιλέως Ταρκυνίου μνημονεύονται, εἰρηνικαὶ δὲ καὶ πολιτικαὶ τοιαίδε τινές, οὐδὲ γὰρ ταύτας βούλομαι παρελθεῖν ἀμνημονεύτους. εὐθὺς γὰρ ἅμα τῷ παραλαβεῖν τὴν ἀρχὴν τὸν δημοτικὸν ὄχλον οἰκεῖον ἑαυτῷ ποιῆσαι προθυμηθείς, ὥσπερ οἱ πρότεροι βασιλεῖς ἐποίουν, διὰ τοιαύτας εὐεργεσίας ὑπηγάγετο· ἐπι-

2 ὁ om. B 4 πάλιν στρατὸν τοῦ βασιλέως O praeter B 11 τῶν om. B 14 τὰς add. Reiske 15 κινδύνων B κινδύνου R 17 τε om. B 20 αἱ post αὗται add. Reiske 22 αὐτὰς O corr. Kiessling, Hertlein Hermes X p. 411 26 τοιαύτας A τοιαύτης R

λέξας ἄνδρας ἑκατὸν ἐξ ἁπάντων τῶν δημοτικῶν, οἷς
ἀρετήν τινα πολεμικὴν ἢ πολιτικὴν φρόνησιν ἅπαντες
ἐμαρτύρουν, πατρικίους ἐποίησε καὶ κατέταξεν εἰς τὸν
τῶν βουλευτῶν ἀριθμόν, καὶ τότε πρῶτον ἐγένοντο
Ῥωμαίοις τριακόσιοι βουλευταὶ τέως ὄντες διακόσιοι.
ἔπειτα ταῖς ἱεραῖς παρθένοις, ὑφ᾽ ὧν τὸ ἄσβεστον 2
φυλάττεται πῦρ, τέτταρσιν οὔσαις δύο προσκατέλεξεν
580 ἑτέρας· πλειόνων γὰρ ἤδη συντελουμένων ὑπὸ τῆς
πόλεως ἱερουργιῶν, αἷς ἔδει τὰς τῆς Ἑστίας παρεῖναι
θυηπόλους, οὐκ ἐδόκουν αἱ τέτταρες ἀρκεῖν. Ταρ-
κυνίου δὲ ἄρξαντος ἠκολούθουν οἱ λοιποὶ βασιλεῖς,
καὶ μέχρι τῶν καθ᾽ ἡμᾶς χρόνων ἓξ ἀποδείκνυνται
τῆς Ἑστίας ἀμφίπολοι. δοκεῖ δὲ καὶ τὰς τιμωρίας, αἷς 3
κολάζονται πρὸς τῶν ἱεροφαντῶν αἱ μὴ φυλάττου-
σαι τὴν παρθενίαν, ἐκεῖνος ἐξευρεῖν πρῶτος εἴτε
κατὰ λογισμὸν εἴτε ὡς οἴονταί τινες ὀνείρῳ πειθό-
μενος, ἃς μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν ἐν τοῖς Σιβυλ-
λείοις εὑρεθῆναι χρησμοῖς οἱ τῶν ἱερῶν ἐξηγηταὶ
λέγουσιν· ἐφωράθη γάρ τις ἐπὶ τῆς ἐκείνου βασιλείας
ἱέρεια Πιναρία Ποπλίου θυγάτηρ οὐχ ἁγνὴ προσιοῦσα
τοῖς ἱεροῖς. τρόπος δὲ τιμωρίας ὅστις ἐστίν, ᾧ κολά-
ζουσι τὰς διαφθαρείσας, ἐν τῇ πρὸ ταύτης δεδήλω-
ταί μοι γραφῇ. τήν τε ἀγοράν, ἐν ᾗ δικάζουσι καὶ 4
ἐκκλησιάζουσι καὶ τὰς ἄλλας πολιτικὰς ἐπιτελοῦσι
πράξεις ἐκεῖνος ἐκόσμησεν ἐργαστηρίοις τε καὶ πα-
581 στάσι περιλαβών, καὶ τὰ τείχη τῆς πόλεως αὐτοσχέ-

8 ὑπὲρ c. Sylburg, quod probat Kayser Ann. phil. 1863 p. 7 12 χρόνον ἀποδείκνυνται αἱ τῆς O praeter B 17 ἃς A ἃ R ὡς c. Kiessling | σιβυλλίοις A 24 πολιτικὰς ἐπιτελοῦσι B ἐπιτελοῦσι π. R 25 καὶ παστάσι B καὶ πᾶσι R

δια καὶ φαῦλα ταῖς ἐργασίαις ὄντα πρῶτος ᾠκοδομήσατο λίθοις ἁμαξιαίοις εἰργασμένοις πρὸς κανόνα.
5 ἤρξατο δὲ καὶ τὰς ὑπονόμους ὀρύττειν τάφρους, δι' ὧν ἐπὶ τὸν Τέβεριν ὀχετεύεται πᾶν τὸ συρρέον ἐκ τῶν στενωπῶν ὕδωρ, ἔργα θαυμαστὰ καὶ κρείττω λόγου κατασκευασάμενος. ἔγωγ' οὖν ἐν τρισὶ τοῖς μεγαλοπρεπεστάτοις κατασκευάσμασι τῆς Ῥώμης, ἐξ ὧν μάλιστα τὸ τῆς ἡγεμονίας ἐμφαίνεται μέγεθος, τάς τε τῶν ὑδάτων ἀγωγὰς τίθεμαι καὶ τὰς τῶν ὁδῶν στρώσεις καὶ τὰς τῶν ὑπονόμων ἐργασίας οὐ μόνον εἰς τὸ χρήσιμον τῆς κατασκευῆς τὴν διάνοιαν ἀναφέρων, ὑπὲρ οὗ κατὰ τὸν οἰκεῖον καιρὸν ἐρῶ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν τῶν ἀναλωμάτων πολυτέλειαν, ἣν ἐξ ἑνὸς ἔργου τεκμήραιτ' ἄν τις Γάιον Ἀκίλλιον ποιησάμενος
τοῦ μέλλοντος λέγεσθαι βεβαιωτήν, ὅς φησιν ἀμε- 582
ληθεισῶν ποτε τῶν τάφρων καὶ μηκέτι διαρρεομένων τοὺς τιμητὰς τὴν ἀνακάθαρσιν αὐτῶν καὶ τὴν ἐπισκευὴν χιλίων μισθῶσαι ταλάντων.

LXVIII. Κατεσκεύασε δὲ καὶ τὸν μέγιστον τῶν ἱπποδρόμων Ταρκύνιος τὸν μεταξὺ τοῦ τε Αὐεντίνου καὶ τοῦ Παλλαντίου κείμενον πρῶτος ὑποστέγους ποιήσας περὶ αὐτὸν καθέδρας (τέως γὰρ ἑστῶτες ἐθεώρουν) ἐπ' ἰκρίοις, δοκῶν ξυλίναις σκηναῖς ὑποκει-

1 ᾠκοδομήσατο Bücheler ἐδο⟨μήσ⟩ατο B ἐδοκίμασε R 6 κατασκευασόμενος c. Reiske | ἔν τισι B, τισι vel τρισὶ delendum esse susp. Kiessling 8 μέγεθος B μέγιστον R 9 τοὺς — ἀγωγοὺς c. Stephanus 20 αὐεντίνου R λουεντίνου B 21 παλλαντίου BbR παλατίου Ba 23 ἰκρίοις Bb ἰκρίαις Ba ἰκρίων A | δοκῶν B δονάκων A; fortasse ἰκρίων — δωδεκαπόδων scribendum esse susp. C. Peter Philol. XXXIII p. 572, quo auctore verba interpunxi | ὑποκειμένων Portus et Peter ἐπικειμένων O

μένων· καὶ διελὼν τοὺς τόπους εἰς τριάκοντα φρά-
τρας ἑκάστῃ [φράτρᾳ] μοῖραν ἀπέδωκε μίαν, ὥστε ἐν
τῇ προσηκούσῃ χώρᾳ καθεζόμενον ἕκαστον θεωρεῖν.
ἔμελλε δὲ ἄρα σὺν χρόνῳ καὶ τοῦτο τὸ ἔργον ἐν τοῖς 2
583 πάνυ καλοῖς καὶ θαυμαστοῖς κατασκευάσμασι τῆς
πόλεως γενήσεσθαι. μῆκος μὲν γὰρ τοῦ ἱπποδρόμου
τριῶν καὶ ἡμίσους ἐστὶ σταδίων, εὖρος δὲ τεττάρων
πλέθρων· πέριξ δὲ αὐτοῦ κατά τε ⟨τὰς⟩ μείζους πλευ-
ρὰς καὶ κατὰ μίαν τῶν ἐλαττόνων εὔριπος εἰς ὑποδο-
χὴν ὕδατος ὀρώρυκται βάθος τε καὶ πλάτος δεκάπους.
μετὰ δὲ τὸν εὔριπον ᾠκοδόμηνται στοαὶ τρίστεγοι.
τούτων δὲ αἱ μὲν ἐπίπεδοι λιθίνας ἔχουσιν ὥσπερ ἐν
τοῖς θεάτροις ὀλίγον ὑπερανεστηκυίας ἀλλήλων καθέ-
δρας, αἱ δ' ὑπερῷοι ξυλίνας. συνάγονται δ' εἰς τὸ 3
αὐτὸ καὶ συνάπτουσιν ἀλλήλαις αἱ μείζους ὑπὸ τῆς
ἐλάττονος μηνοειδὲς ἐχούσης τὸ σχῆμα συγκλειόμεναι,
ὥστε μίαν ἐκ τῶν τριῶν γίνεσθαι στοὰν ἀμφιθέατρον
ὀκτὼ σταδίων ἱκανὴν ὑποδέξασθαι πεντεκαίδεκα μυ-
ριάδας ἀνθρώπων. ἡ δὲ λοιπὴ τῶν ἐλαττόνων πλευ-
ρῶν αἴθριος ἀνειμένη ψαλιδωτὰς ἱππαφέσεις ἔχει διὰ
μιᾶς ὕσπληγος ἅμα πάσας ἀνοιγομένας. ἔστι δὲ καὶ 4
περὶ τὸν ἱππόδρομον ἔξωθεν ἑτέρα στοὰ μονόστεγος
584 ἐργαστήρια ἔχουσα ἐν αὑτῇ καὶ οἰκήσεις ὑπὲρ αὐτά,
δι' ἧς εἰσιν εἴσοδοί τε καὶ ἀναβάσεις τοῖς ἐπὶ τὴν
θέαν ἀφικομένοις παρ' ἕκαστον ἐργαστήριον, ὥστε

2 * φράτρᾳ inclusi 6 γὰρ ἐστὶ τοῦ A 7 ἐστὶ σταδίων B ἐπὶ σταδίων A 8 τὰς add. Reiske 13 ἀλλήλων om. A 15 συνάπτονται c. Portus | ἀλλήλαις B ἀλλήλους R 16 ἐχούσαις B ἔχουσαι R | συγκλειόμεναι B συγκλειόμενον R 17 γίνεσθαι B γενέσθαι R 23 αὐτῇ AB | αὐτὰς AB 25 ἀφικνουμένοις A

Ῥωμαῖοι τὰ σκῆπτρα καὶ τὰ διαδήματα δωροῦνται τοῖς βασιλεῦσι βεβαιοῦντες αὐτοῖς τὰς ἐξουσίας, ἐπεὶ 570 καὶ μὴ λαβόντες γε παρ' ἐκείνων ἔχουσιν αὐτά.

LXII. Ταύταις ταῖς τιμαῖς ὁ Ταρκύνιος οὐκ εὐθὺς ἐχρήσατο λαβών, ὡς οἱ πλεῖστοι γράφουσι τῶν Ῥωμαϊκῶν συγγραφέων, ἀλλ' ἀποδοὺς τῇ τε βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ τὴν διάγνωσιν εἰ ληπτέον αὐτά, ἐπειδὴ πᾶσι βουλομένοις ἦν, τότε προσεδέξατο καὶ πάντα τὸν ἐξ ἐκείνου χρόνον ἕως εἰς τὸ χρεὼν μετέστη στέφανόν τε χρύσεον ἐφόρει καὶ πορφυρᾶν ἐσθῆτα ποικίλην ἠμπίσχετο καὶ σκῆπτρον ἐλεφάντινον ἔχων ἐπὶ θρόνου ἐκαθέζετο ἐλεφαντίνου, καὶ οἱ δώδεκα ῥαβδοῦχοι τοὺς πελέκεις φέροντες ἅμα ταῖς ῥάβδοις δικάζοντί τε αὐτῷ παρίσταντο καὶ πορευομένου προηγοῦντο. 2 οὗτος ὁ κόσμος ἅπας καὶ τοῖς μετ' ἐκεῖνον τὴν βασιλικὴν ἀρχὴν ἔχουσι παρέμεινε καὶ μετὰ τὴν ἐκβολὴν τῶν βασιλέων τοῖς κατ' ἐνιαυτὸν ὑπάτοις ἔξω τοῦ στεφάνου καὶ τῆς ποικίλης ἐσθῆτος· ταῦτα δ' αὐτῶν ἀφῃρέθη μόνα φορτικὰ δόξαντα εἶναι καὶ ἐπίφθονα. πλὴν ὅταν ἐκ πολέμου νίκην κατάγοντες 571 θριάμβου παρὰ τῆς βουλῆς ἀξιωθῶσι, τότε καὶ χρυσοφοροῦσι καὶ ποικίλαις ἁλουργίσιν ἀμφιέννυνται. ὁ μὲν οὖν πρὸς τοὺς Τυρρηνοὺς συστὰς Ταρκυνίῳ πόλεμος ἔτη κατασχὼν ἐννέα τοιαύτην ἔσχε τὴν συντέλειαν.

LXIII. Ἑνὸς δὲ καταλειπομένου τοῦ Σαβίνων

4 ταύταις μέντοι ταῖς c. Reiske 7 αὐτὰς c. Reiske 10 χρυσοῦν ? 11 ⟨ἠ⟩μπ⟨ισ⟩χετο B ἀμφείχετο A 13 τοῖς ῥάβδοις A 14 πορευομένου B πορευομένῳ R 15 ἅπασι O corr. Bücheler 19 μόνα τὰ φορτικὰ B 22 στεφάνους χρυσοῦς φοροῦσι c. Schnelle p. 26 24 τὴν B om. R 25 καταλ⟨ει⟩πομένου B καταλιπομένου A

ἔθνους ἀντιπάλου Ῥωμαίοις ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς ἄνδρας τε μαχητὰς ἔχοντος καὶ χώραν νεμομένου πολλὴν καὶ ἀγαθὴν καὶ τῆς Ῥώμης οὐ πρόσω κειμένην, πολλὴν ἔσχεν ὁ Ταρκύνιος προθυμίαν καὶ τούτους ὑπαγαγέσθαι καὶ προεῖπεν αὐτοῖς τὸν πόλεμον ἐγκαλῶν ταῖς πόλεσιν, ὅτι τοὺς ὑποσχομένους Τυρρηνοῖς ἐὰν ἀφίκωνται στρατὸν ἄγοντες εἰς τὴν χώραν αὐτῶν ἐκείνοις μὲν φίλας, Ῥωμαίοις δ' ἐχθρὰς ποιήσειν τὰς σφετέρας πατρίδας οὐκ ἐβούλοντο ἐκδοῦναι. οἱ δὲ 2 ἄσμενοί τε ὑποδέχονται τὸν πόλεμον οὐκ ἀξιοῦντες τοὺς δυνατωτάτους τῶν ἀστῶν ἀφαιρεθῆναι, καὶ πρὶν ἀφικέσθαι Ῥωμαίων δύναμιν ἐπὶ σφᾶς αὐτοὶ στρατὸν 572 ἐξάγουσιν ἐπὶ τὴν ἐκείνων. βασιλεὺς δὲ Ταρκύνιος ὡς ἤκουσε διαβεβηκότας τοὺς Σαβίνους Ἀνίητα ποταμὸν καὶ λεηλατούμενα ὑπ' αὐτῶν τὰ περὶ τὴν παρεμβολὴν ἅπαντα, ἀναλαβὼν τὴν εὐζωνοτάτην Ῥωμαίων νεότητα ὡς εἶχε τάχους ἐξῆγεν ἐπὶ τοὺς διεσπαρμένους ἐπὶ τὰς προνομάς. ἀποκτείνας δὲ πολλοὺς αὐτῶν καὶ 3 τὴν λείαν ὅσην ἦγον ἀφελόμενος ἐγγὺς τῆς ἐκείνων παρεμβολῆς τίθεται τὸν χάρακα καὶ διαλιπὼν ὀλίγας τινὰς ἡμέρας, ἕως ἥ τε λοιπὴ δύναμις ἐκ τῆς πόλεως πρὸς αὐτὸν ἀφίκετο καὶ αἱ παρὰ τῶν συμμάχων ἐπικουρίαι συνήχθησαν, κατέβαινεν εἰς τὸ πεδίον ὡς μαχησόμενος.

LXIIII. Ἰδόντες δὲ τοὺς Ῥωμαίους οἱ Σαβῖνοι προθύμως ἐπὶ τὸν ἀγῶνα χωροῦντας ἐξῆγον καὶ αὐτοὶ τὰς δυνάμεις οὔτε πλήθει λειπόμενοι τῶν πολε-

3 κειμένην Bb et Reiske κειμένου BaR 5 προειπεῖν AB
7 ante στρατὸν spatium unius vocis A 8 φίλω A | ἐχθρὰ A
17 διεσπασμένους A 22 αἱ om. B

μίων οὔτε ἀρετῇ καὶ συμπεσόντες ἐμάχοντο πᾶσαν
ἀποδεικνύμενοι τόλμαν, ἕως ἦν αὐτοῖς εἷς μόνος ὁ
πρὸς τοὺς ἀντιτεταγμένους ἀγών. ἔπειτα μαθόντες
ἐπιόντα σφίσι κατὰ νώτου στρατὸν πολεμίων ἕτερον
ἐν τάξει τε καὶ κόσμῳ χωροῦντα καταλιπόντες τὰ 573
σημεῖα τρέπονται πρὸς φυγήν. ἦσαν δὲ Ῥωμαίων ἄν-
δρες ἐπίλεκτοι πεζοί τε καὶ ἱππεῖς οἱ κατόπιν ἐπιφανέν-
τες τοῖς Σαβίνοις, οὓς ὁ Ταρκύνιος ⟨ἐν⟩ ἐπιτηδείοις
2 χωρίοις διὰ νυκτὸς ἐλόχισε. τούτους δὴ τοὺς ἄνδρας
οἱ Σαβῖνοι δείσαντες ἐκ τοῦ ἀδοκήτου σφίσιν ἐπιφαι-
νομένους οὐθὲν ἔτι γενναῖον ἔργον ἀπεδείξαντο,
ἀλλ' ὡς κατεστρατηγημένοι ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν καὶ συμ-
φορᾷ πεπληγότες ἀμάχῳ σώζειν ἑαυτοὺς ἄλλοι κατ'
ἄλλας ὁδοὺς ἐπειρῶντο, κἂν τούτῳ μάλιστα πολὺς
αὐτῶν φόνος ἐγένετο διωκομένων ὑπὸ τῆς Ῥωμαϊκῆς
ἵππου καὶ πανταχόθεν ἀποκλειομένων· ὥστε ὀλίγους
τινὰς ἐξ αὐτῶν κομιδῇ γενέσθαι τοὺς διασωθέντας
εἰς τὰς ἔγγιστα πόλεις, τὸ δὲ πλεῖον μέρος ὅσον μὴ
κατὰ τὴν μάχην ἔπεσεν ὑποχείριον τοῖς Ῥωμαίοις
γενέσθαι· οὐδὲ γὰρ οἱ καταλειφθέντες ἐν τῷ χάρακι
τὴν ἔφοδον ἀποκρούσασθαι τῶν ἐπιόντων σφίσιν
ἐθάρρησαν οὐδ' εἰς πεῖραν ἦλθον μάχης, ἀλλ' ἐκ-
ταραχθέντες ὑπὸ τοῦ παρ' ἐλπίδα κακοῦ παρέδοσαν
3 ἀμαχητὶ σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ τὸ ἔρυμα. αἱ μὲν δὴ 574
τῶν Σαβίνων πόλεις ὡς κατεστρατηγημέναι καὶ οὐκ
ἀρετῇ τὴν νίκην ἀφῃρημέναι πρὸς τῶν πολεμίων,

2 ὁ om. A 3 αὐτοῖς ἀγών B 6 πρὸς B εἰς R 8 ἐν add. Kiessling, Smit Obs. p. 10 9 ἐλόχισε Ba ἐλόχησε ABb ἐνελόχισε c. Reiske | ἐλόχισε διὰ νυκτὸς O praeter B 11 ἐπεδείξαντο Bb 17 κομιδῇ γενέσθαι B γενέσθαι κ. R 20 καταληφθέντας A 26 ἀρετῇ τινι νίκην B

ἀλλὰ δόλῳ μείζονας αὖθις ἀποστέλλειν δυνάμεις παρεσκευάζοντο καὶ στρατηγὸν ἐμπειρότερον. ὁ δὲ Ταρκύνιος μαθὼν τὴν διάνοιαν αὐτῶν συνῆγε τὴν στρατιὰν διὰ τάχους καὶ πρὶν ἐκείνους ἅπαντας δὴ
συνελθεῖν φθάνει διαβὰς τὸν Ἀνίητα ποταμόν. ταῦτα 4
μαθὼν ὁ τῶν Σαβίνων στρατηγὸς ἐξῄει μὲν ὡς εἶχε τάχους τὴν νεωστὶ συνηγμένην δύναμιν ἀναλαβὼν καὶ στρατοπεδεύεται πλησίον τῶν Ῥωμαίων ἐπὶ λόφου τινὸς ὑψηλοῦ καὶ ἀποτόμου, μάχης δὲ ἄρχειν οὐκ ἐδοκίμαζεν ἕως αἱ λοιπαὶ τῶν Σαβίνων δυνάμεις συνέλθωσιν, ἀλλ' ἐπὶ τοὺς προνομεύοντας τὴν χώραν ἐκπέμπων ἀεί τινας τῶν ἱππέων καὶ λόχους ἐγκαθίζων ὕλαις ἢ νάπαις εἶργε τοὺς Ῥωμαίους τῶν ἐπὶ τὴν χώραν ἐξόδων.

LXV. Τοῦτον δὲ τὸν τρόπον αὐτοῦ χρωμένου τῷ πολέμῳ πολλαὶ μὲν συμπλοκαὶ [καὶ] κατ' ὀλίγους
575 ψιλῶν τε καὶ ἱππέων ἐγίνοντο, μάχη δὲ ὁλοσχερὴς ἁπάντων οὐδεμία. ἑλκομένου δὲ τοῦ χρόνου δι' ὀργῆς φέρων τὴν διατριβὴν ὁ Ταρκύνιος ἐπὶ τὴν παρεμβολὴν τῶν πολεμίων τὰς δυνάμεις ἔκρινεν ἄγειν
καὶ πολλὰς ἐποιήσατο προσβολάς. ἔπειτα καταμαθὼν 2
τῷ βιαίῳ τῶν τρόπων οὐ ῥᾳδίαν οὖσαν αὐτὴν ἁλῶναι διὰ τὴν ἐχυρότητα τῇ σπάνει τῶν ἐπιτηδείων πολεμεῖν τοῖς ἐν αὐτῇ διέγνω, καὶ παρὰ πάσας τὰς φερούσας· ἐπ' αὐτὴν ὁδοὺς φρούρια κατασκευαζόμενος, ξυλίζεσθαί τε αὐτοὺς καὶ χιλὸν ἵπποις συναγαγεῖν

7 συνηγμένην δύναμιν B δύναμιν σ. R | καὶ ἀναλαβὼν A 16 καὶ del. Bücheler 21 καταμαθὼν B μαθὼν R 22 τὸν τρόπον A 23 διὰ τὴν ἐχυρότητα B δι' ἰσχυρότητα R | πολιορκεῖν c. Pflugk 24 * τοὺς O cf. Krebs Zur Rection d. Casus 1885 p. 16 25 φρούρια B φρουρὰς R 26 συνάγειν c. Cobet Obs. p. 72

καὶ ⟨ἄλλα⟩ πολλὰ ἐπιτήδεια λαμβάνειν ἐκ τῆς χώρας οὐκ ἐῶν εἰς πολλὴν κατέστησεν ἁπάντων ἀπορίαν· ὥστ’ ἠναγκάσθησαν φυλάξαντες νύκτα χειμέριον ὕδασι καὶ ἀνέμῳ φυγεῖν αἰσχρῶς ἐκ τοῦ χάρακος καταλιπόντες ἐν αὐτῷ τά τε ὑποζύγια καὶ τὰς σκηνὰς καὶ τοὺς τραυματίας καὶ τὴν εἰς τὸν πόλεμον παρασκευὴν
3 ἅπασαν. τῇ δ’ ἑξῆς ἡμέρᾳ μαθόντες οἱ Ῥωμαῖοι τὴν 576
ἄπαρσιν αὐτῶν καὶ γενόμενοι τοῦ χάρακος ἀμαχητὶ κύριοι σκηνὰς μὲν καὶ ὑποζύγια καὶ χρήματα διήρπασαν, τοὺς δὲ αἰχμαλώτους ἀπάγοντες εἰς τὴν Ῥώμην ἀνέστρεψαν. οὗτος ὁ πόλεμος ἔτη πέντε διέμεινε συνεχῶς πολεμούμενος, ἐν ᾧ γῆν ἀμφότεροι τὴν ἀλλήλων πορθοῦντες καὶ μάχας πολλὰς ἐλάττους τε καὶ μείζους μαχόμενοι διετέλεσαν, ὀλίγα μέν τινα καὶ τῶν Σαβίνων εὐτυχούντων ἐν τοῖς ἀγῶσι, τὰ δὲ πλεῖστα Ῥωμαίων· ἐν δὲ τῇ τελευταίᾳ μάχῃ τέλος ἔλαβεν
4 ὁλοσχερές. Σαβῖνοι γὰρ οὐχ ὡς πρότερον ἐκ διαδοχῆς, ἀλλ’ ἅμα πάντες οἱ στρατεύσιμον ἔχοντες ἡλικίαν ἐξῆλθον ἐπὶ τὸν πόλεμον, Ῥωμαῖοί τε σύμπαντες τὰς Λατίνων καὶ Τυρρηνῶν καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων δυνάμεις παραλαβόντες ἐχώρουν ὁμόσε τοῖς
5 πολεμίοις. ὁ μὲν οὖν τῶν Σαβίνων στρατηγὸς διχῇ μερίσας τὰς δυνάμεις δύο ποιεῖται στρατόπεδα, ὁ δὲ τῶν Ῥωμαίων βασιλεὺς τρία ποιήσας τάγματα καὶ τρεῖς παρεμβολὰς οὐ μακρὰν ἀπ’ ἀλλήλων θέμενος

1 * ἄλλα addidi πολλὰ O quod in τἆλλα mutavit Reiske 7 * πᾶσαν O 9 verba καὶ ὑποζύγια κ. χ. δ. τ. δ. ἀ. ἀγαγόντες om. Aa, add. Ab in mg. 10 ἀγαγόντες AB ἄγοντες R ἀπάγοντες Kiessling 15 εὐτυχούντων Cobet Obs. p. 73 διευτυχούντων O 16 ἔλαβε A 18 ἀλλὰ πάντες B 23 ποιεῖτε A

αὐτὸς μὲν τῆς Ῥωμαϊκῆς ἡγεῖτο δυνάμεως, Ἀρρόντα δὲ τὸν ἀδελφιδοῦν τῆς Τυρρηνικῆς συμμαχίας ἀπέδειξε στρατηγόν· Λατίνων δὲ καὶ τῶν ἄλλων συμ- 6
577 μάχων ἔταξεν ἄρχειν ἄνδρα γενναῖον μὲν τὰ πολέμια καὶ φρονεῖν τὰ δέοντα ἱκανώτατον, ξένον δὲ καὶ ἄπολιν· Σερούϊος αὐτῷ προσηγορικὸν ὄνομα ἦν, Τύλλιος δὲ τὸ συγγενικόν· ᾧ Ῥωμαῖοι μετὰ τὴν Λευκίου Ταρκυνίου τελευτὴν βασιλεύειν τῆς πόλεως ἐπέτρεψαν οὐκ οὔσης Ταρκυνίῳ γενεᾶς ἄρρενος, ἀγάμενοι τὸν ἄνδρα τῆς τε περὶ τὰ πολιτικὰ καὶ τῆς περὶ τὰ πολέμια ἀρετῆς. γένος δὲ τοῦ ἀνδρὸς τοῦδε καὶ τροφὰς καὶ τύχας καὶ τὴν ἐκ τοῦ θείου γενομένην περὶ αὐτὸν ἐπιφάνειαν, ὅταν κατὰ τοῦτο γένωμαι τὸ μέρος τοῦ λόγου, διηγήσομαι.

LXVI. Τότε δ' οὖν, ἐπειδὴ παρεσκεύαστο ἀμφοτέροις τὰ πρὸς τὸν ἀγῶνα ἐπιτήδεια, συνῄεσαν εἰς μάχην, εἶχον δὲ τὸ μὲν εὐώνυμον κέρας οἱ Ῥωμαῖοι, τὸ δὲ δεξιὸν οἱ Τυρρηνοί, κατὰ μέσην δὲ τὴν φάλαγγα Λατῖνοι ἐτάχθησαν. γενομένου δὲ ἀγῶνος καρτεροῦ δι' ὅλης ἡμέρας ἐνίκων οἱ Ῥωμαῖοι παρὰ πολὺ καὶ πολλοὺς μὲν ἀποκτείναντες τῶν πολεμίων
578 ἐν τῇ μάχῃ γενομένους ἄνδρας ἀγαθούς, πολλῷ δ' ἔτι πλείους αἰχμαλώτους λαβόντες ἐν τῇ φυγῇ, τῶν δὲ παρεμβολῶν ἀμφοτέρων ἐγκρατεῖς γενόμενοι καὶ χρημάτων μέγαν περιβαλόμενοι πλοῦτον ἀδεῶς ἤδη τῆς ὑπαίθρου πάσης ἐκράτουν, ἣν πυρὶ καὶ σιδήρῳ καὶ πᾶσι λωβησάμενοι κακοῖς, ἐπειδὴ τὸ θέρος ἐτε-

1 ἀρρόντα B ἀρροντὰ A 6 τύλλιος B τύλλος R 9 οὐκ om. B 10 πολιτικὰ B πολεμικὰ A | πολέμια B πολιτικὰ R 21 τῶν πολεμίων post ἐν τῇ μάχῃ O praeter B 22 καὶ ἐν A

λεύτα, λύσαντες τὰς παρεμβολὰς ἀπῄεσαν ἐπ' οἴκου.
καὶ ὁ βασιλεὺς Ταρκύνιος τρίτον ἐπὶ τῆς ἰδίας ἀρχῆς
2 τὸν ἐκ τῆςδε τῆς μάχης κατήγαγε θρίαμβον. τῷ
δ' ἑξῆς ἐνιαυτῷ παρασκευαζομένου πάλιν τοῦ βα-
σιλέως στρατὸν ἐπὶ τὰς πόλεις τῶν Σαβίνων ἐξά-
γειν καὶ πολιορκίαις αὐτὰς προσάγεσθαι διεγνωκό-
τος, γενναῖον μὲν οὐδὲν ἔτι βούλευμα καὶ νεανικὸν
οὐδεμιᾶς ἐγένετο, πᾶσαι δὲ κοινῇ γνώμῃ χρησάμεναι
πρὶν εἰς κίνδυνον ἐλθεῖν ἀνδραποδισμοῦ καὶ κατα-
3 σκαφῆς καταλύσασθαι τὸν πόλεμον ἔγνωσαν. καὶ
παρῆσαν ἐξ ἑκάστης πόλεως οἱ κράτιστοι τῶν Σαβί-
νων πρὸς βασιλέα Ταρκύνιον ἐξεληλυθότα μετὰ πάσης
ἤδη δυνάμεως παραδιδόντες αὐτῷ τὰ τείχη καὶ δεό-
μενοι μετρίας ποιήσασθαι ⟨τὰς⟩ συμβάσεις. ὁ δὲ ἀσπα- 579
στῶς δεξάμενος τὴν ἄνευ κινδύνων ὑποταγὴν τοῦ
ἔθνους σπονδάς τε ποιεῖται πρὸς αὐτοὺς ὑπὲρ εἰρή-
νης τε καὶ φιλίας ἐπὶ ταῖς αὐταῖς ὁμολογίαις, αἷς Τυρ-
ρηνοὺς πρότερον ὑπηγάγετο, καὶ τοὺς αἰχμαλώτους
ἀπέδωκεν αὐτοῖς ἄνευ λύτρων.

LXVII. Αὗται πολεμικαὶ πράξεις βασιλέως Ταρ-
κυνίου μνημονεύονται, εἰρηνικαὶ δὲ καὶ πολιτικαὶ
τοιαίδε τινές, οὐδὲ γὰρ ταύτας βούλομαι παρελ-
θεῖν ἀμνημονεύτους. εὐθὺς γὰρ ἅμα τῷ παραλα-
βεῖν τὴν ἀρχὴν τὸν δημοτικὸν ὄχλον οἰκεῖον ἑαυτῷ
ποιῆσαι προθυμηθείς, ὥσπερ οἱ πρότεροι βασιλεῖς
ἐποίουν, διὰ τοιαύτας εὐεργεσίας ὑπηγάγετο· ἐπι-

2 ὁ om. B 4 πάλιν στρατὸν τοῦ βασιλέως O praeter B 11 τῶν om. B 14 τὰς add. Reiske 15 κινδύνων B κινδύνου R 17 τε om. B 20 αἱ post αὗται add. Reiske 22 αὐτὰς O corr. Kiessling, Hertlein Hermes X p. 411 26 τοιαύτας A τοιαύτης R

λέξας ἄνδρας ἑκατὸν ἐξ ἁπάντων τῶν δημοτικῶν, οἷς
ἀρετήν τινα πολεμικὴν ἢ πολιτικὴν φρόνησιν ἅπαντες
ἐμαρτύρουν, πατρικίους ἐποίησε καὶ κατέταξεν εἰς τὸν
τῶν βουλευτῶν ἀριθμόν, καὶ τότε πρῶτον ἐγένοντο
Ῥωμαίοις τριακόσιοι βουλευταὶ τέως ὄντες διακόσιοι.
ἔπειτα ταῖς ἱεραῖς παρθένοις, ὑφ' ὧν τὸ ἄσβεστον 2
φυλάττεται πῦρ, τέτταρσιν οὔσαις δύο προσκατέλεξεν
580 ἑτέρας· πλειόνων γὰρ ἤδη συντελουμένων ὑπὸ τῆς
πόλεως ἱερουργιῶν, αἷς ἔδει τὰς τῆς Ἑστίας παρεῖναι
θυηπόλους, οὐκ ἐδόκουν αἱ τέτταρες ἀρκεῖν. Ταρ-
κυνίου δὲ ἄρξαντος ἠκολούθουν οἱ λοιποὶ βασιλεῖς,
καὶ μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων ἓξ ἀποδείκνυνται
τῆς Ἑστίας ἀμφίπολοι. δοκεῖ δὲ καὶ τὰς τιμωρίας, αἷς 3
κολάζονται πρὸς τῶν ἱεροφαντῶν αἱ μὴ φυλάττου-
σαι τὴν παρθενίαν, ἐκεῖνος ἐξευρεῖν πρῶτος εἴτε
κατὰ λογισμὸν εἴτε ὡς οἴονταί τινες ὀνείρῳ πειθό-
μενος, ἃς μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν ἐν τοῖς Σιβυλ-
λείοις εὑρεθῆναι χρησμοῖς οἱ τῶν ἱερῶν ἐξηγηταὶ
λέγουσιν· ἐφωράθη γάρ τις ἐπὶ τῆς ἐκείνου βασιλείας
ἱέρεια Πιναρία Ποπλίου θυγάτηρ οὐχ ἁγνὴ προσιοῦσα
τοῖς ἱεροῖς. τρόπος δὲ τιμωρίας ὅστις ἐστίν, ᾧ κολά-
ζουσι τὰς διαφθαρείσας, ἐν τῇ πρὸ ταύτης δεδήλω-
ταί μοι γραφῇ. τήν τε ἀγοράν, ἐν ᾗ δικάζουσι καὶ 4
ἐκκλησιάζουσι καὶ τὰς ἄλλας πολιτικὰς ἐπιτελοῦσι
πράξεις ἐκεῖνος ἐκόσμησεν ἐργαστηρίοις τε καὶ πα-
581 στάσι περιλαβών, καὶ τὰ τείχη τῆς πόλεως αὐτοσχέ-

8 ὑπὲρ c. Sylburg, quod probat Kayser Ann. phil. 1863 p. 7 12 χρόνον ἀποδείκνυνται αἱ τῆς O praeter B 17 ἃς A ἃ R ὡς c. Kiessling | σιβυλλίοις A 24 πολιτικὰς ἐπιτελοῦσι B ἐπιτελοῦσι π. R 25 καὶ παστάσι B καὶ πᾶσι R

δια καὶ φαῦλα ταῖς ἐργασίαις ὄντα πρῶτος ᾠκοδο-
μήσατο λίθοις ἁμαξιαίοις εἰργασμένοις πρὸς κανόνα.
5 ἤρξατο δὲ καὶ τὰς ὑπονόμους ὀρύττειν τάφρους, δι'
ὧν ἐπὶ τὸν Τέβεριν ὀχετεύεται πᾶν τὸ συρρέον ἐκ
τῶν στενωπῶν ὕδωρ, ἔργα θαυμαστὰ καὶ κρείττω
λόγου κατασκευασάμενος. ἔγωγ' οὖν ἐν τρισὶ τοῖς
μεγαλοπρεπεστάτοις κατασκευάσμασι τῆς Ῥώμης, ἐξ
ὧν μάλιστα τὸ τῆς ἡγεμονίας ἐμφαίνεται μέγεθος,
τάς τε τῶν ὑδάτων ἀγωγὰς τίθεμαι καὶ τὰς τῶν ὁδῶν
στρώσεις καὶ τὰς τῶν ὑπονόμων ἐργασίας οὐ μόνον
εἰς τὸ χρήσιμον τῆς κατασκευῆς τὴν διάνοιαν ἀνα-
φέρων, ὑπὲρ οὗ κατὰ τὸν οἰκεῖον καιρὸν ἐρῶ, ἀλλὰ
καὶ εἰς τὴν τῶν ἀναλωμάτων πολυτέλειαν, ἣν ἐξ ἑνὸς
ἔργου τεκμήραιτ' ἄν τις Γάιον Ἀκίλλιον ποιησάμενος
τοῦ μέλλοντος λέγεσθαι βεβαιωτήν, ὅς φησιν ἀμε- 582
ληθεισῶν ποτε τῶν τάφρων καὶ μηκέτι διαρρεομέ-
νων τοὺς τιμητὰς τὴν ἀνακάθαρσιν αὐτῶν καὶ τὴν
ἐπισκευὴν χιλίων μισθῶσαι ταλάντων.

LXVIII. Κατεσκεύασε δὲ καὶ τὸν μέγιστον τῶν ἱπποδρόμων Ταρκύνιος τὸν μεταξὺ τοῦ τε Αὐεντίνου καὶ τοῦ Παλλαντίου κείμενον πρῶτος ὑποστέγους ποιήσας περὶ αὐτὸν καθέδρας (τέως γὰρ ἑστῶτες ἐθεώρουν) ἐπ' ἰκρίοις, δοκῶν ξυλίναις σκηναῖς ὑποκει-

1 ᾠκοδομήσατο Bücheler ἐδο<μήσ>ατο B ἐδοκίμασε R 6 κατασκευασόμενος c. Reiske | ἔν τισι B, τισι vel τρισὶ delendum esse susp. Kiessling 8 μέγεθος B μέγιστον R 9 τοὺς — ἀγωγοὺς c. Stephanus 20 αὐεντίνου R λουεντίνου B 21 παλλαντίου BbR παλατίου Ba 23 ἰκρίοις Bb ἰκρίαις Ba ἰκρίων A | δοκῶν B δονάκων A; fortasse ἰκρίων — δωδεκαπόδων scribendum esse susp. C. Peter Philol. XXXIII p. 572, quo auctore verba interpunxi | ὑποκειμένων Portus et Peter ἐπικειμένων O

μένων· καὶ διελὼν τοὺς τόπους εἰς τριάκοντα φρά-
τρας ἑκάστῃ [φράτρᾳ] μοῖραν ἀπέδωκε μίαν, ὥστε ἐν
τῇ προσηκούσῃ χώρᾳ καθεζόμενον ἕκαστον θεωρεῖν.
ἔμελλε δὲ ἄρα σὺν χρόνῳ καὶ τοῦτο τὸ ἔργον ἐν τοῖς 2
583 πάνυ καλοῖς καὶ θαυμαστοῖς κατασκευάσμασι τῆς
πόλεως γενήσεσθαι. μῆκος μὲν γὰρ τοῦ ἱπποδρόμου
τριῶν καὶ ἡμίσους ἐστὶ σταδίων, εὖρος δὲ τεττάρων
πλέθρων· πέριξ δὲ αὐτοῦ κατά τε ⟨τὰς⟩ μείζους πλευ-
ρὰς καὶ κατὰ μίαν τῶν ἐλαττόνων εὔριπος εἰς ὑποδο-
χὴν ὕδατος ὀρώρυκται βάθος τε καὶ πλάτος δεκάπους.
μετὰ δὲ τὸν εὔριπον ᾠκοδόμηνται στοαὶ τρίστεγοι.
τούτων δὲ αἱ μὲν ἐπίπεδοι λιθίνας ἔχουσιν ὥσπερ ἐν
τοῖς θεάτροις ὀλίγον ὑπερανεστηκυίας ἀλλήλων καθέ-
δρας, αἱ δ' ὑπερῷοι ξυλίνας. συνάγονται δ' εἰς τὸ 3
αὐτὸ καὶ συνάπτουσιν ἀλλήλαις αἱ μείζους ὑπὸ τῆς
ἐλάττονος μηνοειδὲς ἐχούσης τὸ σχῆμα συγκλειόμεναι,
ὥστε μίαν ἐκ τῶν τριῶν γίνεσθαι στοὰν ἀμφιθέατρον
ὀκτὼ σταδίων ἱκανὴν ὑποδέξασθαι πεντεκαίδεκα μυ-
ριάδας ἀνθρώπων. ἡ δὲ λοιπὴ τῶν ἐλαττόνων πλευ-
ρῶν αἴθριος ἀνειμένη ψαλιδωτὰς ἱππαφέσεις ἔχει διὰ
μιᾶς ὕσπληγος ἅμα πάσας ἀνοιγομένας. ἔστι δὲ καὶ 4
περὶ τὸν ἱππόδρομον ἔξωθεν ἑτέρα στοὰ μονόστεγος
584 ἐργαστήρια ἔχουσα ἐν αὐτῇ καὶ οἰκήσεις ὑπὲρ αὐτά,
δι' ἧς εἰσιν εἴσοδοί τε καὶ ἀναβάσεις τοῖς ἐπὶ τὴν
θέαν ἀφικομένοις παρ' ἕκαστον ἐργαστήριον, ὥστε

2 * φράτρᾳ inclusi 6 γὰρ ἐστὶ τοῦ A 7 ἐστὶ σταδίων B ἐπὶ σταδίων A 8 τὰς add. Reiske 13 ἀλλήλων om. A 15 συνάπτονται c. Portus | ἀλλήλαις B ἀλλήλους R 16 ἐχούσαις B ἔχουσαι R | συγκλειόμεναι B συγκλειόμενον R 17 γίνεσθαι B γενέσθαι R 23 αὐτῇ AB | αὐτὰς AB 25 ἀφικνουμένοις A

μηδὲν ἐνοχλεῖσθαι τὰς τοσάςδε μυριάδας εἰσιούσας τε καὶ ἀπολυομένας.

LXVIIII. Ἐνεχείρησε δὲ καὶ τὸν νεὼν κατασκευάζειν τοῦ τε Διὸς καὶ τῆς Ἥρας καὶ τῆς Ἀθηνᾶς ὁ βασιλεὺς οὗτος εὐχὴν ἀποδιδούς, ἣν ἐποιήσατο τοῖς θεοῖς ἐν τῇ τελευταίᾳ πρὸς Σαβίνους μάχῃ. τὸν μὲν οὖν λόφον, ἐφ' οὗ τὸ ἱερὸν ἔμελλεν ἱδρύεσθαι, πολλῆς δεόμενον πραγματείας (οὔτε γὰρ εὐπρόσοδος ἦν οὔτε ὁμαλός, ἀλλ' ἀπότομος καὶ εἰς κορυφὴν συναγόμενος ὀξεῖαν) ἀναλήμμασιν ὑψηλοῖς πολλαχόθεν περιλαβὼν καὶ πολὺν χοῦν εἰς τὸ μεταξὺ τῶν τε ἀναλημμάτων καὶ τῆς κορυφῆς ἐμφορήσας, ὁμαλὸν γενέσθαι παρεσκεύασε καὶ πρὸς ἱερῶν ὑποδοχὴν ἐπι-

2 τηδειότατον. τοὺς δὲ θεμελίους οὐκ ἔφθασε θεῖναι τοῦ νεὼ χρόνον ἐπιβιώσας μετὰ τὴν κατάλυσιν τοῦ πολέμου τετραετῆ. πολλοῖς δ' ὕστερον ἔτεσιν ὁ τρίτος βασιλεύσας ἀπ' ἐκείνου Ταρκύνιος, ὁ τῆς ἀρχῆς ἐκπεσών, τούς τε θεμελίους κατεβάλετο καὶ τῆς οἰκο- 585 δομῆς τὰ πολλὰ εἰργάσατο. οὐ μὴν ἐτελείωσε τὸ ἔργον οὐδ' οὗτος, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἐνιαυσίων ἀρχόντων τῶν κατὰ τὸν τρίτον ἐνιαυτὸν ὑπατευσάντων τὴν

3 συντέλειαν ἔλαβεν ὁ νεώς. ἄξιον δὲ καὶ τὰ πρὸ τῆς κατασκευῆς αὐτοῦ γενόμενα διελθεῖν, ἃ παραδεδώκασιν ἅπαντες οἱ τὰς ἐπιχωρίους συναγαγόντες ἱστορίας. ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλε κατασκευάζειν ὁ Ταρκύνιος τὸν ναόν, συγκαλέσας τοὺς οἰωνομάντεις ἐκέλευσε

3 νεὼ B 7 ἱδρύεσθαι Kiessling ἱδρύσθαι O 8 πρόσοδος B 9 *ἀλλὰ O 11 τὸν A 11. 12 τὸ] τὸν — κορυφῆς τόπον O praeter B 13 ἱερῶν ὑποδοχὴν B ὑ. ἱερῶν R 19 τὰ om. A | γε post ἐτελείωσε add. Kiessling 22 τὰ om. Ba 26 νεὼ B

τοῖς ἀνδράσι περὶ αὐτοῦ πρῶτον διαμαντεύσασθαι τοῦ τόπου, τίς ἐπιτηδειότατός ἐστι τῆς πόλεως χῶρος ἱερὸς ἀνεῖσθαι καὶ τοῖς θεοῖς αὐτοῖς μάλιστα κεχαρισμένος. ἀποδειξάντων δ' αὐτῶν τὸν ὑπερκείμενον 4 τῆς ἀγορᾶς λόφον, ὃς τότε μὲν ἐκαλεῖτο Ταρπήιος, νῦν δὲ Καπιτωλῖνος, αὖθις ἐκέλευσεν αὐτοὺς διαμαντευσαμένους εἰπεῖν ἐν ὁποίῳ τοῦ λόφου χωρίῳ θέσθαι δεήσει τοὺς θεμελίους. τοῦτο δὲ οὐ πάνυ ῥᾴδιον ἦν· πολλοὶ γὰρ ἦσαν ἐν αὐτῷ βωμοὶ θεῶν τε καὶ δαιμόνων ὀλίγον ἀπέχοντες ἀλλήλων, οὓς ἔδει μετάγειν ἑτέρωσέ ποι, καὶ πᾶν ἀποδοῦναι τῷ μέλλοντι
586 τοῖς θεοῖς τεμένει γενήσεσθαι τὸ δάπεδον. ἔδοξε δὴ 5 τοῖς οἰωνοπόλοις ὑπὲρ ἑκάστου βωμοῦ τῶν καθιδρυμένων διαμαντευσαμένοις, ἐὰν παραχωρῶσιν οἱ θεοὶ τότε κινεῖν αὐτούς. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι θεοί τε καὶ δαίμονες ἐπέτρεψαν αὐτοῖς εἰς ἕτερα χωρία τοὺς βωμοὺς σφῶν μεταφέρειν, οἱ δὲ τοῦ Τέρμονος καὶ τῆς Νεότητος πολλὰ παραιτουμένοις τοῖς μάντεσι καὶ λιπαροῦσιν οὐκ ἐπείσθησαν οὐδ' ἠνέσχοντο παραχωρῆσαι τῶν τόπων. τοιγάρτοι συμπεριελήφθησαν αὐτῶν οἱ βωμοὶ τῇ κατασκευῇ τῶν ἱερῶν, καὶ νῦν ὁ μὲν ἕτερός ἐστιν ἐν τῷ προνάῳ τῆς Ἀθηνᾶς, ὁ δ' ἕτερος ἐν αὐτῷ τῷ σηκῷ πλησίον τοῦ ἕδους. ἐκ δὲ τούτου 6 συνέβαλον οἱ μάντεις, ὅτι τῆς Ῥωμαίων πόλεως οὔτε τοὺς ὅρους μετακινήσει καιρὸς οὐθεὶς οὔτε τὴν ἀκμὴν μεταβαλεῖ· καὶ μέχρι τῶν κατ' ἐμὲ χρόνων ἀληθὲς

1 τοῖς ἀνδράσι fortasse delendum est 6 καπετωλῖνος Ba 11 τὸ μέλλον τοῖς θεοῖς τέμενος γενήσεσθαι δάπεδον Ba 12 τὸ om. B | ὁμαλὲς post δάπεδον add. B 15 οὖν om. ABa 17 σφῶν om. Ba 18 μαντεύμασι A 19 ἀνέσχοντο AB 22 προνάωι A 26 μεταβάλ⟨η⟩ B

αὐτῶν ἐστιν ἑκάτερον εἰκοστὴν ἤδη καὶ τετάρτην γενεάν.

LXX. *Ὁ δὲ τῶν οἰωνοσκόπων ἐπιφανέστατος ⟨ὁ⟩ τοὺς βωμοὺς μεθιδρυσάμενος καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ Διὸς* 587
τεμενίσας καὶ τἆλλα προλέγων τὰ θεῖα τῷ δήμῳ διὰ μαντικῆς αὐτὸς μὲν ἐκαλεῖτο τὸ κοινὸν ὄνομα καὶ προσηγορικὸν Νέβιος, τὸ δὲ συγγενικὸν Ἄττιος, ὃς ἁπάντων θεοφιλέστατος ὁμολογεῖται γενέσθαι τῶν ἀκριβούντων τὴν τέχνην καὶ μεγίστου τυχεῖν δι' αὐτὴν ὀνόματος ἀπίστους τινὰς ὑπερβολὰς τῆς οἰωνομαντικῆς ἐπιστήμης ἐπιδειξάμενος· ὧν ἐγὼ μίαν, ἣν μάλιστα τεθαύμακα, προχειρισάμενος ἐρῶ προειπὼν ἐξ οἵας ὁρμηθεὶς συντυχίας καὶ τίνας ἀφορμὰς παρὰ τοῦ δαιμονίου λαβὼν τοσαύτην ἔσχεν ἐπιφάνειαν, ὥστε πάντας ἀζήλους ἀποδεῖξαι τοὺς κατὰ
2 *τὴν αὐτὴν ἀκμάσαντας ἡλικίαν. πένης αὐτῷ πατὴρ ἐγένετο χωρίον εὐτελὲς γεωργῶν, ᾧ τά τε ἄλλα συνειργάζετο παῖς ὢν ὁ Νέβιος, ὅσα τοῖς τηλικούτοις δύναμις ἦν, καὶ τὰς ὗς ἐξελαύνων ἔβοσκεν. ἀποκοι-* 588
μηθεὶς δέ ποτε καὶ μετὰ τὴν ἐξέγερσιν οὐχ εὑρίσκων τινὰς τῶν ὑῶν τέως μὲν ἔκλαιε τὰς πληγὰς ὀρρωδῶν τὰς παρὰ τοῦ πατρός, ἔπειτ' ἐλθὼν ἐπὶ τὴν καλιάδα τὴν ἐν τῷ χωρίῳ καθιδρυμένην ἡρώων ἠξίου τοὺς ἥρωας συνεξευρεῖν αὐτῷ τὰς ὗς, γενομένου δὲ τούτου θύσειν αὐτοῖς ὑπέσχετο τὸν μέγιστον τῶν ἐκ τοῦ
3 *χωρίου βοτρύων. εὑρὼν δὲ μετ' ὀλίγον τὰς ὗς ἐβού-*

1 *τετάρτην*] *πρώτην* c. Ambrosch Quaest. Dion. I p. 15   3 *ὁ* add. Kiessling   5 *τὰ θεῖα* B om. R   6 *τὸ* B om. R   11 *ἀποδειξάμενος* Ba | *ὃν* A   14 *λαβόντος αὐτὴν* Ba   18 *ναίβιος* Ba   19 *ἦν* del. Reiske   23 *τὴν τῶν ἐν τῷ χωρίῳ καθιδρυμένων ἡρώων* c. Reiske

λετο μὲν ἀποδοῦναι τοῖς ἥρωσι τὴν εὐχήν, ἐν ἀπορίᾳ
δὲ ἦν πολλῇ τὸν μέγιστον οὐ δυνάμενος ἐξευρεῖν
βότρυν. ἀδημονῶν δ' ἐπὶ τῷ πράγματι τοὺς θεοὺς
ἠξίου δι' οἰωνῶν φανερὸν αὐτῷ ποιῆσαι τὸ ζητού-
μενον. ἔπειτ' ἐπελθὸν αὐτῷ κατὰ δαίμονα διχῇ νέ-
μει τὸν ἀμπελῶνα, θάτερα μὲν αὐτοῦ λαμβάνων ἐκ
δεξιᾶς, θάτερα δ' ἐξ ἀριστερᾶς, ἔπειθ' ὑπὲρ ἑκατέρου
τῶν μερῶν τοὺς παρακειμένους οἰωνοὺς ἐσκόπει.
φανέντων δ' ἐπὶ θατέρου μέρους ὀρνίθων, οἵων αὐ-
τὸς ἐβούλετο, πάλιν ἐκεῖνο διχῇ διῄρει τὸ χωρίον
καὶ τοὺς ὄρνιθας διέκρινε τοὺς παραγινομένους κατὰ
589 τὸ αὐτό. ταύτῃ χρώμενος τῇ διαιρέσει τῶν τόπων
καὶ τὴν ἐσχάτην ὑπὸ τῶν ὀρνίθων ἀποδειχθεῖσαν
ἄμπελον ὑπελθὼν εὑρίσκει βότρυος ἄπιστόν τι χρῆμα
καὶ αὐτὸν φέρων ἐπὶ τὴν καλιάδα τῶν ἡρώων ὁρᾶται
πρὸς τοῦ πατρός. θαυμάσαντι δὲ τὸ μέγεθος τῆς 4
σταφυλῆς καὶ πόθεν εἰλήφει πυνθανομένῳ διηγεῖται
πάντα ἐξ ἀρχῆς. ὁ δ' ὑπολαβών, ὅπερ ἦν, ἐμφύτους
εἶναί τινας ἀρχὰς μαντικῆς ἐν τῷ παιδί, κομίσας
αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν γραμμάτων διδασκάλοις συνί-
στησιν· ἐπεὶ δὲ τῆς κοινῆς παιδείας ἀποχρώντως μετέ-
λαβε, Τυρρηνῶν αὐτὸν παραδίδωσι τῷ λογιωτάτῳ
τὴν οἰωνοσκοπικὴν τέχνην διδαχθησόμενον. ἔχων δὲ 5
τὴν ἔμφυτον ὁ Νέβιος μαντικὴν καὶ τὴν ἐπίκτητον

5 ἐλθὸ·ν B | διχῆι A διχῇ B | νέμειν O corr. Reiske 8 παραγινομένους c. Hertlein Hermes X p. 412, Cobet Obs. p. 73 9—13 verba οἵων αὐτὸς — τῶν ὀρνίθων om. A 11 ἀνέκρινε c. Kiessling Pr. Bas. p. 3 14 ἐπελθὼν c. Reiske 15 καλιάδα B καλιὰν R 17 εἰλήφοι Hertlein Hermes X p. 412 18 δ' ὑπολαβὼν A δὲ ὑπολ. R 19 μαντικὰς A 21 ἐπεὶ δὲ B ἐπειδὴ δὲ R | verba κοινῆς — παραδίδωσι om. Ba

παρὰ Τυρρηνῶν προσλαβὼν μακρῷ δή που τοὺς ἄλ-
λους οἰωνοσκόπους ἅπαντας, ὡς ἔφην, ὑπερεβάλετο,
εἰς ἁπάσας τε τὰς δημοσίας ἐπισκέψεις οἱ τῆς πόλεως
οἰωνομάντεις οὐκ ὄντα ἐκ τοῦ συστήματος παρεκά-
λουν αὐτὸν διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν μαντευμάτων καὶ
οὐθὲν ὅ τι μὴ δόξειεν ἐκείνῳ προὔλεγον.

LXXI. Οὗτος ὁ Νέβιος βουλομένῳ ποτὲ τῷ Ταρ-
κυνίῳ τρεῖς φυλὰς ἑτέρας ἀποδεῖξαι νέας ἐκ τῶν ὑφ' 590
αὐτοῦ πρότερον κατειλεγμένων ἱππέων καὶ ποιῆ-
σαι τὰς ἐπιθέτους φυλὰς ἑαυτοῦ τε καὶ τῶν ἰδίων
ἑταίρων ἐπωνύμους μόνος ἀντεῖπε κατὰ τὸ καρτερόν,
οὐκ ἐῶν κινεῖν τῶν ὑπὸ Ῥωμύλου κατασταθέντων
2 οὐθέν. ἀχθόμενος δ' ἐπὶ τῇ κωλύσει καὶ δι' ὀργῆς
ἔχων τὸν Νέβιον ὁ βασιλεὺς καταβαλεῖν αὐτοῦ τὴν
ἐπιστήμην εἰς τὸ μηδὲν ἐπεχείρησεν, ὡς ἀλαζονευο-
μένου καὶ μηθὲν ἀληθὲς λέγοντος. ταῦτα διανοηθεὶς
ἐκάλει τὸν Νέβιον ἐπὶ τὸ βῆμα πολλοῦ παρόντος
ὄχλου κατὰ τὴν ἀγοράν. προδιαλεχθεὶς δὲ τοῖς περὶ
αὐτὸν δι' οὗ τρόπου ψευδόμαντιν ἀποδείξειν τὸν
οἰωνοσκόπον ὑπελάμβανεν, ἐπειδὴ παρεγένετο φιλαν-
θρώποις αὐτὸν ἀσπασμοῖς ἀναλαβών, Νῦν, ἔφη, και-
ρὸς ἐπιδείξασθαί σε τὴν ἀκρίβειαν τῆς μαντικῆς ἐπι-
στήμης, ὦ Νέβιε. πράξει γὰρ ἐπιχειρεῖν μεγάλῃ
διανοούμενος, εἰ τὸ δυνατὸν αὐτῇ πρόσεστι μαθεῖν
βούλομαι. ἀλλ' ἄπιθι καὶ διαμαντευσάμενος ἧκε
3 ταχέως, ἐγὼ δ' ἐνθάδε καθήμενος ἀναμενῶ. ἐποίει 591
τὰ κελευόμενα ὁ μάντις καὶ μετ' οὐ πολὺ παρῆν αἰ-

3 τε AB 7 ν⟨έ⟩βιος B passim 8 ὑφ' αὐτοῦ B ὑπ' αὐτοῦ R 11 ἑτέρων A | κρατερὸν A 23 πράξιν O praeter B | μεγάλην O praeter B 26 ἀναμένω A

σίους εἰληφέναι λέγων οἰωνοὺς καὶ δυνατὴν εἶναι
τὴν πρᾶξιν ἀποφαίνων. γελάσας δ' ὁ Ταρκύνιος ἐπὶ
τῷ λόγῳ καὶ προενέγκας ἐκ τοῦ κόλπου ξυρὸν καὶ
ἀκόνην λέγει πρὸς αὐτόν, Ἑάλωκας, ὦ Νέβιε, φενακί-
ζων ἡμᾶς καὶ καταψευδόμενος τοῦ δαιμονίου κατα-
φανῶς, ὁπότε καὶ τὰς ἀδυνάτους πράξεις τετόλμηκας
λέγειν δυνατάς. ἔγωγ' οὖν διεμαντευόμην, εἰ τῷ
ξυρῷ τῷδε τὴν ἀκόνην πλήξας μέσην δυνήσομαι διε-
λεῖν. γέλωτος δ' ἐξ ἁπάντων γενομένου τῶν περὶ τὸ 4
βῆμα οὐθὲν ἐπιταραχθεὶς ὁ Νέβιος ὑπὸ τοῦ τωθα-
σμοῦ τε καὶ τοῦ θορύβου, Παῖε θαρρῶν, ἔφη, Ταρ-
κύνιε, τὴν ἀκόνην, ὡς προαιρῇ· διαιρεθήσεται γὰρ ἢ
πάσχειν ὁτιοῦν ἕτοιμος ἐγώ. θαυμάσας δὲ ὁ βασι-
λεὺς τὸ θράσος τοῦ μάντεως φέρει τὸ ξυρὸν κατὰ
592 τῆς ἀκόνης, ἡ δὲ ἀκμὴ τοῦ σιδήρου δι' ὅλου κατελ-
θοῦσα τοῦ λίθου τήν τε ἀκόνην διαιρεῖ καὶ τῆς κατ-
εχούσης αὐτὴν χειρὸς ἐπιτέμνει τι μέρος. οἱ μὲν 5
οὖν ἄλλοι πάντες ὡς τὸ θαυμαστὸν τοῦτο καὶ ἄπι-
στον ἔργον ἐθεάσαντο, καταπλαγέντες ἀνεβόησαν, ὁ
δὲ Ταρκύνιος αἰδεσθεὶς ἐπὶ τῇ διαπείρᾳ τῆς τέχνης
καὶ τὸ ἀπρεπὲς τῶν ὀνειδισμῶν ἐπανορθώσασθαι βου-
λόμενος πρῶτον μὲν τῶν περὶ τὰς φυλὰς ἐγχειρημά-
των ἀπέστη, ἔπειτα δ' αὐτὸν τὸν Νέβιον ἀποθερα-
πεῦσαι διαγνούς, ὡς ἁπάντων ἀνθρώπων θεοφιλέ-
στατον, ἄλλαις τε πολλαῖς φιλανθρωπίαις ὑπηγάγετο
καὶ ἵνα μνήμης αἰωνίου τυγχάνῃ παρὰ τῶν ἐπιγινο-
μένων εἰκόνα κατασκευάσας αὐτοῦ χαλκῆν ἀνέστησεν

2 ἀποφαίνων B ἀναφαίνων R 7 διενοούμην c. Sauppe de Flori crisi p. 12 14 τὸν ξυρὸν c. Sylburg 23 δ' del. Kiessling 27 διέστησεν ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς O praeter B

ἐν ἀγορᾷ, ἣ καὶ εἰς ἐμὲ ἦν ἔτι πρὸ τοῦ βουλευτηρίου
κειμένη πλησίον τῆς ἱερᾶς συκῆς ἐλάττων ἀνδρὸς
μετρίου τὴν περιβολὴν ἔχουσα κατὰ τῆς κεφαλῆς.
ὀλίγον δὲ ἄπωθεν αὐτῆς ἥ τε ἀκόνη κεκρύφθαι λέγε- 593
ται κατὰ γῆς καὶ τὸ ξυρὸν ὑπὸ βωμῷ τινι· καλεῖται
δὲ Φρέαρ ὁ τόπος ὑπὸ Ῥωμαίων. καὶ τὰ μὲν περὶ
τοῦ μάντεως τούτου μνημονευόμενα ταῦτά ἐστι.

LXXII. Βασιλεὺς δὲ Ταρκύνιος ἀναπεπαυμένος
ἤδη τῶν πολεμικῶν ἔργων διὰ γῆρας, ἦν γὰρ ὀγδοη-
κονταέτης, δολοφονηθεὶς ὑπὸ τῶν Ἄγκου Μαρκίου
παίδων ἀποθνήσκει ἐπιχειρησάντων μὲν ἔτι πρότε-
ρον ἐκβαλεῖν αὐτὸν ἐκ τῆς ἀρχῆς καὶ πολλάκις τοῦτο
πραγματευσαμένων κατ᾽ ἐλπίδα τοῦ περιπεσεῖν εἰς
αὐτοὺς ἐκπεσόντος ἐκείνου τὴν δυναστείαν, ὡς δὴ
πατρῴαν σφίσιν ὑπάρχουσαν καὶ ἐκ τοῦ ῥᾴστου
2 πρὸς τῶν πολιτῶν δοθησομένην. ἐπεὶ δὲ διήμαρτον
τῆς ἐλπίδος, ἐπιβουλὴν ἄφυκτον κατ᾽ αὐτοῦ ἐμηχα-
νήσαντο, ἣν οὐκ εἴασεν ἀτιμώρητον γενέσθαι τὸ δαι- 594
μόνιον. διηγήσομαι δὲ καὶ τὸν τῆς ἐπιβουλῆς τρό-
πον ἀπὸ τῆς πρώτης ἐπιχειρήσεως αὐτῶν ἀρξάμενος.
3 ὁ Νέβιος ἐκεῖνος ὁ δεινὸς οἰωνομάντις, ὃν ἔφην ἐναν-
τιωθῆναί ποτε τῷ βασιλεῖ πλείονας ἐξ ἐλασσόνων
ποιῆσαι τὰς φυλὰς βουλομένῳ, ὅτε μάλιστα ἤνθει διὰ
τὴν τέχνην καὶ πλεῖστον ἠδύνατο Ῥωμαίων ἁπάν-
των, εἴτε φθονηθεὶς ὑπὸ τῶν ἀντιτέχνων τινὸς εἴτ᾽

2 ἐλάττω A 4 ἄπωθεν B ἄποθεν R | γεγράφθαι λέγεται καὶ ὁ ξυρὸς κατὰ γῆς ὑπὸ O praeter B 6 ὑπὸ ῥ. B ὑπὸ τῶν ῥ. R 12 πολλάκις] πολλὰ εἰς B 13 καταπραγματευσαμένων A 16 πολιτικῶν A 20 ἀπὸ — ἀρξάμενος om. O praeter B 21 ὁ δεινὸς οἰωνομάντις om. O praeter B hoc loco, ponunt post ἁπάντων v. 25

ἐπιβουλευθεὶς ὑπ' ἐχθρῶν εἴτε ὅ τι δή ποτε ἄλλο
παθὼν ἀφανὴς ἄφνω γίνεται, καὶ οὔτε τὸν μόρον
αὐτοῦ τις ἠδύνατο τῶν προσηκόντων συμβαλεῖν οὔτε
τὸ σῶμα ἐξευρεῖν· ἀχθομένου δὲ τοῦ δήμου καὶ δει- 4
νῶς φέροντος τὸ πάθος ὑπονοίας τε πολλὰς καὶ κατὰ
πολλῶν λαμβάνοντος, κατανοήσαντες τὴν ὁρμὴν τοῦ
πλήθους οἱ τοῦ Μαρκίου παῖδες, ἐπὶ τὸν βασιλέα
Ταρκύνιον τὴν διαβολὴν τοῦ ἄγους ἀνέφερον ἄλλο
μὲν οὐθὲν ἔχοντες φέρειν τῆς διαβολῆς οὔτε τεκμή-
ριον οὔτε σημεῖον, δυσὶ δὲ τοῖς εἰκόσι τούτοις κρα-
595 τυνόμενοι πρῶτον μέν, ὅτι πολλὰ καὶ καινὰ περὶ τὴν
πολιτείαν διεγνωκὼς παρανομεῖν τὸν ἐναντιωσόμε-
νον ὥσπερ ἐπὶ τῶν προτέρων ἐκ ποδῶν ἐβούλετο
ποιήσασθαι, ἔπειτα ὅτι δεινοῦ πάθους γεγονότος
οὐδεμίαν ἐποιήσατο τῶν δεδρακότων ζήτησιν, ἀλλ'
ἀμελείᾳ παρέδωκε τὸ πραχθέν, ὅπερ οὐκ ἂν ποιῆσαί
τινα τῶν ἔξω τῆς αἰτίας ὑπαρχόντων. παρασκευασά- 5
μενοι δὲ μεγάλας ἑταιρείας περὶ αὐτοὺς πατρικίων
τε καὶ δημοτικῶν, οἷς τὰς ἑαυτῶν οὐσίας κατηγο-
ρήγουν, πολλὴν ἐποιοῦντο τοῦ Ταρκυνίου κατηγορίαν
καὶ τῷ δήμῳ παρῄνουν μὴ περιορᾶν ἄνδρα μιαρὸν
ἱεροῖς τε προσφέροντα τὰς χεῖρας καὶ τὴν ἐξουσίαν
μιαίνοντα καὶ ταῦτ' οὐκ ἐπιχώριον ἀλλ' ἐπήλυτον
ὄντα καὶ ἄπολιν. τοιαῦτα κατὰ τὴν ἀγορὰν δημηγο- 6
ροῦντες ἄνδρες ἱταμοὶ καὶ λέγειν οὐκ ἀδύνατοι πολ-
λοὺς μὲν ἠρέθισαν τῶν δημοτικῶν, οἳ παραγενόμενον

4 * εὑρεῖν B ἐφευρεῖν R 10 τούτοις τοῖς εἴκοσι O praeter B 11 πρῶτον μὲν B om. R πρώτῳ c. Reiske | καινὰ B κοινὰ R δεινὰ c. Reiske 13 πρότερον Bb 18 ἑταιρίας A 21 περιορᾶν Kiessling παρορᾶν O 23 οὐδ' c. Hertlein Hermes X p. 412 | ἐπήλυτόν τινα ὄντα O praeter B 25 ἱκανοὶ A